

Glasnote

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут української мови

ПЕТРО ПИРТЕЙ

КОРОТКИЙ
СЛОВНИК
ЛЕМКІВСЬКИХ
ГОВІРОК

*Упорядкувала й підготувала до друку
Є. Д. Турчин*

Івано-Франківськ
«Сіверсія МВ»
2004

ББК 81. 41

П 33

Пиртей П. С.

П 33 Короткий словник лемківських говірок / Упорядкування й підготовка до друку Є. Д. Турчин. – Івано-Франківськ: Сіверсія МВ, 2004. – 364 с.

ISBN 966-7515-23-0

У цій книзі подано лексику одного з архаїчних самобутніх говорів української мови – лемківського, що належить до говорів карпатської групи. Опубліковані матеріали допоможуть збагнути особливості лемківських говірок, їхні специфічні риси, не властиві іншим українським діалектам та літературній мові. Багата лексика народнорозмовної мови лемків відтворює особливості побуту, господарської діяльності та культурної спадщини її носіїв.

Для мовознавців, викладачів та студентів філологічних факультетів, а також для всіх, хто цікавиться мовою й культурою українського народу.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту української мови Національної академії наук України

Відповідальний редактор
доктор філологічних наук, професор *П. Ю. Гриценко*

Рецензенти: кандидат філологічних наук *Г. В. Воронич*,
кандидат філологічних наук *М. Г. Железняк*

© Пиртей П. С., 2004

© Турчин Є. Д., упорядкування,
передмова, 2004

© «Сіверсія МВ», верстка, макет,
друк, 2004

ISBN 966-7515-23-0

З біографії Петра Пиртея

Петро Семенович Пиртей народився 26 червня 1919 року в селі Смерековець Краківського воєводства в Польщі. Здобувши початкову освіту в рідному селі, а середню – в Горлицькій гімназії (мешкав у Руській бурсі), 1937 року вступив до Кроснянського педагогічного ліцею. Друга світова війна стала на заваді дальшому навчанню. Скінчивши однорічні курси при вчительській семінарії в Криниці, Петро Пиртей з 1941 по 1945 рік вчителював у початкових школах в лемківських селах Фльоринці й Перунці.

1945 року П. Пиртей разом із дружиною депортували в Україну, в село Федорівку Харцизького району Сталінської (тепер Донецької) області. Заробляв на життя, працюючи бухгалтером у Харцизькій машинно-тракторній станції.

1946 року сім'я переїжджає до Станіслава (тепер Івано-Франківськ). Лише в січні 49-го Петро Пиртей знаходить роботу за фахом: вчителює у Крихівецькій семирічці та Станіславській школі №6, пізніше працює завучем у школах приміських сіл Павлівки та Угринова. Водночас студіює українську мову й літературу в Станіславському педагогічному інституті. З 1961 року – вчитель-словесник. По закінченні факультету іноземних мов у Львівському й Київському університетах аж до виходу на пенсію (1973 рік) викладав німецьку в селі Загвіздя поблизу Івано-Франківська.

Помер педагог і мовознавець Петро Семенович Пиртей 24 листопада 1999 року. Похоронні Богослужіння відправив отець Іван Репела, уродженець лемківського села Розтока, що біля Криниці.

СЛОВО ПРО АВТОРА

Автор цієї книги Петро Семенович Пиртей – людина творча, працьовита і непосидюча. Усе своє життя він присвятив рідній Лемківщині, всі сили і знання, весь запал душі віддавав для блага своїх краян-лемків. Його внесок у відродження на теренах України лемківської пісні, традицій та звичаїв був воістину неоцінним.

Відчувши покликання до педагогічної роботи, Петро Пиртей у нелегких воєнних умовах здобув фах учителя. В роки німецької займанщини навчав грамоти лемківських дітей, прищеплював їм любов до свого краю, до рідного слова й культури. Крім педагогічної праці, активно допомагав підпіллю, брав участь у партизанській боротьбі з німецькими окупантами.

Після війни Петро Пиртей вчителює в селах Івано-Франківської області. Одночасно проводить тут велику громадську роботу зі своїми краями, насильно репатрійованими з рідних земель і розкиданими малими групами по теренах УРСР, прагнучи, аби вони усвідомили себе спільнотою, що має самобутню культуру, давні звичаї й обряди. Власне, завдяки йому започатковано культурно-освітній рух серед лемків на Прикарпатті. З ініціативи Петра Пиртея в Івано-Франківську 1990 року був заснований осередок товариства «Лемківщина». Він же став першим головою цього осередку й опрацював його статут. Ще одна заслуга Петра Семеновича в тому, що він організував для своїх краян перші екскурсії-відвідини рідної Лемківщини. Зайве й казати, що це вимагало від нього неабияких організаторських здібностей і коштувало чимало зусиль та часу.

Щире бажання прислужитися своєму народові, якому загрожувала втрата духовної спадщини, надихнуло нашого крайнина до наукової діяльності. За багато років він по крупинці зібрав величезний матеріал до словника лем-

ківських говірок та сумлінно опрацював кожне зафіксоване слово. Слід також відзначити, що на початковому етапі роботи над словником авторіві надали відчутну допомогу в опрацюванні картотеки студенти філологічного факультету Івано-Франківського педагогічного інституту ім. В. Стефаника (нині – Прикарпатський університет ім. В. Стефаника).

Дуже багато часу й енергії затратив Петро Семенович, щоби здати підготовлені матеріали на рецензування в Академію наук України. Він мусив довести важливість даної праці для української науки і культури, що було надзвичайно складним завданням за радянського режиму, який проповідував зречення всього національного. Тож ухвала про прийняття рукопису Інститутом мовознавства ім. О. Потебні АН України для його доопрацювання й підготовки до друку стала справжньою перемогою автора. Однак за життя йому не судилося побачити власної книги – у держави не знайшлося відповідних коштів для її видання.

Лише тепер завдяки внескам ентузіастів і справжніх патріотів Лемківщини Ореста Хом'яка, Ярослава Громка, Івана Фіголя, Ярослава Кобиліва, Михайла Маркуца та інших і за сприяння Зіновія Буця вдалося зібрати необхідні кошти для виходу в світ цієї унікальної книги. Не пропала довголітня праця дорогої нам людини. «Короткий словник...» є дуже потрібною книжкою для лемківського люду, самобутні говірки якого хоч і повільно, але невідворотно розчиняються у словесному морі інших етнографічних груп українців. Стане він і вагомим внеском в українську культуру, а головне – найкращим пам'ятником своєму авторові Петрові Семеновичу Пиртею – гідному й вірному синові Лемківщини.

Краями

Андрій Комара

Степан Валецький

Олександр Копистянський

ПЕРЕДМОВА

Пропонуємо Вашій увазі доробок учителя-словесника Петра Семеновича Пиртея – «Короткий словник лемківських говірок», укладений автором і свого часу переданий до відділу діалектології Інституту мовознавства ім. О. Потебні Академії наук України.

У даній праці відбито лексику найзахіднішого українського діалекту – лемківського, зокрема північнолемківських говірок, які до 1944 року функціонували на теренах південно-східної Польщі¹, а в наш час, розчинившись в інших говорах української мови, поступово нівелюються.

Унікальність цих говірок полягає в тому, що, відділившись від загальноукраїнського мовного континууму, вони зберегли ряд архаїчних рис, які давно вже втрачені іншими українськими діалектами і не стали надбанням української літературної мови. З іншого боку, лемківські говірки зазнавали потужного впливу сусідніх польської та словацької мов.

Природно, що лемківський говір став предметом дослідження багатьох учених – етнографів, лінгвістів, серед яких І. Верхратський, І. Панькевич, З. Штібер, І. Зілінський, Й. Шемлей, В. Латта, М. Лесів, Я. Рігер, З. Ганудель та ін.

Особливості лемківських говірок фіксуються на різних мовних рівнях. Зокрема вартий уваги постійний наголос на передостанньому складі, притаманний більшості лемківських говірок, у тому числі й тим, які досліджувалися автором словника. Звернемо увагу на збережений архаїчний

¹ У 1944–1946 роках більшу частину лемків (понад 200 000 осіб) було переселено з Польщі в Україну (у Львівську, Тернопільську, Івано-Франківську, Миколаївську, Сталінську (тепер Донецька) області), а тих, що залишилися, з метою швидшої асиміляції розселили малими групами на західних і північних землях Польщі (Красовський І., Солинко Д. *Хто ми, лемки...* – Львів, 1991. – С. 4.).

звук [ы] (*бы́кы, ру́кы, бры́дкі(й), вийти*), який в українській літературній мові (і в більшості діалектів також) злився з [и] (відповідно *бики, руки, брудкий, вийти*); сполуку *-ыр* (*гы́рмит* – «гримить», *ды́рва* – «дрова», *хы́рбет* – «хребет»). Серед приголосних слід відзначити у ряді говірок вимову [л] у позиції перед голосними непереднього ряду як звук [в] (*ва́ва* – «лава», *цѝви(й)* – «цілий», *жы́ва* – «жила»). З морфологічних особливостей – наявність флексії *-ом* в орудному відмінку однини іменників жіночого роду та узгоджуваних із ними прикметників і деяких займенників (*ру́ком* – «рукою», *дѝбром* – «доброю», *сѝбом* – «собою»); збереження старих форм називного відмінка множини іменників чоловічого роду (*парѝбци, настѝси, вѝвци*); наявність колишнього прийменника *к* та його варіантів: *ік, г, ку, гу* (*к лісу, гу нам*) та ін.

Зрозуміло, що духовні надбання лемків заслуговують на шану й докладне вивчення. Передусім необхідно якнайповніше зафіксувати традиційну лексику та фразеологію лемківського говору, щоби врятувати цей безцінний матеріал від забуття, зберегти його для науки.

Діалектний матеріал, що має непересічну наукову цінність, зібраний П. С. Пиртеєм на основі власних спостережень та записів від кількох інформаторів – лемків-переселенців (ці дані в публікації позначені за допомогою скорочень Пр., Пт., Рс., Св.), із залученням записів Любомира Олександровича Олесневича – 5 000 слів (Ол.) та Михайла Івановича Пенгрини – 760 слів (Пн.).

Рукопис книги при подачі автором до відділу діалектології мав вигляд короткого загальномовного словника, фонетично й акцентуаційно оформленого з урахуванням типових для лемківських говірок рис. Поряд із багатим власне діалектним матеріалом у ньому також було відображено загальномовну і навіть термінологічну лексику, зокрема й іншомовного походження: наприклад, *ампутація, апендицит, апетит, барвник, батон, довжина, кальку-*

ляція, кріпаччина, оплески, ординарець, орел тощо. Отже, рукопис вимагав доопрацювання, а сам автор – підтримки та кваліфікованих консультацій фахівців-діалектологів.

Упорядкування «Короткого словника лемківських говірок» в Інституті мовознавства ім. О. Потебні АН України (згодом – Інститут української мови НАН України) здійснено відповідно до вироблених у відділі діалектології засад редагування й публікування діалектних словників диференційного типу¹ з максимальним збереженням тексту оригіналу.

При підготовці до друку «Короткого словника лемківських говірок» П. Пиртея упорядником внесено до нього такі зміни:

1. Скорочено реєстр праці, з якого вилучено:

а) слова, що зафіксовані у словниках української літературної мови як загальнономвні; виняток становлять ті, які відрізняються від поданих у нормативних лексикографічних працях своєю семантичною структурою чи формальними ознаками: морфемною будовою, граматичними характеристиками і т. ін. (*напр.: бесіда* у лемківському говорі означає не лише традиційне «розмова з ким-небудь», а ще й «мова, мовлення»; слово *бáсы*, крім значення «найнижчі лади музичного інструмента», вживається зі значенням «контрабас»; дезінфекційний лікарський засіб йод у досліджуваних говірках має назву *йоді́на* тощо);

б) загальноновживані слова, оформлені з урахуванням характерних для лемківських говірок регулярних діалектних рис, зокрема сталого наголосу на передо-

¹ Див.: Корзонюк М. М. *Матеріали до словника західноволинських говірок* / Підготовка до друку П. Гриценка, Н. Прилипко // *Українська діалектна лексика: Зб. наук. праць*. – К.: Наукова думка, 1987. – С. 62–267.

станньому складі (*ру́ка, ві́дро, дотéпер, давні́на, кúма*), ствердіння давніх м'яких приголосних у суфіксах та в кінці слів (*багато́жéнец, хло́пец, добри́ден*) та ін.;

в) іншомовні запозичення, які не зазнали структурної адаптації в говорі (*антрекот, аркан, бекон, імбир, інстинкт, іно́дром, іхтіо́л, какаду, кали́м* тощо);

г) словниковий матеріал уже опублікованих лексикографічних та фольклорних джерел¹.

2. Доопрацьовано тлумачення лексики: розгорнуті дефініції, в яких автор нерідко використовував діалектні, застарілі або кальковані слова, замінено на стислі тлумачення відповідно до прийнятих лексикографічних норм.

3. Упорядковано, а в разі відсутності – подано при реєстрових словах граматичні форми, зокрема вказівки на належність до певних частин мови тощо.

4. Словосполучення і фразеологічні одиниці розміщено за їхніми опорними словами, після двокрапки.

Реєстрові слова подано за чинним на час упорядкування словника алфавітом², в їх вихідних формах, українською літературною транслітерацією зі збереженням основних говіркових фонетичних, акцентуаційних і граматичних особливостей. В авторському трактуванні збережено деякі фонетичні риси, як от: нерозрізнення в окремих говірках опозиції [л]-[в] (*лабуда́ти – вабуда́ти, лако́ми – вако́ми, лапа́ти – вапа́ти*); наявність/відсутність кінцевого

¹ Йдеться про праці: Верхратський І. Г. *Про говір галицьких лемків*. – Львів, 1902; Лизанець П. М. *Атлас лексичних мадяризмів та їх відповідників в українських говорах Закарпатської області УРСР*. – Ужгород, 1976; *Українські народні пісні з Лемківщини* / Упор. О. Гіжа. – К., 1972; *Лемківські співанки* / Упор. М. Соболевський, В. Соболевський. – К., 1967.

² Додана до алфавітного ряду літера **Ь** на позначення згаданого вище архаїчного звука, умовно вміщена після літери **И**.

[й] у прикметникових закінченнях (*дзюрáвий* – *дзюрáви*); непослідовний перехід прийменника та префікса *в* перед приголосним у *г* або *х*, *ф* (*в лісі* – *г лісі*, *впакува́тися* – *фпакува́тися*, *втэчы* – *фтэчы*, *вчэра* – *фчэра*, *в ко́бри* – *х ко́бри*) та ін.

Структура статті включає реєстрове слово, елементи граматичної характеристики, опис семантики, контекст-ілюстрацію й паспортизацію матеріалу: Пр. – с. Смереко-вець Горлицького повіту; Пр., Пт. – с. Тилич, Рс. – с. Соло-твина, Ол. – с. Богуша Новосанчівського повіту Краків-ського воєводства; Св. – с. Тилява Кроснянського повіту; Пн. – села Душатин, Прилуки, Команча, Миків, Смільник, Кам'янка, Туринське й Репідь Сяноцького повіту.

Словотвірні варіанти оформлені як окремі статті. Омо-німи подаються серед значень полісемічного слова.

Коротка граматична характеристика виражена в тому, що при іменниках наводяться закінчення родового відмін-ка однини (іноді – форма називного відмінка множини), вказується належність до граматичного роду. При прик-метниках, діеприкметниках та порядкових числівниках, які традиційно подаються в формі чоловічого роду, наве-дено закінчення жіночого й середнього родів. При дієсло-вах наводяться форми 1 та 2 особи однини, а в окремих випадках, для повнішої інформації про говір, – повна пара-дигма (*напр.*: **БАДА́ТИ**, ба́дам, -аш, -ат; -а́ме, -а́те, -а́ют; *н. сп.* бада́й, -а́йме, -а́йте).

Усі наведені слова лемківських говірок, у тому числі в ілюстративному матеріалі (крім односкладних), подано з наголосами. Наголоси позначені й у скорочених формах відмінюваних слів, якщо вони містять наголошений склад (*напр.*: **ВРАЗІ́ТИ**, -а́жу, -а́зиш, -ит; **ЗГАДА́ТИСЯ**, -а́дамся, -а́сся; **ЗАБІ́ВАЧ**, -а́ча).

Реєстрове слово супроводжується відсиланнями до лек-сичних синонімів, наведенням латинських відповідників до ботанічних назв лише тоді, коли такі помітки зроблено

ПЕРЕДМОВА

самим автором. У тексті збережено авторські ілюстрації, навіть якщо вони не несуть нової інформації для розкриття значення реєстрового слова.

Сподіваємося, що самовіддана праця нині вже покійного Петра Семеновича Пиртея та його щедрих душею однодумців заохотить до подібної роботи нових ентузіастів, а запропонована читачеві книга, як і низка інших тематичних праць, опублікованих в Україні, Словаччині, Польщі, США, Канаді, стане важливим внеском у створення повного словника лемківських говірок на зразок «Словника бойківських говірок» М. Онишкевича (К., 1984) або «Словника гуцульських говірок», над яким працюють науковці Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича Національної АН України у Львові.

Упорядкувала й підготувала до друку «Короткий словник лемківських говірок» кандидат філологічних наук Є. Д. Турчин, відповідальне редагування здійснив доктор філологічних наук, професор П. Ю. Гриценко, технічне оформлення рукопису – А. С. Мішура, Л. М. Вихір.

Євгенія Турчин

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ ПРІЗВИЩ

Ол. – *Олесневич Любомир Олександрович*, 1925 р. нар.; с. Богуша Новосанчівського повіту (Західна Лемківщина). Зібрав понад 6 000 тис. слів. У «Короткому словнику...» наводиться близько 5 000 тис. лексем. Записи передала авторові дружина Олесневич Меланія Степанівна.

Пн. – *Пенгрин Михайло Іванович*, 1937 р. нар.; с. Душатин Сяноцького повіту. Зібрав 760 слів у селах Душатин, Прилуки, Команча, Миків, Смільник, Кам'янка, Туринське, Репідь Сяноцького повіту (Східна Лемківщина).

Пр. – *Пиртей Ольга Томівна*, 1925 р. нар.; с. Тилич Новосанчівського повіту, вчителька початкових класів¹.

Пт. – *Петришак Ганна Аполінарівна*, 1898 р. нар.; с. Тилич Новосанчівського повіту, домогосподарка.

Рс. – *Русиняк Петро Григорович*, 1909 р. нар.; м. Криниця Новосанчівського повіту, водій-автомеханік;

Русиняк Стефанія Теодорівна, 1899 р. нар.; с. Солотвина Новосанчівського повіту, домогосподарка.

Св. – *Свягла Семен Васильович*, 1899 р. нар.; с. Тилява Кроснянського повіту, будівельник.

¹ Під скороченням **Пр.**, окрім того, подані матеріали Петра Семеновича Пиртея – автора «Короткого словника лемківських го-вірок».

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

<i>безос.</i>	безособове
<i>вет.</i>	ветеринарне
<i>виг.</i>	вигук
<i>вищ. ст. п.</i>	вищий ступінь порівняння
<i>див.</i>	дивіться
<i>дит.</i>	дитяче
<i>дієпр. акт. мин. часу</i>	дієприкметник активний минулого часу
<i>дієприсл.</i>	дієприслівник
<i>дієпр. пас. мин. часу</i>	дієприкметник пасивний минулого часу
<i>дієсл.</i>	дієслово
<i>док. вид</i>	доконаний вид
<i>експр.</i>	експресивне
<i>жс., жін.</i>	жіночий рід
<i>жарт.</i>	жартівливе
<i>заг. назва</i>	загальна назва
<i>за знач.</i>	за значенням
<i>займ.</i>	займенник
<i>заст.</i>	застаріле
<i>збірн.</i>	збірне
<i>згруб.</i>	згрубіле
<i>здрібн.</i>	здрібніле
<i>зменш.</i>	зменшене
<i>зменш.-пестл.</i>	зменшено-пестливе
<i>знев.</i>	зневажливе
<i>лайл.</i>	лайливе
<i>мед.</i>	медичне
<i>мн.</i>	множина
<i>напр.</i>	наприклад
<i>нар. пісня</i>	народна пісня
<i>невідм.</i>	невідмінюване
<i>неозн.</i>	неозначене
<i>н. сп.</i>	наказовий спосіб
<i>одн.</i>	однина
<i>однокр.</i>	однократне

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

<i>ос.</i>	особа
<i>перен.</i>	переносне
<i>підсил.</i>	підсилювальне
<i>пор.</i>	порівняйте
<i>прийм.</i>	прийменник
<i>прикм.</i>	прикметник
<i>присл.</i>	прислівник
<i>присудк. сл.</i>	присудкове слово
<i>прот.</i>	протиставне
<i>реліг.</i>	релігійне
<i>рідковжив.</i>	рідковживане
<i>с.</i>	середній рід
<i>сл.</i>	слово
<i>спол.</i>	сполучник
<i>спонук.</i>	спонукальне
<i>теп. час.</i>	теперішній час
<i>у знач.</i>	у значенні
<i>церк.</i>	церковне
<i>ч.</i>	чоловічий рід
<i>част.</i>	частка
<i>числ.</i>	числівник

СЛОВНИК ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ

А

АБЫКА́ДИ, *присл.* Куди-небудь, будь-куди. – Пі́ду од вас абыка́ди, в сьвіт за б́чы (Пр.).

АБСОЛЮ́ТНІ, *присл.* Абсолютно, цілковито; безумовно, безсумнівно. – Він абсолю́тні нич не зна о тых спра́вах (Пр.).

АВАНТУ́РА, -ы, *жс.* Авантюра, пригода, халепа (Рс.).

АВАНТУ́РИСТА, -ы, *ч.* Авантюрист; пройдисвіт (Рс.).

АВАНТУ́РУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Скаandalити, бешкетувати (Рс.).

А́ВО, *присл.* Ану ж, а може (Пн.).

АВСТРАЛІ́ЙЧЫК, -ы́ка, *ч.* Австралієць, житель Австралії (Ол.).

АВСТРІ́ЄЦ, -йця, *ч.* Австрієць, житель Австрії (Пт.).

АВСТРІ́ЙСКИЙ, -а, -е. Австрійський (Пт.).

АВСТРІ́ЯК, -я́ка, *ч.* Вояк австрійського війська (Пт.).

АВСТРІ́ЯЦКИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **АВСТРІ́ЯК** (Пт.).

А́ВТО, -а, *с.* Автомобіль (Пр.).

АВТОМОБІ́ЛІСТА, -ы, *ч.* Автомобіліст. – Його брат до́брый автомобі́ліста (Ол.).

А́-ГУСЬ! *виг.* Те саме, що **А́-ГУЦЬ!** (Ол.).

А́-ГУЦЬ! *Вигук*, яким відганяють гусей (Ол.).

А́ГРАФ, -а́фа, *ч.* Оздоблена пряжка (Пр.).

А́ГРА́ФКА, -ы, *жс.* Запонка, шпилька (Пр.).

А́ГРЕСТ, -э́сту, *ч.* 1. Агрус, кушова рослина родини ломикаменевих (Grossularia). 2. *Збірн.* Ягоди агрусу (Пр.).

А́ГРЕСТОВИ́Й, -а, -е. *Прикм.* до **А́ГРЕСТ**. Агрусовий. – Аг-рестовы конфі́туры сут барз сма́чны (Пр.).

А́ГУ! 1. *Вигук* до немовляти: «Агу!» – А́гу, Ме́лю, а́гу, не плач! 2. *Вигук*, яким відганяють птахів (Рс.).

АДВУ́КАТ, -а́та, *ч.* Те саме, що **АДУ́КАТ** (Пр.).

АДЗІ́МКА, -ы, *жс.* Корж із вівсяного або кукурудзяного бо-рошна (Пр.).

АДИ! Вигук здивування: «Ади!», «Дивись!», «Гляньте лиш!» (Пн.).

АДОПТАЦІЯ, -ії, жс. Усиновлення чужої дитини (Пт.).

АДУКАТ, -ата, ч. Адвокат (Пр.).

АДУКАЦКИЙ (СКІ), -а, -е. Адвокатський. – Але то была це-кава адукацка промова (Пр.).

АКАЦІЙОВИЙ, -а, -е. Акацієвий (Пр.).

АКАЦІЯ, -ії, жс. Акація. – При дорóгах зацви́ли акаці́й й кашта́ны (Пр.).

А КО́НТО, невідм. На рахунок (Пт.).

АКОРДЕОНІСТА, -ы, ч. Акордеоніст (Рс.).

АКСАМІТКА, -ы, жс. Оксамитова хустка (Ол.).

АКСАМІТНИЙ, -а, -е. Оксамитовий (Пр.).

АКСАМІТУВАТИЙ, -а, -е. Шовковистий, м'який на дотик (Ол.).

АКТИВ, -йву, ч. Усе майно, без урахування боргів (Пр.).

АКТИВІСТА, -ы, ч. Активіст, прихильник активних дій (Пр.).

АКУРАТ, присл. Якраз, саме, точнісінько, справді. – Я при-шов до шко́лы, а йóго аку́рат там не было́ (Ол.).

АКУРА́ТНІ, присл. Пунктуально, совісно. – Він ро́бит сво́ю робо́ту акура́тні (Пр.).

АКЦЕПТА́НТА, -ы, ч. Той, хто приймає вексель і зазначає на ньому термін його сплати (Пр.).

АКЦЕПТА́ЦІЯ, -ії, жс. Прийняття векселя; ствердження (Пр.).

АКЦИ́ЗА, -ы, жс. Акциз, податок від горілчаних напоїв (Пр.).

АЛЕБА́СТЕР, -стру, ч. Алебастр, гіпс, вживаний для худож-ніх виробів. – Тот алеба́стер прида́тний лем для тинкува́ня, а не для взо́рів (Пр.).

АЛЮМІНЬОВИЙ, -а, -е. Алюмінієвий. – То́ты лы́жки сут алюміньо́вы (Пр.).

АЛЯ́РМ, -я́рму, ч. Сполох, тривога, заклик до зброї. – Пре-страше́ний гене́рал оголо́сив аля́рм (Рс.).

АЛЯ́РМІСТА, -ы, ч. Людина, що здійсмає тривогу, поширює тривожні вісті (Рс.).

АЛЯ́РМОВИЙ, -а, -е. 1. Тривожний. 2. Швидкий (Рс.).

АЛЯ́РМУВАТИ, -у́ю, -еш. Бити на сполох, здійсмати тривогу (Рс.).

АЛЬБА́НЬЧЫК, -ы́ка, ч. Албанець, житель Албанії (Пр.).

АЛЬБІ́ЙКА, -ы, жс. Зменш. до **АЛЬБІ́Я** (Пн.).

АЛЬБІ́Я, -і́ї, жс. Корито для поросят (Пн.).

А́ЛЬБУМ, -у́ма, ч. Альбом (Пт.).

АЛЬКО́ВА, -ы, жс. Альков, маленька спальна кімнатка за перегородкою або завісою; ніша, заглибина у стіні для ліжка (Пт.).

АЛЬПА́ГА, -ы, ч. Альпака, злиток міді, цинку й нікелю. — Коли́си жы́ці бы́ли з дере́ва, а те́раз з альпа́гы (Пт.).

АЛЬТІ́СТА, -ы, ч. Альтист, музикант, що грає на альті або співак із голосом «альт» (Пр.).

АЛЬФА́БЕТ, -е́ту, ч. Алфавіт (Пр.).

АМАРИ́ЛЬКА, -ы, жс. Амариліс, декоративна рослина з червонуватими квітами (Св.).

АМБО́НА, -ы, жс. Амвон (Пр.).

А́МЕН, невідм. Амінь («Нехай так станеться, хай так буде!»); завершальне слово в молитвах (Пр.).

АМНЕСТІ́Я, -і́ї, жс. Амністія (Пт.).

А́МПЛЯ, -і, жс. Висяча лампа, закрита знизу (Рс.).

АМФІ́ЛЯДА, -ы, жс. Анфілада, ряд суміжних кімнат, розташованих в одному напрямку (Пр.).

АНАЛІ́ЗА, -ы, жс. Аналіз, метод наукового дослідження. — Чув-см про аналізу фі́льозо́фску, математи́чну, грамати́чну, хемі́чну (Пн.).

АНА́ЛЬФАБЕ́ТА, -ы, ч. Неписьменна людина, яка не знає грамоти; неук, невіглас (Пр.).

АНАТОМУВА́НИЙ, -а, -е. Препарований (Пт.).

АНГІ́ЖУВА́НИЙ, -а, -е. Запрошений, замовлений на певний строк на основі договору (Пт.).

АНГЕ́ЛЬКА, -ы, жс. Жін. до **А́НГЛИК**. Англійка (Ол.).

АНГЕ́ЛЬСКИЙ (СКІ), -а, -е. Англійський. — Ірля́ндці не ста-ра́ються а́нгельском бі́дом (Ол.).

А́НГЛИК, -й́ка, ч. Англієць, житель Англії (Пр.).

АНГЛІ́КЫ, -і́в, мн. Чоботи із твердою задньою частиною халляв. — Цьо́ця То́ня ма а́нглі́кы, привезе́ны з Гамері́кы (нар. пісня) (Ол.).

А́НДРУТ, -у́та, ч. Вафля. — Я нич так не люб'ю́ їсти, як то́ты а́ндрүты (Ол.).

АНЕКДО́ТА, -ы, жс. Анекдот (Ол.).

АНИ, *спол.* Ані. – Не хтів ані ся женіти, ані дóма сідіти.
АНИ РАЗ. Ані разу. – Ані раз мене ма́ма не біли (Ол.).

АНИЖ, *спол.* Аніж, ніж. – Міг бы вéще зроби́ти, ані́ж зроби́в (Пр.).

АНКРА, -ы, *жс.* Залізна скоба з вісьмома гачками, яку застосовують у будівництві для з'єднання дерев'яних конструкцій, стін (Св.).

АНО, *част.* Ану. – Ано забéрайся до робо́ты! (Ол.).

АНОТУВА́НИЙ, -а, -е. Записаний коротко, тезами (Пр.).

АНТИК, -і́ка, *ч.* 1. Старовинний предмет, що має художню цінність. 2. Людина-дивак, прихильник давніх мод і звичаїв (Пр.).

АНТРА́МЕНТ, -éнту, *ч.* Чорнило (Пн.).

АНТРА́ША, -ы, *жс.* Антресолі (Св.).

АНЦІ́КРИСТ, -і́ста, *ч.* 1. Безбожник. 2. Чорт, злий дух (Св.).

АНЦІ́ХРИСТ, -і́ста, *ч.* Те саме, що **АНЦІ́КРИСТ** (Пн.).

АПА́РАТ, *ч.* 1. -áта. Фотоапарат. 2. -áту. Державна влада. – Апа́рат паньство́вий (Пр.).

АПА́Ш, -áша, *ч.* Жорстока людина, здатна на вбивство; хуліган, бандит (Пр.).

АПЕ́ЛЬ, -éлю, *ч.* 1. Заклик, лозунг. 2. Переключка. – На апе́ль ви́шли ви́шиткы гарешта́нты (Пр.).

АПТЫ́КА, -ы, *жс.* Аптека (Пт.).

АПТЫ́КАР, -áря, *ч.* Аптекарь, працівник або власник аптеки (Пт.).

АПТЫКА́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. Аптечний (Пр.).

АРИСТОКРА́ТА, -ы, *ч.* Аристократ, представник знаті (Пр.).

АРИСТОКРАТИ́ЧНИ, *присл.* Аристократично (Пр.).

АРИСТОКРА́ЦІЯ, -ії, *жс.* Аристократія (Пр.).

АРИТМЕ́ТЫКА, -ы, *жс.* Арифметика (Пр.).

АРМА́ТА, -ы, *жс.* Гармата (Пр.).

АРМА́ТНИЙ, -а, -е. Гарматний (Пр.).

АРИ́ЛЕРІ́СТА, -ы, *ч.* Артилерист, гармаш (Ол.).

АРТІ́СТА, -ы, *ч.* Артист (Пр.).

АРЦІБІ́СКУП, -úпа, *ч.* Архієпископ (Ол.).

АСЕКУРА́ЦІЙНИЙ, -а, -е. Страховий (Ол.).

АСЕКУРА́ЦІЯ, -ії, *жс.* Страхування (Св.).

АСЕКУРУВА́ТИ, -úю, -єш. Страхувати від нещасного випадку (Ол.).

АСЕНТЕРУВА́НИЙ

АСЕНТЕРУВА́НИЙ, -а, -е. *Діспр. пас. мин. часу до АСЕНТЕРУВА́ТИ*. Забраний на військову службу (Ол.).

АСЕНТЕРУВА́ТИ, -ю́, -еш. Проводити військовий набір (Ол.).

АСЕНТЕРУ́НОК, -нку, ч. Військовий набір. – Пішов Шт́ефан до асентеру́нку, бо ю́ж му час при́шов (Ол.).

АСЕ́СОР, -бра, ч. Молодший суддя (у Польщі) (Пр.).

АСИ́ГНА́ТА, -ы, жс. Асигнація (Св.).

АСИГНУВА́НИЙ, -а, -е. Виділений у грошах або цінних паперах (Пр.).

АСИ́СТА, -ы, ч. 1. Помічник під час Богослужіння в церкві. 2. Асистент, нижча викладацька посада у вузі. 3. Група людей, що супроводжує поважну офіційну особу (Рс.).

АСПЕРИ́НА, -ы, жс. Аспірин (Пр.).

А́СТРА, -ы, жс. Айстра (Св.).

АСФА́ЛЬТУВА́НИЙ, -а, -е. Асфальтований (Рс.).

АСЦЕ́ТА, -ы, ч. Аскет, людина, яка з релігійних переконань веде суворе життя, відмовляючись від світських утіх (Пр.).

А́ТАК, -а́ку, ч. 1. Атака, навальний напад на ворога; вирішальний етап наступу. 2. Рішуча дія, спрямована проти кого-небудь або на досягнення якоїсь мети. – Муж був ра́дий, же так ле́гко ся о́дбив од женино́го ата́ку (Пр.).

АТРА́МЕНТ, -э́нту, ч. Те саме, що АНТРА́МЕНТ (Пр.).

А́ТУТ, -у́та, ч. Козир (Ол.).

АТУТО́ВІЙ, -а, -е. Козирний (Ол.).

АУКЦІ́Я, -йі, жс. Аукціон (Пр.).

А́ЧЕЙ, част. А можливо, може бути (Ол.).

АЧ-У́РДА-ШИ! Вигук, яким завертають барана. – Клі́че на бара́на, кед наве́ртат: «Ач-у́рда-ши!» (Ол.).

Б

БАБ'ЯР, -яра, ч. Бабій, чоловік, що дуже упадає за жінками (Рс.).

БАВИТИСЯ, бав'юся, -ишся. 1. Гратися (про дітей). – Діти бав'ються од ра́на. 2. Весело проводити час, розважатися (на забаві, весіллі). 3. Баритися, гаятися, засиджуватися десь. – Не бався до́вго! (Пр.).

БАВІНЯ, -я, с. Бавлення, забави, безтурботне проведення часу (Пр.).

БАВНЯНИЙ, -а, -е. Бавовняний (Пт.).

БАГНІСКО, -а, с. Згруб. Багнище (Ол.).

БАГНІТКА, -и, жс. Вербова гілка зі цвітом. – Багні́тки ло́м'ят на Кві́тну неді́лю (Пт.).

БАГРІТИ, ба́грю, -иш. 1. Витягати з води багром (довгою палицею з металевим гаком). 2. Багрянити, надавати чомусь багряного відтінку (Св.).

БА́ГРО, -а, с. 1. Частина обода дерев'яного колеса. – Ё́дно ба́гро з'є́днує дві шпíці в ко́лєсі. 2. Багор, довга дерев'яна тичка з металевим гаком (Пр.).

БАГАТЕЛІЗУВАТИ, -ую, -єш. Нехтувати, легковажити (Пр.).

БАГАТЄ́ЛЯ, -і, жс. Дрібниця, нічого важливого (Пр.).

БАГАТЄ́ЛЬКА, -и, жс. Змениш. до БАГАТЄ́ЛЯ. Дрібничка (Пр.).

БАГАТЄ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Малоцінний, неважливий, незначний (Пр.).

БАГЕ́ТА, -и, жс. Багет, планка з тисненим візерунком для виготовлення рамок, оздоблення стін. – То́ты баге́ты тре́ба позо́лотіти (Пр.).

БАДА́НЯ, -я, с. Дія за знач. БАДА́ТИ. Лікарський огляд (Пт.).

БАДА́ТИ, ба́дам, -аш, -ат; -а́ме, -а́те, -а́ют; н. сп. ба́дай, -а́йме, -а́йте. 1. Мед. Обслідувати, оглядати, слухати. – До́хтор зба́дав го і по́вів, же він хво́рий на черві́нку. 2. Випитувати, доходити правди. – Я вибада́ла го, же він нич не ва́ртат (Пт.).

БАДІ́ЛЯ, -я, с. Бадилля, зів'яле стебло рослини, засохла билина без листя (Св.).

БАЗГРАНІНА

БАЗГРАНІНА, -и, *жс.* Мазанина, невмілий, неакуратний запис чи малюнок (Пр.).

БАЗГРАНЯ, -я, *с.* Дія за знач. **БАЗГРАТИ**. Мазюкання (Пр.).

БАЗГРАТИ, базграм, -аш, -ат; -áme, -áte, -áют. Мазюкати, погано, неакуратно писати або малювати (Пр.).

БА́ЗЮ, БЕ! Вигук, яким підкликають овець (Ол.).

БА́ЗЯ, -яти, *с.* Ягня (Пр.).

БАЗЯ́ТКО, -а, *с.* *Змениш.-пестл.* до **БА́ЗЯ**. Ягнятко (Пр.).

БАЙ-БАЙ! *невідм. Дит.* Люлі-люлі! (Св.).

БАЙГЕ́ЛЕ, *невідм.* Круглий єврейський бублик. – Йобсько дав мі їсти байгеле (Рс.).

БАЙДА́К, -ака, *ч.* 1. Байдарка, вид річкового судна. 2. Нероба, гульвіса. – Ты, байда́ку, нич не робиш, лем да́рмо хліб їш! (Пр.).

БА́ЙКА, -и, *жс.* 1. Байка, вид алегоричної поезії; вигадка. – То́та ба́йка несе з со́бом му́дру мо́раль. 2. Дрібниця, не біда. – То ба́йка, же він стра́тив піня́зі, до́брі, же ся зо́став здрав! 3. М'яка бавовняна тканина. – Купи́ла-м у скле́пі шты́рі ме́тры ба́йки на коше́лі (Пн.).

БАЙО́ЧКА, -и, *жс.* 1. *Змениш.* до **БА́ЙКА** 1. Баєчка. 2. Побрехенька (Пр.).

БАЙСИ́ГЕЛЬ, -гля, *ч.* Велосипед (Пр.).

БАЙСТРУ́К, -у́ка, *ч.* *Знев.* Байстриук, безбатченко (Пр.).

БАЙТЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Пласти нісенітниці, патякати (Пн.).

БАЙТУ́ЛЯ, -і, *ч.* Недотепа (Пн.).

БАЙЦ, -у, *ч.* Хімічний розчин, яким протравлюють шкіру, тканину, дерево, метал перед фарбуванням (Пр.).

БАЙЦУВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **БАЙЦУВАТИ** (Пр.).

БАЙЦУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Протравлювати матеріал перед фарбуванням (Пр.).

БА́ЙЧАР, -ара, *ч.* Пліткар (Рс.).

БАЙЧА́РСТВО, -а, *с.* Пліткування, розпускання пліток (Рс.).

БАКА́ЛЯВР, -я́вра, *ч.* 1. Бакалавр, найнижчий академічний ступінь. 2. Учитель. – За́нятя бакаля́вра барз тя́жке, а́ле гоно́рове (Пр.).

БАКЕ́НЩИ́К, -і́ка, *ч.* *Заст.* Людина, яка запалювала освітлювальні газові лампи на вулицях (Пр.).

БАКСА, -ы, *жс.* Поштова скринька. – **Шма́рив** лі́сты до ба́к-
сы (Пр.).

БАКУН, -у́ну, *ч.* Тютюн найнижчого сорту (Пр.).

БАЛАГУВАТИ, -у́ю, -еш, -є; -е́ме, -е́те, -у́ют; *н. сп.* -а́руй, -у́йме,
-у́йте. Дармувати, нічого не робити (Пр.).

БАЛАГУ́ЛА, -ы, *ч.* 1. Єврейська накрита підвода, якою вози-
ли подорожніх. 2. Візник-єврей. 3. Гульвіса, недба́лець (Пр.).

БА́ЛВАН, -а́на, *ч.* Дурень, недоумок (Ол.).

БАЛВА́НИСКО, -а, *ч.* Ідіот, кретин (Ол.).

БАЛВА́НСКИЙ (СКІ), -а, -е. Ідіотський (Ол.).

БАЛВА́НСТВО, -а, *с.* Ідіотизм, кретинізм. – **То і́стно бал-
ва́нство** – сьмі́ятися з чу́дждо́го нещє́стя (Ол.).

БАЛІ́Я, -і́ї, *жс.* Балія, низька широка діжка з дерев'яних кле-
пок, що служить для прання білизни (Пр.).

БАЛЯ́НДРАСИ́ТИ, -а́шу, -а́сиш. Балансувати, утримувати
рівновагу (Пр.).

БАЛЬ. 1. -і, *жс.* Балка. – **З той ба́лі не́с жадно́го хі́сна** (Пр.).
2. -ю, *ч.* Бал. – **На ті́м ба́лю бы́ло ду́же молоді́жы** (Ол.).

БАЛЬДА́ХІМ, -і́ма, *ч.* Балдахін, вид заслони або накриття. –
Ксьондз і́шов під бальдахі́мом (Пр.).

БАЛЬЗАМУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **БАЛЬ-
ЗАМУВА́ТИ**. Миропомазаний (Пр.).

БАЛЬЗАМУВА́ТИ, -у́ю, -еш. *Реліг.* Мирувати, малювати вмо-
ченим у миро пензликом знак хреста на чолі людини (Пр.).

БАЛЬКО́НИК, -і́ка, *ч.* *Змениш.* Балкончик (Ол.).

БА́ЛЬОН, -о́на, *ч.* 1. Балон, скляна або металева посудина
кулястої форми. 2. М'яч. 3. Аеростат, повітряна куля, вид літа-
льного апарата (Ол.).

БАЛЬО́НИК, -і́ка, *ч.* *Змениш.* М'ячик; кулька (Ол.).

БА́МБУХ, -у́ха, *ч.* Шлунок рогатої худоби (Ол.).

БА́НДАЖ, -а́жу, *ч.* 1. *Мед.* Пов'язка з бинта, марлі й вати.
2. Сталевий обруч, натягнутий як обід на колеса вагонів і локо-
мотивів (Пр.).

БА́НДАЖЫ́СТА, -ы, *ч.* Людина, що накладає пов'язки пора-
неним і хворим (Ол.).

БАНДАЖУВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **БАНДАЖУВА́ТИ** (Ол.).

БАНДАЖУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Бинтувати, перев'язувати рани
(Ол.).

БАНДУ́РЫ

БАНДУ́РЫ, бандур, *мн.* Те саме, що **БАНДУ́РКИ** (Ол.).

БАНДУ́РКИ, -рок, *мн.* Картопля (Ол.).

БАНДУРЯ́НКА, -ы, *жс.* Картоплиння (Ол.).

БА́НКЕР, -єра, *ч.* 1. Банкір, фінансист. 2. Гравець, що тримає банк у картярській грі (Рс.).

БА́НКЕТ, -єту, *ч.* 1. Бенкет, учта, гостина. 2. Край битой дороги. 3. Перша верства муру при його закладанні (Пр.).

БА́НТ. 1. -а, *ч.* Полиця, на якій сплять кури. 2. -у, *ч.* Поперечна балка, що скріплює крокви даху (Ол.).

БА́НУВА́НЯ, -я, *с.* Туга. – **Банува́ня за ста́рым кра́йом** (Ол.).

БА́НЮР, -юра, *ч.* Ковбаня, глибока яма в річці (Пр.).

БА́НЯК, -яка, *ч.* Чавунна посудина, в якій варять картоплю. – **По́став там ба́няк з компе́рjami до пе́ца!** (Ол.).

БА́НЯСТО, *присл.* Куполоподібно, опукло (Ол.).

БА́РАК, -ака, *ч.* Барак, тимчасове одноповерхове дерев'яне приміщення для солдатів, хворих тощо (Св.).

БАРА́НИК, -ика, *ч.* 1. Баранець, молодий шестимісячний баран. 2. *Жарт.* Наївна, простодушна людина (Рс.).

БАРА́НІЙ, -я, -є. Баранячий (Пр.).

БАРА́НІТИ, -ію, -єш. Чманіти, дурманіти (Ол.).

БАРА́НКА, -ы, *жс.* 1. Бараняча шапка. 2. Груба велика вовняна хустка (Пр.).

БАРВЕ́НИЙ, -а, -є. Фарбований, забарвлений (Рс.).

БАРВІ́ТИ, ба́рв'ю, ба́рвиш. Фарбувати (Рс.).

БАРВІ́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **БАРВІ́ТИ**. Фарбування (Рс.).

БА́РЖЕ, *присл.* Вищ. ст. п. від **БА́РЗ**. Більше, дужче, сильніше. – **Вче́ра ня ба́рже голо́ва бо́ліла**, як **гне́ска** (Ол.).

БА́РЗ, *присл.* Дуже, сильно. – **В тій са́лі бы́ло барз га́рді** (Пр.).

БАРИ́ВКА, -ы, *жс.* 1. Барилко, невелика дерев'яна опукла діжечка для рідини. 2. *Перен.* Товстун (Пр.).

БАРИ́ГА, -ы, *ч.* 1. Спекулянт. 2. Помічник купця (Пр.).

БАРЛО́ГА, -ы, *жс.* 1. Підстилка для худоби, переважно із солом. 2. Барліг, лігво ведмеда. 3. *Перен.* Бідна, нужденна, брудна постіль. 4. Неприбрана хата. – **То чы́ста барло́га в тій хы́жи!** (Пр.).

БА́РНІ́ХА, -ы, *жс.* Кличка корови коричневої масті (Ол.).

БАСА́ЛЬГА, -ы, *жс.* 1. Герлига, палиця чабана. 2. Батіг з олов'яною кулькою на кінці (Пр.).

БАСАМУ́НКА, -и, *ж.* Стрічка (Ол.).

БАСАМУ́НЧА, -ати, *с.* *Змениш*. до **БАСАМУ́НКА**. Стрічечка (Ол.).

БА́СЕН, -ёну, *ч.* 1. Басейн, наповнене водою бетоноване при-
міщення для плавання. 2. Місцевість із річкою та її притоками. –
В басéні рі́кы Рóпа є лем єдно невели́ке мі́сто – Горлі́ці (Пр.).

БА́СЫ, -ів, *мн.* Контрабас, великий струнний фмичковий му-
зичний інструмент (Ол.).

БАСЫ́СТА, -и, *ч.* Контрабасист (Ол.).

БАТЕРІ́ЄЦ, -ийця, *ч.* Солдат, що служить при важкій арти-
лерії (Пр.).

БАТКА́ТИ, ба́ткам, -аш, -ат; -а́ме, -а́те, -а́ют. Дзюбати; уда-
рати чимось гострим. – **Ку́ра ба́ткат, кед і́ст** (Ол.).

БА́ТНАР, -а́ря, *ч.* Довгий грубий залізний цвях (Пр.).

БАТЮ́ШКА, -и, *ч.* Священик православної церкви (Пр.).

БА́ТЯР, -я́ра, *ч.* Вуличний хлопчисько, хуліган, шибайголова
(Ол.).

БАХКА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **БАХКА́ТИ** (Рс.).

БАХКА́ТИ, ба́хкам, -аш, -ат; -а́ме, -а́те, -а́ют. Гупати, завда-
вати сильних ударів (Рс.).

БА́ХОР, -о́ра, *ч.* 1. Байстря, позашлюбна дитина. 2. Бахур,
вередлива дитина (Пр.).

БАЮСА́ТИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **БАЮ́СЫ**. Вусатий (Пр.).

БАЮ́СЫ, -ів, *мн.* Вуса (Пр.).

БАЯНІ́СТА, -и, *ч.* Баяніст (Ол.).

БВА́ЗЕН, -зна, *ч.* 1. Блазень, клоун. 2. Немовля. 3. *Знев.* Мо-
локосос, молода, життєво не досвідчена людина (Св.).

БВАН́ЦАР, -а́ря, *ч.* Мідне кільце, що прикріплюється до кін-
ської упряжі як прикраса (Пт.).

БЕ! *виг.* Те саме, що **БА́ЗЮ**, **БЕ!** (Ол.).

БЕВХНУ́ТИ, бе́вхну, -еш. 1. Сильно вдарити, бухнути, вга-
тити. 2. Гепнути, впасти. – **Бе́вхнув со́бом на по́стіль і за́снув** (Ол.).

БЕ́ДРО, -а, *с.* Деталь ткацького верстата (Пн.).

БЕДУ́ІНА, -и, *ж.* Жіночий довгий плащ із відлогою (Пр.).

БЕЗ, бо́зу, *ч.* Бузок (Пн.).

БЕЗВАРУНКОВІ́Й, -а, -е. Безумовний, беззастережний, пев-
ний (Ол.).

БЕЗВАРУНКОВО́, *присл.* Безумовно, беззастережно (Ол.).

БЕЗВІСТ

БЕЗВІСТ, -істи, *жс.* Безвість; невідання, незнання, відсутність відомостей (Пр.).

БЕЗВЛАДНИЙ, -а, -е. Безсилий, паралізований, не спроможний поворухнутися (Пр.).

БЕЗВСТІДНИЙ, -а, -е. Безсоромний (Пн.).

БЕЗВСТІДНИК, -йка, *ч.* Безсоромник (Пн.).

БЕЗГРАНИЧНИЙ, -а, -е. Безмежний, нескінченно великий (Пр.).

БЕЗКАРНІ, *присл.* 1. Безкарно. 2. Зухвало, не боячись кари (Пр.).

БЕЗКОНКУРЕНЦІЙНИ, *присл.* Поза конкуренцією (Ол.).

БЕЗЛІКУ, *присл.* Безліч, без ліку (Пр.).

БЕЗНАМИСЛУ, *присл.* Не задумуючись (Ол.).

БЕЗПАМ'ЯТНИЙ, -а, -е. Зомлілий, який знепритомнів (Ол.).

БЕЗПАНЬСКИЙ (СКІ), -а, -е. Нікому не належний, який не має господаря; беззахисний (Ол.).

БЕЗПОТРЕБЫ, *присл.* Не потрібно, ні до чого (Ол.).

БЕЗПРЕСТАННІ, *присл.* Безперестанку, безугавно (Ол.).

БЕЗПРИТОМНИЙ, -а, -е. Непритомний (Ол.).

БЕЗПРОЦЕНТОВИЙ, -а, -е. Безвідсотковий (Ол.).

БЕЗРАДНИЙ, -а, -е. Безпорадний, безпомічний (Ол.).

БЕЗРАДНІСТ, -ости, *жс.* Безпорадність, безпомічність (Ол.).

БЕЗСЕНСОВНІ, *присл.* Безглуздо (Ол.).

БЕЗСПОРНИЙ, -а, -е. Безперечний, незаперечний (Пн.).

БЕЗТЕРМІНОВИЙ, -а, -е. Безстроковий (Ол.).

БЕЗХОСЕННИЙ, -а, -е. Безкорисний (Пн.).

БЕКАТИСЯ, бекашся, -атся. Брикатися. – **Теля ся бекат** (Пр.).

БЕКСА, -ы, *ч і жс.* Плакса (Ол.).

БЕЛЬВЕДЕР, -эра, *ч.* 1. Презентабельна, розмальована будівля. 2. Альтанка (Пр.).

БЕЛЬКА, -ы, *жс.* Балка, обтесана з чотирьох боків (Св.).

БЕЛЬКНУТИ, белькну, -еш. Бовкнути, крикнути щось незрозуміле (Пр.).

БЕЛЬКУВАННЯ, -я, *с.* Паралельне укладання балок між двома поверхами будівлі (Св.).

БЕЛЬФРУВАТИ, -ую, -єш. *Знев.* Учителювати (Пр.).

БЕНЕДИКТИН, -йна, *ч.* 1. Чернець польського монастиря св. Бенедикта. 2. Лікер марки бенедиктина (Пр.).

БЕНЕФІС, -ісу, ч. Бенефіс, концерт, збір від якого йде на користь артиста (Пр.).

БЕНЗИНА, -и, ж. Бензин (Рс.).

БЕНКАРТ, -арта, ч. Байстрюк, безбатченко; бездоглядний хлопчик (Пр.).

БЕНЦВАЛ, -ála, ч. Вайло, незграба, неповоротка людина (Пр.).

БЕНЦНУТИ, бѣнцну, -еш. Бебехнути, гепнути, несподівано упасти. – **Але він ся бѣнцнув з того дерева!** (Пр.).

БЕРЕЗИНА, -и, ж. Різка, березовий прут (Пр.).

БЕРНАНДИН, -йна, ч. Чернець польського монастиря св. Бернарда (Пр.).

БЕСІДА, -и, ж. 1. Бесіда, розмова. 2. Мова, діалект (Пн.).

БЕСІДНИК, -іка, ч. Співрозмовник, співбесідник (Пн.).

БЕСІДУВАТИ, -ую, -єш. 1. Балакати, гомоніти. 2. Розмовляти якоюсь мовою. – **Она знає бесідувати по-німецьки** (Пр.).

БЕСТІЙКА, -и, ж. Шельма (Пр.).

БЕТАНГУВАТИ, -ую, -єш. Волочитися, байдикувати (Пр.).

БЕТЕГА, -и, ч. Нероба, волоцюга (Пр.).

БЕТЯР, -яря, ч. Див. **БАТЯР** (Пр.).

БЕЧА́НЯ, -я, с. 1. Бекання (про овець). – **Не мѣжу чу́ти то́го бечáня овець.** 2. *Перен.* Голосний плач, рев (Рс.).

БЕЧА́ТИ, бѣчу, -иш, -ит; -іме, -іте, бѣчат; *н. сп.* **БЕЧ!** 1. Бекати (про овець). – **Ба́ран бѣчыт, а ко́за ме́чыт.** 2. *Перен.* Ревти, голосно плакати (про дитину) (Рс.).

БЕШТА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **БЕШТА́ТИ** (Пр.).

БЕШТА́ТИ, бѣштам, -аш. Лаяти, сварити, вичитувати (Пр.).

БЗДЫКА́ТИСЯ, -ыкамся, -ашся, -атся; -амеся, -áтеся, -áются. Перекидатися. – **Стрілець ви́стрілив, а за́яц лем ся бзды́кнув** (Ол.).

БЗДЫ́РКА, -и, ж. Дрібна риба (Пн.).

БЗДУ́РА, -и, ж. Дурниця, нісенітниця, річ, не варта уваги (Пн.).

БЗДУ́РИТИ, -ую, -иш. Верзти нісенітниці, городити дурниці (Пн.).

БЗЫКА́ТИ, бзы́кат. Бриніти (Ол.).

БЗЫНЧА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **БЗЫНЧА́ТИ**. Дзижчання, гудіння (Ол.).

БЗЫНЧА́ТИ, бзы́чит. Дзижчати, гудіти (Ол.).

БЗІК, -а, ч. Псих, неврівноважена людина (Ол.).

БЗІКУВАТИ, -уєш, -є. Дуріти, психувати (Ол.).

БЗІКУВАТИЙ, -а, -е. Пришелепкуватий, дивакуватий (Ол.).

БІСКУП, -у́па, ч. Єпископ римо-католицької церкви (Ол.).

БІСКУПСТВО, -а, с. Римо-католицьке єпископство (Ол.).

БІТИ, б'ю, б'єш, б'є; б'єме, б'єте, б'ють. 1. Товкти, забивати (про цвяхи). 2. Рити. – **Кертіця б'є кўпки**. **БІТИ В ДЗВОНІ**. Дзвонити. **БІТИ ГОДИ́НИ**. Видзвонювати години (про годинник). ♦ **БІТИ ГОЛÓВОМ ДО СТІ́НИ**. *Перен.* Бути в розпачі. ♦ **БІТИ ДОРО́ГУ**. Прокладати дорогу (Пр.).

БІТКА, -ы, *жс.* Бійка (Ол.).

БІТНИК, -й́ка, ч. Розбишака, забіяка (Пр.).

БИЯТЫ́КА, -ы, *жс.* Колотнеча, бійка (Пн.).

БЫ́ДЛЯ, -я́ти, с. Худобина; бидло, велика рогата худоба (Рс.).

БЫ́ДЛЯЧИЙ, -а, -е. Тваринний; коров'ячий (Рс.).

БЫ́ДЛЯЧКА, -ы, *жс.* Лайно, екскременти корови (Рс.).

БЫ, *част.* Щоб. **БЫ́-ЗМЕ**, *част.* Щоб ми... – **Нам віншувáли, бы́-зме до́брі жы́ли** (Ол.).

БЫ́ЛА, был, *мн.* Дерев'яні поперечки борони, в які вмонтовують зубці (Св.).

БЫ́ЛЕ. Аби, тільки б (Ол.).

БЫ́ЛЕ-ДЕ, *присл.* Будь-де (Ол.).

БЫ́ЛЕ-ХТО, *займ.* Будь-хто (Ол.).

БЫ́ЛЕ-ШТО, *займ.* Будь-що (Ол.).

БЫ́ЛЕ-ЯК, *присл.* Абиак, недбало. – **Він ро́бит бы́ле-як** (Ол.).

БЫ́ЛЯ, -я, с. Картоплиння. – **Банду́рка пусти́ла бы́ля** (Пр.).

БЫ́ЛЯ́НКА, -ы, *жс.* Те саме, що **БЫ́ЛЯ** (Ол.).

БЫ́РВЫ, -і́в, *мн.* Брови. – **Ма бы́рвы чо́рны, як шну́ро́чки** (Ол.).

БЫ́РДА, -ы, *жс.* Сокира з довгим вістрям для тесання будівельної деревини (Св.).

БЫ́РЬКА, -ы, *жс.* Суцвіття лози чи верби (Ол.).

БЫ́СТРИ́НА, -ы, *жс.* Бистрина, дуже швидка течія в ріці (Пр.).

БЫ́СТРИ́ЦЯ, -і́, *жс.* Сорт сливи. – **Бы́стриці** – то сли́вки по-довга́сти, мо́жут бы́ти на дере́ві аж до моро́зів (Пр.).

БЫ́ТИ, *теп. час* ЄМ, ЄС, ЄСТ; СМЕ (ЗМЕ), СТЕ, СУТ; *мин. час* БЫ́В-ЄМ, БЫ́В-ЄС, БЫ́В; БЫ́ЛИ-СМЕ (-ЗМЕ), БЫ́ЛИ-СТЕ (-ЗТЕ), БЫ́ЛИ. Бути (Пр.).

БЫТЯ, -я, с. Буття, існування; перебування. – *Ту мі не бытя!* (Ол.).

БЫЦОК, -цка, ч. Бичок (Св.).

БЫЧ, -а, ч. Батіг (Ол.).

БЫЧУВАНЯ, -я, с. Бичування, батоження, шмагання бато-гом (Ол.).

БИБКОВИЙ, -а, -е. Див. **БОБКОВИЙ** (Пн.).

БИБУЛА, -ы, ж. 1. Промокальний папір. 2. Підпільна, неле-гальна література (Пн.).

БИБУЛКА, -ы, ж. Тоненький папір для цигарок (Пр.).

БИБ'ЯЧКЫ, -чок, мн. Овечий послід (Ол.).

БІВАК, -а́ка, ч. Бівуак, привал, місцина в полі або лісі, де за-вичай зупиняються на відпочинок, розкладають намети (Пр.).

БІГУН, -у́на, ч. 1. Бігун, спортсмен, який займається бігом. 2. Фігура слона у шахах. 3. Залізний прут, що з'єднує два біла в бороні (Пр.).

БІДАК, -а́ка, ч. Бідняк, убога людина; нещасливець (Пр.).

БІДАЦКИЙ (ЦКІ), -а, -е. Бідняцький (Ол.).

БІДАЦТВО, -а, с. 1. Бідолаха (про людину). 2. Убогство, злид-ні (Ол.).

БІДАЧОК, -чка, ч. Нещасна, мізерна, бідна людина (Ол.).

БІЖЕНЕЦ, -нця, ч. Біженець, утікач із постійного місця про-живання (Пр.).

БІЗНІС, -і́су, ч. Бізнес, справа, дохід (Св.).

БІЛУ́НА, -ы, ж. Кличка корови білої масті (Св.).

БІМБАТИ, бімбам, -аш. 1. Байдикувати. 2. Легковажити. – *Він си бімбат з т́ого, што му б́тец повідат* (Ол.).

БІНО́КЛІ, -ів, мн. Окуляри, що тримаються на носі за допо-могою пружинки (Пр.).

БІСІДУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Див. **БЕСІДУВА́ТИ** (Пн.).

БЛАГОВІЩІ́НЯ, -я, с. Благовіщення, релігійне свято. – *На Благовіщія́ня не ма сьні́г помі́щія́ня* (прислів'я) (Пр.).

БЛАГОСЛОВЕ́НЬСТВО, -а, с. Благословення (Пн.).

БЛА́ЗЕН, -зна, ч. Див. **БВА́ЗЕН** (Св.).

БЛЕКОТА́ТИ, -о́чу, -еш. Белькотіти, невиразно говорити, заїкатися (Св.).

БЛІЗНА, -ы, ж. Шрам, знак на тілі після загоєння рани; слід після удару на дереві, яке росте (Пр.).

БЛИЗЬ

БЛИЗЬ, -і, *жс.* Близькість, мала відстань (Пр.).

БЛИЗНЯТА, близьнят, *мн.* 1. Близнята, двоє або більше дітей однієї матері, що народжені під час одних пологів. 2. Два глиняні горшечки, з'єднані ручкою, в яких носили страву на поле (Пр.).

БЛИЩАЧИЙ, -а, -е. Блискучий (Пн.).

БЛЫ́ХА, -ы, *жс.* Блоха (Пн.).

БЛІХ, -а, ч. Вибілювання полотна на сонці. – **ВЫ́нес** поліотно на бліх (Пр.).

БЛІШЫТИ, блішу, -ыш. Вибілювати полотно; періодично поливати водою полотно, яке вибілюється на сонці. – **Тóты** лю́де, што блішат поліотно, мўсят добрі уважа́ти, же́бы óно ся не спалі́ло на со́нці (Пр.).

БЛУ́ДНЕ, -óго, с. Місцевість, де часто блудять люди (Пр.).

БЛУДНИК, -йка, ч. Лабіринт у вусі, внутрішня частина вуха (Пн.).

БЛЮ́ВАК, -áка, ч. 1. В'язень-бунтівник (Пн.). 2. Отруйний гриб (Ол.).

БЛЮ́ЗКА, -ы, *жс.* Блузка, легкий верхній жіночий одяг до пояса (Пт.).

БЛЮ́ЩЫК, -ы́ка, ч. Рослина з фіолетово-голубими квітками, листя якої має різкий неприємний запах (Св.).

БЛЯ́НЦАР, -áря, ч. Див. **БВА́НЦАР** (Пт.).

БЛЯ́Т, -а, ч. 1. Плита, тонка тахля, бляха, дощечка. 2. Поверхня стола, плоска частина. 3. Плоский бік леза гострих предметів (сокири, ножа) (Пт.).

БЛЯ́ХАР, -áря, ч. 1. Бляхар, ремісник, що виготовляє бляшани вироби, вкриває бляхою дахи. 2. Бляшаний баняк (Пт.).

БЛЯ́ШКА, -ы, *жс.* Блискітка, маленька кругла кольорова пластинка для оздоблення одягу. – Бляшкáми обшывáли горсе́ты (Пт.).

БОБА́ЛЬКЫ, -льок, *мн.* Вид галушок, традиційна страва на Святвечір. – Бобáлькы з ярча́ной мў́кы ци з вівся́ной смаку́ют на Свя́тий Ве́чер найлі́ше (Пт.).

БО́БАС, -áса, ч. Мала дитина, що має гарний, здоровий вигляд (Пт.).

БОБКОВИЙ, -а, -е. Лавровий. – Бобкóве лі́стя ма кáжда газды́ня (Пт.).

БОВАН, -ána, ч. Сніговик, снігова баба (Рс.).

БОВВАН, -ána, ч. Недотепа, вайло; чоловік, який не знає норм поведінки, з якого часто глузують (Рс.).

БОВТУН, -úна, ч. Бовкало, базіка, язикатий чоловік (Рс.).

БОГАТІТИСЯ, -áчуся, -áтишся. Збагачуватися, багатіти (Пр.).

БОГАЦТВО, -а, с. Багатство, добробут (Пр.).

БОГАЧ, -áча, ч. Багач, багатій (Пр.).

БОГАЧКА, -ы, жс. Жін. до **БОГАЧ**. Багачка. – **Она** ся зробила богáчком, бо барз скúпа (Пр.).

БОГÁНЦІ (БОГÁНЧІ), -ів, мн. Черевики. – **Обуй** богáнці, бо підеш до ліса (Пт.).

БОДАЙ, част. Хай, нехай, щоб. **БОДАЙ ТЯ ПОРАЗІЛО!** Щоб тебе грім ударив! (*проклин*). **БОДАЙ ТЯ ПОРИНДАЛО.** Щоб тобі добре було (*побажання*) (Пт.).

БОДАЙ-ДАГДЕ, присл. Будь-де, де-небудь (Пр.).

БОДАЙ-ЯК, присл. Як-небудь (Пр.).

БОДАЙ-ЯКИЙ, -а, -е, займ. Всякий, будь-який (Пр.).

БОЖЕНКАТИ, -énкам, -аш, -ат; -áme, -áте, -áют. Бідкатися (Пн.).

БОЖОК, -жка, ч. Божок, дерев'яний язичницький ідол (Рс.).

БОЇСКО, -а, с. Тік, приміщення для обмолоту зерна (Пр.).

БОЙКОТ, -óту, ч. Страйк, бунт через невихід на роботу (Рс.).

БОЙКОТИСТА, -и, ч. Страйкар (Рс.).

БОКСЕР, -éра, ч. 1. Боксер. 2. Кастет, холодна зброя у вигляді залізної пластини з отворами для пальців, що служить для оборони в рукопашному бою (Пр.).

БОЛЯК, -яка, ч. Виразка, болячка, налив (Пт.).

БОЛЯЧИЙ, -а, -е. Болючий, вразливий (Пт.).

БОМБЕЛЬ, -éля, ч. Пузир, пухир, булька, банька (Пн.).

БОМБЕЛЬОК, -лька, ч. Див. **БОМБУЛЬКИ** (Пн.).

БОМБЕТЕЛЬ, -тля, ч. Лавка-ліжко, яка при потребі розкладається і служить для спання (Пр.).

БОМБИСТИЙ, -а, -е. Пухирчастий, булькатий (Пт.).

БОМБОНЕРКА, -ы, жс. Художньо оформлена паперова коробка для цукерок (Рс.).

БОМБОНЬ, -ів, мн. Карамель, дешеві цукерки переважно округлої форми; драже (Рс.).

БОМБУЛЬКЫ

БОМБУЛЬКЫ, -льок, *мн.* Плоди картоплі, що з'являються на стеблі після її цвітіння (Пт.).

БОМК, -а, *ч.* Див. **БОНК** (Пн.).

БОМКАНЯ, -я, *с.* Буркотіння, мимрення, невиразне мовлення (Ол.).

БОМКАТИ, бómкам, -аш, -ат; -áme, -áte, -áют. Мимрити, невиразно говорити (Пр.).

БОН, -а, *ч.* Талон. — За окупації згорілка была на бóny (Ол.).

БОНК, -а, *ч.* 1. Овід, гедзь. — Бónкы літают кóло кónів. 2. Позашлюбна дитина, байстря. — З тákым бónком тяжко жíti (Ол.).

✦ **БÓNКЫ ЗБИВАТИ**. Бити байдики (Пр.).

БОРІВКА, -ы, *жс.* Чорниця, кушова ягідна рослина (*Vaccinium myrtillus* L.). Див. ще **ЯФЫРА** (Пр.).

БОРÓВИЙ, -а, -е. Лісовий, із хвойного лісу (Пр.).

БОРОВІНА, -ы, *жс.* Грязі, торф'яний ґрунт, що має лікувальні властивості (Пт.).

БОРÓЗДА, -ы, *жс.* 1. Борозна, виораний плугом рíвець у землі. 2. *Перен.* Зморшка, складка на шкірі обличчя старої людини (Ол.).

БОРОНИТИ, -óню, -иш. Обороняти кого-небудь перед кимось або чимось (Пр.).

БОРТАК, -áка, *ч.* Дурень, недотепа (Ол.).

БОРТУЛЯ, -і, *жс.* Дурепа, дурна жінка (Ол.).

БОРУВАНЯ, -я, *с.* Дія за знач. **БОРУВАТИ**. Буріння, свердління. — Боруvánя на тім шыбі нич не дáло, бо рóпа не появилася (Ол.).

БОРУВАТИ, -ую, -єш. Бурити, свердлити (Ол.).

БÓСКИЙ (СКІ), -а, -е. Божий. — Трудно жíti на тім бóскім сьвіті (Рс.).

БОСÓРКА, -ы, *жс.* Відьма, чарівниця. — Босóркы отбирают од кóрів молóко (Ол.).

БОСОРКЫНЯ, -і, *жс.* Те саме, що **БОСÓРКА** (Ол.).

БÓСТОН, -óну, *ч.* 1. Вид картярської гри. 2. Вид танцю. 3. Сорт високоякісної вовняної тканини (Пр.).

БÓСЯК, -яка, *ч.* 1. Людина, що ходить босоніж. 2. Босяк, бідний міський хлопчик (Пт.).

БÓЦЯН, -яна, *ч.* Черногуз, лелека (Пн.).

БОЦЯНИЙ, -а, -е. Черногузячий, лелечий. — Боцяне гніздо, зроблене на колесі от вóза, стоїт на дáсі (Пн.).

БОЧЫ́ТИСЯ, бо́чуся, -ышся, -ытсья. Цуратися людей, триматися осторонь (Пн.).

БО́ЧОНЬ, -о́ня, ч. Відлюдько (Пн.).

БО́ЩЫ, -і́в, мн. Тік, майданчик у стодолі, на якому молотять збіжжя (Пн.).

БРАДРУ́РА, -ы, жс. Духовка (Пр.).

БРАНДЗО́ЛЯ, -і, жс. Устілка у взутті (Пр.).

БРАНЗОЛÉТА, -ы, жс. Браслет, прикрашений візерунками (Рс.).

БРА́ТИ, беру, -еш, -е. 1. Брати. 2. Одержувати, отримувати.
✧ **БРА́ТИ ДО СÉРЦЯ**. Перейматися чимось, болісно переживати. **БРА́ТИ ЖÉНУ (БРА́ТИ ШЛЮБ)**. Одружуватися.
✧ **БРА́ТИ ЗА ЗЛЕ**. Вважати поганим.
✧ **БРА́ТИ НА ЗУ́БЫ**. Критикувати.
✧ **БРА́ТИ НА РО́ЗУМ**. Обмірковувати.
✧ **БРА́ТИ НА Я́ЗЫК**. Обмовляти когось.
✧ **БРА́ТИ СОЙ ДО ГОЛÓВЫ**. Запам'ятовувати; замислюватися (Пр.).

БРА́ТИСЯ, беруся, -ешся, -еся. Боротися, змагатися у класичній або вільній боротьбі (Св.).

БРЕВЕРІ́Я, -і́ї, жс. Буча, колотнеча, авантюра (Ол.).

БРЕЗКНУ́ТИ, брэ́зкне. Скисати (про молоко). – **В те́плій хы́жі мо́локо ско́ро брэ́зкне** (Пр.).

БРЕЗЯ́СТИЙ, -а, -е. Чорно-білий, плямистий. – **Брезя́сты ко́ровы до́брі ся до́ят** (Ол.).

БРЕНЬКА́ТИ, брэ́нькам, -аш, -ат; -а́ме, -а́те, -а́ют. 1. Бренькати, грати на шипковому музичному інструменті (Пр.). 2. Бряжчати (Рс.).

БРЕНЬЧА́ДЛО, -а, с. Брязкало, брязкальце (Рс.).

БРЕНЬЧА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **БРЕНЬЧА́ТИ** (Рс.).

БРЕНЬЧА́ТИ, брэ́ньчыт. Дзенькати, бряжчати (Рс.).

БРЕСК, -у, ч. Світанок, світання (Ол.).

БРЕСКА́ТИ, брэ́ска́т. Світати, розвиднюватися. – **Юж ся брэ́ска́т – бу́де ско́ро ден** (Ол.).

БРИЗГА́ЛКА, -ы, жс. Маленька посудина, з якої поливають лляне полотно, що вибілюється на сонці (Пр.).

БРИХ, -а, ч. Черево, живіт (Ол.).

БРИХА́ТИЙ, -а, -е. Череватий, пузатий (Ол.).

БРИ́ХАЧ, -а́ча, ч. Черевань, пузань (Ол.).

БРИШЬІ́СКО, -а, с. Пузо, великий живіт (Ол.).

БРЫДАС

БРЫДАС, -аса, ч. Нечистоплотний, неохайний чоловік. – Тот коминар – то найвекший брыдас, яко́го я знам (Ол.).

БРЫДНУТИ, брыдну, -еш. 1. Поганіти, ставати негарним. 2. Обридати (Ол.).

БРЫДУЛЯ, -і, жс. Бруднуля, нечупара (Ол.).

БРЫЗЯСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **БРЕЗЯСТИЙ** (Св.).

БРЫЛКА, -ы, жс. Плескатий камінець (Ол.).

БРЫНДЗЯ, -і, жс. Бринза, солоний овечий сир. – Брындзю трима́ють в пляска́нках а́бо в бочи́лках (Ол.).

БРЫТВА́НКА, -ы, жс. Сковорода з листового заліза для ви́пікання тіста (Пт.).

БРИ́ТАШКА, -ы, жс. Гаманець для грошей (Св.).

БРИХОМОВЦЯ, -і, ч. Черевомовець, людина, що вміє подавати звуки животом, не ворущаючи губами (Пр.).

БРОЇ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **БРОЇТИ** (Ол.).

БРОЇТИ, брѳю, -іш. Пустувати, бешкетувати (Ол.).

БРОНЗО́ВІЙ, -а, -е. Коричневий (Ол.).

БРОСКВІ́НА, -ы, жс. Персик (*Persica Mill.*) (Пр.).

БРОШУРУВА́НКА, -ы, жс. Записник, блокнот (Пр.).

БРУДИ́ТИ, бру́джу, бру́диш. Бруднити (Ол.).

БРУДИ́ТИСЯ, бру́джуся, бру́дишся. Забруднюватися (Ол.).

БРУНЧА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **БРУНЧА́ТИ**. Дзижчання, гудіння (Ол.).

БРУНЧА́ТИ, бру́нчу, -ыш, -ыт. Дзижчати, гудіти. – Пчѳлы бру́нчат, чміль тіж бру́нчит (Ол.).

БРЮ́МЕР, -ѳра, ч. Ремісник, який покриває металеві вироби золотом (Пр.).

БР'Я́ЧКА, -ы, жс. Пряжка, застібка, що скріплює кінці ремени, пояса і т. ін. (Пт.).

БУБѳНЕЦ, -нця, ч. Дзвіночок у святковій упряжі коней для катання на санях (Пр.).

БУБѳЧКА, -ы, жс. Овечий послід (Пн.).

БУ́ДА, -ы, жс. 1. Бідна, збита з дощок тимчасова хата. 2. По́криття над сидінням у фаєтоні. 3. Намет, використовуваний для засідки під час полювання (Ол.).

БУДѳНКА, -ы, жс. Дерев'яний пристрій для збивання масла. – Же́бы прави́ти ма́сло, тре́ба ма́ти будѳнку (Пн.).

БУ́ДЗІК, -і́ка, ч. Будильник (Пн.).

БУДИНЬ, -їня, ч. Вид солодкого печива, яке готують на парі (Пт.).

БУДОВЛЯНИЙ, -а, -е. Будівельний, призначений для будівництва, придатний до будови (Св.).

БУДУЛЕЦ, -льця, ч. Будівельний матеріал із дерева (Св.).

БУЙДА, -ы, жс. Брехня, вигадка, нісенітниця. – **То вшýтко буйда, што він оповідає о робóтах в копáльних** (Ол.).

БУЛАВОНÓСЕЦ, -сця, ч. Срібна травка, вид трав'янистої рослини (Пр.).

БУЛЯК, -яка, ч. Залишок вічка на очищеній картоплині (Пн.).

БУЛЫГÓТІТИ, -óчу, -еш. Белькотіти, невизначено говорити (Пр.).

БУМБÉТИЛЬ, -тля, ч. Те саме, що **БОМБÉТЕЛЬ** (Пн.).

БЎНДА, -ы, жс. Тепле пальто з хутряною підкладкою (Пн.).

БЎРА, -ы, жс. Бур, свердло для буріння землі (Пр.).

БЎРАК, -áка, ч. Бурак (Ол.).

БУРАЧÁНИЙ, -а, -е. Буряковий (Ол.).

БУРАЧЫ́СКО, -а, ч. Бурячище, великий бурак (Ол.).

БУРАЧКÓВИЙ, -а, -е. Бордовий, темно-червоний (Ол.).

БУРА́ЧОК, -чка, ч. 1. *Зменш.* до **БЎРАК**. Бурачок. 2. Бородавник (*Alyssum L.*) (Ол.).

БУРГРÁБ'Я, бурграбйóго, ч. Комендант замку (Рс.).

БЎРДА, -ы, жс. 1. Буча, колотнеча, бійка. 2. Несмачний каламутний напій (Пр.).

БУРІ́НЯ, -я, с. Руйнування; куйовдження (Ол.).

БЎРМІ́СТЖ, -і́стжа, ч. Бургомістр, голова міського самоврядування (Пт.).

БУРÓХА, -ы, жс. Кличка корови бурої масті (Ол.).

БУСÓЛЯ, -і, жс. Геодезичний прилад для вимірювання азимутів (Пр.).

БУСУРКЫ́НЯ, -і, жс. Див. **БОСОРКЫ́НЯ** (Пн.).

БУСУ́РМАН, -áна, ч. 1. Іновірець. 2. *Лайл.* Поганець, нечесивець. – **Ты, бусурма́не, ид ми гет з хы́жы!** (Пр.).

БУТВІ́ТИ, -і́є. Трухлявити (Ол.).

БЎТЛЯ, -і, жс. Бутель. – **Треба оплести́ то́ту бѳ́тлю лозі́ном** (Пт.).

БУ́ХТА, -ы, жс. 1. Вид білого печива. 2. Скручений колом і укладений у формі циліндра канат, дріт чи трос (Ол.).

БУ́ЧАК

БУ́ЧАК, -а́ка, ч. Букова палиця (Пт.).

БУЧА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **БУЧА́ТИ** (Ол.).

БУЧА́ТИ, бу́чу, -ыш. Гудіти, ревити, видавати довгий глухий звук (Ол.).

БУЧЫ́НА, -ы, ж. Буковий ліс, букова деревина; буковий горіх (Ол.).

БУЧНІ́ТИ, -іє. Набрякати, розбухати, бубнявіти від води (Ол.).

Б'Я́ЗНИК, -і́ка, ч. Бузина (Ол.).

В

ВАБЕЦ, -бця, ч. Сопілка для приваблювання птахів звуками, що наслідують їх голоси (Рс.).

ВАБЛІНЯ, -я, с. Мистецтво наслідування голосів птахів та диких тварин; здатність приваблювати (Пт.).

ВАГОВІЗ, -о́за, ч. Вантажівка, вантажний автомобіль (Пр.).

ВАДІТИСЯ, ва́джуся, ва́дишся. Сваритися, сперечатися (Ол.).

ВАЙБІЙКА, -ы, жс. Змени. до **ВАЙБІЯ** (Пр.).

ВАЙБІЯ, -і́ї, жс. Корито, з якого годують свиней (Пр.).

ВАЙЧАТИ, ва́йчу, -ыш, -ыт; н. сп. **ВАЙЧ**, **ВАЙЧМЕ**, **ВАЙЧ-ТЕ**. Плакати, голосити. – **Не вайч по́за ўха!** (Пр.).

ВАКЫЛІЯ, -і́ї, жс. Губка на стовбурі бука; гриб-паразит, який росте на буці (Ол.).

ВАЛЯТИСЯ, ва́лямся, -яшся. 1. Поневірятися (про людину); валятися, бути не на своєму місці (про речі). 2. Забруднюватися (Пр.).

ВАЛЬБІЙКА, -ы, жс. Див. **ВАЙБІЙКА** (Ол.).

ВАЛЬБІЯ, -і́ї, жс. Див. **ВАЙБІЯ** (Ол.).

ВА́ЛЬОР, -о́ру, ч. Значення, вартість (Пр.).

ВАЛЬО́РНИЙ, -а, -е. Якісний, вартий, гідний уваги. – **Не вальо́рний тот парбо́к, што не ма дівкы** (Пр.).

ВА́ЛЬЦ, -у, ч. Вальс, вид бального танцю (Рс.).

ВА́ЛЬЦО́ВНЯ, -і, жс. Фабрика, на якій виготовляють залізничні рейки або бляху (Пр.).

ВАНЕ́НКА, -ы, жс. Ванночка для купання немовлят (Ол.).

ВАНІ́ЛІЯ, -і́ї, жс. Ваніль (Пт.).

ВАНКЕ́РИК, -і́ка, ч. Невелика кімната; маленька спальня, ванькирчик (Пн.).

ВАНТА́ЛОК, -лка, ч. Дубова бочка для вина або пива місткістю 25 літрів (Рс.).

ВА́ПНИК, -і́ка, ч. Ручне свердло для дерева (Пн.).

ВАП'Я́РНЯ, -і, жс. Піч для випалювання вапна (Рс.).

ВА́РА! виг. Геть! Не смій! – **Ва́ра од то́го старо́го хло́па!** (Пн.).

ВАРІ́ХА, -ы, жс. Велика дерев'яна розливна ложка (Пн.).

ВАРИЮВАТИ

ВАРИЮВАТИ, -юю, -єш. Божеволіти; шаленіти (Пн.).

ВАРІЯТ, -ята, ч. Божевільний, несповна розуму (Пн.).

ВАРИЯТСТВО, -а, с. Божевілья (Пн.).

ВАРК, -у, ч. Бурчання, гиркання. – **Чути якісний варк** зо двору (Пн.).

ВАРКОЧ, -о́ча, ч. Коса, волосся, заплетене в косу (Ол.).

ВАРТАТИ, вартам, -аш. Бути вартим, мати цінність. – **Не вартат** нич то́го весі́лско (Пр.).

ВАРУВАТИ(СЯ), -у́ю(ся), -єш(ся), -є(ся); *н. сп.* **ВАРУЙ(СЯ)!** Берегти(ся), остерігати(ся). – **Най** *тя* **Бог** *вару́с* од то́го! – *Варуй*с то́го члове́ка, бо він злий (Ол.).

ВАРУНОК, -нку, ч. Умова, домовленість. – **При єднім вару́нку** піду з ним (Пр.).

ВАРЦАБ, -а́ба, ч. 1. Підвіконня, віконний короб. 2. Шашка, фігура для гри (Пн.).

ВАРЦАБЫ, -ів, *мн.* Шашки, вид настільної гри. – **Гра́ти в вар-ца́бы** – то *га́рдий* одпочі́нок (Пн.).

ВАРЧАТИ, варчу, -ьш, -ьт. Сваритися, буркотіти. – **Не варч** на *ня!* (Пт.).

ВАРШТАТ, -ату, ч. Верстат; майстерня (Рс.).

ВАРЯ́НКА, -ы, *ж.* 1. Переварений квас із капусти. 2. Виваре-на сіль. 3. Юшка з грибами (Ол.).

ВАСЕРВА́ГА, -ы, *ж.* Ватерпас, прилад для перевірки горизонтального положення лінії, площини при будівництві (Пр.).

ВАСІ́ЛЬКИ, -ів, *мн.* Волошки, польові трав'янисті рослини із синім цвітом, що ростуть серед озимих зернових культур (Пр.).

ВАСИРВА́ГА, -ы, *ж.* Те саме, що **ВАСЕРВА́ГА** (Пн.).

ВА́ТРА, -ы, *ж.* 1. Вогнище, багаття. 2. Місце для вогню або на якому горіло вогнище. 3. Черинь у печі (Ол.).

ВАХЛЮВАТИ, -юю, -єш. Навівати прохолоду віялом (Рс.).

ВА́ХЛЯР, -я́ра, ч. Віяло, предмет із легкого матеріалу для на-вівання прохолоди в обличчя під час спеки (Рс.).

ВГЛУБЛІ́НЯ, -я, с. Заглиблення (Пр.).

ВГЛУБ'Я́ТИСЯ, -у́б'ямся, -яшся. Заглиблюватися. – **Не мам** намі́ру *ся* **вглуб'я́ти** в то́ту нев́я́рзну *спра́ву* (Пр.).

ВДЗЮ́ПАК, *присл.* У протилежний бік; проти різьби. – **Ва́ньо** *кру́тит* *ко́рбу* *вдзю́пак* (Ол.).

ВДРАБ'Я́ТИ, -а́б'ям, -яш. Кришити, подрібнювати (Ол.).

ВДРОБИТИ, вдроб'ю, -иш. Док. вид до **ВДРАБ'ЯТИ**. На-кришити. – Вдроб-ле стеранки на горячу воду до горця (Ол.).

ВЕГЕТУВАТИ, -ю, -еш. Животіти, ледве виживати (Пр.).

ВЭКШІСТ, -ости, жс. Більшість, більша частина. – Векшіст моїх оповідань перекладена на різни мовы (Пт.).

ВЕЛЕБНИЙ, -а, -е. Реліг. Преподобний, превелебний (Св.).

ВЕЛІЯ, -ії, жс. Святвечір (у православних християн) (Пт.).

ВЕЛЬОН, -ону, ч. Фата, весільний головний убір нареченої (Рс.).

ВЕНДЗАРНЯ, -і, жс. Приміщення для вудження м'яса, риби (Пр.).

ВЕНДЗОНКА, -ы, жс. Вуджениця, шинка (Рс.).

ВЕНДКА, -ы, жс. Вудка, рибальський інвентар (Пр.).

ВЕПЕР, -пря, ч. Вепр, кабан, кастрований самець свині (Пр.).

ВЕПРИК, -ика, ч. Кастрований кабанчик, підсвинок (Ол.).

ВЕРА, присл. Справді, дійсно (Пр.).

ВЕРАБОЖЕ, невідм. Клянуся Богом, присягаюся (Рс.).

ВЕРБУВАНЕЦ, -нця, ч. Завербований рекрут. – Вербуванец – то молодий чоловік, што завербувався до війська (Пт.).

ВЕРТЕПА, -ы, жс. Яма, бездоріжжя (Рс.).

ВЕРТІЖ, -іжу, ч. Вертіння, свердління (дірок) (Пр.).

ВЕРТЛИК, -ика, ч. Катеринка, шарманка, вид музичного інструмента. – Грає на вертліку през цілы дны (Ол.).

ВЕРХНІНА, -ы, жс. Вершки, сметана (Ол.).

ВЕРХНІНКА, -ы, жс. Змени. до **ВЕРХНІНА**. Сметанка (Ол.).

ВЕРХНЯК, -яка, ч. Верхній камінь у жорнах (Ол.).

ВЕРШ, -а, ч. Вірш, поетичний твір (Пр.).

ВЕРШЫК, -ыка, ч. Змени. до **ВЕРШ**. Віршик (Пр.).

ВЕСЬ, -и, жс. Село. – Нова Весь – назва села на Лемківщині (Ол.).

ВЕЦЕ, присл. Більше. – Не мам веце што вам повісти (Ол.).

ВЕЧЕРНИЙ, -а, -е. Вечірній (Ол.).

ВЕЧІРКИ (Ол.), **ВЕЧІРКЫ** (Пр.), **ВЕЧУРКЫ** (Св.), -рок, мн. Вечорниці.

ВЖИЦЯ, -і, жс. Ложка (Ол.).

ВЗДЫХАТИ, -ыхам, -аш. Зітхати (Ол.).

ВЗДЫХНУТИ, -ыхну, -еш. Однокр. до **ВЗДЫХАТИ**. Зітхнути. – Вздыхнув си неборак і пішов гет (Ол.).

ВЗДРІТИ

ВЗДРІТИ, вздрю, -иш. Угледіти, побачити. – Кед го вздриш, повідж му, жёбы до мене пришов (Пт.).

ВЗДУВАТИ, -ував. Здувати, наповнювати повітрям або газами (про здуття живота) (Ол.).

ВЗІР, -ору, ч. Візерунок (Пт.).

ВЗІРНИК, -йка, ч. Малюнок якого-небудь візерунка, зроблений за певними правилами на папері в клітинку (Св.).

ВЗОРЕЦ, -рця, ч. Взірець (Рс.).

ВЗОРОВИЙ, -а, -е. Взірцевий (Св.).

ВЗОРУВАТИ, -ую, -єш. 1. Робити що-небудь за певним взірцем. 2. Прикрашати візерунками (Св.).

ВЗРИТИ, взрю, -иш, -ит. Помітити (Ол.).

ВИДЖЕНИЙ, -а, -е. Бачений, побачений. – Виджений сон не могла Параска якось добрі розповісти (Пр.).

ВИДОКІВКА, -ы, жс. Листівка, поштова картка з ілюстрацією (Пр.).

ВИНІВКА, -ы, жс. Дерев'яна бочка для вина (Пн.).

ВІНКЕЛЬ, -кля, ч. Див. **ВІНКЕЛЬ** (Пн.).

ВИНОВАЙЦЯ, -і, ч. Винуватець (Пт.).

ВИРІГАТИ, вірьгат. Див. **ВІРІГАТИ** (Пн.).

ВИТАТИ, вітам, -аш, -ат; -áme, -áte, -áют; н. сп. вітай, -áйме, -áйте. Вітати, поздоровляти. **ВІТАЙ! ВІТАЙТЕ!** Вітання господаря, який заходить до своєї хати, з гостем. – **Вітайте, повіджете, ци-сте здравы** (Пр.).

ВЫБАВИТИ, -авлю, -áвиш. 1. Виховати, вигодувати, виплекати. – **Выбавила ми мамка сім сьнів**. 2. Виручити, порятувати. – **Выбав го з біды, а він до тя не хлібом, але камньом** (Пн.).

ВЫБАГЛІВИЙ, -а, -е. Вередливий, перебірливий (Пр.).

ВЫБАДУВАТИ, -ую, -єш. 1. Розслідувати, докладно вивідувати. 2. Перебирати в їжі (Пт.).

ВЫБЕШТАТИ, -эштам, -аш. Виляяти, висварити (Ол.).

ВЫБИТИ, вы́б'ю, -єш. Вибити (напр., клин із дерева) (Пр.).

ВЫБІЛЕНИЙ, -а, -е. Побілений вапном (Пт.).

ВЫБЛАГАТИ, -агам, -аш. Виблагати, вимолити (Пт.).

ВЫБРОСТИТИ, -йло. Швидко розкритися (про бруньки на весні) (Ол.).

ВЫВАДЖАТИ, -аджам, -аш. Випрягати (Ол.).

ВЫВИВАТИ, -йвам, -аш. Звивати, плести (про вінок) (Ол.).

ВЫВІТИ, вів'ю, -єш, -є. Док. вид до **ВЫВИВАТИ**. Звити, сплести. – Дівча **вивило** віночок (Ол.).

ВЫВІДКЫ, -док, *мн.* Перші відвідини церкви матір'ю з ново-народженою дитиною. – До церкви їде родильниця на **вивідкы** (Ол.).

ВЫВІЗ, -óзу, ч. 1. Польова дорога, якою возили сільськогосподарські продукти. 2. Вузкий і глибокий рів чи яр. 3. Загальна кількість товарів, що вивозяться за кордон (Пр.).

ВЫВОДИНЫ, -один, *мн.* Те саме, що **ВЫВІДКЫ** (Ол.).

ВЫВОНТУВАТИ, -ую, -єш. Док. вид до **ВОНТУВАТИ**. Виблювати (Пр.).

ВЫВОРОЖЫТИ, -óжу, -ыш. Напророкувати, навіщувати (Ол.).

ВЫВОСКУВАТИ, -ую, -єш. Натерти воском (Рс.).

ВЫВ'ЯВКУВАТИ, -ую, -єш. Дзвінко викрикувати (Пр.).

ВЫГАРМЕГАТИСЯ, -егамся, -ашся. Вирватися, виборсатися з біди чи небезпеки (Пн.).

ВЫГАФТОВУВАТИ, -ую, -єш. Вигаптовувати, прикрашати одержу вишивкою (Пр.).

ВЫГАФТУВАНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ВЫГАФТУВАТИ**. Вигаптуваний (Пр.).

ВЫГАФТУВАТИ. Док. вид до **ВЫГАФТОВУВАТИ**. Вигаптувати (Пр.).

ВЫГВАРКА, -ы, *ж.* Відмова, відповідь про неможливість виконати прохання чи наказ (Ол.).

ВЫГВАРЯТИ, -áрям, -яш. Вимовляти, передавати голосом слова рідної або чужої мови (Ол.).

ВЫГЛЯД, -яда, ч. Вікно (Ол.).

ВЫГЛЯДЧЫК, -ыка, ч. Змениш до **ВЫГЛЯД**. Віконечко (Ол.).

ВЫГОДЖУВАТИ, -ую, -єш. Догоджати (Ол.).

ВЫГОДУВАНЕЦ, -нця, ч. Добре доглянута, відгодована дитина (Пт.).

ВЫПАДАТИ, -адам, -аш, -ат; -áme, -áte, -áют. Виказати таємницю (Ол.).

ВЫПАДАТИСЯ, -адамся, -ашся. Виговоритися, набалакатися (Ол.).

ВЫГАДУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ВЫГАДУВАТИ** (Ол.).

ВЫГАДУВАТИ, -ую, -єш, -е. Дорікати комусь (Ол.).

ВЫГАПІТИ(СЯ)

ВЫГАПІТИ(СЯ), -ап'ю(ся), -иш(ся). *Док. вид до ВЫГАП'ЯТИ(СЯ)*. Вирячити(ся). – **Што-с выгáпив бчы на мня?** (Ол.).

ВЫГАП'ЯТИ(СЯ), -ап'ям(ся), -яш(ся). Вирячувати(ся), витрішати очі (Ол.).

ВЫМАТВАТИСЯ, -átвамся, -ашся. Виплутатися зі скрутного становища (Пт.).

ВЫМЕРÁТИ, -éрам, -аш. Винишпорити, нишком все обшукати (Пт.).

ВЫГРАМОЛІТИСЯ, -óлюся, -ишся. Видертися, видряпатися. – **Хлóпец лéдво ся выгpамóлив на тóго велькóго кóня** (Ол.).

ВЫГУЗДРАТИСЯ, -úздрамся, -ашся. Вибратися нарешті, на силу зібратися (Ол.).

ВЫДАВАТИ, -áвам, -аш. Віддавати здачу при розрахунку грошима (Пт.).

ВЫДÁНЯ, -я, с. Видання (заміж). ♦ **НА ВЫДÁНЮ**. На виданні, готова до заміжжя. – **Дівча на выдáнню юж давнénько** (Ол.).

ВЫДАРИТИСЯ, -áрится. *Док. вид до ВЫДАРЯТИСЯ*. Статися, трапитися, випасти на долю (про яку-небудь подію). – **Выдáрив мі ся выпáдок, же-м перевérнув фýру на рівній дорóзі** (Ол.).

ВЫДАРЯТИСЯ, -áрятся. Ставатися, траплятися. – **Выдáрят-ся, што рóсне на тўрні дере́во** (Ол.).

ВЫДАТИСЯ, вьдамся, -ашся. Вийти заміж (Ол.).

ВЫДАТКУВАТИ, -ую, -еш. Витрачати гроші, мати видатки (Рс.).

ВЫДА́ЧА, -ы, ж. Здача, решта, різниця між виданою сумою грошей і вартістю товару, яку продавець повертає покупцеві (Пт.).

ВЫДЕРЖАВІТИ, -áv'ю, -иш. *Док. вид до ВЫДЕРЖАВ'ЯТИ* (Ол.).

ВЫДЕРЖАВ'ЯТИ, -áv'ям, -яш. Здавати в оренду (Ол.).

ВЫДИВ'ЯТИ, -ів'ям, -яш. 1. Витівати. – **Што не выдів'яв Ва́ньо на сцéні в кльóбі**. 2. Знущатися, глузувати, збиткуватися. – **Што ты выдів'яш з тым бідáком?** (Ол.).

ВЫДІТИСЯ, безос. Здаватися. – **Выдйтся мі, же з той мў́кы хлі́ба не бۇде** (Ол.).

ВЫДРЫЛЯТИ, -ýлям, -яш. Виштовхати, вигнати стусанами (Ол.).

ВЫДРІЖНЯТИСЯ, -іжнямся, -яшся. Кривлятися, перекирвляти, передражнювати когось (Пн.).

ВЫЕЛЕґАНТУВА́НИЙ, -а, -с. Гарно вдягнений, причепурений (Ол.).

ВЫЕЛЕґАНТУВА́ТИСЯ, -уюся, -ешся. Гарно одягнутися, причепуритися (Ол.).

ВЫЄДНА́ТИ, -єднам, -аш, -ат. Найняти, запросити когось для допомоги в роботі. – **Выєднав-см сусі́ду до молочні́я** (Пн.).

ВЫЄНКА́ТИ, -єнкам, -аш, -ат. Вистогнати, зі стогонами перетерпіти. – **Лёдво выєнкав то́то з себе́** (Ол.).

ВЫЖЕ́РКА, -ы, *жс.* *Жарт.* Безкоштовна їжа (Пр.).

ВЫЖЕ́РТИ, вы́жру, -еш. *Перен.* Вигнати з насадженого місця (Рс.).

ВЫЖЫВІ́ТИ, -ыв'ю, -иш. Прохарчувати, прогодувати (Ол.).

ВЫЖЫВІ́НЯ, -я, с. Харчування, харчі (Ол.).

ВЫЗДРАВІ́НЯ, -я, с. Стан за знач. **ВЫЗДРАВ'Я́ТИ**. Видужання, одужання (Ол.).

ВЫЗДРАВ'Я́ТИ, -ав'ям, -яш. Одужувати після хвороби (Ол.).

ВЫЗЕРА́ТИ, -эрам, -аш. Виглядати, очікувати когось. – **Кóго там вызе́раш на дорóзі?** (Пр.).

ВЫЗЛОСТИ́ТИСЯ, -óшуся, -óстишся. Вилити злість, пересердитися (Пр.).

ВЫ́КАЗ, -áзу, ч. Накладна, звіт, письмова інформація (Пн.).

ВЫКАЛА́ЧКА, -ы, *жс.* Зубочистка (Пр.).

ВЫКАЛІ́ГРАФУВА́ТИ, -ую, -еш. Виписати, каліграфічно написати (Ол.).

ВЫКАРА́ТИСЯ, -áрамся, -ашся. Вдатися. – **Га́рде ся у сусі́да дівча выкара́ло, є на ко́го посмотри́ти** (Рс.).

ВЫКЕ́РУВАТИ, -ую, -еш. Спрямувати виховання у певному напрямку. – **На што-с го, Ва́ню, выкeру́вав?** (Ол.).

ВЫКЫВА́ТИ, -ывам, -аш. Виманити, вивести. – **А́ле-с выкы́вав то́го бары́гу** (Пр.).

ВЫКІ́НЧАЛЬНЯ, -і, *жс.* Цех на фабриці, в якому завершується обробка виробів (Св.).

ВЫКОВТА́ТИ, -óвташ, -ат. Видзьобати, видобути. – **Жóвна выков́тат хроба́ків з дере́ва** (Ол.).

ВЫКОРМІ́НЯ, -я, с. Відгодівля. – **Кі́льо то кошту́є то́то выкормі́ня!** (Ол.).

ВЫКРА́ВОК, -вка, ч. Вирізка, відкрояна частина чого-небудь (Ол.).

ВЫКРАЧАТИ

ВЫКРАЧАТИ, -ачам, -аш, -ат. Виходити, виступати, видаватися вперед (Ол.).

ВЫКРОЧИТИ, -о́чу, -ыш, -ыт. 1. Переступити. 2. *Перен.* Порушити закон (Ол.).

ВЫЛАДОВУВАТИ, -у́ю, -єш. Вивантажувати (Ол.).

ВЫЛАДУВА́НЯ, -я, с. Те саме, що **ВЫЛАДУ́НОК** (Ол.).

ВЫЛАДУВАТИ, -у́ю, -єш. *Док. вид* до **ВЫЛАДОВУВАТИ**. Розвантажити, вивантажити (Ол.).

ВЫЛАДУ́НОК, -нку, ч. Вивантаження, розвантаження (Ол.).

ВЫЛАПА́ТИ, -а́пам, -аш. *Док. вид* до **ВЫЛАПУВА́ТИ**. Виловити, половити всіх (Ол.).

ВЫЛАПУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Виловлювати, відловлювати для знищення (Ол.).

ВЫЛУДЖУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Випрошувати, виканючувати (Пр.).

ВЫЛУДІ́ТИ, -уджам, -аш. 1. *Док. вид* до **ВЫЛУДЖУВА́ТИ**. Виканючити. 2. Покрити полудою (про посуд) (Пр.).

ВЫЛУЩЫ́НЯ, -я, с. Видобування зернят із лущиння (Пр.).

ВЫЛЯПА́ТИ, -япам, -аш. *Док. вид* до **ВЫЛЯПУВА́ТИ** (Пр.).

ВЫЛЯПУВА́ТИ, -у́ю, -єш. 1. Розхлюпувати воду довкола себе. 2. *Перен.* Розголошувати таємницю; розносити плітки (Пр.).

ВЫМАЗКА́ТИ, -а́зкам, -аш. Вибрати залишки жирної їжі. – **Выма́з**кав па́тэлье́ню (Пт.).

ВЫМА́РШ, -а́ршу, ч. Початок походу (Пр.).

ВЫМАШЕРУВА́НЯ, -я, с. Те саме, що **ВЫМА́РШ** (Пр.).

ВЫМАШЕРУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Вирушити маршем (Пр.).

ВЫМЕДИТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Вирішити, постановити. – **Вымедит́ува**в си пі́ти на робо́ту май́тком на шы́фу (Пр.).

ВЫМЕЛЬДУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ВЫМЕЛЬДУВА́ТИ** (СЯ). Виписка з місця проживання (Пр.).

ВЫМЕЛЬДУВА́ТИ(СЯ), -у́ю(ся), -єш(ся). Виписати(ся) із місця проживання. – **Як вый́джав, то ся вымельду́вав** (Пр.).

ВЫМЕТА́ТИ, -е́чу, -єш. *Док. вид* до **ВЫМІТУВА́ТИ**. Викинути. – **Вы́меч** ви́шты́тко зо ста́нкы (Пр.).

ВЫМИГА́ТИСЯ, -и́гамся, -а́ся. *Док. вид* до **ВЫМИГУВА́ТИСЯ** (Пр.).

ВЫМИГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -єшся. Викручуватися, знаходити вихід зі скрутного становища (Пр.).

ВЫМЫКА́ТИСЯ, -ы́камся, -ашся. Вислизати, зникати (Пр.).

ВЫМІ́НА, -ы, *жс.* Обмін, викуп (Пр.).

ВЫМІ́ТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Викидати (Пр.).

ВЫМОРДУВА́ТИ, -у́ю, -єш. 1. Вимордувати, повбивати, перебити багатьох. 2. *Перен.* Вимучити, фізично втомити когось (Пр.).

ВЫМЬО́ТЫ, -і́в, *мн.* Блювота (Пр.).

ВЫМЬОТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Блювати (Пр.).

ВЫНИЩЫ́НЯ, -я, *с.* Винищення (Рс.).

ВЫОБРАЖЫ́НЯ, -я, *с.* Уявлення, уява (Рс.).

ВЫОБРАЗЫ́ТИ, -а́жам, -аш. Уявити, відтворити подумки (Рс.).

ВЫОНАЧЫ́ТИ, -а́чу, -ыш. Вияснити; здійснити, виконати (Рс.).

ВЫПАДА́ТИ, -а́дат. 1. Випадати, падати на землю. – *Того ро́ку выпало́ дост сні́гу.* 2. Траплятися. 3. Годитися, личити. ✧ **ВЫПАДА́ТИ З ГОЛОВЫ**. Забуватися (Пр.).

ВЫПАПЛЯ́ТИ, -а́плям, -аш. *Знев.* Вибовкати таємницю (Пр.).

ВЫПАЧА́ТИ, -а́чам, -аш. Викривляти, перекручувати (Пр.).

ВЫПАЧЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ВЫПАЧЫ́ТИ**. Викривлений, перекручений (Пр.).

ВЫПАЧЫ́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ВЫПАЧЫ́ТИ** (Пр.).

ВЫПАЧЫ́ТИ, -а́чу, -ыш. *Док. вид* до **ВЫПАЧА́ТИ**. Викривити, перекрутити (Пр.).

ВЫПЛЕКА́ТИ, -е́кам, -аш. Вигодувати дитину молоком матері (Пт.).

ВЫПЛЕНІ́НЯ, -я, *с.* Викорінення, знищення в зародку (Пт.).

ВЫПОМПОВУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Викачувати воду або якусь рідину (Рс.).

ВЫПОМПУВА́ТИ, -у́ю, -єш. *Док. вид* до **ВЫПОМПОВУВА́ТИ**. Викачати (Рс.).

ВЫПРАВУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Відсудити, домогтися чогось через суд (Пр.).

ВЫПРАВ'Я́ТИ, -а́в'ям, -аш. Виряджати кого-небудь кудись (Пр.).

ВЫПРАЖА́ТИ, -а́жам, -аш. Висмажувати, випалювати (Пр.).

ВЫПРАЖЫ́ТИ, -а́жу, -ыш. *Док. вид* до **ВЫПРАЖА́ТИ**. Висмажити, випалити (Пр.).

ВЫПРАКТИКУВА́НИЙ

ВЫПРАКТИКУВА́НИЙ, -а, -е. Випробуваний, перевірених (Пр.).

ВЫПРОЦЕСУВА́ТИ, -ую, -еш. Домогтися чого-небудь у суді (Пр.).

ВЫПР'ЯТА́ТИ, -ятам, -аш, -ат; *н. сп.* **выпр'яч**, -ячме, -ячте. Док. вид до **ВЫПР'ЯТУВА́ТИ**. Прибрати. – **Но-ле, выпр'яч то́ты ла́хы з хы́жы** (Пр.).

ВЫПР'ЯТУВА́ТИ, -ую, -еш. Прибирати, наводити чистоту і порядок (Пр.).

ВЫПУЦУВА́ТИ, -ую, -еш. Вичистити до блиску. – **Випуц́у-вав скі́рні, же аж ся сві́тят** (Пр.).

ВЫПУЧА́ТИ, -учам, -аш. Випинати, робити що-небудь опуклим, вигинаючи його в один бік. – **Випу́чыв брі́х, а з ньо́го лем сьмі́х** (Св.).

ВЫПУЧЫ́ТИ, -учу, -ыш. Витиснути, випхнути. – **Сів на сті́лець ко́ло выгля́да й выпу́чыв шы́бу** (Св.).

ВЫРЕ́КТИ, -эчу, -еш, -е; *мин. час* **ВЫРЮ́К**. Вимовити, сказати. – **Никі́фор міг выре́кти выра́зні лем дакі́лька слів** (Пр.).

ВЫРЕ́КТИСЯ, -ікамся, -ашся. Зректися, відмовитися від чогось. – **Ді́до вы́рюкся ма́єтку** (Пр.).

ВЫРЕ́ЧЫ, -эчу, -еш, -е. Те саме, що **ВЫРЕ́КТИ** (Рс.).

ВЫСЛИЗУВА́ТИ(СЯ), -ую(ся), -еш(ся). Вислизати, виходити непомітно звідки-небудь (Ол.).

ВЫСМАРКА́ТИСЯ, -аркамся, -ашся. Висякати носа (Ол.).

ВЫСМАРУВА́ТИСЯ, -уюся, -ешся. Вимаститися, забруднити одяг (Ол.).

ВЫСМОТРЮВА́ТИ, -юю, -еш. Виглядати, визирати, чекати когось (Рс.).

ВЫ́СПА, -ы, *жс.* Острів посеред річки (Рс.).

ВЫСПАЦЕРУВА́ТИСЯ, -уюся, -ешся. Нагулятися, повільно прохажуватись (Ол.).

ВЫСТАВА́ТИ, -аю, -еш, -е. 1. Виступати назовні, не вміщатися. – **Што́си выста́с з то́го мі́шка**. 2. Втомлюватися; відставати. – **Выста́ю гет на тій робо́ті** (Ол.).

ВЫСТАРИ́ТИСЯ, -арюся, -ишся. Постаріти (Ол.).

ВЫСТАРІ́ЛИЙ, -а, -е. Постарілий (Ол.).

ВЫСТАРЧА́ТИ, -арчат. Вистачати, бути в достатній кількості (Ол.).

ВЫСТАРЧЫТИ, -арчыт. Док. вид до **ВЫСТАРЧАТИ**. Вистачити (Ол.).

ВЫСТРАШАТИСЯ, -ашамся, -ашся. Лякатися, полохатися (Ол.).

ВЫСТРАШЫТИСЯ, -ашуся, -ышся. Док. вид до **ВЫСТРАШАТИСЯ**. Перелякатися, сполохатися (Ол.).

ВЫСТРОЇТИСЯ, -оюся, -йшся. Док. вид до **ВЫСТРОЮВАТИСЯ** (Ол.).

ВЫСТРОЮВАТИСЯ, -ююся, -ешся. Чепуритися, пишно одягатися (Ол.).

ВЫТАРГАТИ, -аргам, -аш. Висмикати, позривати. – **Вытáргай** тот пýрей (Ол.).

ВЫТЕРАЧКА, -ы, ж. Ганчірка для витирання взуття (Ол.).

ВЫТЭЧИ, -эче. Витекти (про рідину) (Св.).

ВЫТИНАТИ, -йнам, -аш, -ат. 1. Вирізати що-небудь із паперу, бляхи тощо. 2. Вирубувати, вирізувати (*напр.*, дерева в лісі) (Рс.).

ВЫТЫЧАТИ, -ычам, -аш. Позначувати, зазначати, накреслювати (трасу) (Ол.).

ВЫТЫЧЫТИ, -ычу, -ыш. Док. вид до **ВЫТЫЧАТИ**. Позначити, накреслити (Ол.).

ВЫТЛІТИ, -іе. Витліти, вигоріти повністю (Пр.).

ВЫТОК, -оку, ч. Витік, місце, звідки бере початок ріка (Пр.).

ВЫТОЧКЫ, -чок, *мн.* 1. Металеві відходи з-під долота токарного станка. 2. Висвердлена заглибина в деталі (Пр.).

ВЫТРИСКУВАТИ, -ўю, -єш. 1. Бризкати. 2. Виляскувати батоном (Ол.).

ВЫТРОПІТИ, -бп'ю, -иш. Вистежити (Ол.).

ВЫТРУТИТИ, -ўчу, -ўтиш. Док. вид до **ВЫТРУЧАТИ**. Витрутити, випхати (Ол.).

ВЫТРУЧАТИ, -ўчам, -аш. Виштовхувати, випихати за двері стусанами (Ол.).

ВЫТХНУТИ, вйтхну, -еш. Перепочити, передихнути. – Мýшу кус вйтхнўти (Ол.).

ВЫФАСУВАТИ, -ўю, -єш. Одержати за рознарядкою пайок, отримати регулярно виплачувану пенсію (Св.).

ВЫФЫРКНУТИ, -ыркне. Випурхнути (про птахів). – Птах вйтфыркнув з гнїзда (Ол.).

ВЫХАПУВА́ТИСЯ

ВЫХАПУВА́ТИСЯ, -у́ся. Відлунювати. – **Выхапу́ся в у́сі** (Пн.).

ВЫХВО́РИТИСЯ, -іюся, -ешся. Довго нездужати. – **Хло́пец ся** **выхво́рів цілий рік** (Св.).

ВЫХЫХРА́ТИСЯ, -ыхрамся, -ашся. Помаленьку видужати, оклигати (Пр.).

ВЫХЛЯПА́ТИ, -япам, -аш. *Док. вид до Выхляпува́ти* (Пр.).

ВЫХЛЯПУВА́ТИ, -ую, -еш. Вихлюпувати (про рідину) (Пр.).

ВЫХЛЯ́ТИ, -яєш, -є. *Згруб.* Вижлуктити, видудлити. – **Ци** **му́сив-єс то́то выхля́ти?** (Ол.).

ВЫХО́ДОК, -дка, ч. Туалет (Пн.).

ВЫХРАПА́ТИСЯ, -апамся, -ашся. 1. Виплутатися з халепи.

2. Видужати. – **До́брі, же-м ся выхра́пав з той хворо́ты** (Ол.).

ВЫЦИГАНІ́ТИ, -анням, -яш. *Док. вид до Выциганюва́ти.* Вициганити, видурити (Ол.).

ВЫЦИГАНЮВА́ТИ, -юю, -еш. Видурювати, виманювати (Ол.).

ВЫЦОФА́НЯ, -я, с. Відхід, відступ (Пт.).

ВЫЦОФА́ТИСЯ, -офамся, -ашся. *Док. вид до Выцофува́тися.* Відступити, відійти (Пт.).

ВЫЦОФУВА́ТИСЯ, -уюся, -ешся. Відступати, відходити (Пт.).

ВЫШАЛІ́ТИСЯ, -іюся, -ешся, -єся. Напустуватися, переказитися. – **Мо́же, юж-єс ся дост выша́лів?** (Ол.).

ВЫШМАРІ́ТИ, -арю, -иш. *Док. вид до Вышмаря́ти.* Викинути, позбутися (Ол.).

ВЫШМАРЯ́ТИ, -арям, -яш. Викидати, позбуватися чогось (Ол.).

ВЫШПЕКУ́ЛЮВА́ТИ, -юю, -еш. Придумати щось із вигодою для себе (Ол.).

ВЫШПЕРА́ТИ, -эрам, -аш. Викописати (Ол.).

ВЫШПУ́РЯТИ, -у́рям, -яш. Вижбурювати, жбурляти геть (Ол.).

ВЫШТУРКА́ТИ, -у́ркам, -аш. Виштовхати, вигнати штурханами (Ол.).

ВЫЩА́ТИ, выщу, -ыш. 1. Верещати, пищати. 2. *Перен.* Неприродно співати у високому регістрі (Пт.).

ВЫЩЫПА́ТИ, -ыпам, -аш. Виполоти, висмикати із землі (Пр.).

ВЫЩЫРІ́ТИСЯ, -ыришся, -ится. Вищиритися, оскалитися.

✧ **ВЫЩЫРІ́ТИ ЗУ́БЫ**. *Знев.* Широко усміхнутися. — **Што-с так выщы́рив зу́бы?** (Ол.).

ВЫЩЫРЯ́ТИ, -ырям, -яш. Вищиряти (зуби) (Ол.). ,

ВЫЩУВА́ТИ, -увам, -аш. Виганяти, цькуючи собаками (Рс.).

ВЫЩУПЛЯ́ТИ, -уплям, -яш. Худнути, зменшуватися в об'ємі (про людей, тварин) (Ол.).

ВЫЩУ́ТИ, -у́ю, -еш. *Док. вид* до **ВЫЩУВА́ТИ** (Рс.).

ВІВАТ-ВІВАТ! Віват! Хай живе! (*заздравний вигук*) (Св.).

ВІДБІ́ВАЧ, -а́ча, ч. 1. Частина прицілу на гарматі. 2. Чоловік, який відбив чужу дружину (Св.).

ВІДБО́Й, -бо́ю, ч. Відбій (Св.).

ВІДМІ́НА, -ы, *жс.* Виродок, потворна людина (Пн.).

ВІДМІ́НОК, -нка, ч. Те саме, що **ВІДМІ́НА** (Пн.).

ВІДМІ́НЬЧА, -а́ти, с. Те саме, що **ВІДМІ́НА** (Пн.).

ВІЗИТА́ТОР, -о́ра, ч. Ревізор (Рс.).

ВІЗИТА́ЦІЯ, -и́ї, *жс.* Обслідування, обстеження; інспекція (Рс.).

ВІЗЛЯ, *присл.* Біля, поруч. — **Ку́ля впа́ла ві́зля ньо́го** (Св.).

ВІ́КТ, -у, ч. Харч (Пт.).

ВІ́КТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Утримувати когось на своїх харчах (Пт.).

ВІ́КТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -ешся. Харчуватися (Пт.).

ВІ́ЛЬГИ́Й, -а, -е. Теплуватий, літній. — **Вба́ді ві́льга до́бра для купе́лі** (Ол.).

ВІ́ЛЬНО. Можна, дозволено, не заборонено (Пр.).

ВІ́НДА, -ы, *жс.* Ліфт. — **На четве́ртий по́верх ї́здат ві́ндо́м** (Рс.).

ВІ́НДЯ́Р, -я́ра, ч. Ліфтер (Рс.).

ВІ́НЕЦ, -нця, ч. Вінок, вінець (Пн.).

ВІ́НКЕЛЬ, -кля, ч. Інструмент, яким вимірюють прямий кут (Пр.).

ВІ́ННІ́ВКА, -ы, *жс.* Велика дерев'яна бочка для квашення капусти (Пр.).

ВІ́НСКИЙ, -а, -е. Торішній. — **Ві́нска бо́єн бы́ла те́пла й су́ха** (Пр.).

ВІ́НШУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Вітати зі святами (Пр.).

ВІНЬСТА

ВІНЬСТА, -ы, *жс*. Графічний малюнок, який прикрашає обкладинку книги або альбома (Ол.).

ВІОЛЬОНЧЕЛІСТА, -ы, *ч*. Віолончеліст (Рс.).

ВІРІАТИ, віргат. Недбало висіти, звисати; теліпатися в повітрі. – Лем торóкы віргáют з хусткы (Пр.).

ВІРГОНЬ, -óня, *ч*. Неестетично звислий клапоть тканини (Ол.).

ВІРИЙ, -а, -е. Косоокий (Пн.).

ВІСТУВАТИ, -ую, -еш. Зобов'язатися взяти певну кількість лев (взяток) під час гри у преферанс; сказати: «Віст!» («Граю!») (Пр.).

ВІТЕРНІЦЯ, -і, *жс*. Завірюха, вітер із дощем або снігом (Ол.).

ВІТРИВКА, -ы, *жс*. Вітрівка, легка спортивна куртка (Ол.).

ВІТЦІВСКИЙ (СКИ), -а, -е. Батьківський. – Вітцівське благословенство потрібне дітям (Ол.).

ВІТЦІВСТВО, -а, *с*. Батьківщина, вітцівщина (про спадок) (Ол.).

ВІХА, -ы, *жс*. 1. Віха отруйна, або цикута (*Cicuta L.*), отруйна рослина, що росте на болотах. 2. Пучок зв'язаних зелених гілок над шинком. – Йти під віху, піти палінку. 3. Тичка з віхтем на кінці як попереджувальний знак, що туди їхати не можна. – Борóда як віха розтрепáна (Пр.).

ВІЧКИ, -чок, *мн*. Віжки, довгі ремені з кінської упряжі.

✧ **ВІЧКЫ В РУКАХ ТРИМАТИ**. Зосередити керівництво у своїх руках (Пр.).

ВІШАК, -áка, *ч*. 1. Вішалка, плечики для вішання одягу. 2. Петля у верхньому одязі, за яку його вішають (Пр.).

ВІШЕЛЯК, -яка, *ч*. 1. Вішальник, кат, який вішає на шибениці засуджених до страти. 2. Повішеник, людина, що повісилася (Ол.).

ВІШТА! Вигук, яким завертають коней: «Наліво!» (Пр.).

ВІЯЧКА, -ы, *жс*. Віялка, великий совок або лопата для провіювання зерна. – На віячку можна набрати 10–12 кі́льо зёрна (Пн.).

ВКА-ЛЕ! *н. сп.* Вкажи-но! – Вка-ле, де гри́бы ро́снут (Пр.).

ВКО́ПАНЬ, *присл.* Швидко, бігом (Пн.).

ВЛАДУВАТИСЯ, -уюся, -ешся. *Знев.* Упхатися, нахабно залізти кудись. – У фòтель ся владу́вав и не хóче вста́ти (Ол.).

ВЛЕ́ЧЫ, влечу, -еш. Тягти, волокити (Ол.).

ВМАВ'ЯТИ, вма́в'ям, -яш. Замовляти, заговорювати. – **О́на** зна вмав'яти хворобу (Ол.).

ВНИ: **ВНИ МІ СЯ ЗА ТО́БОВ**. Сумую за тобою (Пн.).

ВНИМА́ТИСЯ, вніма́мся, -ашся. Соромитися, ніяковіти (Ол.).

ВНУВА́ТИ, вну́вам, -аш. Нудьгувати, нудитися (Пн.).

ВНУ́КА, присл. Всередині. – **Вну́ка м'я бо́лит юж да́вно** (Пт.).

ВО́БІЧ, присл. Збоку (Ол.).

ВО́БРИГ, -о́га, ч. Стіжок, стіг соломи або сіна (Пн.).

ВО́БРИК, -о́ку, ч. Фураж для коней у дорозі (Пн.).

ВОБРО́ЧНИЦЯ, -і, ж. Торба для фуражу коням (Пн.).

ВО́БЦАС, -а́су, ч. Див. **О́БЦАС** (Пн.).

ВО́ВАД, -а́да, ч. Овід (Пн.).

ВОВЛЕ́ЧЫ, -ечу, -еш. Док. вид до **ВОВЛІКА́ТИ**. Втягти, затягнути (Ол.).

ВОВЛІКА́ТИ, -і́кам, -аш. Затягати, втягувати щось важке (Ол.).

ВОВНЯ́НКА, -ы, ж. 1. Велика хустка з чистої вовни розмірами 1,5×1,5 м. 2. Вовняна спідниця або сукня (Рс.).

ВО́ВЦЫ, -і́в, мн. Вовки (Пн.).

ВОВ'Ю́РКА, -ы, ж. Білка, вивірка (Рс.).

ВО́ГЕН, -гня, ч. Див. **О́ГЕН** (Пн.).

ВОГІ́НЕЦ, -нця, ч. Ворота, вхід на подвір'я (Пн.).

ВОДИ́ТИСЯ, вóдится. Діятися. – **Што ся вóдит?** (Ол.).

ВО́ДІЙ, -і́я, ч. Хлопчик-проводир, який водить сліпого (Пр.).

ВОЄВУ́ДСТВО, -а, с. Воеводство, адміністративна одиниця в Польщі (Пр.).

ВО́ЗДУХ, -у́ха, ч. Повітря (Рс.).

ВО́ЗНУ, вóзнеш, -е; -е́ме, -е́те, вóзнут. Візьму. – **Стáрий я, ста́рий, не хтят мня дівча́та, вóзну басалы́гу, бóду нас теля́та** (нар. пісня) (Рс.).

ВО́ЗОК, ві́зка, ч. 1. Тачка. – **Вóзок тя́гнут вру́чну, без ко́ня**. 2. Сузір'я Малої Ведмедиці (Пр.).

ВОКАМГІ́НІЮ, присл. Мигцем, миттю, як оком змигнути (Ол.).

ВОКОРО́НКА, -ы, ж. Отвір на горіщі для вентиляції хатнього повітря (Ол.).

ВÓКША, -ы, *жс.* Сокира (Св.).

ВÓЛЕН, ВÓЛЬНА, ВÓЛЬНО. Форма 3-ї ос. одн. від **ВІЛЬНО**. (Він, вона, воно) може, має право. – **Кáждий вóлен си мысльіти**, што хце (Пр.).

ВÓЛІНЬ, -єня, *ч.* Олень (Пн.).

ВОЛІТИ, вóлю, -иш. Воліти, віддавати чому-небудь перевагу. – **Я вóлю йти до театру, як на весіля** (Рс.).

ВОЛО́ЦНІ, -ів, *мн.* Дерев'яне пристосування для транспортування плуга (Пн.).

ВОЛО́ЧКА, -ы, *жс.* Волічка, високоякісна вовна для плетених виробів (Пн.).

ВОЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Той, хто має збільшену щитоподібну залозу, хворий на зоб (Ол.).

ВОЛЬ..., **ВОЛЬ...**, *спол.* Або... , або... (Ол.).

ВОНІТУВА́ТИ, -ую, -єш. *Див.* **ВЫМЬОТУВА́ТИ** (Ол.).

ВÓНКА, *присл.* Зовні (Ол.).

ВОНУ́ЧА, -ы, *жс.* Онуча, прямокутний відріз тканини, яким обмотують ноги перед взуванням (Пн.).

ВОРГА́ТИЙ, -а, -е. Губатий (Ол.).

ВÓРГАЧ, -а́ча, *ч.* Губань, людина з товстими губами (Ол.).

ВОРОЖЕ́БЯРСКИЙ (СКІ), -а, -е. Ворожбитський (Ол.).

ВОРО́ЖЫЛЬ, -ы́ля, *ч.* Ворожбит, чаклун (Ол.).

ВОРОЖЫ́НЯ, -я, *с.* Ворожіння, чаклування (Пт.).

ВÓРЧИК, -ы́ка, *ч.* Дерев'яний валок, до якого прикріплюють посторонки в упряжі (Пн.).

ВОЧЕМІ́НІЮ, *присл.* Те саме, що **ВОКАМГІ́НІЮ** (Ол.).

ВПАКУВА́ТИСЯ, -уюся, -єшся. *Див.* **ВЛАДУВА́ТИСЯ** (Рс.).

ВПЕРЕ́ДДЕН, *присл.* Напередодні (Пт.).

ВПИС, -у, *ч.* Запис, внесення в реєстр. – **Впис до шко́ли бу́де за́ран** (Ол.).

ВПСО́ВЕ, -о́го, *с.* Вступний внесок при включенні до списку (Ол.).

ВПЛА́ЧАТИ, -а́чам, -аш. Оплачувати, вносити плату (Ол.).

ВПРО́СТ, *присл.* Прямо, відверто, широко. – **Пóвім му впрост**, што о нім думам (Рс.).

ВРАЖА́ТИ, вра́жам, -аш, -ат. Устромляти, запихати (Ол.).

ВРАЗІ́ТИ, вра́жу, вра́зиш, -ит. *Док. вид* до **ВРАЖА́ТИ**. Запхнути, устромити. – **Вра́зив ру́ку до кы́шені** (Ол.).

ВРЕЩА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ВРЕЩА́ТИ**. Верещання (Ол.).

ВРЕЩА́ТИ, врешу, -вш. Верещати, пронизливо кричати (Ол.).

ВРІ́ТИ, вірю, -єш. Дорікати комусь, сварити когось (Пр.).

ВРО́ЧИТИ, врочу, -вш. Урікати, зурочувати (Ол.).

ВРУ́ЧІНЯ, -я, с. Вручення (Пр.).

ВРЯ́ВА, -ы, жс. Вереск, крик, галас (Рс.).

ВСЕ, присл. Завжди, постійно (Ол.).

ВСЕМЕ́РО, присл. Усемеро, в сім разів (більше або менше) (Пр.).

ВСКО́К, присл. Ускок, скачучи (Пр.).

ВСТЕКЛИ́ЗНА, -ы, жс. Сказ, інфекційна хвороба собак, котів та диких тварин, яка передається людям (Пр.).

ВСТЕ́КЛИЙ, -а, -е. Скажений, хворий на сказ. – **Встекло́го** пса треба ся бо́яти (Рс.).

ВСТЕ́КЛІ, присл. *Перен.* Скажено, шалено, дуже люто (Ол.).

ВСТЕ́КЛІСТ, -ости, жс. *Перен.* Лють, шаленство, шал (Ол.).

ВСТЕ́КЛО, присл. Те саме, що **ВСТЕ́КЛІ** (Пр.).

ВСТЕ́КТИСЯ, встечуся, -ешся. 1. Сказитися (про тварин).

2. *Перен.* Розлютитися, осатаніти (про людину) (Пр.).

ВСТЕЧЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **ВСТЕ́КЛИЙ**. 2. *Перен.* Лютий, шалений, осатанілий (про людину) (Пр.).

ВСТЕ́ЧИСЯ, -ечуся, -ешся. Те саме, що **ВСТЕ́КТИСЯ** (Пр.).

ВСЯ́ДИ, присл. Скрізь, всюди (Ол.).

ВСЯ́ДИЙ, присл. Те саме, що **ВСЯ́ДИ** (Ол.).

ВСЯ́ДИЛЬ, присл. Те саме, що **ВСЯ́ДИ** (Ол.).

ВСЬЦКА́ТИСЯ, -ікамся, -ашся. Лютувати, шаленіти (Ол.).

ВТА́ЧАТИ, втачам, -аш. Вкотити. – **Треба втача́ти то́ту бо́чку** до комо́ры (Ол.).

ВТЕ́ЧЫ, втечу, -еш, -е. 1. Утекти. – **Втечу з хы́жы, же́бы ніхто о мі нич не знав.** 2. Натекти (про рідину). – **Кі́льо мо́же вте́чы ро́пы нафто́вой до той бо́чки за ніч?** (Пр.).

ВТІ́ЛНЯ, -я, с. Втілення (Рс.).

ВТО́ЧИТИ, вточу, -вш. 1. Те саме, що **ВТА́ЧАТИ**. – **Коло́ду вточы́ли до бо́іска.** 2. Налити рідини з бочки. – **Вточ там га́льбу пива!** (Ол.).

ВТРАЧА́ТИСЯ, -а́чамся, -ашся. Витрачатися, мати витрати (Пр.).

ВУА́ЛЬКА, -ы, *жс.* Вуаль (Пт.).

ВУГЛІЯ́РКА, -ы, *жс.* Маслянка (Ол.).

ВУ́ГЛО, -а, *с.* Ріг хати (Ол.).

ВУДЖЕНИ́НА, -ы, *жс.* Те саме, що **ВЕНДЗОНКА** (Пр.).

ВУЗДЯНИ́ЦЯ, -і, *жс.* Вузечка (Ол.).

ВУ́ЙКО, -а, *ч.* Дядько, брат матері (Ол.).

ВУ́ЙНА, -ы, *жс.* Див. **У́ЙНА** (Ол.).

ВУЙЧЫ́НА, -ы, *жс.* Дружина вуйка. Див. **УЙЧЫ́НА** (Ол.).

ВУПА́ВКА, -ы, *жс.* Підвісний, подібний до колиски продов-
гуватий кошик, з якого годують коней (Ол.).

ВЧАС, *присл.* Вчасно, своєчасно, точно, якраз (Ол.).

ВЧА́СНИЙ, -а, -е. Ранній. – **Вча́сны** гру́шки сут юж на по-
ча́тку че́рвця (Пт.).

ВЧЕ́РА, *присл.* Вчора (Ол.).

ВЧЕ́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ВЧА́СНИЙ** (Ол.).

ВЧЕ́СНІ, *присл.* Рано. – **Прид, а́ле вче́сні!** (Ол.).

ВШЫ́ТКО Е́ДНО, *присл.* Однаково, все одно. – **Вшы́тко є́дно**
не піду за не́го! (Ол.).

ВШЫ́ТОК, ВШЫ́ТКА, ВШЫ́ТКЕ (ВШЫ́ТКО); мн. ВШЫ́-
ТКЫ, займ. Увесь (весь), уся (вся), усе (все); усі (всі). – У тес-
таме́нті запи́сав внуко́ви вшы́ток ма́сток. – **Вшы́тки** ді́вки до
ньо́го, же чуга́ня не йо́го (Ол.).

ВШТУ́РИТИ, -у́рям, -яш, -ят. Увіпхнути, втиснути, захова-
ти. – **Вшту́рив** голо́ву ме́дже плéчы, бо хті́в ся стерéчы, же́бы ні-
хто го не по́знав (Пт.).

В'Я́НО, -а, *с.* Віно, посаг дружини (Пр.).

Г

Г, *прийм.* У, в. – **Вчѐра я був г лісі** (Ол.).

ГАВК, -у, ч. Гавкіт, гавкання (Ол.).

ГАВУ́ШКА, -ы, *жс.* Галушка. **ГАВУ́ШКИ МЕТА́НЫ**, -шок...
-ых, *мн.* Галушки з тіста, які кидають ложкою в окріп (Св.).

ГАЗАРДУВА́ТИ, -ую, -єш. Ризикувати (Пр.).

ГАЇ́НЯ, -я, с. Прикрашання хати зеленню в Русальну неділю (Ол.).

ГАЇ́ТИ, гаю, -їш. Прикрашати зеленню (Ол.).

ГА́ЙДУК, -ука, ч. Поліцей в Австро-Угорській імперії (Пр.).

ГАКС-ГАКС! Вигук, яким відганяють свиней (Пт.).

ГА́ЛА, -ы, *жс.* Гірське пасовисько, полонина, лиса гора (Рс.).

ГА-ЛЕ! (ГО-ЛЕ! ГО́ЛЕ-ГЕВ!). Ходи-но сюди! (Пр.).

ГА́ЛЬКА, -ы, *жс.* Нижня спідниця (Пт.).

ГА́МАН, -ана, ч. Шибеник, хуліган. – **Ты гамáne, ты лайда́ку!**
(Пр.).

ГАМЕ́РІКАН, -ана, ч. Чоловік, що проживав деякий час
в Америці (Ол.).

ГАМУВА́ТИ, -ую, -єш. Гальмувати, стримувати рух транс-
порту за допомогою гальма (Рс.).

ГАМУ́ЛЕЦ, -льця, ч. Гальмо, пристрій для гальмування руху
транспорту (Рс.).

ГАМУЛЬЦО́ВІЙ, -а, -е. *Прикм.* до ГАМУ́ЛЕЦ (Ол.).

ГА́НГАР, -ара, ч. Ангар, крите приміщення для літаків (Рс.).

ГАНДЕ́ЛЬ-МАНДЕ́ЛЬ. Торгувати як-небудь (Пр.).

ГАНДЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. Гендлювати, торгувати, пере-
продавати (Пр.).

ГАНДЛЯ́Р, -яра, ч. Гендляр, торгаш, спекулянт (Пр.).

ГАНДЛЯ́РКА, -ы, *жс.* Перекупка (Пр.).

ГАНДЛЬО́ВЕЦ, -вця, ч. Комерсант, продавець (Ол.).

ГАНДЛЬО́ВІЙ, -а, -е. Комерційний, спекулятивний (Ол.).

ГАНЬБІ́ТИ, ганьб'ю, -иш. Ганьбити, соромити (Пр.).

ГАНЬБІ́ТИСЯ, ганьб'юся, -ишся. Соромитися, ніяковіти
(Пр.).

ГАНЬБІ́НЯ, -я, с. Дія за знач. ГАНЬБІ́ТИ (Рс.).

ГАРАП

ГАРАП, -апа, ч. Гарапник, довгий батіг із коротким пужалом (Ол.).

ГАРАТА́ТИ, -атам, -аш. 1. Лупцювати, немилосердно бити. 2. Нищити, товкти, розбивати (Пн.).

ГАРАТА́ТИСЯ, -атамся, -ашся. Лупцюватися, битися (Пн.).

ГАРБА́ТКА, -ы, ж. Скромна вечірка, часто з танцями (Пр.).

ГА́РДІ, присл. 1. Гарно. 2. Багато, значна кількість чогонебудь (Пр.).

ГАРЕ́НДА, -ы, ж. 1. Оренда. 2. Випук у держави й використання права на продаж спиртного (Пр.).

ГАРЕ́НДАР, -аря, ч. Орендар (Пр.).

ГАРЕ́НДНИЙ, -а, -е. Прикм. до ГАРЕ́НДА. Орендний (Пр.).

ГАРЕНДУВА́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до ГАРЕНДУВА́ТИ. Орендований (Пр.).

ГАРЕНДУВА́ТИ, -ую, -еш. Орендувати. – Ва́ньо загарендува́в в тим ро́ці два гекта́ры по́ля (Пр.).

ГА́РЕШТ, -ешту, ч. 1. Арешт, затримання. 2. В'язниця (Пт.).

ГАРЕ́ШТАНТ, -анта, ч. Арештант, в'язень (Пт.).

ГАРЕШТУВА́ТИ, -ую, -еш. Ув'язнити, позбавити волі (Пт.).

ГАРІ́ВКА, -ы, ж. Гарування, безпросвітна мозольна праця (Ол.).

ГАРКУ́ШЕР, -эра, ч. Акушер (Св.).

ГАРКУШЕ́РКА, -ы, ж. Акушерка (Св.).

ГАРМЕ́ТИТИ, -эчу, -этиш. Гримати (Пн.).

ГАРМІ́ДЕР, -эру, ч. Гармидер, галас, метушня, безладдя. – В та́кім стра́шнім гарміде́рі не го́ден робі́ти (Пн.).

ГАРНА́СИТИСЯ, -ашуся, -асишся. Змагатися, борюкатися. – Хло́пці гарна́сяться ці́лима дня́ми на пасові́ську (Пн.).

ГАРНА́СЯ, -я, с. Змотлошене сіно або солома (Св.).

ГА́РФА, -ы, ж. Знаряддя у вигляді дерев'яної рамки з нап'ятою дрютяною сіткою для очищення збіжжя, щєбеню (Св.).

ГА́РЦЕР, -эра, ч. Член гарцерської польської молодіжної організації; скаут (Рс.).

ГАФТ, -у, ч. Вишивка гладдю різнокольоровими нитками (Пр.).

ГА́ФТКА, -ы, ж. Гачок, металева застібка (Пр.).

ГАФТУВА́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до ГАФТУВА́ТИ. Гаптований (Пр.).

ГАФТУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. ГАФТУВА́ТИ (Пр.).

ГАФТУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Гаптувати, вишивати шовком (Пр.).

ГА́ЧА, -а́ти, с.; *мн.* ГАЧА́ТА. Лоша (Ол.).

ГАЧА́ТКО, -а, с. *Змениш.-пестл.* до ГА́ЧА. Лошатко (Ол.).

ГА́ЧЫК, -ы́ка, ч. Гачок (Пр.).

ГАЧЫКУВА́ТИЙ, -а, -е. Гачкуватий, закручений гачком (Пр.).

ГБИВА́ТИ, гбівам, -аш. 1. Забивати що-небудь (*напр.*, у стіну). 2. Убивати когось, позбавляти життя (Ол.).

ГВАДЖЕ́НІЦЯ, -і, *жс.* Терлиця, дерев'яний пристрій для обробки льону. – Лен лама́ють ламани́цьом і гва́дят гваджени́цьом (Пр.).

ГВАДИ́ТИ, гва́джу, гва́диш. Тіпати, очищати від терміття, вигладжувати (про льон) (Пр.).

ГВАРИ́ТИ, гва́рю, -иш. Говорити, казати. – Гва́рят вшы́тки лю́де, же во́йны не бу́де (*нар. пісня*) (Пр.).

ГВАСТИ́ТЕЛЬ, -е́ля, ч. Власник (Ол.).

ГВО́НИ, *присл.* Торік, минулого року (Ол.).

ГЕВ, *присл.* Тут. – Гев м'я пошкрябай, бо там м'я бо́лит (Ол.).

ГЕВА́ДИ, *присл.* Сюди, в цей бік. – Й́дте гева́ди, де єст сте́жка (Ол.).

ГЕТ, *присл.* 1. Геть, цілком, зовсім. – Гет-єм за́хрип! 2. Ген далеко, ген-ген. – По́їхав гет за мо́ре (Ол.).

ГЕ́ЦА, -ы, *жс.* Комедія, пустощі, жарти. – То бы́ла допі́ро ге́ца, як йо́му во́ди до рука́ва наля́ли (Ол.).

ГЕЦУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Пустувати, жартувати (Рс.).

ГІ́ДРА, -ы, *жс.* 1. *Перен.* Гадина, зміюка (про людину). 2. Злий дух, біда. – Гі́дра бы тя вzię́ла к чо́ртам! (Рс.).

ГІ́КА, -ы, *жс.* Картопляне бадилля. – Гі́ка компе́ряна до́бра єст для печы́ня компе́ри (Пр.).

ГИЦЛІ́ВКА, -ы, *жс.* 1. Господарство гицля (собаколова). 2. Дружина гицля. 3. *Перен.* Лайдачка (Пр.).

ГЫБА́Й, *н. сп.* Ходи, йди. – Гы́бай ско́ро до́мів, бо ніч над-хóдит (Пт.).

ГЫБНУ́ТИ, гы́бну, -еш. Гинути. – Корóвы гы́бнут без па́шы (Пр.).

ГЫВКА́ТИ, гывкат. Гукати: «У-гу!», кричати совою. – Со́ва гывкат гно́чы (Ол.).

ГЫД

ГЫД, -у, ч. Гидь, гидота, нечисть, бруд (Ол.).

ГЫН, *присл.* Там; *ген.* – Пішов гын за ліс й не дас про себе знати (Рс.).

ГЫНА́ДИ, *присл.* Туди, в той бік, тією дорогою (Рс.).

ГЫРКА́ТИ, гырка́м, -аш. Сердито гримати на когось, по-крикувати. – Не лю́бит неві́ста свекро́ви, гы́ркат на ню (Ол.).

ГЫРКЫ́НЯ, -і, *жс.* Скрип (*Lactaria piperata*), гриб із роду хрящів-молочників (Св.).

ГЫРЛІ́ЦЯ, -і, *жс.* Див. ГРЕБЛІ́ЦЯ (Св.).

ГЫ́РТАН, -а́ни, *жс.* Гортань (Пр.)

ГЫЦ! Вигук, яким відганяють кота. – Гыц із пе́ца! (Ол.).

ГЫЦКА́ТИ, гыцка́м, -аш. Підстрибувати. – За́яц гы́цкат по стéрни (Ол.).

ГЫЦКА́ТИСЯ, гыцка́мся, -ашся. Скакати, перекидатися. – Діти́на ся гы́цкат на постéли (Пр.).

ГЫ́ЧА, -а, с. Бадилля; ботвина. – Гы́ча з бура́ків лю́бится худобі (Рс.).

ГЫ́ЧАЛЬ, -а́лі, *жс.* Те саме, що ГЫ́ЧА (Ол.).

ГЫ́ВКА́ТИ, гы́вкам, -аш, -ат; *н. сп.* гы́вкай! -а́йме! -а́йте! Голосно кричати, гойкати, вигукувати: «Ю-гу-гу!» (Ол.).

ГЫПОТЕ́КА, -ы, *жс.* Архів, де зберігаються права на землю й будинки (в Польщі) (Пр.).

ГЫПОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Записаний у судових книгах (Пр.).

ГЫСТО́РІЧНИЙ, -а, -е. Історичний; справжній, дійсний (Рс.).

ГЫСТО́РІЯ, -йі, *жс.* Історія (Рс.).

ГЫЦ, -у, ч. Розпечене, нагріте до білого кольору залізо (Пр.).

ГЫЦУВА́ТИ, -у́ю, -е́ш. Розпікати залізо до білого. 2. Сильно напалювати в печі, підкидаючи дрова чи вугілля (Пр.).

ГЛА, -и, *жс.* Голка (Ол.).

ГЛАДЖЕ́НИЦЯ, -і, *жс.* Те саме, що ГВАДЖЕ́НИЦЯ (Ол.).

ГЛАДІ́ТИ, гла́джу, гла́диш, -ит. 1. Те саме, що ГВАДІ́ТИ. 2. Вирівнювати що-небудь. – Выгла́див до́шки (Ол.).

ГЛАПА́ТИ, гла́пам, -аш, -ат. Те саме, що ГЛАПІ́ТИ (Ол.).

ГЛАПІ́ТИ, гла́пю, -иш, -ит. Спіймати, схопити, зловити. – Гла́пив пта́ха й дав го діти́ні (Ол.).

ГЛАСКА́НЯ, -я, с. Дія за знач. ГЛАСКА́ТИ (Пр.).

ГЛАСКА́ТИ, гла́скам, -аш. Гладити, пестити, голубити (Пр.).

ГЛАСКА́ТИСЯ, гла́скамся, -ашся. Гладити себе руками (Пр.).

ГЛІВА, -и, *жс.* Глива, вид їстівних грибів (Ол.).

ГЛИНЯСТИЙ, -а, -е. Кольору глини (Пт.).

ГЛІЦЯ, -і, *жс.* Спиця для плетення (Пт.).

ГЛОБОК, -бка, *ч.* Пішка, кілок. – Глобок гбивають мѣдже обрúчку кóси а кіся (Св.).

ГЛÓНИ, *присл.* Див. ГВÓНИ (Ол.).

ГЛУ́БІН, -іни, *жс.* Глибінь (у воді). – Глúбін та́ка, што дна не ві́дно (Пр.).

ГЛУБО́КИЙ (КІ), -а, -е. Глибокий. – На подві́рци ви́копали глúбку стúдню (Ол.).

ГЛУБО́КІСТ, -óсти, *жс.* Глибина (Ол.).

ГЛУБО́КО, *присл.* Глибоко (Ол.).

ГЛУПА́ВИЙ, -а, -е. Дурнуватий (Ол.).

ГЛУПА́ВО, *присл.* Дурнуvато (Ол.).

ГЛУ́ПИЙ, -óго, *ч.* Неїстівний (про гриби). – Глупóго гри́ба áбо блюва́ка ча́сто мо́жна зна́йти в лісі (Ол.).

ГЛУПІ́ТИ, -ію, -єш. Дурнішати, втрачати розум, розсудливість (Ол.).

ГЛУПКУВА́ТИЙ, -а, -е. Придуркуватий, дурненький (Ол.).

ГЛУПТА́ЧОК, -чка, *ч.* Дурень, нерозумна людина (Ол.).

ГЛУ́ХІ, -óго, *ч.* Глухий, людина, яка нічого не чує (Рс.).

ГЛУ́ШЕЦ, -щца, *ч.* Глухар, птах родини тетереvових (Св.).

ГЛЯДА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. ГЛЯДА́ТИ (Пр.).

ГЛЯДА́ТИ, глядам, -аш. Шукати (Пр.).

ГЛЯЗУ́РА, -и, *жс.* 1. Емаль або тонкий шар скла. 2. Глазур, цукрова маса для оздоблення тістечок (Пр.).

ГМЕРА́ТИ, гме́рам, -аш. Умирати, помирати. – Як ня́ньо гме́рали, то пе́ред сме́ртью тестáмент на́писа́ли (Ол.).

ГМЕ́РЛИЙ, -óго, *ч.* Покійний, небіжчик (Ол.).

ГМЕ́РТВЕЦ, -рця, *ч.* Мрець (Ол.).

ГМЛІ́СТІ (ГМЛІ́СТО), *присл.* Туманно, імлісто (Ол.).

ГНА́ТКЫ, -ток, *мн.* Передня частина саней, на яких перевозять будівельні матеріали (дерево) (Ол.).

ГНИЙНИ́ЦЯ, -і, *жс.* Бічна дошка саней або підводи, якими возять гній (Пт.).

ГНИЛИ́ЦІ, гнилиць, *мн.* Гнилички, сорт груш (Рс.).

ГНІЗДОВІ́СКО, -а, *с.* Місце гніздування птахів, де вони виводять пташенят (Ол.).

ГНОЇВНЯ

ГНОЇВНЯ, -і, *жс.* Гноєсховище (Св).

ГНОЇНЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ГНОЇТИ** (Пр.).

ГНОЇТИ, гною, -їш. Гноїти, вносити в ґрунт органічні добрива (Пр.).

ГНОЧЫ, *присл.* Вночі. – *Сова полієс на мышы лем гночы* (Ол.).

ГНУВАТИ, гну́ю, -єш. Набридати, канючити. – *Він гну́вав, жебы му да́ли хлі́ба* (Ол.).

ГНЯДИЙ, -ого, *ч.* Гнідий (кличка коня темно-коричневої масті) (Пр.).

ГОБЕЛЬ, -бля, *ч.* Рубанок, столярний прилад для вирівнювання поверхні дощок (Пр.).

ГОБЛИК, -йка, *ч.* *Змени.* до **ГОБЕЛЬ** (Пр.).

ГОБЛІВКИ, -вок, *мн.* Тріски, що залишаються після стругання рубанком (Пр.).

ГОБЛЮВАНЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ГОБЛЮВАТИ** (Пр.).

ГОБЛЮВАТИ, -юю, -єш. Стругати дошки рубанком (Пр.).

ГОБЛЯР, -яра, *ч.* 1. Тесля. 2. Столяр (Ол.).

ГОБЛЯРКА, -ы, *жс.* 1. Стругальний верстат. 2. Теслярство, столярство. – *На гобля́рці Ва́ньо зара́б'ят мізе́рны гро́шы* (Пр.).

ГОБЛЯРНЯ, -і, *жс.* Столярня (Ол.).

ГОВЕДА, -ы, *жс.* Паскуда, мара. – *Ты, гове́до, не маш ту нич до робѣты!* (Ол.).

ГОДИ́НА, -ы, *жс.* 1. Настінний годинник. – *То́та годи́на, што ві́сит на сті́ні, ма юж 150 ро́ків.* 2. Година, одиниця виміру часу. 3. Час, пора дня. – *То юж пі́зна годи́на, тре́ба спа́ти* (Пр.).

ГОДИ́НКА, -ы, *жс.* Ручний годинник (Ол.).

ГОДУВА́НКА, -ы, *жс.* Дівчинка, взята на утримання (Пт.).

ГОЇТИСЯ, гої́тєся. Гої́тєся, зарубцьовуватися. – *Ра́на ся до́брі гої́т* (Пт.).

ГОЙНИЙ, -а, -е. Щирий, щедрий (Пт.).

ГОЙНУВАТИ, -у́ю, -єш. Розкидатися чимось, щедро роздавати. – *Ма́рно не го́йну́й хлі́бом* (Ол.).

ГОКУС-ПОКУС. Фокус-мокус (*фраза фокусників*) (Ол.).

ГОЛОВА, -ы, *жс.* Голова. **АДАМОВА ГОЛОВА**, -ой... -ы, *жс.* Великий нічний метелик із родини сфінксів (Пр.).

ГОЛОВІ́СКО, -а, *с.* Головище (Ол.).

ГОЛОСНА́ВО, *присл.* Досить голосно, голосисто (Ол.).

ГОЛОТЕ́ЧА, -ы, *жс.* Голе місце (Пн.).

ГОЛУ́БНИК, -йка, ч. Голубник, будиночок для голубів (Пр.).

ГО́ЛУЗ, -узи, жс. Гілляка, галуза (Ол.).

ГОЛУ́ЗКА, -ы, жс. *Змениш.* до ГО́ЛУЗ. Гілка, галузка (Ол.).

ГОЛУЗО́ЧКА, -ы, жс. *Пестл.* до ГОЛУ́ЗКА. Гілочка, галузочка (Пт.).

ГО́ЛЯ, -і, жс. Гола вершина; галявина, полонина (Ол.).

ГО́ЛЯР, -яра, ч. Перукар (Ол.).

ГО́МАР, -ára, ч. Омар, великий морський рак (Св.).

ГО́МБИК, -йка, ч. Гудзик (Рс.).

ГОМІ́ВКА, -ы, жс. Грудка сиру з м'ятою (Пр.).

ГО́НІР, -ору, ч. 1. Честь, почесі. – *О́ддай му го́нір, як го спóткаш.* 2. Чванькуватість, пиха. – *Заду́же го́но́ру в тім члове́ку сі́дит* (Ол.).

ГОНОРО́ВІЙ, -а, -е. 1. Чесний, який не хоче чужого. 2. Гоноровий, чванькуватий, пихатий (Ол.).

ГОНОРО́ВО, *присл.* З честю, без винагороди (Ол.).

ГО́НЧАК, -áка, ч. Мисливський собака (Св.).

ГО́РЕЧ, -éчи, жс. Гіркота. – *Ліка́рство, зро́бене з поліну – то сст вель́ка го́реч* (Пр.).

ГО́РИЛЬ, -йля, ч. Горила, найбільша з людиноподібних мавп (Рс.).

ГОРІ́ЗНАЧ, *присл.* Горілиць, лежачи на спині. – *Хло́пец плі́-не горі́знач* (Пр.).

ГО́РНЯ, -яти, с. Горня, чашка (Пн.).

ГОРНЯ́ТКО, -а, с. *Здрі́бн.* до ГО́РНЯ. Горнятко (Рс.).

ГОРОХОВ'Я́НКА, -ы, жс. Стебло і листя гороху (Св.).

ГО́РСТКА, -ы, жс. В'язка льону. – *З ка́ждой го́рсткы мо́жна зроби́ти є́дно пові́смо, а з дванадце́тьох пові́сем – є́дну кы́тку* (Св.).

ГО́РЦІ, -ів, *мн.* Горшки (Пн.).

ГО́РЧАР, -áря, ч. Неїстивний гриб (Пт.).

ГОРЧЫ́СКО, -а, ч. Великий або незугарний горщик (Ол.).

ГО́РЩА, -і, жс. Пригорща, кількість, яка вміщується у жмені (Пт.).

ГОРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Гарячий. – *Мо́локо бы́ло горя́че* (Ол.).

ГОРЯ́ЧКА, -ы, жс. Гарячка, підвищена температура людського тіла (Пт.).

ГОРЯЧКУВА́ТИ, -ую, -єш. Температурити, мати гарячку (Пт.).

ГОСПОДА́РКА, -и, *жс*. 1. Господарство. 2. Господарювання, хазяйнування, спосіб ведення господарства. – То кепска господарка, як бракує їсти (Ол.).

ГО́ЦКЫ-КЛЬО́ЦКЫ, *мн*. Дурниці, нісенітниці. – Што мі оповідаш го́цкы-кльо́цкы? (Ол.).

ГРАБА́НКА, -и, *жс*. В'язка сіна або соломи (Пн.).

ГРА́БАР, -а́ря, *ч*. Чоловік, який громадить сіно. – Граба́рі граба́ют сіно і склада́ют го в кіпки (Пн.).

ГРАБА́ТИ, гра́бам, -аш, -ат; -а́ме, -а́те, -а́ют. Громадити сіно. – Сіно тре́ба граба́ти то́вды, як ест до́бра хви́ля (Пт.).

ГРАБА́ЧКА, -и, *жс*. *Жін.* до ГРА́БАР (Пт.).

ГРАБІ́НА, -и, *жс*. Графиня, дружина графа (Ол.).

ГРА́БСТВО, -а, *с*. 1. Графство, володіння, маєток графа. 2. Графський титул (Ол.).

ГРАБ'Я́, грабйо́го, *ч*. Граф (Ол.).

ГРАБ'Я́НКА, -и, *жс*. Донька графа (Ол.).

ГРАБЬО́ВСКИЙ (СКІ), -а, -е. Графський (Ол.).

ГРА́ЙКА, -и, *жс*. Див. ОРІА́НКИ (Св.).

ГРА́НЬ, гра́ни, *жс*. Жар. – Компе́рі найлі́пше ся пе́чут в гра́ни (Рс.).

ГРАЦА́ТИ, гра́цам, -аш. Див. ВО́НІТУВА́ТИ (Пн.).

ГРЕБА́НЯ, -я, *с*. Дія за знач. ГРЕБА́ТИ. Розгрібання (Ол.).

ГРЕБА́ТИ, гре́бам, -аш. Розгрібати щось, гребтиса, длубатися в чомусь (Св.).

ГРЕБЛІ́ЦЯ, -і, *жс*. Залізна щітка для чесання худоби (Пр.).

ГРЕ́ЦКИЙ (КІ) О́РІХ, -о́го... -і́ха, *ч*. Волоський горіх (Пр.).

ГРІ́ВАЧ, -а́ча, *ч*. Порода голуба, який має на шиї своєрідну маніжку з пір'я (Рс.).

ГРИВКА́СТИЙ, -а, -е. *Прикм.* до ГРІ́ВАЧ. – То ест гривка́стий го́луб (Рс.).

ГРИНА́ДИЄР, -е́ра, *ч*. Гренадер, жовнір відбірних загонів піхоти в австрійській армії (Св.).

ГРО́БАР, -а́ря, *ч*. Гробар, людина, що копає могили (Св.).

ГРОБО́ВЕЦ, -вця, *ч*. Гробниця, споруда, в якій ховають померлих (Рс.).

ГРОМАДЖЫ́НЯ, -я, *с*. Збір, зосередження, скупчення в одному місці (Ол.).

ГРУ́БА, -ой, *жс*. Вагітна (Ол.).

ГРУБА́ВО, *присл.* Товстувато (Ол.).

ГРУ́БАС, -аса, ч. Товстун, черевань (Рс.).

ГРУБА́СКА, -ы, жс. Товстуля, гладуха (Рс.).

ГРУ́БИЙ, -а, -е. Товстий, грубий. ♦ ГРУ́БИЙ ПІ́НЯЗ. Великі гроші (Рс.).

ГРУ́ДИ, *мн.* 1. Грудна клітка в людини. 2. Молочні залози жінки (Пт.).

ГРУЖА́ТИ, гру́жам, -аш. М'яти, роздавлювати щось. – Она гру́жат в го́рщи гру́лі (Ол.).

ГРУ́НИК, -йка, ч. Горбок (Пн.).

ГРУЩА́НКА, -ы, жс. Компот із сушених груш (Ол.).

ГРЯ́ДКА, -ы, жс. 1. Дрючок у хаті під стелею, на який вішали прядиво. – Грядкы бы́ли розмі́щены од трага́ря до сті́ни а́бо до ко́мина. 2. Грядка, невелика ділянка землі, де вирощували городні культури (Св.).

ГУ́БА, -ы, жс. 1. *Заг. назва.* Їстівний гриб. – Назбе́рав-см по́вний ко́шык губ. 2. Гриб, що росте на дереві (Fomes) (Ол.).

ГУ́ДАК, -ака, ч. Музикант, музика (Пр.).

ГУДА́ЧОК, -чка, ч. *Зменш.-пестл.* до ГУ́ДАК. – Загра́й мі, гудачку, на ду́ду, най я свос го́ре-лі́хо забу́ду (*нар. пісня*) (Пр.).

ГУДЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. Бідувати, капарити (Ол.).

ГУ́ДЛЯ, -і, жс. 1. Безладдя; біднота. 2. Погана, фальшива гра на музичних інструментах (Ол.).

ГУ́ЖВА, -ы, жс. Короткий ланцюг з обручем на кінці, що з'єднує гряділь плуга з коліщатами (Св.).

ГУ́ЗЯ! Вигук, яким нацьковують собак: «Гужжа!» (Ол.).

ГУК, -у, ч. Гул (відголос труби, грому, гарматних пострілів) (Рс.).

ГУКА́ТИСЯ, гу́катся. Бути у стані тічки (про свиню). – Сви́ня ся гу́кат, тре́ба єй до кну́ра (Св.).

ГУ́ЛЯ-ГУЧ! Вигук, яким відганяють гусей: «Гиля!» (Ол.).

ГУЛЯ́ЙДУ́ША, -ы, ч. Гуляка, гультай. – Гуля́йду́ша без конту́ша не мо́же жы́ти без палю́нки (Рс.).

ГУЛЯКА́ТИ, -якам, -аш. Галайкати, голосно і безладно викикувати (Пр.).

ГУЛЯ́ТЬКА, -ы, жс. Пиятика, веселе гуляння з випивкою (Рс.).

ГУ́ЛЬТАЙ, -ая, ч. Гультай, нероба (Ол.).

ГУЛЬТА́ЙСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Примк.* до ГУ́ЛЬТАЙ (Пр.).

ГУ́НЯ

ГУ́НЯ, -і, *жс.* Верхній вовняний чоловічий одяг у формі накидки (Пн.).

ГУ́НЯНКА, -ы, *жс.* Пальто з чистої овечої вовни (Пр.).

ГУ́НЬКА, -ы, *жс.* Короткий піджак з овечої вовни (Пр.).

ГУ́РА! Ура! (*бойовий заклик або вигук радості*) (Пн.).

ГУРА́ГАН, -áну, *ч.* Ураган; сильний вітер (Пр.).

ГУРВА́ТИ, гурву, -еш. 1. Урвати, відірвати від цілого; перервати надвоє. 2. *Перен.* Ушкварити, сильно вдарити. – Як-*см* го гурвав, то він гпав (Пн.).

ГУРКА́НЯ, -я, *с.* 1. Гуркіт, гуркотіння, відлуння грому. 2. Стукіт, звуки від ударів (Пн.).

ГУ́РМА, -ы, *жс.* Юрба, натовп (Ол.).

ГУ́РМОМ, *присл.* Гуртом, громадою. – Підéме на забáву гурмом (Пр.).

ГУРТОВНИК, -ика, *ч.* Купець, що скуповує або продає товари гуртом (Пр.).

ГУСЕ́ЛЬКЫ, -льок, *мн.* Скрипочка (Ол.).

ГУСЛІ́ЧКЫ, -чок, *мн.* Те саме, що ГУСЕ́ЛЬКЫ (Ол.).

ГУ́СЮ-ГУ́СЮ! Вигук, яким кличуть гусей: «Гусю-гусю!» (Пр.).

ГУ́СЯР, -яра, *ч.* Гусій, хлопець, який пасе гусей (Св.).

ГУ́СЯЧ, -яча, *ч.* Те саме, що ГУ́СЯР (Ол.).

ГУСЬТА́ВКА, -ы, *жс.* Гойдалка (Ол.).

ГУСЬТА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. ГУСЬТА́ТИ (Ол.).

ГУСЬТА́ТИ, гусьтам, -аш. Гойдати, колисати (Ол.).

ГУ́ТА, -ы, *жс.* Фабрика, на якій переплавляють метал або виготовляють скло та вироби з нього (Пт.).

ГУ́ТНИК, -ика, *ч.* Робітник, що працює на гуті (Пт.).

ГУ́ХНАЛЬ, -áля, *ч.* Вухналь, цвях, яким прибивають підкову до кінського копита (Пр.).

ГУ́ЦУЛ, -у́ла, *ч.* 1. Гуцул, житель Східних Карпат. 2. Гуцульський низькорослий кінь, дуже витривалий і невибагливий (Св.).

ГУЦЯ́ТИ, гу́цям, -яш. Гуцикати, колихати дитину на колінах чи на руках (Пт.).

ГУЧА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. ГУЧА́ТИ. Гудіння (Ол.).

ГУЧА́ТИ, гу́чыт. Гудіти. – Штóси в тім пéцу барз гу́чыт (Ол.).

ГУ́ЧНІ, *присл.* Гучно, голосно, дзвінко (Ол.).

Г

ГАБІНЕТ, -éту, ч. 1. Кабінет, окрема кімната. 2. Рада міністрів (Пр.).

ГАБЛЬОТКА, -ы, жс. Засклена шафка, малий сервант (Рс.).

ГАГÁТЕК, -тка, ч. Задавака. – **З тебе добрий гагáтек, мій ко-тёго** (Ол.).

ГАГÁТИ, гагаш, -ат. Гегати (про гусей) (Ол.).

ГАДАНИНА, -ы, жс. Базікання, балачки (Ол.).

ГАДÁНЯ, -я, с. Говоріння, балакання (Рс.).

ГАДАТЛІВИЙ, -а, -е. Балакучий (Пт.).

ГАДАТЛІВИСТ, -óсти, жс. Балакучість (Пт.).

ГÁДАЧ, -áча, ч. Балакун, базіка (Ол.).

ГÁДУ-ГÁДУ, невідм. Галай-балай (про довгу розмову). – **Вы сбб́и га́ду-га́ду, а там дзёцко пла́че** (Ол.).

ГАДУ́ЛА, -ы, ч. Те саме, що **ГÁДАЧ** (Рс.).

ГАДУ́ЛЬСТВО, -а, с. Те саме, що **ГАДАТЛІВИСТ** (Рс.).

ГАЗ, -у, ч. Газ, речовина, що не має ні форми, ні об'єму (Рс.).

ГАЗА, -ы, жс. Вид дуже рідкої і прозорої тканини; марля (Пт.).

ГАЗДА, -ы, ч. Господар (Пр.).

ГАЗДЫ́НЯ, -і, жс. Господиня (Пр.).

ГАЗДІ́ВКА, -ы, жс. Господарство (Пр.).

ГАЗДІ́ВСКИЙ (СКІ), -а, -е. 1. *Прикм.* до **ГАЗДІ́ВКА**. Господарський. 2. *Прикм.* до **ГАЗДА**. Господарів. – **На газді́вці ли́шав-ся все найста́рший газді́вский сын** (Пр.).

ГАЗЕ́ТЯР, -яра, ч. 1. Хлопець, який розносить і продає газети. 2. Газетяр, репортер (Пр.).

ГАЗО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ГАЗ** (Рс.).

ГАЗО́ВНЯ, -і, жс. Фабрика газу, який використовується для освітлення або опалювання (Пр.).

ГАЗО́МІР, -іра, ч. Прилад для вимірювання об'єму використаного газу (Рс.).

ГАЇ́ВКА, -ы, жс. Хатка лісника (Св.).

ГАЙ́ДА, -ы, жс. 1. Кобза, дуда. 2. Польова колиска на дрюч-ках (Пр.).

ГАЙО́ВИ, -óго, ч. Гайовий, лісник (Св.).

ГАЙС, -у, ч. Гас, продукт переробки нафти, який вживається для освітлення приміщень (Св.).

ГІЛГАН, -ána, ч. 1. Пустун, збитошник (про неслухняну дитину). 2. Негідник, поганець. 3. Лахман, ганчірка; знищений старий костюм. 4. Нічого не варта річ (Ол.).

ГІЛГАНІСКО, -а, ч. 1. Хуліган. – **Ты, галганіску, я ты дам, я ты выперу, як ты гвáp'ю!** 2. Мерзотник, ледащо, пияк (Ол.).

ГІЛГАНЯР, -яра, ч. Мінйало, людина, що вимінює макулатуру, ганчірки («галганы») на дрібну галантерею (Пр.).

ГІЛГАНЬСТВО, -а, с. 1. Ганчір'я, лахміття, макулатура. 2. Паскудство, мерзотність, безпринципність (Ол.).

ГІЛЕРІЯ, -йї, жс. Галерея, замкнутий коридор; довгий зал із колонадою (Пр.).

ГІЛЄТА, -ы, жс. 1. Галета, сухий коржик із прісного тіста. 2. Діжечка для вершкового масла (Пр.).

ГІЛКА, -ы, жс. Кулька, ролик. **ГІЛКА МУШКАТОВА**. Мускатний горіх (Пт.). **ГІЛКА ОЧНА**. Очне яблуко (Пр.).

ГІЛЯНТЕРІЯ, -йї, жс. Галантерея, дрібні предмети, що служать доповненням до одягу (гудзики, стрічки, мереживо) (Пр.).

ГІЛЯНТУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Вишукано вдягатися (Пр.).

ГІЛЯРЄТА, -ы, жс. Желе, драгли. – **Трясєся, як галярєта** (Пт.).

ГІЛЯРЄТКА, -ы, жс. Те саме, що **ГІЛЯРЄТА** (Пт.).

ГІЛЯРЕТУВАТИЙ, -а, -є. Драглистий (Ол.).

ГІЛЬОП, -бпу, ч. Галоп, швидкий біг коня (Пр.).

ГІЛЬОПОМ, присл. 1. Галопом. 2. *Перен.* Швидко. – **Придту, але гальбпом!** (Пр.).

ГІЛЬОПУВАНЯ, -я, с. 1. Швидкий біг коня. 2. Поспіх (Пт.).

ГІЛЬОПУВАТИ, -ую, -єш. 1. Гнати коня галопом. 2. *Перен.* Квапитися з роботою (Пт.).

ГІЛЬОШ, -оша, ч. Див. **КАЛЬОШЫ** (Ол.).

ГІМБА, -ы, жс. 1. Рот. 2. *Знев.* Пашека. – **Ма гáмбу од ўха до ўха** (Ол.).

ГІМБÁЛЬКА, -ы, жс. 1. Жінка з великим ротом або товстими губами. 2. *Знев.* Пашекуха (про язикату жінку) (Ол.).

ГІМБІСКО, -а, ч. *Зруб.* Морда, пелька (Ол.).

ГІМБЎЛЯ, -і, жс. Те саме, що **ГІМБЎСЯ** (Ол.).

ГІМБЎСЯ, -і, жс. *Пестл.* Ротик, губки (Пр.).

ГІНІТИ, гáню, -иш. Гудити (Пр.).

ГАНІНЯ, -я, с. Осудження (Ол.).

ГАНЦ, *присл.* Зовсім, цілком. – Тот чоловік ганц обдёртий (Пн.).

ГАНЧ, -у, ч. 1. Недолік в організмі. – Кін ма ганч, бо він ма фусблят. 2. Помилка, недоробка, брак у роботі (Пр.).

ГАНЧУВАТИ, -ую, -еш. Критикувати, вказувати на недоліки (Пр.).

ГАПА, -ы, ч. 1. Той, хто бездумно задивляється на що-небудь.

2. Гава-роззява, той, хто прогавив що-небудь (Пр.).

ГАПИТИСЯ, гап'юся, -ишся. *Згруб.* Бездумно задивлятися, витріщатися на що-небудь (Пр.).

ГАРБАР, -аря, ч. 1. Кожум'яка, ремісник, який вичиняє шкіру.

2. Власник фабрики-гарбарні (Пт.).

ГАРБАРКА, -ы, ж. Дружина гарбаря (Пт.).

ГАРБАРНЯ, -і, ж. Фабрика, на якій вичиняють шкіру (Пт.).

ГАРБАРСТВО, -а, с. Ремесло вичинювання шкіри (Пт.).

ГАРБНИК, -ика, ч. Одержувана з кори дерев речовина, яка служить для вичинювання шкіри (Пр.).

ГАРГАЛО, -а, с. Те саме, що ГАРДЛО (Пр.).

ГАРГЕЦКЫ, -цок, *мн.* 1. Агрus; ягоди агрусy. 2. Смородина (Пн.).

ГАРГОТАТИ, -óтам, -аш. Торохтіти, говорити дуже швидко й нерозбірливо (Пт.).

ГАРДЕРОБА, -ы, ж. Роздягальня, кімната для перевдягання акторів; склад театральних костюмів (Пр.).

ГАРДЛО, -а, с. Горло (Рс.).

ГАРДЛÓВИК, -ика, ч. Лікар, який лікує горло (Пр.).

ГАТУНКÓВИЙ, -а, -е. Якісний, сортовий. – То гатункóва порóда óвец (Рс.).

ГАТУНКУВАТИ, -ую, -еш. Сортувати, ділити на види, сорти; групувати, класифікувати (Рс.).

ГÁФА, -ы, ж. Невдалий виступ; невміле поведження в товаристві; недоречний вчинок (Пр.).

ГÁЧЫ, -ів, *мн.* Кальсони (Пн.).

ГБУР, -а, ч. Простак, безкультурна, неосвічена людина (Пр.).

ГВАЛТ, -у, ч. 1. Гвалтування. 2. Несамовитий крик, лемент (Пр.).

ГВАЛТÓВНІ, *присл.* 1. Галасливо. 2. Силоміць, застосовуючи силу. 3. Швидко, несподівано, раптово (Пр.).

ГВАЛТУ!

ГВАЛТУ! «Гвалт!», «Пробі!» (*волення про допомогу*). – **Люде, гвалту, ратуйте!** (Пр.).

ГВАЛТУВАТИ, -ую, -еш. Лементувати, голосно кричати (Пр.).

ГВАРАНТУВАТИ, -ую, -еш. Гарантувати, давати запоруку (Пр.).

ГВАРАНЦІЙНИЙ, -а, -е. Гарантійний (Ол.).

ГВАРАНЦІЯ, -ії, *жс*. Гарантія, запорука чого-небудь (Пр.).

ГВЫЧ, -а, *ч*. Риба з великою головою (Ол.).

ГДЕРАНЯ, -я, *с*. Дія за знач. **ГДЕРАТИ**. Буркотіння (Ол.).

ГДЕРАТИ, гдєрам, -аш. Надокучливо і довго буркотіти (Пр.).

ГЕВІАТИ, гєвгаш, -ат. Гєлтати (про гусей). – **Гўси гєвгáют або гівджут** (Ол.).

ГЕГÁДЗЫ, -ів, *мн*. Ягоди агрусу (Рс.).

ГЕГÁДЗКЫ, -дзок, *мн*. *Змениш*. до **ГЕГÁДЗЫ** (Св.).

ГЕГÁДКЫ, -док, *мн*. Те саме, що **ГЕГÁДЗКЫ** (Св.).

ГЕЛДА, -ы, *жс*. Біржа (Пр.).

ГЕМАЙН, -áйна, *ч*. Рядовий жовнір австрійської армії (Пр.).

ГЕМАЙНЕР, -эра, *ч*. Те саме, що **ГЕМАЙН** (Пр.).

ГЕОРГІНІЯ, -ії, *жс*. Жоржина, декоративна квіткова рослина (Dahlia) (Св.).

ГЕСТ, -у, *ч*. Жест, рух рукою як вияв емоції (Пр.).

ГЕСТИКУЛЮВАТИ, -юю, -єш. Жестикуювати, вимахувати руками (Пр.).

ГЕСТИКУЛЯЦІЯ, -ії, *жс*. Жестикуюляція (Пр.).

ГЕФРÉЙТЕР, -эра, *ч*. Капрал, старший жовнір австрійського війська, який розводить вахту, навчає рекрутів (Св.).

ГЕШЕФТСМАН, -áна, *ч*. Торгівець, гендляр (Пр.).

ГЕШЕФТЯР, -яра, *ч*. Спекулянт, шахрай, ділок; торгівець незаконними товарами (Рс.).

ГЗІТИСЯ, гжўся, гзішся, -йтся. 1. Гєдзатися, збуджено бігати, брикати від укусу гєдзя (про тварин). – **Кєд мўхы кусáют, то худóба гзітсья**. 2. *Перен*. Вередувати, комизитися, перебирати. – **Чом же Гриц не відів, же дівка гзітсья з парібкáми?** (Пр.).

ГЫЛТАТИ, гылтам, -аш, -ат. Ковтати (Рс.).

ГЫРГЫ, *мн*. Горгошні, плечі. – **Брáти дээцко на гыргы** (Ол.).

ГЫТКАТИ, гыткам, -аш, -ат; -áме, -áте, -áют. Лоскотати (Пн.).

ГЛЕЙТА, -ы, *жс*. Емаль, склоподібна блискуча полива; окис олова (Пр.).

ГЛІТА, -ы, *жс.* Полива, емаль на горшках (Рс.).

ГЛУ́ПЬО, *присл.* 1. По-дурному. 2. Ніяково. – Зробило мі ся гупьо (Ол.).

ГЛЯНЦ, -у, *ч.* Глянц, лиск, блиск начищеної шкіри (Рс.).

ГЛЯНЦПА́ПР, -ёру, *ч.* Наждачний папір (Пт.).

ГЛЯНЦУВА́НИЙ, -а, -е. *Діспр. пас. мин. часу до* ГЛЯНЦУ-А́ТИ (Ол.).

ГЛЯНЦУВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. ГЛЯНЦУВА́ТИ (Ол.).

ГЛЯНЦУВА́ТИ, -ую, -еш. Глянцувати, наводити лиск (Ол.).

ГЛЯУБЁ́РСКА СІЛЬ. Глауберова сіль, сіль сірчаноокислого атрію (Пр.).

ГМАТВА́НІНА, -ы, *жс.* Плутанина (Св.).

ГМАТВА́ТИ(СЯ), гма́твам(ся), -аш(ся). Плутати(ся), заплу-увати(ся) (Св.).

ГМАХ, -у, *ч.* Дуже великий будинок (Пр.).

ГМЕРА́НІНА, -ы, *жс.* Повільна, марудна робота (Ол.).

ГМЕРА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. ГМЕРА́ТИ. Длубання, копир-іння (Ол.).

ГМЕРА́ТИ, гме́рам, -аш. Длубатися, повільно робити (Ол.).

ГМЕРА́ТИСЯ, гме́рамся, -ашся. *Перен.* Копирсатися, длуба-ся. – Што ся гме́раш в тых папе́рах? (Ол.).

ГМЕ́РАЧ, -а́ча, *ч.* Маруда, повільна, забарна людина (Ол.).

ГМЕ́РІЛО, -а, *ч.* Те саме, що ГМЕ́РАЧ (Ол.).

ГМІ́НА, -ы, *жс.* Районна адміністративна управа в Польщі (т.).

ГНЕ́ЦЮХ, -ю́ха, *ч.* Вигадана істота, що сковає рухи людини сні. – Яг зіш то́го, то тя бу́де гно́чы гне́цюх ду́сив (Рс.).

ГНЫ́П, -а, *ч.* Дрючок, кийок. – Як во́зму гнып, то ти но́гы эпереб́ивам! (Ол.).

ГНІ́Т, -о́та, *ч.* Гніт, стрічка, що використовується для горіння газових лампах. – Треба вставіти но́вий гніт до ля́мпы (Пн.).

ГНО́ТОК, -тка, *ч.* *Зменш. до* ГНІ́Т (Ол.).

ГО, *прійм.* До. ГО́МІ. До мене. – За́йдте же го́ мі, сва́ту (Ол.).

ГО́ГОЦ, -о́ца, *ч.* Брусниця (*Vaccinium*); ягода брусниці. – В го́-их ро́снут й гого́цы, й яф́ыры (Рс.).

ГО́ЗЬДЗІК, -і́ка, *ч.* Гвоздика, декоративна квіткова росли-а (*Dianthus*). – В на́шім се́лі назива́ют то́ты кві́тки гозьдзі́кы, в су́сіднім – гвоздзі́кы і гвозді́кы (Ол.).

ГОЛЯС

ГОЛЯС, -яса, ч. Голяк, людина без одягу (Ол.).

ГОЛЯСОК, -ска, ч. *Здрібн.* до ГОЛЯС. Голий хлопчик (Ол.).

ГОНОТ, -нта, ч. Те саме, що ГОНТ (Пр.).

ГОНТ, -а, ч. Гонт, покрівельний матеріал у вигляді тонких дощечок (Пт.).

ГОНТАЛЬ, -аля, ч. Гонтовий цвях (Пн.).

ГОНТАР, -аря, ч. Ремісник, що виготовляє гонти (Ол.).

ГОНТИК, -йка, ч. *Здрібн.* до ГОНТ (Пн.).

ГОНТЯНИЙ, -а, -е. *Прикм.* до ГОНТ. Гонтовий (Пн.).

ГОНТЯНИЦЯ, -і, ж. Ялинове дерево для виготовлення гонтив. – Гонтяниця – то ялиця, што з неї гонты нароб'яют (Пр.).

ГОРДОН, -она, ч. Мисливський собака (Пр.).

ГОСПОДА, -ы, ж. Заїжджий двір, корчма (Св.).

ГРАЙЦАРІВКА, -ы, ж. Велика товста голка для шкіряних виробів (Пн.).

ГРАЛІ, -ів, *мн.* Вила для накидання картоплі (Св.).

ГРАМОЛА, -ы, ч. Вайло, незграба (Ол.).

ГРАМОЛІТИСЯ, -олюся, -ишся. Незграбно вмощуватися (Ол.).

ГРАТ, -а, ч. *Заг. назва.* Кухонна посудина: каструля, тарілка, чашка тощо (Ол.).

ГРАТІСКО, -а, ч. *Знев.* Велика або стара посудина (Ол.).

ГРАТІС, *присл.* Задарма, безкоштовно (Пр.).

ГРАТІСОВИЙ, -а, -е. Безкоштовний (Пр.).

ГРАТУЛОВАТИ, -юю, -єш. Вітати, поздоровляти (Пр.).

ГРАЦА, -ы, ж. Господарське знаряддя для очищення стежок від бур'янів (Св.).

ГРЕЧНИЙ, -а, -е. Слухняний, покладистий (Пт.).

ГРИБ, -а, ч. Боровик, білий гриб (Пр.).

ГРИБІСКО, -а, ч. Великий старий гриб (Пр.).

ГРИБОВІСКО, -а, с. Грибне місце (Пр.).

ГРИЗМОЛА, -ы, ч. і ж. 1. Мазій, мазійка. 2. Писанина, мазанина, карлючки, кривульки (Ол.).

ГРИЗМОЛІТИ, -олю, -иш. Писати кривульками, нерозбірливо (Ол.).

ГРИМАСНИЙ, -а, -е. Вередливий, примхливий (Ол.).

ГРИМАСНИК, -йка, ч. Вереда, комиза, примхлива людина. – Він добрий гримасник в їдзбню (Ол.).

ГРИМА́СЬНІ, *присл.* Вередливо, примхливо (Ол.).

ГРІПА, -*ы, ж.* Грип, гостра інфекційна хвороба (Ол.).

ГРИПОВИЙ, -*а, -е.* Грипозний (Ол.).

ГРІ́СЫ, -*ів, мн.* 1. Висівки. 2. Грубо змелена мука. – Дав-*см* змолóти яре́ц на грі́сы (Пт.).

ГРІ́СІК, -і́ка, *ч.* Манна крупа (Пт.).

ГРО́Ш, -*а, ч.* Гріш, копійка. – Не мам ю́ж а́ні грóша. – В*ы*-дав-*см* до остатн*ь*бо́го грóша (Ол.).

ГРУ́ЛІСКО, -*а, с.* Поле, з якого вибрали картоплю (Пт.).

ГРУ́ЛЯ, -і, *жс.; мн.* ГРУ́ЛІ. Картоплина (Пт.).

ГРУХНУ́ТИ, гру́хну, -*еш.* Гепнути, впасти. – А́ле-м гру́хнув з пóда! (Ол.).

ГУ, *прим.* До (Ол.).

ГУДЗ, -*а, ч.* Вузол (Ол.).

ГУ́З, -*а, ч.* Гуля на тілі людини (Св.).

ГУЗДРА́ЛА, -*ы, ч.* Повільна, лінива людина (Ол.).

ГУЗДРА́НИНА, -*ы, жс.* Дія за знач. ГУЗДРА́ТИСЯ (Ол.).

ГУЗДРА́ТИСЯ, гу́здрася, -*ашся.* Ліниво, повільно робити що-небудь. – Штóси там ся гу́здрат, не мо́же ся вибрати́, а мы не ма́ме ко́ли (Ол.).

ГУ́ЛЫГО́ТАТИ, -óчу, -*еш.* 1. Булькотіти, п'ючи рідину із пляшки. 2. Гелготіти, гелготати (про гусей) (Ол.).

ГУ́ЛЬДНУ́ТИ, гу́льдну, -*еш.* Хильнути, ковтнути із пляшки (Ол.).

ГУ́МА, -*ы, жс.* Гума (Рс.).

ГУМО́ВИЙ, -*а, -е.* *Прикм.* до ГУ́МА. Гумовий (Рс.).

ГУРА́ЛЬ, -áля, *ч.* Житель гір, горянин, верховинець (Пр.).

ГУРА́ЛЬНЯ, -і, *жс.* Горілчана фабрика (Пт.).

ГУРА́ЛЬСКИЙ (СКІ), -*а, -е.* *Прикм.* до ГУРА́ЛЬ (Пр.).

ГУРБІ́ТИСЯ, гу́рбится. Збиратися в складки внаслідок невдалого пошиття (про одяг) (Ол.).

ГУ́РМАН, -áна, *ч.* Вид верхнього літнього одягу (Ол.).

ГУСТ, -*у, ч.* 1. Смак, відчуття краси (Рс.).

ГУСТА́ЦІЯ, -і́й, *жс.* Дегустація, спроба на смак. – В*и́*но му́-сит прейти́ густа́цію (Пр.).

ГУСТУВА́ТИ, -у́ю, -*еш.* Дегустувати, пробувати на смак (Рс.).

Д

ДАВЛЕНИ, -а, -е. Тиснений, вичавлений. – Давлѣны малины потребу́ют дуже цу́крю (Рс.).

ДА-ЄДЕН. Деякий, поодинокий (Пт.).

ДА́ЗРАЗ, *присл.* Часом, деколи, зрідка; яось, коли-небудь. – Дазраз при́дте на гостіну! (Ол.).

ДА́КУС, *присл.* Трохи, ненадовго. – Сядте си да́кус! (Пр.).

ДА́ЛЕ, *присл.* Далі, дальше. – Йдте да́ле, там найдѣте то́го, што гляда́те (Ол.).

ДА́НЕ, -я, с. Окремий вид страви, що подається на стіл. – О́бід із трьох дань: пе́рше да́не – зу́па, дру́ге да́не – кеселі́ця з компе́рjami, тре́тє да́не – ща́ва (Ол.).

ДА́НЦІ́НГ, -інгу, ч. Вечірка, невеликий бал у ресторані (Ол.).

ДА́РМО, *присл.* 1. Даремно, безпідставно. 2. Задарма, безплатно (Пр.).

ДАРОВИ́ЗНА, -ы, жс. Дар, дарчий запис. – То вітцѣ́ва дарови́зна (Ол.).

ДА́ХАР, -а́ря, ч. Див. ДЕ́КАР (Пр.).

ДАХА́РСТВО, -а, с. Див. ДЕКА́РСТВО (Пр.).

ДА́ХТО, дакого, займ. Дехто, хтось, хто-небудь (Пр.).

ДА́ШОК, -шка, ч. 1. Козирок, щиток головного убору, який виступає над чолом. 2. Змениш. Дашок, покрівля (Св.).

ДА́ШТО, дачо́го, займ. Дещо, щось, що-небудь (Пр.).

ДВА́ДЦЕТ, -е́тьох, числ. Двадцять (Пр.).

ДВА́ДЦЕТЕ́РО, -е́рых, числ. Двадцятєро. – Двадцетє́ро ку́рят вивѣ́ла квѣ́ка (Пр.).

ДВАНА́ДЦЕТ, -е́тьох, числ. Дванадцять. – Дванáдцет та́ні-рив стоя́ло на сто́лі (Пр.).

ДВАНА́СТИЙ, -а, -е, числ. Дванадцятий. – Хло́пцю йшов двана́стий рік (Пр.).

ДВИ́ГАТИ, двігам, -аш. Піднімати (Пр.).

ДВІ́ЙЧА́КЫ, -ів, мн. Дерев'яні вила з двома дерев'яними зубцями, якими витрясають солому при молотѣ́бі (Св.).

ДВІ́РНИК, -і́ка, ч. Економ у великому сільському господарстві (Св.).

ДВІРНЯК, -яка, ч. Дворовий собака (Пт.).

ДВІСТА, двохсот, числ. Двісті (Пр.).

ДВОКЛЯСІВКА, -и, ж. Двокласна школа (Пр.).

ДВОКОЛІЙКА, -и, ж. Залізнична колія із двома рейками (Рс.).

ДВООСОБОВИЙ, -а, -е. Двомісний, на дві особи (Ол.).

ДВОПОКОЙОВИЙ, -а, -е. Двокімнатний (Пр.).

ДВОРЕЦ, -рця, ч. 1. Вокзал, залізнична станція. – До двірця колійового дорігa була добра. 2. Невеличкий палац. – В селі Ся-ри стоїт дворец польського магната (Ол.).

ДВОТОРІВКА, -и, ж. Залізниця з двома коліями (Ол.).

ДВОТОРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до ДВОТОРІВКА (Ол.).

ДВОЦАЛІВКА, -и, ж. Дводюймова дошка (Пр.).

ДВОЦАЛЬОВИЙ, -а, -е. Завтовшки у два дюйми (Пр.).

ДВОЯЧКИ, мн. 1. -ів. Два горіхи, що зрослися. 2. -чок. Дві дівчинки-близнючки (Пр.).

ДЁБОШ, -оша, ч. Гульвіса, розпусник (Пр.).

ДЕБОШУВАТИ, -ую, -єш. Жити безтурботно, розпусно (Рс.).

ДЕВІЗА, -и, ж. 1. Напис на гербі або медалі. 2. Гасло запланованого заходу. 3. Іноземна валюта, що є в обігу держави (Рс.).

ДЕВ'ЯТДІСЯТ, -яток, числ. Дев'яносто. – Двіста дев'ятдесят штірі (Пр.).

ДЕВ'ЯТЁРНИЙ, -а, -е. Який складається з 9-х частин (Пр.).

ДЕВ'ЯТПЛЯНТРОВИЙ, -а, -е. Дев'ятиповерховий. – Дев'ят-плянтрівий будинок ма дев'ят плянтер і єден партер (Пр.).

ДЁКА, -и, ж. Попона, покривало для коней (Ол.).

ДЁКАН, -ана, ч. 1. Декан, керівник факультету у вузі. 2. Сан у церковній ієрархії; старший над священиками повіту (Пр.).

ДЁКАР, -аря, ч. Ремісник, який покриває дахи гонтом, бляхою або черепицею (Св.).

ДЕКА́РСТВО, -а, с. Ремесло накривання дахів (Св.).

ДЁКО, -а, с. Десять грамів якої-небудь рідини (Рс.).

ДЕН, дня, ч. День. – Ден за днём минають ро́кы (Пр.). ВА-СІ́ЛІВ ДЕН, Васильового дня, ч. Новий рік, день св. Васи́лія Великого (Пн.).

ДЕНА́ТА, -и, ч. Самовбивця (Пт.).

ДЕНЁРКА, -и, ж. Бідончик (Пн.).

ДЕНКО, -а, с. Дно малої бочки (Св.).

ДЕНЦЕ, -я, с. Дерев'яна покрішка від бочки (Св.).

ДЕПТАК, -ака, ч. Центр міста або курортної місцевості, призначений для прогулянки пішоходів. – На дептаку в Криніці сст все барз весело (Рс.).

ДЕПУТАТ, ч. 1. -ата. Депутат, людина, вибрана народом в органи державної влади. 2. -ату. Законний додатковий дохід, окрім пенсії (напр., дерево, даване на основі привілею) (Пр.).

ДЕРГА, -ы, жс. Див. ДЕРКА (Пн.).

ДЕРЕВКО, -а, с. Новорічна ялинка (Пт.).

ДЕРЕВЦЕ, -я, с. Кусок деревини для різьблення (Св.).

ДЕРЕВ'ЯНЕЦ, -нця, ч. Черевик із дерев'яною підошвою (Ол.).

ДЕРЕВ'ЯНКА, -ы, жс. Деревний спирт (Пн.).

ДЕРЕШ, -еша, ч. Кличка коня сивої або сірої масті (Рс.).

ДЕРЗКІ (КЫЙ), -а, -е. Грубий, невихований (Св.).

ДЕРКА, -ы, жс. Накриття для коней після їзди (Пр.).

ДЕРМАТИНА, -ы, жс. Дерматин, замінник шкіри (Рс.).

ДЕРНІВКА, -ы, жс. Лопата для дерну (Пр.).

ДЕРТИСЯ, друзя, -ешся. 1. Дертися, лізти вгору. – Кіт ся дре на ко́мин. 2. Рватися, зношуватися (про одяг). – Туні ла́хы скро́ся друг. 3. Кричати, плакати. – Чо́го то́то дзе́цко так ся дре? (Ол.).

ДЕСЕНЬ, -еня, ч. Візерунок (Рс.).

ДЕСИ, присл. Десь, кудись. – Та вте́кло зайче́ня де́си в кр'я́кы (Ол.).

ДЕСИК, присл. Десь. – На́шов Фе́цко на ярма́ку де́сик но́во́го коле́гу (Ол.).

ДЖАЗ-ОРКЕСТРА, -ы, жс. Оркестр, який виконує легкий жанр музики (Пр.).

ДЖИГУН, -уна, ч. 1. Хлопець, що вміє поводитися з холодною зброєю. 2. Баламут, легковажний чоловік. – Ой джигу́не, джигу́не, я́кий ти леда́що! (нар. пісня) (Пр.).

ДЖОКЕЙ, -ея, ч. 1. Жокей, професійний вершник. 2. Карта у грі (Пр.).

ДЖУМА, -ы, жс. Чума (Пр.).

ДЖЯВОРОНОК, -нка, ч. Жайворонок (Пр.).

ДЗБАН, -а, ч. Глиняний глечик для молока (Пт.).

ДЗВА́РКА, -ы, жс. 1. Жлукто, посудина, в якій золять білизну. 2. Процес зоління білизни (Ол.).

ДЗВЕНК, -у, ч. Дзенькіт, голосний звук від удару металевим предметом (Ол.).

ДЗВЕНКНУТИ, -єнке. Дзенькнути, дзвякнути (Ол.).

ДЗВЕНЬЧАТИ, -єньчыт. 1. Звучати, бриніти (про струни).

2. Дзенькати, брязкати. – **Підковы дзвєньчат по бруку** (Ол.).

ДЗВОНАР, -аря, ч. 1. Майстер, що виливає дзвони. 2. Служитель, який дзвонить у церковні дзвони (Пр.).

ДЗЕЛЕНІЙ, -а, -е. Зелений. – **Дзелєна ліщына орішкы зродїла, молѡда дівчына козїака любїла** (нар. пісня) (Пт.).

ДЗЕРКАЙЛО, -а, с. Дзеркало (Ол.).

ДЗЕЦКО, -а, с. Мале дитя, немовля. – **Малєньке дзецко сце мамїне молѡко** (Ол.).

ДЗЕЦЯК, -яка, ч. Дитина, підліток. – **Тот дзецяк юж мѡже ходїти до шкѡлы** (Рс.).

ДЗІНДЗИК, -ика, ч. Те, що гойдається в повітрі; дрібний предмет, який висить для забави над коліскою дитини (Пр.).

ДЗЫГАР, -аря, ч. Сигарета (Ол.).

ДЗЫГÁРОК, -рка, ч. Наручний годинник (Ол.).

ДЗІДЗЮСЬ, -юся, с. *Пестл*. Дитятко (Пр.).

ДЗЮБІНКА, -ы, ж. Шкіряна торбина лісника (Пр.).

ДЗЮБОК, -бка, ч. 1. Видовжений кінець збанка або іншого кухонного посуду, який полегшує виливання з нього рідини. 2. Трубка, крізь яку виходить газ. 3. *Перен.*, *пестл*. Ротик, устонець (у дівчини). – **Дала мї дзюбка** (Ол.).

ДЗЮРА, -ы, ж. 1. Діра, щілина, отвір у чому-небудь; розірване місце на одязі або взутті; нора, заглибина. 2. *Перен*. Периферія, глуха місцевість. – **Наше село – то правдіва дзюра** (Пр.).

ДЗЮРАВИЙ, -а, -е. Дірявий. – **Мої холѡшні гет дзюравы** (Ол.).

ДЗЮРАВИТИ, -ав'ю, -авиш. Дірявити, робити дірки (Пр.).

ДЗЮРКА, -ы, ж. *Змениш*. до **ДЗЮРА**. Дірка. – **Каждий хце керувати, хто лем ма дзюркы в нѡсі** (Пр.).

ДЗЮРОЧКА, -ы, ж. *Змениш*. до **ДЗЮРКА**. Дірочка (Ол.).

ДЗЯВКАТИ, дзявкаш, -ат. 1. Дзявкати, верескливо гавкати (про малих собак). 2. *Перен.*, *знев*. Пискливо викрикувати (про людей) (Пр.).

ДЗЯВКНУТИ, дзявкне. 1. *Док. вид* до **ДЗЯВКАТИ**. 2. *Перен*. Сказати щось недоречне (Пт.).

ДЗЯДЗЬО, -я, ч. *Пестя*. Дідусь (Пр.).

ДЗЯДІГА, -ы, ч. Старий, немічний дід; слаба, немічна людина (Рс.).

ДЗЯДІХА, -ы, жс. Жебруша баба, старчиха (Рс.).

ДЗЯДІВКА, -ы, жс. Жебрачка (Рс.).

ДЗЯДІВСТВО, -а, с. 1. Жебракування. 2. Злидота, бідацтво, запущене нужденне господарство (Пр.).

ДЗЯДОВІНА, -ы, ч. 1. Дідок. 2. Занедбане злиденне господарство (Пр.).

ДЗЯДУВАТИ, -ую, -еш. Бідувати, злидарювати (Пр.).

ДЗЯЛКА, -ы, жс. Ділянка, частина ґрунту (Пр.).

ДЗЬВЯНДАТИ, -яндам, -аш. 1. Буркотіти. 2. Невизрно, незрозуміло говорити. – *Дзэцко зачынат дзьвяндати* (Ол.).

ДЗЬОПКА, -ы, жс. Пляма, цятка (Пр.).

ДИВА́НИК, -і́ка, ч. Килимок (Ол.).

ДИВО́ТА, присл. Дивно (Ол.).

ДИКТАТ, -ату, ч. Диктант, вид письмової роботи (Пр.).

ДИ́ЛІ, мн. Балки, витесані й укладені в підлогу (Св.).

ДИПЛЬОМА́ТА, -ы, ч. Дипломат, службова особа, що має урядові повноваження для зносин з іноземними державами (Рс.).

ДИЧ, -ы, жс. 1. Дичина, дикі тварини і птахи, на яких полюють. – *Стра́ву з дичы трэ́ба зна́ти припра́віти*. 2. *Перен.* Дикуни, невиховані люди. – *То́ты хлопчы́ска – то дич* (Пр.).

ДИЧА́ТИ, дічат. Дичавіти, ставати диким (Ол.).

ДЫБА́ТИ, дыбам, -аш. 1. Дибати, тюпати. 2. Стежити за кимось (Пр.).

ДЫГА́НЯТИСЯ, -а́нямся, -я́шся, -я́тся; -я́месья, -я́тесья, -я́ються. Гаятися, бігати один за одним. – *Хло́пці дыга́няю́ться по подві́р-ци* (Ол.).

ДЫ́КТА, -ы, жс. Фанера (Св.).

ДЫЛІ́НА, -ы, жс. Брусок, груба дошка для підлоги (Ол.).

ДЫЛІ́НЫ, дылин, мн. Підлога (Ол.).

ДЫЛЮВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ДЫЛЮВА́ТИ** (Ол.).

ДЫЛЮВА́ТИ, -юю, -еш. Настеляти підлогу (Ол.).

ДЫ́ЛЯ, -і, жс. Брус, дерев'яна балка (Св.).

ДЫ́МКА, -ы, жс. 1. Цибуля-сіянка для садження. 2. Сорт білого полотна для постільної білизни (Пр.).

ДЫ́МНА, -ы, жс. Скороспілі маленькі круглі сливи (Ол.).

ДЫНА́РОК, -рка, ч. Чавунний триніжок, на якому варили страву (Св.).

ДЫ́НЯ, -і, жс. Гарбуз (Ол.).

ДЫ́РВА, дров, мн. Дрова. – Ды́рва до па́лі́ня му́сят бы́ти су́хы (Пн.).

ДЫРГÁТИ, ды́ргат. Трясти, підкидати (під час їзди). – На тім во́зі стра́шні ды́ргало (Пр.).

ДЫРКА́ТИ, ды́ркат. Те саме, що **ДЫРГÁТИ** (Пн.).

ДЫ́СТАНС, -áнсу, ч. Дистанція, відстань між двома пред-
метами, що рухаються (Рс.).

ДЫХ, -у, ч. Віддих, дихання (Св.).

ДЫХАВІ́ЦЯ, -і, жс. Астма (Ол.).

ДЫХАВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Астматичний (Пн.).

ДЫХАВІ́ЧНИК, -і́ка, ч. Астматик (Ол.).

ДЫХЛІ́ВИЙ, -а, -е. Із задишкою. – Дыхлі́вим ко́ньом не
мож ніч заробі́ти (Ол.).

ДИ́ВЧАТІ́СКО, -а, с. Згруб. Дівчатко (Пт.).

ДИ́ВЧЫ́ТИ, ді́вчу, -ыш, -ыт. Дівувати, не виходити заміж (Ол.).

ДИ́ГОНІ́ТИ, -о́ню, -иш. Доганяти (Св.).

ДИ́ДІ́ЦТВО, -а, с. Спадщина. – То́та хы́жа – то мо́є ді́дїцтво
(Пт.).

ДИ́ДИЧЫ́ТИ, -йчу, -ыш. Успадковувати (Ол.).

ДИ́ДО, -а, ч. Дід, батьків або материн батько. – Пам'я́там, же
мій ді́до но́сив до́вгы ба́ўсы (Пр.).

ДИ́ДО́ВИЙ, -а, -е. Дідусів, дідів (Ол.).

ДІ́ЙНИК, -і́ка, ч. Дійниця, посуд, у який доять корів (Ол.).

ДІ́Л, -у, ч. 1. Поле на вершинах гористих місцевостей. 2. Ча-
стина місцевості, по якій проходить межа між селами (Пр.).

ДІ́НЬЧОК, -ы́ка, ч. Див. ДІ́ЙНИК (Пн.).

ДІ́ТІ́НА, -ы, жс. Дитина, маля; син або донька незалежно від
їхнього віку відносно своїх батьків (Пр.).

ДІ́ТІ́НКА, -ы, жс. Змениш.-пестл. до ДІ́ТІ́НА (Ол.).

ДІ́ТІ́СКА, ді́тиск, мн. Згруб. Діти (Ол.).

ДІ́ЯМЕНТ, -э́нту, ч. Діамант, штучно огранений алмаз (Пр.).

ДІ́ЯТЕ́ЛЬ, -э́ля, ч. Суспільний діяч (Пр.).

ДНÉШ́НИЙ, -я, -е. Сьогоднішній, теперішній; сучасний (Ол.).

ДНІ́ВКА, -ы, жс. 1. Робота за денну плату. 2. Денний відпо-
чинок війська в поході (Пр.).

ДОБАНИНА

ДОБАНИНА, -ы, *жс.* *Перен.* Копітка робота (Ол.).

ДОБА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. ДОБА́ТИ. Довбання (Ол.).

ДОБА́ТИ, до́бам, -аш. Довбати, колупати, робити в чомусь отвір або заглиблення (Ол.).

ДОБЕРА́ТИ, -эрам, -аш. Підбирати, добирати. – Добе́рав-см си до́вго та́ку фа́йну же́ну (Пт.).

ДОБЫ́ВАЧ, -а́ча, *ч.* Добувач; той, хто добуває що-небудь із надрів землі (Пр.).

ДО́БОШ, -о́ша, *ч.* Солдат, який б'є в бубон під час військового походу (Св.).

ДО́БРА, *част.* Гаразд, згода. – До́бра сст, не по́вім а́ни сло́ва (Ол.).

ДО́БРИ, *присл.* Див. ДО́БРИ (Рс.).

ДОБРИВЕ́ЧЕР! *виг.* Доброго вечора! (*привітання*) (Пр.).

ДО́БРИЙ, -а, -е. Добрий, гарний. ♦ З ДО́БРА ДИ́ВА. Ні з того ні з сього. – З до́бра ди́ва хце ме́не бі́ти! (Ол.).

ДО́БРИ. 1. *Присл.* Добре, гарно, хороше. 2. Те саме, що ДО́БРА. ♦ ДО́БРИ НЕ... Ледве не..., мало не..., трохи не... – До́брі не зги́ну з жа́лю ве́лькото́го (Ол.).

ДОВГА́ВИЙ, -а, -е. Доволі довгий; продовгуватий (Ол.).

ДОВЖЫ́ЗНА, -ы, *жс.* Довжина (Ол.).

ДО́ВЖНИЙ, -а, -е. Винен; заборгований. – Ва́ньо бы́в до́вжний в скле́пі ве́лькы грóшы за я́рец (Пр.).

ДО́ВЖНИК, -й́ка, *ч.* Боржник (Ол.).

ДОВЖНИ́ЧКА, -ы, *жс.* Жін. до ДО́ВЖНИК. Боржни́ця (Ол.).

ДО́ВІД, -о́ду, *ч.* Документ, обставина або предмет, які засвідчують особу. – Без особистото́го до́вдоу не́с што пу́щати́ся в да́леку до́ро́гу (Рс.).

ДОВЛЕ́ЧЫ, -эчу, -еш. Доволокти, з великими труднощами донести щось чи доставити когось до місця призначення (Пр.).

ДО́ВЦП, -і́пу, *ч.* Дотеп, влучний жарт (Пр.).

ДОВЦІ́ПНИЙ, -а, -е. Дотепний, жартівливий (Пт.).

ДОВЧЕ́РА, *присл.* До вчора (Ол.).

ДОГВА́РЯТИСЯ, -а́рямся, -я́шся. 1. Сваритися, сперечатися. 2. Домовлятися про щось (Пт.).

ДОГРАБА́ТИ, -а́бам, -аш. Догребти (сіно, соломі або сміття) (Пт.).

ДОГРА́БKY, -і́в, *мн.* Завершення сінозбирання (Ол.).

ДОГРАМОЛИТИСЯ, -олюся, -ишся. Дотягтися, доплентатися, долізти (Ол.).

ДОГРЕБАТИСЯ, -ебамся, -ашся. 1. Докопатися до чогось. 2. Дійти правди (Ол.).

ДОГАДЫВАТИ, -ую, -єш. Дошкуляти комусь словами (Рс.).

ДОГАДУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Домовлятися про щось (Ол.).

ДОДОК, -ока, ч. Австрійська монета (Св.).

ДОДУСИТИ, -ушу, -ушиш. Задушити зовсім. – Гет-єс додусив то́то ко́тя! (Ол.).

ДОЖЫВІТИ, -ывлю, -ывиш. Док. вид до **ДОЖЫВ'ЯТИ** (Ол.).

ДОЖЫВО́ТНІ, присл. Довічно. – Його засудили на доживо́тні (Пр.).

ДОЖЫВО́ТНІЙ, -я, -є. Довічний, на все життя (Пр.).

ДОЖЫВО́ТНЬО, присл. Те саме, що **ДОЖЫВО́ТНІ** (Пт.).

ДОЖЫВО́ТЯ, -я, с. Присл. На довічне користування, на-завжди (Пр.).

ДОЖЫВ'ЯНЯ, -я, с. Підгодовування, догодовування (Пр.).

ДОЖЫВ'ЯТИ, -ыв'ям, -ывш. Підгодовувати, догодовувати (Пр.).

ДОЗА́РАН, присл. До завтра. – Мо́жу пожа́чыти вам гро́шы доза́ран (Пр.).

ДОЗАРА́НЯ, присл. Дуже рано. – Же́бы-с встав, бо іде́ме до-зара́ня до мі́ста (Пт.).

ДОЗЕ́РАЧ, -а́ча, ч. Наглядач (Пр.).

ДОЗРІТИ, дозрю, -иш. Побачити, углядіти. – Там дозрів-єм го, але юж пі́зно бы́ло го клика́ти (Пр.).

ДОЇ́ЗД, -і́зду, ч. Шлях, яким слід під'їхати куди-небудь (Пр.).

ДОЇ́ЗДИТИСЯ, -ї́джжуся, -ї́здишся. Доїздитися, мати непри-ємності від частих поїздки куди-небудь (Рс.).

ДОЙДЖ, -у, ч. Дош. – Захмарі́лося, то́ буде дойдж (Пр.).

ДОЙДЖІ́ВКА, -ы, ж. Дошова вода (Пр.).

ДОЙДЖІ́ВНИК, -й́ка, ч. Саламандра (Пр.).

ДОКАЗА́ТИ, -а́жу, -єш. Домогтися, настояти на своєму (Пр.).

ДОКАЗУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ДОКАЗУВА́ТИ** (Пр.).

ДОКАЗУВА́ТИ, -ую, -єш. Пустувати, жартувати. – Там він та́ке доказу́вав, што не дай Бог (Пр.).

ДО́КАЛЬ, присл. До якого часу, місця. – До́каль і́деш? (Пт.).

ДОКАПА́РИТИ, -а́рю, -иш. Покінчити з бідою (Пн.).

ДОКАРМ'ЯНЯ

ДОКАРМ'ЯНЯ, -я, с. Дія за знач. ДОКАРМ'ЯТИ (Пт.).

ДОКАРМ'ЯТИ, -арм'ям, -яш. Догодовувати. – М'ушу докарм'яти дзєнко, бо квбле (Пт.).

ДОКЛА́ДКЫ, -ів, *мн.* Допоміжний матеріал для пошиття одягу (підкладка, гудзики) (Пр.).

ДО́КЛЯ, *присл.* Доки, як довго. – До́кля б'уду тя чекáла? (Пт.).

ДОКОНУВА́ТИ, -ую, -єш. Доробляти, завершувати (Пр.).

ДОЛАДОВУВА́ТИ, -ую, -єш. Докладати, довантажувати (Пр.).

ДОЛАДУВА́ТИ, -ую, -єш. Док. вид до ДОЛАДОВУВА́ТИ. Докласти, довантажити (Пр.).

ДОЛЕГЛІВІСТ, -ости, *жс.* Біль, слабість, недуга (Пр.).

ДОЛІ́ХА, *присл.* На лихо. – Доли́ха, што ся ста́ло? (Ол.).

ДОЛГА́ТИ, -ігат. Боліти, турбувати, мучити. – Долі́гат мі штóси вну́ка (Пт.).

ДОЛІ́ЗНАЧ, *присл.* Долілиць, ниць, донизу животом (Ол.).

ДОЛПІ́ЮВА́ТИ, -юю, -єш. Доліплювати (Ол.).

ДОЛПІ́ЯТИ, -іп'ям, -яш. Див. ДОЛПІ́ЮВА́ТИ (Ол.).

ДО́ЛО, *присл.* Уздовж. – Дб́ло сéлом невеличка рі́ка плі́ла (Пр.).

ДОЛО́ТКО, -а, с. Долітце, різьбярський інструмент (Ол.).

ДОМАВ'Я́ТИСЯ, -ав'ямся, -яшся. Домовлятися (Ол.).

ДОМА́ТОР, -бра, ч. Домосід (Пт.).

ДОМАТО́РКА, -ы, *жс.* Жін. до ДОМА́ТОР. Домосідка (Пт.).

ДОМІ́СКО, -а, ч. Хатище, великий старий дім (Пр.).

ДОМЫ́СЛЬЮВА́ТИСЯ, -ююся, -єшся. Додумуватися, міркуючи, доходити певної думки (Ол.).

ДОМІ́НО, -а, с. 1. Вид плаща з відлогою. 2. Доміно, настільна гра (Рс.).

ДОНІ́ЦЯ, -і, *жс.* Макітра (Ол.).

ДОНІ́ЧКА, -ы, *жс.* Горщик для кімнатних рослин, вазон (Ол.).

ДОНИЧО́ГО, *займ.* Ні до чого (Ол.).

ДОНИЩЫ́ТИ, -йцу, -ыш. Донищити, знищити вкінєць (Ол.).

ДОНОВІ́НКЫ, -нок, *мн.* Переднівок, час перед новим урожаєм (зазвичай голодний) (Пр.).

ДОНОША́ТИ, -ошам, -аш. 1. Закінчувати носити. – Донóшам компéрі з по́ля. 2. Додирати, доношувати за кимось старий одяг, взуття (Пр.).

ДОПЕЧИ, -éчу, -еш, -е; *н. сп.* **ДОПЕЧ!**; *мин. час* **ДОП'ЮК**, **ДОПЕ́КЛА**. 1. Досмажити до готовності. 2. Словами або діями вивести когось із рівноваги. – **Доп'юк мі до живого!** (Пр.).

ДОПИЛУВАТИ, -у́ю, -еш. Допиляти (Рс.).

ДОПОВНА, *присл.* До країв, по вінця, щерть (Ол.).

ДОПОЖИЧАТИ, -й́чам, -аш. Допозичати, додатково позичати (Пр.).

ДОПОЖИЧТИ, -й́чу, -йш, -йт. *Док. вид* до **ДОПОЖИЧАТИ**. – **Допожычыв-см си кус пінязи** (Пр.).

ДОПО́ТЫЛЬ, *присл.* До цього місця, доси, доти (Пт.).

ДОПО́ТЛЯ, *присл.* Те саме, що **ДОПО́ТЫЛЬ** (Пт.).

ДОПРА́ВДЫ, *присл.* Справді, на правду. – **Доправды не знам ніч о своїм сусіді** (Пр.).

ДОПРОВАДЖАТИ, -а́джам, -аш. 1. Допроваджувати, доводити до місця призначення. – **Допрова́див м'я аж до́мів**. 2. Підводити, проводити щось. – **До мѡйой хыжы допроваджают юж електрыку** (Пр.).

ДОПТАТИ, до́пчу, -еш. Топтати, місити ногами (Ол.).

ДОПУКАТИСЯ, -у́камся, -ашся. Достукатися. – **Не міг-ем ся допукати до тебе** (Ол.).

ДОПХАТИ, до́пхам, -аш. Проштовхнути, пропхати (Ол.).

ДОРАБ'ЯТИ, -а́б'ям, -яш. Припасовуючи, виготовляти щонебудь. – **Дора́б'ят ключы до за́мків** (Пт.).

ДОРАБ'ЯТИСЯ, -а́б'ямся, -яшся. Дороблятися, наживати достатку своєю працею (Ол.).

ДОРАДЖАТИ, -а́джам, -аш. Радити (Св.).

ДОРА́ДЦЯ, -і, ч. Порадник (Пр.).

ДОРАДЧЫНЯ, -і, ж. Жін. до **ДОРА́ДЦЯ**. Порадниця (Ол.).

ДО́РАЗ, *присл.* Негайно (Ол.).

ДОРАЗІ́ЩКО, *присл.* Див. **ДО́РАЗ** (Рс.).

ДОРА́НА, *присл.* До світанку, до рання. – **Бавіли-зме ся аж дора́на** (Ол.).

ДОРАСТА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ДОРАСТАТИ** (Пт.).

ДОРАСТАТИ, -а́стам, -аш. Dorослішати. – **Дівка мі юж до́ра́стат, треба видава́ти** (Пт.).

ДОРИСУВА́НИЙ, -а, -е. Домальований (Пр.).

ДОРОВІТИСЯ, -о́блюся, -о́бишся. *Док. вид* до **ДОРАБ'ЯТИСЯ**. Доробитися. – **Доробив-ем ся сам то́го ма́тку** (Ол.).

ДОРОЖАТИ

- ДОРОЖАТИ, -óжат. Дорожчати, зростати в ціні (Ол.).
- ДОРОЖБІЗНА, -ы, жс. Дорожнеча (Пр.).
- ДОРÓЖКА, -ы, жс. 1. Здрібн. Доріжка. – През ліс вéла ўзка дорóжка. 2. Легкий візок (Пн.).
- ДОРУЧАТЕ́ЛЬ, -éля, ч. Подавець (Ол.).
- ДОСТА́ВНЕ, -óго, с. Оплата за доставку чого-небудь (Ол.).
- ДОСТАТО́ЧНО, невідм. Задовільно; оцінка «3» у школі (за 5-бальною системою) (Пр.).
- ДОСТІ́ЧЫ, -йгну, -еш. Досягти чогось, дійти до мети (Пр.).
- ДО́ТАЛЬ, присл. Доти, до якогось часу або місця (Пн.).
- ДОТЕ́РАЗ, присл. Досі, дотепер (Ол.).
- ДОТІ́НКА, -ы, жс. Вразливе слово (Пн.).
- ДО́ТЛЯ, присл. Те саме, що ДО́ТАЛЬ. – До́тля дзба́нок во́ду но́сит, по́кля ся му ў́хо не ў́рве (Ол.).
- ДОТÓВЧЫ, -óвчу, -еш. Дотовкти (Ол.).
- ДОХОВА́ТИСЯ, -óвамся, -ашся. Виростити, виплекати (про дітей, тварин). – Дохова́тися ді́ти – то вéльке щéсця (Св.).
- ДОХО́ВОК, -вку, ч. Приплід худоби, приріст (Св.).
- ДОХОДЖЫ́НЯ, -я, с. Слідство (Ол.).
- ДОХРАПА́ТИСЯ, -áпамся, -ашся. Насилу домогтися чогось, дорватися до чогось (Ол.).
- ДО́ХТІР, -óря, ч. Лікар (Ол.).
- ДОХТО́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. Лікарський (Пр.).
- ДОЦИГА́НИТИ, -áню, -иш. Прибрехати (Ол.).
- ДО́ЦНА, присл. До кінця, зовсім; геть чисто. – За́быв-см до́чна купі́ти в мі́сті газéту (Рс.).
- ДОШКВЕРЯ́ТИ, -éрям, -яш. Дошкуляти. – Га́ряч му барз дошкверя́ла ко́ло пéца (Ол.).
- ДОШКЫ́НТАТИ, -ы́нчу, -еш. Док. вид до ШКЫ́НТАТИ. Дошкандибати, доплентатися. – Яко́си дошкы́нтала-м до скле́пу, а й́шы ся трéба верну́ти до́мів (Пр.).
- ДОШМА́РИТИ, -áрю, -иш. Док. вид до ДОШМА́РЯТИ. Докинути, додати. – Та дошма́рте ми́ й́шы ку́сьцьок зéрна до той ва́гы (Пр.).
- ДОШМА́РЯТИ, -áрям, -яш. Докидати, додавати. – Дошма́-рям галу́зя до о́гня (Пр.).
- ДОШПЕРА́ТИСЯ, -éрамя, -ашся. Докопатися; наполегливо шукаючи, довідатися щось; докладно проаналізувати (Ол.).

ДОШТУКОВУВАТИ, -ю, -єш. Доточувати (Рс.).

ДРАБ, -а, ч. Гультай, ледащо, волоцюга, поганець (Пр.).

ДРА́БНЯК, -яка, ч. Віз із полудрабками, яким перевозять сіно або солому (Пр.).

ДРА́ГЛІ, -ів, *мн.* Слиzysta неприємна субстанція; виділення з носа, шмарклі. – **Бідному дітяті вісят дра́глі з носа** (Рс.).

ДРАГО́МАН, -ана, ч. Порода одногорбого верблюда (Пр.).

ДРА́ГОН, -она, ч. 1. *Лайл.* Незграбна, довготелеса людина. – **Ти, драго́не, за́м'юв бы-с хоц хыжу!** 2. Нараменник у військово-му мундирі, на який нашивають відзнаки військових чинів (Рс.).

ДРАГО́НСКИЙ (СКІ), -а, -е. Несчастливий, сумний; нелегкий (Пт.).

ДРАНЧЫ́ТИСЯ, дранчуся. Дрочитися (Рс.).

ДРАНЬ, -я, ч. Нікчема, нероба, людина без визначених занять. – **Пішов до міста і ся зробив дра́ньом, бо нич не робит** (Пр.).

ДРА́ПАК, -ака, ч. Дряпак, знаряддя для дряпання шкіри, спущування зораної землі тощо (Св.).

ДРА́ПАЧ, -ача, ч. 1. Той, хто дряпає. 2. Вид столярського струганка. 3. Хмарочос, висотний будинок. 4. Вид коренеплідної рослини (Пр.).

ДРАПА́ЧКА, -ы, *жс.* 1. Старий віник. 2. Щітка для шкіряних виробів (Пр.).

ДРАПЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Хижий. – **Орел – то є драпéжний птах** (Ол.).

ДРАПЕ́ЖНИК, -йка, ч. Хижак. – **Вовк є найвéкший драпéж-ник з на́шых лісо́вых звірів** (Ол.).

ДРАПІ́НА, -ы, *жс.* Подряпина (Пт.).

ДРЕ́ВЛЕ, *присл.* Давно (Ол.).

ДРЕВУ́ТНЯ, -і, *жс.* Дровітня, приміщення на дрова (Пт.).

ДРЕ́ЛІХ, -іха, ч. Домоткане грубе фарбоване полотно. – **Купив-см си нога́вки з дре́ліху** (Ол.).

ДРЕЛІХОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ДРЕ́ЛІХ** (Ол.).

ДРЕН, -а, ч. Підземний водостік, труба для осушування ґрунту (Пр.).

ДРИМА́ТИ, дрімам, -аш. 1. Дрімати, перебувати в напівсні. 2. Надто повільно, мляво робити що-небудь (Пр.).

ДРЫЛЯ́ТИСЯ, -блямся, -яся. Штовхатися, збивати когось із ніг (Пр.).

ДРЫНДА

ДРЫНДА, -ы, жс. Тарадайка, старий візок (Ол.).

ДРЫНДАТИ, дрындам, -аш. Трястися, їдучи по нерівній дорозі (Ол.).

ДРЫНДОМ, присл. Риссю (Ол.).

ДРЫНДУЛЯ, -і, жс. Драндулет, старий розхитаний візок (Ол.).

ДРІБНІЙШАТИ, -ійшам, -аш. Дрібнішати, зменшуватися (Пр.).

ДРІБНІСІЦЬКИЙ, -а, -е. Дрібнесенький (Пр.).

ДРІБНЮСЕНЬКО, присл. Дрібнесенько (Пр.).

ДРІБОК, -бка, ч. Дрібка; трішки (про малу кількість чогось) (Пт.).

ДРІК, -а, ч. Низ сорочки (Пр.).

ДРІТУВАТИ, -ую, -єш. Дротувати, в'язати дротом; скріплювати дротом (Пр.).

ДРІЧОК, -чка, ч. Здрібн. до **ДРІК** (Ол.).

ДРОБЕЛЯВА, -ы, жс. 1. Дріб'язок, дрібні речі. 2. Домашні тварини, птиця (Ол.).

ДРОБЕЛЯЧІВ'Я, -я, с. Дрібнота. Див. ще **ДРОБЕЛЯВА** (Ол.).

ДРÓВНО, -а, с. Кусень деревини (Ол.).

ДРÓВНЯК, -яка, ч. Предмет, виготовлений із дерева (напр., дерев'яний черевик) (Рс.).

ДРОГЕРІЯ, -ії, жс. Склад або крамниця аптечних товарів (Пт.).

ДРОТАР, -ара, ч. Мандрівний ремісник, який лагодить глиняний посуд, скріплюючи його дротом (Ол.).

ДРОТЯР, -яра, ч. Те саме, що **ДРОТАР** (Ол.).

ДРУЖБИТИ, дружб'ю, -иш. Дружити, виконувати обов'язки весільного дружи (Пр.).

ДРУК, -а, ч. Дрюк. – Тым дру́ком підне́сеш тот ко́нец дере́ва (Пр.).

ДРУКВАНІЦЯ, -і, жс. Синя в білі квіти полотняна спідниця (Св.).

ДРУЦКАТИ, друцкам, -аш. Легко штовхати (Ол.).

ДУБЕЛЬТОВИЙ, -а, -е. Подвійний (Ол.).

ДУБЕЛЬТОВО, присл. Подвійно (Ол.).

ДУБЛІНЯ, -я, с. Виправлення шкіри розчином дубового фарбника (Пр.).

ДУ́ГАН, -áну, ч. Тютюн (Пр.).

ДУДРА́ВЕЦ, -вця, ч. Буркотун (Пт.).

ДУДРА́ТИ, дудрам, -аш. Бурмотіти, говорити незрозуміло (Ол.).

ДУКТ, -у, ч. Рівно прокладена дорога в лісі; гранична лінія (Пр.).

ДУ́ЛЯР, -яра, ч. Долар, грошова одиниця в США (Ол.).

ДУ́МНИ, присл. Гордо, згорда, гордовито (Ол.).

ДУ́НДЕР, -дра, ч. Грім. – Най го дундер свісне (Ол.).

ДУ́ПА, -ы, ж. Сідниці (Св.).

ДУ́ПАК, -ака, ч. Гра на відгадування того, хто ляснув по сідницях (Св.).

ДУПКА́НЯ, -я, с. Дія за знач. ДУПКА́ТИ. Тупання (Ол.).

ДУПКА́ТИ, дупкам, -аш. Тупати ногами (Ол.).

ДУ́ПЛЕТ, -эта, ч. Дублікат, другий екземпляр (Рс.).

ДУПНУ́ТИ, дупну, -еш. Док. вид до ДУПКА́ТИ. Тупнути ногою (Рс.).

ДУРА́НКА, -ы, ж. Кругла біла слива (Ол.).

ДУ́РБАК, -ака, ч. 1. Брусок для коси. 2. *Перен.* Тупа, нездібна людина (Пр.).

ДУРИ́ЦЯ, -і, ж. Дурман, отруйна рослина (Пр.).

ДУРКА́ТИ, дуркам, -аш. Стукати, гримати (Пр.).

ДУ́РНАС, -аса, ч. Дурник (Ол.).

ДУСИ́ТИ, душу, душиш. Душити (Ол.).

ДУ́ЦА, -ы, ж. *Знев.* Низькоросла огрядна жінка. – Ты, дуцо з ку́рної хы́жы! (Пт.).

ДУ́ША, -ы, ж. 1. Внутрішній психічний стан людини. 2. Справді, повірте. – На мой ду́шу, там было по́лно я́фыр в тім місци. 3. Вставка у скрипці, що з'єднує верхню деку з нижньою (Св.).

ДУШЕ́ГУБ, -уба, ч. Злочинець, вбивця, душогуб (Ол.).

ДУШЫ́ЧКА, -ы, ж. *Пестл.* до ДУ́ША 1. (Св.).

ДЯ́БЕЛ, -бла, ч. Диявол, чорт, сатана (Ол.).

ДЯБЕ́ЛОК, -лка, ч. Чортик, чортеня, бісеня (Пт.).

ДЯБЕ́ЛЬСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Прикм.* до ДЯ́БЕЛ. Чортівський, бісівський (Ол.).

ДЯБЕ́ЛЬСКО, присл. Страшенно погано, диявольськи (Ол.).

ДЯ́БОВ, -бва, ч. Те саме, що ДЯ́БЕЛ (Пр.).

ДЯ́РА, -ы, ж. Див. ДЗЮ́РА (Ол.).

ДЯРИ́ЦЯ, -і, ж. Анальний отвір (у людини) (Ол.).

Е

ЕВАКУЮВА́НИЙ, -а, -є. Евакуйований, переселений (Пт.).

ЕГЗА́МІН, -іну, ч. Іспит, екзамен (Пр.).

ЕГЗАМІ́НУВА́ТИ, -ую, -еш. Екзаменувати (Пр.).

Е́ГЗАРХ, -а́рха, ч. Екзарх, один із найвищих чинів церковної влади (Пт.).

ЕГО́ІСТА, -ы, ч. Егоїст, самолюб (Пр.).

Е́ДЕН, -э́ну, ч. Едем, рай, небеса; щастя, розкіш (Пр.).

Е́ЙЖЕ, виг. Та невже ж? – **Е́Йже він гмер?** (Св.).

ЕКВІ́ПУНОК, -нку, ч. Екіпіровка, спорядження (Пр.).

ЕЛЕ́ГАНТ, -а́нта, ч. Чепурун, франт, модно вдягнений чоловік (Ол.).

ЕЛЕ́ГАНТКА, -ы, ж. Чепуруха, модниця (Ол.).

ЕЛЕ́ГАНЦКЫЙ (ЦКІ), -а, -е. Елегантний, вишукано вдягнений, модний (Ол.).

ЕМА́ЛІЯ, -ії, ж. 1. Емаль, тверде непрозоре склоподібне покриття металевого або керамічного посуду. 2. Тверде покриття зуба. 3. Художні вироби, покриті емаллю (Ол.).

ЕМЕРІ́ТКА, -ы, ж. Вдовиця, яка одержує пенсію по чоловікові (Пр.).

ЕПИСКО́ПАТ, -а́ту, ч. Служба і права єпископа (Пт.).

ЕРО́ПЛЯН, -я́на, ч. Літак (Пт.).

ЕРУДІ́ТА, -ы, ч. Ерудит, розумна людина, яка має глибокі різнобічні знання (Ол.).

ЕРУДУВА́НИЙ, -а, -є. Ерудований, обізнаний (Ол.).

ЕТИКЕ́ТА, -ы, ж. Етикет, певні установчі норми поведінки; церемонія (Пр.).

Е́ХО, -а, с. Луна, відголос, відлуння. – **Як гівкну́ла, то е́хо пішло по лісі** (Рс.).

ЕШЕЛОНУВА́НИЙ, -а, -є. Розміщений по ешелонах (Рс.).

Є

Є. 1. *Форма 3-ї ос. одн. теп. часу від дієсл. БЫТИ.* (Він, вона, воно) є. – *Пётро є добрий чоловік, треба го послухати.* 2. *Присл.* Так, справді. – *Є, а може, і добрі бы было, кедбы́ то́то зробили* (Пт.).

ЄВАНГЕЛІСТА, -и, ч. 1. Один із 4-х визнаних церквою авторів Євангелія. 2. Член євангельської громади. 3. Баптист (Пр.).

ЄВАНГЕЛІЯ, -ії, ж. Євангеліє, головна частина Нового завіту (Пр.).

ЄВАНГЕЛЬСКИЙ (СКІ), -а, -е. Євангельський (Пр.).

ЄГОМОСЦЬ, -осця, ч. Панотець (*шаноблива форма звертання до священика*) (Пн.).

ЄДЕН, єдного, ч.; **ЄДНА**, єдної, ж.; **ЄДНО**, єдного, с.; *мн.* **ЄДНІ**, єдних, числ. Один, одна, одне, одні. – Гей, кый мі параль по трьох ковалях на зиму?! **Єден** лем кує, другий любує газдыню (*нар. пісня*) (Пр.).

ЄДЕНАДЦЕТ, -етьох, числ. Одинадцять (Пр.).

ЄДЕНАДЦЕТЕРО, -ерых, числ. Одинадцатеро (Пр.).

ЄДЕНАДЦЕТИЙ, -а, -с, числ. Одинадцятий (Пр.).

ЄДЕНАСТЕРО, -ерых, числ. Те саме, що **ЄДЕНАДЦЕТЕРО** (Пр.).

ЄДЕНАСТИЙ, -а, -е, числ. Те саме, що **ЄДЕНАДЦЕТИЙ** (Пт.).

ЄДЕНАСТКА, -и, ж. Одинадцятка, цифра 11 (Пт.).

ЄДЕНАСТОРОЧНИЙ, -а, -е. Одинадцятирічний (Пт.).

ЄДИНАК, -ака, ч. Одинак, єдиний син (Пр.).

ЄДИНАЧОК, -чка, ч. *Пестл.* до **ЄДИНАК**. Одиначок (Пр.).

ЄДИНІ, *присл.* Лише, тільки, винятково, особливо (Пр.).

ЄДИНКА, -и, ж. Одиниця, цифра 1 (Пт.).

ЄДНАК. 1. *Присл.* Однаково, усе одно, так чи сяк. 2. *Спол.* Однак, одначе (Пр.).

ЄДНА́КИЙ (КІ), -а, -е. Однаковий (Пр.).

ЄДНА́КО, *присл.* Однаково (Ол.).

ЄДНАКОВІЙ, -а, -е. Те саме, що **ЄДНА́КИЙ** (Пр.).

ЄДНАКОВО, *присл.* Те саме, що **ЄДНА́КО** (Ол.).

ЄДНОГАТУНКОВИЙ

ЄДНОГАТУНКОВИЙ, -а, -е. Однорідний, одного сорту й виду (Ол.).

ЄДНОДНЬОВИЙ, -а, -е. Одноденний (Ол.).

ЄДНОІМЕННИК, -йка, ч. Тезко, друга особа з таким самим ім'ям (Ол.).

ЄДНОЛІТОК, -тка, ч. Одноліток, ровесник (Рс.).

ЄДНООСІБНИЦЬКИЙ (ЦКІ), -а, -е. Одноосібницький (Св.).

ЄДНОПЛАТОВЕЦ, -вця, ч. Літак, що має лише два крила й один мотор (Пр.).

ЄДНОПЛЕМІННИЦЯ, -і, жс. Жінка, що належить до одного з ким-небудь роду, племені (Пр.).

ЄДНОПОКОЙОВИЙ, -а, -е. Однокімнатний (Пр.).

ЄДНОРІЧНЯК, -яка, ч. Однорічна тварина (Пр.).

ЄДНОРУРКА, -ы, жс. Рушниця-одностволка (Пр.).

ЄДНОРУЧ, присл. Однією рукою (Пр.).

ЄДНОСТАЙ, присл. Одностайно; завжди те саме (Ол.).

ЄДНОСТРІЙ, -бію, ч. Однострій, військова уніформа (Св.).

ЄДНОТОРОВИЙ, -а, -е. Одноколісний (Рс.).

ЄДНОЧАСНО, присл. Одночасно, рівночасно (Рс.).

ЄЗУЇТА, -ы, ч. Єзуїт, чернець із ордену єзуїтів (Ол.).

ЄЗУЇТКА, -ы, жс. Фальшива жінка, лицемірка, інтриганка (Ол.).

ЄЛЕНІНА, -ы, жс. Оленина, оленине м'ясо (Пн.).

ЄЛІНКА, -ы, жс. Рільничий хвощ, сосонка (*Equisetum orvense* L.) (Пр.).

ЄЛИЦЯ, -і, жс. Див. **ЯЛИЦЯ** (Ол.).

ЄЛИЧНИК, -йка, ч. Ялиновий ліс (Ол.).

ЄЛИЧНЯК, -яка, ч. Птах, що живе в ялиновому лісі (Ол.).

ЄЛІТА, єліт, мн. Кишки, нутрощі (Пн.).

ЄНК, -у, ч. Стогін (Ол.).

ЄНКНУТИ, єнкну, -еш. Крикнути з болю, застогнати (Ол.).

ЄНЧАНЯ, -я, с. Дія за знач. **ЄНЧАТИ**. Стогони, плач. – **ЧУТИ** було сінчання й поснкування (Ол.).

ЄНЧАТИ, єнчу, -ыш. Стогнати, плакати (Ол.).

ЄРИХОНЬСКИЙ: ♦ **ЄРИХОНЬСКИ ТРУ́БЫ**. Знищення, загибель; нестерпний шум (Пт.).

Ж

ЖАБІСКО, -а, *жс.* Велика жаба, жабище (Пр.).

ЖАБОЇД, -їда, *ч.* Черногуз, лелека. – Прилётів-юж жабоїд, то й щєсця б́уде (Пр.).

ЖАБОТ, -óta, *ч.* Жабо, нашивка або прикраса з мусліну, яку носять на грудях (Пр.).

ЖАБ'ЮРКЫ, -рок, *мн.* Жабуриння (Пт.).

ЖА́ГА, -ы, *жс.* 1. Спрага. 2. Велика пила для зрізання дерев (Пр.).

ЖА́ГЛІ, -ів, *мн.* Парус, вітрила (Пр.).

ЖА́ДЕН, -дна, -дно, *займ.* Жоден, ані один, ніхто. – В жа́ден спосі́б не мо́жу си то́то припомну́ти. – Жа́дном мі́ром. – Жа́дним спосо́бом (Пт.).

ЖАДІ́БНІ, *присл.* Жадібно (Рс.).

ЖАКІ́ВКА, -ы, *жс.* 1. Хата й усе господарство дяка. 2. Дяківство, виконування обов'язків дяка (Пт.).

ЖАЛІ́БНІ, *присл.* Жалібно, сумно, тужливо (Пр.).

ЖАЛО́БНИК, -їка, *ч.* Скаржник, позивач до суду (Пр.).

ЖАЛО́БНИЦЯ, -і, *жс.* Жін. до ЖАЛО́БНИК. Скаржниця, позивачка (Пр.).

ЖАЛУВА́ТИ, -ую, -єш. 1. Жаліти кого-небудь, співчувати; уболівати за кимось. 2. Шкодувати, жалкувати за чимось. – Не жалую́ пінязи на то́ту будо́ву (Пр.).

ЖАЛЮ́ЗІЯ, -ії, *жс.* Жалюзі, заслони на вікнах або дверях для регулювання світла й повітря у приміщенні (Рс.).

ЖАРІ́ВКА, -ы, *жс.* Електролампочка (Рс.).

ЖАРТО́ВНИК, -їка, *ч.* Жартівник, веселун (Пр.).

ЖА́ТКАР, -áря, *ч.* Танок, який виконують на святі обжинків (Рс.).

ЖБЫР, -а, *ч.* Схил гори, вкритий дрібним камінням; крутий берег (Пр.).

ЖВІР, -у, *ч.* Гравій, жорства, щебінь (Ол.).

ЖВІ́РОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до ЖВІР. Гравійний, щебеневий (Ол.).

ЖВИРУВА́ТИ, -ую, -єш. Посипати гравієм (Ол.).

Ж҃ЫРТА́ТИ

Ж҃ЫРТА́ТИ, -ырчу, -еш. Скрекотати, видаючи звук «ж҃р». – Пташок ж҃ырче в кр'яках (Ол.).

ЖЕГНА́НЯ, -я, с. Прощання, розлука (Пр.).

ЖЕГНА́ТИ, жегнам, -аш. 1. Благословляти, хрестити когось. 2. Прощатися, розставатися (Пр.).

ЖЕЛІ́ЗКО, -а, с. 1. Праска. 2. Плойка для підкручування волосся (Рс.).

ЖЕЛІ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ЖЕЛІ́ЗО**. Залізний (Рс.).

ЖЕЛІ́ЗО, -а, с. Залізо (Рс.).

ЖЕ́НА, -ы, жс. Дружина, заміжня жінка стосовно свого чоловіка (Пн.).

ЖЕНА́ТИЙ, -ого, ч. Жонатий, одружений (Пн.).

ЖЕНИ́ЧКА, -ы, жс. Здрібн.-пестл. до **ЖЕ́НА**. Дружинонька (Ол.).

ЖЕРОВІ́СКО, -а, с. Місце, де охоче годуються дикі птахи чи звірі (Пр.).

ЖЕ́РТЯ, -я, с. Їжа, корм для тварин. – **О́вес** – то найлі́пше же́р-тя ко́ням (Ол.).

ЖЫВІ́ТЕЛЬ, -еля, ч. Годувальник, людина, яка утримує, харчує когось (Пр.).

ЖЫВЛЭ́НЯ, -я, с. Харчування. – **Вшы́тко сьвiдчы́ло в тiй хы́жы, же барз сiте ту жывлэ́ня** (Пт.).

ЖЫ́ВНІ, присл. Саме, тільки; дуже. – **Сьпiвам си, што мi ся жывнi подабат** (Пр.).

ЖЫ́ВНІСТ, -ости, жс. Продукти харчування, харчі, пожива. – **Жывнiст в тiм кра́ю бы́ла барз дб́ра, й нiхто там не голоду́вав** (Рс.).

ЖЫ́ВЦЬОМ, присл. Живцем. – **Ма́ло не жывцьом го iв** (Пр.).

ЖЫ́ГАЛЬ, -аля, ч. Дерун, паляничка з потертої картоплі (Пн.).

ЖЫЛЭ́ТКА, -ы, жс. 1. Лезо. – **Найлі́пшы жылэ́ткы до голíня сут швeдскы**. 2. Жилетка, вид чоловічої одєжі без коміра й рукавів, яку одягають під піджак (Пн.).

ЖЫТЕ́Ц, -тця, ч. Житель якоїсь місцевості (Пр.).

ЖЫ́ТНЯК, -яка, ч. Житній хліб (Пр.).

ЖЫ́ТНЯНИЙ, -а, -е. Житній, спечений із житнього борошна (Пр.).

ЖЫ́ЧЫ́НЯ, -я, с. Побажання (Ол.).

ЖЫ́ЧЫ́ТИ, жычу, -ыш. Зичити, бажати добра або зла (Ол.).

ЖЫЧЛІВЕЦ, -вця, ч. Доброзичливець (Пр.).

ЖЫЧЛІВІ, присл. Зичливо, доброзичливо, прихильно (Пр.).

ЖЫЧЛІВІСТ, -óсти, ж. Доброзичливість, прихильність (Ол.).

ЖМУ́ДНИЙ, -а, -е. Клопіткий, марудний. – **Пряджы́ня** – то барз жму́дна робóта (Ол.).

ЖО́ВТЯК, -я́ка, ч. Сорт гриба (Рс.).

ЖОГА́ТИ, жо́гам, -аш. Шпигати, колоти (Пн.).

ЖОЛД, -у, ч. 1. Платня вояків найманих військ. 2. Пенсія за військову службу (Св.).

ЖО́ЛДАК, -а́ка, ч. *Знев.* Вояк-найманець (Св.).

ЖОЛУДКО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ЖОЛУ́ДОК**. Шлунок-вий. – Жолудко́вий сок був те́мний (Пр.).

ЖОЛУ́ДНЯК, -я́ка, ч. Порося, годоване жолудями (Св.).

ЖОЛУ́ДОК, -дка, ч. Шлунок. – **Збпсув-єм** си жолу́док тым м'я́сом (Пр.).

ЖУГРА́НЯ, -я, с. Сварка, дорікання. – Він мав все што́си до жугра́ня (Ол.).

ЖУГРА́ТИ, жу́грам, -аш. Сваритися, дорікати комусь. – Він за́вше жу́грат до ма́тері (Ол.).

ЖУ́ЖЛЯ, -і, ж. Жужелиця, відходи при виплавці металу в доменній печі (Св.).

ЖУ́ТЯ, -я, с. Жування (Ол.).

З

ЗААВАНЗУВАТИ, -ую, -єш. Дістати підвищення у військовій службі (Пр.).

ЗААЛЯРМУВАТИ, -ую, -єш. Здійняти тривогу (Пр.).

ЗААПЕЛЮВАТИ, -юю, -єш. Зробити відкликання, внести апеляцію (Пр.).

ЗААСЕКУРУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ЗААСЕКУРУВАТИ** (Ол.).

ЗААСЕКУРУВАТИ, -ую, -єш. Док. вид до **АСЕКУРУВАТИ**. Застрахувати когось або щось на випадок нещастя, катастрофи. – **Заасекурував-єм хýжу і ста́ток на вше́лький ви́падок** (Ол.).

ЗАБАБРАТИСЯ, зба́брамся, -ашся. Забруднитися, заляпатися (Ол.).

ЗАБАНДАЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ЗАБАНДАЖУВАТИ**. Забинтований, перев'язаний (Пр.).

ЗАБАНДАЖУВАТИ, -ую, -єш. Забинтувати, перев'язати рану (Пр.).

ЗАБЕЧАТИ, -эчу, -ыш. 1. Забекати (про вівцю). 2. *Перен.* Заревти, голосно заплакати (про дитину). 3. Фальшиво заспівати (Пт.).

ЗАБІВАЧ, -а́ча, ч. Убивця, душоуб (Св.).

ЗАБІЯК, -я́ка, ч. Забіяка (Ол.).

ЗАБЫВАТИ, -ывам, -аш, -ат; -áme, -áte, -áют; н. сп. **ЗАБЫВАЙ!** 1. Забувати, переставати пам'ятати. – **За́быв-єм а́дрес до сво́го знаємо́го.** 2. Робитися байдужим до когось, розривати стосунки або зв'язки з ким-небудь, втрачати почуття кохання, переставати відчувати вдячність, пошану тощо. 3. Не брати з собою, залишати через неуважність; не виконувати чого-небудь через свою недбалість (Ол.).

ЗАБЫТИ, забу́ду, -єш, -е. Док. вид до **ЗАБЫВАТИ**. Забути (Ол.).

ЗАБЫТЛИВИЙ, -а, -е. Забудькуватий (Св.).

ЗАБЫТЯ, -я, с. 1. Втрата згадки про когось або щось. 2. Забуття, стан глибокої задуми, повного відключення від щоденних турбот, думок, переживань (Пр.).

ЗА́БИГ, -ігу, ч. Медичне втручання. – Яких лем забігів він не уживав, нич не помагало, голова все боліла (Пр.).

ЗАБІДУВА́НИЙ, -а, -е. 1. Виснажений, вимучений. 2. Дуже бідний (Пр.).

ЗАБІЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. 1. Забілювати, покривати вапном що-небудь. 2. Заправляти вершками каву (Пт.).

ЗАБІЛЮВА́ТИСЯ, -ююся, -єшся. Забруднюватися чим-небудь білим (Пт.).

ЗАБІЛЯ́ТИ, -ілям, -яш. Те саме, що **ЗАБІЛЮВА́ТИ** (Пт.).

ЗАБЛИЗНИ́ТИСЯ, -ізнится. Док. вид до **ЗАБЛИЗНІ́ТИСЯ**. Загоїтися, зарубцюватися (Ол.).

ЗАБЛИЗНІ́ТИСЯ, -ізьнятсь. Загоюватися, зарубцьовуватися (про рану) (Ол.).

ЗАБЛУДЖІ́НЯ, -я, с. Втрата людиною орієнтації (Ол.).

ЗАБЛУКА́НЕЦ, -нця, ч. Приблуда, заброда, волоцюга (Рс.).

ЗАБОРГУВА́НИСТ, -бсти, ж. Заборгованість (Рс.).

ЗАБРУ́ДИ́ТИ, -уджу, -удиш. Забруднити. – Забру́див-єм коше́лю й те́раз не мам в чым в́ийти ме́джи лю́ди (Ол.).

ЗАБУБНУВА́ТИ, -юю, -єш. Забарабанити, забубнити (Ол.).

ЗАБУ́ЖАН, -ána, ч. Забужанець, виходець із Забужжя (ліво-бережжя ріки Буг) (Рс.).

ЗАБУЖА́НСЬКИЙ (СКІ), -а, -е. Той, що проживає за Бугом (Рс.).

ЗАВАДЖА́ТИ, -а́джам, -аш. Заважати, перешкоджати. – Йди, йди, чо́рна ку́ро, додо́му, не зава́джай, не зава́джай по доро́зі ни́ко́му (нар. пісня) (Ол.).

ЗАВАЛЮ́ХА, -ы, ж. Замазура (Ол.).

ЗАВАЛЯ́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ЗАВАЛЯ́ТИ**. Вивалений, забруднений (Ол.).

ЗАВАЛЯ́ТИ, -а́лям, -яш. Виваляти, забруднити (Ол.).

ЗАВАЛЯ́ТИСЯ, -а́лямся, -яшся. Вивалятися, вкритися брудом (Пр.).

ЗАВАРОВУВА́ТИ, -юю, -єш. Застерігати, боронити, оберегати (Ол.).

ЗАВАРУВА́ТИ, -юю, -єш. Док. вид до **ЗАВАРОВУВА́ТИ**. – Найтя Бог завару́є! (Пн.).

ЗАВЕДІ́НЯ, -я, с. Організація, заклад. – В тім заведі́ню жы́ють ді́ти, што не посіда́ють роді́чів (Рс.).

ЗАВЕНДЖАТИ

ЗАВЕНДЖАТИ, -єнджам, -аш. Вудити, закопчувати м'ясні або рибні продукти (Ол.).

ЗАВЕНДЖЕНИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ЗАВЕНДЖАТИ**. Завуджений, закопчений (Ол.).

ЗАВЕНДИТИСЯ, -єндится. Завудитися, закоптитися. – **Треба чекати** зо дві години, **пóкля ся м'ясо завéндит** (Ол.).

ЗАВЕРШІНЯ, -я, с. Завершення, доведення до кінця (Пт.).

ЗАВЗЯТЕЦ, -тця, ч. Впертюх (Пр.).

ЗАВИДЛИВІ, присл. Заздрісно, заздро. – **Чи не завидливі ти на сусідскы маёткы?** (Пт.).

ЗАВИДУВАТИ, -юю, -єш. Заздрити. – **Матрónа нехтячы завидувала щёсцю молóдят** (Пр.).

ЗАВИХРІНЯ, -я, с. Завихрення, розруха (Рс.).

ЗАВЫЩІНЯ, -я, с. Завищення, необґрунтоване підняття цін (Пр.).

ЗАВИЗУВАНИЙ, -а, -е. Завізований, затверджений вищою владою (Пр.).

ЗАВІРІНЯ, -я, с. Запевнення, підтвердження (Рс.).

ЗАВІРУХА, -ы, жс. 1. Завірюха, заметіль, хуртовина. 2. Бунт (Рс.).

ЗАВІСИТИ, -ішу, -ісиш. *Док. вид* до **ЗАВІШУВАТИ**. 1. Підвісити. 2. Завісити. 3. Завішати (Пр.).

ЗАВІШАТИ, -ішам, -аш. Те саме, що **ЗАВІШУВАТИ** (Пр.).

ЗАВІШЕНИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ЗАВІСИТИ**. 1. Підвішений. 2. Завішений. 3. Завішаний (Пр.).

ЗАВІШІНЯ, -я, с. Засудження умовно (Пн.).

ЗАВІШУВАТИ, -увам, -аш. 1. Підвішувати який-небудь предмет, зачіпляючи за щось. 2. Завішувати, затуляти що-небудь, повісивши перед ним шматок тканини чи паперу. 3. Заповнювати великою кількістю навішаних, почеплених предметів (Пр.).

ЗАВОДНИК, -ійка, ч. Учасник спортивних змагань (Рс.).

ЗАВОДОВЕЦ, -вця, ч. Фахівець, професіонал; людина, що присвятила себе певній спеціальності (Рс.).

ЗАВОЇНА, -ы, жс. Рубель, гнучка жердина завдовжки близько 3 метрів, якою закріплювали вантаж (деревину) на підводі (Пр.).

ЗАВОРА, -ы, жс. Засувка, пристрій для закривання (Пр.).

ЗАВОРОЖЫТИСЯ, -óжуся, -ышся. Підкріпитися. – **Дітіна заворожылася молóком й затіхла** (Рс.).

ЗА́ВСЕ, *присл.* Завжди, завсіди, повсякчас. – **Ци даш мі то́то на за́все?** (Ол.).

ЗАВЧА́СУ, *присл.* Завчасно, передчасно, раніше строку (Пр.).

ЗАВ'ЯЗОК, -зка, ч. Зав'язь насіння (Св.).

ЗА́ГА, -ы, ж. Спрага, печія (Рс.).

ЗАГАКЛІ́ВИЙ, -а, -е. Заїкуватий (Ол.).

ЗАГАКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -єшся. Заїкатися. – **Він ся загаку́є од дітіны** (Пн.).

ЗАГАМУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Загальмувати, сповільнити рух чого-небудь, зупинити за допомогою гальма (Св.).

ЗАГАНДЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Перепродуючи товар, одержати зиск на різниці в ціні (Пр.).

ЗАГАНЬБИ́ТИ, -а́ньб'ю, -иш. Присоромити когось, осоромити (Пр.).

ЗАГАРЕШТУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ЗАГАРЕШТУВА́ТИ*. Заарештований (Пр.).

ЗАГАРЕШТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Заарештувати (Пр.).

ЗАГАРТА́ТИ, -а́ртам, -аш. Засипати, закидати чим-небудь. – **Позага́рташ сьніг по дорóзі й підеш до́мів** (Ол.).

ЗАГАРУВА́НИЙ, -а, -е. Спрацьований, втомлений важкою працею. – **Тот чо́ловек барз загарува́ний** (Ол.).

ЗАГАРУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Заробити тяжкою працею. – **То тре́ба бы́ло загарува́ти дня́ми і но́ча́ми** (Пр.).

ЗАГАТІ́ТИ, -а́чу, -а́тиш. Загородити, перекрити (Пр.).

ЗАГАЧА́ТИ, -а́чам, -аш. Чіпляти що-небудь за гак (Ол.).

ЗАГАЧЕ́НИЙ, -а, -е. 1. *Дієпр. пас. мин. часу до ЗАГАЧА́ТИ*. Зачеплений. 2. *Дієпр. пас. мин. часу до ЗАГАТІ́ТИ*. Загороджений, перекритий (Пр.).

ЗАГАЧЫ́ТИ, -а́чу, -ыш. *Док. вид до ЗАГАЧА́ТИ*. Зачепити. – **Зага́чыв-см о што́си** (Пр.).

ЗАГІПНОТИЗУВА́НИЙ, -а, -е. Загіпнотизований (Рс.).

ЗАГЛА́ДЦЯ, -і, ч. Марнотратник (Рс.).

ЗАГЛОБИ́ТИ, -о́б'ю, -иш. *Док. вид до ЗАГЛОБЛЮВА́ТИ*. Заплішити. – **Же́бы ко́са до́брі ко́сила, тре́ба мі́цно заглоби́ти** (Св.).

ЗАГЛОБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Плішити, ставити плішку, закріплювати за допомогою дерев'яного клина (Св.).

ЗАГЛУБИ́НА, -ы, ж. Заглибина, ямка на поверхні (Пр.).

ЗАГЛУБИТИ

ЗАГЛУБИТИ, -уб'ю, -иш. Док. вид до **ЗАГЛУБЛЮВАТИ**. Занурити (Пр.).

ЗАГЛУБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ЗАГЛУБИТИ**. Заглиблений (Пр.).

ЗАГЛУБЛЮВАТИ, -юю, -єш. Заглиблювати, занурювати щось углиб (Пр.).

ЗАГОЛЕНИЙ, -а, -е. Порізаний бритвою під час гоління (Пр.).

ЗАГОЛОВОК, -вка, ч. Подушка (Пн.).

ЗАГОЛОВОЧОК, -чка, ч. Зменш. до **ЗАГОЛОВОК**. Подушечка (Пн.).

ЗАГОРІДКА, -ь, жс. Обгороджена ділянка землі біля хати, на якій вирощують городину, квіти (Св.).

ЗАГОРНЕНИЙ, -а, -е. 1. Одягнений. – На дорозі стояв паробок, загорнений в гуню, холбоші й чугу. 2. Обгорнений, запакований. – Паробок тримав в руці штоси округле, загорнене в папір (Пр.).

ЗАГОРНУТИСЯ, -орнуся, -ешся. Одягнутися (Пр.).

ЗАГОРІДА, -ь, жс. Поле за садибою. – Загоріда капусты была над ріком (Пр.).

ЗАГОРОДЖІНЯ, -я, с. Огорожа, пліт; ділянка, обгороджена разом із садибою (Пр.).

ЗАГОРІДКА, -ь, жс. Відгороджене місце для птиці у хліві, курник (Пр.).

ЗАГУСЬТАТИ, -усьтам, -аш. Заколихати, загойдати (Рс.).

ЗАГАДАТИ, -адам, -аш. Док. вид до **ЗАГАДУВАТИ**. Заговорити, обізватися (Пт.).

ЗАГАДАТИСЯ, -адамся, -ашся. Забалакатися, захопитися розмовою (Пт.).

ЗАГАДУВАТИ, -юю, -єш. Обзиватися, починати розмову (Пт.).

ЗАГАЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ЗАГАЗУВАТИ**. Насичений отруйними газами (Рс.).

ЗАГАЗУВАТИ, -юю, -єш. Напустити отруйних газів; отруїти газом (Рс.).

ЗАГАЛЬОПУВАТИСЯ, -ююся, -єшся. Задалеко зайти; необдуманно поквипитися. – Чого-с ся загальопував з том спіравом так далєко? (Пр.).

ЗАГАП'ЯТИСЯ, -ап'ямся, -яшся. Задивлятися на щось бездумно, витрішки продавати, ловити гав (Рс.).

ЗАГІПСУВА́НИЙ, -а, -е. Загіпсований, заліплений гіпсом (Пт.).

ЗАГМАТВА́НИЙ, -а, -е. Заплутаний, нерозбірливий (Рс.).

ЗАГМАТВА́НІ, *присл.* Заплутано (Рс.).

ЗАГМАТВА́ТИСЯ, -а́твася, -ашся. Заплутатися, безладно переплестися; утрачати здатність вільно рухатися (Рс.).

ЗАГМЕРА́ТИ, -е́рам, -аш. Закинути щось, невідомо де подіти. – Де-с то́ты докуме́нта загме́рав? (Ол.).

ЗАГУДЗЛÉНИЙ, -а, -е. Завузлений (Ол.).

ЗАГУДЗЛÍТИСЯ, -у́дзлитися, *безос. дієсл.* Завузлитися, взятися вузлами (Св.).

ЗАГУЗДРА́ТИСЯ, -у́здрамся, -ашся. Забаритися, затриматися через свою неорганізованість (Св.).

ЗАДА́ТОК, -тка, *ч.* Завдаток, наперед видана частина тієї грошової суми, яка має бути виплачена за що-небудь (Пр.).

ЗАДВІ́ЧКА, -ы, *ж.* Устілка в постолах (Св.).

ЗАДÉРА, -ы, *ч.* 1. Задирака, людина, яка до всіх чіпляється. – Але ж і задéра тот хлóпец, ка́ждого заче́пит. 2. Скалка, скіпка. – Влетіла мі під но́гот задéра, й не мо́жу єй выде́рти (Ол.).

ЗАДÉРТА, -я, *с.* Подряпина (Пр.).

ЗАДЫ́МКА, -ы, *ж.* Сніговий (Пр.).

ЗАДЫ́НДА́ТИ, -ы́ндат. Зависнути, повиснути, гойдаючись у повітрі (Св.).

ЗА́ДЫХ, -ы́ху, *ч.* 1. Часте, утруднене дихання внаслідок хвороби, втоми. 2. Астма. – Хво́рий на́рікав на за́дых (Пр.).

ЗАДЫХЛÍВИЙ, -а, -е. Із задишкою, астматичний (Пр.).

ЗАДІВА́ТИ, -і́вам, -аш. Всиляти, протягати нитку через вушко голки (Пр.).

ЗАДÍТИ, -і́ю, -еш. *Док. вид* до ЗАДІВА́ТИ. Всилити. – Я мо́жу ле́гко й ско́ро задíти нítку до і́гли (Пр.).

ЗАДОВЖА́ТИ, -о́вжам, -аш. Брати в борг, позичати (Пр.).

ЗАДОВЖÉНИЙ, -а, -е. Обтяжений боргами (Пр.).

ЗАДОВЖЫ́НЯ, -я, *с.* Заборгованість (Пр.).

ЗАДОВЖЫ́ТИ, -о́вжу, -ыш. *Док. вид* до ЗАДОВЖА́ТИ (Пр.).

ЗАДОВЖЫ́ТИСЯ, -о́вжуся, -ышся. Заборгувати (Пр.).

ЗАДОВОЛÍНЯ, -я, *с.* Задоволення (Пт.).

ЗАДУ́ЯВА, -ы, *ж.* Хуртовина. – Тре́ба посі́дити в хы́жы, по́кля заду́ява не пре́йде (Пр.).

ЗА́ЗДРИСТ, -о́сти, *ж.* Заздрість (Св.).

ЗАЗЕРА́ТИ

ЗАЗЕРА́ТИ, -э́рам, -аш. Заглядати, зазирати (Пр.).

ЗАЗНА́ЧКА, -ы, ж. Позначка, зроблений знак (Пр.).

ЗАЗРІ́ТИ, за́зрю, -иш. 1. Док. вид до **ЗАЗЕРА́ТИ**. Зазирнути, заглянути. 2. Відвідати кого-небудь. – **За́зрий до хворо́го в шпи-та́лі!** (Пр.).

ЗАІ́НДИЧЫ́ТИСЯ, -ічуся, -ышся. Набундючитися; набурмо-ситися, зробити невдоволене обличчя (Рс.).

ЗАІ́НКАСУВА́ТИ, -ую, -єш. Відібрати в когось гроші готів-кою (Рс.).

ЗАІ́НСТАЛЮВА́ТИСЯ, -ююся, -єшся. Знайти собі помешкан-ня, влаштуватися у квартирі (Пр.).

ЗАІ́НТЕБЕЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. Вписати нерухоме майно в судові книги (Пр.).

ЗАЇ́ЗД, -і́зду, ч. Приміщення для зупинки подорожніх із дво-ром для машин або підвод (Пр.).

ЗАКА́ЛЕЦ, -льця, ч. Закалець, непористий, глевкий шар хлі-ба або печива (Пт.).

ЗАКА́ЛЬ, *присл.* Доки, заки. – **Не ви́йду на двір, за́каль не бу-ду здра́вий** (Пр.).

ЗАКАМЕНУВА́ТИ, -юю, -єш. Убити (Пт.).

ЗАКАРЛЮЧА́ТИ, -ючам, -аш. Незвично вигинати (Пр.).

ЗАКАТАРЕ́НИЙ, -а, -е. Застуджений, який має нежить. – **Я та́кі заката́рений, же не мам чым дыха́ти** (Рс.).

ЗАКАТАРІ́ТИСЯ, -а́рямся, -яшся. Підхопити нежить, за-студитися (Рс.).

ЗАКАТРУПІ́ТИ, -у́плю, -у́пиш. Забити, знищити, стратити (Рс.).

ЗАКАТУВА́НИЙ, -а, -е. Закатований, замучений (Пр.).

ЗАКАЧУРЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ЗАКАЧУ-РІТИ**. Зігнений, закручений; закочений (Пр.).

ЗАКАЧУРІ́ТИ, -у́рю, -иш, *ит.* Док. вид до **ЗАКАЧУРЯ́ТИ**. Зігнути, закрутити; закотити. – **Тре́ба закачу́рити нога́вки, бо ся барз стелеба́ют** (Пр.).

ЗАКАЧУРІ́ТИСЯ, -у́рится. Завитися в кільце, у локон (Пр.).

ЗАКАЧУРЯ́ТИ, -у́рям, -яш. Згинати, закручувати; закочува-ти (Пр.).

ЗАКВАСЬНІ́ЛИЙ, -а, -е. Перекислий; дуже кислий (Пр.).

ЗАКВИЧА́ТИ, -і́чит. Закувікати (про пороса) (Пт.).

ЗАКЫРВАВЕНІЙ, -а, -е. Закривавлений. – Різнікы ходят все закрывавені й кырви ся не боят (Пр.).

ЗАКЫРВАВІТИ, -ав'ю, -иш. Док. вид до **ЗАКЫРВАВ'ЮВАТИ**. Закривавити (Пр.).

ЗАКЫРВАВІТИСЯ, -ав'ямся, -яшся. Док. вид до **ЗАКЫРВАВ'ЮВАТИСЯ**. Закривавитися (Пр.).

ЗАКЫРВАВ'ЮВАТИ, -ав'ям, -яш. Заливати або забризкувати кров'ю (Пр.).

ЗАКЫРВАВ'ЮВАТИСЯ, -ююся, -ешся. Забрискуватися кров'ю (Пр.).

ЗАКЫСКА, -ы, жс. Закваска (Св.).

ЗАКЫСНУТИ, -існе. Почати киснути; скисати (Св.).

ЗАКЛЮВАТИ, -ую, -еш. Заліпити замазкою щілини (Пр.).

ЗАКЛАДАТИ, -адам, -аш, -ат. Закладати. ♦ **ЗАКЛАДАТИ СПІДКЫ**. Класти фундамент під хату (Ол.).

ЗАКЛАДІНЯ, -я, с. Закладання (будинку, підприємства) (Пт.).

ЗАКЛАДНИК, -іка, ч. Заручник у часі війни (Пр.).

ЗАКЛИНУВАТИ, -ую, -еш. Заклинювати, закріпляти що-небудь, вбиваючи клин (Пт.).

ЗАКЛИНУТИ, -іну, -еш. Затиснути. – **Закліне руку в шпáрі** (Рс.).

ЗАКЛЯТИЙ, -а, -е. Зачарований (Ол.).

ЗАКНЕБЛЮВАТИ, -юю, -еш. Затикати рота кляпом (Пр.).

ЗАКОНСПІРУВАНИЙ, -а, -е. Законспірований, затаєний (Пр.).

ЗАКОНТРАКТУВАНИЙ, -а, -е. Законтрактований, зобов'язаний виконати щось згідно з контрактом (Пр.).

ЗАКРИСТІЯ, -ії, жс. Ризниця, місце в церкві за вівтарем (Ол.).

ЗАКРЫТЯ, -я, с. Закриття (Рс.).

ЗАКУКАТИ, -укат. Закувати (про зозулю). – **Як кукавка закукала – то й яр настала** (прислів'я) (Пр.).

ЗАКУЛЯТИ, -улям, -яш. Закульгати, припадаючи на ногу (Пр.).

ЗАЛАДОВУВАТИ, -ую, -еш. Завантажувати, заповнювати що-небудь (Ол.).

ЗАЛАДУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ЗАЛАДУВАТИ** (Ол.).

ЗАЛАДУВАТИ, -ую, -еш. Док. вид до **ЗАЛАДОВУВАТИ** (Ол.).

ЗАЛАСКОТА́ТИ

ЗАЛАСКОТА́ТИ, -о́там, -аш. Залоскотати, викликати відчуття лоскоти (Ол.).

ЗАЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Запаяти, полагодити що-небудь способом паяння. – **Залюту́вав-см вшы́тки дзю́ры в го́рцях** (Ол.).

ЗАЛЯЖЕ́НИЙ, -а, -е. Улежаний. – **Заляже́ны гру́шки** (Ол.).

ЗАЛЯНКО́РИТИ, -о́рю, -иш. Затужити (Рс.).

ЗАЛЯ́ТИЙ, -а, -е. Залитий рідиною (Пр.).

ЗАМА́ГАЗИНУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Зберегти на складі (Ол.).

ЗАМАЗУ́РИТИСЯ, -у́рюся, -ишся. Вимаститися, забруднитися (Ол.).

ЗАМАМРОТА́ТИ, -о́там, -аш. Забурмотіти, забурчати (Ол.).

ЗАМАРИНУВА́НИЙ, -а, -е. Замаринований (Пр.).

ЗАМАРУ́ДИТИ, -у́джу, -у́диш. Згаяти комусь час, заморочити комусь голову (Ол.).

ЗАМАРУ́ДИТИСЯ, -у́джуся, -у́дишся. Загаятися, забаритися (Ол.).

ЗАМАСКУВА́НИЙ, -а, -е. Замаскований; закритий маскою, схований (Рс.).

ЗАМАХЛЮВА́ТИ, -лю́ю, -єш. Привласнити собі обманом (Рс.).

ЗАМАЧА́ТИСЯ, -а́чамся, -а́шся. Замочитися (Ол.).

ЗАМГЛІ́ТИ, -і́ло. Затуманити (Ол.).

ЗАМГЛІ́ТИСЯ, за́мглитися. Затуманитися, укритися мрякою, імлою (Ол.).

ЗАМГЛІ́НЯ, -я, с. Затуманення (Ол.).

ЗАМДЗЮ́РИТИ, -ю́рю, -иш. Заплюшити, зажмурити (очі). – **Замдзю́рив о́чы** (Пр.).

ЗАМЕЛЬДУВА́НЯ, -я, с. Прописка; заява, повідомлення про прибуття (Ол.).

ЗАМЕЛЬДУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Прописати, повідомити, заявити (Ол.).

ЗАМЕЛЬДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -єшся. 1. Зголоситися, повідомити про себе. 2. Повідомити про своє прибуття. 3. З'явитися до рапорту. 4. Прописатися (Ол.).

ЗАМЕ́РЗЛЯК, -я́ка, ч. Мерзляк, той, хто швидко мерзне (Пт.).

ЗАМЕ́РЗНУ́ТИ, -е́рзну, -єш, -є; *мин. час* **ЗА́М'Ю́РЗ**. Замерзнати, померти від переохолодження (Пр.).

ЗАМЕШКА́ЛИЙ, -а, -е. Замешканий, який постійно проживає в даному місці (Пр.).

ЗАМЫСЛЯТИСЯ, -ісьлямся, -яшся. Замислюватися, задумуватися (Пр.).

ЗАМІСТНИК, -іка, ч. Заступник, замісник (Пр.).

ЗАМІТ, -єти, жс. Замет, кучугура снігу. – **Ид рózмеч заміт, жéбы мож было прéйти** (Пр.).

ЗАМІШАНС, -я, с. Сум'яття, збентеження (Ол.).

ЗАМÓВЕЦ, -вця, ч. Замовник (Рс.).

ЗАМОРДУВА́НИЙ, -а, -е. Замордований, замучений (Ол.).

ЗАМОТЕЛИЧЕ́НИЙ, -а, -е. Заражений хворобою «мотыли-ці» (про овець) (Ол.).

ЗАМУЛІ́СКО, -а, с. Мулистий ґрунт, мулисте місце (Ол.).

ЗАМШЫ́ТИ, за́мшу, -ыш. Заповнити мохом (про щілини у дерев'яному будинку) (Св.).

ЗАНЕВИДНІ́ТИСЯ, -іднися. Потемніти, посутеніти (Пр.).

ЗАНЕВОЛЯ́ТИ, -оля́м, -яш. Неволити, узалежнювати від когось (Пр.).

ЗАНЕ́СТИ, -е́се. 1. Доставити, принести що-небудь. 2. Засипати чимось сипким. – **Занéсло снѣ́гом по са́мы стрѣ́хы**. 3. Записати щось у книги. 4. Тривати, відбуватися упродовж якогось терміну. – **Шты́ри дны занéсе весѣ́ля** (Ол.).

ЗАНЕХУВА́ТИ, -у́вам, -аш. Занедбувати (Св.).

ЗАНЕЧЫ́ЩА́ТИ, -ы́шам, -аш. Забруднювати, занечишувати (Ол.).

ЗАНИЖА́ТИ, -і́жам, -аш. Занижувати, робити нижчим, ніж треба (Пт.).

ЗА́НИЧ: ♦ **ЗА́НИЧ МА́ТИ**. Мати когось ні за що (Ол.).

ЗАНОТУВА́НИЙ, -а, -е. Занотований, записаний (Рс.).

ЗАНОША́ТИ, -о́шам, -аш. 1. Відносити. – **Будéме заноша́ти зéрно до сы́панця**. 2. Заношувати, забруднювати (про одяг) (Пр.).

ЗАНОШУВА́ТИСЯ, -у́юся, -ешся. Гонорово, пихато триматися, зверхньо ставитися до інших (Ол.).

ЗА́НТУС, -у́са, ч. Упертюх (Ол.).

ЗАНУДЖА́ТИСЯ, -у́джамся, -ашся. Страждати від бездіяльності (Пт.).

ЗАНУМЕ́РУВА́НИЙ, -а, -е. Пронумерований (Рс.).

ЗАНЮРЕ́НИЙ, -а, -е. Занурений у рідину (Пр.).

ЗАНЮРЯ́ТИСЯ, -ю́рямся, -яшся. Занурюватися, опускатися у воду чи іншу рідину (Пр.).

ЗАНЮХАТИ, -юхам, -аш. 1. Почути нюхом. 2. *Перен.* Вивідати якусь таємницю, дізнатися про щось (Пр.).

ЗАОСТРЕНИЙ, -а, -е. *Дієпр. нас. мин. часу до ЗАОСТРІТИ.* Загострений (Рс.).

ЗАОСТРІТИ, -о́стру, -иш. *Док. вид до ЗАОСТРЯТИ.* Загострити (Рс.).

ЗАОСТРЯТИ, -о́страм, -яш. 1. Загострювати, робити гострим. 2. Робити витонченішим, чутливішим, сприйнятливішим до чогонбудь (про органи чуття) (Рс.).

ЗАОЩАДНІНЯ, -я, с. Заощадження (Пт.).

ЗАПАЖЕРІТИ, -е́рю, -иш, -ит. Покалічити. – *Запажеріла-м стра́нні но́гу* (Пр.).

ЗАПАЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Запалений, підпалений. 2. У стані досягання (про зерно). – *Яре́ц ю́ж запале́ний* (Пр.).

ЗАПАСКУДЖАТИ, -у́джам, -аш. Загиджувати, занечищувати (Пр.).

ЗАПАЦЬКАТИ(СЯ), -а́цькам(ся), -аш(ся). Закаляти(ся), дуже вимастити(ся). – *А́ле-м ся запа́цька́ла, же те́раз не мо́жу ви́йти ме́дже лю́ди* (Ол.).

ЗАПЕВНІНЯ, -я, с. Запевнення в чому-небудь (Св.).

ЗАПЕРА́ТИ, -е́рам, -аш. Зачиняти, замикати ключем або засувом (Ол.).

ЗАПЕ́РТИ, за́пру, -еш. *Док. вид до ЗАПЕРА́ТИ.* Зачинити, замкнути. – *Діти́ска запе́рли старо́го дзя́да в хы́жы* (Ол.).

ЗАПЕ́ЦОК, -цка, ч. Запічок, лава за пічню. – *Сі́дит со́й ста́ри на запе́цку й ку́рит фа́йку на до́вгім цибу́ху* (Пр.).

ЗАПЕ́ЧЫ, -е́чу, -еш. Запекти в печі або духовці (про страву) (Пр.).

ЗАПІ́НКА, -ы, ж. Запонка (Ол.).

ЗАПІ́ДПАЛЯ́ТИ, -а́лям, -яш. Запідпадьомкати (про перепела) (Пт.).

ЗАПІ́НЯТИСЯ, -і́нямся, -яшся. Запінюватися (Св.).

ЗАПІ́ЛСЬНІ́ЛИЙ, -а, -е. Запліснявілий, покритий цвіллю (Пр.).

ЗАПІ́ЛСЬНІ́ТИ, -і́є. Запліснявіти, покритися цвіллю (Пр.).

ЗАПЛЯ́НТА́ТИ, -я́нтам, -аш. 1. Заплутати, безладно позвивати (про нитки, волосся). 2. *Перен.* Втягнути когось у неприємну справу (Ол.).

ЗАПЛЯНУВА́НИЙ, -а, -е. Запланований (Пр.).

ЗАПЛЬОМБУВА́НИЙ, -а, -е. Запломбований (Пр.).

ЗАПН́ЕНИЙ, -а, -е. Застібнутий; з'єднаний чимось (Пр.).

ЗАПÓВІД, -іди, *жс*. 1. Оповіщення священника про намір одруження когось зі своїх парафіян. – В то́ту неді́лю бу́де пе́рша за́пб-від. 2. Біблійне повчання морально-релігійного характеру (Ол.).

ЗАПОВІ́ДАТИ, -ідам, -аш. 1. Оповідати в церкві про одруження. 2. Висловлювати свою передсмертну волю; передавати щось у спадок. 3. Передбачати, віщувати. – Сл́ухам ра́дійю, же́бы чу́ти, я́ку погóду за́повідáють на зáран (Ол.).

ЗАПОЖЫ́ЧАТИ, -ычам, -аш. 1. Довго не віддавати позиченого. 2. Запозичати, наслідувати (Пр.).

ЗАПОЗНА́ВАТИ(СЯ), -áю(ся), -еш(ся). Знайомити(ся) (Ол.).

ЗАПОЗНА́НЯ, -я, *с*. Знайомство (Ол.).

ЗАПОЗНА́ТИ(СЯ), -óзнам(ся), -аш(ся). *Док. вид до ЗАПО-*ЗНА́ВАТИ(СЯ). Познайти(ся) (Ол.).

ЗАПОЛОКА́ТИ, -о́кам, -аш. Виполоскати, змити водою. – Як ся в болóті забáбреш, то в те́плій во́ді запо́локаш и бу́деш чы́стий (Пр.).

ЗАПОПАДЛІ́ВІСТ, -о́сти, *жс*. Запопадливість; жадібність до чого-небудь (Пр.).

ЗАПРА́ВИТИ, -áв'ям, -яш. 1. Заправити, призначити за що-небудь ціну. 2. Розчинити тісто, брагу (Пн.).

ЗАПРАЖЫ́ТИ, -áжу, -ыш. Засмажити (Ол.).

ЗАПРА́ЖКА, -ы, *жс*. Пасероване з жиром борошно як заправка до страви (Пр.).

ЗАПРЕНУМЕ́РУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Передплатити друковані видання (Ол.).

ЗАПРИСКА́ТИ, -й́скам, -аш. Забризкати, покрити бризка-ми; почати бризкати (Ол.).

ЗАПРОВАДЖА́ТИ, -áджам, -аш. Вести, проводити когось до певного місця (Пр.).

ЗАПРОВАДЖЫ́НЯ, -я, *с*. Запровадження (Пр.).

ЗАПРОДА́НЕЦ, -нця, *ч*. Запроданець, зрадник (Пр.).

ЗАПРОПА́СТИСЯ, -о́пався. Запропаститися, згинутися, зникнути безвісти (Ол.).

ЗАПРОТИВІ́ТИ, -й́вит. Зашкодити. – Вы́пий то́то ліка́рст-во, о́но ти не за́проты́вит (Ол.).

ЗАПРУТИТИ

ЗАПРУТИТИ, -учу, -утиш. Закріпити деревину на возі до обертня (передньої частини воза) за допомогою ланцюга й рубля (Пр.).

ЗАПУКАТИ, -укам, -аш. Постукати (Ол.).

ЗАП'ЯСТКОВИЙ, -а, -е. Зап'ястний, належний до зап'ястя (Пр.).

ЗАП'ЯСТНИКИ, -ів, *мн.* Манжети до рукавів; нарукавники з чистої вовни (Пн.).

ЗАРАДНИЙ, -а, -е. Меткий, спритний, винахідливий (Ол.).

ЗАРАДНИСТ, -ости, *жс.* Меткість, спритність, вміння зарадити собі (Ол.).

ЗАРАЗІЦЬКИ, *присл.* Здрібн. Зараз же, відразу, негайно (Ол.).

ЗАРАН, *присл.* Завтра. **ЗАРАН РАНО**. Завтра вранці. – Кед буде хвіля, *заран рано* будете косити (Ол.).

ЗАРДЖАВЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ЗАРДЖАВІЛИЙ** (Пр.).

ЗАРДЖАВІЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мін. часу* до **ЗАРДЖАВІТИ**. Заіржавілий, вкритий іржею (Пр.).

ЗАРДЖАВІТИ, -іє. Заіржавіти (Пр.).

ЗАРЕЧЫСЯ, -эчуса, -ешся. *Док. вид* до **ЗАРІКАТИСЯ**. Заректисся, дати обіцянку не робити чого-небудь (Пр.).

ЗАРИГЛЮВАТИ, -юю, -єш. Засунути засувку в замок, зачинити на засув (Ол.).

ЗАРИЗИКУВАТИ, -ую, -єш. Ризикнути (Ол.).

ЗАРІБКИ, -ів, *мн.* Заробітки. – Треба піти на зарібки, заробити кúсцьок гро́ша (Ол.).

ЗАРІБКУВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ЗАРІБКУВАТИ**. Заробічанство (Ол.).

ЗАРІБКУВАТИ, -ую, -єш. Ходити на заробітки (Ол.).

ЗАРІКАТИСЯ, -ікамся, -ашся. Зарікатися, обіцяти не робити чогось, відхрещуватися від чого-небудь. – Заріка́лася жа́ба мо́чыла – са́ма пе́рша до ньо́го вско́чыла (*прислів'я*) (Пр.).

ЗАРІНОК, -нка, *ч.* Рівна місцина над річкою (Пн.).

ЗАРО́БОК, -бку, *ч.* 1. Заробіток. – Ци велькый зарóбок в то́го га́зды за ё́ден деп? 2. Зиск, користь. – На тым мав до́брый зарóбок (Ол.).

ЗАРОДЖЫ́НЯ, -я, *с.* Зародження, початок життя (Пр.).

ЗАРУБИТИ, -уб'ю, -иш. *Док. вид* до **ЗАРУБ'ЯТИ**. Підрубити, прошити. – За́рубте ми́ то́ту хусто́чку (Пт.).

ЗАРУБІТИСЯ, -убитися. Зарубцюватися. – Рана юж ся кус зарубіва (Пт.).

ЗАРУБ'ЯТИ, -уб'ям, -яш. Підрублювати, прошивати, підгинаючи край тканини (Пт.).

ЗАРЦІ, -ів, *мн.* Деталь воза, що з'єднує його задню частину з передньою (Пн.).

ЗАРЯД, -яду, *ч.* 1. Управа, влада, керівництво. 2. Певна кількість вибухової речовини до патрона (Пр.).

ЗАСАДІСТИЙ, -а, -е. Присадкуватий (Ол.).

ЗАСАПАНІЙ, -а, -е. Засапаний, задиханий (Рс.).

ЗАСАПАТИСЯ, -апамся, -ашся. *Док. вид* до **ЗАСАПУВАТИСЯ**. Засапатися, задихатися (Рс.).

ЗАСАПУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Засапуватися, важко дихати (від ходіння, бігу, важкої роботи) (Рс.).

ЗАСВИНИТИ, -йню, -иш. *Згруб., знев.* Занечистити, загідити (Ол.).

ЗАСЕ, *присл.* Зась, не можна. – Засе вам, дітїчки, од електричних дротів! (Ол.).

ЗАСЕЛІНЯ, -я, *с.* Заселення, обживання вільних земель (Пр.).

ЗАСИВКА, -ы, *ж.* Сильце, петля, зашморг (Ол.).

ЗАСПАНІЙ, -а, -е. Зашарпаний, засмиканий (Пр.).

ЗАСПАТИ, -іпам, -аш. Зашарпати, різко засмикати (Пр.).

ЗАСКАРАТИСЯ, -арамся, -ашся. Побожитися, заклястися (Ол.).

ЗАСКОРУПЕНІЙ, -а, -е. Зашкарублий (Ол.).

ЗАСКОРУПІТИ, -упне. Зашкарубнути, взятися твердою кіркою, стати шкарубким, жорстким (Ол.).

ЗАСЛИМАЧЫТИСЯ, -ачытся. Ослизнути, стати слизьким, мов слимак; заслинитися, замочитися слиною; забруднитися чимось слизьким. – Ру́кы заслимачы́лися в Штефа́на, кед перебе́рав зогні́лы компе́рі (Ол.).

ЗАСЛОНКА, -ы, *ж.* 1. Заслінка. 2. Вуаль, фата (Рс.).

ЗАСМАЛЬЦОВА́НИЙ, -а, -е. 1. Вимашений жиром. 2. *Перен.* Засмальцьований, дуже брудний (Рс.).

ЗАСМОТРИТИСЯ, -отрюся, -ишся. *Док. вид* до **ЗАСМОТРЯТИСЯ**. Задивитися (Ол.).

ЗАСМОТРЯТИСЯ, -отрямся, -яшся. Задивлятися на щось чи когось (Ол.).

ЗАСНУВА́НИЙ

ЗАСНУВА́НИЙ, -а, -е. Заснований, закладений (Рс.).

ЗАСТАВА́ТИ, -авам, -аш. 1. Зупиняти, перепиняти; заважати, перешкоджати рухові. – **Не заставляй, не заставляй по дорозі нікому (нар. пісня).** 2. Заступати, затуляти своїм тілом (Ол.).

ЗАСТАВ'Я́ТИСЯ, -ав'ямся, -яшся, -ятся; -ямся, -теся, -ються. 1. Заступатися. – **Дмітро застав'явся в суді на розп'раві за кума.** 2. Сперечатися, битися об заклад. – **Я ся з тобом застав'ю, же Михава дома не застане́ме.** 3. Затулятися. – **Вов'ю́рка застав'я́тсЯ хвостом (Пр.).**

ЗАСТАНАВЛЯ́ТИСЯ, -авля́мся, -яшся. Замислюватися (Ол.).

ЗАСТА́НОВИ́ТИСЯ, -овлю́ся, -ови́шся. *Док. вид до ЗАСТАНАВЛЯ́ТИСЯ.* Задуматися, замислитися. **ЗАСТА́НОВСЯ! н. сп. Подумай! (Ол.).**

ЗАСТЕЛÉНИЙ, -а, -е. Застелений, покритий чимось (Пр.).

ЗАСТЕРЕЖИ́НЯ, -я, с. Застереження, пересторога (Св.).

ЗАСТЫДА́ТИСЯ, -ы́да́мся, -а́шся. Засоромитися (Ол.).

ЗАСТЫДЖÉНИЙ, -а, -е. Засоромлений, збентежений, зніжковілий (Ол.).

ЗАСТІГА́ТИ, -і́гам, -аш. Застігати, з'єднувати частини, вилогти одягу чи взуття за допомогою гудзиків, ґнопок, гапликів (Пр.).

ЗАСТОСУВА́НИЙ, -а, -е. Застосований, вжитий, використаний, запроваджений у вжиток (Пр.).

ЗАСТРАШÉНИЙ, -а, -е. Заляканий; переляканий, настраханий (Пр.).

ЗА́СТРИК, -й́ка, ч. *Мед.* Укол, ін'єкція (Рс.).

ЗАСУ́ВКА, -ы, ж. Засув, дерев'яний пристрій для замика́ння дверей, брами, хвіртки (Пр.).

ЗАСЬВІДЧА́ТИ, -і́дчу, -ы́ш. Засвідчувати, бути свідком чогонебудь; підтверджувати правильність, правдивість чогось (Пр.).

ЗАСЬМІЧА́ТИ, -і́чам, -аш. Засмічувати, накидати сміття; забруднювати, занечищувати (Рс.).

ЗАСЬМІЧÉНИЙ, -а, -е. Засмічений, занечищений (Пр.).

ЗАСЬМІЧУВА́ТИ, -у́ю, -є́ш. Те саме, що **ЗАСЬМІЧА́ТИ** (Пр.).

ЗАТАРГА́ТИ, -а́ргам, -аш. Засмикати, зашарпати (Пр.).

ЗАТАЧА́ТИ, -а́чам, -аш. Вкочувати. – **Пе́ред зме́рком затача́ют віз до ко́лєшні (Ол.).**

ЗАТВЕРДЖА́ТИ, -е́рджам, -аш. Затверджувати, схвалювати (Ол.).

ЗАТВЕРДЖІНЯ, -я, с. 1. Затвердження, юридичне, остаточне схвалення чого-небудь. 2. *Мед.* Закреп (запор) (Ол.).

ЗАТЁРКА, -ы, жс. Затирка, рідка страва зі щипаних шматочків тіста (Рс.).

ЗАТІЛЬНИК, -іка, ч. Фіксатор, який гальмує задню частину воза (Св.).

ЗАТІРКА, -ы, жс. 1. Шпатель, дощечка з ручкою, якою вигладжують штукатурний розчин на стіні. 2. Те саме, що **ЗАТЁРКА** (Пр.).

ЗАТИРКОТАТИ, -отам, -аш. Зацокотіти, заторохтіти (Ол.).

ЗАТЛУСТИТИ, -ўшу, -ыш. *Док. вид* до **ЗАТЛУЩАТИ** (Ол.).

ЗАТЛУЩАТИ, -ўщам, -аш. Заяложувати, засмальцьовувати, забруднювати чимось жирним (Ол.).

ЗАТЛУЩЕНИЙ, -а, -е. Заяложений, засмальцьований (Ол.).

ЗАТЛЯ, *присл.* 1. За той час, упродовж якогось часу. 2. *Доти.* – **ЗАТЛЯ ти пожычу, за́кля ми не треба́ буде** (Ол.).

ЗА́ТО, *присл.* За те, тому. – **За́то-м го выбі́ла, бо не слухав** (Ол.).

ЗА́ТОР, -ору, ч. 1. Затор, нагромадження великої кількості льоду, що призводить до розливу річок. 2. *Мед.* Тромбоз, закупорення судин (Ол.).

ЗАТРУБІТИ, -ўб'ю, -иш. Заграти на трубі (духовому музичному інструменті); затрубити, подати сигнал сурмою чи рогом. – **Варта затрубі́ла, бо вно́чы був по́жар** (Пг.).

ЗАТРУТИЙ, -а, -е. Отруєний, затрусний (Ол.).

ЗАТЯТИ, зятну, -еш. 1. Зарубати, відітнути голову. – **За́тяв-єм кў́ру**. 2. Закарбувати, зробити сокирою або ножем позначку на дереві (Пр.).

ЗАУВАЖІНЯ, -я, с. 1. Заувага, примітка, коротке судження з якогось приводу. 2. Зауваження, вказівка на помилки (Пр.).

ЗАУЗДАТИ, -ўздам, -аш. Загнуздати, накласти вуздечку на коня (Ол.).

ЗАУЗЛЯТИСЯ, -ўзлятс. Завузлитися, позав'язуватися вузлами. – **Барз ми ся заузлі́ло при розмотува́нню нїток** (Ол.).

ЗАФАСТРИГУВАТИ, -ўю, -еш. Позначити лінію шва, прошиваючи тканину великими стібками (Пр.).

ЗАФАСУВАТИ, -ўю, -еш. Безкоштовно одержати матеріальні цінності (Пн.).

ЗАФІГЛЮВАТИ

ЗАФІГЛЮВАТИ, -юю, -єш. Пожартувати, покепкувати (Ол.).

ЗАФРАСУВАНИЙ, -а, -е. Зажурений, стурбований (Ол.).

ЗАФУГУВАТИ, -ую, -єш. З'єднати фугами; з'єднати дві деталі за допомогою виїмки й випуклості (Ол.).

ЗАФУНДУВАТИ, -ую, -єш. Зафундувати, віддати щось безкоштовно, побудувати своїм коштом; пригостити когось (Рс.).

ЗАФУЧАТИ, -учит. 1. Засопіти. 2. Невдоволено забуркотіти (Пт.).

ЗАХВАЛЯТИ, -алям, -яш. Вихваляти, надміру хвалити; робити комусь рекламу (Ол.).

ЗАХВАЩЕНИЙ, -а, -е. Забур'янений, зарослий бур'янами (Ол.).

ЗАХВІЯТИ, -ію, -єш. Захитати (Пр.).

ЗАХЛЮСТАТИСЯ, -юстамся, -ашся. Обхлюпатися, облити-ся водою (Пр.).

ЗАХЛЯСТАТИ, -ястам, -аш. Забризкати. – *Машына захлястала мяя болотом* (Ол.).

ЗАХЛЯТИСЯ, -яюся, -єшся. *Знев.* Надудлитися, нализатися, напиться спиртного до безтями (Ол.).

ЗАХОВА́НЯ, -я, с. Поведінка, спосіб поводження (Пр.).

ЗАХОВУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Добре поводитися, дотримуватися правил поведінки (Пр.).

ЗАХОДІТИСЯ, -оджуся, -одишся. Захлинатися (від плачу або сміху). – *Хлопец аж заходився от сміху, як гвідів, же ко́за выганя́ла непроше́ного пса* (Ол.).

ЗАХУДЖЕНИЙ, -а, -е. Виснажений, заморений, сухоребрый (Ол.).

ЗАХЦЯ́НКА, -ы, ж. Забаганка, примха (Рс.).

ЗАЦЕМБРУВАТИ, -ую, -єш. Викласти камінням або деревом стінки криниці (Ол.).

ЗАЦЕРУВАТИ, -ую, -єш. Заштопати (Пр.).

ЗАЦИГАНІТИ, -а́ню, -иш. 1. Почати настирливо випрошувати що-небудь. 2. Обдурити, збрехати (Пр.).

ЗАЦІНІТИ, -і́ню, -иш. Завищити ціну чого-небудь (Рс.).

ЗАЦОФА́НЕЦ, -нця, ч. *Знев.* Відстала людина, яка стримує прогресивний поступ, консерватор (Рс.).

ЗАЦОФА́НИЙ, -а, -е. Відсталий, консервативний (Рс.).

ЗАЦОФА́НІСТ, -о́сти, ж. Відсталість, консерватизм (Рс.).

ЗАЧАДЖІНЯ, -я, с. Вчадіння, отруєння чадом (Ол.).

ЗАЧАРУВАНИЙ, -а, -е. 1. Зачарований, який перебуває під дією закляття. 2. Заворожений, захоплений (Пр.).

ЗАЧЕРВЕНІТИСЯ, -іюся, -єшся. 1. Почервоніти, спаленіти від сорому. 2. Зачервонітися, виділитися своїм червоним кольором (Пт.).

ЗАЧОПУВАТИ, -ую, -єш. Заткнути дірку чопом (Пр.).

ЗАШАМОТАТИСЯ, -отамся, -ашся. Заборсатися, запручатися, заметатися. – *Заяц зашамотався в сітці, але вискочити не міг* (Ол.).

ЗАШВАРГОТІТИ, -отчу, -єш. Зашваркотіти, швидко й нерозбірливо заговорити чужою мовою (Пр.).

ЗАШЫТА, -я, с. Закладання якогось отвору. – *Зашыта дзьоры в покрьітю кычкaмі тырвaло дві годiны* (Пр.).

ЗАШКЫНТАТИ, -ынтам, -аш. Зашкутильгати (Пр.).

ЗАШКЛЕНИЙ, -а, -е. Засклений (Пр.).

ЗАШАРІТИ, -арю, -иш. Закинути (Пр.).

ЗАШПОРТАТИСЯ, -ортамся, -ашся. Спітнутися (Пр.).

ЗАШПУНТУВАНИЙ, -а, -е. З'єднаний за допомогою пазів і виступів на ребрах дощок (Пр.).

ЗАШРУБУВАТИ, -ую, -єш. Загвинтити (Ол.).

ЗАШТРИХУВАНИЙ, -а, -е. Заштрихований (Пр.).

ЗАШТУРКАНИЙ, -а, -е. Заштовханий (Пр.).

ЗАЩУТИ, -ую, -єш. 1. Зацькувати собаками. 2. *Перен.* Замучити когось постійним переслідуванням (Ол.).

ЗАЯЦ, -яця, ч. Заєць (Пр.).

ЗАЯЧИЙ, -а, -е. *Прикл.* до **ЗАЯЦ**. Заячий. – *Заяче фўтро барз не цїнїтсѧ.* **ЗАЯЧА ВОРГА**. Заяча губа, роздвоєння верхньої губи. ✧ **НА ЗАЯЧИЙ СКОК**. Дуже мало. ✧ **ЗАЯЧА ДУША**. Несмілива, безхарактерна людина; боягуз. **ЗАЯЧИЙ КЌНИЧ**. Заяча конюшина (*Anthyllis L.*) (Пр.).

ЗБАБРАТИ(СЯ), -абрам(ся), -аш(ся). Забруднити(ся), вимастити(ся). – *Збабрався в болоті, як дик* (Ол.).

ЗБАВ'ЯТИ, -ав'ям, -яш. Збавляти, зменшувати (швидкість, ціну тощо). ✧ **ЗБАВ'ЯТИ ЧАС**. Марнувати час, байдикувати (Пр.).

ЗБАГАТЕЛІЗУВАТИ, -ую, -єш. Знехтувати, злегковажити. – *Збагателізував си кашель, а потім мўсів лежати в шпитaли* (Пр.).

ЗБАРАНІТИ

ЗБАРАНІТИ, -ію, -єш. Очманіти, розгубитися. – Гріцо гет збаранів од той велькой кількості дерев і не знав, котре си vybrати (Ол.).

ЗБАРШЫТИСЯ, збаршытыся. Поморщитися, зів'янути (про овочі, фрукти) (Ол.).

ЗБАРШНІТИ, -іє. Зіпсуватися від довгого зберігання (Ол.).

ЗБЕСІДУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Домовитися, дійти згоди (Ол.).

ЗБЕЧАТИСЯ, збэчытыся. Виплакати, сплакати (Ол.).

ЗБЕШТАТИ, збэштам, -аш. Виляти, насварити (Ол.).

ЗБЗІКУВАНИЙ, -а, -е. Пришелепкуватий, дивакуватий; гарчаквий, неврівноважений (Ол.).

ЗБЙІСЬВІТ, -іта, ч. Пройдисвіт, волоцюга (Ол.).

ЗБЫВАТИ, збывам, -аш. 1. Збувати, швидко й дешево продавати що-небудь. 2. Позбуватися когось, відсилати геть (Ол.).

ЗБЫТ, -у, ч. Збут, продаж (Рс.).

ЗБЫТКЫ, -ів, *мн.* 1. Збитки, втрати. – Хованя старого коня принісло мі лем збыткы. 2. Збиткування, кепкування. – Часто збыткы паробків над старым дзідом приводили до того, же він гірко плакав (Ол.).

ЗБЫТНІЙ, -я, -є. Надмірний, зайвий, непотрібний (Пт.).

ЗБЛАЗНІТИСЯ, -азнюся, -ишся. Пошитися в дурні, виставити себе на посміховисько (Ол.).

ЗБОГАЧЕНИЙ, -а, -е. Розбагатілий, який збагатився (Пр.).

ЗБОРГУВАТИ, -ую, -єш. 1. Дати що-небудь у кредит; позичити. 2. Взяти в борг (Пр.).

ЗБОРІВСКИЙ (СКІ), -а, -е. Виборний, той, кого обирають всенародним голосуванням (Пр.).

ЗБОСТИ, збоде. Побити рогами (про корову) (Ол.).

ЗБОЧЫНЯ, -я, с. Збочення, відхилення (Пр.).

ЗБОЧЫТИ, збóчу, -ыш. Збочити, зійти з дороги (Пр.).

ЗБРЁСКЛИЙ, -а, -е. Який почав скисати (про молоко). – Збрёскле молоко не треба рушати, покля добрі зквасьніє (Пн.).

ЗБРЕСКНЕНИЙ, -а, -е. Прокислий (Ол.).

ЗБУРИТИ, збурю, -иш. Зруйнувати, розвалити (про будівлю); скуповдити (волосся, шерсть) (Ол.).

ЗБУТВІЛИЙ, -а, -е. Дієпр. акт. мин. часу до ЗБУТВІТИ. Зотлілий, спорохнявілий (Ол.).

ЗБУТВІТИ, -іє. Зотліти, спорохнявіти (Ол.).

ЗБУТЕЛЬКУВАТИ, -юю, -єш. Розлити рідину з бочки у пляшки чи в бутлі (Пр.).

ЗБУТНІЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **ЗБУТВІЛИЙ** (Пт.).

ЗБУТНІТИ, -іє. Те саме, що **ЗБУТВІТИ** (Пт.).

ЗВАДЖІНЯ, -я, с. Дія за знач. **ЗВАДЖУВАТИ**. — Сусід дав кónи на зваджіня на єден ден (Пр.).

ЗВАДЖУВАТИ, -юю, -єш. 1. З'єднувати, зчіплювати. 2. Спрягати, об'єднувати робочу худобу кількох господарів (Пр.).

ЗВАЛЯРЕН, -єни, жс. Жлукто, дерев'яна посудина, в якій зольять білизну (Св.).

ЗВАЛЯРНИК, -йка, ч. Виварка для білизни (Ол.).

ЗВАЛЯТИСЯ, звáлямся, -яшся. Забруднитися (Ол.).

ЗВАРИЮВАНИЙ, -а, -е. Божевільний, несповна розуму; навіжений, який не відповідає за свої вчинки (Пр.).

ЗВАРИЮВАТИ, -юю, -єш. Збожеволіти, з'їхати з глузду (Пр.).

ЗВАРЯТИ, звáрям, -яш. Золити. — Позвáряй лєняє полòтнò, то пòтим выперéме го на ріці (Пр.).

ЗВЕКШІНЯ, -я, с. Збільшення (Ол.).

ЗВЕКШІТИСЯ, звéкшиться. Док. вид до **ЗВЕКШУВАТИСЯ**. Збільшитися (Ол.).

ЗВЕКШУВАТИСЯ, -ўєся. Збільшуватися (за кількістю, тривалістю, розміром тощо) (Ол.).

ЗВЕЧÉРА, присл. Звечора, у вечірній час (Пр.).

ЗВИДЖАТИ, звиджам, -аш. 1. Оглядати. 2. Відвідувати (Ол.).

ЗВИКЛАНІЙ, -а, -е. Сплутаний, поплутаний (Ол.).

ЗВИКЛАНЯ, -я, с. Дія за знач. **ЗВИКЛАТИ** (Ол.).

ЗВИКЛАТИ(СЯ), -йклат(ся). Сплутати(ся), поплутати(ся). — Гет мі ся нїткы звиклáли (Пр.).

ЗВИСНУТИ, звїсну, -єш. Повиснути, гойдаючись у повітрі (Ол.).

ЗВЫМЫСЛЯТИ, -ўсьлям, -яш. 1. Виляти, висварити когось. 2. Навигадувати (Ол.).

ЗВЫРУБЛЯТИ, -ўблям, -яш. Повирубувати (Ол.).

ЗВІЗДЫ, -ів, мн. Зерна колоскових рослин (Св.).

ЗВІЗДЯ, -я, с. Збірн. Вусики на колосках злакових рослин (Св.).

ЗВІЛЬГВИЙ, -а, -е. Відволожений, який став вогким (Ол.).

ЗВІЛЬГНЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ЗВІЛЬГВИЙ** (Ол.).

ЗВІЛЬНИТИ, звільню, -иш. Сповільнити. ✧ **ЗВІЛЬНИТИ КРИК**. Іти повільніше (Пн.).

ЗВІЛЬНІНЯ, -я, с. Дія за знач. **ЗВІЛЬНИТИ** (Пр.).

ЗВІНУВАТИ, -ую, -єш. Видати заміж із посагом (віном) (Пн.).

ЗВІРЕНИЙ, -а, -е. Скривлений (Пн.).

ЗВІРИТИСЯ, звірится. Викривитися, покритися (про дошки) (Пн.).

ЗВІРНИК, -іка. Звіринець (Ол.).

ЗВЛЁЧЫ, -ёчу, -єш. Стягти (Ол.).

ЗВЛЁЧЫСЯ, -ёчуся, -єшся. 1. Насилу встати, підвестися. 2. *Згруб*. Злигатися з кимось, завести небажане знайомство. – Тот хлопчыско звлюкся з батярáми (Ол.).

ЗВОДИТИСЯ, -оджуся, -одишся. 1. Сходитися для спільного подружнього життя. 2. Зводитися, підводитися, вставати. – Мёдвід зв'ювся на задні лапы і зарычав (Рс.).

ЗВОЖУВАТИ, -ую, -єш. Звозити, доставляти транспортом до місця призначення велику кількість чого-небудь (Пр.).

ЗВОНІТУВАТИ, -ую, -єш. Виблювати (Ол.).

ЗВОНКА, *присл.* Ззовні, зверху (Ол.).

ЗВОРА, -ы, *жс.* Пристрій у задній частині воза, що кріпить її постійне положення (Ол.).

ЗГАДЖАТИСЯ, згаджамся, -ашся. Погоджуватися. – Я ся з тым не згаджам (Ол.).

ЗГАМАЖЛЯНИЙ, -а, -е. Пом'ятий, зіжмаканий. – Але згамажляний капелюх в парібка! (Пн.).

ЗГАНЯТИ, зганям, -яш. Будити, піднімати зі сну. – Заран треба мя вчас зганяти, бо ся спізню до фабрики (Пр.).

ЗГАРМАСИТИ, -ашу, -асиш. Зім'яти, поламати (Пн.).

ЗГАРМАШЕНИ, -а, -е. Зім'ятий, змотлошений. – Згармашёну солóму треба порізати на сіку і попарити (Пн.).

ЗГАРТАТИ, згартам, -аш. Згортати, згрібати. – Треба згартати гній с-під коров, жебы были чысты (Пр.).

ЗГАРУВАНИЙ, -а, -е. Спрацьований, вимучений важкою працею. – Ваньо добрі згаруваний на тій господарці (Ол.).

ЗГАРУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Вимучитися від важкої праці, напружатися, натрудитися (Ол.).

ЗГАЦЬКАТИ, згацькам, -аш. Вимучити, виснажити (Пр.).

ЗГЫБ, -а, ч. Суглоб (Ол.).

ЗГЫРЭНИЙ, -а, -е. Скуйовджений (Пр.).

ЗГЫРІТИ, згырю, -иш. Скуйовдити волосся, наїжачитися (Пр.).

ЗГЫРЧАТИ, згырчу, -ыш. 1. Загарчати (про собаку). 2. *Перен.* Буркнути, гиркнути (Ол.).

ЗГЛУПІТИ, -ію, -еш. Здуріти, втратити голову, розгубитися (Пн.).

ЗГЛЯД, -у, ч. Прихильність, милість, ласка до когось (Пн.).

ЗГОБЛЮВАТИ, -юю, -еш. Зістругати рубанком (про дошки) (Пр.).

ЗГОДЛІВИЙ, -а, -е. Згідливий, з яким легко дійти згоди (Ол.).

ЗГОДУВАНИЙ, -а, -е. Згодований, пущений на корм (Пр.).

ЗГОЙНІТИ, згойню, -иш. Занадто розщедритися, розпустити майно (Рс.).

ЗГРАБКЫ, -ів, *мн.* Згромаджені залишки зернових або сіна (Ол.).

ЗГРЕБАТИ, -ебам, -аш. Згребти, зібрати докупи (Пр.).

ЗГРІЗТИСЯ, -йзуся, -ешся. Змарніти від журби, гризоти, перейнятися клопотами (Пр.).

ЗГРЫЗ, -у, ч. Те саме, що **ЗГРЫЗОТА** (Ол.).

ЗГРЫЗОТА, -ы, *ж.* Гризота, клопіт, журба (Ол.).

ЗГРУПУВАНИЙ, -а, -е. Згрупований (Пр.).

ЗГУБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Втрачений (загублений або забутий).

2. Убитий, зниклий (Пт.).

ЗГУКАТИСЯ, згукатся. Очманіти від гуку, крику; розшумітися, розгулятися. – **Кін ся згукав і по́нюс** (Св.).

ЗГУРТУВАНИЙ, -а, -е. Об'єднаний, зібраний у гурт (Рс.).

ЗГАДАТИСЯ, згадамся, -ашся. Зговоритися, випадково завести про щось розмову (Ол.).

ЗІАНІТИ, зганю, -иш. Скритикувати, згудити (Рс.).

ЗІАНЧУВАТИ, -ую, -еш. Те саме, що **ЗІАНІТИ** (Пн.).

ЗІВАЛТУВАТИ, -ую, -еш. 1. Згвалтувати, вчинити наругу.

2. Зчинити гвалт, здійснити галас, голосно закричати «Гвалт!» (Пр.).

ЗІМАТВАТИ, -átвам, -аш. Заплутати (Ол.).

ЗІРАБЛО, -а, *с.* Металевий гребінь для чищення худоби (Св.).

ЗІРАБНІ, *присл.* Зграбно; вправно. – Хлопець сів зграбні на рове́р (Ол.).

ЗГУРБИТИСЯ

ЗГУРБИТИСЯ, згу́рбится. Зморщитися, зібгатися (про погано пошитий одяг) (Пт.).

ЗДАБА́ТИ, зда́бам, -аш, -ат, -áme, -áte, -а́ют. Бути подібним; нагадувати когось або щось. – **О́ркiш зда́бат до я́рцу** (Пр.).

ЗДА́ТИСЯ, зда́мся, -а́шся, -а́тсья. 1. Придатися, знадобитися, стати у пригоді. 2. Здатися, піддатися комусь. 3. Удатися, бути подібним. – **На є́дно ся зда́ме: чо́рны о́чка ма́ме. На дру́ге ся зда́ме: жа́дно нич не ма́ме** (нар. пісня) (Пр.).

ЗДА́ТНІ, присл. Добре, спритно, звично, талановито (Пр.).

ЗДВО́ИТИ, -о́ю, -і́ш. Док. вид до **ЗДВО́ЮВА́ТИ**. Подвоїти (Пт.).

ЗДВО́ЮВА́ТИ, -ю́ю, -є́ш. Подвоювати, збільшувати вдвічі (Пт.).

ЗДЕ́ВАСТУВА́ТИ, -у́ю, -є́ш. Знищити, опустошити (Пр.).

ЗДЕ́ЛКАТН́ИТИ, -і́ю, -є́ш. Зніжитися, стати дуже слабовольним, кволим, нездатним зарадити собі (Пр.).

ЗДЕНЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -є́ш. Знервувати, розсердити, вивести з рівноваги; зіпсувати комусь настрої (Пр.).

ЗДЗЯ́ДИТИ, -я́джу, -я́диш. Насилу, невдало виконати якусь роботу. – **Яко́си здзя́див-є́м то́ты ке́рпці** (Пр.).

ЗДЗЯ́ДИ́ТИ, -я́джу, -я́диш. Постаріти. – **Ге́т-є́м ю́ж здзя́дів** (Пр.).

ЗДИ́ВАЧА́ТИ, -а́чам, -аш. Химерити, поводитися чудно, незвично (Ол.).

ЗДІ́ВО, -а, с. Диво, дивина. – **То зді́во, як ся у́дав я́рец!** (Пт.).

ЗДИ́ВУВА́НИЙ, -а, -е. Здивований (Пр.).

ЗДЫ́ГАНЯ́ТИ, -а́ням, -я́ш. Сильно гнати, мучити швидким бігом (про коней) (Ол.).

ЗДЫ́ГАНЯ́ТИСЯ, -а́нямся, -я́шся. Гасати, ганяти (Ол.).

ЗДЫ́Х, -у, ч. Скон, останній подих. – **Сьмі́явся до зды́ху** (Пр.).

ЗДИ́ВА́ТИСЯ, зді́вамся, -а́шся. Знушатися (Пр.).

ЗДО́БНІ, присл. Гарно, красиво (Рс.).

ЗДО́БРИТИСЯ, здо́брюся, -и́шся. Подобрішати; змилосердитися (Ол.).

ЗДО́ГАДА́ТИ, -а́дам, -аш. Згадати, пригадати (Ол.).

ЗДО́ЙМА́ТИ, здо́ймам, -аш. 1. Знімати, брати що-небудь згори. 2. Скидати (про одяг). ✧ **ЗДО́ЙМА́ТИ РУ́КЫ ДО БО́ГА**. Молитися (Пр.).

ЗДО́ЛЬНІ, присл. Талановито, розумно, вміло (Пр.).

ЗДОПТА́ТИ, здо́птам, -аш. Пото́птати ногами, порозчавлювати (Рс.).

ЗДО́ХЛЯК, -яка, ч. Хирлявець, людина або тварина, що має поганий, хворобливий вигляд (Пр.).

ЗДРА́ВИЙ, -а, -е. Здоровий (Пт.). **ЗДРА́ВЫ!** виг. Здорові були! (*вітання при зустрічі*). **БУ́ДТЕ ЗДРА́ВЫ!** 1. Будьте здорові! (*ввічливе побажання*). 2. Бувайте здорові! (*усталена форма прощання з кількома особами або з однією при звертанні до неї на «ви»*). **ХО́ДТЕ ЗДРА́ВЫ!** Ідіть здорові! (*форма прощання господаря з гостями*) (Пр.).

ЗДРАВІ́ЧКО, -а, с. Здрі́бн. до ЗДРА́В'Я. Здоров'ячко (Пт.).

ЗДРАВНИ́ЦЯ, -і, ж. Пансіонат, відпочинково-оздоровчий заклад (Пр.).

ЗДРА́В'Я, -я, с. Здоров'я. – Дай, Б́же, здра́в'я! – Дай і вам! (Пт.).

ЗДРА́ДА, -ы, ж. 1. Зрада, перехід до ворога. 2. Подружнн невірність (Рс.).

ЗДРАДЖА́ТИ, -а́джам, -аш. Зраджувати (Рс.).

ЗДРАДЖЕ́НИЙ, -а, -е. Зраджений (Рс.).

ЗДРА́ДНИК, -і́ка, ч. Зрадник, відступник (Рс.).

ЗДРІ́ТУВА́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до ЗДРІ́ТУВА́ТИ. Скріплений дротом (Ол.).

ЗДРІ́ТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Скріпити, стягнути дротом. – Глиня́ні го́рці тре́ба здрі́тува́ти, же́бы до́вше служы́ли (Ол.).

ЗДУ́ТИСЯ, зду́єся. Вет. Захворіти на здуття й непрохідність кишківника (про худобу). – **Корóва ся зду́ва от коні́чу** (Ол.).

ЗДУ́ШЫ́ТИСЯ, зду́шуся, -ы́шся. Перегрітисся, спітніти (Ол.).

ЗЕ́ЛІН, зелєні, ж. Зелень, зелені насадження (Ол.).

ЗЕЛЮ́НКА, -ы, ж. 1. Недостигле, зелене яблуко; сорт зимових яблук. 2. Дизентерія (Пр.).

ЗЕМЛЕКО́ПАЧ, -а́ча, ч. Землекоп (Пр.).

ЗЕМЛЕТРА́СІНЯ, -я, с. Землетрус (Пр.).

ЗЕ́М'ЯК, -яка, ч. Картопля (Ол.).

ЗЕМ'ЯЧА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до ЗЕ́М'ЯК. Картопляний (Ол.).

ЗЕ́РО, -а, с. Нуль, нульове значення у числах (Ол.).

ЗЕЦИРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Муштрувати (Пр.).

ЗЖЕРТИЙ

ЗЖЕРТИЙ, -а, -е. Пожертвий, розірваний хижаками; пожадливо з'їдений (Ол.).

ЗЖУВА́НИЙ, -а, -е. Жжований (Пр.).

ЗЗЯ́ЯНИЙ, -а, -е. Задиханий, засапаний (Ол.).

ЗЗЯ́ЯТИСЯ, ззя́ямся, -яшся. Задихатися, засапатися. – **А́ле-м** ся ззя́яв, зя́кля-м ся ви́дра́пав на то́ту го́ру (Пр.).

ЗИЙС, *присл.* Знову (Св.).

ЗИМНА́ВИЙ, -а, -е. Холоднуватий (Ол.).

ЗИМНА́ВО, *присл.* Холоднувати (Ол.).

ЗЫ́ГАР, -а́ря, ч. Годинник настінний або настільний (Ол.).

ЗЫ́АРОК, -рка, ч. Годинник наручний (Ол.).

ЗЫ́З, -а, ч. Косоокість. – **Што смóтриш на мня зы́зом?** (Ол.).

ЗЫ́ЙТИСЯ, зый́дуся, -ешся. Зійтися, зібратися разом (Ол.).

ЗЫ́РК, -у, ч. Погляд, миттєве споглядання (Ол.).

ЗЫ́РКА́ТИ, зы́ркам, -аш. Зиркати, позирати час від часу (Ол.).

ЗЫ́СКА́ТИ, зы́скам, -аш. *Док. вид* до **ЗЫ́СКУВА́ТИ**. Здобути, скористати, отримати зиск. – **Він на тым дуже не зы́скав** (Пр.).

ЗЫ́СКУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Користати з чогось, мати зиск, вигоду (Пр.).

ЗІДНА́ТИ, зі́днам, -аш. Найняти когось. – **Ште́фан зі́днав си** слугу на рік (Пр.).

ЗІ́ЙТИ, зі́йду, -еш. ♦ **ЗІ́ЙТИ НА БЛАЗЕ́НЬСКЕ**. Поводитися безглуздо, нерозумно; дістати склероз або старечий маразм (Ол.).

ЗІ́ЛЯ, -я, с. Зілля, дикоростучі трав'яні рослини (Пт.).

ЗІ́ЛЬСКО, -а, с. Бур'ян (Ол.).

ЗІМА́ТИ, зі́мам, -аш. Схопити, спіймати (Пр.).

ЗІПА́ТИ, зі́пам, -аш. Ледве дихати, важко віддихати, хапати ротом повітря (Ол.).

ЗІПНУ́ТИ, зі́пну, -еш. *Однокр.* до **ЗІПА́ТИ**. Дихнути, зробити різкий вдих. – **Як ти дам, то а́ни не зі́пнеш!** (Ол.).

ЗІСТА́ТИСЯ, -а́нуся, -ешся. Зостатися, залишитися (Ол.).

ЗІХА́БИТИ, -а́б'ю, -иш. Залишити, покинути. – **Пожарту́вав** и зі́ха́бив дівку (Ол.).

ЗІ́СТИТИСЯ, з'і́стися. Здійснитися, справдитися (Пр.).

ЗІ́ХА́ТИ, з'і́хам, -аш. З'їхати з обраного шляху (Пр.).

ЗКОЧЕ́НИТИ, -і́ю, -єш. Задубіти, промерзнути до кісток. – **Зкоче́нів-см до́брі на тім моро́зі** (Пр.).

ЗЛАГОДЖЕ́НІ, присл. Дружно, злагоджено, однастайно (Пр.).

ЗЛАЙДАЧЫ́ТИСЯ, -а́чуся, -ы́шся. Розбеститися, розледащитися (Рс.).

ЗЛТА́ТИ, злі́там, -аш, -ат; н. сп. **ЗЛЕТ! (ЗЛІ́ТАЙ!)**. 1. Збігати, побігти швидко кудись. – Злет-ле до скле́пу і куп ми бомбо́нів. 2. Оббігати, обійти багато різних об'єктів (Ол.).

ЗЛТА́ТИСЯ, злі́та́мся, -ашся. Набігатися. – **Добри́-м ся злі́тав за том корво́м!** (Ол.).

ЗЛЦИ́ТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Продати з торгів, з аукціону, пустити на ліцитацію (Рс.).

ЗЛОЇ́ТИ, зло́ю, -іш. Відлупцювати. – **Зло́їв-ем пса кыйо́м, бо хтів мня вже́рти** (Ол.).

ЗЛУДЖА́ТИ, злу́джам, -аш. Обдурювати, зваблювати (Ол.).

ЗЛУДИ́ТИ, злу́джу, злу́диш. Док. вид до **ЗЛУДЖА́ТИ**. Обдурити, звабити (Ол.).

ЗЛЮЗУВА́ТИ, -у́ю, -еш. 1. Змінити когось. 2. Відпустити щось міцно загвинчене. 3. Звільнити місце (Рс.).

ЗЛЮЗЬНИ́ТИ, злю́зьню, -иш. Попустити, зробити вільнішим хід або рух (Ол.).

ЗЛЮПА́ТИ, злю́пам, -аш. Заляпати, забруднити одяг бо́лотом (Ол.).

ЗЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Спаяти два кусні металу (Рс.).

ЗМАГЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Скачати білизну рублем (Пт.).

ЗМАЗУРІ́ТИСЯ, -у́рюся, -ишся. Замазуритися, забруднити обличчя (Пр.).

ЗМАЛІ́ТИСЯ, зма́люся, -ишся. Зменшитися (Пр.).

ЗМАЛЮВА́НИЙ, -а, -е. Намальований; змальований із чогось, перемальований (Пр.).

ЗМАРКОТНІ́ТИ, -і́ю, -еш. Засумувати, зажуритися (Ол.).

ЗМАРНУВА́НИЙ, -а, -е. Змарнілий, виснажений; знищений (Пр.).

ЗМАРТВЕ́НИЙ, -а, -е. Зажурений, заклопотаний (Рс.).

ЗМАРТВІ́ТИСЯ, зма́ртвлюся, зма́ртвишся. Зажуритися (Рс.).

ЗМАРТВІ́НЯ, -я, с. Журба, клопіт. – **Мам ве́льке змартві́ня** (Рс.).

ЗМАСАКРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Вибити, вирізати до решти; по-вбивати всіх (Ол.).

ЗМАСТИТИСЯ

ЗМАСТИТИСЯ, зма́шуся, зма́стишся. Оскоромитися, з'їсти під час посту жирну страву. – **В піст скламáти áбо ся змасти́ти** – то **вшýткo** **éдно** (Св.).

ЗМАТЛАШЫ́ТИ, зматло́шу, -ыш. 1. Змотлошити, сильно побити когось. 2. Змішати, перемішати все разом (Пр.).

ЗМАХА́ТИСЯ, зма́хамся, -ашся. Втомитися. – **А́ле-м** **ся зма́хав!** (Ол.).

ЗМЕ́ДЖЕ, *прийм.* З-поміж. – **Зме́дже** гір показáлася рі́ка (Пр.).

ЗМЕ́ЖЕ, *прийм.* Те саме, що **ЗМЕ́ДЖЕ** (Ол.).

ЗМЕРК, -у, ч. Сутінки, присмерк. – **При́деш до мня о зме́рку** (Пр.).

ЗМЕРКА́НЯ, -я, с. Смеркання (Пр.).

ЗМЕРКА́ТИСЯ, зме́ркатся. Сутеніти. – **Юж** **ся за́чало змерка́ти** (Пр.).

ЗМЕРКНУ́ТИСЯ, зме́ркнеся. *Док. вид* до **ЗМЕРКА́ТИСЯ**. Посутеніти, стемніти. – **Як** **ся зме́ркне, то** **ві́дно звьі́зды** (Пр.).

ЗМЕТА́ТИ, зме́тат. 1. Народити передчасно (про корів, овець, кіз). – **У́ця** **ся зме́тáла**. 2. Скинути, покидати. – **Прий'юз-ем** **сно́пы, трéба** **їх зме́тáти з вóза** (Пр.).

ЗМЫ́ДЛЕНІЙ, -а, -е. Змилений, спінений (Пр.).

ЗМЫ́ДЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Змилювати (мило) (Пр.).

ЗМЫ́ЛИ́ТИСЯ, змы́люся, -ишся. Помилитися в чомусь, схибити. – **Змы́лив-ем** **ся в до́рoзі** (Пр.).

ЗМЫ́СЬЛІ́ТИ, змы́сьлю, -иш. *Док. вид* до **ЗМЫ́СЬЛЯ́ТИ**. Збрехати, вигадати нісенітницю (Ол.).

ЗМЫ́СЬЛЯ́НЯ, -я, с. Вигадка, брехня, побрехенька (Ол.).

ЗМЫ́СЬЛЯ́ТИ, змы́сьлям, -яш. Вигадувати, брехати (Ол.).

ЗМША́НІ, *присл.* Ніяково, збентежено (Рс.).

ЗМО́РА, -ы, *ж.* Привид, мара (Ол.).

ЗМУЧЫ́НЯ, -я, с. Втома (Св.).

ЗМ'Я́ДЖЫ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ЗМ'Я́ДЖЫ́ТИ** (Ол.).

ЗМ'Я́ДЖЫ́ТИ, зм'я́джу, -ыш. Розчавити, роздавити, роздушити (Ол.).

ЗМ'Я́КЧЫ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ЗМ'Я́КЧЫ́ТИ** (Рс.).

ЗМ'Я́КЧЫ́ТИ, зм'я́кчу, -ыш. *Док. вид* до **ЗМ'Я́КЧУВА́ТИ**. Пом'якшити (Рс.).

ЗМ'Я́КЧУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Пом'якшувати, зм'якшувати (Рс.).

ЗНАЛІ́ЗНЕ, -о́го, с. Винагорода за знайдену річ (Ол.).

ЗНАХО́ДКА, -ы, *жс.* Знахідка (Пр.).

ЗНАХО́РСТВО, -а, *с.* Знахарство, ворожитство (Пр.).

ЗНАЧЫ́НЯ, -я, *с.* Значення; авторитет, повага (Пр.).

ЗНАЧЫ́ТИ, зна́чу, -ыш. 1. Значити, класти позначку на чомусь. 2. Мати авторитет; мати якийсь зміст, свідчити про щось (Пр.).

ЗНА́ЧОК, -чка, *ч.* 1. Поштова марка. 2. Зна́чок, маленька пластинка з якимось зображенням, пришпилена до одягу (Ол.).

ЗНЕ́РВУВА́НИЙ, -а, -е. Знервований, роздратований; збуджений, схвилюваний (Пр.).

ЗНЕ́СОК, -ска, *ч.* Перше або останнє яйце, знесене куркою, зазвичай мале за розміром (Пр.).

ЗНЕЦІ́НІНЯ, -я, *с.* Знецінення, позбавлення чогось вартості (Пр.).

ЗНЕШКО́ДЖАТИ, -оджам, -аш. Знешкоджувати (Пр.).

ЗНИМА́ТИСЯ, зніма́мся, -ашся. Фотографуватися (Св.).

ЗНІ́Ч, -а, *ч.* 1. Вечірнє вогнище, присвячене якійсь урочистій події. 2. Прикрашений палаючий факел, яким запалюють урочисте вогнище (Рс.).

ЗОБА́РЯНИЙ, -а, -е. Зварений у лушпинні. – **Зобаря́ны** компе́рі поживні́щи, як скрепта́ны (Пр.).

ЗОБА́РЯТИ, -а́рям, -яш. Зварити в лушпинні (про картоплю). – **Компе́рі** те́ба зобаря́ти в желе́зьяку (Пр.).

ЗОБЛЕ́ЧЫ, -эчу, -еш. Роздягнути, скинути з когось одяг (Пр.).

ЗОБРА́НИЙ, -а, -е. 1. Зібраний у певній кількості. 2. Одягнений, вбраний (Пр.).

ЗОВСЯ́ДИ, *присл.* Звідусіль, звідусюди (Пр.).

ЗОВ'Я́НУТИ, -яну, -еш. Зів'янути, стати сухим, в'ялим (Пр.).

ЗОГНА́ТИ, зожéну, -еш. 1. *Док. вид до ЗГАНЯ́ТИ.* Розбудити. – **Жэбы-с** мя вчас зогнав за́ран. 2. Вигнати, прогнати. – **Збэ-жен** коро́ву з коня́чу, бо ся зду́с (Пр.).

ЗО́ЗА, *прим.* Із-за, з-за. – **Вы́няв зо́за поя́са соқы́ру** (Ол.).

ЗОЗА́ДУ, *присл.* Ззаду. – **Зоза́ду, за хы́жом, был сад** (Ол.).

ЗОЗНАВА́ТИСЯ, -а́вамся, -ашся. Зізнаватися (Пр.).

ЗО́ЛІ, -ів, *мн.* Підметки (Пр.).

ЗОЛІ́ВКА, -ы, *жс.* Підметка (Ол.).

ЗОЛІ́НЯ, -я, *с.* Зоління, виварювання лляного полотна у воді з попелом (Пр.).

ЗОЛОТАР, -аря, ч. Асенізатор, людина, яка займається очищенням нечистот (Пр.).

ЗОЛОТНИК, -ійка, ч. 1. Ремісник, який виготовляє золоті вироби, вкриває позолотою різні предмети. 2. Частина вентиля (Пр.).

ЗОСЕРЕДЖАТИ, -édjam, -аш. 1. Зосереджувати, сконцентровувати увагу на чомусь. 2. Скупчувати, збирати докупи (Пр.).

ЗОСКРЕПТАТИ, -éпчу, -еш. Почистити (про картоплю). – Збскрепч там кус компéry (Ол.).

ЗОШВАЙСУВАТИ, -ую, -еш. Спаяти, з'єднати способом паяння (Пр.).

ЗОШКАРАДНІТИ, -ію, -еш. Споганіти, стати бридким (Ол.).

ЗОШКРЕБАТИ, -éбу, -еш, -е; н. сп. **ЗОШКРЕБ!**; мин. час **ЗОШКРЮБ**. Зішкребти, зняти верхню частину з чогось. – **Трєба** зошкреба́ти ста́ру фа́рбу з ви́глядів (Пр.).

ЗОШПЕТИТИ, -éчу, -éтиш. Док. вид до **ШПЕТИТИ**. 1. Спотворити, споганити. – **Кўля** попа́ла Пе́трóви в ли́це і зошпеті́ла му твар. 2. Перешкодити (Ол.).

ЗОШПЕТНІТИ, -ію, -еш. Те саме, що **ЗОШКАРАДНІТИ** (Ол.).

ЗОШТЫВНІТИ, -ію, -еш. Затужавіти, задубіти (Ол.).

ЗОШТУКОВУВАТИ, -ую, -еш. Складати, зшивати з куснів, клаптів (Ол.).

ЗОШТУКУВАТИ, -ую, -еш. Док. вид до **ЗОШТУКОВУВАТИ** (Ол.).

ЗОЩУЛІТИСЯ, -ўлюся, -ишся. Док. вид до **ЗОЩУЛЯТИСЯ** (Пр.).

ЗОЩУЛЯТИСЯ, -ўлямся, -яшся. 1. Зіщулюватися, скулюватися; згортатися клубком; притискати вуха до голови (про тварин). 2. Мружитися, примружувати очі (Пр.).

ЗОЩУПІТИ, -ію, -еш. Схуднути, стати шуплявим (Пт.).

З-ПОМЕ́ДЖЕ, прийм. З-поміж, з-проміж (Пр.).

З-ПОПЕРЕ́ДУ, прийм. Поперед, спереду (Пр.).

ЗРАБУВА́НИЙ, -а, -е. Награбований, відібраний силоміць (Рс.).

ЗРЕВАНЖУВА́ТИСЯ, -ўюся, -ешся. Відплатити, віддячити; взяти реванш (Ол.).

ЗРЕВІДУВА́ТИ, -ую, -еш. Док. вид до **РЕВІДУВА́ТИ**. Обшукати, ревізувати (Ол.).

ЗРЕПЕРУВА́ТИ, -́ю, -еш. Док. вид до **РЕПЕРУВА́ТИ**. По-
правити, налагодити (Ол.).

ЗРЕЧЬН́Я, -я, с. Зречення, відмова від чого-небудь (Пт.).

ЗРЕ́ШТОМ, присл. Зрештою, врешті (Пр.).

ЗРЬХТУВА́ТИ, -́ю, -еш. Приготувати, зготувати (Ол.).

ЗРІДЖУВА́ТИ, -́ю, -еш. Проріджувати, робити рідшим (Пр.).

ЗРІЗА́НИЙ, -а, -е. Зрізаний, підрізаний. – **Зріза́не дере́во**
в лісі (Пр.).

ЗРІЗУВА́НЕЦ, -нцю, ч. Дрібнолиста салатна цибуля (*Allium Schoenoprasum* L.) (Пр.).

ЗРОБАЧН́ЛИЙ, -а, -е. *Діспр. акт. мин. часу* до **ЗРОБАЧ-
Н́ТИ** (Ол.).

ЗРОБАЧН́ТИ, -іє. Зчервивіти (Ол.).

ЗРО́СТИ, зроста́м, -аш. Зрости, підрости (Рс.).

ЗРУЙНУВА́НИЙ, -а, -е. Зруйнований, знищений, розбитий
(Пт.).

ЗРУША́ТИ, зру́шам, -аш. Зрушувати з місця, переміщувати,
пересувати (Пр.).

ЗСАДЖА́ТИ, зса́джам, -аш. Зсаджувати, знімати щось або
когось із сидіння (Пр.).

ЗУБА́ДЛО, -а, с. Вудила для гнuzдання коня (Пр.).

ЗУ́БЕЦ, -бця, ч. Зубець, зубок, деталь інструмента. – **Зу́бці на**
гра́блях з дубово́го дере́ва (Пр.).

ЗУБРУВА́ТИ, -́ю, -еш. Грубо молоти; молоти на крупу (Ол.).

ЗУВЕРІ́ТИСЯ, -е́рится. Погнутися, повигинатися. – **Ді́шки**
ся зуве́рили на со́нці (Ол.).

ЗУЖВА́ТИ, зу́жвам, -аш. Зім'яти (про одяг) (Пр.).

ЗУЗІ́ТИ, зу́жу, зу́зиш. Звузити (Пр.).

ЗУМОВІ́ТИСЯ, -о́влюся, -о́вишся. Док. вид до **ЗУМОВЛ́Я-
ТИСЯ**. Домовитися. – **Юж зме́ся зумові́ли на за́ран пі́ти до лі́са**
(Св.).

ЗУМОВЛ́ЯТИСЯ, -о́влямся, -яшся. Домовлятися (Св.).

ЗУНОВА́ТИСЯ, -о́вамся, -ашся. Нудитися (Ол.).

ЗУНО́ВНИЙ, -а, -е. Нудний, занудливий (Ол.).

ЗУ́ПА, -ы, ж. Юшка (Пр.).

ЗУФА́ЛЕЦ, -льця, ч. Зухвалець (Пр.).

ЗУФА́ЛИЙ, -а, -е. Зухвалий, непоштивий (Пр.).

ЗУФА́ЛЬСТВО, -а, с. Зухвалість (Пр.).

ЗХІСНУВАТИ

ЗХІСНУВАТИ, -ю, -еш. Скористатися, вжити з користю (Ол.).

ЗЦАПІТИ, -ію, -еш. Одуріти. – **Ты гет зцапів от якогось часу** (Ол.).

ЗЧЕПЛЮВАЧ, -ача, ч. Залізничник, який зчіплює вагони (Пр.).

ЗЯЯНЯ, -я, с. Позіхання (Ол.).

ЗЯЯТИ, зяям, -яш. Дихати відкритим ротом; позіхати. – **Пес вывалил язык і зяят** (Ол.).

ЗЬВАНДАТИ, -андам, -аш. Набридливо, занудливо буркотіти (Пр.).

ЗЬВІДАТИСЯ, -ідамся, -ашся. *Док. вид до ЗЬВІДУВАТИСЯ.* Запитатися (Пр.).

ЗЬВІДУВАТИСЯ, -юся, -ешся. Питатися, розпитувати (Пр.).

ЗЬВІЗДА, -ы, ж. Зірка, зоря, зірниця (Ол.).

ЗЬВІЗДАР, -аря, ч. Астроном, вчений, що спостерігає за зорями, небесними тілами і явищами (Пр.).

ЗЬВІЗДОЧКА, -ы, ж. *Здрібн. до ЗЬВІЗДА.* Зірочка, зіронька (Ол.).

ЗЬВІР, -а, ч. Звір, дика тварина (Рс.).

ЗЬВІРНИК, -йка, ч. Звіринець, зоопарк (Рс.).

ЗЬВІСТ, звџсти, ж. Злість, злоба, недоброзичливість (Ол.).

ЗЬДЗІВАТИСЯ, -івамся, -ашся. Див. **ЗДІВАТИСЯ** (Пр.).

ЗЬЛІ, присл. Зле, погано, кепсько, недобре (Ол.).

И

ИНДИ́ЧА, -а́ти, с. Індиченя, пташеня індика (Рс.).

ИНДИЧЫ́НА, -ы, *жс.* Індичина, м'ясо індика або індички. —

Індичы́на — то найліпше м'ясо (Пр.).

ИНДИЧЫ́ТИСЯ, -йчуся, -ышся. Бундючитися (Рс.).

ІНДОР, -о́ра, ч. Індик (Рс.).

ІСТІ, *присл.* Істинно, справді, на правду (Св.).

ІСТЫ́, *присл.* Те саме, що **ІСТІ**. — **Істы́**, вам по́вім, так бы́ло (Пт.).

І́ТИ, йду, йдеш, йде. Див. **І́ТИ** (Пр.).

ЙЩЫ́, *присл.* Ще, іще (Ол.).

I

ІВАН-ПОКЫІВАН, -ána... -ána, ч. Іванець-киванець, лялька-хиталка (Пр.).

ІГРЫСКО, -а, с. Ігрище, грище (Пр.).

ІГНОРУВАНИЙ, -а, -е. Ігнорований, відчужуваний, нехтуваний (Рс.).

ІДІЙОТ, -ота, ч. Ідіот, психічно хвора людина (Св.).

ІЗДЭБКА, -ы, жс. Маленька кімнатка (Ол.).

ІЛЬНЯНИЙ, -а, -е. Лляний, виготовлений із льону (Ол.).

ІЛЬНЯНКА, -ы, жс. Одяг із лляного полотна (Ол.).

ІМАТИ, імам, -аш, -ат; -áme, -áte, -áют; н. сп. **ІМАЙ!** Ловити, хапати. – **Іма́ти пта́хів – то дост тру́дна спра́ва** (Пр.).

ІМАТИСЯ, іма́мся, -ашся. Братися. – **Ви́штько́го ся і́мав** (Ол.).

ІМЕНО, -éни, с. Ім'я, ймення (Пр.).

ІМІГРАНТ, -анта, ч. Іммігрант, переселенець (Св.).

ІНАКШЫТИ, -áкшу, -ыш. Змінювати, робити по-іншому (Ол.).

ІНВАЛІДА, -ы, ч. Інвалід (Пт.).

ІНВЕНТУРА, -ы, жс. Інвентаризація, перевірка наявності матеріальних цінностей, майна якого-небудь господарства (Ол.).

ІНДЕ-КАДИ, присл. Подекуди, де-не-де (Пр.).

ІНДЗІМІР, -іра, ч. Землемір, землевпорядник (Рс.).

ІНЖИНСР, -éра, ч. Інженер, фахівець із вищою освітою в якій-небудь галузі техніки (Ол.).

ІНЖИНЕРІЙНИЙ, -а, -е. Інженерний, технічний (Ол.).

ІНЖИНЕРСКИЙ (СКІ), -а, -е. Інженерський. – **Мій сын ма інжинéрскі дй́плом** (Ол.).

ІНЖИНЕРСТВО, -а, с. Фах інженера (Ол.).

ІНОЗЕМЛЕЦ, -émця. Іноземець, чужинець (Пт.).

ІНОШ, -ів, мн. Весільні старости (Пр.).

ІНТЕРЕС, -éсу, ч. Справа; інтерес, цікавість, увага до когось або чогось (Ол.).

ІНШПЕКТОРАТ, -áту, ч. Інспекторат, установа, що керує навчально-виховним процесом у якомусь районі (Пр.).

ІСКАТИ, іскам, -аш. Ськати, шукати вошей у волоссі (Ол.).

ІСКЕРКА, -ы, жс. Іскорка, іскринка (Ол.).

ІСТІ, *присл.* Див. **ЙСТІ** (Пр.).

ІСТНИЙ, -а, -е. Справжній, дуже подібний до когось. – То **істний** няньо з того хлопця (Ол.).

ІСТНІ, *присл.* Те саме, що **ІСТІ**, **ЙСТІ** (Пр.).

ІСТОТНІ, *присл.* Вагомо, значно (Пр.).

ІТАЛІЙЯН, -яна, ч. Італієць (Св.).

ІТИ, іду, ідеш, іде; ідеме, ідете, ідут; *н. сп.* **ІД!**, **ІДМЕ!**, **ІДТЕ!**

1. Іти. – Ід до́мів! 2. Їхати. – Їшов розбійник ве́рхом на ко́ни (Пр.).

ІШАК, -ака, ч. Ішак, вісюк (Ол.).

І

ЇД, їди, *жс.* Їдь, отрута. – Змійя ма смертєльну їд (Ол.).

ЇДЕЦ, їдця, *ч.* Їдець. – Мій внук кєпський їдец (Пт.).

ЇДЖЫНЯ, -я, *с.* 1. Їжа, харч. – Їджыня в лісі на сьвіжім повітріу было барз смачне. 2. Процес споживання їжі (Пр.).

ЇДЛО, -а, *с.* Те саме, що ЇДЖЫНЯ 1. Їжа (Ол.).

ЇДНАТИ, їднам, -аш, -ат. Наймати. – Слугів їднають на Новий рік (Ол.).

ЇДОВІТИЙ, -а, -е. Отруйний. – В гóрах мóжна чáсто видіти їдовітых гáдів (Пр.).

ЇДОК, -óка, *ч.* Те саме, що ЇДЕЦ (Пр.).

ЇЖ, їжа, *ч.* Їжак (Ол.).

ЇЖДЖАТИ, їджам, -аш, -ат. Їздити час від часу, вибиратися. – Ци чáсто їжджат твій óтец до мíста? (Ол.).

ЇДЖЫНЯ, -я, *с.* Їзда (Рс.).

ЇДЭБКА, -ы, *жс.* Див. ІЗДЭБКА (Пр.).

ЇЗДЕЦ, -дця, *ч.* Їздець, вершник. – Їздец з тебе добрий! (Ол.).

ЇМАТИ, їмам, -аш. Те саме, що ІМАТИ (Пр.).

ЇМОСЦЬ, -óсці, *жс.* Їмость (*шаноблива назва попаді й форма звертання до неї*) (Ол.).

ЇСТИ, їм, їш, їст; *н. сп.* ЇДЖ!, ЇДЖМЕ!, ЇДЖТЕ! Їсти, споживати їжу (Пр.).

ЇХАТИ, їхам, -аш, -ат; їхáme, -áте, -áют; *н. сп.* ЇХАЙ!, ЇХАЙМЕ!, ЇХАЙТЕ! Їхати (Пр.).

Й

ЙОДИ́НА, -ы, *жс*. Йод, розчин хімічного елемента йоду в спирті, вживаний для медичних потреб (Рс.).

ЙОДИНУВА́НЯ, -я, *с*. Дія за знач. **ЙОДИНУВАТИ** (Ол.).

ЙОДИНУВА́ТИ, -ую, -еш. Змашувати йодом (Рс.).

ЙОЙКА́НЯ, -я, *с*. 1. Зойки, стогони. 2. Заїкання (Ол.).

ЙОЙКА́ТИ, йойкам, -аш, -ат. Ойкати, кричати від болю: «Йой!» (Ол.).

ЙОЙЧА́ТИ, йойчу, -ыш, -ыг. Плакати. – Дзе́цко йойчы́т, трéба го втишы́ти (Пр.).

ЙОНКА́ТИ, йонкам, -аш, -ат. 1. Заїкатися. 2. *Перен.* Пога́но читати (Пр.).

ЙО́НКАЧ, -а́ча, *ч*. Заї́ка, людина з дефектом вимови (Пр.).

ЙО́РДАН, -а́ну, *ч*. Йордан, церковне свято Водохрестя (Пт.).

ЙО́ТА, -ы, *жс*. Назва літери алфавіту на позначення звука «й».

✧ **ЙО́ТА В ЙО́ТУ**. Сти́сло, то́чно (Пр.).

К

К, прийм. До. – Прийдте к нам гвечыр на гербáтку (Ол.).

КАБА́ЛА, -ы, *жс.* 1. Кабалістика, містична філософія часів Середньовіччя, в основі якої лежить символічне тлумачення єврейських священних текстів. 2. Кабала, боргова залежність (Пр.).

КА́БАН, -ána, *ч.* Дикий кабан, дик (Св.).

КАБА́НІНА, -ы, *жс.* М'ясо дика (Св.).

КА́БАТ, -áта, *ч.* 1. Довга широка спідниця. 2. Каптан. – Мам ка́бат з червénим ковні́ром (Ол.).

КА́БЗЛЯ, -і, *жс.* 1. Капсула, оболонка. 2. Капсуль, металевий ковпачок з вибуховою речовиною, що запалює заряд у набої (Рс.).

КАВА́ЛЕЦ, -льця, *ч.* Кавалок, шматок (Ол.).

КАВА́ЛЕР, -éра, *ч.* 1. Кавалер, молодий чоловік або юнак, що супроводить жінку. 2. Нежонатий парубок (Пн.).

КАВАЛЕРІ́СТА, -ы, *ч.* Кавалерист, кіннотник (Пн.).

КАВАЛЕРІ́Я, -ії, *жс.* Кавалерія, кіннота (Св.).

КАВА́ЛЬЦОВА́ТИ, -юю, -єш. Кавалкувати, шматувати (Ол.).

КАВА́ЛЬЧЫК, -й́ка, *ч.* *Змени.* до КАВА́ЛЕЦ. Кавалочок, шматочок. – Дай мі кавáльчык хлі́ба (Ол.).

КА́ВКА, -ы, *жс.* Галка, птах родини воронових. – Ка́вка ка́в-чыт (Пр.).

КАВЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. *Прийм.* до КАВЦІ́Я. Завдатковий (Ол.).

КАВЦІ́Я, -ії, *жс.* Завдаток, частина грошової суми, що виплачується наперед як записка виконання всіх зобов'язань (Пр.).

КА́ВЧУК, -у́ка, *ч.* Каучук, смолиста речовина, що використовується для виготовлення гуми (Рс.).

КАДЕНЦІ́Я, -ії, *жс.* Період урядування членів суду й рад (Пр.).

КАДІ́СИ, *присл.* Десь, кудись (Ол.).

КА́ДОБ, -оба, *ч.* Кадіб, велика діжка для збіжжя (Пр.).

КА́ДРИЛЬ, -й́ля, *ч.* 1. Кадриль, французький танець і музика до нього. 2. Найгірший сорт м'ясного виробу – сальтисону (Рс.).

КА́ДУБ, -уба, *ч.* Бочка без дна і покришки, видовбана з цілого обрубка деревини, яка слугує цямриною колодязя (Рс.).

КА́ДУК, -ука, ч. Спадок, залишений людиною без кровних спадкоємців, який переходив у власність держави (Пр.).

КАДУ́ЧНИК, -йка, ч. Людина, що привласнила чуже майно (Пр.).

КА́ДЬ, -і, ж. Величезна бочка без покришки, що розширюється донизу (Пн.).

КА́ЖДИЙ, -а, -е, *займ.* 1. Кожний, кожен. 2. Всякий (Ол.).

КАЖДОРАЗОВИЙ, -а, -е. Щоразовий (Ол.).

КАЗА́НЯ, -я, с. Казання, проповідь священника в церкві. – Сі́дит, як на німе́цкім каза́нню (Пр.).

КАЗА́НЯР, -яра, ч. Проповідник (Пр.).

КАЗІ́ЛЕН, -ёну, ч. Зілля з голубим цвітом (Пт.).

КАЗІ́ТЕЛЬ, -ёля, ч. Шибеник, бешкетник, урвитель (Ол.).

КАЗИТЕ́ЛЬКА, -ы, жс. 1. Жін. до **КАЗІ́ТЕЛЬ**. Бешкетниця, пустунка. 2. Вередлива, примхлива жінка (Ол.).

КАЗИ́ТИСЯ, ка́жуся, ка́зишся. Бешкетувати, пустувати (Ол.).

КАЗІ́МІРКА, -ы, жс. Кашмірова хустка з тороками (Пр.).

КАЙДА́НКИ, -ів, *мн.* Наручники (Пр.).

КА́ЙЗЕР, -ёра, ч. Кайзер, цісар (титул німецьких імператорів) (Пр.).

КА́ЙФАС, -аса, ч. Велика переносна скриня для гашення вапна (Пр.).

КАЛА́МУТ, -у́ти, жс. Каламуть, брудна стояча вода у ставку, калюжі (Пр.).

КАЛАПІ́ЖНИК, -йка, ч. Нездара, недоріка, нетіпаха (Ол.).

КАЛЕНІ́ЦЯ, -і, жс. Гребінь (верх) на даху (Ол.).

КАЛѐНДАР, -а́ря, ч. Календар (Пр.).

КАЛІ́БЕР, -бру, ч. Калібр, діаметр труби або каналу дула вогнепальної зброї (Пр.).

КАЛІ́ЙОВИЙ, -а, -е. Калійний (від хімічного елемента калію) (Пр.).

КАЛІСО́НЫ, -ів, *мн.* Підштанки, кальсони (Ол.).

КАЛЮ́ГА, -ы, жс. Нечистоти, фекалії (Рс.).

КАЛЯРЕ́ПА, -ы, жс. Кольрабі, вид капусти (Ол.).

КАЛЯФІО́РЫ, -ів, *мн.* Цвітна капуста (Ол.).

КАЛЯФІО́РОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КАЛЯФІО́РЫ**. – Гнесма́ли-зме каляфіо́рову зу́пу (Ол.).

КА́ЛЬВИН, -і́на, ч. *Лайл.* Безбожник. – **Ты, кальві́не!** (Ол.).

КАЛЬКУВАНИЙ

КАЛЬКУВАНИЙ, -а, -е. Калькований, копійований за допомогою кальки (Пр.).

КАЛЬОРІФЕР, -ёра, ч. Калорифер, батарея для нагрівання приміщення (Рс.).

КАЛЬОРІЯ, -йї, жс. Калорія, одиниця міри тепла, потрібного для нагрівання 1 л води до 1°С.

КАЛЬОШЫ, -ів, мн. Калоші, вид гумового взуття. **СЕНДЗЯ-КАЛЬОШ!** Гнівний вигук на адресу футбольного судді (Пр.).

КАЛЬФИС, -йса, ч. Див. **КАЙФАС** (Пр.).

КАМ, част. Чим, як, що. **КАМ ДУХ**. Чимдуж, щодуху, якнайшвидше. **КАМ ДАЛЬШЕ**. Якнайдалше, чимдалі. ✧ **КАМ ХВІЛЬКА**. Щохвилини (Ол.).

КАМАШ, -аша, ч. 1. Вид верхньої сукняної панчохи, застібною на гудзики. 2. Взуття з короткою сукняною халявою (Пр.).

КАМЕНІСКО, -а, ч. Каменюка (Пр.).

КАМЕНІСТИЙ, -а, -е. Кам'янистий (Пр.).

КАМЁРА, -ы, жс. Ліси разом із навколишніми селами, що належали державі. – **Наш сусід прийшов з камери** (Пр.).

КАМЕРАЛЬНИЙ, -а, -е. Державний. **КАМЕРАЛЬНЫ ЛІСЫ**. Державні ліси (Пр.).

КАМІЗЁЛКА, -ы, жс. Камізелька, жилетка як частина чоловічого костюма-трійки (Пр.).

КАМІН, -ёня, ч. Камінь (Пр.).

КАМІННИК, -йка, ч. Кам'яниста річкова долина (Ол.).

КАМІНЯК, -яка, ч. Керамічний горщик для кислого молока (Пр.).

КАМРАТНИЙ, -а, -е. Товариський, дружній (Ол.).

КАМРАЦТВО, -а, с. Дружба, побратимство (Ол.).

КАМФІНА, -ы, жс. Те саме, що **ГАЙС**. Гас (Пн.).

КАМФІНОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КАМФІНА**. Гасовий. – **Камфінова лампа кёпско сьвітіла** (Пн.).

КАНАЛЯР, -яра, ч. Робітник, який чистить канали (Пр.).

КАНАПКА, -ы, жс. Канапка, намащена масляно-сирною пастою маленька скибка хліба чи булки з оселедцем або чимось м'ясним (Пр.).

КАНАРОК, -рка, ч. 1. Канарка, співочий птах родини горобиних із жовтим оперенням. 2. *Перен., жарт.* Людина в жовтому вбранні. 3. Агент тасмної жандармерії (у Польщі) (Пр.).

- КА́НВА**, -ы, *жс*. 1. Коновка, дерев'яне відро для питної води. 2. Канва, рідке полотно, що служить основою для вишивання (Пр.).

КАНОВЦЯ, -і, *жс*. *Здрібн.* до **КА́НВА** 1. (Пт.).

- КА́НОН**, -она, *ч*. 1. Те саме, що **КАНО́НА**. 2. Канон, релігійні правила і закони римо-католицької церкви. 3. Вид хорового співу; пісня на честь святого. 4. Вид великого друку (Пн.).

КАНО́НА, -ы, *жс*. Гармата (Пр.).

КАНО́НЕР, -єра, *ч*. Гармаш, артилерист, канонір (Ол.).

КАНОНЁРСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Прикм.* до **КАНО́НЕР** (Ол.).

КАНОНІЗАЦІЯ, -ії, *жс*. Канонізація, урочисте зарахування до числа святих (Пр.).

КАНТ, -у, *ч*. Ребро, край, грань чого-небудь (Пр.).

КАНТІВКА, -ы, *жс*. 1. Гранчаста лінійка. 2. Теслярський брус (Ол.).

КАНТІ́НА, -ы, *жс*. Буфет на території військової частини (Ол.).

КА́НТКА, -ы, *жс*. Складка, стрілка. – **Выпра́суй** сподні так, **же́бы** бы́ли кан́ткы (Рс.).

КА́НТОМ, *присл.* Поверхнево, неґрунтовно (Рс.).

КАНТО́НІСТА, -ы, *ч*. Рекрут (сирота або з бідної сім'ї), вихований у війську (Рс.).

КАНТУВА́ТИ, -ую, -єш. 1. Обшивати, облямовувати кантом. 2. Обтісувати краї дошки, бруса. 3. *Перен.* Вичитувати мораль, сварити. – **Але-м го выканту́вав** (Ол.).

КАНТУВА́ТИСТ, -ости, *жс*. Гранчастість, вугластість; неотесаність (Ол.).

КАНЦЕЛЯ́РІЯ, -ії, *жс*. 1. Гміна, районна управа. 2. Канцелярія, бюро, що займається діловодством (Пр.).

КА́НЦЯР, -яра, *ч*. Брехун, ошуканець (Рс.).

КАНЦЯ́СТИЙ, -а, -е. Гранчастий, ребристий (Ол.).

КАНЦЯ́СТО, *присл.* Гранчасто, вуглувато (Ол.).

КА́ПА, -ы, *жс*. 1. Покривало на ліжку. 2. Попона, накидка на спину коневі (Пр.).

КАПА́НІНА, -ы, *жс*. 1. Бідування, бідацтво, злидні. – **Мам дост той капані́ны, піду заробля́ти пі́няз**. 2. Капання рідини (Ол.).

КАПАРИ́ТИ, -а́рю, -иш. 1. Тяжко бідувати. 2. Жити в нехлюйстві, бруді. 3. Погано, невміло виконувати роботу. – **Він не рб́ит, лем капáрит** (Пр.).

КАПЕЛІХ

КАПЕЛІХ, -іха, ч. Бриль, солом'яний капелюх (Пн.).

КАПЕЛЮШ, -юша, ч. Капелюх, чоловічий і жіночий головний убір (Ол.).

КАПЕЛЯ, -і, ж. Сільські музиканти (Св.).

КАПЕЛЯН, -яна, ч. Капелан, священик у польському війську (Рс.).

КАПЕРА, -ы, ж. Лучок із грабельками на косі, що служить для рівного укладання скошеного у валки (Ол.).

КАПЕЦ, -пця, ч. 1. Тапочок; черевик, викладений повстю. 2. Кінець, капут. – **Скоро мі буде капец, скоро помру** (Рс.).

КАПИЦЯ, -і, ж. 1. Частина колеса у возі. 2. Ремені, що зв'язують бияк із держакom ціпа (Св.).

КАПІТАЛІСТА, -ы, ч. Власник капіталу (Рс.).

КАПКА, -ы, ж. Крихта, дрібка (у знач.: трішки, ледь-ледь). – **Дайте їшчй капку цукрю** (Ол.).

КАПОСТНИК, -йка, ч. Капосник, поганець (Пр.).

КАПОТА, -ы, ж. Чоловіча куртка з домотканого сукна (Пр.).

КАПРАВЕЦ, -вця, ч. Хворий на кон'юнктивіт, людина із закислими очима; людина, що має грубі й червоні повіки (Пр.).

КАПТУР, -ура, ч. Капюшон (Пт.).

КАПУСТИСКО, -а, с. Поле, де росла капуста (Пр.).

КАПУСЦЯНИЙ, -а, -е. Капустяний (Пр.).

КАПУСЦЯНИК, -йка, ч. Білан капустяний, метелик, який відкладає яєчка на листках капусти (Пр.).

КАПУСЦЯНКА, -ы, ж. 1. Капустяний сік. 2. Капусняк, юшка з капустою (Пр.).

КАПЩОХ, -юха, ч. Капшук, торбинка для тютюну (Рс.).

КАРАБІНЕР, -єра, ч. Озброєний карабіном вояк добірних військових частин (Рс.).

КАРАВАН, -ана, ч. Катафалк (Пр.).

КАРАВАНА, -ы, ж. Караван, валка в'ючних тварин, що перевозять по бездоріжжю вантажі й людей (Пр.).

КАРАЛЮХ, -юха, ч. Тарган (Рс.).

КАРАМБОЛЬ, -блю, ч. Несподівана бійка, колотнеча (Рс.).

КАРАНТИНА, -ы, ж. Карантин, тимчасова ізоляція інфекційних хворих (Пр.).

КАРАТИСЯ, карєся. Щастити, таланити. – **Карє му ся на нівім місци** (Ол.).

КАРБОЛЬ, -олю, ч. Карболка. – Карболь добрі дезинфекус (Ол.).

КАРВАТКА, -ы, ж. Галстук, краватка (Пн.).

КАРЕЛ, -рла, ч. Карлик (Пр.).

КАРМАЗИН, -йну, ч. Насичений темно-червоний колір (Св.).

КАРМАК, -ака, ч. Див. **КЫРМАК** (Пн.).

КАРМЕЛЬКОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КАРМЕЛЬОК**. Карамельний (Ол.).

КАРМЕЛЬОК, -лька, ч. Карамелька (Ол.).

КАРП, -а, ч. Короп, прісноводна ставкова риба (Ол.).

КАРПЕЛЬОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КАРПІЛЬ**. Бруквяний (Ол.).

КАРПІЛЬ, -еля, ч. Ріпа, бруква (Св.).

КАРП'ЯЧИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КАРП**. Короповий (Ол.).

КАРУЗЕЛЯ, -і, ж. Карусель (Ол.).

КАРХ, -а, ч. Карк, верхня частина шиї (Пн.).

КАСАРНЯ, -і, ж. Казарма, приміщення для солдатів (Пр.).

КАС'ЄР, -єра, ч. Касир, той, хто завідує касою (Ол.).

КАС'ЄРКА, -ы, ж. *Жін.* до **КАС'ЄР**. Касирка (Ол.).

КАС'ЄРСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Прикм.* до **КАС'ЄР** (Ол.).

КАСЙЄР, -єра, ч. Те саме, що **КАС'ЄР** (Пр.).

КАСЛИК, -йка, ч. Тумбочка при ліжку (Св.).

КАСЛИК, -іка, ч. Те саме, що **КАСЛИК** (Ол.).

КАСОВИЙ, -а, -е. Касовий (Рс.).

КАСЯР, -яра, ч. Злодій, що спеціалізується на грабуванні кас (Пр.).

КАТАСТЕР, -стра, ч. Кадастр, податок (Ол.).

КАТАСТРАЛЬНИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КАТАСТЕР**. Кадастровий, податковий (Ол.).

КАТЕХІЗМ, -ізму, ч. Катехізис, релігійна книга, що містить короткий виклад догматів християнської віри у формі запитань і відповідей (Пр.).

КАТРУПИТИ, -уп'ю, -иш. Знищувати, вбивати (Пр.).

КАТУЛЄЧКО, -а, с. Дитяча іграшка з довгою ручкою й одним коліщатком (Ол.).

КАТУЛЯ, -і, ж. Валок (Ол.).

КАТУЛЯТИ, -улям, -яш. Котити, пересувати круглий предмет у певному напрямі. – Хлбєц катулят колєсо по дорбзі (Ол.).

КАТУ́ЛЬКА

КАТУ́ЛЬКА, -ы, *жс*. Очищений від кори відрізок стовбура смереки завдовжки 1 метр, що використовується для виробництва паперу (Пн.).

КАФЕ́ЛЬНИК, -і́ка, ч. Кахляр, майстер, який виготовляє кахлі (Пр.).

КАФЛЯ́РСТВО, -а, с. Виробництво кахлів (Пр.).

КАФЛЬО́ВИЙ, -а, -е. Кахельний, кахляний (Ол.).

КА́ФТАН, -а́на, ч. Каптан, чоловічий верхній одяг без рукавів (Пр.).

КАФТА́НИК, -і́ка, ч. *Змени*. до **КА́ФТАН**. Каптанець (Пр.).

КАЧУ́РЯВИЙ, -а, -е. Кучерявий (Пн.).

КАШЛІ́СКО, -а, ч. *Згруб*. Дошкульний кашель (Ол.).

КАШТРО́ЛЯ, -і, *жс*. 1. Каструля. 2. *Перен*. Високий капелюх (Пр.).

КА́ЯК, -я́ка, ч. Байдарка, вузький одномісний човен з одним веслом (Пр.).

КАЯКО́ВЕЦ, -вця, ч. Весляр на байдарці (Ол.).

КАЯКО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КА́ЯК** (Ол.).

КАЯ́НКА, -ы, *жс*. Каяття, шкодування з приводу певного вчинку. – *Злі-м купив коріву – му́шу піти на кая́нку* (Пр.).

КВА́ДРАНС, -а́нса, ч. Чверть години, 15 хвилин (Ол.).

КВА́РА, -ы, ч. Той, хто нишком щось краде, робить недозволене (Ол.).

КВА́РНИК, -і́ка, ч. Те саме, що **КВА́РА** (Ол.).

КВАРУВА́ТИ, -у́ю, -єш, -е. Брати щось недозволене (Ол.).

КВАСІ́ТИ, -а́шу, -а́сиш, -ит. Квасити, піддавати бродінню. **КВАСІ́ТИ ЖЕЛІ́ЗО**. Гартувати залізо (Пр.).

КВАСКУВА́ТИЙ, -а, -е. Кислуватий, кисло-солодкий, винний (Ол.).

КВАСКУВА́ТИСТ, -о́сти, *жс*. Кислуватість (Ол.).

КВА́СНИЙ, -а, -е. Квасний, кислий (Рс.).

КВАСО́ТА, -ы, *жс*. Кислятина, що-небудь дуже кисле (Ол.).

КВАСЮ́РА, -ы, *жс*. Те саме, що **КВАСО́ТА** (Ол.).

КВАСЬНІ́ТИ, -і́є. Киснути (Ол.).

КВАТЕ́РА, -ы, *жс*. Квартира (Пт.).

КВАТЕ́РАНТ, -а́нта, ч. Квартирант (Ол.).

КВАТЕ́РКА, -ы, *жс*. Посудина місткістю 1/4 літра (Пн.).

КВАТЕРКО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КВАТЕ́РКА** (Пн.).

КВАТЕРУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Квартирувати, винаймати у когось кімнату або квартиру (Пр.).

КВАТЕРУ́НОК, -нку, ч. Плата за проживання на квартирі (Ол.).

КВЕНКА́ЛА, -ы, ч. Той, хто стогне; скиглій (Ол.).

КВЕНКА́ТИ, квénкам, -аш. Стогнати; нездужати¹ (Ол.).

КВЕНКНУ́ТИ, квénкну, -еш. *Однокр.* до **КВЕНКА́ТИ** (Ол.).

КВИКНУ́ТИ, квйкнеш, -е. Кувікнути (про свиню) (Пр.).

КВИТНУ́ТИ, квйтне. Квітнути, цвісти (про рослини) (Пр.).

КВІТ, -а, ч. 1. Квитанція, посвідка про оплату чого-небудь. 2. Квит, край, кінець. – **Хыжу збуду́вав-см порядні – і квіт** (Пн.).

КВІТОК, -тка, ч. Квітка (Пр.).

КВІТУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Видавати квитанцію чи розписку (Ол.).

КВО́КА, -ы, жс. Квочка, курка, що виводить курчат (Пр.).

КЕЛ, кла, ч. Ікло, зуб між різцями і передньокореневими зубами (Пр.).

КЕЛІ́ЙКА, -ы, жс. Маленька кімната самотньої людини (Пр.).

КЕЛІ́ШОК, -шка, ч. Чарка (Пр.).

КЕ́ЛЮХ, -ю́ха, ч. Келих, велика чарка (Рс.).

КЕЛЮ́ШОК, -шка, ч. Те саме, що **КЕЛІ́ШОК** (Рс.).

КЕЛЬГА́МЕР, -эра, ч. Ковальський молот для виготовлення підків (Пр.):

КЕ́ЛБНЕР, -эра, ч. Офіціант, працівник ресторану або їдальні, який розносить відвідувачам страви (Рс.).

КЕЛЬО́РО. 1. *Числ.* Кілька. 2. *Присл.* Скільки. – **Кельо́ро ста́тку ма́те на господа́рці?** (Ол.).

КЕЛЬТУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Витратити гроші, робити покупки (Ол.).

КЕНДЕ́РІЦЯ, -і, жс. *Рідковжив.* Кукурудза (Св.).

КЕ́РА, -ы, жс. Поворот на дорозі (Пр.).

КЕ́РАТ, -ата, ч. Кінський привід, яким приводяться в дію сільськогосподарські машини: молотарка, січкарня (Рс.).

КЕ́РДЕЛЬ, -эля, ч. Стадо овець або кіз (Пр.).

КЕ́РНОЗ, -о́за, ч. Те саме, що **КО́РНАС** (Пр.).

КЕРО́ВНИК, -йка, ч. Керівник, директор; наставник (Пр.).

КЕРОВНІ́ЦЯ, -і, жс. Кермо (в автомашині, велосипеді) (Пр.).

КЕРОВНІ́ЧКА, -ы, жс. *Жін.* до **КЕРО́ВНИК** (Пр.).

КЕРО́ВЦЯ, -і, ч. Водій автомашини, шофер (Пр.).

КЕРПЦІ

КЕРПЦІ, -ів, *мн.*; *одн.* **КЕРПЕЦ**, -пця, *ч.* Постоли. – Кёрпці носіли з наволоками і без навоблок (Пр.).

КЕРТИЦЯ, -і, *жс.* Кріт (Пн.).

КЕРТОЧЫНЫ, -бчын, *мн.* Кротовина, вирита кротом земля (Пн.).

КЕРУВАНИЙ, -а, -е. Керований, спрямований у бажаному напрямі (Рс.).

КЕСЕЛИЦЯ, -і, *жс.* Кисіль із вівсяного борошна (Ол.).

КЫЙОК, -йка, *ч.* Кийок, палиця, на яку спираються при ходінні (Пр.).

КЫМСИ, *займ.* Кимось, кимсь. – Видіва-м го, же з кымси бесідував на дорбзі (Пт.).

КЫРВАВИЙ, -а, -е. 1. Кривавий, залитий кров'ю. 2. Кров'яний (Пр.).

КЫРВАВИЦЯ, -і, *жс.* *Перен.* Кривавиця, тяжка робота; до-робок важкої праці (Ол.).

КЫРВАВІНЯ, -я, *с.* Кровотеча (Ол.).

КЫРВАВІТИ, -авлю, -авиш. Кривавити, кровоточити (Ол.).

КЫРВАВНИК, -йка, *ч.* Деревій (Пр.).

КЫРВАВО, *присл.* Криваво (Ол.).

КЫРВІСТИЙ, -а, -е. Повнокровний, рум'яний, «кров з мо-локом». – Сусідска дівка ма кырвісты ліця (Ол.).

КЫРМАК, -ака, *ч.* Грубий відламок палиці. – Кырмаком зби-вають ябка (Ол.).

КЫРНАК, -ака, *ч.* Те саме, що **КЫРМАК** (Ол.).

КЫРНАЧА, -а, *с.*; *збірн.* Патиччя (Пр.).

КЫРТОЧОВІНА, -ы, *жс.* Те саме, що **КЕРТОЧЫНЫ** (Ол.).

КЫРЧ, -а, *ч.* 1. Трухлявий, прогнилий сук. 2. *Знев.* Недорос-ток, недомірок (про низькорослу людину) (Пн.).

КЫРШЫНА, -ы, *жс.* Окрушина, крихта (Пн.).

КЫРШЫТИ, кыршу, -ыш. Кришити, дробити (Пн.).

КЫСЛЯК, -яка, *ч.* 1. Кислятина, щось дуже кисле. 2. Кисляк, загусле кисле молоко (Рс.).

КЫТИЦЯ, -і, *жс.* Суцвіття вівса, проса (Св.).

КЫТКА, -ы, *жс.* Дванадцять повісем льону, зв'язаних докупи (Пт.).

КЫХАВКА, -ы, *жс.* 1. Чханья. 2. Нежить (Пр.).

КЫХАНЯ, -я, *с.* Дія за знач. **КЫХАТИ** (Пр.).

КЫХАТИ, кыхам, -аш. Чхати (Пр.).

КЫХНУТИ, кыхну, -еш. *Однокр.* до **КЫХАТИ**. Чхнути (Пр.).

КЫЦКАТИСЯ, кыцкамся, -ашся. Беркицяти, перекидатися через голову; падати (Пр.).

КЫШНЬ, -эни, *ж.* Кишеня. — Не має ані гроша в кышэни (Пт.).

КЫШКА, -ы, *ж.* Кишка, один із відділів травної системи.
СЬЛЭПА КЫШКА. Апендикс (Ол.).

КЫЯНКА, -ы, *ж.* Довбня, великий дерев'яний товкач. — Кыянком товчут запарэны компэрі для пэцят (Пн.).

КІБЦ, -іца, *ч.* Непрошений порадник у грі (Пр.).

КІЗІЙ, -я, -э. Козячий (Ол.).

КІЗЛЯКЫ, -ів, *мн.* Послід тварин (Св.).

КІЗЯКЫ, -ів, *мн.* Юхтові робочі чоботи (Ол.).

КІЗЯР, -яра, *ч.* Козяр, пастух, який пасе кіз (Св.).

КІКС, -а, *ч.* 1. Фальшива нота у співі. 2. Невдалий удар у більярдній грі (Рс.).

КІКУТ, -ўта, *ч.* Кукса, залишок ампутованої руки або ноги (Пр.).

КІЛКУВАТИ, -ўю, -эш. Вбивати дерев'яні кілки-цвяшки в підошву взуття (Пр.).

КІЛЬКАНАДЦЕТ, -этьох, *числ.* Кільканадцять, кількість у межах від 11 до 19 (Пр.).

КІЛЬКАНАДЦЕТЕРО, -ох, *збірн. числ.* Кільканадцятеро (Пр.).

КІЛЬО. 1. -я, *с.* Кілограм. — Кўп'ю два кіля м'яса — і бўде тóго дост на гостіну (Пр.). 2. *Присл.* Скільки. — Кільо то коштўс? **КІЛЬО РАЗ?** Скільки разів? (Ол.).

КІЛЬО-БУД, *присл.* Скільки-небудь, будь-скільки (Ол.).

КІЛЬОМЕТЕР, -тра, *ч.* Кілометр (Пр.).

КІЛЬОФ, -офа, *ч.* Кайло, вид загостреного молота, призначеного для розбивання мурів або копання землі (Пр.).

КІМЕЛЬ, -элю, *ч.* Горілка, заправлена кмином (Св.).

КІНЧАСТО, *присл.* Загострено, дзюбкасто (Ол.).

КІПКА, -ы, *ж.* Копиця сіна або соломи (Пр.).

КІРКУТ, -ўта, *ч.* Єврейський цвинтар (Рс.).

КІРЧЫК, -ўка, *ч.* Міра об'єму сипких речовин, що становить чверть кірца (Ол.).

КІСЕЛИЦЯ

КІСЕЛИЦЯ, -і, *жс.* Див. **КЕСЕЛІЦЯ** (Пн.).

КІСТ, *кóсти, жс.* Кістка, кість, складова частина кістяка людини та хребетних тварин (Пр.).

КІСТО, -а, *с.* Тісто (Пт.).

КІСЯ, -яти, *с.* Держак коси. – До кісяти потрібні тіж ішчы обрúчка і глóбок (Св.).

КІТ, -у, *ч.* Замазка для вікон та дверей, виготовлена з крейди й оліфи (Ол.).

КІТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Замазувати щілини між склом і рамою у вікні (Ол.).

КІ́ТЯ, -і, *жс.* Хліб, призначений на церковний парастас (Ол.).

КІ́ЧКА, -ы, *жс.* Гра в палки: підбивання однієї палички іншою (Пр.).

КЛАК, -а, *ч.* Волосина у страві (Пт.).

КЛА́КЫ, -ів, *мн.* Третій, найгірший сорт льону (Св.).

КЛА́НИЦЯ, -і, *жс.* Ручиця, один із похило укріплених у насаді воза кілків, які підтримують драбини або бічні дошки у возі. – Передні кланіці закрі́пéны на рухóмім обéртни, а за́дні закрі́пéны наглу́хо (Пр.).

КЛАПА́ЧЫК, -ы́ка, *ч.* Складаний кишеньковий ніжик (Пн.).

КЛА́ТИК, -ы́ка, *ч.* Невеликий обрізок дошки; дерев'яна заготовка (Пн.).

КЛА́ЧОК, -чка, *ч.* Жмут скуйовдженого волосся (Ол.).

КЛЕ́ЙК, -і́ка, *ч.* Клейкий відвар крупи, рису, вівса (Пр.).

КЛЕ́ЙНЯ, -я, *с.* Клеєння (Пр.).

КЛЕЙМУВА́НИЙ, -а, -е. Клеймований, позначений клеймом (Пт.).

КЛЕКА́ЦКЫ, -цок, *мн.* Агрус (Рс.).

КЛЕПА́ЛО, -а, *с.* Весь інструмент, необхідний для клепання коси (Пт.).

КЛЕ́ПАЧ, -а́ча, *ч.* 1. Дерев'яний молот у сукновальні (фолюші), який приводиться в дію силою води, що падає на млинове колесо. 2. Чоловік, який клепає косу. 3. *Жарт.* Лелека (удари дзьобом якого нагадують клепання) (Пр.).

КЛЕ́РИК, -ы́ка, *ч.* Клерикал, прихильник влади духовенства (Пр.).

КЛÉРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Очищати, робити світлим, прозорим; рафінувати. – Ві́но ся юж склeрува́ло (Пт.).

КЛИЇСТИЙ, -а, -е. Клейкуватий, липкий (Ол.).

КЛИЙ, клію, ч. Клей (Ол.).

КЛІЙНИЦ, -нця, ч. Вішак (Пн.).

КЛІЄНТЄЛЯ, -і, жс. Клієнтура (Рс.).

КЛІЧКА, -ы, жс. Петля (Св.).

КЛІЩЫКЫ, -ів, мн. Маленькі плоскогубці (Ол.).

КЛО́КЫ, -ів, мн. Клоччя льону (Пр.).

КЛУ́САК, -а́ка, ч. Рисак, кінь, що бігає риссю (Пр.).

КЛУСОВНИК, -й́ка, ч. Браконьер (Пр.).

КЛУСОВНИЦТВО, -а, с. Браконьерство (Пр.).

КЛЮ́БАК, -а́ка, ч. Гачок для вішання одягу (Пн.).

КЛЮ́БИК, -й́ка, ч. Пасмо льону (Ол.).

КЛЮ́КА, -ы, жс. 1. Довга жердина в колодязному журавлі, яка слугує важелем для витягування відра з водою. 2. Жердина з гаком на кінці (Пр.).

КЛЮПНУТИ, клі́пну, -еш. Кліпнути (Св.).

КЛЮ́СКА, -ы, жс. Галушка (Пр.).

КЛЯ́ГАНІЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до КЛЯ́ГАТИ* (Пр.).

КЛЯ́ГАТИ, кля́гам, -аш. Переробляти молоко в сир за допомогою клягу (Пр.).

КЛЯ́ЙСТЕР, -стру, ч. Клейстер, клей, виготовлений із муки (Ол.).

КЛЯ́ЙСТРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Клеїти клейстером; замазувати, заліплювати (Ол.).

КЛЯ́ЙСТРУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Клейкий. 2. Глевкий (про хліб) (Ол.).

КЛЯ́КАТИ, кля́кам, -аш. Клякати, падати на коліна (Пр.).

КЛЯ́МБЕ́РКА, -ы, жс. Застібка, пряжка (Ол.).

КЛЯ́МБРА, -ы, жс. Скоба (Ол.).

КЛЯ́МБРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Закріпляти скобою (Ол.).

КЛЯ́НЦЯТИ, кля́нцям, -яш. Клацати зубами (Пр.).

КЛЯ́ПА, -ы, жс. 1. Кляп; накривка, що закриває отвір. 2. Знев. Стара коро́ва (Пр.).

КЛЯ́ПА́ТИ, кля́пам, -аш. Плескати, ляскати (Ол.).

КЛЯ́ПАЧ, -а́ча, ч. Складаний ніж із дерев'яною колодкою (Ол.).

КЛЯ́ПА́ЧЫК, -ы́ка, ч. Див. **КЛАПА́ЧЫК** (Ол.).

КЛЯ́ПКА́ТИ, кля́пкам, -аш. Те саме, що **КЛЯ́ПА́ТИ** (Ол.).

КЛЯПС, -а, ч. Ляпанець, легенький ляпас (Ол.).

КЛЯ́СА, -ы, жс. Клас (Пр.).

КЛЯСКА́НЯ, -я, с. Оплески, аплодисменти (Пр.).

КЛЯ́СТИ, кыльну, -еш, -е; -éме, -éте, кыльнут; н. сп. **КЫ́ЛЬ-НЫ!**, **КЫ́ЛЬНИЙТЕ!** Клясти, проклинати. – **Прокы́льну го на-ві́ки за його жадóбу!** (Пр.).

КЛЯУБЗÉГА, -ы, жс. Велика пила із двома ручками (Пр.).

КЛЯУЗУ́ЛЯ, -і, жс. Застереження, спеціальна умова в докумен-ті з вимогою обов'язкового її дотримання (Пр.).

КЛЯЧА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **КЛЯЧА́ТИ** (Пр.).

КЛЯЧА́ТИ, клячам, -аш, -ат. Клячати, колінкувати, стояти на колінах (Пр.).

КЛЬОЦ, -а, ч. Брус, дерев'яна колода (Ол.).

КЛЬО́ЦОК, -цка, ч. 1. *Здрібн.* до **КЛЬОЦ**. Брусок. 2. Груд-ка. – **Кльощок sóли** (Ол.).

КНА́ЙПА, -ы, жс. Харчевня, трактир (Ол.).

КНА́ЙПКА, -ы, жс. *Здрібн.* до **КНА́ЙПА**. Невеликий буфет (Ол.).

КНА́ЙПЯР, -яра, ч. Власник трактиру (Рс.).

КНАП, -а, ч. Ткач (Пр.).

КНА́ПКА, -ы, жс. *Жін.* до **КНАП**. Ткаля (Пр.).

КНЕ́ДЕЛЬ, -для, ч. Кнель, галушка з потертої картоплі й бо-рошна (Пт.).

КНЫ́ДЕЛЬ, -для, ч.; *мл.* -длі. Те саме, що **КНЕ́ДЕЛЬ** (Пт.).

КНЫ́ДЛИК, -йка, ч. Лінивий вареник (Пт.).

КНЫ́ДЛІ́ЧОК, -чка, ч. *Змени.* до **КНЫ́ДЛИК** (Пт.).

КО́БАН, -ána, ч. Рівний обрубок деревини, на якому можна що-небудь тесати (Пр.).

КОБА́НЯ, -і, жс. Пристрій, на якому роблять колеса (Пр.).

КОБА́СА, -ы, жс. Ковбаса. – **Дав мі пúто коба́сы** (Пр.).

КОБА́СКА, -ы, жс. *Здрібн.* до **КОБА́СА**. Ковбаска (Ол.).

КОБАСНІ́ЦЯ, -і, жс. Спеціально підготовлена кишка для ковбас (Ол.).

КОБАСЯ́НИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КОБА́СА**. Ковбасний (Рс.).

КОБАЦКА́ТИСЯ, -а́цкамся, -а́шся. Беркияти, перевертати-ся через голову. *Див.* ще **КЫЦКА́ТИСЯ** (Св.).

КОБЫ́ЛІ́ЦЯ, -і, жс. 1. Те саме, що **КОБА́НЯ**. 2. Жеребна кобила (Св.).

КОБЫЛКА, -ы, *жс.* 1. *Здрібн.* Кобилка, маленька самка коня. 2. Підставка у скрипці, на якій натягнуті струни. – **Кобылка** в гуслях мусит быти міцна. 3. Петля в одежі, на яку застібають гаплик (Пр.).

КОБЫЛЯНКИ, -нок, *мн.* Кінський гній (Пн.).

КОБИТА, -и, *жс.* Жінка (Пн.).

КОВНІР, -іра, *ч.* Комір (Пр.).

КОВТАТИ, ковтам, -аш. Стукати, монотонно ударяти в одне й те ж місце (Пн.).

КОВТАЧ, -а́ча, *ч.* Грубий металевий прут із гачком на кінці для роздроблення розпеченого вугілля (Пн.).

КОГОТ, -о́та, *ч.* Кіготь у пернатих (Св.).

КОГУТИ́СКО, -а, *ч.* Великий старий півень, когутисько (Од.).

КОГУ́ТОК, -тка, *ч.* *Здрібн.* Півник (Ол.).

КОГУ́ЩК, -і́ка, *ч.* Назва порошку від головного болю (Пр.).

КОДКОДЫКА́ТИ, -ы́каш, -ат. Кудкудакати. – **Ку́ра кодкоды́кат** (Ол.).

КОЄЦ, ко́йця, *ч.* Клітка для квочки з курчатами (Ол.).

КОЖІВКА, -ы, *жс.* Див. **КОЗІВКА** (Св.).

КОЗАК, -а́ка, *ч.* 1. Запорізький козак; вільна людина в Україні. 2. Те саме, що **КОЗАР** 2. (Пн.).

КО́ЗАР, -а́ря, *ч.* 1. Пастух, який пасе кози. 2. Підберезник, їстівний гриб (Пн.).

КОЗІВКА, -ы, *жс.* Металевий або дерев'яний футляр, наповнений водою, в якому носять брусок для клепання коси (Пр.).

КО́ЗЛЫ, -ів, *мн.* Крокви, що ними кріплять гребінь солом'яної покрівлі (Св.).

КО́ЗУБ, -у́ба, *ч.* Козуб, луб'яний кошичок для суніць (Рс.).

КОЗЯ́ЧКЫ, -чок, *мн.* Послід кіз (Пт.).

КОЙ, *присл.* Якщо, коли. – **Кой** бестія му́дра, не даст ся обциганити (Пр.).

КОКА́РДА, -ы, *жс.* Бант, зав'язана стрічка, що прикрашає волосся або одяг (Ол.).

КОКА́РДКА, -ы, *жс.* *Здрібн.* до **КОКА́РДА**. Бантик, стрічечка (Ол.).

КОКЕТЕ́РІЯ, -ії, *жс.* Кокетство, залицяння (Пр.).

КОКОСОВИЙ, -а, -е. Дуже корисний, досконалий, вдалий, прибутковий. – **Кокосовы** інтереси в гандлю (Рс.).

КОКОШКА

КОКОШКА, -и, *жс.* Молода курка, що несеться перший рік (Ол.).

КОКСОВНИЦЯ, -і, *жс.* Піч для коксування вугілля (Пр.).

КОКСОВНЯ, -і, *жс.* Підприємство, де коксують вугілля (Пр.).

КОЛАЧ, -а́ча, *ч.* Калач, булка з білої муки (Пр.).

КОЛАЧЫКЫ, -ів, *мн.* Лісова мальва (Пр.).

КОЛЕНІЙ, -а, -е. Колений, розтятий на частини (Пр.).

КОЛЕЦ, -льця, *ч.* Колючка (Ол.).

КОЛЕЧКО, -а, *с.* Здрібн. Кільце; колішатко (Пр.).

КОЛІШНЯ, -і, *жс.* Возівня, приміщення для зберігання возів, саней (Пр.).

КОЛІГА, -и, *ч.* Товариш (Рс.).

КОЛІГУВАТИ, -ую, -єш. Товаришувати, приятелювати (Рс.).

КОЛІЙ, -єї, *жс.* 1. Колія, залізниця. 2. Черга. – По колії треба йти за білетом (Пр.).

КОЛІЙКА, -и, *жс.* 1. Вузькоколійна залізниця. 2. Те саме, що **КОЛІЙ** 2. (Ол.). **КОЛІЙКА ЛІНОВА**, -и... -ой, *жс.* Фунікулер, підвісна дорога (Рс.).

КОЛІЙНИЦТВО, -а, *с.* Господарювання на залізниці (Рс.).

КОЛІЙОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КОЛІЙ** 1. Залізничний (Пр.).

КОЛІНДРА, -и, *жс.* Коріандр, рослина родини зонтичних, насіння якої додають як приправу до м'ясних страв, печива (Св.).

КОЛІЯР, -яра, *ч.* Залізничник, працівник залізниці (Ол.).

КОЛІЯРКА, -и, *жс.* *Жін.* до **КОЛІЯР** (Ол.).

КОЛІЯРСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Прикм.* до **КОЛІЯР** (Ол.).

КОЛІ-БУД, *присл.* Коли-небудь, будь-коли (Пр.).

КОЛІСИ, *присл.* Колись (Пт.).

КОЛІСКО, -а, *с.* 1. Велике коло. 2. Грубий і довгий кіл (Ол.).

КОЛІСТИЙ, -а, -е. Колоподібний (Ол.).

КОЛІСТІ, *присл.* Колоподібно (Пт.).

КОЛИШУЧЫ, *дієприсл. теп. часу.* Колишучи, хитаючи коліскою (Св.).

КОЛІДОР, -бра, *ч.* Коридор (Рс.).

КОЛІДУВАТИ, -ую, -єш. Не погоджуватися, перечити (Св.).

КОЛОДІЙСКИЙ (СКІ), -а, -е. Колодійський, пов'язаний із виготовленням коліс (Пр.).

КОЛОДІЙСТВО, -а, *с.* Колісництво, виготовлення коліс, ремесло колодія (Ол.).

КОЛОМАЗ, -ази, *жс.* Коломазь, мастило для коліс, виготовлене з дьогтю і смоли (Ол.).

КОЛОМАЗНИЦЯ, -і, *жс.* Мазниця, посудина для дьогтю (Ол.).

КОЛОТЯ, -я, *с.* Колення, коління (Ол.).

КОЛЮМНА, -ы, *жс.* Колона, високий стовп, що є частиною архітектурної споруди (Ол.).

КОЛЮМНАДА, -ы, *жс.* Колонада, ряд колон (Ол.).

КОЛЮМНОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КОЛЮМНА**. Колонний (Ол.).

КОЛЮШНЯ, -і, *жс.* Те саме, що **КОЛІШНЯ** (Св.).

КОЛЯЩИЙКА, -ы, *жс.* Вечеря з музикою й танцями, урочисте прийняття (Пр.).

КОЛЬБА, -ы, *жс.* Приклад рушниць (Пн.).

КОЛЬОНСКИЙ, -а, -е: **КОЛЬОНСКА ВОДА**, -ой... -ы, *жс.* Одеколон (Пр.).

КОЛЬОР, -ору, *ч.* Колір, забарвлення (Пр.).

КОЛЬОРОВО, *присл.* Барвисто (Ол.).

КОЛЬОС, -оса, *ч.* Колос, статуя чи обеліск гігантських розмірів; велет, що-небудь надзвичайно велике. ✦ **КОЛЬОС НА ГЛИНЯНЫХ НОГАХ**. Зовні величне, а насправді слабе (Рс.).

КОМАНДЕР, -эра, *ч.* Командир, керівник (Пр.).

КОМБІНУВАНИЙ, -а, -е. Комбінований, який становить комбінацію чого-небудь (Пр.).

КОМЕДИЯ, -ії, *жс.* 1. Комедія, драматичний твір із веселим сюжетом. 2. Кумедія, смішний випадок, курйоз (Пр.).

КОМИН, -йна, *ч.* Комин, димар (Ол.).

КОМИНОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КОМИН**. – Саджу коминіву вимітають коминяре (Ол.).

КОМИНЯР, -яра, *ч.* Сажотрус (Ол.).

КОМИНЯРКА, -ы, *жс.* 1. Дружина сажотруса. 2. Спеціальний вовняний головний убір (Ол.).

КОМИНЯРСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Прикм.* до **КОМИНЯР** (Ол.).

КОМИНЯРСТВО, -а, *с.* Ремесло сажотруса (Ол.).

КОМИНЯРЧЫК, -ыка, *ч.* Учень сажотруса (Ол.).

КОМІРНИК, -йка, *ч.* Той, хто винаймає собі квартиру в когось, квартирант (Пр.).

КОМПАНІЯ, -ії, *жс.* 1. Військова частина, що налічує 100–120 солдатів. 2. Компанія, гурт, товариство (Пр.).

КОМПЛЕТ

КОМПЛЕТ, -ету, ч. Комплект, повний набір предметів, які становлять щось ціле або мають однакове призначення (Рс.).

КОМПЛЕТНИЙ, -а, -е. Повний, цілковитий (Ол.).

КОМПЛЕТНІ, присл. Цілком, цілковито, повністю (Ол.).

КОМПЛЕТНІСТ, -ости, жс. Повна кількість, вичерпність (Ол.).

КОМПЛЕТУВАТИ, -ую, -еш. Комплектувати, набирати потрібну кількість чого-небудь (Ол.).

КОНАРА, -ы, жс. Гілка, гілляка, галуза. – Будеме ламати, будеме таргати з конарами, з конарами (нар. пісня) (Пн.).

КОНВОЄНТ, -єнта, ч. Конвоїр (Рс.).

КОНЕЦ, кінця, ч. Кінець (Ол.).

КОНЕЧНІ, присл. Обов'язково, неодмінно. – Конечні мусиш прийти до мня (Ол.).

КОНЗУЛЯТ, -яту, ч. Консульство, представництво однієї держави в іншій (Пр.).

КОНЗУЛЬ, -яту, ч. Консул, урядова особа, що представляє й захищає в іншій країні інтереси своєї держави та її громадян (Пр.).

КОНІСКО, -а, ч. Коняка, великий худий кінь (Св.).

КОНІЧ, -йча, ч. Конюшина. – Вынес коням конічу! (Пт.).

КОНІР, -іра, ч. Див. **КОВНІР** (Св.).

КОНКОЛЬ, -олю, ч. Рідковжив. Кукіль, бур'ян родини гвоздикових із темно-рожевими квітками й отруйним насінням, який росте серед хлібних злаків (*Agrostemma* L.) (Ол.).

КОНОСТАС, -аса, ч. Иконостас (Св.).

КОНТЕНТ, дієпр. Задоволений, вдоволений (Рс.).

КОНТРА, -ы, жс. 1. Гальмова педаль у велосипеді. – Зонсува мі ся контра в ровєри. 2. Заперечення, проти, наперекір (Рс.).

КОНТРОЛЯ, -і, жс. Контроль, нагляд, перевірка когось (Рс.).

КОНТРУВАТИ, -ую, -еш. 1. Гальмувати (під час їзди на велосипеді). 2. Перечити, суперечити (Рс.).

КОНТЯ, -і, жс. Заплетена і закручена на голові коса в заміжньої жінки (Пр.).

КОНФІТУРА, -ы, жс. Варення (Пр.).

КОНШАХТЫ, -ів, мн. Таємні зносини. – Они мают медже собом якісы коншахты (Пт.).

КОНЯРКА, -ы, жс. Конюшня, стайня для коней (Пр.).

КОПАЛЬНЯ, -і, жс. Соляна або кам'яновугільна шахта (Пр.).

КОПАЛЬНЯК, -яка, ч. Шаховий стояк, кріпильний ліс (Пр.).
КОПАНИНА, -и, ж. Невмілі удари ногами по м'ячу; безладні удари ногами (Пр.).

КОПАНИЦІ, -аниці, *мн.* 1. Маленькі дитячі санки. 2. Саморобні сани для перевезення товарів (Пн.).

КОПЕЛЯК, -яка, ч. Те саме, що **КОПЫЛЯК** (Пн.).

КОПЕР, -пру, ч. Кріп, городня рослина (Ол.).

КОПЕРАТЫВА, -и, ж. Магазин, крамниця (Рс.).

КОПЕРАТЫВНИЙ, -а, -е. Магазинний (Рс.).

КОПЕРТА, -и, ж. Конверт (Пр.).

КОПЕЦ, -пця, ч. Бурт, кагат, копець. — Кінець компери або бураків накривають чатином і листьом (Ол.).

КОПІСТО, *присл.* З верхом. — Насипте мі соли до горнята, але кописто (Пр.).

КОПІТКО, -а, с. *Здрібн.* Копитце (Пр.).

КОПИТКОВЕ, -ого, с. Шляхове мито; мито, яке брали при в'їзді на торговицю зі свійськими тваринами (Пр.).

КОПЫЛИТИ, -ылиш, -ит. Привести на світ позашлюбну дитину (Св.).

КОПЫЛЯ, -яти, с. *Знев.* Копил, байстря (Пр.).

КОПЫЛЯК, -яка, ч. Хлопець-безбатченко (Рс.).

КОПЫРТАТИСЯ, -ыртама, -ашся. Те саме, що **КЫЦКАТИСЯ** (Пр.).

КОПНЯК, -яка, ч. Копняк, удар верхньою частиною ступні, стусан ногою (Пр.).

КОПРИВНЯК, -яка, ч. Кропив'яник, мішок із грубого домотканого полотна, виготовленого з найнижчого сорту прядива або із кропивових рослин (Пр.).

КОПРИВНЯНИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КОПРИВНЯК** (Пр.).

КОПРОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КОПЕР**. Кроповий (Пр.).

КОПЧАСТИЙ, -а, -е. Насипаний із вершком (Пр.).

КОРГЕЛЬ, -еля, ч. Шульга, лівша (Пр.).

КОРДУПЕЛЬ, -пля, ч. *Знев.* Курдупель (про людину маленького зросту) (Рс.).

КОРЕНИСКО, -а, ч. Коренище, великий корінь (Пт.).

КОРЕЦЬ, кірця, ч. Корець, давня міра ваги та об'єму сипких тіл, що дорівнює 100 кг. — Кірець має 32 горці або 128 кварт. — Чирт кірця має 8 горця, горнец — 4 кварта (Пр.).

КОРЬІТКО

КОРЬІТКО, -а, с. *Зменш.* Коритце, дерев'яний кухонний посуд, у якому місять тісто на хліб (Пр.).

КОРЬІТЯТКО, -а, с. *Зменш.-пестл.* до **КОРЬІТКО** (Пн.).

КОРМІЛЕЦ, -льця, ч. Годувальник, той, хто утримує, годує когось (Пр.).

КОРМІНЯ, -я, с. Годування, годівля (Пт.).

КОРНАС, -аса, ч. Кнур, некастрований самець свині (Св.).

КОРОВІСКО, -а, ж. Погана корова (Пт.).

КОРÓВКА: **БО́ЖА КОРÓВКА**, -ой... -ы, ж. Сонечко, мала комаха з червоними в чорні цятки крильцями (Пн.).

КОРОВ'ЯРНЯ, -і, ж. Корівник, стайня для корів (Пт.).

КОРОНКАРКА, -ы, ж. Жінка, що виготовляє мереживо (Пт.).

КОРОНКÓВІЙ, -а, -е. Мереживний, мережаний (Пт.).

КОРОНУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **КОРОНУВА́ТИ**. Коронований (Св.).

КОРОНУВА́ТИ, -ую, -еш. Коронувати, увінчати короною на царювання (Св.).

КОРОПА́ТВА, -ы, ж. Куріпка (Пт.).

КОРУ́ГОВ, -гви, ж. *Церк.* Хоругва (Ол.).

КОРЧ, -у, ч. Судом. – *Взя́ли го ко́рчы в но́зі, бо пішов до студено́й во́ды* (Пр.).

КО́САК, -ака, ч. Великий ніж, яким ріжуть капусту (Пр.).

КО́СЕЦ, -сця, ч. Косар (Пр.).

КОСИ́СКО, -а, ж. *Згруб.* Косище, велика або незручна в роботі коса (про сільськогосподарське знаряддя) (Пт.).

КО́СМИК, -йка, ч. Пучок, пасмо (волосся або вовни) (Рс.).

КОСТІ́СКО, -а, ж. Костомаха, велика кістка (Пр.).

КО́СТКА, -ы, ж. Брущатка кубічної форми для брукування вулиць; що-небудь у формі куба (Пр.).

КОСТКО́ВІЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КО́СТКА**. – *Я купую́ все лем костко́вий цу́кер* (Св.).

КОСТНИ́ЦЯ, -і, ж. Трупарня, морг (Пр.).

КОСТРУ́БИ, -ів, *мн.* Збита в жмутки вовна на вівці (Пр.).

КО́СТУР, -ура, ч. Милиця (Пн.).

КОСЦЯ́НИЙ, -а, -е. Кістяний, виготовлений із кісті (Пр.).

КО́СЯР, -яра, ч. Те саме, що **КО́СЕЦ** (Пр.).

КОСЯ́РКА, -ы, ж. Косарка, машина для косіння (Св.).

КОСЬЛЯ́ВЕЦ, -вця, ч. Клишоногий чоловік (Пр.).

КОСЬЛЯВИЙ, -а, -е. Кривий, викривлений; клишоногий (Пр.).

КОСЬЛЯВИТИ, -яв'ю, -иш. Кривити, викривляти (Пр.).

КОСЬЛЯВІСТ, -ости, *жс.* Викривлення, сутулість, горбатість (Пр.).

КОСЬЛЯВО, *присл.* Викривлено, сутуло (Пр.).

КОСЬЦІЛ, костёла, *ч.* Костьол, римо-католицький храм (Пт.).

КОСЬЦІЛЬНИК, -йка, *ч.* Церковний прислужник, паламар (Пт.).

КОТВІЦЯ, -і, *жс.* Див. **АНКРА** (Св.).

КОТІСКО, -а, *ч.* Котище, котюга (Ол.).

КОТЫ, -ів, *мн.* Вечір біля покійного (Пн.).

КОФЛЯ, -і, *жс.* Черпак, велика розливна ложка (Пт.).

КОХАН, -ана, *ч.* Коханець, любас (Ол.).

КОЦЕНІТИ, -ію, -єш. Коцюбнути, дубіти від холоду (Св.).

КОЦУР, -ура, *ч.* Кіт-самець (Пр.).

КОЦУРІНЦІ, -ів, *мн.* Пахуча листяна рослина, що використовується як приправа до розсолу (Пт.).

КОЦЮБИТИСЯ, -юблюся, -юбишся. Коцюрбитися, скручуватися, гнутися, кривитися (Ол.).

КОЦЯК, -яка, *ч.* Мала кішка; породиста кішка (Пр.).

КОЧАН, -ана, *ч.* Качан, твердий стрижень всередині голівки капусти, який їдять сирим (Пр.).

КОЧА́НЯ, -я, *с.* *Збірн.* до **КОЧАН**. – Солóдке коча́ня в капúс-ті (Пр.).

КО́ЧКА, -ы, *жс.* Мурашник (Св.).

КОШ, -а, *ч.* Кошик (Ол.). ✧ **ДІСТА́ТИ КО́ША**. Дістати гарбуза, одержати відмову при сватанні (про парубка) (Пр.).

КОША́ЛКА, -ы, *жс.* Кошіль (Пр.).

КОШЕ́НЯ, -і, *жс.* Кишеня (Пр.).

КОШЕ́РНИЙ, -а, -е. *Реліг.* Кошерний, чистий, чистокровний (згідно з релігійними приписами іудаїзму) (Пр.).

КОШЫ́КАР, -а́ря, *ч.* Кошикар, майстер, що плете кошики (Пр.).

КОШЫКА́РНЯ, -і, *жс.* Фабрика, де виробляють кошики (Пр.).

КОШЫКІ́ВКА, -ы, *жс.* Баскетбол, спортивна гра (Пр.).

КОШЫ́НЯ, -я, *с.* Косіння, косовиця (Пр.).

КОШЫ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **КОШЕ́РНИЙ** (Св.).

КОШТО́ВНІ

КОШТО́ВНІ, *присл.* Дорого (Рс.).

КОШУ́ЛЯ, -і, *жс.* Чоловіча сорочка (Ол.).

КПІ́ННІ, *кпин, мн.* Кпини, жарти, кепкування, висміювання (Пр.).

КРА́ВЕЦ, -вця, *ч.* Кравець, майстер, який шиє одяг (Пр.).

КРАВЧА́ТИ, *кравчыт.* Клектати (про орла). – **О́рел кравчыт**, бо *штóси гвидів* (Пр.).

КРАЇ́К, -іку, *ч.* Крайчик, кінчик. – **Сі́джу лем на са́мім кра́йку ла́вки** (Пр.).

КРАЇ́ЧОК, -чка, *ч.* *Змениш.-пестл.* до **КРАЇ́К**. Краєчок (Пр.).

КРАЇ́КА, -ы, *жс.* Крайка, жіночий пояс (Пн.).

КРАЙО́ВІЙ, -а, -е. Вітчизняний (Пр.).

КРАКА́ТИ, *кракаш, -ат.* Каркати (Пр.).

КРАКО́В'ЯК, -яка, *ч.* 1. Житель міста Кракова. 2. Краков'як, польський народний танець (Пр.).

КРАПА́ТИ, *крапат.* Крапати, падати краплями. – **До́йджу велько́го не́с, а́ле по́кус кра́пат** (Пр.).

КРАС, *невідм.* Дуже гарний. – **Та́кы крас то́ты го́ры, же їх ні́гда не забу́ду** (Пр.).

КРАСА́ВІЦЯ, -і, *жс.* Красуня, вродлива жінка (Пр.).

КРА́СІЙ, -а, -е. Рябий, строкатий (Пт.).

КРАСІ́ТЧНИЙ, -а, -е. Гарнесенький (Пт.).

КРАСІ́ТНИЙ, -а, -е. Надзвичайно вродливий, прекрасний, чудовий (Пт.).

КРАСНОЛЮ́ДОК, -дка, *ч.* Карлик, гном (Рс.).

КРАСУ́ЛЯ, -і, *жс.* Кличка рябої корови (Пт.).

КРАСЬНІ́ТИ, -ію, -єш. Гарнішати; поправлятися (Пр.).

КРА́ТА, -ы, *жс.* 1. Грати, решітка. 2. Візерунок у вигляді клітинок (Ол.).

КРАТКУВА́НИЙ, -а, -е. У клітинку. – **Ку́пив си краткува́ний па́пір** (Пр.).

КРАТУВА́ТИ, -ую, -єш. Заготовувати, встановлювати грати на чомусь (Пт.).

КРАЦЯ́СТИЙ, -а, -е. Картатий (Ол.).

КРАЧА́ТИ, *крачам, -аш, -ат; н. сп.* **КРА́ЧАЙ!** Ступати, крокувати (Пр.).

КРАЮ́ХА, -ы, *жс.* Окраєць. – **То́та краю́ха хлі́ба затве́рда на мо́ї зу́бы** (Пр.).

КРА́ЯН, -яна, ч. Краянин, співвітчизник (Пр.).

КРА́ЙНКА, -ы, жс. Жін. до **КРА́ЯН** (Пр.).

КРЕ́ВНА, -ой, жс. Родичка (Пр.).

КРЕ́ВНИЙ, -а, -е. Споріднений (Пр.).

КРЕ́ГКИЙ, -а, -е. Крихкий, який легко кришиться, ламається (Пт.).

КРЕДЁ́НСИК, -йка, ч. *Змениш.* до **КРЕ́ДЕНЦ** (Св.).

КРЕ́ДЕНЦ, -ёнца, ч. Буфет для посуду (Св.).

КРЕ́ДКА, -ы, жс. 1. Пастель. 2. Кольоровий олівець (Пр.).

КРЕ́МПАЧ, -а́ча, ч. Кирка, ручне знаряддя у вигляді молота із загостреним кінцем, яким розбивають камінь, лід і т. п. (Пр.).

КРЕ́МПЛЯ, -і, жс. Металева щітка для вирівнювання волокон вовни. — **На кре́мплях ся чу́хре во́вну** (Пр.).

КРЕМПУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. 1. Умовно зв'язувати, обмежувати в діях, пригнічувати. — **Тот чу́джий чо́лвек кре́мпує мня в мо́й хы́жи**. 2. Обтяжувати, завдавати клопоту. — **То вас не бу́де кре́мпува́ло, як я поме́шка́м г вас ё́ден ден?** (Пр.).

КРЕМПУВА́ТИСЯ, -уюся, -ешся. Соромитися, бентежитися, почуватися ніяково; бути скованим у діях. — **Ты ся го не кре́мпуй, а по́відж му про́сто в бчы** (Пр.).

КРЕ́ПА, -ы, жс. Креп, легка й цупка прозора шовкова тканина чорного кольору, з якої шиють траурний одяг (Пт.).

КРЕС, -у, ч. 1. Лінія, що обмежує якийсь простір; кордонна смуга. 2. Кінець чомусь, край. — **По́вів-см ти ви́шyto, што-м ти мав по́вісти, і на тым крес** (Пр.).

КРЕСА́ТИ, кре́шу, -еш. 1. Кресати, добувати вогонь. — **Кре́ше паты́чка і сьві́тит ля́мпу**. 2. Обрубувати. — **Тре́ба мі креса́ти ча́тину, же́бы бы́во чым постели́ти в ста́йни** (Пт.).

КРЕСЕ́ЛКО, -а, с. Стільчик зі спинкою (Пр.).

КРЕ́СЫ, -ів, мн. 1. Оборонна лінія проти нападів татар на сході території давньої Польщі. 2. Українські землі на окраїнах давньої Польщі (Пр.).

КРЕСТ, -а, ч. Хрест (Пр.).

КРЕСТИ́ТИ, кре́шу, кре́стиш. Хрестити (Св.).

КРЕ́СНЯ, -яти, с. Похресник, похресниця (Пр.).

КРЕТ, -а, ч. Кріт, невеликий сліпий комахоїдний ссавець (Пр.).

КРЕ́ТЕС: з **КРЕ́ТЕСОМ**. Цілком, начисто, дощенту. — **Зни́щив го з кретё́сом** (Пр.).

КРЕЩЕНІЙ

КРЕЩЕНІЙ, -а, -е. Хрещений (Ол.).

КРЕЩІНЯ, -я, с. Хрещення. – **Крещіня Рўсі было в 988 рўці** (Ол.).

КРИВАВИЙ, -а, -е. Трохи кривий, кривуватий (Ол.).

КРИВАВО, *присл.* Трохи криво, кривувато (Ол.).

КРИВДІТЕЛЬ, -еля, ч. Кривдник, той, хто робить комусь кривду (Ол.).

КРИВДІТЕЛЬКА, -и, *жс.* *Жін.* до **КРИВДІТЕЛЬ** (Ол.).

КРИВІНЯ, -я, с. Невдоволення (Пт.).

КРИВУЛЕЦ, -льця, ч. Криве дерево (Пр.).

КРІЖИ, -ів, *мн.* 1. Поперек, нижня ділянка спини у людини.
2. Кінський круп (Св.).

КРИЖІВКА, -и, *жс.* 1. Перехрестя, схрещення доріг. 2. Голівка заквашеної капусти (Пр.).

КРИЗИСОВИЙ, -а, -е. Кризовий (Св.).

КРИЛЬ, крўла, ч. Кріль, свійська тварина родини заячих (Ол.).

КРИМІНАЛ, -алу, ч. В'язниця (Пн.).

КРИМІНОЛЬОГ, -ўга, ч. Кримінолог, фахівець із кримінології (Рс.).

КРИПІТИ, крип'ю, -иш. Укріплювати. – **Тўту стїну трёба крипїти** (Ол.).

КРИСА́КИ, -ів, *мн.* Два менші обручі колодки колеса, що служать для кріплення кінців колодки (Пр.).

КРИСА́НЯ, -і, *жс.* Капельох, чоловічий і жіночий головний убір; крисаня, капельох із широкими крисами (Пт.).

КРІСКА, -и, *жс.* 1. Риска. 2. Черга. – **Прїде кріска на Матїска** (*прислів'я*) (Ол.).

КРИСКУВА́НИЙ, -а, -е. 1. Позначений рискою, підкреслений. 2. Заштрихований (Ол.).

КРИСКУВА́ТИ, -ўю, -еш. 1. Проводити rischi. 2. Заштриховувати (Ол.).

КРИСО́ЧКА, -и, *жс.* *Змениш.-пестл.* до **КРІСКА** 1. Рисочка (Ол.).

КРЬІ́ТНИК, -їка, ч. Шнурок для підперізування кальсонів (Пр.).

КРІ́К, крўку, ч. Крок (Пр.).

КРІ́КВА, -и, *жс.* Кроква, одна з опор покрівлі, зроблена із трьох брусків у вигляді літери «А» (Пр.).

КРИСÉЛКО, -а, с. Те саме, що **КРЕСÉЛКО** (Св.).

КРОМКА́ТИ, крómкаш, -ат. Крякати (Ол.).

КРОПÉЛЬКА, -и, ж. Крапелька, краплина (Ол.).

КРОПÍТИ, крóплю, крóпиш. Кропити, оббризувати дрібними краплями. – **Ксьондз крóпив крóпи́лом вшы́ткых баб** (Пр.).

КРОПÍТИСЯ, крóплюся, крóпишся. Битися. – **Але óни ся крóпи́ли!** (Ол.).

КРОПÍТИ, крóпле. Крапати, капати (про дош) (Ол.).

КРО́ПКА, -и, ж. 1. Крапка, цятка. 2. *Змени.* до **КРО́ПЛЯ** 2. (Пр.).

КРОПКО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **КРО́ПКА** (Пр.).

КРОПКУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **КРОПКУВА́ТИ** (Ол.).

КРОПКУВА́ТИ, -ую, -еш. Пунктирувати, класти крапки, цяткувати (Пр.).

КРОПКУВА́ТО, *присл.* Пунктиром (Пр.).

КРОПЛÍНЯ, -я, с. Дія за знач. **КРОПÍТИ**. Кроплення, збризування (Ол.).

КРО́ПЛЯ, -і, ж. 1. Крапля. – **Вóда крóпля по крóплі капáла з повáлы.** 2. Ефір, органічна сполука у вигляді безбарвної леткої рідини з характерним різким запахом, яка використовується в медицині, а також як алкогольний напій (Пр.).

КРОПНУ́ТИ, крóпну, -еш. 1. Скропити, бризнути. 2. Уперіщити, вгатити кулаком. – **Ўсунся, бо як тя крóпну!** 3. Вищити по чарці. – **Кропне́ме си по óдним келі́шку** (Пр.).

КРОПНУ́ТИСЯ, крóпнуся, -ешся. Ударитися (Ол.).

КРО́ЧАЙ, -аю, ч. Те саме, що **КРИК**. Крок (Ол.).

КРОЧЫ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **КРОЧЫ́ТИ**. Крокування (Ол.).

КРОЧЫ́ТИ, крóчу, -ыш. Крокувати (Пр.).

КРУГ, -а, ч. 1. Відріз домотканого лляного полотна завдовжки 8 метрів. 2. Коло, плющина, обмежена замкнуною дугою (Пр.).

КРУГÍНЯ, -і, ж. Кругла чорна слива, гіркувата на смак (Ол.).

КРУ́МПЛЯ, -і, ж. Картопля. Див. ще **КО́МПІР** (Св.).

КРУМЧА́ТИ, крúмчыт. Видавати тихий звук «кпру» (про кролів, зайців, жаб, дрібних гризунів) (Ол.).

КРУ́ПЫ, -ів, *мн.* 1. Рідка молочна каша з неподрібнених ячмінних круп. 2. Ракова ікра. – **Кру́пы під шийком рачи́ці** (Пт.).

КРУ́ПНЯК, -яка, ч. 1. Оселедець з ікрою. 2. Крупник, юшка з крупою (Пт.).

КРУТАК

КРУТАК, -ака, ч. Крутий, дурисвіт, брехун (Ол.).

КРУТАНИЙНА, -и, жс. Метушня, безладний рух (Пр.).

КРУТА́ЦТВО, -а, с. Крутийство (Пр.).

КРУТА́ЧКА, -и, жс. Жін. до **КРУТАК**. Крутійка, пройдисвіт-ка (Пр.).

КРУХ, -а, ч. Грудка. **КРУХ ЦУ́КРУ**. Грудка цукру на 3–5 кг (Пр.).

КРУ́ХИЙ, -а, -е. Крихкий, ламкий. – **Кру́хы ця́стка добры при герба́гі** (Пр.).

КРУ́ХО, присл. 1. Крихко. 2. Погано, зле, недобре. – **Кру́хо з хво́рым при та́кій висбо́кій горя́чці** (Ол.).

КРУ́ЧОК, -чка, ч. Гачок (Пр.).

КРУШЫ́НА, -и, жс. Крихта, окрушина (Ол.).

КРЯВЧА́ТИ, крiвчят. Крякати (від звуконаслідування «кря-кря»); каркати (Пр.).

К СО́БИ! Вигук, яким завертають волів: «**До себе! Вліво!**» (Пт.).

КУ́ГИК, -йка, ч. Сова (Ол.).

КУГИКА́ТИ, -йкат. Кричати совою; кричати: «**Куги! Куги!**» (Ол.).

КУДЕРЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. Кучерявий. 2. Нечесаний (Ол.).

КУДИ́ЛЯ, -і, жс. Куделя, кужіль (Пн.).

КУ́ДЛАЙ, -ая, ч. Кудлань, патлань (той, хто має довге скуповжене волосся або патлату шерсть) (Пр.).

КУДРЯ́ВИТИ, -явлю, -явиш, -ит. Завивати кучері, кучерявити (Ол.).

КУДРЯ́ВИТИСЯ, -явиться. Витися, завиватися кучерями (Ол.).

КУЖЫ́ВКА, -и, жс. Див. **КОЗЫ́ВКА** (Ол.).

КУЖЫ́ВКА, -и, жс. Див. **КОЗЫ́ВКА** (Пн.).

КУКА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **КУКА́ТИ** (Рс.).

КУКА́ТИ, ку́кам, -аш, -ат. 1. Кувати (про зозулю). – **Кука́вка ку́кат**. 2. Заглядати, зазирати кудись. – **Ва́ньо ку́кнув през ви́гляд і гвидів сво́ю ми́лу** (Пр.).

КУКЕ́ЛКА, -и, жс. Плетена булка з білої муки (Ол.).

КУКЕЛО́ЧКА, -и, жс. Пшенична шабасова булка (з єврейської кухні) (Ол.).

КУКУРИ́ДЗЯ, -і, жс. Кукурудза (Ол.).

КУКУРИ́ДЗЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **КУКУРИ́ДЗЯ**. Кукурудзяний (Ол.).

КУКУРИДЗЯ́НКА, -ы, *жс.* 1. Кукурудзяне бадилля. 2. Кукурудзяна крупа (Ол.).

КУКУРИКА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **КУКУРИКА́ТИ** (Пт.).

КУКУРИКА́ТИ, -йкаш, -ат. Кукурікати (Пт.).

КУКУРИ́ЦЯ, -і, *жс.* Те саме, що **КУКУРИ́ДЗЯ** (Св.).

КУКУ́РУДЗ, -удза, *ч.* 1. Шишка хвойного дерева. 2. Качан кукурудзи (Ол.).

КУЛАЧА́НИ: **КУЛАЧА́НЕ ПОЛО́ТНО**, -ого... -а, *с.* Домоткане полотно із конопляних або лляних ниток (Пн.).

КУЛЕМЕ́ТЧЫК, -ыка, *ч.* Кулеметник (Рс.).

КУ́ЛІГ, -іга, *ч.* Зимова забава у М'ясниці. Танці, катання на саних, ковзанах (Пр.).

КУЛІ́ГА, -ы, *жс.* Кулик, дика водоплавна птиця (Пт.).

КУЛУ́БАНЬ, -ані, *жс.* Місце падіння води у водоспаді (Пн.).

КУЛЯ́ВІСТ, -бсти, *жс.* Кульгавість (Ол.).

КУЛЯ́ВО, *присл.* Кульгаючи, припадаючи на одну ногу (Ол.).

КУЛЬБА́СТИЙ, -а, -е. Загнутий. – **Кульба́стий дзю́бок у ма-
л'ого орля́ти** (Пт.).

КУЛЬКЫ́, -ів, *мн.* Картопляні галушки кулястої форми (Рс.).

КУ́ЛЬЧЫК, -ыка, *ч.* Сережка, жіноча прикраса у вусі (Пр.).

КУМНА́ТА, -ы, *жс.* Кімната (Св.).

КУНУПЕ́ВКА, -ы, *жс.* Підсніжник (Пн.).

КУПЕ́НИЙ, -а, -е. Кушлений (Пт.).

КУПЕ́РДА, -ы, *жс.* Конверт (Пн.).

КУ́ПЕЦ, -пця, *ч.* Купець; торгівець; власник торговельного підприємства (Пр.).

КУ́ПЛЕТ, -эта, *ч.* Куплет, строфа вірша (Рс.).

КУ́ПЛЯ, -і, *жс.* 1. Велика металева пряжка з емблемою (на військовому ремені). 2. Купівля (Пр.).

КУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Купівельний, пов'язаний із процесом купівлі-продажу. 2. Купований, придбаний за гроші (Ол.).

КУ́ПНО, -а, *с.* 1. Купівля, придбання товарів. – **За́ран підеме до міста на кúпно**. 2. Куплені речі, покупки (Ол.).

КУ́ПЧИЙ, -а, -е. Фабричний. – **Кúпче полóбно** (Пн.).

КУПЧЫ́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **КУПЧЫ́ТИ**. Купування, торгівля (Пт.).

КУПЧЫ́ТИ, кúпчу, -ыш, -ыт. Торгувати, купувати або продавати що-небудь (Пр.).

КУРАЖ, -áжу, ч. Відвага, сміливість, загонистість (Пр.).

КУРАЖЫЎІСЯ, -áжуся, -ышся. Виставляти напоказ свою сміливість, вдавати відважного (Пр.).

КУРА́СТРА, -ы, жс. Молозиво, перше молоко після отелення корови (Пн.).

КУРА́ЦІЯ, -ій, жс. Лікування; курс лікування (Пр.).

КУ́РДІЛЬ, -іля, ч. Курдюк, жирове відкладення біля хвоста у деяких порід овець (Пр.).

КУРЕ́ВО, -а, с. Куриво, тютюн (Пр.).

КУРІ́ЄР, -є́ра, ч. 1. Кур'єр, розсылний. 2. Скорочена назва газети «Куриєр подженни» (у Польщі) (Рс.).

КУ́РОК, -рка, ч. 1. Курок, спусковий гачок, частина ударного механізму в ручній вогнепальній зброї. 2. Корок, циліндрична втулка для затикання пляшки. 3. Водопровідний кран (Пр.).

КУ́РТАК, -áка, ч. Куртка із саморобного сукна (Пн.).

КУ́РТІЙ, -а, -е. Короткий. – **Ку́ртий ніж** (Пн.).

КУРЧА́ТИ, кúрчит. Бурчати в животі (Ол.).

КУРЯ́, -я́ти, с. Курча (Ол.).

КУРЯ́ЧКЫ, -чок, мн. Курачий послід (Пт.).

КУСІ́ТЕЛЬ, -е́ля, ч. Спокусник (Ол.).

КУСИ́ТЕЛЬКА, -ы, жс. Жін. до **КУСІ́ТЕЛЬ**. Спокусниця (Ол.).

КУСИ́ТЕЛЬСКИЙ (СКІ), -а, -е. Спокусницький (Пт.).

КУСІ́ТИ, кúсит. Спокушати; кортіти. – **Ку́сит ня з'ї́сти то́то** (Ол.).

КУСІ́СЬКА (КУСІ́СЕРКА, КУСЦІ́НЬОК, КУСЦІ́НЬКА, КУСЦІ́НЬКЫ), присл. Трішечки (Ол.).

КУ́СО, присл. 1. Коротко, обмежено. 2. Погано, кепсько. – **Ку́со з ним на робо́ті в копа́льнях** (Пр.).

КУСТРІ́ЦЯ, -і, жс. Низька і дрібна сухостійка гірська трава (Пр.).

КУСТРІ́ЧКА, -ы, жс. Здріби. до **КУСТРІ́ЦЯ**. – **На поля́ні, б́крім бі́дно́й ку́стрі́чки, ни́ч не ро́сло** (Пр.).

КУ́СЬНІР, -і́ра, ч. Кушнір, ремісник, що вичиняє шкіру і шие хутряні вироби (Пр.).

КУСЬНІ́РКА, -ы, жс. Кушнірство, ремесло кушніра (Пр.).

КУСЬНІ́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. Прикм. до **КУ́СЬНІР**. Кушнірський. – **Ку́сьні́рські́ фа́х висо́ко ся ці́нит** (Пр.).

КУСЬТЫКАТИ, -ыкам, -аш. Кульгати, шкутильгати (Пт.).

КУ́ТВА, -ы, ч. Скупердяй (Ол.).

КУТЕРНО́ГА, -ы, ч. Клишонога людина (Ол.).

КУ́ТЕЦ, -ття, ч. Свинарник, хлів для свиней (Ол.).

КУ́ТИ, кую, -еш, -є; -ёме, -ёте, куют. Кувати, обробляти розпечений метал молотом (Ол.).

КУ́ТЯ. 1. -і, ж. Кутя, обрядова страва з вареної пшениці, горіхів, маку й меду, яку готують на Святвечір (Пр.). 2. -я, с. Дія за знач. **КУ́ТИ**. Кування (Ол.).

КУТЯ́РЫ, -ів, мн. Частина населення, що жила по кутках на Лемківщині (Рс.).

КУ́ФА, -ы, ж. 1. Велика бочка з покришкою. 2. *Знев.* Товпи-га, товста жінка (Пн.).

КУ́ФЕЛЬ, -фля, ч. Кухоль (Ол.).

КУ́ФЕР, -фра, ч. Велика обкована скриня для святкового одягу (Пр.).

КУФЕ́РОК, -рка, ч. Скринька, чемодан (Пн.).

КУФЕРО́ЧОК, -чка, ч. *Здрібн.* до **КУ́ФЕР**, **КУФЕ́РОК** (Пн.).

КУХАРИ́ТИ, -арю, -иш. Куховарити, готувати їжу (Ол.).

КУ́ЧАН, -ана, ч. Див. **КО́ЧАН** (Пн.).

КУЧА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **КУЧА́ТИ**. Присідання (Ол.).

КУЧАРУ́ГА, -ы, ж. Кочерга (Пн.).

КУЧА́ТИ, кучам, -аш. Присідати (Ол.).

КУЧНУ́ТИ, кучну, -еш. *Однокр.* до **КУЧА́ТИ**. Присісти (Ол.).

КУЩИ́НЬКА, *присл.* Трішки. *Пор.* **КУСІ́СЬКА** (Пн.).

КЦЮ́К, -а, ч. Великий палець на руці (Пр.).

КШТА, -ы, ж. Крихта, мізерна частина. — В тых словах неє ани кшты правды (Ол.).

Л

ЛАБУДАТИ, -удам, -аш. Заледве придбати щось, робити щонебудь із великими труднощами. – *Та якóси злабу́дав-см то́ту хы́жу за п'ят ро́ків* (Пр.).

ЛАГОДЖЫ́НЯ, -я, с. Погодження, примирення (Пр.).

ЛАДЖЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ЛАДІТИ*. – *Кóні юж ладже́ны і тре́ба ско́ро вый́джати́* (Пр.).

ЛАДІТИ, ла́джу, ла́диш. 1. Запрягати коней. 2. Жити в злагоді (Св.).

ЛАДОВНИК, -іка, ч. Вантажник, такелажник (Ол.).

ЛАДОВНИ́ЦЯ, -і, ж. Патронташ (Ол.).

ЛАДОВ́НЯ, -і, ж. Місце вантаження або розвантажування товарів (Ол.).

ЛАДУ́НОК, ч. 1. -нка. Набій, заряд для зброї. 2. -нку. Вантаж, товар (Пн.).

ЛАЖЫ́НЯ, -я, с. Лазіння (Пт.).

ЛА́ЗАР, -а́ря, ч. Чоловік, тіло якого вкрите за давніми ранами, струпами; злидар, нужденна людина (Рс.).

ЛАЗЕ́НКА, -ы, ж. Невелике домашнє приміщення з ванною (Рс.).

ЛА́ЙДАК, -а́ка, ч. *Лайл*. Нікчема, негідник. – *Ты, лайда́ку прокля́тий, не пока́зуй ми́ ся до хы́жи!* (Пр.).

ЛАЙДА́ЦКО, *присл.* Негідно, мерзотно. – *То́та робо́та вы́гляда́т лайда́цко* (Ол.).

ЛАЙДА́ЦТВО, -а, с. 1. Мерзенність. 2. *Збі́рн.* Мерзотники, негідники (Ол.).

ЛАЙДАЧЫ́НА, -ы, ч. Негідник, мерзотник (Ол.).

ЛАЙДАЧЫ́ТИ, -а́чыш, -ы́т. Бути негідником, неробою (Пр.).

ЛА́ЙНО, -а, с. Екскременти корови (Пн.).

ЛАКНУ́ТИ, ла́кну, -еш. Хотіти їсти, відчувати голод (Пр.).

ЛАКО́МИЙ, -а, -е. 1. Жадібний до їжі, ненаситний (про людину). 2. Апетитний, ласий (про їжу) (Пр.).

ЛАКО́МИТИСЯ, -о́м'юся, -и́шся. Ласувати; їсти (Пр.).

ЛАКО́МО, *присл.* 1. Пожадливо, ненаситно. 2. Апетитно, ласо (Пр.).

ЛАМАНЧАК, -а́ка, ч. Вечірка по закінченню вечорниць, коли вдавано ламають засоби прядіння, звичайно куделі (Пр.).

ЛАНОЛІНА, -и, ж. Ланолін, дезінфікаційна мазь із жиру, який одержують під час промивання овечої вовни (Пр.).

ЛАНЦОК, -цка, ч. Невеликий ланцюг (Пн.).

ЛАНЦУШОК, -шка, ч. Ланцюжок для годинника або як прикраса на шию (Ол.).

ЛАПА́НКА, -и, ж. 1. Дитяча гра у квача. 2. Облава (Пт.).

ЛАПА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ЛАПА́ТИ** (Ол.).

ЛАПА́ТИ, ла́пам, -аш. Ловити, хапати. – «Ла́пай злодія!» – кри́чав О́леґ (Пр.).

ЛАПІ́ВКА, -и, ж. Хабар (Ол.).

ЛА́ПСКО, -а, с. Лапище, велика лапа (Пт.).

ЛА́ПУ-ЦА́ПУ, присл. Абияк (Пр.).

ЛА́ПЦЮХ, -ю́ха, ч. Обшарпанець, злидар, волоцюга; людина в обдертому брудному одязі (Пр.).

ЛАСКОТА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ЛАСКОТА́ТИ** (Ол.).

ЛАСКОТА́ТИ, -о́там, -аш. Лоскотати, подразнювати шкіру, викликаючи нервові збудження, супроводжуване сміхом (Ол.).

ЛАСКО́ТКЫ, -ток, *мн.* Властивість легко піддаватися лоскотанню. – Не знав-см, же маш та́кы си́льны ласко́тки (Пр.).

ЛАСКОТЛІ́ВИЙ, -а, -е. Лоскітливий, вразливий до лоскоту (Ол.).

ЛА́ТВІЙ, -а, -е. Зрозумілий, легкий, доступний (Рс.).

ЛАТКА́ТИ, ла́ткам, -аш. Ладкати, співати ладканок (обрядових весільних пісень) (Пн.).

ЛА́ХМАН, -а́на, ч. Старий поношений одяг; лахміття (Ол.).

ЛА́ЦНИЙ, -а, -е. Легкий, вигідний, зручний (Ол.).

ЛА́ЦНІ (О), присл. Вигідно. – У ваго́ні бы́ло ла́цні, бо бы́ло де спа́ти (Ол.).

ЛЕ, *част.* Но, же. – По́дте-ле до́мів! – Че́кай-ле на ня! (Ол.).

ЛЕБІ́Д, -е́дя, ч. Лебідь, великий водоплавний птах (Св.).

ЛЕБ'Ю́ДКА, -и, ж. Лебідка, самка лебедя (Св.).

ЛЕ́ВИШ, -и́ша, ч. Юшка (Пн.).

ЛЕГКОВАЖЫ́НЯ, -я, с. Легковажність, нехтування чимось (Ол.).

ЛЕГКОМЫ́СНІ, присл. Легковажно (Ол.).

ЛЕГОВІ́СКО, -а, с. Лігво, лігвище (Ол.).

ЛЕГІНЬ, -іня, ч. Легінь, парубок (Ол.).

ЛЕД, -у, ч. Лід, замерзла вода, що перейшла у твердий, кристалічний стан (Ол.).

ЛЕДАЧ, -ача, ч. Ледар, ледащо. – **З леда́чом а́ни ся не на́йш, а́ни нич не зроби́ш** (Ол.).

ЛЕДАЧНИЦЯ, -і, ж. Ледарка, ледащиця (Пр.).

ЛЕДА́ЧСТВО, -а, с. Ледарство, ліни́вство (Пр.).

ЛЕДА-Я́КО, присл. Як-небудь, абияк, сяк-так (Ол.).

ЛЕДО́ВІЙ, -а, -е. Льодяний (Ол.).

ЛЕДОВІ́СКО, -а, с. Льодяне поле, каток (Ол.).

ЛЕДО́ВНЯ, -і, ж. Склад льоду, льодовня, холодильник. – **В хы́жї зы́мно, як в ле́до́внї** (Ол.).

ЛЕДУВА́ТИЙ, -а, -е. Льодовитий (Рс.).

ЛЕЖА́К, -а́ка, ч. Лежанка, шезлонг (Пт.).

ЛЕЙБА, -ы, ж. 1. Незручний, завеликий одяг. 2. Розхристаний, розлізлий (про людину) (Св.).

ЛЕМ, част. Лише, лиш, тільки. – **Лем ты си, мо́я ми́ла, спо́мни си́** (нар. пісня) (Пн.).

ЛЕМ-БЛИС, присл. Дуже швидко (Пн.).

ЛЕМОНЯ́ДА, -ы, ж. Лимонад (Ол.).

ЛЕМ-СЬВІТ, присл. Раненько, вдосвіта. – **Стан за́ран лем-сьві́т** (Пн.).

ЛЕН. 1. -у, ч. Льон. 2. Част., рідковжив. Те саме, що **ЛЕМ** (Ол.).

ЛЕНА́РСТВО, -а, с. Льонарство (Ол.).

ЛЕНІ́СКО, -а, с. 1. Поле, засіяне льоном. 2. Місце, що залишилося після вибраного льону (Пр.).

ЛЕНІ́ЙКА, -ы, ж. Лінійка (Пр.).

ЛЕНЮ́Х, -ю́ха, ч. Те саме, що **ЛІ́НЮХ** (Ол.).

ЛЕНЯ́НКА, -ы, ж. Лляна хустина (Пр.).

ЛЕП, -у, ч. 1. Мухоловка, густа липка рідина, якою навесні змащують стовбури дерев, щоб до них прилипали комахи. 2. Липка глина (Ол.).

ЛЕПА́РКА, -ы, ж. Глина, з якої виготовляють цеглу (Ол.).

ЛЕПОВА́ТИЦЯ, -і, ж. Липка глиниста земля (Ол.).

ЛЕП'Я́РКА, -ы, ж. Те саме, що **ЛЕПА́РКА** (Ол.).

ЛЕТА́ТИ, лётам, -аш. Літати. – **Лета́ють гу́си през ці́лий ден** (Св.).

ЛЁЩЕТ, -ёта, ч. Тонка дощечка, що використовується для з'єднання поламаних частин чого-небудь (Пн.).

ЛЁВА, -ы, жс. Взятка у грі в преферанс (Пр.).

ЛЕВА́РОК, -рка, ч. Медичний інструмент для видалення зубів (Пр.).

ЛЕВАТЫ́ВА, -ы, жс. Клізма, клістир (Пр.).

ЛЕГАЛІЗУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу*; до **ЛЕГАЛІЗУВА́ТИ**. Легалізований (Пр.).

ЛЕГАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -єш. Переводити на легальне становище, узаконювати (Пр.).

ЛЕГА́ЛЬНО (І), *присл.* Легально, законно, узаконено (Пр.).

ЛЕГІ́ЙОН, -ону, ч. 1. Сила-силенна (про дуже велику кількість кого- або чого-небудь). – **В тій куні было легіюны мур'янок.** 2. Легіон, назва військових частин у деяких країнах (Пр.).

ЛЕПІ́ЙОНІ́СТА, -ы, ч. Легіонер, вояк польського легіону (Пр.).

ЛЕПТИМА́ЦІ́Я, -йї, жс. Паспорт; довідка про особу (Рс.).

ЛЕПТИМУВА́ТИ́СЯ, -уюся, -єшся. Представлятися, пред'являти особисті документи (Рс.).

ЛЕГУ́МІ́НА, -ы, жс. Ласощі, смакота, смачна їжа (Ол.).

ЛЕГУ́МІ́НКА, -ы, жс. *Здрібн.* до **ЛЕГУ́МІ́НА** (Ол.).

ЛЁТА́РГ, -áргy, ч. Летаргія, глибокий довготривалий сон, подібний до смерті (Пр.).

ЛЁЩ, -а, ч. Лящ, риба родини коропових (Пр.).

ЛЁЩО́ТЫ, лёщот, *мн.* Дві дощечки, якими спресовували сало, призначене для тривалого зберігання (Пр.).

ЛІ́ВЧА, -ы, жс. Ручиця-підпора у возі для перевезення снопів (Пн.).

ЛІ́ПЕЦ, -пця, ч. Липень. – **В липци юж дозэрат зэрно** (Пр.).

ЛИПЦО́ВІ́Й, -а, -е. *Прикм.* до **ЛІ́ПЕЦ**. Липневий (Пр.).

ЛІ́СЕЦ, -сця, ч. Галявина в лісі; оголена, безліса вершина гори (Св.).

ЛІ́СТА, -ы, жс. Список осіб, реєстр (Ол.).

ЛІ́СТВА, -ы, жс. 1. Лиштва, обшивка одягу (зазвичай нижньої частини). 2. Наличник, планка на вікнах або дверях (Пр.).

ЛИ́СТО́ВКА, -ы, жс. Дерев'яна обшивка (Ол.).

ЛИ́Т, -ы, жс. Злива. – **У нас была страшна лит, затопило вшыткы поля і дорёгы** (Пр.).

ЛИХО́ТА, -ы, ч. 1. Бідак, злидар. 2. Маловартісна річ (Пр.).

ЛІШКА

ЛІШКА, -ы, *жс.* Лисиця (Ол.).

ЛЫБА́ТИ, лыбаш, -ат. Хлебтати, хлиськати молоко або воду (про кота) (Пт.).

ЛЫЖЕ́ЧКА, -ы, *жс.* *Здрібн.* до **ЛЫ́ЖКА**. Ложечка (Ол.).

ЛЫ́ЖКА, -ы, *жс.* Ложка (Ол.).

ЛЫ́ЖНИК, -йка, *ч.* Полиця для ложок (Ол.).

ЛЫКА́ТИ, лыкам, -аш, -ат. Ковтати (Ол.).

ЛЫКНУ́ТИ, лыкну, -еш. *Однокр.* до **ЛЫКА́ТИ**. Ковтнути (Ол.).

ЛЫ́СТА, -ы, *жс.* Литка, частина ноги нижче коліна. – **Бб́ляти** **лы́сты**, *же не мо́жо ходи́ти* (Ол.).

ЛІ́ГАР, -а́ря, *ч.* Обтесаний чотиригранний брус, який кладуть під підлогу (Пн.).

ЛІ́ГТИМАЦІ́Я, -ії, *жс.* Те саме, що **ЛЕ́ГТИМАЦІ́Я** (Пн.).

ЛІ́Є, *безос. дієсл.* Ллє (про дощ) (Пр.).

ЛІ́К, -у, *ч.* Ліки (Ол.).

ЛІ́ЛІЙОВИ́Й, -а, -е. Бузковий, кольору бузку або фіалки (Ол.).

ЛІ́МБРА, -ы, *жс.* Металева або фаянсова тарілка на лампі, що відбиває промені світла всередину приміщення (Св.).

ЛІ́НИ́ТИСЯ, лінишся, -ится. **1.** Лінуватися, не мати бажання працювати. **2.** Линяти, поновлювати оперення, шерсть або шкіру (про плазунів) (Пт.).

ЛІ́НІ́НЯ, -я, *с.* Линяння, поновлення шерсті, пір'я, шкіри (Ол.).

ЛІ́НІЮВА́НИЙ, -а, -е. Лінійований (Пр.).

ЛІ́НЮХ, -ю́ха, *ч.* Лінюх, ледар (Пр.).

ЛІ́НЬСКИЙ (СКІ), -а, -е. Торішний (Ол.).

ЛІ́ПША́ТИ, ліпшат. Крашати, легшати (про стан). – **Хворб́-**
му **ліпша́ло з дня на ден** (Пр.).

ЛІ́П'Я́НКА, -ы, *жс.* Ліп'янка, мазанка (Ол.).

ЛІ́СІ́ВКА, -ы, *жс.* Лисичка, їстивний гриб (Ол.).

ЛІ́ТАНИ́НА, -ы, *жс.* Біганина (Ол.).

ЛІ́ТА́РНЯ, -і, *жс.* Ліхтар (Пн.).

ЛІ́ТНИК, -йка, *ч.* Спідниця (Пн.).

ЛІ́ТНИ́Й, -я, -є. Теплуватий. – **Найздорі́вше ся мýти лі́тньо́м**
во́дом (Ол.).

ЛІ́ТОГРА́ФУВА́НИЙ, -а, -е. Віддрукований літографічним способом, при якому роблять відбиток із малюнка, вирізьбленого на плоскому камені (Пр.).

- ЛІТО́РКА, -и, *жс.* Полудрабки, малі драбини до воза (Ол.).
- ЛІТО́РОСТ, -óсти, *жс.* Паросток, лоза (Ол.).
- ЛІТОЧИСЛІ́НЯ, -я, *с.* Літочислення (Пр.).
- ЛІ́ТРА, -и, *жс.* Літр, міра об'єму рідин або сипких речовин (Пр.).
- ЛІТУ́ШНИЙ, -я, -є. Літній (Пт.).
- ЛІХТА́РКА, -и, *жс.* Ліхтарик (Пт.).
- ЛІХТАРО́ЧКА, -и, *жс.* *Здрібн.* до ЛІХТА́РКА (Ол.).
- ЛІ́ЦА, -и, *жс.* Віжка, повід, за допомогою якого керують запряженими кінями під час їзди (Пр.).
- ЛІ́ЦЕА́ЛЬНИЙ, -а, -є. *Прикм.* до ЛІ́ЦЕУМ. Ліцейний (Пр.).
- ЛІ́ЦЕІ́СТА, -и, *ч.* Ліцеїст, учень ліцею (Пр.).
- ЛІ́ЦЕУМ, -у́му, *ч.* Ліцей (Пр.).
- ЛІ́ЦИТА́ТОР, -óра, *ч.* Аукціоніст (Ол.).
- ЛІ́ЦИТА́ЦІЙНИЙ, -а, -є. *Прикм.* до ЛІ́ЦИТА́ЦІЯ (Ол.).
- ЛІ́ЦИТА́ЦІЯ, -и́ї, *жс.* Аукціон, публічні торги. – Йóго має-ток пу́стїли на лі́цитацію (Ол.).
- ЛІ́ЦИТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Продавати з молотка (Ол.).
- ЛІ́ЧЫ́НЯ, -я, *с.* Лікування, догляд за хворим (Пр.).
- ЛÓВЕЦ, -вця, *ч.* Ловець, мисливець (Пр.).
- ЛОЖЫ́ТИ, ло́жу, -иш. Витратити гроші на кого-небудь або що-небудь. – Ві́сім ро́ків ло́жыв-см на на́уку на ньóго (Ол.).
- ЛОЗИ́НОВИЙ, -а, -є. Лозовий (Ол.).
- ЛО́ЗИ́НЯК, -я́ка, *ч.* Соловей (Пр.).
- ЛО́Ї́ВКА, -и, *жс.* 1. Свічка з лою. 2. Волове м'ясо із прошарками жиру (Пр.).
- ЛÓКОТ, -ктя, *ч.* 1. Вісім пасом напрядених ниток. 2. Лікоть, давня міра довжини, що дорівнює довжині ліктьової кістки людини. 3. Лікоть у людини (Пн.).
- ЛÓКША, -и, *жс.* Локшина (Пн.).
- ЛÓНЬСКИЙ (СКІ), -а, -є. Див. ЛІ́НЬСКИЙ (Ол.).
- ЛО́ТЕР, -тра, *ч.* Негідник, бандит (Ол.).
- ЛОТРИ́СКО, -а, *ч.* Бандюга (Ол.).
- ЛОТРИ́ЦЯ, -ї, *жс.* *Жін.* до ЛО́ТЕР. Бандитка, розбійниця (Ол.).
- ЛОТРИ́ВСКИЙ (СКІ), -а, -є. Бандитський (Рс.).
- ЛУ́БИ́НЬ, -и́ню, *ч.* Люпин, рослина родини бобових (Пн.).
- ЛУ́БЫ, -ів, *мн.* Закаблуки (Пр.).
- ЛУ́БІН, -іну, *ч.* Те саме, що ЛУ́БИ́НЬ (Ол.).
- ЛУ́БІНОВИЙ, -а, -є. *Прикм.* до ЛУ́БІН. Люпиновий (Ол.).

ЛУГОВИЙ

ЛУГОВИЙ, -а, -е. Лужний, із водного настою попелу (Пр.).

ЛУЖІТИ, лужу, -ьш. Лужити, виварювати в лужному розчині, в попелі (Св.).

ЛУПЫ, луп, *мн.* Лушпиння з картоплі (Ол.).

ЛУПКАТИ, лупкам, -аш, -ат; -áme, -áte, -áют. Ляскати (батогом). – **Лупкат бичом, як жéне кóні** (Пт.).

ЛУЧКА, -ы, *жс.* Лужок. – **Хто тя, лúчко, бúде кóсив, як я шáб-лю бúду нóсив?** (*нар. пісня*) (Рс.).

ЛУЧОК, -чка, *ч.* Частина пристрою в косі для косіння зернових (Пр.).

ЛУЩІНЯ, -я, *с.* Лущення, очищення від лушпиння (Пр.).

ЛЮБОСТ, -бсти, *жс.* Кохання, любов. – **До чóго ня гвéла лóбост пренешéсна!** (Ол.).

ЛЮБУВАНЯ, -я, *с.* Те саме, що **ЛЮБОСТ** (Ол.).

ЛЮБ'ЯНКА, -ы, *жс.* 1. Люпинова солома. 2. Кошик, сплетений із цієї соломи (Пр.).

ЛЮД, лéду, *ч.* Лід, крига (Пр.).

ЛЮДЕ, -ий, *мн.* Люди (Ол.).

ЛЮДІСКА, -ів, *мн.* Згруб. до **ЛЮДЕ** (Ол.).

ЛЮДОВЕЦ, -вця, *ч.* Прихильник народовладдя (в Польщі) (Пр.).

ЛЮДОЖЕРЦЯ, -і, *ч.* Людожер, канібал (Пр.).

ЛЮЗ, -у, *ч.* Вільне місце у строю (Рс.).

ЛЮЗОМ, *присл.* Вільно, нічим не обмежено. – **Мáле гáча хóдит лóбзом при кобы́лі** (Ол.).

ЛЮЗУВАТИ, -ую, -єш. Замінити, заступати. – **Хворóго злюзúвав на вáрті молóдий парóбок** (Ол.).

ЛЮЗЬНИЙ, -а, -е. 1. Слабо закріплений чи забитий. 2. Не запряжений (про коня). 3. Вільний, просторий (про одяг) (Пт.).

ЛЮЗЬНІ (О), *присл.* Слабо, вільно. – **Колéсо на ровéри кру́тится лóзьні, бо недокручéны сьрúбки** (Пт.).

ЛЮКЕР, -кру, *ч.* Глазур (Ол.).

ЛЮКРУВАНИЙ, -а, -е. Глазурований (Ол.).

ЛЮКРУВАТИ, -ую, -єш. Глазурувати (Пр.).

ЛЮКСУС, -ýса, *ч.* Вищий сорт, щось надзвичайно смачне, вигідне, якісне (Рс.).

ЛЮКСУСОВО, *присл.* Відмінно, дуже гарно, вигідно, доброякісно (Рс.).

ЛЮНЕТА, -ы, *жс.* Підзорна труба (Пр.).

ЛЮПА, -ы, *жс.* Лупа, збільшуюче скло (Пр.).

ЛЮРА, -ы, *жс.* Бурда. – То не зупа, а люра (Ол.).

ЛЮСТЕРКО, -а, *с.* Люстерко, дзеркальце. – Ой венгерко, венгерко, пожыч мені люстерко (*нар. пісня*) (Пн.).

ЛЮСТРО, -а, *с.* Дзеркало (Пн.).

ЛЮСЬНЯ, -і, *жс.* Лушня (люшня), дрючок, який опирається на вісь і підтримує драбину воза (Пр.).

ЛЮТАФ, -афа, *ч.* Цебрик на трьох ніжках (Св.).

ЛЮТИСТ, -ости, *жс.* Лють, гнів (Св.).

ЛЮФТ, -а, *ч.* Вільний доступ повітря, отвір у димарі для продування (Св.).

ЛЮФТИК, -іка, *ч.* Кватирка у вікні (Св.).

ЛЮФТЫ, -ів, *мн.* Отвори у фундаменті будинку, що служать для вентиляції (Св.).

ЛЮФТУВАТИ, -ую, -еш. Провітрювати, продувати (Св.).

ЛЯБДАТИ, лябдам, -аш. *Знев.* Говорити нісенітниця (Пт.).

ЛЯВЕТА, -ы, *жс.* Лафет, підставка під гармату з приладами для наведення її на ціль (Пр.).

ЛЯВИРУВАННЯ, -я, *с.* Лавірування, пристосування до певних обставин, крутість (Пр.).

ЛЯГЕР, -гря, *ч.* Табір (Рс.).

ЛЯГЕРНИЙ, -а, -е. *Прикм.* до ЛЯГЕР. Таборовий (Рс.).

ЛЯДА, -ы, *жс.* Прилавок у магазині; касовий прилавок (Пт.).

ЛЯДІК, -іка, *ч.* Кукіль, зернові відходи у вигляді горошку (Ол.).

ЛЯДНИК, -іка, *ч.* Те саме, що ЛЯДІК (Св.).

ЛЯЖКА, -ы, *жс.* Стегно у людини (Пр.).

ЛЯЙБИК, -іка, *ч.* Каптан, чоловічий верхній одяг без рукавів (Пт.).

ЛЯК, -у, *ч.* Сургуч (Ол.).

ЛЯКЕРНЯ, -і, *жс.* Фабрика, на якій виготовляють лак (Рс.).

ЛЯКСУВАТИ, -ує, *безос. дієсл.* Проносити (мати понос). – Чогось го ляксує: певні, наївся зеленіны (Ол.).

ЛЯКУВАНИЙ, -а, -е. Заклеєний сургучем (Рс.).

ЛЯЛЮСЯ, -і, *жс.* 1. Гарно прибрана дівчина. 2. *Здрібн.* Ляля, маленька лялька (Ол.).

ЛЯЛЬОЧКА, -ы, *жс.* Лялечка (Ол.).

ЛЯМЕНТ

ЛЯМЕНТ, -э́нту, ч. Лемент, голосний плач, нарікання (Рс.).
ЛЯМЕНТУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Лементувати, голосити, нарікати (Рс.).

ЛЯМПАШ, -а́ша, ч. Каганець, вогонь якого захищений скляним циліндром (Пт.).

ЛЯМПКА, -ы, жс. Електричний кишеньковий ліхтарик (Пр.).

ЛЯМУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ЛЯМУВА́ТИ*. Обшитий тасьмою (Пр.).

ЛЯМУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Обшивати тасьмою краї тканини чи одягу (Пр.).

ЛЯНДАВЕЦ, -вця, ч. Базіка, балакун (Пт.).

ЛЯНДИ́ТИ, лянджу, ляндиш. Теревенити, розводити пусто-порожні балачки (Пт.).

ЛЯ́НИЙ, -а, -е. Литий. – *Ля́не кісто да́ют з росб́лом* (Ол.).

ЛЯ́ННИК, -я́ка, ч. Те саме, що **ЛЯ́ДІК**, **ЛЯ́ДНИК** (Св.).

ЛЯ́НЯ, -я, с. 1. Лиття дощу. – *Набрі́дло мі то́то ля́ня*. 2. *Пе-рен*. Прочуханка; догана. – *А́ле-с гне́ска до́став ля́ня от ня́ня!* (Ол.).

ЛЯ́ПА, -ы, жс. Плітка, чутка, поголос (Пн.).

ЛЯПА́ТИ. 1. ляпат. Капати, падати краплями; ляпати, ронити краплі на що-небудь. 2. ляпам, -аш. *Пе-рен*. Оббрихувати, наговорювати на когось (Пр.).

ЛЯ́ПКА, -ы, жс. *Здрі́бн.* до **ЛЯ́ПА** (Пн.).

ЛЯ́ПКА́ТИ, ля́пкам, -аш. Плескати в долоні, аплодувати (Пр.).

ЛЯ́ТИ, лію, -єш, -є. 1. Лляти, лити (про рідину). – *Налі́єш мо́лока в то́ты два дзба́нky*. 2. Падати (про дощ). – *Дойдж лі́є юж два дни*. ♦ **ЛЯ́ТИ В ЃА́РДЛО**. Напиватися (Пт.).

ЛЯ́ТРИ́НА, -ы, жс. Яма для фекаліїв (Рс.).

ЛЯ́УБЗЕ́ГА, -и, жс. Лобзик, ручний інструмент для фігурного пиляння (Ол.).

ЛЯ́УБЗЕ́ГОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ЛЯ́УБЗЕ́ГА**. Лобзиковий (Пр.).

ЛЯ́УФЕР, -е́ра, ч. Шахова фігура слона; бігун (Пн.).

ЛЯ́ФІ́РНДА, -ы, жс. *Знев*. Жінка, що дбає лише про свій зовнішній вигляд і не доглядає дому й господарства (Пр.).

ЛЯ́ЦКЫ́Й (ЦКІ), -а, -е. Польський, католицький (Св.).

ЛЯ́ШО́ТА, -ы, жс., *збі́рн.* *Знев*. Ляхи, поляки (Св.).

ЛЬВІ́ЦЯ, -і, жс. Левиця, самка лева (Св.).

ЛЬВ'Я́ЧИЙ, -а, -є. Лев'ячий (Св.).

ЛЬО́ДЫ, -ів, *мн.* Морозиво (Пт.).

ЛЬОК, -а, *ч.* Локон, кучерик. — Чорне волосья вілося льока́ми по плечах (Пт.).

ЛЬОКА́Й, -а́я, *ч.* Лакей, панський слуга (Ол.).

ЛЬОКА́ЙКА, -и, *жс.* 1. Покоївка, служниця. 2. Дружина лакея (Ол.).

ЛЬОКА́ЙСКИЙ (СКІ), -а, -е. 1. Лакейський; лакеїв, який належить слугі. 2. Принижений, позбавлений людської гідності (Пр.).

ЛЬОКА́ЙСТВО, -а, *с.* 1. Робота лакея. 2. Приниження, запобігання перед кимось (Пр.).

ЛЬОКА́ЙЧЫК, -ы́ка, *ч.* Козачок, хлопчик до послуг (Рс.).

ЛЬОКА́ЛЬ, -а́лю, *ч.* Квартира, приміщення; частина будинку, що становить певну цілісність (Рс.).

ЛЬОКА́ТОР, -о́ра, *ч.* Квартирант, той, хто винаймає квартиру (Пр.).

ЛЬОКАТО́РКА, -и, *жс.* Жін. до ЛЬОКА́ТОР (Пр.).

ЛЬОКАТО́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. Квартирний (Рс.).

ЛЬОКОМО́ТІВА, -и, *жс.* Локомотив, паровоз (Ол.).

ЛЬО́МПА, -и, *жс.* Базікало, бовкало (Пн.).

ЛЬО́НОК, -нка, *ч.* Заколесник у возі (Пн.).

ЛЬОНТ, -у, *ч.* Гніт, шнур, насичений легкозаймистою речовиною, який служить для запалювання вибухових матеріалів: бомб, мін, феєрверків (Пр.).

ЛЬО́РКА, -и, *жс.* Вагонетка (Пр.).

ЛЬОРНЕ́ТА, -и, *жс.* Те саме, що ЛЮНЕ́ТА (Рс.).

ЛЬОС, -у, *ч.* 1. Доля; пригода. 2. Лотерейний білет (Рс.).

ЛЬОСО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до ЛЬОС. Залежний від випадку (Рс.).

ЛЬОСУВА́НЯ, -я, *с.* Жеребкування (Ол.).

ЛЬОСУВА́ТИ, -у́ю, -єш. 1. Тягти жеребок. 2. Грати в лотерею (Рс.).

ЛЬОТЕ́РІЯ, -ії, *жс.* 1. Лотерея. 2. Ризикована, непевна справа (Рс.).

ЛЬО́ТНИК, -и́ка, *ч.* Льотчик, пілот (Пр.).

ЛЬОТНІ́СКО, -а, *с.* Летовище, аеродром (Пр.).

М

МАВКАТИ, мавкаш, -ат. Нявкати (про ката) (Пн.).

МАГОНЬ, -оня, ч. Сорт дуже твердого коричневого дерева, з якого роблять фурнітуру (Пр.).

МАГАЗИН, -йну, ч. Склад (збіжжя, продовольчих товарів, боєприпасів тощо). – В магазині було зібране військове обмундування (Пр.).

МАГАЗИНЕР, -єра, ч. Комірник (Пр.).

МАГАЗИНУВАТИ, -юю, -єш. Переховувати на складі; звозити на склад (Пр.).

МАГЕЛЬ, -гя, ч. Рубель, дерев'яний валик, яким качають випрану суху білизну з домотканого лляного полотна (Пр.).

МАГЕЛЬНИЦЯ, -і, жс. Те саме, що **МАГЕЛЬ**. – В магельниці є рамак и катюлька (Ол.).

МАГІСТЕРСТВО, -а, с. Міська рада (Пр.).

МАГІСТРАЛЯ, -і, жс. Магістраль, головна дорога (Пр.).

МАГЛЮВАТИ, -юю, -єш. Валкувати, качати рублем (Пр.).

МАГНЕС, -єсу, ч. Магніт (Пр.).

МАГУРА, -ы, жс. Назва високої гори, вкритої лісом (Пр.).

МАДРАС, -асу, ч. Напівшовкова тканина (Ол.).

МАЗ, -и, жс. Див. **КОЛОМАЗ** (Пт.).

МАЗАЛЬНИК, -йка, ч. Щітка для вапна (Пт.).

МАЗАЛЬНИЦЯ, -і, жс. Горщик із білою глиною для підмазування печі після щоденного палення (Пт.).

МАЗІЛИВИЙ, -а, -е. Плаксивий, вередливий (Ол.).

МАЗЯР, -яра, ч. Дігтяр, людина, що виготовляє і продає дьоготь (Пр.).

МАЗЯРКА, -ы, жс. 1. Жін. до **МАЗЯР**. 2. Мазниця, посудина для дьогтю. 3. Ремесло дігтяра (Ол.).

МАЗЯРНЯ, -і, жс. Фабрика, де зі смоли соснового дерева або нафти й воску виготовляють різні мазі (Ол.).

МАЗЯРСКИЙ (СКІ), -а, -е. Прикм. до **МАЗЯР**. Дігтярський. **МАЗЯРСКІ ВІЗ**. Спеціально підготовлений до далекої подорожі віз зі всіма можливими зручностями. **МАЗЯРСКІ ПУТ**. Коротші за відстанню польові дороги, якими користувалися дігтярі (Пр.).

МАЙ, -ая, ч. Травень. – **Май** – найгárdший мiсяц в рóцi (Пр.).
МАЙЗЕЛЬ, -зля, ч. Зубило, сталеве долото для розрiзання металевих листiв (Пр.).

МАЙКА, -ы, жс. 1. Кульбаба. 2. Майка, вид одежi без комiра й рукавiв (Пн.).

МАЙКЕТКЫ, -ток, мн. Мереживо (Пт.).

МАЙКУТ, -ута, ч. Див. **МАНЬКУТ** (Пт.).

МАЙНА, -ы, жс. 1. Шахта. 2. «Майна!», команда пiд час будiвельних або вантажних робiт, яка означає: «Опускай!», «Донизу!» (протилежне «Вiра!») (Св.).

МАЙОВИЙ, -а, -е. Травневий. – Сóнцьом майóвим заблiсло на сьвiтi. – Майóвий хрущ (Св.).

МАЙОНТОК, -тку, ч. Мاستок, нерухома власнiсть: земля, будинки i т. п. (Рс.).

МАЙСКИЙ (СКІ), -а, -е. Те саме, що **МАЙОВИЙ** (Рс.).

МАЙСТЕРКА, -ы, жс. Праця ремiсника (Ол.).

МАЙТЕК, -тка, ч. Матрос (Рс.).

МАЙТКЫ, -ток, мн. Жiночi панталони (Св.).

МАКЕТА, -ы, жс. Макет; зразок первинної рiзьблярської роботи (Пр.).

МАКОГОН, -óна, ч. Макогiн (Пр.).

МАКУТРА, -ы, жс. Макiтра (Пр.).

МАКУХ, -уха, ч. Макуха, залишки пiсля вичавлення олії з насiння олійних культур (Пр.).

МАЛЕНЬСТВО, -а, с. 1. Малятко. 2. Дитинство, дитячi роки. – З маленства вчiвся вiн барз дóбрi (Ол.).

МАЛИНЯК, -яка, ч. Малинник (Ол.).

МАЛЮСЕНЬКИЙ (КІ), -а, -е. Малюсiнький (Пр.).

МАЛЯСА, -ы, жс. Меляса, залишки пiсля переробки цукрових бурякiв на цукор (Пр.).

МАЛЬОВИДЛО, -а, с. 1. Малюнок, картина. 2. Косметика (Ол.).

МАМИДЛО, -а, с. Примара, мара, мана, мiраж (Пр.).

МАМИТЕЛЬ, -éля, ч. Звабник (Ол.).

МАМИТЕЛЬКА, -ы, жс. Звабниця (Ол.).

МАМКА, -ы, жс. Мамка, годувальниця, жiнка, яка годує грудьми чужу дитину. **ШТУЧНА МАМКА**. Пляшечка, з якої годують немовлят (Пр.).

МАМЛЯТИ

МАМЛЯТИ, ма́млям, -яш. 1. *Знев.* Мимрити, говорити не-виразно, незрозуміло. 2. Плямкати губами. 3. Робити щось по-вільно. – *Што ты ма́мляш то так до́вго?* (Пр.).

МА́МРАЙ, -ая, ч. 1. Той, хто бурмоче, невиразно говорить. 2. Буркотун (Ол.).

МАМРА́ТИ, ма́мрам, -еш, -е. 1. Бурмотіти, бубоніти, невиразно говорити. 2. Буркотіти, сердитися (Пр.).

МАМРОТА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **МАМРА́ТИ**, **МАМРОТА́ТИ** (Пт.).

МАМРОТА́ТИ, -бчу, -еш, -е. Те саме, що **МАМРА́ТИ** (Пт.).

МАМУ́НКА, -ы, *жс.* Лялечка, дитяча іграшка (Пт.).

МАМУ́НЬКА, -ы, *жс.* *Пестл.* Матуся, мамця (Пр.).

МА́МУТ, -ута, ч. Мамонт, слон льодовикового періоду (Пр.).

МАМУТО́ВІЙ, -а, -е. *Прикм.* до **МА́МУТ** (Пр.).

МАНДАЛЯ́ЦІЯ, -ії, *жс.* Завивка волосся (Пн.).

МАНЕ́БРЫ, -ів, *мн.* Маневри, переміщення військ із тактичною або навчальною метою (Рс.).

МАНЕ́РКА, -ы, *жс.* Похідна металева фляга, що загвинчується кришкою (Рс.).

МА́НКЕТ, -эта, ч. Манжет, вилога рукава (Ол.).

МА́НКО, *невідм.* 1. Нестача в касі. 2. Сума, що її наперед визначають касирам, комірникам на покриття неминучих втрат при виплатах, зважуванні, вимірюванні тощо (Пр.).

МАНЛІ́ХЕР, -эра, ч. Гвинтівка, карабін з укороченим дулом (від прізвища винахідника Манліхера) (Пр.).

МА́НТЕЛЬ, -гля, ч. 1. Мантия, довгий плащ. 2. Вид пелерини (Св.).

МАНТІ́ЛЯ, -і, *жс.* Відріз білого лляного полотна, який жінки, йдучи до церкви, накидають на голову (Ол.).

МА́НЬКУТ, -ута, ч. Лівша, шульга (Ол.).

МА́НЬЯ, -ї, *жс.* Манія, хворобливий стан психіки (Ол.).

МА́НЬЯК, -яка, ч. Маніяк, психічно хвора людина (Пт.).

МАРГАНЦЬО́ВІЙ, -а, -е. Марганцевий (Пр.).

МАРГА́РІНА, -ы, *жс.* Маргарин (Пт.).

МАРЕ́НКА, -ы, *жс.* Медальйон (Пн.).

МА́РЕЦ, -рця, ч. Березень. – *Як настане ма́рець, то замéрзне під плóтом ста́рець* (прислів'я) (Ол.).

МАРИКУВА́ТИ, -ую, -еш. Вважати кривдою для себе (Пн.).

МАРИНА́РКА, -ы, *жс*. 1. Морський флот. 2. Маринарка, чоловічий піджак (Пр.).

МАРИНА́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. Моряцький, морефлотський (Пр.).

МАРИ́НДЯ, -і, *жс*. Суха їжа, яку беруть із собою в дорогу, на роботу (Пн.).

МАРИНУВА́НИЙ, -а, -е. Маринований, заправлений оцтом та спеціями для тривалого зберігання (Пт.).

МАРИ́М'ЯТА, -ы, *жс*. Зілля кашмір (*Tanacetum bulsemita* L.) (Ол.).

МАРКІЗЕ́ТА, -ы, *жс*. Маркізет, тонка напівпрозора шовкова біла тканина (Пт.).

МАРКСИ́СТА, -ы, *ч*. Марксист (Пр.).

МАРКУВА́ТИ, -ую, -еш. Робити маркером невеликі борозни для садіння картоплі, буряків та інших просапних культур (Св.).

МАРМУЛ'Я́ДА, -ы, *жс*. Повидло (Ол.).

МА́РНІ, *присл*. 1. Марно, даремно. 2. Мізерно, дуже мало. – **Ма́рні зароб'ям** (Ол.).

МАРНО́ВІР, -іра, *ч*. Забобонна людина (Св.).

МАРНОТРА́ВНИЙ, -а, -е. Марнотратний (Ол.).

МАРНОТРА́ВСТВО, -а, *с*. Марнотратство (Ол.).

МАРНОТРА́ВЦЯ, -і, *ч*. Марнотратник (Ол.).

МАРУ́ДЕР, -е́ра, *ч*. 1. Маруда, солдат, який на марші залишається позаду загону; людина, що запізнюється. 2. Мародер, воєк, що грабує вбитих і поранених після бою або мирне населення під час війни (Пр.).

МАРУЗІ́АТИ, -у́згам, -аш. Мазати, розмазувати (Пн.).

МАРУЧА́ТИ, -у́чу, -ыш. Буркотіти, бубоніти під ніс (Ол.).

МАРЦИПАНО́ВИЙ, -а, -е. Вишуканий, з особливим смаком (Пр.).

МАСА́КРА, -ы, *жс*. Різня, бійка (Ол.).

МАСАКРУВА́ТИ, -ую, -еш. Бити, вибивати, різати (Ол.).

МА́САР, -а́ря, *ч*. Ковбасник, майстер м'ясних виробів (Пт.).

МАСА́РНЯ, -і, *жс*. Ковбасний цех (Пт.).

МАСА́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. Ковбасний, м'ясний. – **В маса́р-скім скле́пі** треба купити мішани́ны до хлі́ба (Пт.).

МАСА́РСТВО, -а, *с*. Переробка м'ясних продуктів; ковбасне виробництво (Пт.).

МАСЕЛЬНИЦЯ

МАСЕЛЬНИЦЯ, -і, *жс*. 1. Масниця, посудина, в якій збивають масло. – Як не было в хыжы бодёнкы, то масло збивали в велькі фляшці – масельници. 2. Посудина, в якій подають масло (Ол.).

МАСЕ́СА, -ы, *жс*. Повільна, безпомічна жінка (Ол.).

МАСКО́ТКА, -ы, *жс*. Особа або предмет, присутність якого, за повір'ям, приносить комусь щастя (Пр.).

МАСЛЯ́РНЯ, -і, *жс*. Маслозавод (Ол.).

МАСТІ́ТИ, ма́шу, ма́стиш. 1. Приправляти жиром їжу; змащувати частини механізмів. 2. Давати хабарі (Ол.).

МА́СЛЯК, -яка, *ч*. Маслюк, їстівний гриб. – Масля́кы на-зива́ли тіж сосня́ка́ми (Ол.).

МАТЕ́РАЦ, -а́ца, *ч*. Матрац (Рс.).

МАТЕРІ́ЙКА, -ы, *жс*. Легка шовкова тканина найнижчого сорту (Пт.).

МА́ТИ, мам, маш, ма (ма́е); ма́ме, ма́те, ма́ют; *мин. час* мав-ем, мав-ес. Мати, володіти чимось, посідати щось. ♠ **МА́ТИ ДЯ́КУ**. Хотіти, мати охоту до чогось. **МАШ РЕХТ**. Маеш рацію, твоя правда (Пр.).

МА́ТИСЯ, ма́мся, ма́шся. Почуватися. **ЯК СЯ МАШ?** Як живеш? Як ся маєш? (*привітання*) – **Як ся ма́те, сусідо?** (Ол.).

МА́ТКА, -ы, *жс*. 1. Матка, бджола-розплідниця у вулику. 2. Плідна самиця у тварин. 3. Мама, мати. **МА́ТКА БО́СКА**. Мати Божа, Богоматір. **МА́ТКА ЖИ́ТНА**. Житні спори, голо-вня (грибок на житніх колосках) (Пр.).

МАТО́ЛОК, -лка, *ч*. Кретин, ідіот, недоумок (Пр.).

МАТРА́ЛЬКА, -ы, *жс*. Гачок, яким розгортають жар (Пн.).

МАТУ́РА, -ы, *жс*. Іспит на атестат зрілості (Ол.).

МАТУ́РИ́СТА, -ы, *ч*. Юнак, який склав іспит на атестат зрілості, випускник навчального закладу (Пр.).

МАТУ́РИ́СТКА, -ы, *жс*. Жін. до МАТУ́РИ́СТА (Рс.).

МА́ХЕР, -е́ра, *ч*. Ділок, торгаш, спекулянт (Ол.).

МАХІНА́ТОР, -о́ра, *ч*. Те саме, що МА́ХЕР (Св.).

МА́ХЛЯР, -я́ра, *ч*. Те саме, що МА́ХЕР, МАХІНА́ТОР (Св.).

МАЦЕ́РА, -ы, *жс*. *Знев*. Мати (Рс.).

МАЦІ́ЦЬКЫ́Й (КІ), -а, -е. Маленький (Рс.).

МАЦКА́ТИ, ма́цкам, -аш. Мацати, доторкатися руками чи ногами до когось або чогось (Ол.).

МАЦКЫ, -ів (-цок), *мн.* Орган із чотирьох відростків у слимаків, що служить для дотику (Пр.).

МАЦЮСЁНЬКИЙ (КІ), -а, -е. Малесенький (Рс.).

МАЦЮСЬКИЙ (КІ), -а, -е. Те саме, що **МАЦІЦЬКИЙ** (Ол.).

МАЦЬОРА, -ы, *жс.* Маленькі поросята зі свиноматкою (Пр.).

МАЧА, -а́ти, *с.* Кошеня, котеня (Пн.).

МАЧА́ЛКА, -ы, *жс.* Полотняна шматина, яку змочують у рідину й використовують як компрес (Пт.).

МАЧА́НКА, -ы, *жс.* Приправа до хліба. – **Мача́нка з олію** и цебу́лі (Пр.).

МАЧА́ТА, ма́чат, *мн.* Зернята маку. – **Бы́ло то́го, як ма́чат** (Ол.).

МАЧА́ТИ, ма́чам, -аш. Мачати, вмочувати. – **Ма́чат хлі́б до ме́ду.** ✧ **МАЧА́ТИ ПА́ЛЬЦІ В ЧУ́ДЖІМ.** Користати з чужого (Пр.).

МАЧА́ТИСЯ, ма́чамся, -ашся. Замочуватися, зволожуватися (Пр.).

МА́ЧКА, -ы, *жс.* Кішка (Пн.).

МАЧУ́ТА, -ы, *жс.* Булава; палиця із заокругленим кінцем (Пт.).

МАЧУ́РА, -ы, *жс.* Яма з водою, мочар (Св.).

МАШЕРУВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **МАШЕРУВА́ТИ** (Ол.).

МАШЕРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Марширувати, іти розміреним кроком (Ол.).

МАШИНІЗУВА́НИЙ, -а, -е. Машинізований (Рс.).

МАШИНІ́СТА, -ы, ч. Шофер, водій (Рс.).

МАШКА́РА, -ы, *жс.* 1. Потвора, чудовисько. 2. Маска; замаскована людина (Пр.).

МА́ШЛЯ, -і, *жс.* Галстук (Пн.).

МАШЛЯ́НКА, -ы, *жс.* Маслянка, сироватка, що залишилася після збивання масла (Пр.).

МАЩЫ́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **МАСТИ́ТИ**. Змашування (Ол.).

МВА́КА, -ы, *жс.* Калюжа, млака, мочар (Пт.).

МГЛА, -ы, *жс.* Імла, туман (Ол.).

МГЛІ́СТИЙ, -а, -е. Імлистий, туманний (Ол.).

МГЛІ́СТІСТ, -о́сти, *жс.* Туманність (Ол.).

МГЛІ́СТО, *присл.* Імлисто, туманно (Ол.).

МГНІ́НЯ, -я, *с.* Мить. ✧ **В МГНІ́НЮ О́КА.** Миттю, мигцем (Пт.).

МДЛИЙ, -а, -е. Млосний, нудотний. – **Якысе тото їджыня** мдле (Пр.).

МДЛИСТ, -ости, *жс.* Млість, нудота (Рс.).

МДЛО, *присл.* Млосно, нудотно. – **Єст мі мдло** (Рс.).

МЕГАЛЬОМАН, -ана, *ч.* Людина з манією величі; психічно хворий (Пр.).

МЕДВЕДЖИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **МЁДВІД**. Ведмежий (Пр.).

МЕДВЕДИ́ХА, -ы, *жс.* Ведмедиця (Рс.).

МЕДВЕДИ́ЦЯ, -і, *жс.* Те саме, що **МЕДВЕДИ́ХА** (Пр.).

МЕДВЕ́ДОК, -дка, *ч.* Рослиноїдна комаха, що підгризає корені городніх рослин (Пр.).

МЁДВІД, -ёдя, *ч.* Ведмідь (Пр.).

МЁДЖА, -ы, *жс.* Межа; лінія поділу території; границя земельного володіння. – **Ліюде за мёджы жёрлися мёдже сёбом** (Ол.).

МЕДЖІВНИК, -йка, *ч.* Межувальник, землемір (Рс.).

МЕДЖУВА́ТИСЯ, -у́юся, -ёшся. Відділятися, відмежовуватися, встановлювати межі земельних ділянок (Пр.).

МЕЛІ́ВО, -а, *с.* Мливо, збіжжя для перемелення на борошно або крупу (Пр.).

МЕ́ЛІС, -ісу, *ч.* Те саме, що **МАЛІ́СА** (Пр.).

МЕЛЬДУВА́ТИ, -у́ю, -ёш. 1. Ознайомлювати, повідомляти, доносити. 2. Сповідати про своє прибуття (Пр.).

МЕЛЬДУ́НОК, -нку, *ч.* 1. Повідомлення, донесення, сповіщення. 2. Прописка (Пр.).

МЕЛЬО́НИК, -йка, *ч.* Чоловічий фетровий капелюх чорного кольору з напівкруглим верхом (Пр.).

МЕНАЖЕРІ́Я, -йї, *жс.* Зоопарк (Пр.).

МЕНА́ЖКА, -ы, *жс.* Двійнята, з'єднані між собою два горщики, в яких носили страву на поле (Пр.).

МЁ́НДАЛЬ, -а́лі, *жс.* Медаль (Св.).

МЁ́НДЕЛЬ, -для, *ч.* П'ятнадцять штук; п'ятнадцять снопів збіжжя, укладених навхрест колоссям угору (Пр.).

МЁ́НО, -а, *с.* Ім'я. – **Она ма мёно Ё́вка** (Пт.).

МЕНТРИ́КА, -ы, *жс.* Метрика, свідоцтво про народження (Рс.).

МЁ́НТУС, -у́са, *ч.* Вугор, в'юн; вуж (Пн.).

МЕНША́ТИ, -ёншам, -аш, -ат. 1. Ставати меншим, зменшуватися. 2. Давати менше, зменшувати. – **Мёншам му ї́сти** (Пр.).

МЕРВА, -ы, жс. М'ята солома; залишки згромадженої граблями соломи (Пр.).

МЕРВИТИ, мерв'ю, -иш. М'яти, бгати, толочити (про солому) (Пр.).

МЕРЗІТИ, мерзію, -єш. Викликати роздратування, огиду; бути гидким (Ол.).

МЕРЗЛЯТИНА, -ы, жс. Мерзлі продукти (Пр.).

МЕРІНДЯ, -і, жс. Те саме, що **МАРІНДЯ** (Ол.).

МЕРТВЕЦ, -єця, ч. Мрець (Рс.).

МЕСІЯНІСТА, -ы, жс. Сповідник месіанізму – містичного вчення про знаменну роль вибраних Богом людей і народів (Пр.).

МЕТАЛІСТА, -ы, ч. Людина, що працює з металом (Пр.).

МЕТАЛЬОВИЙ, -а, -е. Металевий; такий, як метал (Рс.).

МЕТАТИСЯ, мечуся, -єшся, -еся. Кидатися, кидати один в одного чим-небудь. – Ходме ся метати бальоном! (Пн.).

МЕТЕР, -тра, ч. 1. Метр, основна одиниця довжини в метричній системі мір. 2. Центнер, міра ваги, що дорівнює 100 кг (Пн.).

МЕЦЕНАС, -аса, ч. 1. Меценат, багатий протектор. 2. Судовий захисник, адвокат (Рс.).

МЕШКАЛЬНИЙ, -а, -е. Житловий. – Мешкальний дім взіми ся опалював (Ол.).

МЕШКАНЯ, -я, с. 1. Квартира, помешкання, житло. 2. Проживання, мешкання (Пт.).

МЕШТ, -а, ч. Туфля (Рс.).

МИГЦЬОМ, присл. Мигцем, миттю (Пр.).

МИГ, -у, ч. Мить. – Лем на миг см го лишыва, а він скочив до воды и пропав. ♦ **В ЁДЕН МИГ**. Миттю, вмить (Пр.).

МИГАВКА, -ы, жс. Блискавка (Пр.).

МИГАТИ, мйгам, -аш, -ат. 1. Блимати, мигтіти; блискати (про блискавку). 2. Кліпати очима (Пр.).

МИГДАЛКЫ, -ів, мн. Мигдалики, гланди (Пр.).

МИГДАЛЬ, -алю, ч. Мигдаль (Св.).

МИГНУТИ, мйгну, -єш, -е. Док. вид до **МИГАТИ**. 1. Блимнути, мигнути; блиснути. 2. Кліпнути (Пт.).

МИГОМ, присл. Умить, швидко, зараз же (Пр.).

МИГОТАННЯ, -я, с. Миготіння, мерехтіння, поблискування (Ол.).

МИЛІЙОН, -она, ч. Мільйон (Пр.).

МИЛЬХАВИЙ

- МИЛЬХАВИЙ, -а, -е. Полохливий (Пн.).
- МИМОХТЯЧЫ, *присл.* Мимоволі, мимохить (Рс.).
- МИНУВШЫНА, -ы, *жс.* Минувшина, минуле (Пр.).
- МИНУТА, -ы, *жс.* Хвилина. – Стан дэсят мінут по шэстій (Ол.).
- МЫДЕЛЬНИЦЯ, -і, *жс.* Мильниця, коробка для мила (Ол.).
- МЫДЕЛЬНИЧКА, -ы, *жс.* *Здрібн.* до **МЫДЕЛЬНИЦЯ**. Мильничка (Ол.).
- МЫДЛИНА, -ы, *жс.* Мильна вода, піна з мила й води (Ол.).
- МЫДЛИТИ, *мьдлю*, -иш. Милити, намилювати (Пр.).
- МЫДЛО, -а, *с.* Мило (Пр.).
- МЫДЛОВАР, -ара, *ч.* Миловар, фахівець, що виробляє мило (Пр.).
- МЫДЛОВАРЕНЯ, -я, *с.* Миловаріння (Пр.).
- МЫДЛЯРСТВО, -а, *с.* Ремесло миловара (Пр.).
- МЫДНИЦЯ, -і, *жс.* Таз, велика миска для вмивання, миття посуду (Ол.).
- МЫДНИЧКА, -ы, *жс.* *Здрібн.* до **МЫДНИЦЯ**. Тазик (Ол.).
- МЫЙНИЦЯ, -і, *жс.* Те саме, що **МЫДНИЦЯ** (Пт.).
- МЫЙНИЧКА, -ы, *жс.* Те саме, що **МЫДНИЧКА** (Пт.).
- МЫКЫТИТИ, -ычу, -ытиш. Микитити, метикувати, міркувати (Св.).
- МЫЛИТИ, *мьлю*, -иш. Плутати. – Як вийду з ліса, то все мьлю дорóгу (Ол.).
- МЫЛИТИСЯ, *мьлюся*, -ишся. Помилятися, збиватися. – Мбя внўчка мьлится в рахўнках до сто (Пт.).
- МЫМРА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **МЫМРА́ТИ**. Мимрення (Пр.).
- МЫМРА́ТИ, *мьмрю*, -еш, -е. Мимрити, тихо, невиразно говорити (Пр.).
- МЫРКА́ТИ, *мьркам*, -аш. Невдоволено бурчати (Пт.).
- МЫРКНУ́ТИ, *мьркну*, -еш. Буркнути, сказати щось неясно, нерозбірливо. – Мьркнув штóси старій та й пішов гет (Пт.).
- МЫ́СЕЛЬ, -сли, *жс.*; *мн.* **МЫ́СЛЫ**, -ів. Думка, гадка. – Пришло мі на мы́сль, як было краса́ні на кон́церті. – Прихо́дят мі до голо́ви рі́жны мы́слы (Ол.).
- МЫ́СЯ, -яти, *с.* 1. Мишеня. – В кўблі было п'ятэро мы́сят.
2. Мала миска. – Газди́ня постави́ла на стіл мы́ся з огу́рка́ми (Пр.).
- МЫ́СЯТКО, -а, *с.* Маленька мисочка (Пт.).

МЫСЛЬІНЯ, -я, с. Мислення, думання, міркування; здатність людини мислити (Ол.).

МЫСЛЬІТИ, мýсьлю, мýсьлиш. Думати, мислити (Ол.).

МЫШ, -ы, жс. Миша (Пр.).

МЫША́ЧИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **МЫШ**. Мишачий (Пр.).

МЫШЕ́НЯ, -яти, с. Те саме, що **МЫ́СЯ 1**. Мишеня (Пр.).

МЫШО́ВІЙ, -ія, ч. Канюк, мишоїд, хижий птах родини яструбиних (Пр.).

МЫШОКРІ́ЛИК, -йка, ч. Морська свинка (Ол.).

МЫШПЕ́РГАЧ, -а́ча, ч. Кажан (Ол.).

МІ́ЗДРА, -ы, жс. Міздря, нижній шар шкіри тварини (Пр.).

МІЗДРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Знімати міздю спеціальним ножем, очищати шкіру від міздрі (Пр.).

МІЗЕ́РАК, -а́ка, ч. Злидар, бідолаха, неборак (Пр.).

МІЗЕРА́ЧОК, -чка, ч. *Здрібн.* до **МІЗЕ́РАК** (Ол.).

МІЗЕРІ́Я, -йі, жс. Мізерія, огірковий салат, направлений оцтом, сіллю й перцем (Пт.).

МІЗЕ́РКА, -ы, жс. Положення при грі у преферанс: зобов'язання не брати леви (Рс.).

МІЗЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Змарнілий, слабкий. 2. Жалюгідний, нікчемний; злиденний, нужденний. 3. Незначний, не вартий уваги (Ол.).

МІЗЕ́РНІ. *Присл.* до **МІЗЕ́РНИЙ** (Ол.).

МІ́КРУС, -у́са, ч. Малюк (Пр.).

МІ́Л, -у, ч. Пилюка, порох (Ол.).

МІ́ЛКО, *присл.* Дрібно. – Лем на пýтлі мóжут мі́лко змолóти мýку (Ол.).

МІ́ЛЬ, мо́ля, ч. 1. Міль, невеликий метелик, гусінь якого точить вовняні вироби, зерно злакових культур. 2. *Перен.* Клопіт, гризота. – *Ка́ждий ма сво́го мо́ля, што го гры́зе* (Пр.).

МІ́НЕР, -е́ра, ч. Мінер, військовослужбовець, який встановлює або знешкоджує міни (Рс.).

МІНІ́СТЕР, -стра, ч. Міністр (Рс.).

МІНУВА́НИ, -а, -е. Мінований, із закладеними мінами (Пр.).

МІНУ́ТКА, -ы, жс. *Здрібн.* до **МІНУ́ТА**. Хвилинка (Рс.).

МІСЯ́ЧКА, -ы, жс. Менструація (Ол.).

МІСЯ́ЧНІ, *присл.* Місячно (Пт.).

МІСЯ́ЧОК, -чка, ч. *Пестл.* Місяченько (Ол.).

МІТИГУВАТИ

МІТИГУВАТИ, -ую, -еш. Роздумувати, міркувати, ламати голову над чимось (Пр.).

МІТЛІСКО, -а, *жс*. Мітлице, велика або стара мітла (Ол.).

МІТР, -у, *ч*. Миртове дерево, рослина родини миртових (Св.).

МІТРЕНІА, -и, *жс*. 1. Втрата часу, гаєння часу; тяганина, морока. 2. Маруда, забарна людина; волоцюга (Ол.).

МІЦ, *невідм*. Дуже сильний. – Він був такі міц, што вырýвав дерева з коріньом (Пт.).

МІЧ, мóчы, *жс*. Сеча (Рс.).

МІШАНЕЦ, -нця, *ч*. Гібрид; метис (Ол.).

МІШАНИНА, -и, *жс*. Різні види м'ясних виробів укупі. – Ид ми куп кiльо мiшанийи (Пт.).

МІШАНКА, -и, *жс*. 1. Різні рослини, засіяні на одній ділянці; змішане насіння різних трав. 2. Мікстура, суміш рідких ліків (Пр.).

МІШКАР, -аря, *ч*. Ветеринар, який каструє домашніх тварин (Пр.).

МІШКАРСКИЙ (СКІ), -а, -е. Ветеринарський (Ол.).

МІШКУВАНИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до МІШКУВАТИ*. Кастрований (Ол.).

МІШКУВА́НЯ, -я, *с*. Дія за знач. **МІШКУВАТИ** (Ол.).

МІШКУВАТИ, -ую, -еш. Каструвати, видаляти статеві залози у тварин (Пр.).

МЛИНАР, -аря, *ч*. Мельник, мірошник (Пт.).

МЛИНАРСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Прикм. до МЛІНАР*. Мірошницький. ♦ **МЛИНА́РСКА КУ́РА**. Ситий, угодований (Пт.).

МЛІНЕЦ, -нця, *ч*. Жорна (Пн.).

МЛИНКУВАТИ, -ую, -еш. Провіювати, очищати зерно (Ол.).

МЛІНОК, -нка, *ч*. 1. Пристосування для очищення зерна. 2. Кухонна машинка для мелення кави і перцю (Пр.).

МЛІНСКИЙ, -а, -е. Млиновий. – Млі́нскы ка́мені те́ба те́са́ти (Ол.).

МЛИНЧА́РКА, -и, *жс*. Ручка в жорнах, якою приводиться в рух камінь. – Ой, як во́зну на тя млинча́рку, то бу́деш ня слухав! (Рс.).

МЛИЧІВКА, -и, *жс*. Те саме, що **МЛИНЧА́РКА** (Пн.).

МЛІ́ЧАК, -ака, *ч*. Самець у риб (Рс.).

МЛІ́ЧНЯК, -яка, *ч*. Оселедець із молочком (чоловічим сім'ям) (Ол.).

МЛО́ДИЙ, -а, -е. Молодий, юний (Ол.).

МЛОЇТИ, -біт, *безос. дієсл.* Млоїти, нудити. – Млоїт ня в середні (Ол.).

МЛО́КОС, -бса, ч. Молокосос, зарозумілець (Пр.).

МЛОЦКА́РНЯ, -і, *жс.* Молотарка, машина для молочення збіжжя (Пр.).

МЛЯ́СКАТИ, -яскам, -аш. Плямкати губами, цмокати (Ол.).

МНЯ́САГ, -а́рга, ч. Різник (Рс.).

МНЯ́СКО, -а, с. *Здріби.* до **МНЯ́СО**. М'ясце (Рс.).

МНЯ́СО, -а, с. М'ясо, частини туші забитої тварини, а також приготовлена з них їжа (Рс.).

МОБІ́ЛІЗУВА́НИЙ, -а, -е. Мобілізований (Пр.).

МОВІ́ТИ, мов'ю, -иш. Говорити, казати, промовляти вголос. – Кожний ве́чер мові́ла моли́твы, але то нич не помага́ло єй бі́ді (Пр.).

МОВО́КО, -а, с. Молоко. **ВАРЕ́НЕ МОВО́КО**, -о́го... -а. Пряжене молоко (Ол.).

МО́ДРЕНЬ, -е́ня, ч. Модрина, дерево родини соснових із м'якою хвоею, що на зиму опадає (Пр.).

МОДРЕНЬО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **МО́ДРЕНЬ**. Модрино-вий. – В Карпа́тах ча́сто гвідиш модреньо́вы лі́си (Ол.).

МОЗА́ІКОВИЙ, -а, -е. Мозаїчний, прикрашений мозаїкою (Ол.).

МО́ЗДЗІ́Р, -і́ра, ч. 1. Бронзова ступка для товчення або розтирання маку, перцю, кави, горіхів тощо. 2. *Жарт.* Гармата, з якої стріляють у дні урочистих подій (Св.).

МОЗО́ЛЬНИ, *присл.* Власними мозолями, завдяки важкій праці (Ол.).

МО́ЗЬДЗІ́Р, -і́ра, ч. Те саме, що **МО́ЗДЗІ́Р** (Ол.).

МОКРИ́НА, -ы, *жс.* Вогка земля. – На мокри́ні бпруч горо́ху нич не хце рости́ (Пт.).

МОЛІ́БДЕН, -е́ну, ч. Молібден, твердий метал, широко застосовуваний у техніці (Рс.).

МОЛІ́ТБА, -ы, *жс.* Молотіння, молотьба; пора, коли моло-
тять збіжжя (Св.).

МОЛО́ДЕЦ, -дця, ч. Молодець, козак (про статного, бадьо-
рого, здорового юнака або чоловіка) (Пн.).

МОЛО́ДІЖ, -і́жы, *жс.* Молодь, юнь (Ол.).

МОМЕНТ

МОМЕНТ, -єнту, ч. Мить, момент (Пр.).

МОНДЕЛЬ, -єля, ч. Див. МЕНДЕЛЬ (Ол.).

МОРГ, -а, ч. Морг, земельна міра, що дорівнює 0,56 гектара (Пр.).

МОРД, -у, ч. Вбивство з тортурами, закатування (Ол.).

МОРДЕНГА, -ы, жс. Морока, мука, виснажлива праця. – Робота в лісі – то чиста мордєнга (Пр.).

МОРДЕРСТВО, -а, с. Те саме, що МОРД (Пт.).

МОРДОБИТЯ, -я, с. Бійка; мордобій, биття по обличчю (Ол.).

МОРДОВНЯ, -і, жс. Катівня, каторга. – Робота в майнах – то істна мордовня (Пр.).

МОРЕС, -єсу, ч. Дисципліна, порядок; субординація. – Нафчіти дакого морєсу. ♦ ЗНАТИ МОРЕС. Бути дисциплінованим (Пр.).

МОРКОВ, -квы, жс. Морква (Ол.).

МОРОВИЙ, -а, -е. 1. Меткий, сильний, відважний; козак хоч куди. – Але з тебе морівий хлоп! 2. Заразний, зачумлений (Ол.).

МОРФІНА, -ы, жс. Морфій, витяжка з польового маку, яка заспокоює біль, викликає сон (Пт.).

МОСКАЛІКЫ, -ів, мн. Івасі, сорт дрібного оселедця (Пр.).

МОСТОВЕ, -ого, с. Оплата за право переїзду через міст (Пр.).

МОТЫКА, -ы, жс. Сапа. – Циган-квоаль зроби́т моты́ку найлі́ше (Пт.).

МОТЫЛЬ, -ыля, ч. Метелик (Ол.).

МОТЫЛЬОК, -лька, ч. 1. Здріби. до МОТЫЛЬ. Метеличок. 2. Чоловіча краватка у формі метелика (Ол.).

МОТЛОШЫНЯ, -я, с. Вовтузіння, тяганина (Ол.).

МОТЛОШЫТИСЯ, -ошуса, -ышся. Вовтузитися, борюкатися (Ол.).

МОТОРИЗУВАНИЙ, -а, -е. Моторизований, оснащений військовим автотранспортом (Рс.).

МОТОРИСТА, -ы, ч. Людина, що обслуговує мотори, двигуни (Рс.).

МОТОЦИКЕЛЬ, -кля, ч. Мотоцикл (Рс.).

МОТОЦИКЛІСТА, -ы, ч. Мотоцикліст (Пт.).

МОЦ, присл. Багато. – Онúфер, мій кум, ма моц пінізи (Ол.).

МОЦАР, -аря, ч. Силач, моцак (Ол.).

МОЦАРСТВО, -а, с. Сильна, могутня держава (Пр.).

МОЦУВА́ТИСЯ, -уюся, -єшся. Змагатися (Пр.).

МОЧ, -ы, *жс.* Те саме, що **МІЧ** (Ол.).

МО́ЧЫ, мо́жу, -еш, -е. Могти, бути спроможним (Ол.).

МОЧЫ́ВО, -а, *с.* Калюжа, багнюка; стояча вода (Св.).

МОЧО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **МІЧ** (**МОЧ**). Сечовий. **МОЧО́ВИЙ МІ́ХЫР**. Сечовий міхур (Пт.).

МРУЧА́ТИ, -у́чит. Видавати закритим ротом грізний звук, який виражає незадоволення. – **Ме́двід мру́чит, аж мо́роз по́за ско́ру йде** (Ол.).

МУДРАГЕ́ЛИК, -і́ка, *ч.* Зарозумілий чоловік (Пт.).

МУЗЫ́КА, -ы, *жс.* 1. Музика, інструментальний вид мистецтва. 2. Музики, група людей, що грають на музичних інструментах. 3. Танцювальний вечір на селі (Пр.).

МУЛИ́ТИ, му́лит. Замулювати, наносити мулу (Св.).

МУМИ́ФІКУВА́НИЙ, -а, -е. Муміфікований, перетворений у мумію (Пр.).

МУ́НДУР, -у́ра, *ч.* Мундир, одяг військовослужбовця (Ол.).

МУНДУРКО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **МУНДУ́РОК** (Пр.).

МУНДУ́РОК, -рка, *ч.* Учнівська форма (Пр.).

МУ́РАЛЬ, -а́ля, *ч.* Мурах. Те саме, що **МУРЯ́НКА** (Пн.).

МУ́РґА, -ы, *ч.* *Лайл.* Грубіян. – **Ты, му́рґо, ид гет о́ттал!** (Ол.).

МУ́РДА, -ы, *жс.* Біла вівця з чорними плямами біля очей (Пр.).

МУРДЗЯ́СТИЙ, -а, -е. Чорно-сірий (про овець). – **У́ця мурдзя́ста** (Пр.).

МУРКА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **МУРКА́ТИ** (Ол.).

МУРКА́ТИ, му́ркаш, -ат. Муркотіти (про котів) (Ол.).

МУРЯ́НКА, -ы, *жс.* Мурашка, мураха (Ол.).

МУРЯ́НЧИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **МУРЯ́НКА**. Мурашиний. **МУРЯ́НЧА КУ́ПА**, -ой... -ы, *жс.* Мурашник (Пр.).

МУРЯ́НЧЫ́ТИ, -я́нчу, -ы́ш. Тяжко гарувати, працювати, як мураха (Ол.).

МУС, -у, *ч.* Примус, насилля (Ол.).

МУСКА́ТИ, му́скам, -аш. Ніжно, злегка доторкатися, гладити (Рс.).

МУТА́ЛЬ, -а́ля, *ч.* Те саме, що **МО́ТЫЛЬ** (Пн.).

МУТЕ́РКА, -ы, *жс.* Гайка (Рс.).

МУТЫ́КА, -ы, *жс.* Те саме, що **МОТЫ́КА** (Пн.).

МУЦІ́КЫ, -і́в, *мл.* Бакенбарди (Пн.).

МУЧИТИ

МУЧИТИ, мучу, -иш. Посипати борошном (Пр.).

МУЧИТИСЯ, мучуся, -ишся. Вивалюватися в борошні (Пр.).

МУЧЫНЯ, -я, с. Мўка (дія за знач. **МУЧЫТИ** і стан за знач. **МУЧЫТИСЯ**) (Пр.).

МУЧЫТИ, мучу, -ыш, -ыт. Мучити, завдавати комусь фізичних або моральних мук, страждань (Пр.).

МУЧЫТИСЯ, мучуся, -ышся. Мучитися, страждати (Пр.).

МУШКАТ, -ата, ч. Мускатник, тропічне вічнозелене дерево або кущ, жовті м'ясисті плоди якого містять ароматне насіння – мускатний горіх, що використовується як прянощі (Пр.).

МУШКАТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **МУШКАТ**. Мускатний. – Мускатова галка (Пр.).

МУШТАРДА, -ы, жс. Гірчиця (Пр.).

МУШТАРДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **МУШТАРДА**. Гірчичний (Пр.).

МШЫТИ, мшу, -ыш, -ыт. Забивати мохом щілини в дерев'яній хаті. – *Замшыв вшыты шпыры в стіні* (Пр.).

МШЫЦЯ, -і, жс. Комаха, що живиться нектаром рослин (Пр.).

М'ЮД, меду, ч. Мед. – *Рўшашся, як мўха в мєді!* (Пр.).

М'ЯВЧАТИ, м'явчу, -ыш. Нявкати; наслідувати голос kota (Ол.).

М'ЯГКИЙ (Кі), -а, -е. 1. М'який, поверхня якого від дотику прогинається; шовковистий, приємний на дотик. 2. Свіжий, нечерствий. 3. Приємний для слуху. 4. Поступливий, податливий, чуйний (про людину); несуворий (про клімат) (Ол.).

М'ЯГКИСТ, -ости, жс. М'якість (якість і властивість за знач. **М'ЯГКИЙ**) (Ол.).

М'ЯГКО, присл. М'яко, не твердо на дотик; ніжно, лагідно (Рс.).

М'ЯГКОСЕРДЯ, -я, с. Душевність, чуйність (Рс.).

М'ЯГКУВАТИЙ, -а, -е. М'якуватий, трохи м'який (Рс.).

М'ЯЖДЖЫТИ, м'яжджу, -ыш. Роздушувати, розчавлювати, розтросувати (Пр.).

М'ЯЗІА, -ы, жс. 1. Вичавки, заболонь. 2. М'яка подрібнена плодовоочева маса. – *Я тя збб'ю на м'язгу!* (Ол.).

МЬОДА́РКА, -ы, жс. Центрифуга для викачування меду (Пр.).

Н

НАБАБРА́ТИ, -а́брам, -еш. Намазюкати, напаскудити (Пт.).

НАБАВІ́ТИСЯ, -а́влюся, -а́вишся. Досхочу порозважатися, побенкетувати (Ол.).

НАБА́КЕР, *присл.* Набакир, зсунувши набік. – Він но́сит ка-
пелюх наба́кер (Пт.).

НАБАЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -єшся. Те саме, що **НАБАВІ́ТИ-**
СЯ (Ол.).

НАБАЛЬЗАМУВА́НИЙ, -а, -е. Набальзамований, підготов-
лений для довгого збереження (про труп) (Пр.).

НАБА́ЯТИ, наба́ю, -еш (-а́ям, -яш). Навигадувати, наплести,
наговорити нісенітниць (Рс.).

НАБЕРА́ТИ, -е́рам, -аш. 1. Набирати, брати певну кількість
чогось. – На́бер си в ко́мбі по́вний ко́шык гру́шок. 2. Обдурюва-
ти когось. – А́ле-м го на́брав! (Пр.).

НАБЕШТА́ТИ, -е́штам, -аш. Вилаяти, насварити (Ол.).

НАБЗДУ́РИТИ, -у́рю, -иш. Наверзти дурниці (Пт.).

НАБЫ́ВЦЯ, -і, ч. Набувач, той, хто придбав що-небудь (Ол.).

НАБЫРМІ́ЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу* до **НАБЫРМІ́-**
ТИ. Набряклий, опухлий (Ол.).

НАБЫРМІ́ТИ, -іє. Набрякнути, опухнути. – Набырмі́ли мі
но́гы от довго́го ходжы́ня (Св.).

НАБЫ́ТИ, набу́ду, -еш. Набути, купити, придбати. – На́быв-
см на газді́вку дві коро́вы, а йшы́ трэ́ба набы́ти си ко́ня (Пр.).

НАБЫ́ТИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **НАБЫ́ТИ**. Набу-
тий, придбаний (Пр.).

НАБЫ́ТОК, -тка, ч. Набута річ, покупка; приріст, користь,
здобуток (Пр.).

НАБЛÉНИЙ, -а, -е. Побілений повторно вапном (Св.).

НАБІ́ЛО, *присл.* Набіло, в білий колір. – Побі́лила-м ко́мірку
набі́ло (Св.).

НАБЛИЖЫ́НЯ, -я, с. Наближення (Пр.).

НАБЛУДІ́ТИСЯ, -у́джуся, -у́дишся. Наблукатися, находи-
тися, збившись із дороги. – Наблуді́вся по лі́сі през ці́лий ден, же
те́рас лédво но́гы волóчыт (Пт.).

НАБОЖНІ

НАБОЖНІ, *присл.* Набожно (Ол.).

НАБО́КУ, *присл.* Осторонь. – Над рі́ком, набо́ку, баві́лися ді́ти (Ол.).

НАБРЫ́ЗАТИ, -́ызгам, -аш. Набрискати (Ол.).

НАБРЫ́КАТИСЯ, -́ыкамся, -ашся. Напустуватися, наскакатися (Пн.).

НАБРО́ЙТИ, -о́ю, -іш. Нашкодити (Пт.).

НАБРУ́ДНО, *присл.* У чорновому варіанті. – Найпе́рше напи́шу лист набру́дно, а по́тім го перепи́шу (Ол.).

НАБУ́БНИТИ, -у́бно, -иш. Наторохкотіти, нацокати; набарабанитися, набитися в бубон (Пр.).

НАБУ́НТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Намовити, збунтувати (Ол.).

НАБУ́ХА́ТИ, -у́хам, -аш. 1. Набити когось, нагамселити кулаками. 2. Налити без міри якої-небудь рідини (Пр.).

НАВАКСУВА́НИЙ, -а, -е. Наваксований, начищений (Пт.).

НАВЗНА́КЫ, *присл.* Горілиць, навзнак (Пр.).

НА́ВЗОР, *присл.* На зразок, на взірець (Ол.).

НАВИ́ДЖАТИ, -и́дгам, -аш. Відвідувати, навідуватися (Ол.).

НАВИ́ДІТИ, -и́джу, -и́диш. *Док. вид до НАВИ́ДЖА́ТИ.* Відвідати, навідатися (Ол.).

НАВЫ́ЛУДЖА́ТИ, -у́дгам, -аш. Повиманювати, повидурювати (Ол.).

НАВЫ́ЛЬОТ, *присл.* Наскрізь (Ол.).

НАВЫ́МЫСЬЛЯ́ТИ, -ы́сьлям, -яш. Навигадувати, нафантазувати (Пт.).

НАВЫ́РЫ́ВКЫ, *присл.* Вибірково (Пр.).

НАВЫ́РІСТ, *присл.* На виріст, завеликий з розрахунку на подальший ріст (про одяг, взуття) (Ол.).

НАВІ́ЛЯ, -я, с. Кількість, яку можна за один раз набрати на вила (Ол.).

НАВО́ДНІ́НЯ, -я, с. Повінь (Рс.).

НА́ВПА, -ы, ж. Мавпа (Ол.).

НА́ВСЕ, *присл.* Назавжди, навічно (Ол.).

НАВТІ́КА́ЧА, *присл.* Навтікача, навтіки (Пт.).

НАГА́НЯЧ, -яча, ч. Нагонич, учасник облави, який гонить звіра на мисливця (Ол.).

НАГАРБА́ТИ, -а́рбам, -аш. Награбувати, захопити чуже майно (Пр.).

НАГАРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -єшся. Тяжко наробитися (Ол.).

НАГОБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Настругати рубанком певну кількість дощок або іншого матеріалу з дерева (Ол.).

НАГОДУВА́НИЙ, -а, -е. Нагодований; забезпечений їжею (Пр.).

НАГОЛОША́ТИСЯ, -бшамся, -ашся. Давати знати, нагадувати про себе (Ол.).

НАГО́НКА, -ы, *жс*. 1. Догана, осуд, виражений у різкій формі. 2. Люди, які під час полювання женуть звіра на мисливця (Пр.).

НАГРАБА́ТИ, -а́бам, -аш. Нагромадити (сіна або солом). – Ид на лу́ку й на́граб трав'я́нку сі́на (Пр.).

НАГУЦКА́ТИ, -у́цкам, -аш. Нацькувати, напустити на когось собак (Ол.).

НАГАДА́ТИ, -а́дам, -аш. Наговорити на когось, обмовити кого-небудь. – Нага́дав-єс глупств на че́стного члове́ка (Ол.).

НАГА́НА, -ы, *жс*. Догана, осуд, докір (Ол.).

НАГА́ПУ, *присл.* Без квитка, зайцем. – Проі́хала-м нага́пу в автобу́сі (Рс.).

НА́ГВАЛТ, *присл.* 1. Поспіхом, поквапом, швидко. – І́дте-ле на́гвалт! 2. Украй необхідно, до зарізу (Ол.).

НАГЫ́ВТА́ТИСЯ, -ы́втамся, -ашся. Наковтатися. – Нагы́вта-єм ся поро́ху при млоцка́рни за ці́лий ден (Ол.).

НАГЛЯ́НЦУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **НАГЛЯ́НЦУВА́ТИ**. Наглянцований, начищений (Пр.).

НАГЛЯ́НЦУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Наглянцувати, начистити до блиску (Пр.).

НАГМА́ТВА́ТИ, -а́твам, -аш. Наплутати. – Нагма́твав-єс мі в тых пи́тках (Пт.).

НАГРЫ́ЗМОЛІ́ТИ, -о́лю, -иш. Неакуратно написати, надряпати, нашкрябати (Ол.).

НАГУ́С, -у́са, *ч*. Гола людина, голяк (Пт.).

НАГУ́СОК, -ска, *ч*. 1. Дитя. 2. Пупс, маленька фаянсова лялька без одягу (Пт.).

НАДА́ВЦЯ, -і, *ч*. Адресат листа або посилки на пошті (Пр.).

НАДА́НИЙ, -а, -е. Висланий поштою. – Лист був на́даний т́ижден то́му на́зад, а при́шов лем вче́ра (Пр.).

НАДАРЕ́МНІ, *присл.* Даремно, марно, надаремне (Ол.).

НАДА́РМО, *присл.* Задарма (Ол.).

НАДАРУВАНИЙ

НАДАРУВАНИЙ, -а, -е. Обдарований подарунками; подарований у великій кількості (Пт.).

НАДБУДУВАНИЙ, -а, -е. Надбудований, добудований до основи (Пр.).

НАДБУТВІЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу до НАДБУТВІТИ*. Трохи струхлявілий, надгнилий (Рс.).

НАДБУТВІТИ, -іє. Трохи струхлявіти, надгнити (Рс.).

НАДВЕЧЕР, *присл.* У надвечір'я, надвечір (Пр.).

НАДГРАНИЧНИЙ, -а, -е. Прикордонний (Пт.).

НАДЗВИЧАЙНІ, *присл.* Надзвичайно (Ол.).

НАДЗОРУВАТИ, -юю, -єш. Наглядати, слідкувати (Рс.).

НАДІВАТИ, -івам, -аш. Начиняти. – **Надіва́ти кышку м'ясом** (Ол.).

НАДІГІНЦІ, *присл.* Навздогін (Рс.).

НАДКВАСЬНІЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу до НАДКВАСЬНІТИ*. – **Надквасьні́ле мо́локо** (Пр.).

НАДКВАСЬНІТИ, -іє. Прикиснути, підкиснути (Ол.).

НАДМАНУ́ТИСЯ, -а́нуся, -єшся. Несподівано з'явитися (Ол.).

НАДМІ́РНІ, *присл.* Надміру (Пр.).

НАДМОРОЖЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до НАДМОРОЗІТИ*. Підморожений (Ол.).

НАДМОРОЗІ́ТИ, -о́жу, -о́зиш. Підморозити, приморозити (Ол.).

НАДМОЧУВА́ТИ, -юю, -єш. Підмочувати (Пт.).

НАДОБЫ́ТИ, -у́ду, -єш. Придбати, добути (Ол.).

НАДОКАЗУВА́ТИ, -юю, -єш. Напустуватися, набешкетуватися (Пн.).

НАДОКУЧЛІ́ВИЙ, -а, -е. 1. Надокучливий, набридливий. 2. Нав'язливий, настирливий (Пн.).

НАДОПТА́ТИ, -о́пчу, -єш. Притиснути ногою, наступити (Пр.).

НАДОСЛА́НИЙ, -а, -е. Надісланий, присланий пізніше (Рс.).

НАДО́СТ, *присл.* Досить, доволі багато. – **На́ро́ду́ бы́ло на́дост** (Пр.).

НАДПСУВА́ТИСЯ, -у́єся. Припсуватися, надгнити (Ол.).

НАДПСУ́ТИЙ, -а, -е. Дещо зіпсований, надгнилий (Ол.).

НАДРАБЛЯ́ТИ, -а́блям, -яш. 1. Доробляти. 2. Надолужувати (Ол.).

НАДРАЇТИ, -аю, -їш. Док. вид до **НАДРАЮВАТИ**. Надраїти, натерти до блиску. – **Майтек дав мі шва́бру и ка́зав надраїти дили́ны** (Св.).

НАДРА́НОМ, присл. Під ранок. – **При́шов аж надра́ном** (Ол.).

НАДРАПА́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **НАДРАПА́ТИ** (Пр.).

НАДРАПА́ТИ, -апам, -аш. 1. Надряпати, зробити подряпини. 2. *Знев.* Нашкрятати, написати нерозбірливо, недбало (Пр.).

НАДРАЮВА́ТИ, -юю, -єш. Начищати, натирати до блиску (Св.).

НАДРОБІ́ТИ, -об'ю, -иш. Накришити. – **Тре́ба надробі́ти ку́рам хлі́ба** (Пр.).

НАДСКАКУВА́ТИ, -ую, -єш. 1. Швидко наблизитися, підбігати. 2. Прислужуватися, підлабузнюватися. 3. Залицятися (Пр.).

НАДСЛУХА́ТИ, -ухам, -аш. Док. вид до **НАДСЛУХУВА́ТИ**. Прислухатися (Ол.).

НАДСЛУХУВА́ТИ, -ую, -єш. Прислухуватися (Ол.).

НАДТОВ́ЧЫ, -овчу, -єш. Надтовкти, відбити частину (Ол.).

НАДТРИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Надтріснутий, який має неглибоку тріщину (Пр.).

НАДУБАСИ́ТИ, -ашу, -асиш. Надубасити, набити палицею (Пр.).

НАДШТУКОВУВА́ТИ, -ую, -єш. Надточувати (Ол.).

НАДШТУКУВА́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **НАДШТУКУВА́ТИ**. Надточений (Ол.).

НАДШТУКУВА́ТИ, -ую, -єш. Док. вид до **НАДШТУКОВУВА́ТИ**. Надточити (Ол.).

НАЕЛЕКТРИЗУВА́НИЙ, -а, -е. 1. Наелектризований. 2. *Перен.* Надзвичайно збуджений, знервований (Рс.).

НАЄДНА́ТИ, -єднам, -аш. Найняти (Ол.).

НАЄНЧА́ТИСЯ, -єнчуся, -ьшся. Настогнатися (Пт.).

НА́ЖДАК, -аку, ч. Те саме, що **ГЛЯНЦПА́ПІР** (Св.).

НА ЗА́БИЙ (*у знач. присл.*). На смерть, до смерті (Ол.).

НАЗА́ГАЛ, присл. Загалом (Ол.).

НАЗА́ДГУЗ, присл. Назад (Пт.).

НАЗА́РАН, присл. Назавтра. – **То́то си ли́шу наза́ран їсти** (Пт.).

НАЗБЫ́ТКЫ, присл. Навмисне (Рс.).

НАЗВИСКО

НАЗВИ́СКО, -а, с. Прізвисько (Ол.).

НАЙ, *част.* Хай, нехай. – **Най** знáс пáньство ненавíстне, же нáша армія як мур! **НАЙ ЖЫЄ!** Хай живе! **НАЙ-ЛЕ**, *част.* Хай же, нехай же. **НАЙ ТО ПЕРОН ВСТРІЛИТ!** Хай то грим поб'є! (Ол.).

НАЙВÉКШИЙ, -а, -е. Найбільший (Ол.).

НАЙВЕЛИЧНІЙШИЙ, -а, -е. Найвеличніший (Рс.).

НАЙВЕСÉЛЬШИЙ, -а, -е. Найвеселіший (Св.).

НАЙВÉЦЕ, *присл.* Найбільше (Пр.).

НАЙДА́ЛЕ, *присл.* Найдалше (Пр.).

НАЙПЛА́НЬШИЙ, -а, -е. Найгірший, найслабший, найхудший (Ол.).

НАЙПОВАЖНІЙШИЙ, -а, -е. Найповажніший (Пр.).

НАЙСКÓРЕ, *присл.* 1. Найшвидше. 2. Найімовірноше, найправдоподібноше. – **Найскóре то бóде його сéстра, а не якіси фра́їрка** (Пр.).

НА́ЙТИ, náйду, -еш, -е. Знайти, відшукати, виявити (Пр.).

НАКА́СЛИК, -йка, ч. Тумбочка біля ліжка (Пр.).

НАКАТУ́ЛЯТИСЯ, -улямся, -яшся. Накотитися; накачати-ся. – **Діти накату́лялися дост з тым колéсом през цілий ден** (Пр.).

НАКЫ́ДАТИ, -ыдам, -аш. Наслідити під час їди. – **Не накы́дай на стил, як їш!** (Пр.).

НАКЫ́ДАЧ, -áча, ч. 1. Вила, що ними накидають гній на віз. 2. Конвеєр при молотарці, що подає снопи (Пт.).

НАКІ́НЦИ, *присл.* Наприкінці, вкінці (Ол.).

НА́КЛАД, -áду, ч. 1. Леміш у плузі. 2. Видаток, грошовий розхід (Пр.).

НАКЛЕПУВА́ТИ, -ую, -еш. Клепаючи, загострювати різні металеві інструменти: коси, ножі, сокири і т. п. (Пр.).

НАКЛЯ́ТЯ, -я, с. Проклін, сварка з прокльонами і лайливими словами (Пр.).

НАКО́НЕЦ, *присл.* Нарешті, врешті (Ол.).

НАКОПА́НИЙ, -а, -е. 1. Викопаний із землі в певній кількості (про городину). 2. Вдарений багато разів ногами (Пр.).

НАКРЕ́СТ, *присл.* Навхрест (Ол.).

НАКРОХМАЛІ́НЯ, -я, с. Накрохмалювання (Пт.).

НАКРУ́ТКА, -ы, ж. Гайка (Ол.).

НАКРУШЫ́ТИ, -ушу, -ыш. Накришити (Ол.).

НАЛАГОДЖІ́НЯ, -я, с. Налагодження (Пр.).

НАЛАПА́ТИ, -а́пам, -аш. Наловити. – **Ма́ленька О́ля налапа́ла** моты́лів по́вну ба́ньку (Ол.).

НАЛІ́ЗНЕ, -бо́, с. *Див. ЗНАЛІ́ЗНЕ*. Винагорода. – **Хто че́пец** мі па́йде, налі́зне бу́де (*нар. пісня*) (Пр.).

НАЛУЩА́ТИ, -у́шам, -аш. Очищати від шкаралупи, лушпини певну кількість чого-небудь (Пр.).

НАЛЯ́НИЙ, -а, -е. Налитий, розлитий; змочений дощем (Пр.).

НАЛЯ́ТИ, -яю, -єш (-ію, -єш). Налити, наповнити що-небудь рідиною (Пр.).

НА́ЛБЮТ, -о́ту, ч. 1. Раптовий напад із метою пограбування або знищення. 2. Наліт, шар речовини, що осіла чи з'явилася на якій-небудь поверхні (Пр.).

НАМА́В'Я́ТИ, -а́в'ям, -яш. Підмовляти, підбурювати (Ол.).

НАМАСЛÉНИЙ, -а, -е. Змашений маслом (Пт.).

НАМАСЛІ́ТИ, -а́слю, -иш. Покрити шаром масла або жиру (Пт.).

НАМАЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Намацувати, нащупувати пальцями (Пр.).

НАМАЦЯ́ТИ, -а́цям, -яш. Знайти на дотик у темряві; виявити в результаті пошуків (Пр.).

НАМАЧА́ТИ, -а́чам, -аш. Намочити, замочити. – **Нама́чав-см чере́вікы по ро́сі** (Пр.).

НАМЕЛÉНИЙ, -а, -е. Намелений, змелений у млині (про зерно) (Ол.).

НАМЫ́ДЛІТИ, -ы́длю, -иш. *Док. вид* до **НАМЫ́ДЛЯТИ**. Намилити (Ол.).

НАМЫ́ДЛЯТИ, -ы́длям, -яш. Намилювати (милом) (Ол.).

НАМІ́ТАТИ, -і́там, -аш. *Док. вид* до **НАМІ́ТУВА́ТИ** (Пн.).

НАМІ́ТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Накидати що-небудь у певній кількості (Пн.).

НАМОЛóТИЙ, -а, -е. Те саме, що **НАМЕЛÉНИЙ** (Св.).

НАМО́РДУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Повбивати чимало; наморити, намучити (Ол.).

НАМУЛІ́СКО, -а, с. Великий нанос намулу (Ол.).

НАМУШТРУВА́НИЙ, -а, -е. Вишколений, навчений військової виправки, дисципліни; навчений чогось, що увійшло у звичку (Пр.).

НАМ'ЯГКО, *присл.* Некруто, рідко (про зварене яйце) (Ол.).

НАНАДІТИ, -а́джу, -а́диш. Насталити і загартувати; наварювати сталлю. – **Тра нанадіти сокиру** (Ол.).

НАНИЧ, *присл.* Нанівець. – **Павльо вів'юв газдівку нанич** (Ол.).

НАНИЩЫТИ, -йшу, -ыш. Напсувати (Ол.).

НАО́КЛЕП, *присл.* Охляп, без сідла верхи на коні (Ол.).

НАОКО́ЛО, *присл.* Довкола, довкруг, зі всіх боків (Ол.).

НАОЛИВИТИ, -ів'ю, -иш. *Док. вид до* **НАОЛИВ'ЯТИ** (Пр.).

НАОЛИВ'ЯТИ, -ів'ям, -яш. Змащувати оливою або олією (Пр.).

НАОМА́ЦКЫ, *присл.* Навпомацки (Ол.).

НАО́ПАШ, *присл.* Наопашки, не впихаючи рук у рукави (Пт.).

НАОСТА́ТКУ, *присл.* Наприкінці, наостанку (Пр.).

НАОСТА́ТОК, *присл.* Насамкінець, під кінець (Ол.).

НАО́СТІЖ, *присл.* Навстіж; на всю широчінь. ✧ **ДУША НАО́СТІЖ**. Відверта, щира людина. ✧ **ДВЕРІ НАО́СТІЖ**. Гостинні господарі в хаті (Пр.).

НАОСТРЕ́НИЙ, -а, -е. Нагострений (Пр.).

НАОСТРІ́ТИ, -о́стрию, -иш. *Док. вид до* **НАОСТРІЮВА́ТИ**. Нагострити, загострити (Пр.).

НАОСТРІЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Нагострювати, загострювати (Пр.).

НАО́СЬЦЕЖ, *присл.* *Рідковжив.* Те саме, що **НАО́СТІЖ** (Ол.).

НАПАКУВА́НИЙ, -а, -е. Напакований, щільно заповнений (Пр.).

НАПАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. 1. Напалювати, нагрівати приміщення, спалюючи дрова, газ або вугілля. 2. Дразнити когось, доводячи до злості (Пр.).

НА ПАМ'Я́ТКУ, *присл.* На спомин, на згадку (Ол.).

НАПА́НЬКА́ТИСЯ, -а́нькамся, -а́шся. Наморочитися з кимось даремно (Пр.).

НА́ПАР, -а́ру, ч. Настій; витяжка з листя чи цвіту рослин (Пр.).

НАПА́РИ́ТИСЯ, -а́рюся, -и́шся. 1. Досхочу попаритися в лазні. 2. *Перен.* Довго попрацювати під пекучим сонцем (Пр.).

НА́ПАСТ, -а́сти, ж. Напасть, нещастя, неприємність (Пр.).

НАПАСТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Нав'язливий, надокучливий, напасний (Ол.).

НАПА́СТНИК, -йка, ч. Грабіжник; напасник, агресор (Ол.).
НАПАСТУВА́ТИ, -юю, -єш. 1. Натерти пастою. 2. Нападати, присікуватися, зачіпати когось (Пт.).

НАПАЦЬКА́ТИ, -ацькам, -аш. Намазюкати, наробити плям (Пт.).

НАПЕРА́ТИ, -эрам, -аш. Натискати, пхати (Пр.).

НАПЕРЕ́БІЙ, *присл.* Навперебій; намагаючись зробити щось першим (Пр.).

НАПЕ́РЕД, *присл.* Уперед, у напрямку перед собою (Пр.).

НАПЕ́РЕДІ, *присл.* Попереду, на першому плані, спереду (Ол.).

НАПЕ́РЕКІР, *присл.* Наперекір, всупереч (Св.).

НАПЕ́РЕМІНУ, *присл.* Позмінно, по черзі (Пр.).

НАПЕРСТНИ́ЦЯ, -і, *жс.* Наперстянка, трав'яниста лікарська рослина (*Digitalis L.*) (Ол.).

НАПЕРФУМУВА́ТИ, -юю, -єш. Напарфумити, обприскати духами або чимось пахучим (Пр.).

НАПЕРФУМУВА́ТИСЯ, -ююся, -єшся. Напарфумитися (Ол.).

НАПЕ́ЧЫ, -эчу, -эш. Напекти (про страви) (Пр.).

НАПІ́ВОК, -вка, ч. Гроші, заплачені за яку-небудь послугу (Пр.).

НАПІ́ЛЬНИК, -йка, ч. Терпуг, напилوک, стальний різальний інструмент у формі бруска з насічкою (Рс.).

НАПЫ́РСКАТИ, -ы́рскам, -аш. Обприскати, покрити бризками (Пр.).

НА́ПІВ, *присл.* Напів, наполовину (Ол.).

НАПІВДА́РМО, *присл.* Півдарма (Ол.).

НАПІХО́ТУ, *присл.* Пішки (Ол.).

НАПІ́ЧНІЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу до НАПІ́ЧНІТИ.*
 Набухлий, набряклий, набубнявілий (Пт.).

НАПІ́ЧНІТИ, -іє. Набухнути, набрякнути, набубнявіти (Пт.).

НАПІ́ШЕ, *присл.* Те саме, що **НАПІХО́ТУ** (Пт.).

НАПЛАКА́НИЙ, -а, -е. Заплаканий (Пт.).

НАПЛАКА́ТИ, -а́чу, -эш. Наплакати, пролити багато сліз (Пт.).

НА́ПЛАСК, *присл.* Плазом (Ол.).

НАПЛЕ́СТИ, -э́ту, -эш. Наплести, наговорити багато зайвого, навігадувати (Пр.).

НАПЛІ́ЧНИК, -йка, ч. Рюкзак (Пр.).

НАПЛЬОТКУВАТИ

НАПЛЬОТКУВАТИ, -юю, -єш. Нарозпускати пліток (Ол.).

НАПО́ЗІР, *присл.* Здається, начебто, на перший погляд. – **Напозі́р** Со́нце кру́титься наоко́ло Зе́млі, а о́но то не так, бо Зе́мля кру́титься наоко́ло Со́нця (Пр.).

НАПОЛЕО́НОК, -нка, *ч.* «Наполеон», вид торта, перекладеного кремом або варенням (Пт.).

НАПОМА́ЦКЫ, *присл.* Навпомацки, за дотиком (Пр.).

НАПОМИНА́ТИ, -їнам, -аш. Нагадувати, бути схожим на когось або на щось (Ол.).

НАПОМНУ́ТИ, -омну, -єш. Нагадати, пригадати комусь щонебудь (Ол.).

НАПОПЕ́РЕК, *присл.* Упоперек, поперек чогось (Пр.).

НАПОПРЕ́НИЙ, -а, -е. Наперчений (Пр.).

НАПОПРІ́ТИ, -опрю, -иш. Наперчити. – **Напо́прій**, **Пётре**, **вёпра по́прьом** (*скоромовка*) (Ол.).

НАПОРІ́СТІ, *присл.* Рішуче, завзято (Пр.).

НАПОРІ́СТІСТ, -ости, *ж.* Рішучість, завзятість у досягненні мети (Пт.).

НАПОРОШУВА́ТИ, -юю, -єш. Натрушувати, розсипати щось сипке (Ол.).

НАПОСЦІ́ЛИВИЙ, -а, -е. Настирливий, надокучливий (Пр.).

НАПОТІ́ТИСЯ, -о́чуся, -о́тишся. Попітніти над чимось, напрацюватися (Ол.).

НАПО́ХВАТ, *присл.* Напохваті, під рукою, у стані готовності (Пр.).

НАПОЧА́ТОК, *присл.* Для початку, спочатку (Ол.).

НАПОЧЕКА́НЮ, *присл.* Терміново, негайно, відразу. – **Направ ми напочека́ню череві́кы** (Ол.).

НАПРА́ВА, -ы, *ж.* 1. Ремонт, лагодження. – **Няньо одда́ли до напра́вы обу́тя**. 2. Начинка (Ол.).

НАПРА́ВІТИ, -а́влю, -а́виш. Відремонтувати, полагодити (Ол.).

НАПРА́ВЦЯ, -і, *ч.* Ремонтник (Ол.).

НАПРАВ'Я́ТИ, -а́в'ям, -яш. 1. Ремонтувати, лагодити. 2. Начиняти, наповнювати начинкою. – **Кы́шкы напра́в'яю́т ка́шом з кы́рвйом** (Ол.).

НАПРАКТИКУВА́НИЙ, -а, -е. Досвідчений, який добре напрактикувався (Пр.).

НАПРА́СНИЙ, -а, -е. Гнівний, сердитий, гарячковий. – То напράсний парббок, з ним ся не набесідуєш (Пт.).

НАПРАСУВА́НИЙ, -а, -е. Випрасуваний (Рс.).

НАПРИКІ́НЦИ, *присл.* Під кінець, вкінці (Пр.).

НАПРИКЛЯ́ЧКЫ, *присл.* Навколішки, уклякши на коліна (Пр.).

НАПРИСЯ́ДКЫ, *присл.* Навприсядки (Пр.).

НАПРЫСКА́ТИ, -ыскам, -аш. *Док. вид* до **НАПРЫСКУВА́ТИ**. Набризкати (Ол.).

НАПРЫСКУВА́ТИ, -ую, -еш. Набризкувати; наливати таким чином, щоб рідина розліталася дрібними краплями (Ол.).

НАПРОВАДЖА́ТИ, -а́джам, -аш. Наводити, спрямовувати кого-небудь на щось (Пт.).

НАПРО́ДАЙ, *присл.* На продаж. – Газдіньо, што має напро́дай? – Мам напро́дай ма́сло, яйця, мо́локо (Пр.).

НАПРО́ЛОМ, *присл.* Напролом, незважаючи ні на що (Рс.).

НА́ПРОСТ, *присл.* Прямо, навпростець (Рс.).

НАПРО́ТИВ, *присл.* Навпроти, із протилежного боку (Пр.).

НАПРУ́ГО, *присл.* Враз, раптово (Ол.).

НАПУШЕ́НИЙ, -а, -е. Зарозумілий, неприступний (Св.).

НАП'Я́ТНУВА́НИЙ, -а, -е. Затаврований, із клеймом на обличчі (Пр.).

НАРАБУВА́ТИ, -ую, -еш. Награбувати (Ол.).

НА́РАЗ, *присл.* Раптом, враз, зненацька, несподівано (Пр.).

НАРА́ЗІ, *присл.* Поки що, тим часом (Ол.).

НАРВА́НЕЦ, -нця, ч. Неврівноважена, непевна людина, на яку не можна розраховувати (Пр.).

НАРВА́НИЙ, -а, -е. Запальний, невірноважений; непевний (Пр.).

НАРЕ́КТИ, -эчу, -еш, -е. Назвати (Пр.).

НАРЕ́ЧИ, -эчу, -еш. Те саме, що **НАРЕ́КТИ** (Пр.).

НАРЫ́БОК, -бка, ч. Молодий приплід у риб (Пр.).

НАРЫСУВА́НИЙ, -а, -е. Намальований звичайним (не кольоровим) олівцем (Пр.).

НАРЫХТУВА́ТИ, -ую, -еш. Наготувати (Ол.).

НА́РІД, -о́ду, ч. Народ, жителі країни (Св.).

НАРОДЖЫ́НЯ, -я, с. Народження (Пт.).

НАРОДОВЕ́, -о́го, с. Подарунок новонародженому (Ол.).

НАРО́СТОК

НАРО́СТОК, -тка, ч. Наріст, те, щоросло, утворилося на якійсь поверхні (Пр.).

НАРО́СЦІЖ, *присл.* Навстіж. – **О́твор там двєрі нарóсціж** (Ол.).

НАРОШЫ́НЯ, -я, с. Нарошення (Пн.).

НА́РТЫ, нарт, *мн.* Лижі (Рс.).

НА́РТЯР, -яра, ч. Лижник (Пр.).

НАРУ́БЫ, *присл.* Навиворіт. – **О́блюк-см кошєлю нарúбы** (Ол.).

НАРУ́ЧА, -áти, с. Оберемок. – **Прінес мі нарúча дров** (Ол.).

НАРУШÁТИ, -ушам, -аш. Порушувати (Пр.).

НАРУШЫ́ТЕЛЬ, -єля, ч. Порушник (Ол.).

НАРУШЫ́ТИ, -ую, -єш. *Док. вид до НАРУШÁТИ.* Порушити (Пр.).

НАСАДЖЫ́НЯ, -я, с. Посадка, посаджені дерева або городні рослини (Пр.).

НАСАДЖУВА́ТИ, -ую, -єш. 1. Висаджувати, садити певну кількість чого-небудь. 2. Класти квочку на яйця, щоб висиділа курчат. 3. Настромлювати на що-небудь (Пр.).

НАСАМКÓНЕЦ, *присл.* Насамкінець, наостанок (Пр.).

НАСЫ́ПА, -ы, *жс.* Земля, насипана вздовж зовнішньої стіни хати (Св.).

НАСІ́ДКА, -ы, *жс.* Самка птаха, що висиджує потомство (Пр.).

НАСІ́ДОК, -дка, ч. Засиджене квочкою яйце (Рс.).

НАСІ́НЯ, -я, с. 1. Насінина, окреме зерно плоду. 2. Насіння, велика кількість насінин (Св.).

НАСІ́НЬО́ВІЙ, -а, -є. *Прикм. до НАСІ́НЯ.* Насінневий (Св.).

НАСКРЄ́БЧЫ, -єбчу, -єш. *Док. вид до СКРЄ́БЧЫ.* Начистити картоплі. – **Нáскребч груль на вечєрю** (Ол.).

НАСМАРУВА́НИЙ, -а, -є. *Дієпр. нас. мин. часу до НАСМАРУВА́ТИ.* Намашений (Ол.).

НАСМАРУВА́ТИ, -ую, -єш. Намастити жиром (Ол.).

НАСМОТРІ́ТИСЯ, -óтрюся, -ишся. Надивитися (Ол.).

НАСНОВУВА́ТИ, -ую, -єш. 1. Намотувати нитки. 2. Робити основу полотна (Ол.).

НАСНУВА́ТИ, -ую, -єш. Наснувати, намотати на що-небудь (*напр.*, нитки або павутину). – **Пáйонк наснúє пáйончýну за пáру гóдин** (Ол.).

НА́СПАК, *присл.* Навиворіт, по-іншому, з протилежного боку (Ол.).

НАСПІЛКУ, присл. Спільно, для спільного обробітку (про землю) (Пн.).

НАСПРОВАДЖАТИ, -аджам, -аш. Наскликати, понаводити (напр., гостей) (Ол.).

НА СТАЛО, присл. Назавжди, постійно (Ол.).

НАСТІЛКА, -ы, жс. Настил, поверхня, утворена з настелених дощок чи іншого матеріалу (Св.).

НАСТОЯТЕЛЬ, -єля, ч. 1. Ігумен чоловічого монастиря. 2. Керівник бурси або інтернату для учнів середніх шкіл (Ол.).

НАСТРАШЕНИЙ, -а, -е. Наляканий, настраханий (Ол.).

НАСТРІЧЫ, -йжу, -еш. Настригти певну кількість (напр., вовни з овець) (Пр.).

НАСТРИТ, присл. Назустріч, навстріч; навпроти (Ол.).

НАСЯКАТИ, -якат. Вбирати в себе, насичуватися (Ол.).

НАСЯКНУТИ, -якне. Просякнути (Ол.).

НАТВЕРДО, присл. Круто (про зварене яйце). – Зваріла мі яйця натвердо (Ол.).

НАТЕСУВАТИ, -ую, -еш. Тешучи, виготовляти певну кількість чогось (Св.).

НАТЄЧЫ, -єче. Натекти в певній кількості (про рідину) (Пр.).

НАТІНА, -ы, жс. Бадиля, гичка (Пт.).

НАТЫЛЬО, присл. Настільки, до такого ступеня. – Накільо ты вчєра був весєлий, натыльо гнес ходиш смўтний (Пт.).

НАТІВКО, присл. Стільки, в такій кількості. – Єст їх натівко, же сáми мѡжут то закінчыти (Ол.).

НАТОВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **НАТѠВЧЫ**. 1. Натовчений. 2. Напханий, напакований. 3. Побитий (Пр.).

НАТѠВЧЫ, -Ѡвчу, -еш. 1. Натовкти певну кількість; товчучи, виготовляти щось. – НатѠвчы лєну в стўпі. 2. Напхати, щільно наповнити чимось. 3. Відлупцювати когось (Пр.).

НАТѠТЧАС, присл. Тоді, в цей час (Пр.).

НАТРАФІТИ, -афлю, -афиш. Док. вид до **НАТРАФЛЯТИ** (Ол.).

НАТРАФЛЯТИ, -афлям, -аш. 1. Натрапляти, наштовхуватися на кого-небудь; випадково, несподівано перестрівати когось. 2. Зустрічати перешкоди на шляху (Ол.).

НАТРЄЗВО, присл. У тверезому стані; розважливо, без упередження. – Розсўдме-ле тѠто натрєзво (Ол.).

НАТРЕПА́ТИ, -éпу, -еш. 1. Набити. – **Натре́пав-см** хлопчы́ска, же́бы ся не на́див на чу́дзы я́бка. 2. Накласти забагато. – **Натре́пав** сово́мы до драбні́яка до само́го ве́рха (Ол.).

НА́ТРИСК, -іску, ч. Обливання водою з лікувальною метою (Пр.).

НАТРИСКУВА́ТИ, -юю, -еш. Обливатися водою за допомогою спеціального пристрою, під тиском (Пр.).

НАТРОЩЫ́ТИСЯ, -ощуся, -ышся. Натурбуватися, наклонотатися; пам'ятати із сердечністю (Ол.).

НАТРУ́ТИ, -юю, -еш. Натруїти, знищити отрутою певну кількість когось (Пт.).

НАТРЯСА́ТИ, -ясам, -аш. Натрушувати певну кількість чогось; збивати плоди з дерев (Пр.).

НАТРЯ́СТИ, -ясу, -еш. Док. вид до **НАТРЯСА́ТИ**. Натрусити (Ол.).

НА-ТУ́-НА! Вигук, яким підкликають собаку: «**На-на!**» (Ол.).

НАТУ́РА, -ы, ж. Вдача, характер. – **В не́го та́ка нату́ра, же** все ся зо вишты́кго сьмі́с (Ол.).

НАТХНІ́НЯ, -я, с. Натхнення; творче піднесення душі (Пр.).

НАТЯГНІ́НЯ, -я, с. Набирання рідини трубами (Пр.).

НАТЯГУВА́ТИ, -юю, -еш. 1. Тягнути, робити пружним; розтягуючи, прикривати, затуляти що-небудь; витягувати в якому-небудь напрямку, випростувати (про шию). 2. Одягати, вбирати щось. 3. Усмоктувати в себе рідину, вологу. 4. Кепкувати з когось. – **Натяга́ли** дівки спо́кійно́го Ва́ня, чо́м він ся не же́нит (Пр.).

НАТЯ́ТИ, на́тну, -еш. Нарізати ножицями або якимсь ріжучим інструментом (Пр.).

НАУДО́КЛА, присл. Навколо (Ол.).

НАУ́ШНИК, -йка, ч. 1. Малесенька подушка. 2. Виплетене накриття на вуха, що оберігає їх від морозу (Пт.).

НАФТА́ЛІНА, -ы, ж. Нафталін. – **Нафталі́ну** вжи́вають про́ти мо́лів (Пн.).

НАХАРКА́ТИ, -аркам, -аш. Наплювати (Пт.).

НА ХЫ́Б-ТРАФ (у знач. присл.). Навмання (Ол.).

НАХОДЖЫ́НЯ, -я, с. Знаходження, місце перебування (Рс.).

НАХРАМУВА́ТИ, -юю, -еш. Накульгувати; шкандибати (Ол.).

НАЦЕХУВА́НИЙ, -а, -е. Діспр. пас. мин. часу до **НАЦЕХУВА́ТИ**. Затаврований, позначений клеймом (Ол.).

НАЦЕХУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Затаврувати, заклеювати (Ол.).

НАЦИГАНІ́ТИ, -а́ню, -иш. Набрехати (Пт.).

НАЩІХУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Позначити ціхою (Пн.).

НАЦЯ́ПКАТИ, -я́пкат. Накрапати, повільно натекти. – **Наця́пкало по́вний го́рнець во́ды** (Пр.).

НА́ЧАС, *присл.* Вчасно, рано (Ол.).

НАЧЕ́ЛЬНИК, -й́ка, ч. Начальник (Св.).

НАЧЫ́НКА, -ы, *жс.* 1. Начинка (переважно м'ясо). 2. Здобна великодня булка (Пр.).

НАЧЫ́НЯ, -я, с. Посудина, кухонний посуд (Ол.).

НАЧЫ́ПІТИ, -ы́п'ю, -иш. *Док. вид* до **НАЧЫ́П'ЯТИ** (Ол.).

НАЧЫ́П'ЯТИ, -ы́п'ям, -яш. Начіплювати, чіпляти (Ол.).

НАЧО́РНО, *присл.* Не викінчуючи остаточно, в чорновому варіанті (Пт.).

НАЧУ́ХАТИ, -у́хам, -аш. Натерти, намуляти (Пн.).

НАШЕПТА́ТИ, -е́пчу, -єш. *Док. вид* до **НАШЕПТУВА́ТИ**.

1. Нашептати, сказати пошепки. 2. Наворожити. – **Нашепта́ла му што́си** (Пр.).

НАШЕПТУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **НАШЕПТУВА́ТИ** (Пр.).

НАШЕПТУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. 1. Говорити пошепки; таємно наговорювати. 2. Промовляти заклинання, чаклувати. – **То́ чы́ста воро́жка, зна́с нашептува́ти й на до́брі, й на злы́** (Пр.).

НАШЕПТУ́ВАЧ, -а́ча, ч. Той, хто нашіптує, наговорює (Пр.).

НАШИКУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Наготувати, багато чого приготувати (Ол.).

НАШКІ́ЦУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Накреслити; приблизно накидати; запланувати (Ол.).

НАШКРЕБА́ТИ, -е́бу, -єш. *Перен.* Нашкребти, зібрати певну кількість чогось (Ол.).

НАШПІ́ЛЯТИ, -й́лям, -яш. Нашпилювати, приколювати шпилькою (Пт.).

НА́ШТО, *присл.* Нащо, навіщо. – **На́што ми́ то́ гнес да́єш?** (Пт.).

НАШТО́ДЕН, *присл.* На щодень, для буднів. – **То́то уба́рня мам нашто́ден** (Ол.).

НА́ШТОРЦ, *присл.* Сторч, сторчма (Рс.).

НА́ЩЕ, *присл.* Натще, на голодний шлунок (Пн.).

НАЩЕ́КА, -ы, *жс.* Гак на кінці дишла (Пр.).

НАЩЕСЕ́РЦЯ, *присл.* Натщесерце. Те саме, що **НА́ЩЕ** (Пн.).

НАЯВ, *присл.* Не приховуючи, не криючись, явно (Ол.).

НЕБА́ЧНИ, *присл.* Необачно, необережно. – **Неба́чні** став-см му на но́гу (Ол.).

НЕБ'ЄСКА́ВИЙ, -а, -е. Голубуватий (Пт.).

НЕБ'ЄСКИЙ (СКІ), -а, -е. Голубий, блакитний (Пт.).

НЕБ'ЄСКО, *присл.* Блакитно (Ол.).

НЕ БЫ́ЛЕ-ЯК, *присл.* Неабияк, непогано (Ол.).

НЕ БЫ́ЛЕ-Я́КИЙ (КІ), -а, -е. 1. Незвичайний, не такий, як усі; не який-будь. 2. Видатний, який виділяється з-поміж інших (Ол.).

НЕБЫ́ТЯ, -я, с. Небуття, смерть. ✧ **ПІ́ТИ (ОДІ́ЙТИ) В НЕ-БЫ́ТЯ**. Відійти у вічність, перестати існувати, померти (Пр.).

НЕ́БО, -а, с. 1. Небо, видимий над поверхнею землі повітря-ний простір. 2. Склепіння печі (Пр.).

НЕБО́ЖА, -а́ти, с. Бідолашка, бідна дитина (Пн.).

НЕБО́РАК, -а́ка, ч. Неборак, бідолаха, сарака (про нещасну або немічну людину) (Ол.).

НЕБОРА́ЦТВО, -а, с. Бідацтво (*співчутливе звертання до нещасної людини*) (Ол.).

НЕБОРАЧЫ́СКО, -а, ч. Те саме, що **НЕБО́РАК** (Ол.).

НЕБОРА́ЧОК, -чка, ч. *Змени.* до **НЕБО́РАК** (Ол.).

НЕВЫ́ВЧАСУВА́НИЙ, -а, -е. Невідстояний, недостиглий (Ол.).

НЕВЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. Нелюдимий, який сторониться людей, відлюдько (Ол.).

НЕВЛЮ́ДНО, *присл.* Самотньо (Ол.).

НЕГЛУБО́КИЙ, -а, -е. Неглибокий, мілкий (Пр.).

НЕГОДІ́ВИЙ, -а, -е. Негідний, поганий, підлий (Ол.).

НЕГО́ДНИЙ, -а, -е. Непридатний (Ол.).

НЕГО́ЛТИЙ, -а, -е. Неповороткий, повільний, незграбний у рухах (Пр.).

НЕГУСТО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Несмачний. 2. Некрасивий, по-збавлений художнього смаку (Пр.).

НЕДБА́ЛЕЦ, -льця, ч. Недбайливець. *Див.* ще **НЕДБА́ЛЮХ** (Ол.).

НЕДБА́ЛЮХ, -ю́ха, ч. Недбайло, людина, яка байдуже ста-виться до своїх обов'язків (Пт.).

НЕДИСЦИПЛІ́НУВА́НИЙ, -а, -е. Недисциплінований (Пр.).

НЕЖЫЗНИЙ, -а, -е. Неврожайний, неродючий. – На нежызных ґрунтах **тяжко** было **чоґо́си** **доробі́тсѧ** (Пр.).

НЕЗАРА́ДНИСТ, -ости, *жс.* Безпорадність, безпомічність (Ол.).

НЕЗДА́РНІ, *присл.* Невміло, незграбно (Пн.).

НЕЗДА́РНИСТ, -ости, *жс.* Неповороткість, незграбність (Пн.).

НЕЗЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **НЕВЛЮ́ДНИЙ** (Ол.).

НЕЗНА́ЛИЙ, -а, -е. Незнаний, невідомий, не властивий ко-мусь (Св.).

НЕКОНЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Необов'язковий, не конче потрібний (Пт.).

НЕКОНЕ́ЧНІ, *присл.* Необов'язково, без потреби (Пт.).

НЕКО́РИСТ, -йсти, *жс.* Невигода, шкода, збитки (Ол.).

НЕКОРІ́СТНІ, *присл.* Невигідно, некорисно (Ол.).

НЕКОРО́НУВА́НИЙ, -а, -е. Некоронований, який фактично має владу, але офіційно нею не наділений (Рс.).

НЕКРАЙО́ВИЙ, -а, -е. Нетутешній, закордонний (Пр.).

НЕЛА́ДНИЙ, -а, -е. Негарний, некрасивий, невродливий (Ол.).

НЕЛА́ДНІ, *присл.* Негарно, некрасиво, недобре. – **Нела́дні**, **Пётре**, з тво́йой **стра́ны** (Ол.).

НЕМЕШКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Нежитловий (про будинок або квартиру) (Ол.).

НЕМИ́ЛІ, *присл.* 1. Прикро, неприємно. 2. Незичливо, непри-хильно (Пн.).

НЕМИЛОСЕ́РНИЙ, -а, -е. Безсердечний, безжалісний (Пр.).

НЕМИЛОСЕ́РНІ, *присл.* Немилосердно, суворо, жорстоко, безсердечно (Пр.).

НЕНАВИ́СТНИК, -і́ка, *ч.* 1. Людина, яка всіх ненавидить, нікого не любить. 2. Чоловік, якого ніхто не любить (Пр.).

НЕНАВИ́СТНИЦЯ, -і, *жс.* Жін. до **НЕНАВИ́СТНИК** (Пр.).

ЕНАЖЕ́РТНИЙ, -а, -е. Ненажерливий (Ол.).

ЕНАЙГІ́РШИЙ, -а, -е. Не зовсім поганий; досить добрий, добродушний (Пр.).

ЕНАЙЛІ́ПШЕ, *присл.* Не найкраще; не найкращим чином (Пт.).

ЕНАЙЛІ́ПШИЙ, -а, -е. Не найкращий, поганий (Пт.).

ЕНАЯ́ДЛИЙ, -а, -е. Ненаситний, ненажерливий (Пт.).

НЕНДЗА, -ы, *жс.* 1. Біда, нужда, злидні. – **Нендза бы** **тя з'їла!** 2. Воші. – **Кўсат** **тя** **нендза** (Пн.).

НЕОБҐРУНТУВА́НИЙ

НЕОБҐРУНТУВА́НИЙ, -а, -е. Необґрунтований, позбавлений доказів (Пр.).

НЕОБҐРУНТУВА́НІ, *присл.* Необґрунтовано (Пр.).

НЕОГРАНИЧЕ́НИЙ, -а, -е. Необмежений (Пр.).

НЕОГРАНИЧЕ́НІ, *присл.* Необмежено (Пр.).

НЕОКРЕСА́НИЙ, -а, -е. 1. Необтесаний, необроблений. 2. *Перен.* Некультурний, неосвічений, невихований (Пр.).

НЕО́МАЛЬ, *присл.* Майже, мало не... (Ол.).

НЕОМЫ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Непогрішний, непогрішимий (Ол.).

НЕОМЫ́ЛЬНІ, *присл.* Непогрішно, безпомилково (Ол.).

НЕОМЫ́ЛЬНИСТ, -ости, *жс.* Непогрішність (Ол.).

НЕОПІРЕ́НИЙ, -а, -е. Неоперений (Пр.).

НЕОСВОЄ́НИЙ, -а, -е. Неприручений (Ол.).

НЕОСТА́ТНИЙ, -я, -є. Не найгірший, ще чогось вартий (Пр.).

НЕО́ФІТ, -іта, ч. 1. Кожний новонароджений. 2. Єврей, що прийняв християнство (Пр.).

НЕОЧІКУВА́НИЙ, -а, -е. Неочікуваний, несподіваний (Пн.).

НЕОША́ЦУВА́НИЙ, -а, -е. Неоцінений (Рс.).

НЕПАМ'Я́ТНИЙ, -а, -е. Дуже древній, який походить із незапам'ятних часів (Пр.).

НЕПА́РИСТИЙ, -а, -е. Непарний; який не ділиться на дві рівні частини (Пр.).

НЕПЛА́ТНИЙ, -а, -е. Безплатний, який не потребує оплати; який не одержав винагороди (Пр.).

НЕПОВОДЖЫ́НЯ, -я, с. Невезіння, невдача (Ол.).

НЕПОЗІ́РНИЙ, -а, -с. Негарний, неприємний на вигляд (Пр.).

НЕПО́КІЙ, -ою, ч. Неспокій, відчуття тривоги (Пт.).

НЕПОКО́НАЛЬНИЙ, -а, -е. Непереможний (Пр.).

НЕПОНЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Нетямуший, тупий; нерозвинутий, розумово відсталий (Пр.).

НЕПОПЛА́ТНИЙ, -а, -е. Неприбутковий, невідгідний (Ол.).

НЕПОЧТІ́ВИЙ, -а, -е. Непоштивий, невихований (Св.).

НЕПРЕДВИДЖЕ́НИЙ, -а, -е. Непередбачений (Пт.).

НЕПРОСЬВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Неосвічений, неграмотний (Пт.).

НЕПУ́НКТУА́ЛЬНІ, *присл.* Неточно (Ол.).

НЕПУ́НКТУА́ЛЬНИСТ, -ости, *жс.* Неточність (Ол.).

НЕ́РАД, -ада, -аде. Який не виявляє радості, задоволення від чого-небудь (Ол.).

НЕРВІЦЯ, -і, *жс.* Нервове захворювання (Ол.).

НЕСВЌЙО, *присл.* Ніяково. – Чуюся ту несвЌйо (Рс.).

НЕСЬЛЮБНИЙ, -а, -е. 1. Позашлюбний. 2. Неодружений (Рс.).

НІТАКТ, -акту, *ч.* Нетактовність, відсутність такту в поведінці (Пр.).

НЕТОЛІРАНЦІЯ, -ії, *жс.* Нетолерантність; невизнання інших релігійних переконань, фанатизм (Пр.).

НЕТРАФНИЙ, -а, -е. 1. Невправний, невлучний. – **Нетрафний вїстріл**. 2. Невдалий. – **Нетрафна нїзва** (Ол.).

НЕТРАФНІ, *присл.* 1. Невправно, невлучно. 2. Невдало, помилково (Ол.).

НЕТРАФНІСТ, -бсти, *жс.* Невправність, неміткість (Ол.).

НЕТРУДНІ, *присл.* Неважко, досить легко (Пр.).

НЕУЦТІВНИЙ, -а, -е. Невихований, нечемний (Рс.).

НЕУЦТІВІСТ, -бсти, *жс.* Невихованість, нечемність (Рс.).

НЕУЦТІВО, *присл.* Невиховано, нечемно, непоштиво (Ол.).

НЕФАРБУВАННИЙ, -а, -е. Непофарбований (Пр.).

НІХЛЮЙ, -юя, *ч.* Неохайний чоловік, нечупара (Ол.).

НЕХЛЮЙКА, -ы, *жс.* Жін. до **НІХЛЮЙ** (Ол.).

НЕХЛЮЙНІ, *присл.* Неохайно, нечупарно (Ол.).

НЕХТЯЧЫ, *присл.* Нехотячи, ненавмисно, ненароком (Ол.).

НІЦКА, -ы, *жс.* Видовбане із пня корито для купання дітей (Пр.).

НЕЦЮПАННИЙ, -а, -е. Нецілований (Пт.).

НІЧАС: ПО НЕЧАСІ. Згодом, через якийсь час. – **Вшїтко бы-м знїла по нечїсі** (Пн.).

НИ, *част.* Ні. – Глінскóго рóку не бýло ни кáшы, ни пáшы.

✧ **НИ СЛУХУ**, **НИ ДУХУ**. Нема звістки. ✧ **НИ С ТОГО**, **НИ С СЬОГО**. Несподівано, нежданно. ✧ **НИ ТОТ**, **НИ ТАМТОТ**. Ні цей, ні той (Ол.).

НИВЕЧЫТИ, -эчу, -ыш. Руйнувати, нищити (Ол.).

НИГДА, *присл.* Ніколи (Пт.).

НИЖ, нóжа, нóжом, *ч.* Ніж. – **Тот ниж ма бóстре лéзо** (Ол.).

НИКУС, *присл.* Нітрішки (Св.).

НИМ, *пор. спол.* Доки, перш ніж, перед тим як. – **Ним то зробити**, **то крїше дбóбрї подумáти** (Ол.).

НИНАШТО, *присл.* Нінащо, нанівець. *Див. ще НАНИЧ* (Пр.).

НИХТО

НИХТО, нікого́, -о́му, -о́го, ніким, на ніким, *займ.* Ніхто (Пр.).

НИЧ, *займ.* Ніщо, нічого. – **Не мам нич, не дбам нич, вшы́тко мі вода забра́ла** (*нар. пісня*) (Ол.).

НИЧЫЙ, ничы́я, ничы́є; -йо́го, -ыйо́й, -йо́го, *займ.* Нічий, нічия, ніче (Пр.).

НИШТО, ничо́го, -о́му, нічым, на нічым, *займ.* Ніщо (Пр.).

НИШЫ́ТИ, нішу, -ыш. Нищити; убиваючи, топчучи, ламаючи, позбавляти когось життя, припиняти чиесь існування (Пр.).

НИЯК, *присл.* Ніяк, жодним способом (Пр.).

НИЯКЫЙ (Кі), -а, -е; -о́го, -яко́й, -о́го, *займ.* Ніякий, ніяка, ніяке; ні той, ні цей (Пр.).

НИЯКО, *присл.* Ніяково, незручно (Пр.).

НИВ, нów'я, ч. Фаза місяця, коли його освітлена частина має вигляд вузького серпа (Св.).

НІ́ДА, *присл.* Ніколи (Пн.).

НИКЕЛЮВА́НИЙ, -а, -е. Нікельований, покритий нікелем (Рс.).

НИКЕЛЬО́ВІЙ, -а, -е. Нікелевий, виготовлений із нікелю (Рс.).

НІ́МА, *присудк. сл.* Нема, немає. – **Ні́ма та́тця до́ма** (Рс.).

НО. 1. *Прот. спол.* Але; тільки. 2. *Прот. част.* Ні. 3. *Спону́к. част.* Ну! (Пт.). **НО-ЖЕ!** Ну ж бо! (Ол.).

НОЖЕ́НЬКЫ, -ньок, *мн.* *Зменич.-пестл.* Ніженьки (Пр.).

НОМІНА́ЦІЯ, -ії, *жс.* Призначення на високу службу посаду (Пр.).

НОНА́ШКА, -ы, *жс.* Хресна мати (Пр.).

НОНА́ШКО, -а, ч. Хресний батько (Пр.).

НО́НЫ, -ых, *мн.*, *займ.* Ті, тамті. – **Но́ны дере́ва, што ле́жат під лі́сом, тре́ба зве́зти до се́ла** (Пр.).

НОНІ́ЮШ, -ю́ша, ч. Ноніус, прилад із допоміжною шкалою на рухомій лінійці для точнішого вимірювання довжини (Пр.).

НОНША́ЛЯНЦІ́Я, -ії, *жс.* Недбалість, брак уваги, безцеремонна свобода в одязі чи поведінці в товаристві (Рс.).

НОРМАЛІЗУВА́НИЙ, -а, -е. Нормалізований (Пт.).

НОРМУВА́НИЙ, -а, -е. Визначений за певною нормою (Пт.).

НОСА́ЛЬ, -а́ля, ч. Носач, людина або тварина з великим носом (Пт.).

НОСА́ЛЬКЫ (НОСУ́ЛЬКЫ), -льок, *мн.* Ніздрі (Пр.).

- НО́СЕЦ**, -сця, ч. Носій, людина, що несе якусь ношу (Пн.).
- НОТАРІ́ЮШ**, -ю́ша, ч. Нотаріус (Пр.).
- НОТА́РУШ**, -у́ша, ч. Те саме, що **НОТАРІ́ЮШ** (Пр.).
- НО́ТЕС**, -е́са, ч. Записна книжка, блокнот (Пр.).
- НОТЕ́СИК**, -і́ка, ч. *Здрібн.* до **НО́ТЕС**. Блокнотик (Ол.).
- НО́ЦНИК**, -і́ка, ч. Нічний горщик (Пт.).
- НО́ШЫ**, нош, *мн.* Ноші (Пр.).
- НОШЫ́НЯ**, -я, с. Носіння, ношення (Ол.).
- НО́ШТИ**, *спонук. сл.* Ану! Прошу. – **Но́шти**, **во́зте да́кус то́го!** (Ол.).
- НУ́ДА**, -ы, *жс.* Нудьга. – **Што за ну́да без робо́ты сі́дити!** (Св.).
- НУ́ДЯР**, -я́ра. Зануда, прикра людина (Св.).
- НУ́ЖДА**, -ы, *жс.* Те саме, що **НЕ́НДЗА** (Пр.).
- НУМЕ́РОК**, -рка, ч. Номерок, номерна перепустка на фабриці чи заводі (Пн.).
- НУМЕРУВА́НИЙ**, -а, -е. Нумерований (Пр.).
- НУМІЗМА́ТА**, -ы, ч. Нумізмат, колекціонер монет (Пр.).
- НУРКУВА́ТИ**, -у́ю, -еш. Пірнати, занурюватись у воду, плавати під водою. – **Нико́лай нурку́є г во́ді пра́ві є́дну мину́ту** (Пр.).
- НУ́РОК**, -рка, ч. Водолаз (Пр.).
- НУРЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -еш. Те саме, що **НУРКУВА́ТИ** (Ол.).
- НУ́ТА**, -ы, *жс.* 1. Нота, музичний звук певної висоти і графічний знак на його позначення. 2. Мелодія. – **Ва́силь все сьпіва́т лем на є́дну ну́ту** (Ол.).
- НЮТ**, -а, ч. Заклепка; гвіздок, за допомогою якого, клепаючи з двох боків, скріплюють дві металеві речі (Пр.).
- НЮТА́РКА**, -ы, *жс.* Пристрій для виготовлення заклепок; пристрій для зварювання металу з допомогою заклепок (Пр.).
- НЯ**. 1. *Займ.* Мене. – **Як він ня почу́є, то він сой так ре́че: «Я́ке ж то дівча́тко по го́рах щебе́че?»** (*нар. пісня*). 2. *Част.* Ні. – **Не зна́ш то́го зі́ля? – Ня! Не зна́м** (Пн.).
- НЯНЮ́СЬО**, -я, ч. *Змениш.-пестл.* до **НЯНЬО**. Татусь, татуньо (Пр.).
- НЯНЬО**, -я, ч. Батько, тато (Ол.).

О

ОБА, обох, -ом, -ома, на обох, числ. Обидва. – По обох берегах ріки рісла густа лозина (Ол.).

ОБАЛІТИ, -алю, -иш. Док. вид до **ОБАЛЯТИ**. Струсити, звалити, скинути. – **Обаль** мі пару яблук (Ол.).

ОБАЛЯТИ, -алям, -яш. Струшувати, скидати (Ол.).

ОБАНДАЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ОБАНДАЖУВАТИ**. Забинтований (Пт.).

ОБАНДАЖУВАННЯ, -я, с. 1. Матеріал для перев'язки: бинти, вата і т. п. 2. Дія за знач. **ОБАНДАЖУВАТИ**. Перев'язка (Пт.).

ОБАНДАЖУВАТИ, -юю, -єш. Забинтувати (про рану) (Пт.).

ОБАРЧАТИ, -арчам, -аш. Обтяжувати, перевантажувати (Ол.).

ОБАРЧЕНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ОБАРЧАТИ**. Обтяжений (Ол.).

ОБАРЯНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ОБАРЯТИ**. Зварений у лушпайці. – **Обаряний** кóмпір, **обаряна** груля або **обаряна** бандурка – то єст вшýтко єдно (Пн.).

ОБАРЯНОК, -нка, ч. Бублик (Пн.).

ОБАРЯТИ, -арям, -яш. Варити в лушпині (про картоплю) (Пн.).

ОБАТУРИТИСЯ, -урюся, -ишся. Знев. Прийти до тями, прокинутися, збудитися (Пр.).

ОБАЛЯТИ, -алям, -яш. Див. **ОБАЛЯТИ** (Ол.).

ОБВИНІТЕЛЬ, -еля, ч. Обвинувач, людина, що звинувачує кого-небудь чи що-небудь у чомусь (Пт.).

ОБВИНІТЕЛЬКА, -ы, ж. Жін. до **ОБВИНІТЕЛЬ**. Обвинувачка (Пр.).

ОБВІДОК, -дка, ч. Ободок, лінія, яка окреслює або обрамлює що-небудь. – **Оголошýня** з чóрним обвїдком, або клеписдра, што вісит приклесна на дóшці (Ол.).

ОБВІТРЯТИ, -ітрям, -яш. Обвітрювати, обдувати, обвівати свіжим повітрям (Рс.).

ОБГОВОРІНЯ, -я, с. Обговорювання (Рс.).

ОБГОН, -ону, ч. Дія за знач. **ОБГОНЯТИ**. Обгін (Рс.).

ОБГОНЯТИ, -б́ням, -яш. Обганяти, залишати когось позаду (Рс.).

ОБГОРОДЖІНЯ, -я, с. Огородження (Пт.).

ОБГАДАТИ, -а́дам, -аш. Док. вид до **ОБГАДУВАТИ** (Ол.).

ОБГАДУВАТИ, -у́ю, -єш. 1. Обговорювати щось. 2. Обмовляти когось (Ол.).

ОБГРУНТОВУВАТИ, -у́ю, -єш. Обгрунтовувати, висувати на підтвердження чого-небудь переконливі факти, докази (Пт.).

ОБГРУНТУВА́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ОБГРУНТУВАТИ**. Обгрунтований (Пт.).

ОБГРУНТУВАТИ, -у́ю, -єш. Док. вид до **ОБГРУНТОВУВАТИ**. Обгрунтувати, аргументувати (Пт.).

ОБДАРУВА́НИЙ, -а, -е. Наділений подарунками (Пт.).

ОБДАХ, -а́ху, ч. Дашок над дверима (Св.).

ОБДАШНІЦЯ, -і, ж. Дахова ринва (Св.).

ОБДЕРА́ТИСЯ, -е́рамся, -ашся. Обдиратися, зношувати до краю свій одяг (Пр.).

ОБДЕ́РТИСЯ, -е́руся, -ешся. Док. вид до **ОБДЕРА́ТИСЯ**. – Ва́ньо ся дочы́ста обдер на тій службі (Пр.).

ОБДУКІ́Я, -и́й, ж. Судово-лікарське обстеження померлого (Пр.).

ОБЕЗБАРВНІТИ, -а́рвню, -иш. Док. вид до **ОБЕЗБАРВНІЯТИ**. Обезбарвити (Св.).

ОБЕЗБАРВНІЯТИ, -а́рвням, -яш. Обезбарвлювати, позбавляти кольорів; робити щось однотонним, безбарвним, невиразним (Св.).

ОБЕЗВЛАДН́ЕНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ОБЕЗВЛАДНІТИ** (Пр.).

ОБЕЗВЛАДНІТИ, -а́дню, -иш. Док. вид до **ОБЕЗВЛАДНІЯТИ** (Пр.).

ОБЕЗВЛАДНІЯТИ, -а́дням, -яш. Позбавляти влади, сили, міцності (Пр.).

ОБЕЗЗАРАЖАТИ, -а́жам, -аш. Знезаражувати (Пр.).

ОБЕЗКЫРВЛЯТИ, -ы́рвлям, -яш. Обезкровлювати (Рс.).

ОБЕ́РАК, -а́ка, ч. Назва чоловічого верхнього одягу (Ол.).

ОБЕРА́ТИ, -е́рам, -аш. 1. Обирати у виборний орган, вибирати. 2. Чистити картоплю. – **Обер па́ру груль** (Ол.).

ОБЕРЛІХТ, -і́хта, ч. Кватирка (Св.).

ОБЕ́РОК, -рка, ч. Народний танець, який танцюють у протилежному, ніж звичайно, напрямку (Пр.).

ОБЕРТА́НИЙ, -ого, ч. Лемківський народний танок (Ол.).

ОБЕ́РТЕН, -тня, ч. Передня частина воза, яка забезпечує поворот дишла. – **В обертен вб'їватися кланіці** (Пр.).

ОБЕТОНУВА́ТИ, -юю, -еш. Забетонувати, покрити бетоном (Рс.).

ОБЗЕРА́ТИ, -эрам, -аш. Оглядати, приглядатися до чогось (Ол.).

ОБЫВА́ТЕЛЬ, -эля, ч. Громадянин (Рс.).

ОБЫВАТЕ́ЛЬКА, -ы, жс. Громадянка (Рс.).

ОБЫВАТЕ́ЛЬСТВО, -а, с. Державна власність (Рс.).

ОБЫ́РВУС, -уса, ч. Обідранець (Ол.).

ОБЫ́СХЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу до ОБЫ́СХНУ́ТИ*. Обсохлий (Пт.).

ОБЫ́СХНУ́ТИ, -ы́схну, -еш. Обсохнути, стати сухим (Пт.).

ОБИБРА́НИЙ, -а, -е. 1. Очищений, обібраний, із якого все знято. – **Не видно ані єдної гру́шки на дере́ві, ви́шитки обібра́ны**. 2. Пограбований (Пр.).

О́БІД, -іду, ч. Сніданок, перше споживання їжі вранці (Пн.).

ОБІДА́ТИ, -ідам, -аш. Снідати, споживати їжу вранці (Пр.).

ОБІЗРИ́ТИСЯ, -ізрюся, -ишся. Озирнутися, подивитися назад (Ол.).

ОБЫ́ЛЕНИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ОБЫ́ЛІТИ*. 1. Побілений. 2. Вибілений (про полотно). 3. *Перен.* Виправданий (Св.).

ОБЫ́ЛІТИ, -ілю, -иш. *Док. вид до ОБЫ́ЛІТИ* (Св.).

ОБЫ́ЛЯТИ, -ілям, -яш. 1. Білити вапном або крейдою (хату, припічок). 2. Вибілювати полотно на сонці. 3. *Перен.* Виправдовувати, доказувати чинсь невинність (Св.).

ОБИ́РУ́ЧНИЙ: **ОБИ́РУ́ЧНИЙ НІЖ**, -ого... -о́жа, ч. Ніж із двома ручками. – **Обіру́чний ніж до струга́ня го́нтів** (Ол.).

ОБ'Ї́ДЖА́ТИ, -ї́джам, -аш. 1. Їздячи, побувати в багатьох місцях. 2. Їхати дорогами, призначеними для об'їздів. 3. Привчати коня ходити в запряжці або під сідлом (Пр.).

ОБЛАДУВА́ТИ, -юю, -еш. Навантажити надміру, перевантажити (Рс.).

ОБЛА́КЫ, -ів, мн. Хмари (Пн.).

О́БЛАП, -апу, ч. Метод укладання дерев'яної стіни (Ол.).

ОБЛЕЧЕНИЙ, -а, -е. Одягнений (Ол.).

ОБЛЕЧІНЯ, -я, с. Білизна (Св.).

ОБЛИЦІВКА, -ы, жс. Вибірна цегла, призначена для викладання стін без штукатурення (Пр.).

ОБЛИЦЮВАНИЙ, -а, -е. Облицьований, покритий шаром іншого матеріалу для оздоблення або надання міцності (Рс.).

ОБЛІГ, -огу, ч. Переліг, поле, не оране й не оброблюване протягом кількох років (Пр.).

ОБЛІГАТИ, -ігат. Облягати, щільно прилягати. – Сукénка м'я барз облігат (Ол.).

ОБЛІГАЦІЯ, -ій, жс. Облігація, лотерейний білет або цінний папір, який дає прибуток у вигляді процентів (Рс.).

ОБЛІКАТИ, -ікам, -аш. Одягати, вбирати. – Гнат як йшов на весіля, то облюк нове убрання (Ол.).

ОБЛУПЛЯТИ, -уплям, -яш. Очищати від верхнього шару, покриття; обдирати, облущувати; чистити яйце (Рс.).

ОБЛУЩАТИ, -ущам, -аш. Очищати від лущиння (Пр.).

ОБЛЮБЛЯТИ, -юблям, -яш. Вибирати собі що-небудь до вподоби, відповідно до своїх бажань, до смаку (Пт.).

ОБЛЮЗУВАТИ, -ую, -еш. Попустити, ослабити; звільнити що-небудь сильно зв'язане (Ол.).

ОБЛЮЗУВАТИСЯ, -уюся, -ешся. Ослабнути, послабшати (Ол.).

ОБЛЯДЕР, -эра, ч. Перекинутий через хребет коня ремінь з упряжі (Пр.).

ОБЛЯДРА, -ы, жс. Бічна дошка, з одного боку плоска, а з іншого напівкругла (Св.).

ОБЛЯДРО, -а, с. Те саме, що **ОБЛЯДЕР** (Св.).

ОБЛЯМКА, -ы, жс. Облямівка, кайма (Пт.).

ОБЛЯМУВАНИЙ, -а, -е. Облямований, оздоблений каймою (Пт.).

ОБМАКАТИ, -акам, -аш, -ат. Мокнути зі всіх боків (Пр.).

ОБМАЦЮВАТИ, -юю, -еш. Обмацувати, шупати з усіх боків, по всій поверхні (Пр.).

ОБМАЦЯНИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ОБМАЦЯТИ** (Пр.).

ОБМАЦЯТИ, -ацям, -яш. Док. вид до **ОБМАЦЮВАТИ**. Обмацати, прощупати (Пр.).

ОБОЙЧЫК

ОБОЙЧЫК, -ы́ка, ч. Ключиця у людини (Пр.).

ОБОЛОЧЫНА, -ы, ж. Пішва на перину (Пр.).

ОБОРОГ, -о́гу, ч. Оборіг, накриття для зберігання сіна, збіжжя у вигляді чотирьох вкопаних у землю дерев'яних стовпів з рухомим дахом, який можна піднімати або опускати (Пр.).

ОБОЯТНИЙ, -а, -е. Байдужий (Ол.).

ОБОЯТНІ, присл. Байдуже (Ол.).

ОБПЕ́ЧИ, -е́чу, -еш. Обпекти, завдати опіків (Пр.).

ОБРЫДЖА́ТИ, -ы́джаш, -ат. Викликати відразу, огиду (Ол.).

ОБРЫДЖЫ́НЯ, -я, с. Відраза, огида (Ол.).

ОБРЫДІ́ТИ, -ы́диш, -ит. Док. вид до **ОБРЫДЖА́ТИ** (Ол.).

ОБРЫХТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Обдурити когось (Пр.).

ОБРОДИ́ТИ, -о́дит. Рясно вродити, дати багатий урожай (Пт.).

ОБСА́ДА, -ы, ж. 1. Прикріплення когось на постій у якомусь місці. 2. Надання акторові ролі у п'єсі. 3. Загал акторів театру, зайнятих у виставі (Пт.).

ОБСКУ́РНО, присл. Підло, марно, погано (Пр.).

ОБТАРГА́ТИ, -а́ргам, -аш. Обірвати, обскубити. – **Обтарга́ли пра́ві ви́шиткы те́ркы, не да́ли ся дочека́ти морб́зу** (Пт.).

ОБТІ́СЛО, присл. Щільно (Ол.).

ОБУВА́ТИ, -у́вам, -аш. Взувати (Св.).

ОБУ́ВОК, -вка, ч. Взуття. – **Тре́ба купи́ти на зи́му да́кий обу́вок, же́бы бы́ло в чи́м ходи́ти** (Пр.).

ОБУГЛІ́ТИ, -у́глит. Док. вид до **ОБУГЛЯ́ТИ**. Обвуглити, обпалити (Рс.).

ОБУГЛІ́ТИСЯ, -у́глитс. Обвуглитися, обгоріти (Рс.).

ОБУГЛЯ́ТИ, -у́глям, -яш. Обвуглювати, обпалювати (Рс.).

ОБУК, -у́ка, ч. Вигнутий над возом дугою ліщиновий прут, на який натягувалося шатро (Пр.).

ОБУ́ТЯ, -я, с. Те саме, що **ОБУ́ВОК** (Ол.).

ОБУ́ЧОК, -чка, ч. Широкий дерев'яний обруч у ситі, обідок (Пт.).

ОБХУ́ДНИЙ, -а, -е. Схудлий, змарнілий (Рс.).

О́БЦАС, -а́су, ч. Каблук (Пр.).

ОБЦЕ́НЫГЫ, -і́в, мн. Обценьки, знаряддя для витягування цвяхів (Рс.).

О́БЧИЙ, -а, -е. Чужий, не свій (Пр.).

ОБЧЫ́ЗНА, -ы, *жс.* Все те, що є чуже, що не належить своєму народові (Пр.).

ОБ'ЯВЛІ́НЯ, -я, *с.* Об'ява, оголошення (Пр.).

ОВАРУНКУВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ОВАРУНКУВА́ТИ** (Ол.).

ОВАРУНКУВА́ТИ, -ю, -еш. Обумовити, зумовити; поставити свої умови (Ол.).

ОВИ́ЯЧ, -яча, *ч.* Обмотка, довга смуга цупкої тканини, якою солдати обмотували ноги від черевиків до колін (Ол.).

ОВІ́ЧЕНЬКЫ, *присл.* Зовсім (Пт.).

ОВІ́ЯТИ, -іям, -яш. Віянням відділяти зерно від полови, лущиння, пилу (Св.).

О́ВОЦ, -оцу, *ч.* Те саме, що **О́ВОЧ** (Рс.).

О́ВОЧ, -о́ча, *ч.* Фрукт, плід садового дерева або куща (Пт.).

ОВОЧА́РНЯ, -і, *жс.* Крамниця з фруктами (Пт.).

ОВОЧА́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. Садівницький (Пт.).

ОВОЧА́РСТВО, -а, *с.* Садівництво (Ол.).

О́ВТАР, -а́ря, *ч.* Вівтар (Св.).

О́ВЧАР, -а́ря, *ч.* Вівчар (Пн.).

О́ГАР, -а́ря, *ч.* Недопалок цигарки. – Дай мі потягну́ти раз ога́ря (Ол.).

ОГА́РОК, -рка, *ч.* Недогарок (Ол.).

ОГВА́РИТИ, -а́рю, -иш. *Док. вид* до **ОГВАРЯ́ТИ**. Обмовити когось. – Сусі́да огва́рила́ мня́ по се́лі (Ол.).

ОГВА́РКА, -ы, *жс.* Обмова (Пр.).

ОГВАРЯ́ТИ, -а́рям, -яш. Обмовляти. *Див. ще* **ОБІ́АДУВА́ТИ** (Ол.).

О́ГЕН, о́гня, *ч.* Вогонь (Ол.).

ОГЫ́ДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Огидний (Св.).

ОГО́РОД, -о́ду, *ч.* Город (Пт.).

ОГОРО́ДЕЦ, -дця, *ч.* *Змениш:* до **ОГО́РОД**. Городчик (Пт.).

ОГОРОДИ́НА, -ы, *жс.* Городина (Св.).

ОГОРОДНИ́ЦТВО, -а, *с.* Городництво (Св.).

ОГОРТА́ТИ, -о́ртом, -аш. Підгортати (картоплю). – **Тре́ба** юж огорта́ти банду́рки (Пр.).

ОГРЫ́ЗОК, -зка, *ч.* Недогризок (Пр.).

ОГРІ́БАТИ, -і́бам, -аш, -ат. Те саме, що **ОГОРТА́ТИ** (Пн.).

ОГРІ́ВАЧ, -а́ча, *ч.* Залізна піч, з якої нагріте повітря трубами надходить до квартир (Пр.).

- ОГОРОМ, -ому, ч. Велич, великі розміри (Пр.).
- ОГОРКОВИЙ, -а, -е. Огірковий (Ол.).
- ОГУРОК, -рка, ч. Огірок. – Квашений огурок (Ол.).
- ОГОРОЧОК, -чка, ч. *Змени.* до ОГУРОК. Огірочок (Ол.).
- ОГОРЧЫНА, -ы, ж. Огірчиння, огіркове бадилля (Пт.).
- ОГЕР, -ёра, ч. Огир, некастрований кінь (Пр.).
- ОГІН, -она, ч. Хвіст. – Пес мырджє огіном (Пт.).
- ОГМАТВАТИ, -атвам, -аш. Обплутати (Пр.).
- ОГОНЕК, -нка, ч. Черга людей. – Стан в огінку за цукрьом (Рс.).
- ОГОНИК, -іка, ч. *Змени.* до ОГІН. Хвостик (Ол.).
- ОГОНИСКО, -а, с. *Згруб.* до ОГІН. Хвостисько (Ол.).
- ОГОНЯСТИЙ, -а, -е. Хвостатий (Ол.).
- ОГУЛОМ, *присл.* Загалом (Рс.).
- ОГУЛЬНІ, *присл.* Загально (Рс.).
- Од, *прийм.* Від. – Од початку до кінця стояла недалєко од него (Пр.). ОД ВЧЁРА (*у знач. присл.*). Від учора. ОДГНЁСКА (*у знач. присл.*). Віднині, від сьогодні (Ол.).
- ОДБЕЧАТИ, -ёчу, -ыш. *Знев.* Відплакати, вдосталь поплакати (Рс.).
- ОДБІДЫ, *присл.* У крайньому разі (Ол.).
- ОДВАДИТИ, -аджу, -адиш. Розпрягти (коня), відв'язати (кову) (Пр.).
- ОДВИДЖАТИ, -иджам, -аш. Відвідувати когось (Ол.).
- ОДВИДЖЫНЯ, -я, с. Дія за знач. ОДВИДЖАТИ. Відвідування (Ол.).
- ОДВІДИНЫ, -ідин, *мн.* Відвідини (Ол.).
- ОДВІР'Я, -я, с. Одна з двох вертикальних опор, між якими вставлено двері; одвірок (Св.).
- ОДГРАНИЧАТИ, -ічам, -аш. Відмежовувати. – Ёдно од другого одгранича́ти (Пр.).
- ОДГРАНИЧЫНЯ, -я, с. Відмежування, розмежування (Пр.).
- ОДГРАНИЧЫТИ, -йчу, -ыш. *Док. вид* до ОДГРАНИЧАТИ. Відмежувати (Рс.).
- ОДГРЕ́БСТИ, -ёбу, -еш. Відкинути лопатою, граблями чи руками (Рс.).
- ОДГРЫЗОК, -зка, ч. Відгризений шматок (Пт.).
- ОДДА́ЛЯ, *присл.* Оддалік, із далекої відстані, здалека (Пр.).

ОДДІЛЬНИЙ, -а, -е. Окремий; який відділяє що-небудь (Пр.).

ОДДІЛЬНИ, присл. Окремо, нарізно (Пр.).

ОДДЛУБАТИ, -убам, -аш. Відколупати, видовбати (Ол.).

ОДЕДЖА, -ы, ж. Одяг, одежа; білизна (Рс.).

ОДЕЖЫНА, -ы, ж. Одежина, вбрання бідної людини; одяг нижчої якості (Рс.).

ОДЖЫВИТИ, -ыв'ю, -иш. Док. вид до **ОДЖЫВ'ЯТИ** (Пт.).

ОДЖЫВ'ЯТИ, -ыв'ям, -яш. Посилено годувати (Пт.).

ОДЖЫВ'ЯТИСЯ, -ыв'ямся, -яшся. Добре харчуватися (Пт.).

ОДЗЕМОК, -мка, ч. 1. Дерево від пня. 2. *Перен.* Опецьок (про товсту й невисоку на зріст дитину) (Пр.).

ОДЗЫВ, -ыву, ч. Відгук, відповідь на чий-небудь поклик (Ол.).

ОДЗЫВА́ТИСЯ, -ывамся, -ашся. Відгукуватися, давати про себе знати (Ол.).

ОДЗЮБУВА́ТИ, -ую, -еш. Сапати, обсапувати (Ол.).

ОДЫЛЮВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОДЫЛЮВА́ТИ**. Настеляння підлоги (Пр.).

ОДЫЛЮВА́ТИ, -іюю, -еш. Покласти підлогу (Пр.).

ОДКАЗА́ТИ, -ажу, -еш. Переказати, повідомити. – Гей, а ты *вы́ж*ав і пов'язав, гей, а до мене не *одка́з*ав (*нар. пісня*) (Ол.).

ОДКАЛЬ, присл. Звідки. – **Одкаль-сте?** (Ол.).

ОДКА́ЛЬСИ, присл. Звідкілясь. – **Одка́льси** приліта́ют до нас *гу́си* (Пр.).

ОДКВИТА́ТИ, -ітат. Відцвітати, переставати цвісти (Ол.).

ОДКВИТНУ́ТИ, -ітне. Док. вид до **ОДКВИТА́ТИ**. Відцвісти. – Яблін одквітла і юж сут зав'язкы (Ол.).

ОДКО́ЛИ, присл. 1. Відколи, з якого часу. – **Одко́ли** ты так тяжко хворієш, *Пётре?* 2. Відтоді як, з тих пір як. – **Одко́ли** пришов-єм ту, *прéстав-єм хворіти* (Пр.).

ОДКОРКУВА́НИЙ, -а, -е. Відкупорений (Ол.).

ОДКОРМЕ́НИЙ, -а, -е. 1. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ОДКОРМИТИ**. Відгодований на м'ясо або сало. 2. Гладкий, угодований (Пр.).

ОДКОРМИ́ТИ, -орм'ю, -иш. Док. вид до **ОДКОРМ'ЯТИ**. Відгодувати (Пр.).

ОДКОРМИ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОДКОРМ'ЯТИ** (Пр.).

ОДКОРМ'ЯТИ, -орм'ям, -яш. Відгодовувати, вирощувати гладкими (про домашніх тварин або птицю) (Пр.).

ОДКРЬІВКА

ОДКРЬІВКА, -ы, *жс.* Покришка на горщик (Пт.).

ОДЛЁГЛІСТ, -ости, *жс.* Відстань, віддаленість (Рс.).

ОДЛОГ, -ога, *ч.* Те саме, що **ОБЛІГ**. – **Зёмля лёжит одлго́м** (Ол.).

ОДЛУПУВА́ТИ, -ю́, -еш. Відколупувати, відколювати (Ол.).

ОДЛЮ́ДОК, -дка, *ч.* Відлюдник, відлюдько (Св.).

ОДМАШЕРУВА́ТИ, -ю́, -еш. Відмарширувати, пройти маршем певну відстань; закінчити марширувати (Пр.).

ОДМЕТА́ТИ, -эчу, -еш. Відкинути, відкидати. – **Треба тот сьніг ско́ро одмета́ти** (Ол.).

ОДМ'ЯК, -яка, *ч.* Відлига. – **Буде ско́ро одм'як** (Ол.).

ОДМ'ЯКА́ТИ, -якат. Розм'якати. – **Сьніг одм'яка́т і лёгко ся лі́пит** (Ол.).

ОДМ'ЯКЧА́ТИ, -якчат. Стати м'яким (Ол.).

ОДНЕДА́ВНА, *присл.* Віднедавна (Рс.).

ОДНИМА́НЯ, -я, *с.* Віднімання (Пт.).

ОДНОВЛІ́НЯ, -я, *с.* Відновлення (Пт.).

ОДОЙНЯ́ТИ, однімам, -аш. Відняти, відібрати (Ол.).

ОДО́МАШ, -ашу, *ч.* Толока й частування з нагоди закінчення роботи (Пт.).

ОДОМКНЕ́НИЙ, -а, -е. *Діспр. пас. мин. часу до* **ОДОМКНУ́ТИ**. Відімкнений (Пр.).

ОДОМКНУ́ТИ, -омкну, -еш. Відімкнути, відкрити ключем (Пр.).

ОДОПРА́ТИ, одпе́рам, -аш. Відіпрати (Ол.).

ОДОРВА́НИЙ, -а, -е. Відірваний (Пт.).

ОДОРВА́ТИ, -орву, -еш. 1. Відірвати, відділити частину від цілого. 2. Відняти, забрати що-небудь силою (Пт.).

ОДОСОБІ́ТИСЯ, -облюся, -оби́шся. Відділитися, відокремитися. – **Дідо одосо́бився од нас** (Ол.).

ОДОТХНУ́ТИ, -отхну, -еш. Перепочити, відпочити (Пн.).

ОДОХТІ́ТИ, одо́хцу, -еш. Відхотіти (Пт.).

ОДПАРА́ДЫ, *присл.* Про людське око, напоказ (Ол.).

ОДПЕРА́ТИСЯ, -эра́мся, -ашся. Відмовлятися, спростовувати що-небудь (Пр.).

ОДПИ́НА́ТИ, -і́нам, -аш. Відстібати, відділяти щось пристебнуте (Ол.).

ОДПРА́ВА, -ы, *жс.* Богослужіння, відправа (Пт.).

ОДПРАВ'ЯТИ, -áv'ям, -яш. Виряджати, висилати. **ОДПРАВ'ЯТИ МОЛÉБЕН**. Проводити Богослужіння, відправляти Літургію (Пт.).

ОДПРОДА́ТИ, -одам, -аш. Перепродати. – **Ты мі то́то одпрóдай** (Пр.).

ОДП'ЯТИ, одóпну, -еш. Відстібнути (Ол.).

ОДП'ЯТИЙ, -а, -е. Відстебнутий, розстібнутий. – **Маш одп'ятий гу́зік** (Пр.).

ОДРАЧА́ТИ, -а́чам, -аш. Відстрочувати (Пт.).

ОДРИГЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. *Док. вид* до **ОДРИГЛЮВУВА́ТИ** (Ол.).

ОДРИГЛЮВУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Відсувати засув (Ол.).

ОДРІТУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. нас. мин. часу* до **ОДРІТУВА́ТИ** (Пр.).

ОДРІТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Скріпити дротом тріснутий глиняний посуд. – **Тре́ба тот го́рнец одрітува́ти** (Пр.).

ОДРОЧЫ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОДРОЧЫ́ТИ**. Відстрочення (Ол.).

ОДРОЧЫ́ТИ, -о́чу, -ыш. *Док. вид* до **ОДРАЧА́ТИ**. Відстрочити (Пт.).

ОДСЕПАРУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОДСЕПАРУВА́ТИ**. Відмежування, відокремлення (Пр.).

ОДСЕПАРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Відокремити, відмежувати одне від одного (Пр.).

ОДСЕПАРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -ешся. Розірвати стосунки з кимось; відмежуватися від когось (Рс.).

ОДСІ́ЧЫ, -і́чу, -еш. Відсікти, відтяти частину від цілого (Рс.).

ОДСПÓДУ, *присл.* Знизу, зісподу (Ол.).

ОДСТРЕНЧА́ТИ, -е́нчам, -аш. Знеохочувати, відговорювати від чогось (Пт.).

ОДСТРЕНЧЫ́ТИ, -е́нчу, -ыш. *Док. вид* до **ОДСТРЕНЧА́ТИ**. Знеохотити, відговорити (Пт.).

ОДСЬНІЖА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОДСЬНІЖА́ТИ**. Снігоочищення (Ол.).

ОДСЬНІЖА́ТИ, -і́жам, -аш. Очишати від снігу (Ол.).

ОДСЬНІЖЫ́ТИ, -і́жу, -ыш. *Док. вид* до **ОДСЬНІЖА́ТИ** (Ол.).

ОДСЬПІВА́ТИ, -і́вам, -аш. Відспівати; проспівати, скінчити спів (Пр.).

ОДТАВА́ТИ

ОДТАВА́ТИ, -ават. Пом'якшуватися під дією тепла, розморожуватися. – Сніг лем за́чав одтава́ти, а як дочы́ста отта́с, то й яр насту́пит (Пр.).

ОДТАЇ́ТИСЯ, -аюся, -їшся. Відмовитися від сказаного. – **Вшы́ткбо́ ся одта́їв на протоку́лі** (Пр.).

О́ДТАЛЬ, *присл.* Звідси (Ол.).

ОДТАМТА́ЛЕ, *присл.* Звідти, здалека (Пр.).

ОДТО́ВДЫ, *присл.* Відтоді, з того часу (Рс.).

ОДТО́ВЧЫ, -овчу, -еш. Відбити, відтовкти (Ол.).

ОДТОРGÁТИ, -оргам, -аш. Відривати (Пр.).

ОДУРМА́НИТИ, -аню, -иш. Одурманити, запаморочити голову, затьмарити свідомість (Пр.).

ОДУРЮВА́ТИ, -юю, -еш. Обдурювати, обманювати (Пр.).

ОДХЫ́ЛІНЯ, -я, с. Відхилення (від норми) (Рс.).

ОДХОВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ОДХОВА́ТИ**. Відгодований (Пт.).

ОДХОВА́ТИ, -овам, -аш. Відгодувати (Пт.).

ОДХО́ДИТИ, -оджу, -одиш. 1. Віддалятися, іти в якомусь напрямку. 2. Покидати дружину. – **Він од не́й оды́шов** (Ол.).

ОДХТО́ВДЫ, *присл.* Відтоді, як..., з того часу як... (Ол.).

ОДЦВІ́СТИ. 1. -іте. Відцвісти, втратити цвіт. 2. -йту, -еш. *Перен.* Втратити молодість, свіжість (Рс.).

ОДЦІДЖА́ЧКА, -ы, *ж.* Подіркована дощечка з ручкою, через яку відціджували зварену картоплю (Пт.).

ОДЧЕКА́ТИ, -е́кам, -аш. Виждати, перечекати (Пр.).

ОДЧУДЖЫ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОДЧУДЖУВА́ТИ** (Пр.).

ОДЧУДЖУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Розривати дружні стосунки (Пр.).

ОДШМА́РИТИ, -а́рю, -иш. Відкинути (Пр.).

ОДЩА́ПИТИ, -а́плю, -а́пиш. Відшепити, відколоти від поліна тріску для розпалювання вогню (Ол.).

ОДЩЫ́ПЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ешся. Відщеплюватися, відколюватися (Ол.).

ОЖЕ́ЛЕД, -е́ды, *ж.* Ожеледь (Пр.).

ОЖЕ́ЛЕСТ, -е́сту, ч. Лід, бурульки на гілках дерев (Ол.).

ОЖЕ́НІНЯ, -я, с. Одруження (Ол.).

ОЖЕ́НОК, -ику, ч. Те саме, що **ОЖЕ́НІНЯ** (Пр.).

ОЖЕРА́ТИСЯ, -е́рамся, -ашся. 1. Обжиратися, наїдатися надміру. 2. Сваритися. – **Му́шу ся ожера́ти з ді́тми** (Пр.).

- ОЗЕРА́ТИСЯ, -эрамся, -ашся. Озиратися, оглядатися (Пр.).
- ОЗНАЙМІ́НЯ, -я, с. Сповідення, повідомлення (Ол.).
- ОЗНАЙМ'Я́ТИ, -а́йм'ям, -яш. Сповідати, повідомляти (Ол.).
- ОЗНАЧЫ́НЯ, -я, с. Позначення (Пт.).
- ОЗНИ́ЦЯ, -і, жс. Комин у курній хаті. – Озниця – то дзю́ра в повáлі ку́рної хы́жи, ко́тром выхо́дит дым (Св.).
- О́ЙТЕ-ЛЕ-О́ЙТЕ! Будьте ласкаві! Будь ласка! (Ол.).
- ОКАДІ́ТИ, -а́джу, -а́диш. Накадити, обкурити кадилом (Пр.).
- ОКАЛІ́ЧЫ́ТИ, -і́чу, -ыш. Стати калікою. – Окалі́чыв-єм на-чы́сто (Пр.).
- О́КАЛЬ, -а́ля, ч. Окатий, той, хто має великі очі (Пр.).
- О́КАП, -а́пу, ч. Дашок над вікнами, над дверима (Св.).
- ОКА́РА, -ы, жс. Неповоротка, незграбна людина (Пр.).
- ОКВІ́ЛИТИ, -і́лю, -иш. Засмутити когось (Ол.).
- ОКЕ́НКО, -а, с. Віконце. – Запу́каш в оке́нко, то тя пу́шу (Рс.).
- ОКЕ́ННИЙ, -а, -е. Віконний. – Тре́ба зроби́ти но́вы оке́нны ра́мы (Пр.).
- ОКЕННИ́ЦЯ, -і, жс. Віконниця, зовнішня заслона на вікнах (Пр.).
- ОКЫРВА́ВІТИ, -а́влю, -а́виш. Закривавити (Ол.).
- ОКІ́ЛЬЦОВА́НИЙ, -а, -е. Окільцьований (Пр.).
- О́КЛАД, -а́ду, ч. Припарка, компрес. – Зро́бте хворо́му о́клад (Пт.).
- ОКЛА́ДКА, -ы, жс. Обкладинка (Пр.).
- ОКЛАМА́ТИ, -а́мам, -аш. Док. вид до ОКЛАМУВА́ТИ. Об-дурити, оббрехати (Ол.).
- ОКЛА́МНИК, -і́ка, ч. Оббріхувач (Ол.).
- ОКЛАМНИ́ЦЯ, -і, жс. Жін. до ОКЛА́МНИК (Ол.).
- ОКЛАМУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Обдурювати, оббріхувати (Ол.).
- ОКОВІ́ТА, -ы, жс. Спирт (Пн.).
- ОКО́ЛО, присл. Навколо, довкола (Пн.).
- ОКОПА́ТИ, -о́пам, -аш. Док. вид до ОКОПУВА́ТИ. Проса-пати (Пт.).
- ОКОПІ́СТИЙ, -а, -е. Накладений із верхом, повний (Пт.).
- ОКОПІ́СТІ, присл. Повно, з верхом (Пр.).
- ОКОПУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Просапувати (картоплю) (Пт.).
- ОКОПЦОВА́ТИ, -і́ю, -єш. Насипати навколо чогось землі, закагатувати (Св.).

ОКОТ, -óту, ч. Окіт, роди в овець, кіз, кролів (Пн.).

ОКРАВА́ТИ, -áвам, -аш. Різати картоплю. – **За́ран** будéме **о**крава́ти гру́лі на саджа́ння (Ол.).

ОКРА́ВОК, -вка, ч. Відрізок картоплі для садіння (Пт.).

ОКРЕМ, *присл.* Крім, окрім (Ол.).

ОКРЕСА́ТИ, -éщу, -еш. *Док. вид* до **ОКРЕСУВА́ТИ** (Ол.).

ОКРЕСУВА́ТИ, -ую, -еш. Обтісувати деревину згрубого (Ол.).

ОКРІП, -óпу, ч. Окріп (Пр.).

ОКРО́ПНИЙ, -а, -е. Страхітливий, жахливий (Ол.).

ОКРО́ПНІ, *присл.* Дуже, надзвичайно, страшенно. – **Окрóп-ні-см** ціка́вий, ци **Ште́фан** про́дав ко́ні (Ол.).

ОКРУГ, -у́га, ч. Округа, навколишня місцевість (Пр.).

ОКРУГЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Округлий, круглуватий (Пр.).

ОКРУ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ОКРО́ПНИЙ** (Пр.).

ОКРУ́ТНИК, -і́ка, ч. Жорстока людина, мучитель (Ол.).

ОКРУТНИ́ЦЯ, -і, *жс.* *Жін.* до **ОКРУ́ТНИК** (Ол.).

ОКРУХ, -у́ху, ч. Крихта, дрібка (Ол.).

ОКРУЧА́НЯ, -я, с. Загортання. – **Па́пір** до **о**круча́ння (Пт.).

ОКРУШЫ́НА, -ы, *жс.* Крихта, крихітка (Ол.).

ОКСТИ́ТИ, óкщу, óкстиш. Охрестити (Пр.).

ОКУЛЯ́ТИ, -у́лям, -яш. Окривіти, стати кульгавим. – **Оку́ляв-см** на є́дну но́гу (Рс.).

ОКЩЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ОКСТИ́ТИ**. Охре-щений (Ол.).

ОЛЕН, -éня, ч. Олень (Пн.).

ОЛИВ'Я́РКА, -ы, *жс.* Маслянка; олійниця; посуд, у який на-ливають оливу для змащування механізмів (Рс.).

ОЛІЙ, -і́ю, ч. Олія (Ол.).

ОЛІЯ́Р, -я́ра, ч. Олійник, той, хто виготовляє олію (Ол.).

ОЛІЯ́РКА, -ы, *жс.* *Жін.* до **ОЛІЯ́Р** (Ол.).

ОЛІЯ́РНЯ, -і, *жс.* Олійня, приміщення, де б'ють олію (Ол.).

ОЛУ́ВКО, -а, с. Олівець (Рс.).

ОЛЬХА, -ы, *жс.* Вільха (Пр.).

ОМАВ'Я́ТИ, -ав'ям, -яш. Обсуджувати, обговорювати когось (Пр.).

ОМАМУ́НЯТИ, -у́ням, -яш. Зваблювати (Ол.).

ОМАМ'Я́ТИ, -ам'ям, -яш. Принаджувати, знаджувати (Ол.).

ОМАСКА́ТИ, -аскам, -аш. Змастити маслом. – Омáскaй мі хліб ма́слом (Пн.).

ОМАСТИТИ, -áшу, -áстиш. Док. вид до **ОМАЩА́ТИ** (Пн.).

ОМАЩА́ТИ, -áщам, -аш. Змащувати, приправляти страву жиром, маслом (Пн.).

ОМЕЛЯ́ТИ, -éлям, -яш. Знімати луску з ячею. – Омéлям я́рец на пенца́кы (Пт.).

ОМЕРЗЫ́ТИ, -ёрзит. Остогиднути (Ол.).

ОМЕРЗЫ́ЛИЙ, -а, -е. Остогидлий, огидний (Ол.).

ОМЫДЛІ́НЯ, -я, с. Намилення милом (Пр.).

ОМЫЛЯ́ТИ, -ы́лям, -яш. Вводити в оману, заплутувати (Ол.).

ОМЫЛЯ́ТИСЯ, -ы́лямся, -яшся. Помилятися, допускати помилку (Ол.).

ОМОЛОДЖЫ́НЯ, -я, с. Омолодження (Рс.).

ОМО́ЛОТ, -о́ту, ч. Обмолот, молотьба (Св.).

ОМУЧИ́ТИ, -у́чу, -иш. Запорошити борошном. – У мліні ому́чив-см і убрáня, і лице́ (Ол.).

ОМШЫ́ТИ, о́мшу, -ыш. Законопатити, запакувати мохом щілини. – Шпа́ры ме́дже балька́ми в хы́жи тре́ба омшы́ти (Св.).

ОНА, ей, їй, ню, на ній, займ. Вона (Пр.).

ОНА́КИЙ (КІ), -а, -е. Непевний, нехороший. – То о́на́кий чло́век (Ол.).

ОНЕ́, займ. Оце, це. – Пі́деш там на о́не – на ды́рва до пе́ца (Ол.).

ОНЕПРИТОМНІ́ТИ, -і́ю, -эш. Знепритомніти (Ол.).

ОНЕСЬМІЛÉНИЙ, -а, -е. Несмілий, збентежений (Ол.).

ОНОГДЫ́ВАЙ, присл. Позавчора (Ол.).

ОПАВА́ТИ, -а́вам, -аш. Підкидати хліб у формі перед його випіканням, формувати хлібину; очищати зерно від полови в коритці шляхом його підкидання на вітрі (Пр.).

ОПА́ВКА, -ы, жс. Плетений кіш видовженої форми для годівлі коней, який прив'язують до дишла (Св.).

ОПА́ВОК, -вка, ч. Маленька продовгувата хлібина (Пт.).

ОПАЛА́ТИ, -а́лам, -аш. Те саме, що **ОПАВА́ТИ** (Ол.).

ОПАЛÉНІЗНА, -ы, жс. Сонячний загар (Пр.).

ОПАЛÉНИЙ, -а, -е. Припалений вогнем зі всіх боків, підгорілий (Пт.).

ОПА́ЛКА, -ы, жс. Те саме, що **ОПА́ВКА** (Ол.).

ОПАЛЮВАЧ, -а́ча, ч. Кочегар (Рс.).

ОПАЛЯНОК, -нка, ч. Буханець хліба (Пн.).

ОПАЛЯТИСЯ, -а́лямся, -я́шся. Загоряти. – Молодіж лóбит ся опаляти на со́нці (Рс.).

ОПАРЯТИ, -а́рям, -я́ш. Обпарювати, обпикати гарячою парою або окропом (Пр.).

ОПАСАТИ, -а́шу, -еш. Док. вид до **ОПАСУВАТИ**. Оперезати (Пр.).

ОПА́СКА, -ы, ж. Пов'язка (Ол.).

ОПА́СКИ, -сок, *мн.* Два обручі на колодці колеса для кріплення «голови» (Пр.).

О́ПАСТ, -а́сти, *жс.* Сніг на дереві (Ол.).

ОПАСУВАТИ, -ую, -еш. Оперізувати (Ол.).

ОПЕРА́НЯ, -я, с. Опір, здатність протистояти чомусь (Ол.).

ОПЕРУВА́НИЙ, -а, -е. Оперований (Пр.).

ОПЕЧЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ОПЕ́ЧЫ**. Обпечений (Пр.).

ОПЕ́ЧЫ, -е́чу, -еш. Обпекти, завдати опіків (Пр.).

ОПІ́ЛКЫ, -лок, *мн.* Тирса. – В тра́чы вóзму си фúру опі́лок (Рс.).

ОПИ́ЛЯТИ, -и́лям, -я́ш. 1. Запилювати штучно деякі рослини. 2. Обрізувати, вирівнювати дошки (Св.).

О́ПИР, -и́ря, ч. Упир (Св.).

ОПИТУВА́НЯ, -я, с. Опитування (Пр.).

ОПЫХА́ТИ, -ы́хам, -аш. 1. Відгодовувати, посилено харчувати. 2. Знімати луску із пшениці. – Пшени́цю на кúтю опы́хають (Ол.).

ОПЫХА́ТИ, -и́хам, -аш. Те саме, що **ОПЫХА́ТИ**. – Пшени́цю опы́хають в стúпах (Рс.).

ОПЛАТИ́ТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся. Док. вид до **ОПЛАЧА́ТИСЯ** (Ол.).

ОПЛАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Рентабельний, прибутковий, який виправдовує витрати (Ол.).

ОПЛАЧА́ТИСЯ, -а́чамся, -ашся. Бути доцільним, рентабельним, виправдовувати витрати (Ол.).

ОПЛІТА́НЕЦ, -нця, ч. Плетений бублик (Пр.).

ОПЛІ́ЧА, -а́ти, с. Жіноча біла сорочка. – При́нес ми́ зо скрі́ні чы́сте оплі́ча! (Пт.).

ОПЛЮСКÁТИ, -юскам, -аш. Оббризкувати водою (Ол.).
ОПЛЮСНУ́ТИ, -юсну, -еш. *Док. вид до ОПЛЮСКÁТИ*. Оббризкати (Ол.).

ОПЛЬОМБУВА́НИЙ, -а, -е. Опломбований (Пт.).

ОПОВІДА́НКА, -ы, *жс*. Оповідання, розповідь. – **За́ран підеме до сусіда на оповіда́нки** (Ол.).

ОПОВІЩІ́НЯ, -я, *с*. Повідомлення, інформація (Пр.).

ОПОДАТКУВА́НИЙ, -а, -е. Оподаткований (Св.).

ОПОНЕ́НТА, -ы, *ч*. Опонент, той, хто заперечує в диспуті; супротивник у суперечці (Пр.).

ОПРИСКЛІ́ВИЙ, -а, -е. Буркотливий, нечемний (Пр.).

ОПРОЦЕНТУВА́НЯ, -я, *с*. Дія за знач. **ОПРОЦЕНТУВА́ТИ** (Ол.).

ОПРОЦЕНТУВА́ТИ, -юю, -еш. Установити проценти від позиченого (Ол.).

ОПТИМІ́СТА, -ы, *ч*. Оптиміст, життєрадісна людина (Пр.).

ОПУКА́ТИ, -укам, -аш. *Док. вид до ОПУКУВА́ТИ*. Вистукати. – **Дохтор опу́кав мі гру́ди** (Пн.).

ОПУКУВА́ТИ, -ую, -еш. Вистукувати, досліджувати (Ол.).

О́ПУСТ, -у́сту, *ч*. Знижка цін (Ол.).

ОПУХЛІ́ННА, -ы, *жс*. Пухлина на людському тілі (Ол.).

ОПУЩА́НИЙ, -а, -е. Нижче опущений. – **Опу́щаний ка́бат** (Пт.).

ОПХА́ТИ, опхам, -аш. *Док. вид до ОПЫХА́ТИ* 1. Відгодувати. – **Опха́ла-м гу́си** (Ол.).

ОП'ЮРКОВА́НИЙ, -а, -е. Оперений, вкритий пір'ям (Ол.).

ОРА́НІНА, -ы, *жс*. Зорана нива. – **По орани́ні ходят воро́ны і гляда́ют хроба́ків** (Рс.).

ОРА́ТИ: **ОРА́ТИ В РО́ЗКЛАД**. Орати скиби в різні боки; **ОРА́ТИ В СКЛАД**. Орати скиба в скибу (Св.).

ОРА́ЧКА, -ы, *жс*. 1. Пора, коли орють землю. 2. Оранка; зоране. – **То глибо́ка ора́чка** (Ол.).

ОРГА́НЫ, -ів, *мн*. Орган, духовий клавішний музичний інструмент (Рс.).

ОРГАНІ́СТА, -ы, *ч*. Органіст, музикант, що грає на органі (Пр.).

ОРГА́НКИ, -ів, *мн*. Губна гармошка (Рс.).

О́РДЕР, -є́ра, *ч*. Орден (Ол.).

ОРДИНА́РНИЙ

- ОРДИНА́РНИЙ**, -а, -е. Грубий, хамовитий, невихований (Ол.).
- ОРДИНА́РНІ**, *присл.* Грубо, невиховано (Ол.).
- ОРДИНА́РНИСТ**, -ости, *жс.* Грубість, хамство (Рс.).
- О́РИХ**, -іха, ч. Горіх (Св.).
- О́РКА**, -ы, *жс.* Оранка (Рс.).
- ОРКЕ́СТРА**, -ы, *жс.* Оркестр, група музикантів, що грають на духових інструментах (Пр.).
- ОРКЕСТРА́НТА**, -ы, ч. Керівник духового оркестру (Пр.).
- О́РКЫС**, -ысу, ч. Гібрид зерна жита і ячменю (Пр.).
- О́РКІЗ**, -ізу, ч. Те саме, що **О́РКЫС** (Пр.).
- О́РКІШ**, -ішу, ч. Двозерна пшениця (Ол.).
- ОРКІШО́ВИЙ**, -а, -е. *Прикм.* до **О́РКІШ**. – Оркішова мўка (Ол.).
- ОРНАМЕНТУВА́НИЙ**, -а, -е. Орнаментований (Ол.).
- О́СА**, -ы, *жс.* Оса, кусюча комаха (Ол.).
- ОСВЯ́ЧБНЯ**, -я, с. Обряд освячення (Рс.).
- ОСЕЛІ́НЯ**, -я, с. Оселення, обрання собі постійного місця проживання (Рс.).
- ОСЕ́ЛКА**, -ы, *жс.* 1. Брусок, гострильний камінь продовгуватої форми. 2. Овальна грудка чого-небудь. – **Осе́лка ма́сла** (Ол.).
- О́СЕМ**, осми, *числ.* Вісім (Ол.).
- ОСЕМДЕ́СЯТ**, -яти (-ятох), *числ.* Вісімдесят (Ол.).
- ОСЕМНА́ДЦЕТ**, -этох, *числ.* Вісімнадцять (Рс.).
- ОСЕМРАЗО́ВИЙ**, -а, -е. Восьмиразовий (Пр.).
- ОСЕМСО́Т**, -отых, *числ.* Вісімсот (Пт.).
- ОСІ́БНІ**, *присл.* Окремо, осібно (Пр.).
- ОСІ́БНЯК**, -яка, ч. Особняк, окремий будинок для однієї сім'ї (Пр.).
- О́СІЙ**, -я, -е. *Прикм.* до **О́СА**. Осиний. – **О́се гніздо** **быва́т** **все** **о́кру́гле**, **як** **я́бло** (Ол.).
- О́СІН**, -ени, *жс.* Осінь, осіння пора року (Пт.).
- ОСКАРЖА́ТИ**, -аржам, -аш. Звинувачувати (Ол.).
- ОСКАРЖЫ́НЯ**, -я, с. Звинувачення (Ол.).
- ОСКАРЖЫ́ТЕЛЬ**, -еля, ч. Обвинувач (Ол.).
- ОСКАРЖЫ́ТИ**, -аржу, -ыш. *Док. вид* до **ОСКАРЖА́ТИ**. Звинуватити (Ол.).
- ОСКОМІ́НА**, -ы, *жс.* Оскома. – **Оскомі́на** **быва́т** **от** **я́фыр** **а́бо** **квасных** **я́бок** (Пр.).

ОСЛАБЛІНЯ, -я, с. Ослаблення, послаблення (Пр.).

ОСЛЮК, -юка, ч. Знев. Віслук (Пр.).

ОСМАЛЯТИ, -алям, -яш. Припалювати над полум'ям. – За-різану качку або гус по оскубанню осмаляють на вогні (Пр.).

ОСМИНА, -ы, ж. Восьма частина чверті поля (1,75 га) (Ол.).

ОСМУДЖЕНИЙ, -а, -е. Продимлений, прокопчений (Пт.).

ОСМУДЖУВАТИ, -ую, -еш. Злегка обсмалювати, продимлювати (Ол.).

ОСМУШКА, -ы, ж. Восьмушка, восьма частина чогось (Ол.).

ОСНИК, -ика, ч. Струг, простий або заокруглений ніж із двома ручками, яким стругають деревину (Ол.).

ОСОКА, -ы, ж. 1. Вид старої зброї, що складається зі списа й гака, якою користуються пожежники. 2. Болотна трава з довгими гострими листками (Пр.).

ОСПА, -ы, ж. Віспа (Пр.).

ОСТАТКИ, -ів, мн. Залишки, рештки. ДО ОСТАТКУ. До кінця. – Та юж посідме на весілю до остатку (Ол.). НА ОСТАТКУ. Вкінці. НА ОСТАТОК. Під кінець (Пр.).

ОСТЕРЕЖІНЯ, -я, с. Дія за знач. ОСТЕРЕЧЫ. Пересторога, попередження про небезпеку (Св.).

ОСТЕРЕЧЫ, -эжу, -еш. Застерегти, попередити (Св.).

ОСТЫ, -ів, мн. 1. Остюки, лущиння вівса, ячменю; висівки з муки. 2. Ості, риб'ячі кістки (Пр.).

ОСТЫРВА, -ы, ж. Довга, не дуже товста жердина, що використовується як загорожа в плоті (Ол.).

ОСТЫТИ, -ыну, -еш. Охолонути, втратити тепло. – Дóкля дітіна донéсла ббід на полі, він дóбрі бстыв (Пр.).

ОСТОРОЖНИЙ, -а, -е. Обережний (Пт.).

ОСТОРОЖНІСТ, -ости, ж. Обережність (Ол.).

ОСТРІЛО, -а, с. Прилад, яким гострять ножі (Пн.).

ОСТРИГ, -ога, ч. Плiт із галуззя; частокіл, огорожа (Пн.).

ОСТРІЧЫ, -іжу, -еш. Постригти, обстригти (Рс.).

ОСТУДЖАТИ, -ўджам, -аш. Охолоджувати, остуджувати (Рс.).

ОСТУП, -ўпу, ч. Уступ (Пт.).

ОСТУПАТИСЯ, -ўпамся, -ашся. Відступати, відсуватися (Пт.).

ОСУХ, -ўха, ч. 1. Сухар. 2. Круглий хліб, хлібина (Св.).

ОСУШЫНЯ

ОСУШЫНЯ, -я, с. Осушення (Пр.).

ОСУШКЫ, -ів, *мн.* Малі хлібці (Пт.).

ОСУШОК, -шка, ч. Сухарик (Св.).

ОСЬ, *о́си, жс.* Вісь (Пн.).

ОСЬВАЧА́ТИ, -а́чам, -аш. Освячувати (Пр.).

ОСЬВІДЧА́ТИ, -і́дчам, -аш. Заявляти (Ол.).

ОСЬВІДЧЫ́НЫ, -і́дчын, *мн.* Урочисте прохання руки дівчини (Пт.).

ОСЬВІДЧЫ́НЯ, -я, с. Заява, висловлення. – При́шов скла́ди ти осьві́дчы́ня (Ол.).

ОСЬВІТЛІ́НЯ, -я, с. Освітлення (Пр.).

ОСЬВІЧА́ТИ, -і́чам, -аш. Освічувати (Пр.).

ОСЬМІША́ТИ, -і́шам, -аш. Осмішувати, висміювати (Пт.).

ОТАБОРЯ́ТИСЯ, -бра́мся, -яшся. Отаборюватися, ставати табором (Св.).

ОТАКСУВА́НИЙ, -а, -е. Оцінений (Пр.).

ОТАРГА́НЕЦ, -нця, ч. Обідранець, голодранець (Пр.).

ОТАРГА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до ОТАРГА́ТИ. Обшарпаний, обдіраний (Пр.).

ОТАРГА́ТИ, -а́ргам, -аш. Обшарпати, обдерти (Ол.).

ОТВАРЯ́ТИ, -а́рям, -яш. Відчиняти, відкривати (Пн.).

ОТЕЛІ́НЯ, -я, с. Отелення, роди у корів (Пт.).

ОТЕРПА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до ОТЕРПА́ТИ. Обдертий, порваний, поскубаний (Ол.).

ОТЕРПА́ТИ, -е́рпам, -аш. Обдерти, поскубати (Ол.).

ОТЖЕК, *підсил. част.* Отже (Ол.).

ОТИНКУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Поштукатурити (Рс.).

ОТЫ́К, *ото́ку, ч.* 1. Скупчення крові в організмі, осад; пухлина. 2. Гній із кров'ю в рані, нарів (Ол.).

ОТЫ́ЛЬО, *присл.* Такою мірою, настільки, остільки (Рс.).

ОТКА́ЛЬ, *присл.* Звідкіля (Ол.).

ОТОВАРЯ́ТИ, -а́рям, -яш. Видавати або одержувати товар на цінні папери, на накладні (Пт.).

ОТПОТРОЧЫ́ТИ, -о́чу, -ыш. *Згруб.* Відшити, відігнати, по-збутися когось (Пт.).

ОТРОВ'Я́ТИ, -о́в'ям, -яш. Отруювати, вбивати отрутою (Ол.).

ОТРОЄ́НИЙ, -а, -е. Отруєний (Ол.).

ОТРОІ́НЯ, -я, с. Отруєння (Св.).

ОТРУ́БЫ, -ів, *мн.* Висівки (Пн.).

ОТРУ́ТЯ, -я, *с.* Те саме, що **ОТРОЇ́НЯ** (Ол.).

ОТСА́ЛЕ, *присл.* Із цього місця, звідсіля (Рс.).

О́ТСАЛЬ, *присл.* Звідси (Рс.).

О́ТТАЛЬ, *присл.* Звідти (Пр.).

ОТТА́МАЛЬ, *присл.* Те саме, що **ОДТАМТА́ЛЕ** (Пр.).

ОТУ́ЛИТИ, -ую, -иш. *Док. вид* до **ОТУ́ЛЯТИ**. Окутати, обгорнути, оповити (Пт.).

ОТУ́ЛЯТИ, -у́лям, -аш. Окутувати, обгортати (Пт.).

ОТУМА́НЕНИЙ, -а, -е. Одурманений, очманілий (Ол.).

ОТУМА́НІНЯ, -я, *с.* Очманіння, одуріння; втрата здатності мислити (Ол.).

ОТУ́ХА, -ы, *жс.* Надія, впевненість, відвага. – **То ми дода́є оту́хы, же вшы́ткы ми бу́дут помага́ти** (Рс.).

ОТЧЫ́ЗНА, -ы, *жс.* 1. Вітчизна, батьківщина. 2. Спадщина, успадковане майно (земля, будівлі) (Пр.).

ОТЯГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -єшся. 1. Гаятись, баритись, зволікати. 2. Вагатись, не мати відваги (Ол.).

ОФЕ́РМА, -ы, *ч.* 1. Вайлуватий солдат. 2. Неорганізована, незібрана людина (Пр.).

ОФІ́ЦИР, -іра, *ч.* Офіцер (Св.).

ОФУКА́ТИСЯ, -у́камся, -ашся. 1. Скроплюватись одеколоном чи духами за допомогою пульверизатора. 2. Обурюватись (Пр.).

ОФУКНУ́ТИСЯ, -у́кнуса, -єшся. *Док. вид* до **ОФУКА́ТИСЯ** (Пр.).

ОХА́ТИ, о́хам, -аш. Охати, вигукувати «Ох!» (Пр.).

ОХВО́РИТИ, -ію, -єш. Захворіти (Ол.).

ОХКА́ТИ, о́хам, -аш. Те саме, що **ОХА́ТИ** (Пр.).

О́ХЛАП, -апа, *ч.; мн.* -апы. Покидь, недоїдки; шматок поганого м'яса (Ол.).

ОХЛЯ́ПАТИ, -япам, -аш. Оббризкувати болотом (Ол.).

ОХЛЯПНУ́ТИ, -япну, -єш. 1. *Док. вид* до **ОХЛЯ́ПАТИ**. Оббризкати, обляпати. 2. Втратити силу, енергію; знеохотитись, стати апатичним (Пт.).

ОХЛЯСТА́ТИ, -ястам, -аш. 1. Оббризкати, змочити рідкою грязюкою. 2. Набити мокрими долонями по обличчі (Ол.).

ОХЛЯ́ТИСЯ, -я́єшся, -єся. *Знев.* Нахлебтатися, впитися, випити багато спиртного (Пт.).

ОХНАЛЬ, -аля, ч. Вухналь, цвях для підкови (Ол.).

ОХОВСТАТИ, -овстам, -аш. Приборкати; накласти мундштук, загальмувати. – **Оховстав-см ко́ня** (Ол.).

ОХОПЛЯТИ, -оплям, -яш. Охоплювати, обхоплювати, обіймати (Пт.).

ОХОТНИК, -йка, ч. Доброволець, той, хто виявляє бажання щось робити (Пр.).

ОХОТА: З ОХОТОМ. Із задоволенням (Ол.).

ОХОТНИ, присл. Охоче, залюбки. *Див. ще З ОХОТОМ* (Ол.).

ОХРАЯТИ, -аям, -яш. Опритомніти. – **Кус охраяло** (Ол.).

ОХРЕСТЯНИТИСЯ, -янюся, -ишся. Привести до ладу свій одяг; помитися; очиститися від бруду і пилуки (Пт.).

ОЦЕМБРУВАННЯ, -я, с. Кріплення, арматура; цямрина біля криниці (Ол.).

ОЦЕМБРУВАТИ, -ую, -єш. Вимурувати криницю (Ол.).

ОЦИГАНЕНИЙ, -а, -е. Ошуканий, обдурений (Пт.).

ОЦИГАНИТИ, -аню, -иш. *Док. вид до ОЦИГАНЯТИ*. Обдурити, ошукати (Пт.).

ОЦИГАНЯТИ, -аням, -яш. Обдурювати (Пт.).

ОЦИНКУВАННИЙ, -а, -е. Оцинкований (Пр.).

ОЦКНУТИСЯ, оцкнуся, -ешся. 1. Отямиться, очуняти, опам'ятатися; схаменутися. 2. Прокинутися (Ол.).

ОЦЛІТИ, оцлю, -иш. 1. Стягнути мито. 2. Сплатити мито (Ол.).

ОЦЛІНЯ, -я, с. Дія за знач. **ОЦЛІТИ** (Ол.).

ОЦЮПІНА, -ы, жс. Шматочок (Ол.).

ОЦЮПІНКА, -ы, жс. Крихітка (хліба) (Ол.).

ОЧАЙДУШНІ, присл. Авантюрно, безцеремонно (Пр.).

ОЧАРУВАННИЙ, -а, -е. Зачарований (Пр.).

ОЧЕПІННИ, -эпин, мн. Весільний обряд одягання чепця молодій (Рс.).

ОЧИЩІНЯ, -я, с. Очищення (Рс.).

ОЧЫСКО, -а, с. Очисько, велике око. – **А́ле він ма велькы очы́ска!** (Ол.).

ОЧНИК, -йка, ч. Окуліст (Пр.).

ОЧУТИТИ, -утиш, -ит. Привести до свідомості (Пн.).

ОЧУТИТИСЯ, -утится. Опритомніти (Св.).

ОШАДІНА, -ы, жс. Замерзлі краплі води на деревах; іній (Рс.).

ОШАДІТИ, -ію, -єш. 1. Вкритися інеєм. 2. Посивіти (Рс.).

ОШАЛЮВА́НЯ, -я, с. Обшивка, опалубка (Пр.).

ОШАЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. Оббити приміщення зовні дошками (Пр.).

ОШАНЦУВА́ТИ, -юю, -єш. Викопати ряд окопів (Пр.).

ОШАЦУВА́ТИ, -юю, -єш. Оцінити, визначити грошову вартість чого-небудь (Пр.).

ОШКАЛЮВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОШКАЛЮВА́ТИ**. Обмовляння, ославлення (Ол.).

ОШКАЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. Обмовити, ославити (Ол.).

ОШКАРАДЖА́ТИ, -аджам, -аш. Спотворювати, робити потворним (Ол.).

ОШКАРАДИ́ТИ, -аджу, -адиш. Док. вид до **ОШКАРАДЖА́ТИ**. Спотворити (Ол.).

ОШКЛЕНИ́Й, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **ОШКЛІТИ**. Засклений (Пт.).

ОШКЛІТИ, ошклю, -иш. Док. вид до **ОШКЛЯ́ТИ**. Засклити (Пт.).

ОШКЛІ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ОШКЛІТИ** (Пт.).

ОШКЛЯ́ТИ, ошклям, -яш. Склити, вкладати шибки у вікна або двері (Пт.).

ОШПЕЧА́ТИ, -эчам, -аш. Змінювати на гірше природний вигляд обличчя; спотворювати, робити непривабливим (Ол.).

ОШТЕМПЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. Прикласти штамп до чогось (Пр.).

ОШТРАФУВА́НИЙ, -а, -е. Оштрафований (Ол.).

ОШУКУВА́ТИ, -юю, -єш. Ошукувати, обдурювати (Пн.).

ОШУСТ, -уста, ч. Шахрай, ошуканець, дурисвіт (Ол.).

ОШУ́СТВО, -а, с. Шахрайство, ошуканство (Ол.).

ОШУ́СТКА, -ы, ж. Жін. до **ОШУСТ** (Ол.).

ОЩЕП, -эпа, ч. Держак від граблів (Пт.).

ОЩЕСЛИВИ́ТИ, -ів'ю, -иш. Док. вид до **ОЩЕСЛИВ'ЮВА́ТИ**. Ощасливити (Пр.).

ОЩЕСЛИВ'ЮВА́ТИ, -юю, -єш. Ощаслилювати (Пр.).

ОЩІПОК, -пка, ч. 1. Паляниця. 2. Гуральський овечий сир (Пн.).

П

ПАВУЗ, -уза, ч. Рубель; жердина для притискання сіна або соломи на возі (Пр.).

ПАВУЧЫНА, -ы, жс. Павутина, сітка павука (Пт.).

ПАВЧАЙКА, -ы, жс. Верхня повіка над оком (Пн.).

ПАВЧЫНА, -ы, жс. Те саме, що **ПАВУЧЫНА** (Пн.).

ПАГОНЕЦ, -інця, ч. Пагін, молода гілка або стебло рослини (Пр.).

ПАДАТ. Іде дощ. – **Не піду домів, бо падат надворі** (Пр.).

ПАДАТИ: ♦ **ПАДАТИ НА ГОЛОВУ**. Звалюватися на когонебудь (про нещастя) (Пр.).

ПАДАЧКА, -ы, жс. Епілепсія (Пр.).

ПАДОЛИСТ, -їста, ч. Листопад (Пр.).

ПАЖЕЛЬНИЦЯ, -і, жс. Станок для виготовлення гонтів (Пр.).

ПАЖЕРА, -ы, ч. і жс. Ненажера, ненаситний (Пр.).

ПАЖЕРАК, -ака, ч. Той, хто дряпає; пазуристий. – **Ты, паже-раку!** (Пр.).

ПАЖЕРИТИ, -єрю, -иш. Дряпати, дерти до крові (Пр.).

ПАЖЕРИТИСЯ, -єрюся, -ишся. Дряпатися (Пр.).

ПАЖЫТИ, -ажу, -ыш. Робити в гонтах пази (Пр.).

ПАЗДЕРІСТИЙ, -а, -е. Подряпаний, нерівний (Пт.).

ПАЗДЗІР'Я, -я, с. Костриця з льону чи конопель (Пт.).

ПАЙДА, -ы, жс. Великий кусень хліба або сиру (Св.).

ПАК, присл. Потім, опісля. – **Ци прийдеш пак до нас?** (Пн.).

ПАКА, -ы, жс. 1. Ящик, скриня; великий тюк товарів, зв'язаних разом. 2. Холодна (тимчасова в'язниця). – **Уважай, жёбы ты не замкли до па́кы** (Пр.).

ПАКІСТНИК, -йка, ч. Капосник, навмисний шкідник (Пр.).

ПАКЛІ, -ів, мн. Збите в жмутки волосся або льон (Пт.).

ПАКОВНИЙ, -а, -е. Місткий, просторий, великий (Пр.).

ПАКУВАНИЙ, -а, -е. Пакований; навантажений у великій кількості для транспортування (Рс.).

ПАЛЕНЕ, -ого, с. Горіле, яке виділяє запах гару (Рс.).

ПАЛЕНИК, -йка, ч. Окремий відсік, де зберігають полову (Пн.).

- ПАЛЕНИ́СКО, -а, с. Згарище, місце, де було вогнище (Пр.).
- ПАЛЕНИ́ЦЯ, -і, ж. Випалене поле (Пн.).
- ПА́ЛИК, -йка, ч. Кілок, тичина (Пр.).
- ПАЛИКУВА́ТИ, -юю, -єш. Вбивати кілки в землю (Пр.).
- ПАЛІ́НКА, -ы, ж. Горілка, паленка (Св.).
- ПАЛІСА́ДА, -ы, ж. Загорода із грубих, загострених угорі дошок (Пр.).
- ПАЛКА́ТИ, -álкам, -аш. Ударяти палицею (Пт.).
- ПАЛЮ́НКА, -ы, ж. Те саме, що ПАЛІ́НКА (Пр.).
- ПАЛЮНО́ЧКА, -ы, ж. *Змениш.-пестл.* до ПАЛЮ́НКА. Горілочка (Пр.).
- ПА́ЛЮХ, -ю́ха, ч. Великий палець (Пр.).
- ПА́ЛЯ, -яти, с. Паляниця, корж, підпалок (Пр.).
- ПАЛЯ́НКА, -ы, ж. Паляниця з вівсяного борошна (Св.).
- ПА́ЛЯР, -яра, ч. Гуральник. – Па́ляр па́лит палю́нку (Пт.).
- ПАЛЯ́РНЯ, -і, ж. Гуральня (Пр.).
- ПА́ЛЯЧ, -яча, ч. Курець, чоловік, який курить тютюн (Пр.).
- ПАЛЬНУ́ТИ, пальну, -єш. 1. Вдарити кого-небудь. 2. Стрельнути, вистрілити (Пр.).
- ПА́МПУХ, -у́ха, ч. Солодке пухке печиво; пампушка (Пт.).
- ПА́НЕВ, -эвы, ж. 1. Сковорода. 2. Деталь старовинної зброї; порожнина, у яку насипають порох (Св.).
- ПАНЕ́НКА, -ы, ж. Панянка, панна (Пт.).
- ПАНО́ВКА, -ы, ж. 1. Сковорідка. 2. Порожнина під курком у рушниці (Пт.).
- ПАНОШЫ́ТИСЯ, -бішуся, -ышся, -ытсья. 1. Пишатися, задатися. 2. Розростатися (про рослини) (Пр.).
- ПА́НТА, -ы, ж. Посудина, в якій носять молоко (Пт.).
- ПАНТА́РКА, -ы, ж. Індик (Пн.).
- ПАНТОФЕ́ЛЬОК, -лька, ч. Туфелька (Пр.).
- ПА́НЧА, -ати, с. Підпанок, паненя (Пр.).
- ПАНЧА́ТКО, -а, с. *Змениш.* до ПА́НЧА. Паненятко (Пр.).
- ПА́НЩАР, -ара, ч. Кріпак (Пр.).
- ПА́НЯГА, -ы, ч. *Знев.* Панище (Пр.).
- ПА́НЬСТВО, -а, с. 1. Держава. – Па́ньство По́льське. 2. Панство, панове (*форма звертання до кількох осіб*). – Па́ньство Ко́валенки, запраша́ме вас до нас на гостіну (Пр.).
- ПАНЬСТВО́ВИЙ, -а, -е. Державний. – Па́ньство́вы лі́си (Пр.).

ПАПА

ПА́ПА. 1. -ы, ч. Папа римський, глава Католицької Церкви. 2. -ы, жс. Толь, просмолений папір, яким накривають дахи будівель. 3. -ы, жс. *Дит.* Їжа (Пр.).

ПА́ПАРЬ, -эрю, ч. Папір (Пн.).

ПАПІ́НЬКА, -ы, жс. Один зі способів молотьби ціпом (Пн.).

ПАПЛЯ́ТИ, паплям, -яш. 1. Те саме, що **ПАПРА́ТИ**. 2. *Перен.* Базікати, ляпати язиком (Пр.).

ПАПОРОТІ́НА, -ы, жс. 1. Папороть. 2. Місце, заросле папороттю (Рс.).

ПАПРА́ТИ, папрам, -аш. Бруднити, розмазувати щось, мажукати. – *Што-с ту па́прав на папе́ри?* (Пр.).

ПАПРІ́КА, -ы, жс. Червоний перець (Пт.).

ПАПУ́Щ, -ів, *мн.* Сукняні тапочки (Св.).

ПАПУ́ЧІ, -ів, *мн.* Те саме, що **ПАПУ́Щ** (Пн.).

ПАРА́ВАН, -ана, ч. Ширма. – *За парава́ном спáli ді́ти* (Пр.).

ПАРА́ЛІЖ, -іжу, ч. Параліч, хвороба, що позбавляє який-небудь орган здатності діяти (Пр.).

ПАРАЛІ́ЖУВА́НИЙ, -а, -с. *Дієпр. нас. мин. часу* до **ПАРАЛІ́ЖУВА́ТИ**. Паралізований, у стані паралічу (Пр.).

ПАРАЛІ́ЖУВА́ТИ, -ую, -єш. Паралізувати (Пр.).

ПАРАФІ́НА, -ы, жс. Парафін (Пр.).

ПАРЕНІ́НА, -ы, жс. Запарена полова або січка для худоби (Пр.).

ПАРІ́Я, -йї, жс. 1. Нетрі, непролазні хащі. 2. Непроїжджа частина дороги (каміння, багнюка). 3. Безлад, бруд у хаті (Пр.).

ПАРІ́БУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ПАРІ́БУВА́ТИ**. Парубкування (Пр.).

ПАРІ́БУВА́ТИ, -ую, -єш. Парубкувати, вести парубоцьке життя (Ол.).

ПАРІ́БСКИЙ (СКІ), -а, -е. Парубоцький (Ол.).

ПАРІ́БСТВО, -а, с. Парубоцтво (Ол.).

ПАРІ́БЧА, -а́ти, с. *Змениш.-пестл.* до **ПАРІ́БЧАК** (Ол.).

ПАРІ́БЧАК, -а́ка, ч. Парубчак (Ол.).

ПАРІ́БЧЫ́НЯ, -я, с. Те саме, що **ПАРІ́БУВА́НЯ** (Ол.).

ПАРІ́БЧЫ́ТИ, -ібчу, -ыш. Парубочити. *Див. ще ПАРІ́БУВА́ТИ* (Ол.).

ПАРІ́ЖОК, -жка, ч. Зуб у вилах (Пн.).

ПАРО́БОК, -бка, ч. Парубок (Пр.).

ПАРОВОЗОВНЯ, -і, *жс.* Паровозне депо (Св.).

ПАРОРАЗОВИЙ, -а, -е. Кількаразовий (Пт.).

ПАРТЕР, -єру, *ч.* Перший поверх багатоповерхового будинку (Пр.).

ПАРТИЦЯ, -і, *жс.* Крайка (Пт.).

ПАРУ, *числ.* Два або більше; кілька, декілька: — **Візьме пару яблук зо со́бом** (Пр.).

ПАРЦЕЛЮВА́НИЙ, -а, -е. Парцельований, розділений на маленькі ділянки (про землю) (Пт.).

ПАРЦЕЛЯ́ЦІЯ, -ії, *жс.* Парцеляція, поділ земельних угідь на окремі маленькі ділянки (Пт.).

ПАС, -а, *ч.; мн.* **ПАСЫ**, -ів. 1. Частина збруї, широкий ремінь, який з'єднує хомут з орчиком. 2. У картярських іграх відмова брати участь у грі. 3. Ремінний військовий пояс (Пр.).

ПАСИВ, -йву, *ч.* Борги, які слід сплатити (Св.).

ПАСІ́Я, -йї, *жс.* Кохання, пристрасть, надмірне захоплення (Пр.).

ПАСЬО́НОК, -нка, *ч.* Бічний пагін рослини (Пр.).

ПАСКА́Р, -а́ря, *ч.* Спекулянт (Ол.).

ПАСКА́РСТВО, -а, *с.* Спекуляція (Ол.).

ПАСКУ́ДНІ, *присл.* Брудно, неприємно, мерзенно (Пр.).

ПАСМО, -а, *с.* 1. Двадцять чотири нитки, намотані на мото-вило. 2. Пучок довгого волосся. 3. Група витягнутих у певному напрямі невисоких гір або пагорбів; гірський кряж (Пн.).

ПАСОК. 1. -ска, *ч.* *Здрі́бн.* до ПАС. Пасок, ремінь. 2. -ску, *ч.* Спекулятивний ринок, спекулятивна торгівля. **КУПІ́ТИ НА ПА́СКУ**. Купити на ринку за підвищеною ціною (Пр.).

ПАСТЫ́РКА, -ы, *жс.* 1. Пастушка. 2. Богослужіння в костьолі на Різдво. 3. Різновид жіночих капелюхів (Пр.).

ПАСЯ́СТИЙ, -а, -е. Смугастий (Пт.).

ПАТЕНТУВА́НИЙ, -а, -е. Законний, закріплений патентом (Пр.).

ПАТЫ́ЧКЫ, -ів, *мн.; одн.* **ПАТЫ́ЧОК**, -чка, *ч.* Сірники. — **Пуде́вко па́тычків те́раз мож купі́ти вся́ди** (Пр.).

ПА́ТЛАЧ, -а́ча, *ч.* Патлань, людина з довгим скуйовдженням волоссям (Рс.).

ПАУЗІ́ТИ, -у́жу, -у́зиш. Прив'язувати рублем на возі сіно, солому (Пр.).

ПАУЧАЙКА, -и, *жс.* Те саме, що ПАВЧАЙКА (Пн.).

ПА́ХА, -и, *жс.* Пахва, внутрішній бік плечового згину (Пр.).

ПАЦАЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Мордатий (Пн.).

ПАЦИФІ́СТА, -и, *ч.* Пацифіст, прихильник мирної політики (Пр.).

ПАЦІ́РКИ: ПАЦІ́РКИ ЖАБ'Я́ЧЫ. Жабурина (Пт.).

ПАЦНУ́ТИ, па́цну, -еш. Лягнути, ляснути, вдарити долонею по чому-небудь (Пр.).

ПА́ЦЮК, -ю́ка, *ч.* Підсвинок, поросля (Пр.).

ПАЦЮ́РКА, -и, *жс.* Намистина (Пр.).

ПАЦЮ́РКИ, -рок, *мн.* Намисто (Пр.).

ПА́ЦЯ, -я́ти, *с.* Порося (Пр.).

ПАЦЯ́ТКО, -а, *с.* *Змениш.-пестл.* до ПА́ЦЯ. Поросятко (Пр.).

ПАЦЯ́ЧИЙ, -а, -е. *Прикм.* до ПА́ЦЯ. Поросячий (Пр.).

ПАЩЕКА́НИНА, -и, *жс.* Мазанина, ляпанина (Пт.).

ПАЩЕКА́ТИ, па́щкам, -аш. 1. Бруднити, каляти. 2. Псувати, парчачити. – Па́щкаш мі лем то́ту робо́ту (Пт.).

ПАЩЕКА́ТИСЯ, па́щкамся, -ашся. Бруднитися, вимашуватися (Пт.).

ПАЧІ́СКИ, -сок, *мн.* Відходи при чесанні льону; нижчий сорт льону (Пт.).

ПАЧІ́СНИЙ, -а, -е. Виготовлений із льону нижчого сорту. – З пачісно́го поло́тна ро́блят мі́шки на компе́рі (Пт.).

ПА́ШПОРТ, -о́рту, *ч.* Паспорт (Пр.).

ПАЩЕКУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Сваритися, кричати (Пр.).

ПА́ЯЦ, -я́ца, *ч.* Клоун, блазень (Пр.).

ПЕ́ВНІ, *присл.* Напевно; звісно, звісна річ (Рс.).

ПЕ́ЙСЫ, -і́в, *мн.* Бакенбарди на скронях у євреїв (Рс.).

ПЕКЕ́ЛЬНІ, *присл.* Страшенно (Пр.).

ПЕЛЕ́НКА, -и, *жс.* Пелюшка (Пр.).

ПЕЛЮ́СТОК, -стка, *ч.* Пелюстка, окремих листок із корони квітки (Пр.).

ПЕНДЗЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Малювати пензлем (Рс.).

ПЕ́НДРАК, -а́ка, *ч.* Личинка хруща. – Вороб́и х́дять по скы́бах за плу́гом і збера́ють жо́втих пендра́ків (Пр.).

ПЕНДРА́ЧОК, -чка, *ч.* 1. *Змениш.-пестл.* до ПЕ́НДРАК. 2. Малюк, карапуз (Пр.).

ПЕНЕТРУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Нишпорити, проникати (Пт.).

ПЕРЕБЫВА́ТИ, -івам, -аш. Перебувати, бути, розмішуватися; бути в якому-небудь стані (Рс.).

ПЕРЕВАЛЯ́НИЙ, -а, -е. Дуже забруднений, заяложений (Рс.).

ПЕРЕГАРУВА́ТИ, -ую, -єш. Перебідувати, тяжко напружатися (Пр.).

ПЕРЕ́ДКЫ, -ів, *мн.* Передня частина воза (Рс.).

ПЕРЕДОПТА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ПЕРЕДОПТА́ТИ**. Потоптаний (Пт.).

ПЕРЕДОПТА́ТИ, -оптам, -аш. Потоптати, подавити ногами все або багато чогось (Пр.).

ПЕРЕ́ЙКА, -ы, *жс.* Перегороджена частина засіка. – В тій перейці трімам лен, а в другій конич (Рс.).

ПЕРЕ́КРІЙ, -ою, *ч.* 1. Профіль. 2. План будинку. 3. Місце, де один кінець, край чого-небудь накриває інший (Пт.).

ПЕРЕЛАПА́ТИ, -апам, -аш. Переловити, половити всіх (Пр.).

ПЕРЕОНАЧА́ТИ, -ачам, -аш. Переінакшувати; переробляти, надавати чому-небудь іншої форми; діяти інакше (Пр.).

ПЕРЕОНАЧИ́ТИ, -ачу, -иш. *Док. вид* до **ПЕРЕОНАЧА́ТИ**. Переінакшити, переробити. – *Переона́чив справу по-сво́му* (Пр.).

ПЕРЕПЕ́ЧИ, -эчу, -єш. 1. Перепекти, пекти надто довго. – *Перепе́кла-м хліб на су́ху шкі́пу*. 2. Перестати пекти (про біль від опіку). – *Палец ня переп'юк, і те́раз лем глу́хий біль чу́ю* (Пр.).

ПЕРЕПЛЯ́НТАТИ, -янтам, -аш. Переплутати, сплутати (Пр.).

ПЕРЕПЛЯ́НТАТИСЯ, -янтамся, -ашся. 1. Сплітатися поміж собою, безладно сплутуватися. 2. Приходити в безлад (Пт.).

ПЕРЕПЛЯ́НТУВА́ТИ, -ую, -єш. Заново посадити плантацію яких-небудь рослин (Пт.).

ПЕРЕПРЯ́ЧЫ, -яжу, -єш. Запрягти повторно або заново; замінити одного або кількох коней (Пр.).

ПЕРЕСІ́ДЖЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ПЕРЕСІ́ДЖИ́ТИ**. Онімилій від довгого сидіння на одному місці (Пр.).

ПЕРЕСІ́ДЖУВА́ТИ, -ую, -єш. Пересиджувати, проводити певний час, сидячи або перебуваючи десь; сидіти довше від когось; бути десь занадто довго (Пр.).

ПЕРЕСІ́ДИТИ, -іджу, -ідиш. *Док. вид* до **ПЕРЕСІ́ДЖУВА́ТИ** (Пр.).

ПЕРЕСЬВІ́ДЧА́ТИСЯ, -ідчамся, -ашся. Пересвідчуватися, переконуватися в чомусь (Пр.).

ПЕРЕТЕЧЫ

ПЕРЕТЕЧЫ, -эче. Перелитися з одного місця в інше; про- текти через щілини в посудині (Рс.).

ПЕРЕТОВЧЫ, -овчу, -еш. 1. Стовкти, потовкти все або ба- гато чогось; потовкти повторно. 2. Побити посуд або скляні чи глиняні вироби (Рс.).

ПЕРЕФАСУВАТИ, -ую, -еш. Перепакувати (Пр.).

ПЕРЕЧЫРЯТИ, -ырям, -яш, -ят. Обмінятися чим-небудь із кимось. – *Перечыряли-зме з кумом шапкы* (Пр.).

ПЕРЕЧКО, -а, с. Пірце, пір'ячко, пір'інка. – *Мам си перечко за капелюхом, бо-м си дружба* (Ол.).

ПЕРИК, -іка, ч. Те саме, що **ПЕРЛИК** (Пт.).

ПЕРКО, -а, с. Те саме, що **ПЕРЕЧКО** (Пр.).

ПЕРЛИК, -іка, ч. Молот, яким розбивають каміння на до- рогах (Пр.).

ПЕРНАДЕЛЬ, -для, ч. Личинка, що живе під шкірою корів (Пр.).

ПЕРО: ВІЧНЕ ПЕРО, -ого... -а, с. Авторучка (Пн.).

ПЕРУН, -уна, ч. Грім, блискавка. – *Перун стрілив до дерева* (Ол.).

ПЕРУНОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ПЕРУН**. Громовий (Ол.).

ПЕРУНОВО, *присл.* Раптом, швидко (Рс.).

ПЕРУНОМ, *присл.* Блискавично (Ол.).

ПЕРУНУВАТИ, -ую, -еш. Чортитися (Пт.).

ПЕРФУМУВАТИ, -ую, -еш. Парфумити, оббризувати ду- хами або одеколоном (Пр.).

ПЕРХНУТИ, перхне. Пурхнути, злетіти вгору. – *Птах перхнув мі з-під ніг* (Ол.).

ПЕСТКА, -ы, ж. Кістка сливи, черешні, вишні (Пн.).

ПЕХ, -а, ч. Невдача, невезіння. – *Мав-см пеха юж пару днів, нич-см не полагодив* (Пр.).

ПЕЦИК, -іка, ч. Грубка, пічка (Пр.).

ПЕЦИНА, -ы, ж. Цегла або глина з печі (Пр.).

ПЕЦУХ, -уха, ч. 1. Лежень, людина, що вилежується на печі.
2. Хлопець, який опалює панські покої (Пр.).

ПЕЧАРКЫ, -рок, *мн.* Печериці, їстівні гриби (Пт.).

ПЕЧЫ, -эчу, -еш. 1. Пекти хліб або булочні вироби; готувати м'ясні вироби; смажити щось на вогні або в печі на жару. 2. Ви- кликати біль від дотику до вогню або чогось гарячого (Пр.).

ПЕШЫТИ, пёшу, -ыш. Бентежити (Ол.).

ПЕШЫТИСЯ, пёшуся, -ышся. Бентежитися, ніяковіти (Ол.).

ПЕЩЫНЯ, -я, с. Пещення, надмірний догляд у вихованні дітей (Пр.).

ПЁЩУХ, -ўха, ч. Пестій, розпещена дитина (Пр.).

ПЕЩУ́ХА, -ы, жс. Жін. до **ПЁЩУХ** (Пр.).

П'ЁТЫ, -ів, мн. Веснянки, ластовиння (Пт.).

ПИВНИЦЯ, -і, жс. Пивниця, погріб, льох (Ол.).

ПІЙСЫ, -ів, мн. Те саме, що **ПЕЙСЫ** (Пн.).

ПИЛОВІНЫ, -овин, мн. Тирса, опилки (Ол.).

ПИЛУВАТИ, -ую, -єш. Пиляти, різати пилкою (Ол.).

ПІЛЬНИК, -ика, ч. Напилок (Пр.).

ПІЛЬНІЧОК, -чка, ч. *Здрібн.* до **ПІЛЬНИК** (Пт.).

ПІЛЬНО, присл. Негайно, терміново, невідкладно (Пт.).

ПІРГАЧ, -ача, ч. Кажан (Пн.).

ПИСЁМНІ, присл. Письмово (Ол.).

ПІСКІР, -іря, ч. Землерийка, мишоподібний гризун (Пр.).

ПИСНУТИ, пісну, -єш. 1. Писнути, пискнути. 2. *Перен.* Обізватися. – Стуль **гамбу і ани не пісни!** (Пр.).

ПИЩА́ВКА, -ы, жс. Сопілка (Св.).

ПИЩА́ЛКА, -ы, жс. Те саме, що **ПИЩА́ВКА** (Пт.).

ПІЙЩОК, -щка, ч. Свисток (Ол.).

ПІЯ́ВКА, -ы, жс. П'явка (Hivuoю) (Пт.).

ПІЯ́К, -яка, ч. Пияк, п'яниця (Пр.).

ПИЯЧЫ́СКО, -а, ч. *Знев.* Пияцюга (Пр.).

ПИЯЧЫ́ТИ, -ячу, -ыш. Пиячити, постійно розпивати спиртні напої, мати хворобливу пристрасть до них (Пр.).

ПИЯ́ЧКА, -ы, жс. Жін. до **ПІЯ́К**. Пиячка (Пр.).

ПЫ́РНИЦЯ, -і, жс. Обліг, незасіяне поле (Пн.).

ПЫ́РЦА́ТИ, пы́рцыт. Див. **ПРИЩА́ТИ** (Ол.).

ПЫ́СК, -а, ч. *Згруб.* Писок, пелька. – **За́мкни пы́ск на ко́лодку!** (Пн.).

ПЫ́СКА́ТИЙ, -а, -е. Язикатий (Ол.).

ПЫ́СКАЧ, -ача, ч. Той, хто багато і крикливо говорить (Ол.).

ПЫ́СКУВА́ТИ, -ую, -єш. 1. Горлати, репетувати. 2. Лаятися, говорити непристойні слова (Пн.).

ПЫ́ТІ́РКАЧ, -ача, ч. Ярлик, бірка на ланцюжку (Пн.).

ПЫ́ЩОК, -щка, ч. *Здрібн.* Мордочка (Ол.).

ПІВБУ́ТКИ

ПІВБУ́ТКИ, -ів, *мн.* Туфлі (Пт.).

ПІВВА́ГОН, -она, *ч.* Відкритий залізничний вагон із високими бортами (Пр.).

ПІВЖЫ́ВИЙ, -а, -е. Напівживий, ледве живий (Пр.).

ПІВКВАТЕ́РКА, -и, *жс.* Міра об'єму, що дорівнює 1/8 літра (Пр.).

ПІВКВАТЕ́РОК, -рка, *ч.* Пляшка горілки об'ємом 1/8 літра (Ол.).

ПІВКО́ШОК, -ішка, *ч.* Плетений кіш для воза. – Два **півкіш**-ки кладут на бры́чку, же́бы нич з нсй не впало (Пр.).

ПІВМЙ́СОК, -ска, *ч.* Полумисок (Св.).

ПІВПЕ́РЕК, *присл.* Упоперек; наперекір, всупереч (Пт.).

ПІВПЕРЕЧЫ́НА, -и, *жс.* Лан, що ореться не вздовж, а впоперек (Пр.).

ПІВСТА, *невідм.* Півсотня (Рс.).

ПІВТО́РАК, -а́ка, *ч.* Півтора загона ріллі (Пт.).

ПІВТУЗІ́НА, *невідм.* Півдюжини, 6 штук однакових або однорідних предметів (Пр.).

ПІД, по́ду, *ч.* Горище в хаті (Ол.).

ПІДБИ́ВАЧ, -а́ча, *ч.* Назва гри в піжмурки (Пн.).

ПІДВЕДЖЫ́НЯ, -я, *с.* Підведення до певного місця, наближення до когось (Пр.).

ПІДВЫ́ЖКА, -и, *жс.* Надбавка у грошах, підвищення в ціні (Рс.).

ПІДВЫЩЫ́НЯ, -я, *с.* Підвищення, збільшення (тривалості, розміру, кількості чого-небудь) (Рс.).

ПІДВÓЗЯ, -я, *с.* Шасі; рама різних транспортних засобів (Ол.).

ПІДІ́АРЛЯ, -я, *с.* Ошийок, частина м'ясної туші, що прилягає до шиї (Пр.).

ПІДДОПТА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ПІДДОПТА́ТИ* (Пр.).

ПІДДОПТА́ТИ, -о́пчу, -еш. *Док. вид до ПІДДОПТУВА́ТИ* (Пр.).

ПІДДОПТА́ТИСЯ, -о́пчуся, -ешся. Трохи зноситися, підтоптатися (Пр.).

ПІДДОПТУВА́ТИ, -о́ю, -еш. Топтати, затоптувати (Пр.).

ПІДЗОЛЮВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ПІДЗОЛЮВА́ТИ**. Підбиття підметок на взутті (Ол.).

ПІДЗОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Підбивати підметки (Ол.).

ПІДКАЧУ́РЯТИ, -у́рям, -яш. 1. Підкочувати, заковувати (штани). 2. Підкручувати (волосся) (Пн.).

ПІДКЛА́Д, -а́да, ч. 1. Підкладка під хомут. 2. Основа, підвалина; шпала (Пн.).

ПІДКРЕСЬЛІ́НЯ, -я, с. 1. Підкреслення, проведення лінії під чимось. 2. Наголошення на чомусь, виділення його як головного (Пр.).

ПІДКУ́ЛЬОК, -лька, ч. Підпертя для драбин у возі (Св.).

ПІДНІ́Б'Я, -я́ти, с. Піднебіння (Пр.).

ПІДНОШЫ́НЯ, -я, с. 1. Подарунок, хабар. 2. Піднесення, підймання чого-небудь угору (Рс.).

ПІДОГНУ́ТИЙ, -а, -е. Підігнутий, який трохи загнувся (Рс.).

ПІДОЗДРЕ́НИЙ, -а, -е. Підозрілий (Пр.).

ПІДОЗДРЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Підозрювати, допускати причетність кого-небудь до чогось негативного (Пр.).

ПІДО́ЙМА, -ы, ж. Частина спиць у возі, які забезпечують правильне положення дишла (Пт.).

ПІДОРВА́НИЙ, -а, -е. Підірваний, знищений вибухом (Пт.).

ПІДОСЛА́НИЙ, -а, -е. Підісланий, направлений із таємною метою (Пр.).

ПІДПА́ЛОК, -лка, ч. Корж із хлібного тіста, спечений перед полум'ям (Пт.).

ПІДПЕ́ЦОК, -цка, ч. Підпічок, підпіччя; заглибина під піччю (Пр.).

ПІДПЕ́ЧЫ, -éчу, -еш. Добре спекти або підсмажити (Пр.).

ПІДПОЛУДЕ́НОК, -нка, ч. Другий сніданок (Пт.).

ПІДПУШЫ́НЯ, -я, с. Підпушення, підпушування (Пр.).

ПІДСАДІ́ВКЫ, -вок, *мн.* Вид грибів, які ростуть у садках під фруктовими деревами (Пр.).

ПІДСМОТ́РИТИ, -о́тру, -иш. Док. вид до **ПІДСМОТ́РЮВА́ТИ**. Підглянути (Пт.).

ПІДСМОТ́РЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Підглядати (Пт.).

ПІДФАСТРИГУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Підметати нитками (Ол.).

ПІДХВОСТЫ́НА, -ы, ж. Ремінь із кінської упряжі, який кріпиться до хому́та й тягнеться до хвоста коня (Пр.).

ПІДХЛЕ́ЯТИСЯ, -і́б'ямся, -яшся. Підлещуватися (Ол.).

ПІДХМЕЛІ́ТИСЯ, -éлюся, -ишся. Випити хмільного (Ол.).

ПІДШИБІТКА

ПІДШИБІТКА, -и, *жс.* Обшивка даху (Св.).

ПІДЩУВА́НЯ, -я, *с.* 1. Нацьковування (собак). 2. Підбурювання, намовляння (Пт.).

ПІЗРІТИ, пізрю, -иш. Поглянути (Рс.).

ПІЛЬКА, -и, *жс.* Полька (Ол.).

ПІНДИТИСЯ, піндишся, -иця. *Згруб.* Дутися, ображатися (Пн.).

ПІНЧО́ХА, -и, *жс.*; *мн.* **ПІНЧО́ХИ**. Панчоха (Пн.).

ПІ́ПА, -и, *жс.* Бочковий кран (Ол.).

ПІПЕРЕЧЫ́ТИСЯ, -ёчуся, -ышся. Впиратися, перечитися, не погоджуватися з кимось, протидіяти чомусь (Пр.).

ПІПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Впертий, непоступливий (Пр.).

ПІСЛА́НЯ, -я, *с.* Підстилка (Ол.).

ПІ́СНИЙ, -а, -е. Пісний, немашений. **ПІ́СНИЙ ВАР**. Капусняк без сала (Св.).

ПІСО́НЬКА, -и, *жс.* Пісенька (Пр.).

ПІСТУ́НКА, -и, *жс.* Жінка, яка доглядає дітей; нянька, опікунка (Пр.).

ПІТО́РАК, -а́ка, *ч.* Прядиво, що має 30 пасем (Пт.).

ПІ́ШВА, -и, *жс.* Наволочка на перину (Пр.).

ПІ́ШЕ, *присл.* Пішки (про спосіб пересування) (Ол.).

ПЛА́ЙСТЕР, -стра, *ч.* Пласт, суцільний шар однорідної маси. – Тёта положи́ла му на хліб пла́йстер ма́сла, пла́йстер мармоля́ды, а на́ве́рха кава́льчык сы́ра (Пт.).

ПЛА́НЕ́ТА, -и, *жс.* Погода. – Я́ка там пла́не́та бу́де гне́ска? (Св.).

ПЛА́ННИЙ, -а, -е. 1. Поганий; марний. – На ви́здраві́ня пла́н-на наді́я. 2. Неродючий, невеликий (Пр.).

ПЛА́ННИК, -і́ка, *ч.* 1. Негідник. 2. Нероба, ледащо (Пр.).

ПЛА́ННИЦЯ, -і, *жс.* 1. Неврожайне поле. 2. Жін. до **ПЛА́ННИК** (Пр.).

ПЛА́ННО, *присл.* 1. Погано; марно. 2. Неврожайно (Пр.).

ПЛАСКО́НІС, -бса, *ч.* 1. Людина з плоским носом. 2. Птах, що має плоский дзьоб (Пр.).

ПЛАСКО́РІЗБА, -и, *жс.* Мистецтво вирізування на дереві, каменю, залізі, мармурі різних постатей чи візерунків (Пр.).

ПЛА́СТУН, -уна, *ч.* Пластун, скаут, член молодіжної шкільної організації «Пласт» (Пр.).

- ПЛАТА́НКА, -и, *жс.* Саморобні дощані санчата (Пн.).
- ПЛА́ТВА, -и, *жс.* Стінна балка, на яку кріпляться крокви (Св.).
- ПЛА́ХТА, -и, *жс.* Рядно, простирадло (Пн.).
- ПЛА́ЦА, -и, *жс.* Оплата праці. – **Яка пра́ця, та́ка пла́ца!** (Пр.).
- ПЛАЦЯ́ТИ, -а́ням, -яш, -ят. *Дит.* Плакати (Пр.).
- ПЛЕСКА́НКА, -и, *жс.* Спресована грудка сиру (Пр.).
- ПЛЕ́ТВА, -и, *жс.* Плавник у риб (Рс.).
- ПЛЕТИ́НКА, -и, *жс.* Хустина, виплетена з високоякісної вовни (Пт.).
- ПЛЕ́ЧО, -а, *с.* Плече (Пр.).
- ПЛЕ́ЦАК, -а́ка, *ч.* Рюкзак (Пн.).
- ПЛИ́ТКИСТ, -о́сти, *жс.* Мілкість, поверховість (Пр.).
- ПЛІ́ВА, -и, *жс.* 1. Діафрагма в організмі людини або тварини. 2. Тонка оболонка у тваринному організмі (Пр.).
- ПЛІ́СА, -и, *жс.* Плісе, спідничка, зібрана у дрібні складки (Пт.).
- ПЛИ́СУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Укладати й заправовувати тканину складками (Рс.).
- ПЛІ́СЬНЬ, плі́сьні, *жс.* Пліснява, цвіль (Пр.).
- ПЛІ́Ш, -и, *жс.* 1. Пліщина, виголений вершок голови у польських католицьких ксьондзів. 2. Огріх, пропуск під час посіву зернових (Пр.).
- ПЛІ́ШКА, -и, *жс.* Дитяча гра, яка полягає в підкиданні й вибиванні в поле невеликої палички (Пр.).
- ПЛО́ВИЙ, -а, -е. Сірувато-жовтий, блідо-жовтий (Пр.).
- ПЛЮВА́ЧКА, -и, *жс.* Плювальниця (Пр.).
- ПЛЮСКЕ́ВКА, -и, *жс.* Кнопка, цвях із широкою головкою (Пр.).
- ПЛЮ́ТА, -и, *жс.* Негода, дощ із вітром та снігом (Пр.).
- ПЛЮ́ТОН, -о́на, *ч.* Рота солдатів у польському війську (Пр.).
- ПЛЮ́ТОНОВИ́Й, -а, -е. Ротний (Пр.).
- ПЛЮ́ХА, -и, *жс.* Те саме, що ПЛЮ́ТА (Пр.).
- ПЛЮ́ЦА, -ів, *мн.* Легені (Рс.).
- ПЛЯ́ЙСТЕР, -стра, *ч.* 1. Стільник меду. 2. Те саме, що ПЛА́Й-СТЕР. 3. Лікарський пластир (Пр.).
- ПЛЯ́НТРО, -а, *с.* 1. Горище. – **В stodóбі на пля́нтрі трима́ют сі́но, со́лму.** 2. Поверх у багатоповерховому будинку. – **Мій брат ме́шкат на четве́ртму пля́нтри** (Пр.).

ПЛЯНУВА́НИЙ

ПЛЯНУВА́НИЙ, -а, -е. Планований (Рс.).

ПЛЯНЧЫ́ТИСЯ, -янчуся, -ышся. Крутитися, замотуватися (Пн.).

ПЛЯСА́ТИ, -ясам, -аш, -ат. Танцювати; скакати. – **Ры́ба пля́сат ґ вóді** (Пн.).

ПЛЯСК, -у, ч. Плеск (Пт.).

ПЛЯСКА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ПЛЯСКА́ТИ** (Пт.).

ПЛЯСКА́ТИ, -яскам, -аш. Плюскотіти (Пт.).

ПЛЯСКА́ТИЙ, -а, -е. Плескатий, приплюснутий, сплющений (Пр.).

ПЛЯ́СКІТ, -óту, ч. Плескіт, плюскіт (Пт.).

ПЛЯ́СКОТА́ТИ, -óчу, -еш. Плескотіти (Пт.).

ПЛЯ́СТЕЛІ́НА, -ы, жс. Пластин (Рс.).

ПЛЯ́СТЕР, -стра, ч. Те саме, що **ПЛЯ́ЙСТЕР** (Пт.).

ПЛЯ́СТЕ́РОК, -рка, ч. *Здрібн.* до **ПЛЯ́СТЕР** (Пр.).

ПЛЯ́Ц, -у, ч. 1. Площа; місце. – **Зроб мі пляц!** 2. Базар (Пр.).

ПЛЯ́ЦКУВА́ТИЙ, -а, -е. Круглий і сплюснутий, у формі коржа (Пт.).

ПЛЯ́ЦО́ВЕ, -óго, с. Плата за місце на базарі (Пр.).

ПЛЯ́ЦОК, -чка, ч. Коржик (Пр.).

ПЛЬО́НТРО, -а, с. Див. **ПЛЯ́НТРО** 2. (Пн.).

ПЛЬО́ТКА, -ы, жс. Плітка, чутка, не підтверджена фактами (Пт.).

ПЛЬО́ТКАР, -ára, ч. Пліткар, той, хто розносить плітки (Пт.).

ПЛЬОТКА́РКА, -ы, жс. *Жін.* до **ПЛЬО́ТКАР**. Пліткарка (Пт.).

ПЛЬОТКА́РСТВО, -а, с. Наклеп, розповсюдження пліток (Ол.).

ПЛЬОТКУВА́ТИ, -ую, -еш. Пліткувати (Ол.).

ПНЯ́К, -я́ка, ч. 1. Пень, колода, стовбур. 2. Вулик (Пр.).

ПНЯ́ЧОК, -чка, ч. *Здрібн.* до **ПНЯ́К** (Пр.).

ПОБИВА́ТИ, -йвам, -аш. 1. Побити, набити. 2. Крити, накривати; покривати хату (Ол.).

ПОБІ́ВАЧ, -áча, ч. Пристрій для набивання обручів на бочку (Рс.).

ПОБИВА́ЧКА, -ы, жс. Те саме, що **ПОБІ́ВАЧ**. – Побива́чком набива́ють обру́чы (Ол.).

ПОБІ́ТИ, поб'ю, -еш. *Док. вид* до **ПОБИВА́ТИ** 2. Накрити, покрити. – Побі́ли-зме хы́жу гонта́ми (Пт.).

ПОБЛАЖАТИ, -а́жам, -аш. Ставитися поблажливо, потура-ти комусь (Пт.).

ПОБЛАЗНУВАТИ, -у́ю, -єш. Подуріти, попустувати (Пт.).

ПОБО́СТИ, побо́де. Побити рогами. – **Коро́ва го побо́ла** (Ол.).

ПОБРО́ЇТИ, -о́ю, -їш. Накапостити, скоїти щось лихе. – **По-брої́ли ду́же на гости́ні в ку́ма** (Пр.).

ПОВА́ЗНИК, -і́ка, ч. Хлібець для колядників або гробаря. – **Чи був юж гробар за повазні́ком?** (Пр.).

ПОВА́ЛА, -ы, ж. Стеля. – **На пова́лі ві́сит ля́мпа** (Пн.).

ПОВАЛЯ́ТИ, -а́лям, -яш. Забруднити, заялозити. – **Пова́ляв-сє коше́лю, то тре́ба ю выпра́ти** (Пр.).

ПОВАРИЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Попустувати (Ол.).

ПОВЕКША́НЯ, -я, с. Збільшення (Ол.).

ПОВЕКШЫ́ТИ, -е́кшу, -ыш. Док. вид до **ПОВЕКШУВА́ТИ**. Збільшити (Ол.).

ПОВЕКШУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Збільшувати (Ол.).

ПОВЕКШУЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дієпр. акт. теп. часу до **ПОВЕК-ШУВА́ТИ**. Збільшуючий, який збільшує. – **Повекшую́че шкло** (Ол.).

ПОВЕРЕ́СЛО, -а, с. Перевесло. – **Тре́ба вывез́ти на по́ле шты́рі ко́пы повере́сел** (Пр.).

ПОВЫ́ЖЕ, присл. Вище (Ол.).

ПОВІ́Д. 1. -о́ди, ж. Повінь. – **Замулі́ла мі пові́д по́ле**. 2. -о́ду, ч. Причина. – **З пово́ду хворо́бы не був-єм на проце́сі** (Рс.).

ПОВІ́ДЖЫ́НЯ, -я, с. Вислів, речення, приповідка (Ол.).

ПОВІ́З, -о́зу, ч. 1. Полиця у плузі. 2. Карета, візок (Пр.).

ПОВІ́НШУВА́НЯ, -я, с. Побажання, поздоровлення (Пт.).

ПОВІ́НШУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Повіншувати, побажати; приві-тати зі святом. – **Пові́ншуй-сь мі да́што на Но́вий рік?** (Пт.).

ПОВІ́СМО, -а, с. Повісмо, пучок обробленого для прядіння льону (Пт.).

ПОВІ́СНЯ́НИ, -а, -е: **ПОВІ́СНЯ́НЕ ПОЛО́ТНО**, -о́го... -а, с. Другий сорт лляного полотна (Пт.).

ПОВІ́СТИ, по́вім, -іш, -іст; -і́ме, -і́сте, -і́дят. Сказати. – **Най мі лем пра́вду по́віст!** (Пр.).

ПОВЛІ́ЧЫ, -е́чу, -єш. Поволокти (Ол.).

ПОВЛІ́ЧЫСЯ, -е́чуся, -єшся. 1. *Знев.* Поволоктися, пошвен-дати. – **Він по́влукся за мно́м**. 2. Поповзти (Ол.).

ПОВЛІКАТИ

ПОВЛІКАТИ, -ікам, -аш. Одягати пішву, покривати щось. – Повлікати заголовок (Пт.).

ПОВОДЖІНЯ, -я, с. Успіх, повага. – Ма дівча поводжіння мідже парібками (Рс.).

ПОВОДИТИСЯ, -одится. Вестися (про життя, справи). – Як ти ся поводит? (Рс.).

ПОВХАТИЙ, -а, -е. Волохатий (Св.).

ПОГАН, -ана, ч. *Лайл*. Недовірок, поганин. – Які з тебе поган, нич ти не вірю (Пр.).

ПОГАНДЛЮВАТИ, -юю, -еш. Поторгувати. – Як-сте гнєска погандлювали? (Пр.).

ПОГАРУВАТИ, -юю, -еш. Тяжко попрацювати (Ол.).

ПОГВАРИТИ, -арю, -иш. Помоніти, побалакати. – Ходте ту, та си погваріме дакус (Ол.).

ПОГЛАСКАТИ, -аскам, -аш. Погладити рукою (Ол.).

ПОГЛУБІНИЙ, -а, -е. *Діспр. пас. мин. часу* до **ПОГЛУБІТИ**. Поглиблений (Ол.).

ПОГЛУБИТИ, -ублю, -убиш. *Док. вид* до **ПОГЛУБЛЮВАТИ**. Поглибити, зробити глибшим (Рс.).

ПОГЛУБІНЯ, -я, с. Дія за знач. **ПОГЛУБИТИ** (Рс.).

ПОГЛУБЛЮВАТИ, -юю, -еш. Поглиблювати (Рс.).

ПОГЛУБЛЯТИ, -ублям, -яш. Те саме, що **ПОГЛУБЛЮВАТИ** (Рс.).

ПО ГНЕС ДЕН (*у знач. присл.*). Донині (Ол.).

ПОГОБЛЮВАТИ, -юю, -еш. Постругати, обтесати (Пт.).

ПОГОНИЧ, -йча, ч. Погонич, людина, що поганяє коней під час оранки (Пр.).

ПОГОРЕЛИСКО, -а, с. Згарище, попелище (Пн.).

ПОГРАБАТИ, -абам, -аш. Погромадити граблями (Пр.).

ПОГРЕБАТИ, -эбам, -аш. Поховати, справити похорон (Ол.).

ПОГРЕБОВИЙ, -а, -е. Похоронний (Ол.).

ПОГРІБАЧКА, -ы, ж. Коцюба, кочерга для розгрібання жалу (Ол.).

ПОГАДАНКА, -ы, ж. Розмова, бесіда, балачка (Пр.).

ПО-ГАЗДІВСЬКИ, *присл.* По-хазяйськи (Ол.).

ПОГАЛЬОПУВАТИ, -юю, -еш. Пуститися галопом (Ол.).

ПОГІЗИТИСЯ, погизится. 1. Погедзитися, побрикати (про тварин). 2. Попустувати (про дітей) (Пт.).

ПОГЛУПІТИ, -ію, -єш. 1. Подурнішати, втратити пильність розуму. 2. Подуріти, побешкетувати (Пт.).

ПОГМАТВАТИ, -átвам, -аш. Поплутати, зібгати (Пр.).

ПОГМАТВАТИСЯ, -átвамся, -ашся. Заплутатися, поплутатися (Пр.).

ПОГРАТУЛЮВАТИ, -юю, -єш. Привітати, поздоровити когось (Пр.).

ПОГРИЗМОЛІТИ, -óлю, -иш. Написати кривульками, понадряпувати пером (Св.).

ПОГУРБИТИ, -ýрб'ю, -иш. Поморщити, пом'яти (про одяг, тканину) (Пт.).

ПОДАРУВАНИЙ, -а, -е. Подарований (Рс.).

ПОДА́ТИСЯ, по́дамся, -ашся. Вдатися, бути подібним на вроду. – По́дався на сво́го ві́тця (Ол.).

ПОДВИГА́ТИСЯ, -йгамся, -ашся. Надірватися, підіймаючи щось важке (Рс.).

ПОДВО́РЕЦ, -і́рця, ч. Подвір'я. – На подві́рці рубáють дýрва (Ол.).

ПОДГА́ЛЯНИН, -йна, ч. Польський горянин із Подгаля (Татри) (Рс.).

ПОДЕКА́ДИ, присл. Подекуди (Пр.).

ПО-ДЗЯДІ́ВСЬКЫ, присл. По-жебрацьки, погано, убого (Ол.).

ПОДЗЬО́РГАТИ, -óргам, -аш. Док. вид до **ПОДЗЬО́РГУВАТИ** (Ол.).

ПОДЗЬО́РГУВАТИ, -у́ю, -єш. Посмикувати, пошарпувати (Ол.).

ПОДИВА́ЧЫТИ, -áчу, -ыш. Похимерувати, повестися неординарно (Ол.).

ПОДЫРДА́ТИ, -ы́рдам, -аш. Побігти підтюпцем (Ол.).

ПОДІ́ВОК, -вка, ч. Поділ, нижня частина сорочки (Пт.).

ПО-ДІ́ВОЦЬКЫ, присл. По-дівочому (Пр.).

ПОД, н. сп. 2 ос. одн. від **ІТИ**. Ходи. **ПО́Д-ЛЕ! (ПО́ЛЕ!).** Ходи-но! **ПО́ЛЕ ГЕВ! Ходи сюди! – Ва́ню, по́ле гев!** (Ол.).

ПОДОБНІ́ШИЙ, -а, -е. Кращий (Ол.).

ПОДОРОЖІ́ТИ, -і́є. Подорожчати, стати дорожчим (Пт.).

ПОДОРО́ЖНИЙ, -óго, ч. Подорожній, який перебуває в до­розі, мандрує (Пр.).

ПОДОРОЖНИ́ЦЯ, -і, ж. Мандрівниця (Пр.).

ПОДРАПА́НИЙ

ПОДРАПА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. нас. мин. часу до ПОДРАПА́ТИ*. Подряпаний (Пр.).

ПОДРАПА́ТИ, -а́пам, -аш. Подряпати, зробити на чомусь подряпину; шкрябати по чому-небудь певний час (Пр.).

ПОДРАПА́ТИСЯ, -а́памся, -ашся. 1. Подряпатися, вкритися подряпинами. 2. Подертися, полізти кудись угору (Пр.).

ПОДРІБ'ЯТИ, -і́б'ям, -яш. Подрібнювати, розділяти на невеликі частини (Пт.).

ПОДРІТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Поскріплювати, постягувати дротом потрісканий глиняний посуд (Ол.).

ПОДРОБЕ́НИЙ, -а, -е. Подрібнений (Пт.).

ПОДРОХОТА́ТИ, -о́там, -аш. Потрошити (Ол.).

ПОДРУЗІГО́ТАТИ, -о́там, -аш. Розтрошити, зруйнувати (Ол.).

ПОДУ́ЛОК, -лка, ч. Спідня жіноча сорочка (Ол.).

ПОЄДІ́НЧО, *присл.* Поодинці, порізно; рідко (Пт.).

ПОЄ́ДНИЙ, -а, -е. Декотрий, деякий, поодинокий (Ол.).

ПОЖЫ́ЧА́ТИ, -ы́чам, -аш. Позичати, брати шось у борг (Пр.).

ПОЖЫЧЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. нас. мин. часу до ПОЖЫЧЫ́ТИ*. Позичений (Пр.).

ПОЖЫЧЫ́ТИ, -ы́чу, -ыш. *Док. вид до ПОЖЫЧА́ТИ*. Позичити (Пр.).

ПОЖЫ́ЧКА, -ы, *ж.* Дія за знач. **ПОЖЫЧА́ТИ**. Позика (Пр.).

ПОЖЫЧКОВИ́Й, -а, -е. Позиковий, позичковий (Пр.).

ПОЖОВТЯ́ВИЙ, -а, -е. Жовтуватий (Ол.).

ПОЗАВЛО́НИ, *присл.* Позаторік (Пр.).

ПОЗАВЧЕ́РА, *присл.* Позавчора (Пт.).

ПОЗАВЧЕРА́ШНИЙ, -я, -є. Позавчорашній (Пт.).

ПОЗАО́ЧЫ, *присл.* Позаочі (Пр.).

ПОЗАПИ́НАНИЙ, -а, -е. *Дієпр. нас. мин. часу до ПОЗАПИ́НА́ТИ*. Позастібуваний (Ол.).

ПОЗАПИ́НА́ТИ, -і́нам, -аш. Позастібати, застебнути (Ол.).

ПОЗА́РАН, *присл.* Позавтра, післязавтра (Пт.).

ПОЗАРА́НИ, *присл.* Те саме, що **ПОЗА́РАН** (Рс.).

ПОЗБЕРА́НИЙ, -а, -е. Одягнений (Пр.).

ПОЗБЕРА́ТИСЯ, -е́ра́мся, -ашся. Одягнутися. – **Як ся позбе́рам**, то підеме на фе́стин (Пр.).

ПОЗВІДА́ТИСЯ, -і́да́мся, -ашся. 1. Спитатися. 2. Побачитися з кимось, навідатися до когось (Рс.).

ПОЗВОЛІНЯ, -я, с. Дозвіл (Ол.).

ПОЗДРАВІТИ, -ав'ю, -иш. Поздоровити (Св.).

ПОЗДРАВІНЯ, -я, с. Поздоровлення, вітання, уклін (Пт.).

ПОЗДРАВ'ЯТИ, -ав'ям, -яш. Поздоровляти, вітати (Св.).

ПОЗЕРАТИ, -éрам, -аш. Позирати, поглядати (Пр.).

ПОЗИВАТИ, -івам, -аш. Позіхати (Ол.).

ПОЗИВНУТИ, -івну, -еш. Док. вид до ПОЗИВАТИ. Позіхнути (Ол.).

ПОЗНИМАТИ, -імам, -аш. Познімати (Рс.).

ПО-ЗВІРСКЫ, присл. По-звірячому; жорстоко (Пр.).

ПОІМАТИ, -імам, -аш. Спіймати, зловити. – Поіма́ли злодія на ярма́ку (Пр.).

ПО-ІНА́КШЕ, присл. По-іншому (Св.).

ПОІРЖАВІЛИЙ, -а, -е. Поіржавілий, вкритий іржею (Пр.).

ПОІРЖАВІТИ, -іє. Поіржавіти (Пр.).

ПОКАВАЛКУВАТИ, -ую, -еш. Покавальцювати, пошматувати (Ол.).

ПОКАЛЬ, присл. Доки, допоки (Рс.).

ПОКАРМ, -арму, ч. 1. Пожива, харч. 2. Материнське молоко (Пн.).

ПОКЕРЕШУВАТИ, -ую, -еш. Порізати, пошматувати, поранити. – А́ле тя покерешува́ли! (Ол.).

ПОКЕРУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Розпорядитися своєю долею (Пт.).

ПО́КІЙ, -о́ю, ч. 1. Спокій. – Дай мі по́кій, не завáджай мі! 2. Кімната. – В тім по́кою́ бу́де мешка́ла мо́я се́стра (Пр.).

ПОКІЛКУВАТИ, -ую, -еш. Повбивати дерев'яні кілки; поприбивати підшви кілочками (Ол.).

ПОКЛА́ДОК, -дка, ч. Яйце, яке підкладають у гніздо, де мають нестися кури (Св.).

ПО́КЛЯ, присл. Те саме, що ПО́КАЛЬ (Ол.).

ПО-КОЛЕ́Ї, присл. По черзі, по порядку (Ол.).

ПОКОНА́НИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до ПОКОНАТИ. Переможений, здоланий (Пр.).

ПОКОНАТИ, -о́нам, -аш. Док. вид до ПОКОНУВАТИ. Перемогти, побороти; здолати, подолати (Пр.).

ПОКОНУВАТИ, -ую, -еш. Перемагати, поборювати; долати (Пр.).

ПО́КОСТ, -о́сту, ч. Оліфа (Ол.).

ПОКОСТО́ВИЙ, -а, -е. Оліфовий. – **Покостова́ фáрба** (Ол.).

ПОКОСТУВА́ТИ, -ую, -єш. Покривати оліфою (Ол.).

ПОКОСЬЛЯ́ВИТИ, -ію, -єш. Покоробити, покривити (Пт.).

ПОКОШЕ́НКА, -ы, жс. Скошена лука (Рс.).

ПОКОШЛЯ́ВИТИ, -ію, -єш. Те саме, що **ПОКОСЬЛЯ́ВИТИ** (Пт.).

ПОКОШЛЯ́ВИТИСЯ, -яв'юся, -ишся. Покоробитися, викритися, зіпсуватися (Пт.).

ПОКРА́КА, -ы, жс. і ч. Незграба, потвора (Ол.).

ПОКРЬІ́ВА, -ы, жс. Велика кришка (Ол.).

ПОКРЬІ́ВКА, -ы, жс. *Змениш.* до **ПОКРЬІ́ВА** (Ол.).

ПО-КРЬІ́ОМУ, *присл.* Потай, крадькома. – **Взяв то́то по-крьі́ому** (Ол.).

ПО́КРІЙ, -о́ю, ч. Крій; модель, фасон, за яким шиють одяг або взуття (Св.).

ПОКУДЛІ́ТИ, -удлю, -иш. Розпатлати, розкуйовдити (волося) (Рс.).

ПОКУПЧЫ́ТИ, -ўпчу, -ыш. Поторгувати; купити або продати щось. – **Покупчы́ли-сме си кус на ярма́ку** (Ол.).

ПОКУ́СА, -ы, жс. Спокуса (Рс.).

ПОЛАГОДЖЫ́НЯ, -я, с. Полагодження (Пр.).

ПОЛАДНІ́ТИ, -ію, -єш. Погарнішати (Ол.).

ПОЛАДУВА́ТИ, -ую, -єш. Повантажити (Рс.).

ПОЛАЗО́К, -зка, ч. Мала галявина в лісі (Пт.).

ПОЛАПА́ТИ, -а́пам, -аш. Половити, похапати (Пт.).

ПОЛАПА́ТИСЯ, -а́памся, -ашся. Спохопитися, розібратися в ситуації (Рс.).

ПОЛЕГО́ЙКЫ, *присл.* Легенько, злегенька (Рс.).

ПОЛЕГО́ТА, -ы, жс. Полегшення (Пт.).

ПОЛЕДИ́ЦЯ, -і, жс. Ожеледь (Пт.).

ПОЛЕКША́ТИ, -е́кшам, -аш. Полегшати, стати легшим (Пр.).

ПОЛЕТІ́ТИ, -е́чу, -е́тиш. 1. Полетіти (про пересування в повітрі за допомогою крил). 2. *Перен.* Швидко побігти (Ол.).

ПОЛЕ́ЧКО, -а, с. *Змениш.* Поле, ділянка землі. – **Чи́с ж то по-ле́чко не ора́не?** (*нар. пісня*) (Пт.).

ПОЛІ́ВКА, -ы, жс. Юшка, рідкі рубці (Ол.).

ПОЛІКА́ТИ, -і́кам, -аш. Ковтати (про їжу, напої, ліки) (Рс.).

ПОЛИЦІЯНТ, -янта, ч. Поліцай. – **Ид до поліціянта** (Пт.).
ПОЛІЦМАН, -ана, ч. Те саме, що **ПОЛИЦІЯНТ** (Ол.).
ПОЛІРУВАНИЙ, -а, -е. Полірований (Пр.).
ПОЛКНУТИ, полкну, -еш. *Однокр.* до **ПОЛИКАТИ**. Ковт-
 нути (Рс.).

ПОЛОМІСОК, -ска, ч. Тарілка; посуд для густих страв (Пр.).
ПОЛУДЕНКУВАТИ, -ую, -еш. Обідати (Пр.).
ПОЛУДЕНОК, -нка, ч. Обідня страва, яку споживають у по-
 лі (Пр.).

ПОЛУДИНОК, -нка, ч. Те саме, що **ПОЛУДЕНОК** (Ол.).
ПОЛУДНЕ, -я, с. 1. Південь. 2. Полудень, середина дня (Пр.).
ПОЛУДНЬОВИЙ, -а, -е. 1. Південний. 2. Полудневий (Пр.).
ПОЛЯПТАТИ, -яптам, -аш. Забризкати, заляпати (Ол.).
ПОЛЯРЕС, -еса, ч. Те саме, що **ПУЛЯРЕС** (Пт.).
ПОЛЬОПТАТИСЯ, -оптамся, -ашся. Обляпатися брудною
 водою. – **Кіні ся нам польоптали** (Ол.).

ПОМАВЫ, *присл.* Те саме, що **ПОМАЛЫ** (Ол.).
ПОМАГЛЮВАТИ, -юю, -еш. Покачати рублем білизну із
 ляного полотна (Пт.).

ПОМАЇТИ, -аю, -іш. Помаїти, прикрасити зеленню (Пт.).
ПОМАЛЫ, *присл.* Поволі, повільно, неквапно (Ол.).
ПОМАЛЮВАТИСЯ, -ююся, -єшся. Нафарбуватися косме-
 тикою (Рс.).

ПОМАРАНЬЧОВИЙ, -а, -е. Помаранчевий, апельсиновий
 (Пр.).

ПОМЕДЖЕ (Ы), *прим.* Поміж, між (Св.).
ПОМЕДИТУВАТИ, -ую, -еш. Поміркувати, розмислити (Ол.).
ПОМИСОК, -ска, ч. Велика тарілка (Ол.).
ПОМЫДЛИТИ, -ыдлю, -иш. Намилити милом (Рс.).
ПОМЫТОК, -тка, ч. Митка, ганчірка для миття посуду (Пр.).
ПОМІР, -ору, ч. Мор, масове вимирання людей внаслідок
 епідемії (Пр.).

ПОМІТУВАТИ, -ую, -еш. Погорджувати, нехтувати (Пт.).
ПОМІЧ, -очи, *жс.* Допомога. **ПРИ ПОМОЧЫ**. За допомо-
 гою, з допомогою (Ол.).

ПОМОСТ, -осту, ч. Поміст, підвищення, збите з дощок (Св.).
ПОМПКА, -ы, *жс.* Невеликий насос для накачування повіт-
 ря. – **Помпка до ровєра** (Пр.).

ПОМШЫ́ТИ

ПОМШЫ́ТИ, по́мшу, -ыш. Позатикати мохом щілини в дерев'яній будівлі (Ол.).

ПОМ'ЯЖДЖЫ́ТИ, -яжджу, -ыш. Пороздавлювати, пороздусувати що-небудь (Пр.).

ПОНАГЛЯ́ТИ, -аглям, -яш. Пришвидшувати, квапити (Пр.).

ПОНАГЛЯ́ТИСЯ, -аглямся, -яшся. Поспішати, квапитися. –

Нó-ле понагля́йтеся з робо́том, бо ве́чер блі́зко! (Пр.).

ПОНАЙБА́РЖЕ, *присл.* Щонайбільше (Пт.).

ПОНА́ЙБІ! *виг.* Помагай Боже! (*привітання*). – **Пона́йбі на щес́ця, на здра́в'я, на тот Но́ви рик!** (Пр.).

ПОНАЙВЕ́КШОЙ ЧА́СТИ, *присл.* Найчастіше (Пт.).

ПОНАЙВЕ́ЦЕ, *присл.* Найбільше (Пт.).

ПОНЕВЕРА́ТИСЯ, -эрамся, -ашся. 1. Валятися, бути не на своєму місці (про речі). 2. Поневірятися, тинятися, терпіти труднощі, зазнавати мук (Ол.).

ПОНЕВЧА́СИ, *присл.* Через деякий час (Пт.).

ПО́НЖИ, *присл.* Нижче (Пн.).

ПОНІ́ЖЕ, *присл.* Те саме, що **ПО́НЖИ** (Ол.).

ПОНІ́Б'Я, -я́ти, *с.* Піднебіння (Ол.).

ПОНУ́КА, -ы, *жс.* Спонукування, припрошування. – **Бы́ла до́бра го́стіна, а́ле пону́кы не бы́ло** (Ол.).

ПОНУ́РАК, -а́ка, *ч.* Похмурий, мовчазний, непривітний чоловік (Пр.).

ПОНУ́РИСТЫЙ, -а, -е. Понурий (Пр.).

ПООБВА́ЛЯТИ, -а́лям, -яш. Пострушувати, поскидати. – **Пообва́ляй мі вшы́тки я́бка** (Пт.).

ПООДПІНА́ТИ, -й́нам, -аш. Повідстібати. – **Гузі́кы мі ся поодпи́нали** (Ол.).

ПООТВЕРА́ТИ, -э́рам, -аш. Повідкривати, повідчиняти все або багато чогось (Пр.).

ПООТВЕРА́ТИСЯ, -э́рамся, -ашся. Повідкриватися, повідчинятися (Ол.).

ПОПАХА́ТИ, -а́хам, -аш. Понюхати (Пр.).

ПОПЕ́ЛИСКО, -а, *с.* Попелище, згарище (Пр.).

ПОПЕ́ЛЬНИК, -й́ка, *ч.* Піддувало, місце під решіткою грубки (Пн.).

ПОПЕ́ЛЬНИ́ЧКА, -ы, *жс.* Попільничка, посудина для недопалків і попелу від цигарок (Пр.).

ПОПЕР, -прю, ч. Перець. – Мі треба чорного попру. ✧ **ДАТИ ПОПРЮ**. Вспати перцю, побити когось; допекти комусь (Пр.).

ПОПЕРА́ТИ, -эрам, -аш. Підтримувати (Пр.).

ПОПЕРНІ́ЧКА, -ы, жс. Перечниця (Пр.).

ПОПЕ́ЧЫ, -эчу, -еш. Попекти, викликати опіки (Св.).

ПО́ПИС, -йсу, ч. 1. Виступ перед громадськістю. 2. Військовий парад (Пр.).

ПОПИСА́ТИСЯ, -йшуся, -ешся. Виступити з чимось перед людьми; похвалитися, похизуватися (Пр.).

ПОПІДБЕРА́ТИ, -эрат. Попідмивати. – **Бы́стра во́да попи́д-берала́ бере́гы** (Ол.).

ПОПЛА́ЧАТИ, -а́чат. 1. Бути вартим, корисним. – **Попла́чат збе́рати гри́бы**. 2. Мати вартість, бути в ціні; оплачуватися; бути шанованим. – **То́ ми не попла́чат** (Пт.).

ПОПОЛУ́ДНЕ, -я, с. Післяобідня пора (Ол.).

ПОПОЛУДНЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Пообідати (Пт.).

ПОПОЛУДНЬО́ВИЙ, -а, -е. Післяобідній, пообідній (Рс.).

ПОПОЛЯ́ЧЫТИ, -я́чу, -ыш. Ополячити, примусити перейти на польську мову, нав'язати польські звичаї, культуру (Пт.).

ПОПОПРІ́ТИ, -о́пру, -иш. Док. вид до **ПОПРІ́ТИ**. Поперчити (Пр.).

ПОПРА́ВІ́НЫ, -а́вин, мн. Продовження весілля, похмілля; гостина у молодого або родичів молодої відразу по весіллю (Пр.).

ПОПРЕ́НИЙ, -а, -е. Перчений (Ол.).

ПО́ПРИ, *прийм*. Біля, коло, при, попри (Пр.).

ПОПРИЗЕРА́ТИ, -эрам, -аш. Пооглядати, пороздивлятися (Пт.).

ПОПРИЗЕРА́ТИСЯ, -эра́мся, -ашся. Придивитися, роздивитися, поприглядатися. – **Попризе́рався на ню до́бри, а по́тім ся оже́нив** (Пр.).

ПОПРІ́ТИ, по́пру, -иш. Перчити. – **Не по́прий, Пе́тре, ве́пра по́прьом, бо перепо́приш, Пе́тре, ве́пра по́прьом** (*скоромовка*) (Ол.).

ПОРАБ'Я́ТИ, -а́б'ям, -яш. 1. Робити час від часу. 2. Поробляти, чарувати. – **Ци-с ми поробі́ла, ци порб́иц ма́ла, до́брі ня за то́бом пся ма́ти не взя́ла** (*нар. пісня*) (Пр.).

ПОРА́ДНЯ, -і, жс. Установа в Польщі, де можна одержати різноманітні фахові поради (медичні, педагогічні, технічні тощо) (Пр.).

ПОРАНІНЯ

ПОРАНІНЯ, -я, с. Поранення (Рс.).

ПОРАСТА́ТИ, -а́стам, -аш. Поростати; обростати рослинністю, покриватися шаром чого-небудь шляхом наростання його на поверхні (Пр.).

ПОРАТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Порятувати, допомогти в небезпеці; позичити що-небудь комусь (Пр.).

ПОРАТУ́НОК, -нку, ч. Порятунок, уникнення небезпеки, допомога в скрутних умовах (Пр.).

ПОРАХУ́НОК, -нку, ч. Підрахунок; розплата (Ол.).

ПОРВА́ТИ, порву, -єш. 1. Розірвати, подерти. – Так **порвав** книжку, **же не́с што чыта́ти**. 2. Ухопити, взяти з собою; забрати без дозволу. – **Же́бы ты злы ду́хы порва́ли!** (Св.).

ПОРДЖАВІ́ТИ, -іє. Поіржавіти (Пр.).

ПОРИСУВА́НИЙ, -а, -є. Покреслений; подряпаний (Ол.).

ПОРЫПА́НИЙ, -а, -є. Порепаний (Пт.).

ПОРЫПА́ТИСЯ, -ыпатся. Потріскати, стати нерівним. – **Порыпа́лося ко́ло п'є́ца, то тре́ба забі́літи** (Рс.).

ПОРОБЕНІ́СКО, -а, с. Чари (Пр.).

ПОРОСНУ́ТИ, -осну, -єш. Док. вид до **ПОРАСТА́ТИ**. Порости, обрости (Пр.).

ПОРТКЫ́, -ток, *мн.* Штани (Св.).

ПОРУ́БА, -ы, *жс.* Зруб, випалений ліс, згарище лісу (Ол.).

ПОРУЧА́ТА, -учат, *мн.* Перила, поручні (Рс.).

ПОРЦІЛЯНО́ВИЙ, -а, -є. Порцеляновий, фарфоровий, фаянсовий (Ол.).

ПОРЯ́ДНІ, *присл.* Добряче, значно, дуже. – **Я юж ся порядні змо́рив** (Пт.).

ПО́СЕЛ, -сла, ч. 1. Депутат польського сейму. 2. Посол, дипломатичний представник однієї держави в іншій (Рс.).

ПОСЛУЖНИ́ЦЯ, -і, *жс.* Дівчина, яка тимчасово прислугує комусь (Пр.).

ПОСМАКУВА́ТИ, -ує. Посмакувати, сподобатися на смак. – **Посмакува́ла мі барз грибо́ва зу́па** (Пр.).

ПОСМАРУВА́ТИ, -у́ю, -єш. 1. Намастити (*напр.*, окрасць хліба маслом). 2. Змастити осі воза. 3. Забруднити (про одяг). 4. Підплатити, дати калим. – **Не посмару́єш – не пої́деш** (Ол.).

ПОСМОТРІ́ТИ, -о́трю, -иш. Подивитися, глянути, поглянути. **ПО́СМОТЄ́Я!** *н. сп.* Подивися! (Ол.).

ПОСТЕЛІ́НЯ, -я, с. Підстилка. – Ид награба́ти лі́стя до по-
стелі́ня (Пт.).

ПО́СТЕЛЬ, -єлі, ж. Постіль, лі́жко (Ол.).

ПОСТЕРУНКО́ВІЙ, -ого, ч. Поліціант, жандарм при вико-
нуванні своєї служби на вахті (Рс.).

ПОСТЫДА́ТИСЯ, -ыдамся, -ашся. Осоромитися (Пр.).

ПОСТІ́ЛКА, -ы, ж. Покіс травни на підстилку для худоби (Пр.).

ПОСТРИ́ЧИСЯ, -йжуся, -ешся. Постригтися, підрізати або
зовсім зістригти волосся (Пр.).

ПОСТУКУВА́ТИ, -ую, -еш. Постогнувати. – А́нна ле́жит хвó-
ра и постуку́є юж па́ру днів (Пр.).

ПОСЦЮ́ЛКА, -ы, ж. Те саме, що ПОСТІ́ЛКА (Пт.).

ПОСЦЮСУВА́ТИ, -ую, -еш. Постісувати. – Посцібу́ей су́кы
на тым дере́ві (Пт.).

ПОСЬЛІ́ДИТИ, -і́джу, -і́диш. Вислідити, вистежити (Пр.).

ПОСЬМІХОВІ́СКО, -а, с. Посміховисько. – **Вистави́ли-сте**
м'я на посьміхові́ско (Ол.).

ПОТАРГА́ТИ, -а́ргам, -аш. Порвати (Пт.).

ПОТВЕРÉ́ЗЫ, *присл.* У тверезому стані, на тверезу голову
(Ол.).

ПОТЕ́МКЫ, *присл.* У пітьмі (Пр.).

ПОТЕРМА́НИТИСЯ, -а́нюся, -и́шся, -и́тся. Розбитися, розси-
патися; обтіпатися; зіпсуватися, зноситися. – **Колéса ся потерма-
ні́ли** (Ол.).

ПО́ТЕЧ, -éча, ч. Вид їстівного гриба (Ол.).

ПОТИХІ́ЦЬКЫ, *присл.* Потихесеньку (Пт.).

ПОТИШЫ́НЯ, -я, с. Втіха, розрада (Пт.).

ПОТИШЫ́ТЕЛЬ, -éля, ч. Розрадник (Пт.).

ПОТИШЫ́ТЕЛЬКА, -ы, ж. Жін. до ПОТИШЫ́ТЕЛЬ (Ол.).

ПОТИШНІ́ЦЯ, -і, ж. Жартівниця, витівниця (Пт.).

ПОТІ́ШНІ, *присл.* Кумедно (Ол.).

ПОТЛУСТІ́ТИ, -і́ю, -еш. Потовстіти, погладшати, потовща-
ти (Ол.).

ПО́ТЛЯ, *присл.* Доти, до того часу (Пн.).

ПОТОНЬША́ТИ, -о́ньшам, -аш. Потоншати (Рс.).

ПОТОНЬШУВА́ТИ, -ую, -еш. Робити тоншим (Рс.).

ПОТОРГА́ТИ, -о́ргам, -аш. Пошарпати, потрясти (Пн.).

ПОТРА́ВА, -ы, ж. Страва, харчі, їжа (Ол.).

ПОТРАФІТИ

ПОТРАФІТИ, -а́ф'ю, -иш. Зуміти, спромогтися, змогти (Ол.).

ПОТРІБ, -е́бы, *жс.* Потреба. – **Ци є по́тріб в по́жыча́нню му пінязи?** (Пр.).

ПОТРІБУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Потребувати, мати потребу в чомусь чи комусь (Пр.).

ПОТРУТИ́ТИ, -у́чу, -у́тиш. Штовхнути (Ол.).

ПОТРЯСА́НИЙ, -о́го, *ч.* Назва народного танцю (Пр.).

ПОТРЯ́СКА, -ы, *жс.* Назва народного танцю «обертаний» (Пр.).

ПОТУ́ГА, -ы, *жс.* Потуга, потурання, заохочення до чогось, підтримка. – **Ма́с хлопча́сько поту́гу од ма́тері** (Пр.).

ПОТУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Покірний, поступливий (Ол.).

ПОТУ́ЛЬНІ, *присл.* Покірно, смиренно (Ол.).

ПОТУ́НІТИ, -іє. Подешевіти, подешевшати (Рс.).

ПОТУ́П'ЯТИ, -у́п'ям, -яш. Зневажати; знущатися з когось. – **Поту́п'ят члове́ка** (Рс.).

ПОТУ́РАЧ, -а́ча, *ч.* Потуральник, який дає потугу, потурає (Пр.).

ПОТУ́ХА, -ы, *жс.* Порада, надія (Пр.).

ПО́ТЯ, -і, *жс.* Пташеня (Ол.).

ПО́ТЯГ, -я́гу, *ч.* 1. Поїзд. 2. Потяг, непереборна схильність до когось або чогось (Пт.).

ПОТЯ́ТИ, по́тну, -єш. Порізати, пошматувати (Пт.).

ПОФАЛДУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Позбирати тканину в складки; поморщити, зморщити (Пр.).

ПОФАЛДУВА́ТИСЯ, -у́єся. Поморщитися, зморщитися (Пр.).

ПОФАРБУВА́НИЙ, -а, -е. Пофарбований (Пр.).

ПОФАСТРИГУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Прощити великими стібками, намітити лінію шва (Пт.).

ПОФАТИГУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Потурбувати когось, завдати клопоту (Пр.).

ПОФАТИГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -єшся. Потрудитися, не ухилятися від праці (Пр.).

ПОФІГЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Попустувати, грубо пожартувати (Ол.).

ПОФОЛґУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Попустити, дати волю в діях (Пр.).

ПОФУРМА́НИТИ, -а́ню, -иш. Попрацювати фірманом (Пр.).

ПОФУШЕРУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Зіпсувати багато речей, наробити браку, схалтурити (Ол.).

ПО́ХВА, -и, *жс*. Піхви для шаблі (Пт.).

ПОХІХОТА́ТИ, -о́чу, -єш. Похихотіти, посміятися (Пр.).

ПОХЛІБ'Я́ТИ, -і́б'ям, -яш. Лестити, уleshувати (Ол.).

ПОХЛЯПА́ТИ, -япам, -аш. Побризкати, забризкати, заплямити, забруднити (Пт.).

ПОХОПІ́ТИ, -о́п'ю, -иш. Зрозуміти; проявити бажання (Ол.).

ПОХО́ПНИЙ, -а, -е. 1. Здібний, охочий. 2. Квапливий, поспішний. 3. Нерозважливий, необачний (Ол.).

ПОХО́ПНИ, *присл.* 1. Охоче. 2. Квапливо, поспішно. 3. Необачно, нерозважливо (Ол.).

ПОХО́ПНИСТ, -о́сти, *жс*. 1. Охота. 2. Поквапність, поспішність. 3. Необачність, нерозважливість (Ол.).

ПОХРЕБТІ́НА, -и, *жс*. М'ясо із хребта (Рс.).

ПОЦИ́РУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Заштопати, позаштопувати (Пт.).

ПОЦІ́ХИ, *присл.* Потихеньку (Пр.).

ПОЦІ́ХУВА́ТИ, -у́ю, -єш. *Док. вид до ЦІХУВА́ТИ*. Позначити, зробити позначки; заклеювати, потаврувати. – **Тре́ба поці́хува́ти дере́ва, я́кы буде́ме валя́ти** (Пт.).

ПОЦО́ФА́ТИ, -о́фам, -аш. Попереводити назад, завернути; поскасовувати (Ол.).

ПОЦО́ФА́ТИСЯ, -о́фамся, -ашся. Повернутися, вернутися назад (Пр.).

ПОЦЮ́БРА́ТИ, -ю́брам, -аш. Поскубти за волосся (Пр.).

ПОЦЮ́ПА́ТИ(СЯ), -ю́пам(ся), -аш(ся). Поцілувати(ся). – **Оббе́са се́рдечні поцю́па́ли** (Пр.).

ПОЦЬВІ́ЧЫ́ТИ, -і́чу, -ыш. Повправляти, виробляти звичку (Пр.).

ПОЧАСТІ́ЙША́ТИ, -і́йшат. Почастішати (Рс.).

ПОЧЕКА́ЛЬНЯ, -і, *жс*. Почекальня, зал для чекання (Ол.).

ПОЧЕСТУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ПОЧЕСТУВА́ТИ* (Пр.).

ПОЧЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Почастувати, пригостити (Пр.).

ПО́ЧЫМ, *присл.* Почому, скільки коштує. – **По́чым мі́рка ві́вса?** (Ол.).

ПОЧКА́ТИ, по́чкам, -аш. Зачекати, почекати. – **Почка́йте на мня на вы́го́ні** (Пр.).

ПОЧЛАПА́ТИ

ПОЧЛАПА́ТИ, -а́пам, -аш. Почалапати (Св.).

ПОЧУБРА́ТИ, -у́брам, -аш. Те саме, що **ПОЦЮБРА́ТИ** (Св.).

ПОШВЫ́РЯТИ, -ы́рям, -яш. 1. Пожбурляти, покидати. 2. Помахати. – **Пошвы́ряв бичом** (Ол.).

ПОШЕ́ВКА, -ы, жс. Пошивка, наволочка на подушку (Пт.).

ПОШЛЯКУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Впасти на слід (Пр.).

ПОШЛЯПА́ТИ, -я́пам, -аш. Піти по чомусь мокрому (Пн.).

ПОШПАРУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Забити планками щілини в дерев'яній стіні (Рс.).

ПОШПЕРА́ТИ, -е́рам, -аш. Поколупатися, поритися, подлубатися в чомусь (Ол.).

ПОШТУКУВА́ТИ, -у́ю, -єш. З'єднати частини (Пр.).

ПОШТУРКА́ТИ, -у́ркам, -аш. Штурхнути декілька разів, поштурхати (Пр.).

ПОЯВЛІ́НЯ, -я, с. Поява; зародження (Пт.).

ПОЯРМАКУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Поярмаркувати, побувати на ярмарку, продаючи або купуючи що-небудь (Пр.).

ПОЯСНІ́ЙШАТИ, -і́йшам, -аш. Стати яснішим, повітлішати (Пр.).

ПРА́ВИТИ, -а́в'ю, -иш. 1. Правити, володарювати; керувати. 2. Збивати масло. – **Хлопець му́сів ча́сто пра́вити ма́сло** (Пр.).

ПРА́ДЗЯД, -яда, ч. 1. Прадід. 2. Батько жебрака (Пр.).

ПРА́ЗДНИК, -й́ка, ч. Свято; вихідний, вільний від праці день (Ол.).

ПРАЗДНИКУВА́НИЙ, -а, -е. Святковий, який святкується, вважається святом (Пр.).

ПРАЗДНИКУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Святкувати; відпочивати, нічого не робити (Пр.).

ПРА́ЙНИК, -й́ка, ч. Праник, дерев'яна дошка для прання на камені домотканої білизни. – **Ла́хы пе́рут прайні́ком на рі́ці** (Ол.).

ПРАМЕ́НО, -а, с. Промінь (Ол.).

ПРАСК, -у, ч. Відголос удару плоского предмета; тріск, виляск, шум (Пр.).

ПРАСКА́ТИ, -а́скам, -аш. Вдаряти, тріскати, ляскати (Ол.).

ПРАСНУ́ТИ, -а́сну, -єш. 1. *Однокр.* до **ПРАСКА́ТИ**. Ударити плазом, ляснути, тріснути. – **Як ты пра́сну тым кый́ом!** 2. Репнути, луснути. – **Же́бы-с пра́снув!** (Пр.).

ПРАЦОВІ́ТІЙ, -а, -е. Працьовитий (Рс.).

ПРАЧКАРНЯ, -і, *жс.* Пральня (Пт.).

ПРАЧЛОВЕК, -эка, *ч.* Пралюдина, первісна людина (Пр.).

ПРЕБЫВАТИ, -ывам, -аш. Перебувати. – **Я перебу́ду г вас па́ру**
дни (Пт.).

ПРЕБЛЕЧЫ́НЯ, -я, *с.* Спідня білизна (Рс.).

ПРЕБЛЕ́ЧЫСЯ, -эчуся, -ешся. Перевдягнути спідню білизну
(Рс.).

ПРЕБО́ІНА, -ы, *жс.* Пробоїна (Ол.).

ПРЕВАЛЯ́ТИ, -алям, -яш. Дуже забруднити, заялозити (Ол.).

ПРЕВЕРТІ́ТИ, -ёрчу, -ёртиш. Просвердлити, пробуравити
(Пр.).

ПРЕВИНУ́ТИСЯ, -інуся, -ешся. Промайнути, минути, про-
йти, збігти (Ол.).

ПРЕВЛЕ́ЧЫ, -эчу, -еш. *Док. вид* до **ПРЕВЛІКА́ТИ** (Ол.).

ПРЕВЛІКА́ТИ, -ікам, -аш. 1. Протягати, всилати нитку в гол-
ку. 2. Переодягати; міняти постільну білизну (Ол.).

ПРЕВОЖЫ́НЯ, -я, *с.* Те саме, що **ПРЕВОЗЫ́НЫ** (Ол.).

ПРЕВОЗЫ́НЫ, -о́зин, *мл.* Дія за знач. **ПРЕВОЗИ́ТИ**. Пере-
везення, перевіз (Ол.).

ПРЕВОЗИ́ТИ, -о́жу, -о́зиш; *мин. час* **ПРЕ́В'ЮЗ**, **ПРЕВÉЗЛА**.
Перевозити (Ол.).

ПРЕ́ВСЯ, -і, *жс.* Присілок; зарінок (Ол.).

ПРЕГАРУВА́ТИ, -у́ю, -эш. Важко пропрацювати (Пр.).

ПРЕГЛЯ́ДАТИ, -ядам, -аш. 1. Переглядати щось, передивля-
тися (*напр.*, картини). 2. Перешукати все, перебрати всі речі (Рс.).

ПРЕГОЛОСУВА́ТИ, -у́ю, -эш. Провалити на голосуванні;
забалотувати (Ол.).

ПРЕ́ГАДА́ТИ, -адам, -аш. Переговорити, перебалакати (Ол.).

ПРЕ́ГАПІ́ТИ, -а́п'ю, -иш. Прогавити (Пр.).

ПРЕ́ГРАМОЛІ́ТИСЯ, -о́люся, -ишся. Перевалитися (Пр.).

ПРЕДАВНÉНІЙ, -а, -е. Прострочений (Ол.).

ПРЕДАВНІ́НЯ, -я, *с.* Прострочення (Ол.).

ПРЕДВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Предвічний, який існує вічно (Рс.).

ПРЕДГІ́СТО́РІЯ, -йї, *жс.* Праісторія (Пр.).

ПРЕДЕ́ШНІЙ, -я, -е. Попередній (Пр.).

ПРЕДПО́КІЙ, -о́ю, *ч.* Передпокій. ♦ **ПРЕДПОКО́Ї ВТЕ-
РА́ТИ**. Вислугуватися перед впливовими особами (Пр.).

ПРЕЖЕГНА́ТИСЯ, -эгнамся, -ашся. Перехреститися (Пр.).

ПРЕЗ

ПРЕЗ. 1. *Прийм.* Через. – *Йшов пес през óвес – и нич псóви, ни вівсóви (прислів'я)* (Ол.). 2. *Присл.* Упродовж. – *Тéля ся бéкат през ден.* **ПРЕЗ ТО.** Через те, тому (Пр.).

ПРЕЗРОЧЫСТИЙ, -а, -е. Прозорий (Пт.).

ПРЕЗРОЧЫСТІ, *присл.* Прозоро (Пт.).

ПРЕЗРОЧЫСТІСТ, -óсти, *жс.* Прозорість (Пт.).

ПРЕЙТИ, -éйду, -еш. Перейти (Пт.).

ПРЕКВІТЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу до ПРЕКВИТ-НУТИ.* Відквітлий, перекувітлий, який відцвів (Пт.).

ПРЕКВИТНУТИ, -йтну, -еш. Відцвісти (Пт.).

ПРЕКЛАДАНИЙ, -а, -е. Схрешений, перекладаний (Ол.).

ПРЕКРАЧАТИ, -а́чам, -аш. 1. Переступати. 2. Порушувати закон (Пр.).

ПРЕКРОЧЫТИ, -óчу, -ыш. *Док. вид до ПРЕКРАЧАТИ* (Пр.).

ПРЕКСТІТИСЯ, -éкшуся, -éктишся. Перехреститися (Пт.).

ПРЕЛЯНЯ, -я, *с.* Перелив, пролиття (Ол.).

ПРЕМИГНУТИ, -йгну, -еш. Промигнути, промайнути (Пр.).

ПРЕМЫКА́ТИСЯ, -ы́камся, -ашся. Пробиратися, прориватися, просочуватися (Пр.).

ПРЕМЫСЬЛІТИ, -ы́сьлю, -иш. *Док. вид до ПРЕМЫСЬЛЯТИ.* Продумати, обміркувати (Ол.).

ПРЕМЫСЬЛЯТИ, -ы́сьлям, -яш. Продумувати, всебічно обдумувати що-небудь, обмірковувати (Ол.).

ПРЕМЛИНКУВАТИ, -у́ю, -єш. Пров'язати, очистити на віяльній машині (Пт.).

ПРЕНЕЩЄСНИЙ, -а, -е. Дуже нещасливий (Пт.).

ПРЕНІЙДА, *присл.* Ніколи в житті (Рс.).

ПРЕНОСИ́НЫ, -óсин, *мн.* Переїзд на нове місце (Пт.).

ПРЕНОЧУВАТИ, -у́ю, -еш. Переночувати (Пр.).

ПРЕОБЛЄ́ЧЫ(СЯ), -éчу(ся), -еш(ся). *Док. вид до ПРЕОБЛКА́ТИ(СЯ).* Перевдягнути(ся) (Пр.).

ПРЕОБЛКА́ТИ(СЯ), -і́кам(ся), -аш(ся). Перевдягати(ся) (Пр.).

ПРЕОБРАЖЫ́НЯ, -я, *с.* Перетворення (Ол.).

ПРЕОЧА́ТИ, -óчам, -аш. Пропускати, не зауважувати (Пр.).

ПРЕОЧЫ́НЯ, -я, *с.* Недогляд, пропуск (Рс.).

ПРЕОЧЫ́ТИ, -óчу, -ыш. *Док. вид до ПРЕОЧА́ТИ.* Пропустити, не зауважити, прогавити (Пр.).

ПРЕ́ПИС, -йсу, ч. Вказівка до виконання (Ол.).

ПРЕПИСО́ВИЙ, -а, -е. Який відповідає правилам чи розпорядженню (Ол.).

ПРЕПИСО́ВО, *присл.* За правилами (Ол.).

ПРЕПЫХА́ТИ, -ыхам, -аш. Пропихати (Пт.).

ПРЕПУКЛІ́НА, -ы, *жс.* Грижа (Пр.).

ПРЕПУ́СТКА, -ы, *жс.* Перепустка (Пт.).

ПРЕРЫВА́ТИ, -ывам, -аш. Переривати (Пр.).

ПРЕРОСТА́ТИ, -остам, -аш. 1. Переростати, ставати вишим від когось. 2. Виростаючи, позбуватися якихось рис характеру (Пр.).

ПРЕСЛУХА́НЯ, -я, с. Судовий розгляд; прослухування (Рс.).

ПРЕСЛУХА́ТИ, -ухам, -аш. Вислухати ще раз, повторно, слухати (Рс.).

ПРЕСМОТРА́ТИ, -отрям, -яш. Переглядати (Ол.).

ПРЕСПА́НКА, -ы, *жс.* Покритка, жінка, яка має нешлюбну дитину (Пр.).

ПРЕСПА́ТИ, -есп'ю, -иш. Переспати, спати добре якийсь час; поспати (Рс.).

ПРЕСПА́ТИСЯ, -есп'юся, -ишся. 1. Переспатися. 2. Нагуляти нешлюбну дитину (Рс.).

ПРЕСПОВІ́ДАТИ, -ідам, -аш. Переслухати багато сповідей (Пт.).

ПРЕСТА́НОК, -нка, ч. Зупинка поїзда або іншого транспорту (Пр.).

ПРЕСТРАША́ТИ, -ашам, -аш. Лякати, страшити (Пр.).

ПРЕСТРАША́ТИСЯ, -ашамся, -ашся. Лякатися (Пр.).

ПРЕСТРАШЕ́НИЙ, -а, -е. Переляканий, настрашений (Пр.).

ПРЕСТРАШЫ́НЯ, -я, с. Переляк, страх перед кимось або чимось (Пр.).

ПРЕСТРАШЫ́ТИ, -ашу, -ыш. *Док. вид до ПРЕСТРАША́ТИ.* Перелякати, настрашити (Пр.).

ПРЕСТРИКНУ́ТИ, -йкне. Кольнути, штрикнути (про гострий колючий біль) (Пт.).

ПРЕСТУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Злочинний, протиправний. 2. Пеступний (високосний). – *Прешлий рік був преступний* (Ол.).

ПРЕСТУ́ПСТВО, -а, с. Злочин, злочинність (Ол.).

ПРЕСТУ́ПЦЯ, -і, ч. Злочинець (Ол.).

ПРЕСЬВІТЛІНЯ

ПРЕСЬВІТЛІНЯ, -я, с. Рентген, флюорографія (Св.).

ПРЕСЬМІГАТИСЯ, -ігамся, -ашся. Промчати, пронестися (Св.).

ПРЕТАК, -ака, ч. Решето для зерна (Пр.).

ПРЕТАП'ЯНИЙ, -а, -е. Перетоплений, топлений. – Претап'я-не масло (Пр.).

ПРЕТАЧАТИ, -ачам, -аш. Перекочувати (Ол.).

ПРЕТЕНЗІЯ, -ії, жс. Претензія (Пр.).

ПРЕТЛУМАЧІНЯ, -я, с. Переклад (Пт.).

ПРЕТЛУМАЧИТИ, -ачу, -ыш. Перекласти на іншу мову (Пт.).

ПРЕТО, спол. Проте; через те (Ол.).

ПРЕТОЧИТИ, -о́чу, -ыш. Док. вид до **ПРЕТАЧАТИ**. Перекотити. – Преточе́те мі то́ту бобку! (Ол.).

ПРЕЦІНЬ, спол., част. 1. Адже, адже ж, таж, але ж. 2. Проте, все-таки. – Пречи́нь він був вче́ра на робо́ті! (Ол.).

ПРЕЧИСТИТИ, -ы́щу, -ы́стиш, -ит. Док. вид до **ПРЕЧЫЩАТИ** (Пт.).

ПРЕЧЫЩАТИ, -ы́щам, -аш, -ат. 1. Прочищати; звільняти від бруду який-небудь отвір або заглиблення; робити прохідним шлях, стежку. 2. Відкашлюватися. 3. Безос. Проносити, мати понос (розлад функцій травного тракту) (Пт.).

ПРЕЧЫЩІНЯ, -я, с. Дія за знач. **ПРЕЧЫЩАТИ** (Пт.).

ПРЕШАЛІТИ, -ію, -еш. Втратити час на гулянні, забавах; розгулятися без пам'яті (Рс.).

ПРЕШВАРЦУВАТИ, -у́ю, -еш. Перевезти контрабандою через кордон (Пр.).

ПРЕШВАРЦУВАТИСЯ, -у́юся, -ешся. Пробратися незаконним способом через кордон (Пр.).

ПРЕШКАДЖАТИ, -а́джам, -аш. Перешкоджати (Рс.).

ПРЕШЛИЙ, -а, -е. Минулий. – Прешло́го ро́ку ро́сли у нас гри́би (Ол.).

ПРЕШМАРИТИ, -а́рю, -иш. Док. вид до **ПРЕШМАРЯТИ**. Перекинути (Ол.).

ПРЕШМАРЯТИ, -а́рям, -яш. Перекидати (Ол.).

ПРЕШМУЇЛЮВАТИ, -ію́ю, -еш. Те саме, що **ПРЕШВАРЦУВАТИ**. Переходити з товаром через кордон без мита (Пр.).

ПРЕШМУЇЛЮВАТИСЯ, -ію́юся, -ешся. Те саме, що **ПРЕШВАРЦУВАТИСЯ** (Пр.).

ПРЕШПЕРА́ТИ, -э́рам, -аш. Перешукати, перетрусити все (Ол.).

ПРИБЕРА́НЯ, -я, с. Прикрашання, оздоблювання, завітчування, причепурювання (Ол.).

ПРИБЕРА́ТИСЯ, -э́рамя, -ашя. Прикрашатися, гарно вдягатися, причепурюватися (Ол.).

ПРИБЫВА́ТИ, -ывам, -аш. Прибувати (прихрдити або приїжджати) (Пр.).

ПРИБЫВАЮ́ЧИЙ, -а, -е. *Діспр. акт. теп. часу* до **ПРИБЫВА́ТИ** (Пр.).

ПРИБЫ́ТЯ, -я, с. Прибуття (Пр.).

ПРИБІ́ЧИ, -іжу, -ыш. Прибігти (Пр.).

ПРИВАЛЕНСА́ТИСЯ, -э́нсамся, -ашя. Приблукатися, приволоктися, приплентатися (Пт.).

ПРИВАЛЯ́ТИ, -а́лям, -яш. Трохи забруднити (Ол.).

ПРИВЕ́ЗТИСЯ, -э́зуся, -ешся. Приїхати. – *Він ся на своїм во́зі приві́зе* (Ол.).

ПРИВЛЕ́ЧЫ, -эчу, -еш; *мин. час* **ПРИ́ВЛЮК**. Приволокти, притягти (Ол.).

ПРИВЛЕ́ЧЫСЯ, -эчуся, -ешся. Приволіктися; з'явитися звідкілясь (Ол.).

ПРИ́ВСЯ, -і, *жс.* Те саме, що **ПРЕ́ВСЯ** (Ол.).

ПРИГВАРЯ́ТИ, -а́рям, -яш. 1. Додавати своє слівце в бесіді; вживати прислів'я у розмові. 2. Зачаровувати; замовляти (Пр.).

ПРИГРА́НИЧНИЙ, -а, -е. Прикордонний. – *Приграни́чний по́яс зе́млі* (Пт.).

ПРИГА́ЛЬОПУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Прибігти; приїхати на коні галопом (Ол.).

ПРИГЛУХНУ́ТИ, -у́хну, -еш. Трохи оглухнути (Рс.).

ПРИДА́ТИСЯ, -и́дамя, -ашя. 1. Те саме, що **ПОДА́ТИСЯ**. Удатися, бути подібним. – *Ва́силь при́дався на ма́му, а А́нна ча́сто ся при́дала на ня́ня*. 2. Знадобитися, стати у пригоді (Пт.).

ПРИДВИГНУ́ТИ, -и́гну, -еш. Трохи підняти; піднявши, трохи посунути (Ол.).

ПРИДЗМУРЕ́НИЙ, -а, -е. Прижмурений (Пр.).

ПРИДЗМУРЕ́ТИСЯ, -у́рюся, -ишся. Прижмуритися (Пр.).

ПРИЗБЕРА́ТИ, -э́рам, -аш. Зібрати протягом якогось часу. – *Призбе́рав-єм си кус пі́нязи* (Ол.).

ПРИЗВЫЧАЙНЯ

ПРИЗВЫЧАЙНЯ, -я, с. Звичка (Св.).

ПРИЗЕРА́ТИСЯ, -эрамся, -ашся. Приглядатися, придивлятися (Ол.).

ПРИКРЫ́ВА, -ы, жс. Кришка, покришка, віко (Ол.).

ПРИКРЫ́ВКА, -ы, жс. Змениш. до **ПРИКРЫ́ВА** (Ол.).

ПРИКУЧА́ТИ, -учам, -аш. Присідати навпочіпки (Пр.).

ПРИКУЧНУ́ТИ, -учну, -еш. Док. вид до **ПРИКУЧА́ТИ**.

Присісти (Рс.).

ПРИЛАДІ́ТИ, -аджу, -адиш. Запрягти коней (Пр.).

ПРИЛАПА́ТИ, -апам, -аш. Док. вид до **ПРИЛАПУВА́ТИ**.

Злапати, спіймати, зловити. – **Нарешті-м го прилапав!** (Пр.).

ПРИЛАПУВА́ТИ, -ую, -єш. Лапати, ловити (Пр.).

ПРИМАХА́ТИ, -ахам, -аш. *Перен.* Швидко прибігти (Рс.).

ПРИМАШЕРУВА́ТИ, -ую, -єш. Прибути маршем (Пр.).

ПРИМДЖУРІ́ТИСЯ, -ўрюся, -ишся. Примружитися, примружити очі (Пт.).

ПРИМЕРА́ТИ З ГОЛО́ДУ. Терпіти голод, гинути від голоду (Ол.).

ПРИМІЗЕРНІ́ТИ, -ію, -єш. Трохи схуднути, змарніти (Ол.).

ПРИМУЛІ́СКО, -а, с. Намул; занесена піском або намулом частина річкового берега (Пр.).

ПРИНАГЛЯ́ТИ, -аглям, -яш. Квапити, приспішувати (Ол.).

ПРИНЁ́СТИ, -ёсу, -еш. 1. Принести. 2. Народити. – **Кобы́ла бы́ла жере́бна і принёсла нам га́ча** (Ол.).

ПРИОБЛЕ́ЧІ́НЯ, -я, с. Спідня білизна (Пт.).

ПРИОБЛЕ́ЧЫ́СЯ, -эчуся, -ешся; *мин. час* **ПРИО́БЛЮКСЯ**.

Док. вид до **ПРИОБЛІКА́ТИСЯ**. Надбати собі багато одягу; прибратися, вибзиратися (Пт.).

ПРИОБЛІКА́ТИСЯ, -ікамся, -ашся. Вибзируватися, прибиратися (Пт.).

ПРИОБРІ́ТИ, -ію, -єш. Придбати (Ол.).

ПРИОБУВА́ТИ, -ўвам, -аш. Набувати собі нове взуття; взувати щось нове (Пр.).

ПРИОБУ́ТИ, -ую, -єш. Док. вид до **ПРИОБУВА́ТИ** (Пр.).

ПРИОБУ́ТИЙ, -а, -е. Взутий у нове, добротне взуття (Пр.).

ПРИОДІ́ВА, -ы, жс. Одяг, убрання (Ол.).

ПРИОДІВА́ТИ, -івам, -аш. Модно одягати, причепурювати когось (Ол.).

ПРИОДІВА́ТИСЯ, -і́вамся, -ашся. Набувати новий одяг, причепурюватися (Рс.).

ПРИОДІ́ВОК, -вка, ч. Те саме, що **ПРИОДІ́ВА** (Ол.).

ПРИОДІ́ТИЙ, -а, -е. Визбираний, добре одягнений (Пр.).

ПРИОДІ́ТИСЯ, -і́юся, -ешся. Док. вид до **ПРИОДІВА́ТИСЯ**. Визбиратися, причепуритися (Пр.).

ПРИПАДКО́ВІСТ, -óсти, жс. Випадок (Рс.).

ПРИПАСУВА́НИЙ, -а, -е. Припасований; прилаштований відповідно до розміру й форми (Св.).

ПРИПЕРА́ТИ, -éрам, -аш. 1. Припирати, класти підпору до чогось. 2. *Перен.* Ставити когось у безвихідне становище (Пр.).

ПРИПЕ́ЧЫ, -éчу, -еш, -е. Припекти (Пр.).

ПРИПКА́НКА, -ы, жс. Грінка, присмажена скибка хліба (Пр.).

ПРИПЛО́ДОК, -дка, ч. 1. Приплід, молоді або недавно народжені свійські тварини. 2. *Перен.* Байстрия, позашлюбна дитина (Рс.).

ПРИПЛОШЫ́СТИЙ, -а, -е. Менш вартісний, гірший; поганенький. – **Жы́то приплóшы́сте**, кед дуже в нім намéлю (Ол.).

ПРИПЛЯ́НТА́ТИСЯ, -я́нтамся, -ашся. Приплентатися, приблукати, прибути до когось непростеним. – **Припля́нтав ся** якісь чужак на весі́ля, хо́ч ніхто го ту не про́сив (Пт.).

ПРИПОВІ́ДАНКА, -ы, жс. Прислів'я, приказка (Рс.).

ПРИПОВІ́ДАТИ, -і́дам, -аш. Вставляти в розмову жартівливі слова, анекдоти, приказки (Пр.).

ПРИПОДОБА́ТИ, -óбам, -аш. Уподобати, сподобати. – **Приподóбав си** Фе́цьо шолтисóву дівку (Пн.).

ПРИПОЖЫ́ЧЫТИ, -ы́чу, -ыш. Позичити чогось трохи, взяти ще більшу позику (Св.).

ПРИПОМИ́НАТИ, -і́нам, -аш. Нагадувати, пригадувати (Рс.).

ПРИПОМНІ́НЯ, -я, с. Нагадування (Ол.).

ПРИПОМНУ́ТИ, -óмну, -еш. Док. вид до **ПРИПОМИ́НАТИ**. Згадати, пригадати; нагадати. – **Припо́мни ми то́то за́ран** (Ол.).

ПРИ́ПОН, -óна, ч. Припін, прив'язь; довгий ланцюг. – **Кін ся па́се на припо́ні** (Пт.).

ПРИПРАЖА́ТИ, -а́жам, -аш. Підсмажувати (Ол.).

ПРИПРАЖЫ́ТИ, -а́жу, -ыш. Док. вид до **ПРИПРАЖА́ТИ**. Підсмажити (Ол.).

ПРИПРОВАДЖІНЯ

ПРИПРОВАДЖІНЯ, -я, с. Допровадження, доведення до певного місця (Пт.).

ПРИПРУТИТИ, -учу, -утиш. Закріпити деревину до задньої частини воза або закріпити розвору до деревини за допомогою ланцюгів і завоїни (Пр.).

ПРИРІЧЫ, -ічу, -еш. Док. вид до **ПРИРІКАТИ**. Пообіцяти (Ол.).

ПРИРІКАТИ, -ікам, -аш. Обіцяти (Ол.).

ПРИРОДЖІНЯ, -я, с. Статеві органи людини (Св.).

ПРИРУБИТИСЯ, -убится. Зарубцюватися. – **Рана ся юж кус прирубйва** (Пт.).

ПРИРУМ'ЯНИТИ, -янит. Підрум'янити (Св.).

ПРИРУЧІНЯ, -я, с. Приручення (Пт.).

ПРИСИЛІТИ, -ілю, -иш. Док. вид до **ПРИСИЛЯТИ** (Пт.).

ПРИСИЛЯТИ, -ілям, -яш. Прив'язувати; приєднувати за допомогою сильця, петлі (Пт.).

ПРИСІЧЫ, -ічу, -еш. Обрубати, присікти (Пр.).

ПРИСКАВКА, -ы, ж. Спринцівка (Ол.).

ПРИСМЕРКОМ, присл. У сутінках, присмерки (Пр.).

ПРИСМОТРИТИСЯ, -отрюся, -ишся. Док. вид до **ПРИСМОТРЮВАТИСЯ**. Придивитися (Ол.).

ПРИСМОТРЮВАТИСЯ, -ююся, -ешся. Придивлятися, приглядатися (Ол.).

ПРИСМОТРЯТИ, -отрям, -яш. Доглядати хворого або дитину (Пр.).

ПРИСПА́НКА, -ы, ж. Те саме, що **ПРЕСПА́НКА** (Пр.).

ПРИСПАТИСЯ, -ісплюся, -іспишся. Нагуляти нешлюбну дитину (Ол.).

ПРИСТАВА́ТИ, -авам, -аш. 1. Приймакувати, оженившись, іти в прийми. 2. Достигати (Пт.).

ПРИСТА́ЛИЙ, -а, -е. Дієпр. акт. мин. часу до **ПРИСТА́ТИ**. Достиглий (Пт.).

ПРИСТА́ТИ, -аю, -еш. 1. Пристати, втомитися. 2. Достигнути. – **Ярець юж мав бы пристати** (Пт.).

ПРИСТРА́СНИЙ, -а, -е. Пристрасний, бурхливий, нестримний у виявленні почуттів (Пр.).

ПРИСЬВАТИ́ТИ, -а́чу, -а́тиш. Док. вид до **ПРИСЬВА́ЧУВА́ТИ**. Присвятити, призначити що-небудь у дар комусь (Пр.).

ПРИСЬВАЧЕНІЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ПРИСЬВАТИТИ*. Присвячений (Пр.).

ПРИСЬВАЧУВАТИ, -ю, -єш. Присвячувати (Пр.).

ПРИТЕЧЫ, -ече. 1. Притекти. 2. Протекти, пропустити рідину (Пр.).

ПРИТОВЧЫ, -овчу, -єш. Притовкти (Пр.).

ПРИХМЕЛІТИСЯ, -елится. Пропалитися; почати досягати (про зерно) (Ол.).

ПРИЧА, -ы, *жс.* Нари, збиті дошки для спання (Ол.).

ПРИЧЫНА, -ы, *жс.* 1. Сіни біля стайні; присінок. 2. Причина, обґрунтована дія, привід для яких-небудь вчинків (Пр.).

ПРИЧЫНЯТИ, -ыням, -яш. 1. Заподіювати, чинити. 2. Додавати, збільшувати. – *Причынте мі пару грушок до того, што-м купила* (Ол.).

ПРИЧЫПЕНІЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ПРИЧЫП'ЯТИ*. Причеплений (Пт.).

ПРИЧЫПІНЯ, -я, *с.* Причеплення (Пт.).

ПРИЧЫПКА, -ы, *жс.* Причіпка; докір, зауваження, зроблені без достатніх підстав (Пт.).

ПРИЧЫП'ЯТИ, -ып'ям, -яш. Причіпляти, підвішувати або прикріплювати до чого-небудь (Пт.).

ПРИШВЕНДАТИСЯ, -єндамся, -ашся. Приволоктися, пришвендяти, приплентатися (Рс.).

ПРИШЫКУВАТИ, -ю, -єш. Приготувати що-небудь (Ол.).

ПРИШЛИЙ, -а, -е. Майбутній, прийдешній. – *Якы то будут тогы пришли роки?* (Пн.).

ПРИШЛИСТ, -ости, *жс.* Майбутнє (Рс.).

ПРИШПАНУВАТИ, -ю, -єш. Натягнути, напнути, закріпити (Рс.).

ПРИШРУБУВАТИ, -ю, -єш. Пригвинтити (Ол.).

ПРИЩАТИ, -йщыт. Шипіти. – *Сухий ядловец кед горит, то прищыт* (Ол.).

ПРИЩЕП, -епа, *ч.* Прищепи, прищеплене деревце (Пр.).

ПРИЩЫПІТИ, -ып'ю, -иш. *Док. вид до ПРИЩЫП'ЯТИ* (Ол.).

ПРИЩЫП'ЯТИ, -ып'ям, -яш. 1. Прищеплювати, пересаджувати пагін або бруньку одного дерева на інше. 2. *Мед.* Робити щеплення від хвороби (Ол.).

ПРИБУВАТИ

ПРИБУВАТИ, -ую, -єш. Пробувати; випробовувати придатність до чогось, перевіряти стан (Пт.).

ПРІМА, *невідм.* Першокласний, відмінний, вартісний (Рс.).

ПРОБАНТ, -анта, ч. 1. Новачок у челядничій майстерні або в монастирі. 2. Бувалець, досвідчена життєм людина (Пр.).

ПРОБАНТНИЙ, -а, -е. Пробний (Ол.).

ПРОБАТУРІТИСЯ, -ўрюся, -ишся. Прокинутися (Ол.).

ПРОВІАНТ, -янту, ч. Провіант, запас продуктів, харчів (Пр.).

ПРОГІБЦІЯ, -ії, *жс.* Заборона вживання спиртного (Пр.).

ПРОДАЙ, *невідм.* Продаж. – **Що маєте на продаж?** (Ол.).

ПРОДІРАВЛЕНИЙ, -а, -е. Продіравлений (Рс.).

ПРОДОБАНИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ПРОДОБАТИ.* Продовбаний (Пр.).

ПРОДОБАТИ, -обам, -аш. Продовбати, зробити дірку (Пр.).

ПРОДРАПАТИ, -апам, -аш. *Док. вид до ПРОДРАПУВАТИ.* Продряпати, залишити на чомусь подряпини (Пр.).

ПРОДРАПАТИСЯ, -апамся, -ашся. *Док. вид до ПРОДРАПУВАТИСЯ.* Продряпатися, заледве пробратися (Пр.).

ПРОДРАПУВАТИ, -ую, -єш. Продряпувати (Пр.).

ПРОДРАПУВАТИСЯ, -уюся, -єшся. Продряпуватися, пробиратися з труднощами через що-небудь (Пр.).

ПРОДРИМАТИ, -ймам, -аш. Продримати (Пр.).

ПРОДРИМАТИСЯ, -ймамся, -ашся. Трохи подримати (Пр.).

ПРОЄКТАНТА, -ы, ч. Проектант, людина, що розробляє або захищає проект (Пт.).

ПРОЖУВАНИЙ, -а, -е. Прожований, розім'ятий у роті (Пт.).

ПРОЗЫВАНИЙ, -а, -е. Прозиваний, названий влучним прізвиськом (Пр.).

ПРОІРДЖАВЕНИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу до ПРОІРДЖАВИТИ* (Рс.).

ПРОІРДЖАВИТИ, -іє. Проіржавіти (Рс.).

ПРОКОС, -осу, ч. Викошена смуга трави або збіжжя (Пт.).

ПРОЛАЙДАЧІТИ, -ачу, -ыш. Промарнотратити (Ол.).

ПРОЛУБ, -ўби, *жс.* Ополонка (Ол.).

ПРОМАРНІТИ, -ію, -єш. Промарнувати, протринькати (Пр.).

ПРОМАЦЯТИ, -ацям, -яш. Промациати, перевірити на дотик (Рс.).

ПРОМЕНІТИ, -єнит. Променіти, випромінювати блиск (Пт.).

ПРОМІН, -єня, ч. Промінь (Пр.).

ПРОМÓВЕЦ, -óвця, ч. Промовець, оратор (Пт.).

ПРОНД, -у, ч. Електричний струм (Рс.).

ПРОНЕВІРСТВО, -а, с. Марнотратство (Ол.).

ПРОНЕВІРЯТИ, -ірям, -яш. Марнувати, несвідомо нищити (Ол.).

ПРОПАСТ, -асти, жс. 1. Прірва, провалля. – **Бáран впав у про́паст** и там **про́пав**. 2. Руїна, втрата. 3. *Перен.* Дуже багато, велика кількість чогось. – **Назбéрав він то́го шма́тя про́паст** (Пт.).

ПРОПЕ́ЧЫ, -эчу, -еш; *мин. час* **ПРО́П'ЮК**. Пропекти, сильно нагріти; зробити отвір променем або чимось розпеченим (Пр.).

ПРОПІНА́ЦІЯ, -ії, жс. Пропінація, право на державний продаж горілки в Польщі; право мати шинок (Ол.).

ПРОПОРЦІ́Я, -ії, жс. Пропорція, співвідношення частин цілого між собою (Рс.).

ПРОПУКЛІ́НА, -ы, жс. Те саме, що **ПРЕПУКЛІ́НА** (Пр.).

ПРОПУ́КЛІСТ, -óсти, жс. Щілина (Пр.).

ПРОРЕ́ЧЫ, -эчу, -еш; *мин. час* **ПРО́РЮК**. 1. Вимовити, проєкти. 2. Передбачити що-небудь (Ол.).

ПРОРУБЕ́НИЙ, -а, -е. Підшитий рубцем (Св.).

ПРОСПЕРУВА́ТИ, -юю, -еш. Щасливо розвиватися, щастити (Св.).

ПРОСТЕРЕ́ЧЫ, -эжу, -еш. Стерегти якийсь час (Пр.).

ПРОСТІ́ЦЬКО, *присл.* Простісінько. – **Прості́цько го́рі па-совискáми** (Ол.).

ПРОСЬМІ́ГНУ́ТИСЯ, -ігнуся, -ешся. Промайнути, пронестися (Св.).

ПРОТЕ́ЧЫ, -эче. Просочитися, протекти через щось (Пт.).

ПРОТІ́ВНО, *присл.* Навпаки (Ол.).

ПРО́ТО, *спол.* Через це (Ол.).

ПРОТРЕЗВІ́ТИ, -ію, -еш. Протверезіти (Рс.).

ПРОТЯ́ТИ, прóтну, -еш. *Перен.* Вставити недоречне слово в мову співрозмовника (Ол.).

ПРОФЛЯ́НДРУВА́ТИ, -юю, -еш. Прогуляти, пропити все добро (Ол.).

ПРОХОДЖЫ́НЯ, -я, с. Проходження (Рс.).

ПРО́ЦА, -ы, жс. Праща, ручний пристрій для кидання камнів на далеку відстань (Ол.).

ПРОЧЕРЯТИ

ПРОЧЕРЯТИ, -эрям, -яш. Проміняти, обміняти (Пр.).

ПРОЧЫРЯТИ, -ырям, -яш. Те саме, що **ПРОЧЕРЯТИ** (Ол.).

ПРОШАСТАТИ, -астам, -аш. Змарнувати, розпустити, прогуляти (Пн.).

ПРУЖНЯЧЫНЯ, -я, с. Дія за знач. **ПРУЖНЯЧЫТИ** (Ол.).

ПРУЖНЯЧЫСКО, -а, ч. Нероба, ледацюга (Ол.).

ПРУЖНЯЧЫТИ, -ячу, -ыш. Ледарювати, байдикувати; робити когось ледарем, привчати до бездіяльного життя (Ол.).

ПРУЧ, присл. Крім, опріч (Пт.).

ПРЯДЖА, -ы, жс. Прядиво, нитки, зсукані з льону, конопель, вовни (Пр.).

ПРЯДЖЫНЯ, -я, с. Прядіння, процес сукання ниток (Пр.).

ПРЯТАНИНА, -ы, жс. 1. Прибирання. 2. Ховання, переходування (Ол.).

ПРЯТАТИ, прятам, -аш, -ат (-ячу, -еш, -е). 1. Прибирати, класти на місце. 2. Ховати, таїти щось (Пт.).

ПСИК, -а, ч. Песик (Ол.).

ПСИКАТИ, псікам, -аш. Сичати (Ол.).

ПСИКНУТИ, псікну, -еш. *Однокр.* до **ПСИКАТИ** (Ол.).

ПСЙСКО, -а, ч. Псисько, собацюра, поганий або великий пес; собака, якого жаліють, бідолашний пес (Рс.).

ПСИТИСЯ, псішся, -йтся. Погіршуватися, втрачати на вартості, сходити на пси (Ол.).

ПСІЙ, -я, -е. 1. Собачий, псячий. 2. *Перен.* Песій, препоганий. – Пся погода гнєска буде! (Пт.). **ПСЕ МОЛÓКО**, псьóго молóка, с. Чистотіл (Пр.). ♦ **ПСЯКОСТЬ (ПСЯКОСЦЬ)**. *Лайл., знев.* Пся кістка (про людину) (Ол.). ♦ **ПСЯ КРОВ (ПСЯ Ю́ХА)**. *Лайл., знев.* Псяча кров (про людину) (Пн.). ♦ **ПСЯМА́ТИ (ПСЯМАТЬ)**. *Лайл., знев.* Псяча мати. – Псяма́ти бы ты взя́ла, нечесті́вче! (Пр.).

ПСІК! Вигук, яким відганяють кота (Ол.).

ПСÓТА, -ы, жс. 1. Пустощі, витівки; грубі жарти. 2. Сльота, негода (Ол.).

ПСОТИТИ, псо́чу, -óтиш. Робити комусь прикроші, насміхатися з когось; пустувати, бешкетувати (Пт.).

ПСОТЛИВИЙ, -а, -е. Пустотливий, легковажний (Ол.).

ПСÓТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ПСОТЛИВИЙ** (Пт.).

ПСÓТНИК, -і́ка, ч. Пустун, бешкетник (Ол.).

ПСОТНІЦЯ, -і, *жс.* Жін. до **ПСОТНИК** (Ол.).

ПСОТНІСЬ, -іся, *ч.* *Змениш.-пестл.* до **ПСОТНИК** (Ол.).

ПСТ! *виг.* Те! Цить! (Ол.).

ПСТРУГ, -уга, *ч.* Форель (Пр.).

ПСУ́БРАТ, -áта, *ч.* *Лайл., знев.* Песій брат, негідник, нечес-
тивець (Пр.).

ПСУ́ТИ, псу́ю, -еш. Псувати (Пр.).

ПСУ́ТИСЯ, псу́єшся, -еся. Псуватися, ставати непридатним
для користування чи вживання; робитися неприємним, поганим;
погіршуватися (Пр.).

ПСУ́ТЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ПСУ́ТИ**. Псування (Пр.).

ПСЮ́РКА, -ы, *жс.* 1. Фрукт із дикого, нещепленого дерева.
2. Неїстівний гриб (Пн.).

ПСЯ, пся́ти, *с.* Щеня, цуценя, собача (Ол.).

ПСЯ́ТКО, -а, *с.* *Змениш.-пестл.* до **ПСЯ**. Цуценятко, щенятко,
собачатко (Пт.).

ПТА́СІЙ, -я, -є. Пташиний (Ол.).

ПТА́ША. 1. -áти, *с.* Пташеня. 2. -а, *с.* *Збірн.* Птаство (Ол.).

ПТАШЫ́В'Я, -я, *с.* Птаство, птиця. – В лісі по́вно rozmaї́то́го
пташы́в'я (Ол.).

ПУ́ГА, -ы, *жс.* Пужално, ручка батога. – Быч ся скла́дат з пу́гы
і шмига́ря (Пр.).

ПУ́ГАР, -áря, *ч.* Келих, чара для вина або пива (Пр.).

ПУГА́РИК, -йка, *ч.* Келишок, чарка для горілки. – Да́йте нам
по пуга́ріку палю́нки (Пр.).

ПУГІ́ЛЯРЕС, -éса, *ч.* Гаманець (Ол.).

ПУД, -а, *ч.* Страх, ляк. – Ци не маш пу́да? (Ол.).

ПУДЕ́ВКО, -а, *с.* Коробка (Рс.).

ПУ́ДЛО, -а, *с.* Короб, картонка, скринька (Пт.).

ПУ́ЗОН, -óну, *ч.* Духовий музичний інструмент; вид труби,
що складається із двох частин (Пр.).

ПУКА́ВКА, -ы, *жс.* Хлопавка. – Ма́м пукáвку з бзі́ку (Ол.).

ПУКЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Випуклий (Пт.).

ПУКНУ́ТИЙ, -а, -е. Тріснутий, із тріщиною (Ол.).

ПУЛЯ́РЕС, -éса, *ч.* Те саме, що **ПУГІ́ЛЯРЕС** (Пр.).

ПУ́ЛЬКА, -ы, *жс.* Індичка (Св.).

ПУ́ЛЬЧА, -áти, *с.* Індичатко, пташеня індика (Св.).

ПУ́ПІРЬ, -йря, *ч.* Родимка (Ол.).

ПУПОК

- ПУ́ПОК**, -пка, ч. Пуп, круглий рубець у центрі живота (Пр.).
- ПУ́ПРИК**, -йка, ч. Курячий шлунок (Ол.).
- ПУРХА́ВКА**, -ы, жс. Гриб-дошовик (Пр.).
- ПУ́СТАК**, -а́ка, ч. Цілина, ніколи не оране поле (Св.).
- ПУСТАТИ́НЯ**, -і, жс. Пустеля (Ол.).
- ПУСТОТНИ́ЦЯ**, -і, жс. Легковажна жінка (Пт.).
- ПУТ**, -я, ч. Путь, дорога, шлях. – **Я піду тым пúтьом, а ты та́мтым** (Пр.).
- ПУ́ЦИР**, -йра, ч. Чистильник, деншик; ад'ютант у війську (Ол.).
- ПУЦУВА́ТИ**, -ую, -єш. Чистити, добре мити (Пр.).
- ПУЦУВА́ТИЙ**, -а, -е. Повнолиций, повновидий (Ол.).
- ПУ́ЧА**, -а, *мн.* Бруньки. – **Пу́ча пукáют** (Ол.).
- ПУЧЫ́ТИСЯ**, пúчышся, -ытсья. Набундючуватися (Ол.).
- ПУЧНИ́ТИ**, -іє. Набрякати, бубнявіти (Пр.).
- ПУЩА́НЯ**, -я, с. Остання неділя М'ясниць перед Великим постом (Пт.).
- ПУЩА́ТИ**, пúщам, -аш. Впускати досередини. – **Не будéме ні́кого пу́щати до хыж** (Пт.).
- ПЧЕ́ЛЯР**, -я́ра, ч. Бджоляр, пасічник, власник пасіки (Пр.).
- ПЧО́ЛА**, -ы, жс. Бджола (Рс.).
- ПШТЫКА́ТИ**, -ы́кам, -аш. Давати щигля (Пн.).
- ПШТЫКНУ́ТИ**, -ы́кну, -єш. *Однокр.* до **ПШТЫКА́ТИ** (Пн.).
- ПШТЫ́ЧОК**, -чка, ч. Щиголь, удар зігнутих пальцем у чоло (Пр.).
- ПШЦЬНИ́ЦТВО**, -а, с. Бджільництво (Рс.).
- ПЩО́ЛА**, -ы, жс. Те саме, що **ПЧО́ЛА** (Пр.).
- ПЩО́ЛЯР**, -я́ра, ч. Те саме, що **ПЧЕ́ЛЯР** (Ол.).
- П'Ю́РНИК**, -йка, ч. Пенал, коробка для шкільного приладдя (Пр.).
- П'Я́СТУК**, -у́ка, ч. П'ястук, кулак (Пр.).
- П'Я́СТУ́ЧОК**, -чка, ч. *Змени.* до **П'Я́СТУК**. Кулачок (Пр.).
- П'Я́Т**, п'яти, *числ.* П'ять (Пр.).
- П'Я́ТКА**, -ы, жс. 1. П'ятірка, банкнота з цифрою «5». 2. *Змени.* - *пестл.* П'ята у дитини (Пр.).
- П'Я́ТНА́ДЦЕТ**, -е́ти, *числ.* П'ятнадцять (Пр.).
- П'Я́ТНА́ДЦЕ́ТИЙ**, -а, -е. П'ятнадцятий (Пр.).
-

Р

РАБА́РБАР, -áру, ч. Ревінь (Пр.).

РАБІВНИ́ЦТВО, -а, с. Грабіж, грабіжництво (Рс.).

РАБКА́ЙЛО, -а, с. Тріскачка, торохкало, калатальце (Ол.).

РАБУВА́ТИ, -ую, -єш. Грабувати (Рс.).

РАБУЛІ́СТА, -ы, ч. Правовий крутій; той, хто тлумачить закони і права на свою користь (Пр.).

РАБУНКО́ВИЙ, -а, -е. Грабіжницький (Пр.).

РАБУ́НОК, -нку, ч. Грабунок (Пр.).

РА́БУСЬ, -ўся, ч. Грабіжник (Ол.).

РАБУ́СЬНИК, -їка, ч. Те саме, що **РА́БУСЬ** (Ол.).

РАДЛІ́ТИ, -юю, -єш. Переорювати впоперек зорану плугом ниву (Пр.).

РА́ДЦА, -і, ч. 1. Член ради виконкому або суду. 2. Чемна форма звертання до службовців. – **Помóжте мі, ра́дцо, в тій справі** (Рс.).

РАЗ: ДРУ́ГИЙ РАЗ. Вдруге. **ДРУ́ГИМ РА́ЗОМ**. Іншим разом (Ол.).

РАЙБА́ЧКА, -ы, ж. Дошка для прання (Пт.).

РА́ЙГРАС, -áсу, ч. Газонна трава (Св.).

РА́ЙЗА, -ы, ж. Мандрівка ремісничої челяді; подорож (Пт.).

РА́МАК, -áка, ч. Рубель, ребриста частина маглівниці (Пр.).

РА́МПА, -ы, ж. 1. Залізничний під'їзд, поміст для вантаження товарів у вагони і розвантаження. 2. Шлагбаум. (Ол.).

РА́НГА, -ы, ж. Ранг; звання, ступінь ієрархії в уряді, установах, війську (Пр.).

РА́НІЦЬКО, присл. Ранесенько (Пт.).

РА́НТКА, -ы, ж. Рандеву, зустріч закоханих; зустріч за домовленістю (Пр.).

РАНТО́ВИЙ, -а, -е. Крайній (Рс.).

РА́ПА, -ы, ж. Суконка (Ол.).

РАПА́ВИЙ, -а, -е. Шорсткий, нерівний, негладкий (Ол.).

РАПКА́ТИ, ра́пкаш, -ат. Те саме, що **РАПЧА́ТИ** (Пт.).

РА́ПТУС, -уса, ч. Запальна, невірноважена людина, яка не продумує своїх вчинків (Ол.).

РАПЧА́ТИ

РАПЧА́ТИ, ра́пчыш, -ыт. Кричати, репетувати (про жаб). – **Жа́бы ра́пчут ці́лу ніч** (Ол.).

РАРІ́ТАС, -áсу, ч. Раритет, рідкість, особливість (Пр.).

РА́ТА, -ы, жс. Часткова плата; частина боргу (Ол.).

РАТА́МИ, присл. На виплат (Ол.).

РАТІ́ВНИК, -й́ка, ч. Рятівник (Пр.).

РАТУВА́ТИ, -у́ю, -эш. Рятувати (Пр.).

РАТУ́НОК, -нку, ч. Порятунок (Пр.).

РА́ТУШ, -у́ша, ч. Ратуша, будинок міської ради у центрі міста (Пт.).

РАФІ́НЕРІ́Я, -й́ї, жс. Фабрика, де очищають нафтові або інші природні продукти від хімікатів (Пр.).

РА́ЦЯК, -я́ка, ч. Людина з кривими ногами (Пт.).

РА́ЦЯТИЙ, -а, -е. Кривоногий, клишоногий (Пт.).

РА́ЧАР, -áра, ч. Продавець раків; любитель раків (Рс.).

РАЧЫ́ТИ, ра́чу, -ыш. Зволити, дозволити, веліти. – **Што ра́чы́те пові́сти наро́ду, ра́дцо?** (Рс.).

РА́ЧКЫ, -і́в, мн. Затички (цвяхи) для забезпечення капсули на осі під час їзди, запобіжники (Рс.).

РА́ШПЕЛЬ, -пля, ч. Рашпіль для деревини (Ол.).

РАШПЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -эш. Рівняти рашпілем (Пр.).

РА́ШПЛЯ, -і́, жс. Те саме, що **РА́ШПЕЛЬ** (Ол.).

РДЖА, -ы, жс. Іржа (Ол.).

РЕБРА́ЧКА, -ы, жс. Те саме, що **РА́МАК** (Ол.).

РЕВІ́ДУВА́ТИ, -у́ю, -эш. Обшукувати, трусити (Ол.).

РЕ́ВІР, -і́ру, ч. Округа, діляниця, ділянка: **ЛІСО́ВИЙ РЕ́ВІР**. Ділянка лісу, що належить одному власникові й залишається під його наглядом (Рс.).

РЕВКНУ́ТИ(СЯ), ре́вкне (ся). Відригнути(ся). – **Як мі ся ре́вкло, то мі ся ле́кше зробі́ло** (Пт.).

РЕ́ВНІ, присл. Ревно, широко, самовіддано (Св.).

РЕ́В'Я, -ї́, жс. Перегляд військ; військовий парад (Пр.).

РЕГІ́МЕНТ, -э́нту, ч. Полк кінноти (Св.).

РЕГУ́ЛА, -ы, жс. Правило, закон, порядок, розпорядок (Рс.).

РЕГУЛЯ́МІН, -і́ну, ч. Регламент (Пр.).

РЕДУ́ТА, -ы, жс. Редут, замкнуте з чотирьох боків польове оборонне укріплення (Пр.).

РЕ́ДЬКВА, -ы, жс. Редиска (Пр.).

РЕЗЕРВА, -и, *жс*. Резерв, запас (Пр.).

РЕЗЕРВІСТА, -и, *ч*. Солдат запасу (Пр.).

РЕЗЕРВУВАНИЙ, -а, -е. Резервний; захований на випадок потреби (Пр.).

РЕЗИНАЦІЯ, -ії, *жс*. Відмова від чогось (Ол.).

РЕЗИГНУВАТИ, -ую, -еш. Відмовлятися (Ол.).

РЕЙТА, -и, *ч*. Віл коричневої масті (Ол.).

РЕНТА, -и, *жс*. 1. Пенсія. – **Пішов на ренту**. 2. Рента, регулярний прибуток від капіталу або землі, який одержують власники. – **З його ренту утримується ціла родина** (Пр.).

РЕПЕРАЦІЯ, -ії, *жс*. Направа, ремонт (Пр.).

РЕПЕРУВАТИ, -ую, -еш. Справляти, поправляти (Пр.).

РЕПЕТА, -и, *жс*. Повторення; добавка до порції (Ол.).

РЕСТАВРАЦІЯ, -ії, *жс*. 1. Реставрація; відбудова, відновлення (споруди, машини тощо). 2. Ресторан. – **Чловек як добрі зголодніс, то лєтит до реставрації** (Пр.).

РЕФЛЕКТУВАТИ, -ую, -еш. Мати щось на увазі; вживати заходів для досягнення мети; погоджуватися на щось. – **Мій внук рефлектє на посаду лісничого** (Пр.).

РЕХТ, -у, *ч*. Правда, рація. – **Маш рехт, же не п'єш!** (Пн.).

РЕЦЕПИС, -йсу, *ч*. 1. Квитанція про одержання чого-небудь. 2. Запис-вказівка про вживання кормів (Пр.).

РЕЦЕПКА, -и, *жс*. Рецепт (Пт.).

РИВАЛІЗАЦІЯ, -ії, *жс*. Суперництво, конкуренція (Пр.).

РИВАЛІЗУВАТИ, -ую, -еш. Змагатися за руку дівчини, бути в ролі суперника (Пр.).

РІВАЛЬ, -аля, *ч*. Суперник, конкурент (Пр.).

РІГЕЛЬ, -гля, *ч*. 1. Одна з кількох горизонтальних перекладин між стовпами стіни. 2. Засув у замку (Ол.).

РИГЛЮВАТИ, -юю, -еш. Зачиняти на засув (Ол.).

РИЗАНКА, -и, *жс*. Локшина (Ол.).

РИЗІКАНТ, -анта, *ч*. Смілива людина, яка йде на ризик (Пр.).

РИЗІКО, -а, *с*. Ризик (Пт.).

РІНСКІ, -ых, *мн*. Ринські, гроші в Австро-Угорській імперії (Пн.).

РІСІК, -іка, *ч*. Грифель (Ол.).

РІСКАЛЬ, -аля, *ч*. Рискаль, лопата для глибокого копання землі (Пт.).

РИСОВНИК

- РИСОВНИК**, -йка, ч. Художник, ілюстратор (Пр.).
- РИСУВАНИЙ**, -а, -е. Мальований (Рс.).
- РИЦІНУС**, -уса, ч. Ричина, касторова олія (Пт.).
- РИШАДА**, -ы, жс. Рокіровка, шаховий хід, при якому переміщують короля через туру (Пр.).
- РЫБАР**, -аря, ч. Рибалка (Ол.).
- РЫБЕЛЬ**, -бля, ч. Морська чайка. – Два **рыблі** лётят (Пр.).
- РЫБНЕ**, -ого, с. Податок за право ловити рибу (Пр.).
- РЫБОЇД**, -іда, ч. Рибоїд (той, хто харчується лише рибою). – Сіямскы кóты – то **рыбоїды**, бо **жрут** лем **рыбу** (Рс.).
- РЫБОЛІВКА**, -ы, жс. Морська ластівка, чайка (Св.).
- РЫБОРІВКА**, -ы, жс. Те саме, що **РЫБОЛІВКА** (Св.).
- РЫБОЧКА**, -ы, жс. *Змениш.-пестл.* Рибонька (Св.).
- РЫБ'ЯТКО**, -а, с. *Змениш.-пестл.* Рибенятко (Ол.).
- РЫГАТИ**, рыгаш, -ат. Блювати (Ол.).
- РЫЙ**, рыя, ч. 1. Гостроноса морда у деяких ссавців. 2. *Знев.* Рило (про обличчя людини) (Пр.).
- РЫНКА**, -ы, жс. 1. Чавунна посудина на чотирьох ніжках для кип'ятіння молока. 2. Сковорода (Пт.).
- РЫННА**, -ы, жс. Ринва, труба, якою стікає вода з даху (Рс.).
- РЫНОЧКА**, -ы, жс. *Змениш.* Сковорідка (Ол.).
- РЫХЛО**, присл. Швидко (Пт.).
- РЫЯЧОК**, -чка, ч. Рильце. – **Закрутиш** **рыячки** (Ол.).
- РІВНИК**, -йка, ч. Екватор, уявна лінія, що проходить на рівній відстані від обох полюсів (Пр.).
- РІВНОБАРВНИЙ**, -а, -е. Одноколірний, однотонний (Пт.).
- РІВНОЛЁГЛИЙ**, -а, -е. Паралельний (Ол.).
- РІВНОЛЁГЛО**, присл. Паралельно (Ол.).
- РІВНОЛЁЖНИК**, -йка, ч. Паралель (Пр.).
- РІЖНО**, присл. Неоднаково, по-різному (Пр.).
- РІЖНОРА́КЫЙ** (КІ), -а, -е. Різноманітний (Ол.).
- РІЗАВКА**, -ы, жс. Біль у животі. – **Різа́вка** **м'я** **рі́же** в **середіні** (Ол.).
- РІЗАК**, -ака, ч. Гострий інструмент для різання чогось (Пт.).
- РІЗАНКА**, -ы, жс. Те саме, що **РИЗАНКА** (Рс.).
- РІЗНИЦТВО**, -а, с. Ремесло різника; торгівля м'ясом (Пр.).
- РІЗНЯ**, -і, жс. 1. Бойня, місце або будівля, де ріжуть худобу. 2. Різня, масове вбивство людей (Пр.).

РІЗОВІНЬНИ, -овин, *мн.* Тирса (Ол.).

РОБЛІНЯ, -я, *с.* Виготовлення (Пр.).

РОБОТИЗНА, -и, *ж.* Праця, обсяг якої визначено наперед (Ол.).

РОВЕР, -эра, *ч.* Велосипед (Рс.).

РОВЕРІСТА, -и, *ч.* Велосипедист (Пн.).

РОВЕРІСТКА, -и, *ж.* Жін. до **РОВЕРІСТА** (Пн.).

РОГАЛЬ, -аля, *ч.* Соха на сіно, конюшину (Ол.).

РОГАЛЬ, -аля, *ч.* 1. Сухий безлистий стовбур дерева або стебло рослини. – С капусты лем ся рогалі зостали – так обїла гусенія. 2. Рогалик, булка у формі півмісяця (Ол.).

РОґАР, -ара, *ч.* Те саме, що **РОГАЛЬ**. – **Рогар** – то яліця черпата, на котру кладут конич, жёбы высох (Пн.).

РОДАК, -ака, *ч.* Земляк, співвітчизник (Пр.).

РОДЗИНКИ, -нок, *мн.* Родзинки, сушені ягоди винограду (Рс.).

РОДИЧЕ, -ів, *мн.* Батьки, батько і мати (Ол.).

РОДОВЕ, -ого, *с.* Подарунки кумів для новонародженої дитини (Ол.).

РОЗБАБРАТИ, -абрю, -еш. Розпочати якусь трудовітку роботу, призивши цим до безладу (Рс.).

РОЗБАВИТИ, -ав'ю, -иш. Розвеселити (Ол.).

РОЗБАВИТИСЯ, -ав'юся, -ишся. Док. вид до **РОЗБАВ'ЯТИСЯ**. Розвеселитися (Ол.).

РОЗБАВ'ЯТИСЯ, -ав'ямся, -яшся. Розвеселятися (Ол.).

РОЗБАЗІРАТИ, -азграм, -аш. Розмазати фарбу або чорнило (Рс.).

РОЗБАНДАЖУВАТИ, -ую, -еш. Розбинтувати (Пр.).

РОЗБАЯТИ, -аям, -яш. Розбовкати, розбазікати, розголосити таємницю. – Ци мусів-ес то́то розбаяти? (Пт.).

РОЗБЕЧАТИСЯ, -эчуся, -ишся. Знев. Розревітися, голосно розплакатися. – Але ма́ле дзе́cko ся до́брі розбечало (Ол.).

РОЗБІТОК, -тка, *ч.* 1. Людина, що врятувалася з розбитого корабля. 2. Несчасна людина (Пр.).

РОЗБУРИТИ, -ўрю, -иш. Розвалити, зруйнувати (Пр.).

РОЗВАДЖУВАТИ, -ую, -еш. Розчіпляти, роз'єднувати (Ол.).

РОЗВАДИТИ, -аджу, -адиш. Док. вид до **РОЗВАДЖУВАТИ**. Розчепити, роз'єднати (Ол.).

РОЗВА́РНЯ

РОЗВА́РНЯ, -і, *жс.* Незграбна жінка; нероба (Ол.).

РОЗВЛЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Розпушений, розбешений (Пт.).

РОЗВО́ДНИК, -йка, *ч.* Чоловік, який розвівся із дружиною (Пт.).

РОЗВОДНІ́ЦЯ, -і, *жс.* Розведена жінка (Пт.).

РОЗГАРДІ́ЯШ, -яша, *ч.* Розгардіяш, гармидер, безладдя. – Як ви́дите, та́кий в нас розга́рдіаш (Ол.).

РОЗГВА́РИТИ, -а́рю, -иш. Відговорити від чогось; перевести бесіду на іншу тему (Пт.).

РОЗГВА́РИТИСЯ, -а́рюся, -ишся. Розговоритися, розбалакатися (Ол.).

РОЗГВА́РЯТИ, -а́рям, -яш. Розраджувати, потішати; відвертати увагу бесідою (Пр.).

РОЗГОВ'Я́ДНИЙ, -а, -е. Марнотратний. – Розгов'я́дний чо́лвек ви́шійко про́п'є (Ол.).

РОЗГОРТА́ТИ, -о́ртам, -аш. 1. Роздягати, скидати верхній одяг; розмотувати щось загорнуте. 2. Розгрібати, розкидати щонебудь лопатою. – Розго́рний там сьні́г зо стѣжки (Пн.).

РОЗГОРЯ́ЧКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -єшся. 1. Розтемперуватися, розхворітися. 2. *Перен.* Рознервуватися, розкритчатися (Пр.).

РОЗГОТОВЕ́НИЙ, -а, -е. Розварений. – Розготове́ны бан-ду́рки (Ол.).

РОЗГОТОВІ́ТИ, -о́в'ю, -иш. Розварити (Рс.).

РОЗГРАНИ́ЧАТИ, -і́чам, -аш. Розмежовувати (Ол.).

РОЗГРАНИ́ЧІ́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **РОЗГРАНИ́ЧИТИ**. Розмежування (Ол.).

РОЗГРАНИ́ЧИТИ, -і́чу, -иш. *Док. вид* до **РОЗГРАНИ́ЧАТИ**. Розмежувати (Ол.).

РОЗГУ́ЛЬТА́ТИСЯ, -а́юся, -їшся. Розледачіти, розлінитися (Ол.).

РОЗГУ́СЬТА́ТИ, -у́сьтам, -аш. Розгойдати (Пт.).

РОЗГУ́СЬТА́ТИСЯ, -у́сьтамся, -ашся. Розгойдатися, колихаючись уліво-вправо або вгору-вниз (Пт.).

РОЗГА́ДА́НИЙ, -а, -е. Говіркий, балакучий (Пт.).

РОЗГА́ДА́ТИ, -а́дам, -аш. *Док. вид* до **РОЗГА́ДУВА́ТИ**. Розголосити (Пт.).

РОЗГА́ДА́ТИСЯ, -а́дамся, -ашся. Те саме, що **РОЗГВА́РИТИСЯ**. Розбалакатися (Пт.).

РОЗГАДУВА́ТИ, -́ю, -еш. Розголошувати таємницю (Пт.).

РОЗГМАТВА́НЯ, -а, с. Дія за знач. **РОЗГМАТВА́ТИ** (Ол.).

РОЗГМАТВА́ТИ, -́атвам, -аш. 1. Розплутати, розв'язати щонебудь заплутане. 2. Вийти з труднощів (Ол.).

РОЗГРУХОТА́ТИ, -́отам, -аш. Розтрошити, розбити на друзки (Ол.).

РОЗДВО́РА, -ы, *жс.* Роззява. – **Маш же́ну роздво́ру, што лем га́мбу все отве́рат** (Ол.).

РОЗДОБА́ТИ, -́обам, -аш. Розкопирсати, роздобати (Ол.).

РОЗДОРО́ЖЕ, -я, с. Роздоріжжя, перехрестя доріг (Рс.).

РОЗЖЕРА́ТИСЯ, -́ерамся, -ашся. Розлючуватися (Ол.).

РОЗЖЕ́РТИЙ, -а, -е. Розлучений, розгніваний (Пн.).

РОЗЖЕ́РТИСЯ, ро́зжруся, -ешся. *Док. вид* до **РОЗЖЕРА́ТИСЯ**. Розлютитися, роздратуватися (Ол.).

РОЗЖУВА́НИЙ, -а, -е. Розжований (Пн.).

РОЗЗБИТКУВА́ТИСЯ, -́юся, -ешся. Розбешкетуватися (Пр.).

РОЗКАВАЛКУВА́ТИ, -́ю, -еш. Пошматувати, роздерти на кавалки (Ол.).

РО́ЗКАЗ, -а́зу, ч. Наказ (Пн.).

РОЗКАЛЮВА́ТИ, -́ю, -еш. Розпikати до білого (Рс.).

РОЗКАЛЬКУЛЮВА́ТИ, -́ю, -еш. Вирахувати, обчислити (Ол.).

РОЗКАРБУВА́ТИ, -́ю, -еш. Розгладити складки, порозбивати нерівності, вирівняти (Пт.).

РОЗКВА́СА, -ы, *жс.* Свіжа заквашена капуста (Св.).

РОЗКІ́ШНІ, *присл.* Надзвичайно гарно, приємно, любо (Пр.).

РОЗКРАЧЫ́ТИСЯ, -́ачуся, -ышся. Розкарячитися, розставити широко ноги (у формі букви «А») (Пт.).

РОЗКРА́ЧНИЙ, -а, -е. Розкарячений. – **При дорóзі розкра́чны телефoнічны стóпы** (Пт.).

РОЗКРОЧЫ́ТИСЯ, -́очуся, -ышся. Те саме, що **РОЗКРАЧЫ́ТИСЯ** (Рс.).

РОЗЛАДОВУВА́ТИ, -́ю, -еш. Розвантажувати (Пр.).

РОЗЛАДУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **РОЗЛАДУВА́ТИ**. Розвантаження (Пр.).

РОЗЛАДУВА́ТИ, -́ю, -еш. *Док. вид* до **РОЗЛАДОВУВА́ТИ**. Розвантажити (Пр.).

РОЗЛАДУ́НОК, -нку, ч. Те саме, що **РОЗЛАДУВА́НЯ** (Пр.).

РОЗЛАЙДАЧА́ТИСЯ

РОЗЛАЙДАЧА́ТИСЯ, -а́чамся, -а́шся. Ставати ледарем; розбешуватися (Ол.).

РОЗЛАЙДАЧЫ́ТИСЯ, -а́чуся, -ы́шся. *Док. вид до РОЗЛАЙДАЧА́ТИСЯ*. Розледащитися; розбеститися (Ол.).

РОЗЛАХМАНИ́ТИСЯ, -а́нюся, -и́шся. Скинути із себе лахміття, старий одяг (Рс.).

РОЗЛІВАЧ, -а́ча, ч. Розливальник, фахівець із розливання (Ол.).

РОЗЛИВІ́СКО, -а, с. Залитий водою простір (Св.).

РОЗЛІ́ЗЛИЙ, -а, -е. 1. Нетугий, неміцний, який розлізся.

2. Рідкий; нетривкий. 3. Млявий (Ол.).

РОЗЛУП'Я́ТИСЯ, -у́п'ятся. Розколюватися (Ол.).

РОЗЛЮ́ЗЬНІ́НЯ, -я, с. Ослаблення, попущення (Ол.).

РОЗЛЮ́ЗЬНІ́ТИ, -і́є. *Док. вид до РОЗЛЮ́ЗЬНІ́ТИ*. Послабити, попустити, розпустити (Ол.).

РОЗЛЮ́ЗЬНІ́ТИ, -і́ю́зням, -я́ш. Послаблювати, попускати (Ол.).

РОЗЛЯПКА́ТИ, -я́пкам, -а́ш. Розплющити, розплескати в долонях. – Розляпка́ла-м кі́сто на пля́цкы (Пр.).

РОЗЛЮ́КУВА́ТИ, -у́ю, -е́ш. Розквартирувати (Пр.).

РОЗЛЮ́КУВА́ТИСЯ, -у́юся, -е́шся. Всістися, вигідно вмоситися, примоститися (Пр.).

РОЗМА́ЙТО́СТ, -о́сти, ж. Розмаїття, різноманітність, всячина (Ол.).

РОЗМА́РІ́Я, -и́ї, ж. Розмарин, запашна кушова рослина (Rosmarinus L.) (Пр.).

РОЗМЕ́ДЖУВА́НИЙ, -а, -е. Розмежований, відділений (Пр.).

РОЗМИ́СЛЯ́ТИ, -и́сьлям, -я́ш. Міркувати, розмірковувати (Ол.).

РОЗМІ́ТУВА́ТИ, -у́ю, -е́ш. Розкидати (Пр.).

РОЗМ'Я́ДЖА́ТИ, -я́жджам, -а́ш. Роздавлювати, розчавлювати (Ол.).

РОЗМ'Я́ДЖЫ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **РОЗМ'Я́ДЖЫ́ТИ** (Ол.).

РОЗМ'Я́ДЖЫ́ТИ, -я́жджу, -ы́ш. *Док. вид до РОЗМ'Я́ДЖА́ТИ*. Роздавити, розчавити. – Розм'я́джы́ла-м небáчні вшы́ткы сли́вки в то́рбі (Ол.).

РОЗНЕ́РВУВА́НИЙ, -а, -е. Розгніваний, знервований (Рс.).

РОЗОГРІТЯ, -я, с. Розігрівання, підігрів (Пт.).

РОЗОЗРІТИСЯ, -бзрюся, -ишся. Роззирнутися, роздивитися (Пр.).

РОЗПАКУВАНИЙ, -а, -е. Розпакований, звільнений від упаковки (Рс.).

РОЗПАЛКА, -ы, жс. Розпалювання, розпал. **Тóты трі́ски бў́дут до́бры на розпа́лку** (Ол.).

РОЗПАПЛЯТИ, -аплям, -яш. 1. Розмастити. 2. Розбовкати щось, розголосити таємницю (Ол.).

РОЗПАПРАТИ, -апрам, -аш. 1. Розмазати, розмастити щось. 2. Кинути розпочату роботу, не завершивши її (Пр.).

РОЗПАУЗІТИ, -ўжу, -ўзиш. Зняти закріплення на возі рубель (Пр.).

РОЗПІЙНКА, -ы, жс. Прилад із двох рамок, на який натягують призначені для сушіння шкіри малих хутрових звірів (кроля, зайця, куниці та ін.) (Пт.).

РОЗПЛОДЖІНЯ, -я, с. Розплід, розведення у великій кількості тварин або птиці (Рс.).

РОЗПОЗНАТИСЯ, -бзнамся, -ашся. Познайтися. – **З будучом мбйом жёном розпбзнав-см ся на фестїні** (Ол.).

РÓЗПОР, -ору, ч. Розріз в одязі (Пт.).

РОЗПÓРА, -ы, жс. Перекладина, що з'єднує два стовпи (Св.).

РОЗПОРЯДЖІНЯ, -я, с. Розпорядження, наказ (Пр.).

РОЗПРОВАДЖАТИ, -аджам, -аш. Розводити, відправляти декількох осіб поодиноці (Пт.).

РОЗПРОВАДЖІНЯ, -я, с. Дія за знач. **РОЗПРОВАДЖАТИ** (Пт.).

РОЗПРОВАДІТИ, -аджу, -адиш. Док. вид до **РОЗПРОВАДЖАТИ** (Пт.).

РОЗПРУЖНЯЧІТИСЯ, -ячуся, -ышся. Розледащитися (Ол.).

РÓЗПУСТ, -у́сту, ч. Відлига. – **Кб́ли сьнїг розпўстит на я́ри** (Ол.).

РОЗПЎСТНИК, -ї́ка, ч. Розпусник (Пр.).

РОЗПУЧІТИ, -ўчу, -ыш. Роздушити, розім'яти. – **Розпўчыв-см нехтя́чы пуде́лко паты́чків** (Пр.).

РОЗПУЧНІЛИЙ, -а, -е. Дієпр. акт. мин. часу до **РОЗПУЧНІТИ**. Набряклий, набубнявілий (Ол.).

РОЗПУЧНІТИ, -і́є. Набрякнути, набубнявіти (Ол.).

РОЗРЕГУЛЮВАТИ

РОЗРЕГУЛЮВАТИ, -юю, -єш. Розладнати (Рс.).

РОЗРЫВКОВИЙ, -а, -е. Розважальний (Ол.).

РОЗСАДЖІНЯ, -я, с. Розсадження, розміщення поодиноці на певній відстані один від одного (про людей, рослини) (Пт.).

РОЗСЫПОК, -пку, ч. Втрата; матеріальна нестача (Пр.).

РОЗСМАРУВАТИ, -юю, -єш. Розмастити, нанести що-небудь рівним шаром на якусь поверхню (Пр.).

РОЗСТАНЯ, -я, с. Розставання (Пт.).

РОЗТВЕРАТИ, -эрам, -аш. Розкривати, відчиняти; розправляти що-небудь складене (Пн.).

РОЗТВОРИТИ, -брю, -иш. Док. вид до **РОЗТВЕРАТИ**. Розкрити, відчинити; розправити (Пн.).

РОЗТЫРМОСИТИ, -óшу, -óсиш. Розтерзати, розтрясти. – **Я** **ты** **розтырмошу**, **ты**, **драбе!** (Пт.).

РОЗТОВЧЫ, -óвчу, -єш. Розтовкти, розтерти на м'яку масу або порошок (Пр.).

РОЗТОРГАНІЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **РОЗТОРГАТИ**. Розірваний, розшарпаний, розкуйовджений. – **Маш розторгане волосся** (Ол.).

РОЗТОРГАТИ, -óргам, -аш. Розірвати, розшарпати, розкуйовдити (Ол.).

РОЗФАРБУВАНИЙ, -а, -е. Розфарбований (Пт.).

РОЗФАСТРИГУВАТИ, -юю, -єш. Витягнути нитку з наметаного для першої примірки одягу (Пр.).

РОЗФЫРКАТИ, -ыркам, -аш. Розколотити. – **Розфыркай квасне молоко** (Пр.).

РОЗФПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -єшся. Розпустуватися (Ол.).

РОЗХАРАКТЕРИЗУВАТИСЯ, -ююся, -єшся. Розгримуватися, зняти грим із лица (Рс.).

РОЗХІХОТАТИСЯ, -óчуся, -єшся (-óтамся, -ашся). Розсміятися, довго хихотіти (Св.).

РОЗХОДЖІНЯ, -я, с. Розбіжність, суперечність, незгода з кимось (Пт.).

РОЗХОДІТИСЯ, -óджуся, -óдишся. 1. Розходитися, розставатися. 2. Залежати на чомусь. – **Ци розходится ти о тóты пинязі, што-з мі їх пожычыв?** (Ол.).

РОЗЧЕПЕРИТИСЯ, -эрюся, -ишся. Розчепіритися, розкарячити ноги (Ол.).

РОЗЧЫНА, -ы, жс. Рідко заквашене тісто на хліб (Пт.).

РОЗЧЫНКА, -ы, жс. Здрібн. до **РОЗЧЫНА** (Пр.).

РОЗЧЫПКА, -ы, жс. Палиця з роздвоєним кінцем, якою зривають плоди з дерев (Пт.).

РОЗЧУХРАНЕЦ, -нця, ч. Людина з розкуйовдженим волоссям (Пр.).

РОЗШАЛІЛИЙ, -а, -е. Дієпр. акт. мин. часу до **РОЗШАЛІТИ**. Розшаленілий, розлючений (Ол.).

РОЗШАЛІТИ, -ію, -єш. Розшаленіти, розлютитися (Ол.).

РОЗШАСТАТИ, -а́стам, -аш. Промотати, розтринькати, розтратити (Пр.).

РОЗШЫРІНЯ, -я, с. Розширення, сприяння зростанню чогонбудь, поширенню його кількісно (Рс.).

РОЗШМАТУВАНИЙ, -а, -е. Розшматований, роздертий на шматки (Пр.).

РОЗ'ЮДЖУВАТИ, -ую, -єш. Підбурювати (Ол.).

РОЗ'ЮДІТИ, -ю́джу, -ю́диш. Док. вид до **РОЗ'ЮДЖУВАТИ**. Підбурити (Ол.).

РОЗ'ЯСНІНЯ, -я, с. Роз'яснення, розтлумачення (Пр.).

РОНДЄЛИК, -й́ка, ч. Невелика посудина для смаження продуктів (Ол.).

РО́НДЕЛЬ, -для, ч. Миска з ручками, що виконує роль гусятниці (Пт.).

РО́НДЛИК, -й́ка, ч. Те саме, що **РОНДЄЛИК** (Ол.).

РО́ПА, -ы, жс. 1. Сукровиця. 2. Нафта. – **Нафто́ва ро́па** (Пр.).

РОПІ́ТИСЯ, ро́пится. Гноїтися, виділяти гній (про рану). – **Ра́на до́вго ся ро́пит** (Пт.).

РОСА́ДА, -ы, жс. Розсада (Ол.).

РО́СИЛ, -о́лу, ч. Бульйон (Ол.).

РОСИ́ТИ, ро́шу, ро́сиш: **РОСИТИ ЛЕН**. Розстеляти лён для орошення й осушення (Пр.).

РОСОХА́ТИЙ, -о́го, ч. Розгалужений, розділений на дві або більше частин (про дерева та інші рослини) (Пт.).

РОСО́ХЫ, ро́сох, мн. Ручки плуга у формі великих вил (Пр.).

РОСТБРА́ТЕЛЬ, -тля, ч. Ростбіф, котлета з яловичини, відбита й підсмажена з цибулею (Пр.).

РО́СТНИК, -й́ка, ч. Солод (Пр.).

РОСТО́КА, -ы, жс. Рослина з родини букшпанових (Пт.).

РОТУ́НДА

РОТУ́НДА, -и, *жс*. 1. Напівкругла висока гора. – На ротунді побудований військовий цвинтар. 2. Болгарський перець. – М'яшу купити 5 кільо ротунди (Пр.).

РОШПОНКА, -и, *жс*. Рослина, листя якої вживається для салату (Пт.).

РУ́БЕЛЬ, -бля, *ч*. Карбованець, грошова одиниця СРСР (Св.).

РУДЕ́РА, -и, *жс*. Старий, занедбаний будинок. – То не хыжа, а рудера (Ол.).

РУ́ЖА, -и, *жс*. Троянда (Ол.).

РУ́ЖКА, -и, *жс*. Весільний букет (Пр.).

РУ́ЖНИЙ, -а, -е. Різний, різноманітний (Пт.).

РУЖНИ́ТИСЯ, ружнюся, -ишся. Відрізнатися. – Наша мова ружнитися от вашой (Ол.).

РУЖО́ВІЙ, -а, -е. Рожевий (Пр.).

РУЖО́ВІТИ, -ію, -єш. Рожевіти, набирати рожевого кольору (Пт.).

РУЖО́ВО, *присл.* Рожево (Пт.).

РУЖУВА́ТИ, -юю, -єш. Рум'янити, накладати на обличчя рум'янець (Рс.).

РУЙНИ́ЦКИЙ (КІ), -а, -е. Руйнівний (Рс.).

РУМ, -у, *ч*. 1. Ром, спиртний напій. 2. Гілки хвойних дерев, що служать підстилкою для худоби. – Награ́бав-см ру́му для сте́лня. – Рум склада́ють на постелі́ня ста́тку (Пр.).

РУМЕ́ГАНЯ, -я, *с*. Дія за знач. **РУМЕ́ГАТИ**. Ремигання (Ол.).

РУМЕ́ГАТИ, -е́гаш, -ат. Ремигати. – Худоба руме́гат (Ол.).

РУМОВІ́СКО, -а, *с*. Руїни, залишки зруйнованої споруди (Ол.).

РУМСА́ТИ, ру́мсам, -аш. Рюмсати, плакати, жалітися (Пр.).

РУМ'Я́НОК, -нку, *ч*. Ромашка (Ол.).

РУНТУВА́ТИ, -юю, -єш. Руйнувати, нищити; перекидати. – Кы́ртиця рунту́є лу́ку (Ол.).

РУ́РА, -и, *жс*. Труба (Пр.).

РУ́РКА, -и, *жс*. Змениш. до **РУ́РА** (Пр.).

РУРО́ВНЯ, -і, *жс*. Трубо завод (Пр.).

РУРО́ТЯГ, -ягу, *ч*. Трубопровід, система труб, по яких надходять вода, нафта, газ (Пр.).

РУСА́ЛЯ, -я, *с*. Зелені свята. – То́го ро́ку ма́ли-сме кра́сне ру-са́ля, бо не ляв дойдж (Ол.).

РУТИНУВА́НИЙ, -а, -е. Рутинний, шаблонний (Пр.).

РУТИ́НЯР, -яра, ч. Людина, що дотримується певних норм і неохоче від них відмовляється (Пр.).

РУ́ЧНИК, -йка, ч. Рушник (Пт.).

РУ́ШНИЙ, -а, -е. Рухливий, жвавий. – **Не ру́шна жа́ба**, що в зе́млі сі́дит (Ол.).

РУ́ШТА, рушт, *мн.* Колосник; решітка у грубці (Ол.).

РЯ́ДЕЦ, -дця, ч. Рядок (Св.).

РЯНДА́ВИЙ, -а, -е. 1. Шматяний. 2. Порваний, знищений. – **Рянда́ва коше́ля** (Ол.).

РЯ́СА, -ы, *жс.* Зібрані у снопі китиці вівса чи проса. – **Ряса у про́са** (Пт.).

РЯСИ́СТИЙ, -а, -е. Рясний, урожайний (Пт.).

РЯ́ФА, -ы, *жс.* Решето у віялці (Ол.).

С

САБАШ-ГОЙ, -бя, ч. Християнин, який за винагороду виручає єврея у його щоденній праці в суботу, в час шабашу (Рс.).

САГАНІК, -йка, ч. Невелика дерев'яна бочка для вина (Ол.).

САГАН, -ана, ч. Залізна або мідна посудина із двома вушками (Ол.).

САДЖА, -ы, жс. Сажа (Пт.).

САДЖАРКА, -ы, жс. Сільськогосподарська машина для автоматичного садіння картоплі (Пр.).

САДЖЫНЯ, -я, с. Садіння (Св.).

САДЖОВИЙ, -а, -е. Сажовий (Рс.).

САКЕВКА, -ы, жс. Саморобний полотняний гаманець (Пт.).

САЛІТИ, -аљу, -иш. Заправляти страву салом (Св.).

САЛІТРА, -ы, жс. Селітра (Пр.).

САЛЯ, -і, жс. Зал, велика красива кімната для засідань, зборів, танців (Пт.).

САЛЯТЕРКА, -ы, жс. Салатниця (Ол.).

САЛЬЦЕСОН, -ону, ч. Сальтисон, страва зі шматочків м'яса, сала й печінки зі спеціями (Пт.).

САМІЩЬКИЙ (КІ), -а, -е. Самісінський (Ол.).

САМОЗАБЫТЯ, -я, с. Стан забуття (Пр.).

САМОЗНИЩЫНЯ, -я, с. Самознищення (Пр.).

САМОЗРЕЧЫНЯ, -я, с. Документ про відмову від своїх прав на що-небудь (Пр.).

САМООДУРІНЯ, -я, с. Самообман (Пт.).

САМООЧЫЩЫНЯ, -я, с. Самоочищення (Пр.).

САМОХТЯЧ, *присл.* Із власної волі, без примусу (Ол.).

САНАТОРІУМ, -юму, с. Санаторій (Рс.).

САНИЦЯ, -і, жс. Виїжджена дорога по снігу (Ол.).

САНИ, сань, *мн.* Сани (Св.).

САНИТЕТ, -эта, ч. Санітар (Пр.).

САНКЫ, -нок, *мн.* Виїзні сани із заслоном від снігу, що летить з-під кінських копит (Рс.).

САНОПША, -ы, жс. Вид пшеничного зерна. – Санопша як бркш, але шестигранна (Ол.).

САРАХТІТИ, -ію, -еш, -є. Рівномірно, набридливо постукувати, шурхотіти (Пн.).

САРИНЧА, -ы, жс. *Рідковжив.* Доля (Пн.).

СА́РШЕНЬ, -єня, ч. Шершень (Ол.).

САТИ́НА, -ы, жс. Сатин, вид тканини (Пр.).

САФАНДУ́ЛА, -ы, ч. Йолоп, дурень, дебіл, розумово недорозвинута людина (Пр.).

САХАРИ́НА, -ы, жс. Сахарин (Рс.).

СВА́ТБА, -ы, жс. Весільні гості (Св.).

СВЕ́ДЕР, -дра, ч. Светр (Пр.).

СВЕРБ'Я́ЧКА, -ы, жс. Короста (Ол.).

СВИНИ́ТИ, свійню, -иш. *Згруб.* Занечищувати, смітити (Ол.).

СВІ́НЯ, -і, жс. 1. Свиня. 2. Дерев'яна колода, яку ставлять під час биття глиняної печі (Пр.).

СВИНЯ́РНЯ, -і, жс. Свинарник, хлів для свиней (Ол.).

СВИСТНУ́ТИ, свійсну, -еш. 1. Свиснути. 2. *Перен.* Шмагонути, уперішити. – *Але-м го свістнув батогом по плéчах!* (Рс.).

СВИ́Т, -у, ч. Світанок. – *Пред світом было студéно* (Ол.).

СВИЩ, -а, ч. Хлюст, гультяй (Ол.).

СВІТЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Світлий, наповнений світлом; чистий, прозорий (Пн.).

СВІ́ЧНИК, -йка, ч. Свічник, підставка для свічок (Пн.).

СВО́РА, -ы, жс. Жердина з діркою, що з'єднує передню частину воза із задньою (Ол.).

СВО́РЕН, -рня, ч. Шворінь, металевий кілок завдовжки 25 см у передній частині воза (Ол.).

СВО́ЯК, -яка, ч. Свояк, близька по крові людина (Пр.).

СЕ́ГІН, -іна, ч. Бідняк, бідак (Ол.).

СЕКВЕСТРА́ТОР, -бра, ч. Урядник, який збирає податки (Св.).

СЕКЫ́РА, -ы, жс. Сокира (Рс.).

СЕКУ́ТНИК, -йка, ч. Сварливий, злосливий чоловік; авантюрист (Пр.).

СЕКУТНИ́ЦЯ, -і, жс. Сварлива жінка; баба-яга (Пр.).

СЕЛЕ́ДЖІН, -іна, ч. Качур, селезень. – *Тот селе́джін барз гордий ме́дже качка́ми* (Пр.).

СЕЛЕДЖІ́НКА, -ы, жс. Селезінка (Пт.).

СЕЛЕДИНОВИ́Й, -а, -е. Блідо-зелений (Пр.).

СЕМЕРНИЙ

СЕМЕРНИЙ, -а, -е. Семикратний, складений із 7 частин (Св.).

СЕМІЙ, -а, -е. Сьомий. – Мбѧ семикляснїця пішла до шко-
лы на сѣмїм рѣцї жїтѧ (Ол.).

СЕНДЗЯ, -ї, ч. Суддя. ♦ **СЕНДЗЯ-КАЛЬОШ**. Суддя, який
погано судить футбольні змагання; гнівний вигук на його адресу
(Рс.).

СЕРБАТИ, сѣрбам, -аш. Сьорбати, голосно втягувати ротом
рідку страву (Пр.).

СЕРДАК, -ака, ч. Кожух без рукавів (Ол.).

СЕРДАЧОК, -чка, ч. Кептарик, козушок без рукавів (Ол.).

СЕС, **СЕСЯ**, **СЕСЕ**, *займ.* Той, та, те. – **Сесе дівча барз хвѣре**
(Ол.).

СЕСТРИНИЦЯ, -ї, *жс.* Донька сестри, небога (Пт.).

СЕСТРИНОК, -нка, ч. Син сестри, небіж (Пт.).

СЕРЖ? Чуєш? (Св.).

СІВЕЦ, -вця, ч. Кінь сивої масті (Св.).

СІВИЙ, -ого, ч. 1. Кличка коня сивої масті. 2. Старий сивий
дід (Рс.).

СІВКА, -ы, *жс.* Бант на кінці заплетеної коси (Св.).

СИГАРНИЦЯ, -ї, *жс.* Те саме, що **ЦИГАРНИЦЯ** (Рс.).

СИГНАРКА, -ы, *жс.* Дзвінок; найменший із 3-х дзвонів на
дзвіниці (Пр.).

СИДЕЛКО, -а, с. Сильце на диких тварин (Пт.).

СИКАВКА, -ы, *жс.* Пожежний насос (Ол.).

СИЛІТИСЯ, сїлюся, -ишся. Силкуватися, намагатися (Ол.).

СІЛКО, -а, с. Те саме, що **СИДЕЛКО** (Пт.).

СИЛЯТИ, сїлям, -яш. Прив'язувати за допомогою сільця
(Пр.).

СИНЕНИЙ, -а, -е. Пофарбований у синій колір (Пр.).

СІСУН, -уна, ч. Сисунець, дитинча ссавця (Рс.).

СІТЦЕ, -я, с. Цідилко, ситечко для проціджування молока
(Пн.).

СЫК, -у, ч. Сичання, шипіння (Ол.).

СЫТИТИ, сѣтит. *Безос.* Мрячити, сїятися дуже дрібними
краплями (про дощ). – **Сѣтит з гмы цілий ден** (Ол.).

СІКАНИНА, -ы, *жс.* Посічений корм для худоби (Ол.).

СІКАНКА, -ы, *жс.* 1. Те саме, що **СІКАНИНА**. 2. Січена ка-
пуста (Ол.).

СІКІРАЦІЯ, -йї, ж. Страхування майна; оплата за страхування (Ол.).

СІЛО, -а, с. Сідло; сидіння для вершника (Рс.).

СІМНА́ДЦЕТ, -éти, числ. Сімнадцять (Пт.).

СІМНАДЦЕ́РО, -éрых, числ. Сімнадцятеро (Пт.).

СІТКІ́ВКА, -ы, ж. 1. Волейбол. 2. Сітківка, світлочутлива оболонка ока (Пр.).

СКАВОРІ́ЖНИЙ, -а, -е. Гидкий, який викликає блювоту (Пт.).

СКАВОРОЖЫ́ТИСЯ, -óжуся, -ышся. Гидувати (Пт.).

СКА́ЗА, -ы, ж. Недолік, дефект, пляма, брак. – **Обу́та было без ска́зы** (Ол.).

СКАЛІ́ЧЫНА, -ы, ж. Осколок, уламок розбитого скла (Ол.).

СКАЛІ́ЧЫНЯ, -я, с. Поранення скалкою (Ол.).

СКА́ЛЯ, -я, с. Велика кількість каміння, нагромаджені скелі (Ол.).

СКАПАРЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Знищений тяжкою працею, убожеством (про людину). 2. Неякісно виготовлений (Ол.).

СКАПА́ТИ, ска́пам, -аш. 1. Скапати, стекти краплями. 2. Знидіти, зачахнути. – **Скапа́ла як сві́чка** (Пт.).

СКАПНУ́ТИ, ска́пнеш, -е. *Перен.* Вмерти; здохнути (Пт.).

СКАПЦА́НІТИ, -ію, -єш. Звестися на ніщо. – **Він юж гет скапца́нів** (Ол.).

СКАРЖЫ́ПАТА, -ы, ч. Ябедник, донощик (Ол.).

СКАРЖЫ́ТЕЛЬ, -éля, ч. Скаржник, позивач (Пр.).

СКАРНІ́БО, *невідм.* Скарай мене Бог (Пн.).

СКАРУ́ПА, -ы, ж. Див. **ШКАРУ́ПА** (Пт.).

СКАСУВА́НИЙ, -а, -е. Скасований, визнаний недійсним (Пт.).

СКАТУ́ЛЯТИ, -у́лям, -яш. Скотити (Ол.).

СКАТУ́ЛЯТИСЯ, -у́лямся, -яшся. Скотитися, випасти. – **Лю́ляй же мі, лю́ляй, лем ся мі не скату́ляй** (*нар. пісня*) (Ол.).

СКВАСЬНІ́ЛИЙ, -а, -е. Прокислий, скислий (Ол.).

СКВАСЬНІ́ТИ, -і́є. Прокиснути, скиснути (Ол.).

СКВÉРИШ, -йша, ч. Те саме, що **ЛОЗИ́НЯК** (Ол.).

СКВÉРЩОК, -шка, ч. Цвіркун, цикада. – **Сквéрщок скві́рчит в хы́жы під пе́цом** (Пт.).

СКВІ́РОК, -рка, ч. Те саме, що **СКВÉРЩОК** (Ол.).

СКВІ́РЧАТИ, -і́рчит. Цвірчати (Ол.).

СКЕЛЬТУВАТИ

СКЕЛЬТУВАТИ, -ую, -еш. Розтратитися, витратити гроші на гостину (Пр.).

СКЫРТАВІТИ, -ію, -еш. Скорчитися, зменшитися (Ол.).

СКІРНІ, скóрен, *мн.* Чоботи (Пн.).

СКЛАДОВІСКО, -а, *с.* Складське приміщення (Ол.).

СКЛЕП, -у, *ч.* Магазин, крамниця. – **Підеш до склёпу і кúпиш 2 кі́льо цу́кру** (Пр.).

СКЛЕ́ПАР, -áря, *ч.* Крамар, власник крамниці (Пр.).

СКЛЕ́ПИК, -й́ка, *ч.* *Змениш.* до **СКЛЕП**. Крамничка (Пр.).

СКЛЕПНИ́ЧКА, -ы, *ж.* Дружина крамаря (Пр.).

СКЛЯ́ГАТИСЯ, -я́гаты. Звурдитися, під дією глягу перетворитися на сир (про свіже молоко) (Ол.).

СКОВЫ́РЯТИСЯ, -бы́рямся, -яшся. Скривлятися (Св.).

СКОК, -у, *ч.* Стрибок (Ол.).

СКОЛОМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш. Скаламутити (Ол.).

СКОЛОМУЧЕ́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **СКОЛОМУ́ТИТИ**. Скаламучений. – **Вóда сколомучéна** (Ол.).

СКОПА́ТИ, скóпам, -аш. 1. Скопати, розпушити землю лопатою або заступом. 2. Надавати ногою стусанів, копняків (Ол.).

СКО́РЕ, *присл.* Швидше, скоріше. – **Якбы́ дру́га при́шла, то бы́ скóре повідáла** (Пр.).

СКОРУВА́ТИ, -ую, -еш. Здирати кору, очищати стовбур дерева від кори (Ол.).

СКОРЧ, -а, *ч.* Корчі, судоми м'язів. – **Втóпився в рі́ці, бо го взяли скóрчы** (Пр.).

СКОСІ́СТИЙ, -а, -е. Косий, похилий (Ол.).

СКОСЬЛЯ́ВИТИ, -я́в'ю, -иш. Скособочити, нахилити вбік (Пр.).

СКОСЬЛЯ́ВИТИСЯ, -я́в'юся, -ишся. Скособочитися, перекоситися, викривитися (Пр.).

СКОЦЮ́РБЕ́НИЙ, -а, -е. Скоцюрблений, скулений, вигнутий, покривлений (Ол.).

СКО́ЧНЯ, -і, *ж.* Трамплін (Пр.).

СКРЕ́БЛО, -а, *с.* Інструмент для скобління чого-небудь (Св.).

СКРЕБТА́ТИСЯ, -éбтамся, -ашся. Шкрябатися (Ол.).

СКРЕ́БЧЫ, -éбчу, -еш. Чистити картоплю (Ол.).

СКРЕМПУВА́НИЙ, -а, -е. Умовно зв'язаний, обмежений у діях, бажаннях. – **Барз-єм скремпува́на през то́го дзе́цко** (Ол.).

СКРЕМПУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **СКРЕМПУВА́ТИ** (Ол.).
СКРЕМПУВА́ТИ, -ую, -єш, -є. Обмежити свободу. – *Тóты справы гет ня скремпувáли* (Пр.).

СКРЕЩУВА́ТИ, -ую, -єш. Схрещувати, розміщувати хрест-нахрест (Пт.).

СКРИВЛІ́НЯ, -я, с. Викривлення, перекошення (Св.).

СКРІ́ПАК, -áка, ч. Великий гриб білого кольору (Ол.).

СКРИПТА́ЧКА, -ы, ж. Спеціальний ніж для стругання картоплі (Ол.).

СКРИЧА́ТИ, -йчу, -ыш. 1. Скрикнути, зойкнути (про рапто-вий, несподіваний вигук). 2. Закричати (Пр.).

СКРЬІ́ТКА, -ы, ж. Тайник, сховок (Ол.).

СКРУ́Т, -а, ч. 1. Мед. Заворот. – *Мав-см скрут кышок*, 2. По-ворот дороги. – *Почéкай ня на скру́ті ко́ло рі́ки* (Св.).

СКУ́БСТИ, скúбу, -єш. Скубсти, виривати пір'я. – *Ску́бу кú-ру* (Пт.).

СКУДЛІ́АТИ, скúдлам, -аш. Скуйовдити. – *Скудлáла волóсы* (Св.).

СКУМІ́НА, -ы, ж. Оскома (Пн.).

СКУТКУВА́ТИ, -ує. Діяти, давати результат. – *То нич не skutkúє* (Ол.).

СКУ́ТОК, -тку, ч. Наслідок, результат. – *Сéсе ліка́рство не дає ниякóго скúтку* (Ол.).

СЛЕДЗЬ, -я, ч. Оселедець. **СЛЕДЗЬ-КРÚПНИК**. Оселедець з ікрою. **СЛЕДЗЬ-МЛІ́ЧАК**. Оселедець із молочком (чоловічим сім'ям) (Ол.).

СЛІ́ЗА, -ы, ж. Сльоза (Ол.).

СЛИЗГА́ВІЦЯ, -і, ж. Ожеледиця, ожеледь (Ол.).

СЛИЗГÁВКА, -ы, ж. Ковзанка на льоду (Пр.).

СЛИЗГÁНЯ, -я, с. Дія за знач. **СЛИЗГÁТИСЯ**. Ковзання (Пр.).

СЛИЗГÁТИСЯ, слізгамся, -ашся. Ковзатися, їздити по льоду (Пр.).

СЛІ́ЗКИЙ (Кі), -а, -е. Слизький (Пр.).

СЛÓВАР, -áря, ч. Словник (Пр.).

СЛОВА́РИК, -йка, ч. Змени. до **СЛÓВАР**. Словничок (Пр.).

СЛÓІ́К, -і́ка, ч. Слоїк, скляна банка. – *Гри́би найлі́пше кон-серву́ати в слоі́ках* (Рс.).

СЛОІ́ЧОК, -чка, ч. Змени. до **СЛÓІ́К**. Слоїчок, баночка (Рс.).

СЛОНКО, -а, с. Сонечко. – На слонку ся гну́ли мої плéчы от ра́на до но́чы (Ол.).

СЛОНЬ, -я, ч. Слон (Пр.).

СЛО́ТА, -ы, ж. Сльота, погода із затяжним дощем або снігом (Пр.).

СЛУП, -а, ч. Стовп, закопаний у землю; знак на роздоріжжі (Рс.).

СЛУ́ПОК, -пка, ч. Змени. до СЛУП. Стовпчик (Рс.).

СЛУХА́ВКА, -ы, ж. Телефонна трубка, слухавка; радіонавушники (Ол.).

СЛУ́ШНІ, присл. Слушно, правильно; справді, дійсно так (Рс.).

СЛЬО́НЗАК, -а́ка, ч. Сілезець, житель Сілезії (Польща) (Пр.).

СМА́КОШ, -о́ша, ч. 1. Гурман, любитель смачно поїсти. 2. Естет, знавець художніх творів (Ол.).

СМА́ЛЕЦ, -льцо́, ч. Смалець, жир, витоплений зі свинячого сала (Пт.).

СМАЛІ́НЯ, -я, с. Смалення, обпалення вогнем щетини або пір'я (Пр.).

СМАР, -у, ч. Мастило, змазка (Ол.).

СМАРК, -а, ч. 1. Виділення з носа. 2. Знев. Мала дитина; недоросток (Пр.).

СМАРКА́ТИ, -а́ркам, -аш. Сякати носа (Св.).

СМАРКА́ТИЙ, -а, -е. 1. Зашмарканий. 2. Знев. Шмаркатий (про молоду за віком і низькорослу людину) (Св.).

СМА́РКАЧ, -а́ча, ч. 1. Шмаркач; мала дитина, в якій весь час тече з носа. 2. Знев. Недосвідчена молода людина (Пр.).

СМАРОВІ́ДЛО, -а, с. Дьоготь (Св.).

СМАРУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **СМАРУВА́ТИ** (Св.).

СМАРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. 1. Мастити, намащувати. 2. Перен. Невиразно писати; бруднити (Св.).

СМЕ́РДЗЮХ, -ю́ха, ч. Нечистоплотна людина з неприємним, смердючим запахом тіла (Ол.).

СМЕ́РЕК, -е́ка, ч. Смерека, вічнозелене хвойне дерево (*Picea abies* L.). – **Сме́рек все зе́лений** (Пр.).

СМЕРЕЧЫ́НА, -ы, ж. 1. Смерекове гілля, хвоя. 2. Смерековий ліс (Пр.).

СМЕРТ, -и, ж. Смерть. – Не забу́ти до сме́рти до́брої помо́чы (Рс.).

СМЫКА́ТИ, смы́кам, -аш. Тягнути дерево, кінець якого во-
лочиться по землі (Ол.).

СМЫ́КЫ, -ів, *мн.* Частина саней для транспортування де-
ревини (Ол.).

СМЫЧА́ТИ, смы́чу, -еш. 1. Те саме, що **СМЫКА́ТИ**. 2. Кра-
сти деревину в лісі (Ол.).

СМОКВІ́НА, -ы, *жс.* Персик (Пт.).

СМО́ЛЯК, -яка, *ч.* Смоляне дерево (Ол.).

СМО́РЧОК, -чка, *ч.* Перший весняний їстівний гриб (Пр.).

СМОТРИ́НЫ, -отрин, *мн.* Оглядини, обряд відвідування мо-
лодої батьками молодого перед шлюбом; домовленість про по-
саг (Пр.).

СМОТРИ́ТИ, смо́трю, -иш. 1. Дивитися, оглядати. 2. До-
глядати когось або щось (Ол.). **СМОТ!** *Н. сп. 2-ої ос. одн.* Ди-
вись! **СМОТ ЖЕ ГЫН!** Дивись же туди! **СМО́-ЛЕ!** Глянь-но!
СМО́-ЛЕ ГЕВ! Глянь-но сюди! **СМО́-ЛЕ ГЫН!** Глянь-но туди!
(Рс.).

СМОТРИ́ТИ, смо́трю, -иш. Те саме, що **СМОТРИ́ТИ**. – Ма́ма
смотре́лі за дзе́чком през ці́лий рик (Ол.).

СМУД, -у, *ч.* Чад, дим із неvigорілого вугілля (Ол.).

СМУДИ́ТИ, -у́джу, -у́диш. 1. Чадити. 2. Коптити, пропус-
кати через дим (Ол.).

СНІТ, -у, *ч.* Сажка, головня (грибковий паразит у вигляді
пухирчастих чорних наростів або чорного пилу) (Пр.).

СНІТИ́Й, -а, -е. *Прикм. до СНІТ.* Покритий сажкою (Пр.).

СНІТИ́ТИ, сні́тит. Покриватися сажкою (Пр.).

СНІТЬ, -и, *жс.* Те саме, що **СНІТ** (Ол.).

СНОВАДЛІ́ЦЯ, -і, *жс.* Снувальниця, станок для намотуван-
ня ниток, прядива (Ол.).

СНУ́ТИ, сну́ю, -еш. Готувати основу для ткання (Ол.).

СОБІ́ТКА, -ы, *жс.* Купальська ватра, вогнище, запалене в ніч
на Купала; народне гуляння перед святом Івана Хрестителя (Пр.).

СОВО́ТРУК, -у́ка, *ч.* Камінь для подрібнення солі й перцю. –
Совотру́ком то́вчут сіль а́бо по́пер (Ол.).

СОВТЫ́С, -і́са, *ч.* Солтис, голова сільської ради (Ол.).

СОДО́МА, -ы, *жс.* Розпуста; збір усіх гріхів (Св.).

СОЙ, *звор. займ.* Собі. – **Я сой піду на Ма́дяр** (Ол.).

СОЙОВИ́Й, -а, -е. Соєвий, зготований із сої (про страву) (Рс.).

СОК, -у, ч. Фруктовий або виноградний сироп (Пр.).

СОКЫРНИК, -йка, ч. Місце для сокири (Ол.).

СОКОЛІТИСЯ, -блюся, -ишся. Берегтися (Св.).

СОКОЛІЦЯ, -і, жс. 1. Самка сокола. 2. Недоступна скала (Пр.).

СО-ЛЕ-СЯ! *Н. сп.* Дивись! – **Сб-ле-ся, якы парадны дівкы!** (Ол.).

СОЛЕНІЗАНТА, -ы, ч. Іменинник, той, хто святкує свій день народження або іменини (Пр.).

СОЛЕНІЗАНТКА, -ы, жс. Іменинниця (Пр.).

СОЛЕНІЗУВАТИ, -ую, -єш. Святкувати свій день народження або іменини (Пр.).

СОЛОДЖЫНЯ, -я, с. Солодження (Пн.).

СОЛОНЕЧНИК, -йка, ч. Соняшник (Ол.).

СОЛОНІНА, -ы, жс. Верхнє свіже або засолєне сало (Ол.).

СОЛОТВИНА, -ы, жс. Солонє джерело; солончак (Ол.).

СОЛЯНКА, -ы, жс. 1. Подовгувата булочка, посипана сіллю. 2. Вода із джерела, що містить у собі кухонну сіль (Рс.).

СОЛЯР, -яра, ч. Торгівець сіллю (Рс.).

СОЛЯРСТВО, -а, с. Соляний промисел; праця соляра; торгівля сіллю (Рс.).

СОЛЬНИЧКА, -ы, жс. Сільничка (Пт.).

СОМПЕЛЬ, -пля, ч. Льодяна бурулька, що звисає з даху (Св.).

СОНДА, -ы, жс. 1. Зонд, прилад для вимірювання глибини води (переважно шнурок з олов'яним тягарцем). 2. Хірургічне знаряддя для досліджування внутрішніх органів (Пр.).

СОНЕЧНИКОВИЙ, -а, -є. Соняшниковий. – **Сонечниківий** білий ужывають всяди на кўнях (Ол.).

СОПУХ, -уха, ч. Сморід (Ол.).

СОРОКІВКА, -ы, жс. Дошка завтовшки 40 мм (Св.).

СОРТОВНИК, -йка, ч. Сортувальник (Рс.).

СОРТОВНЯ, -і, жс. Сортувальня (Пт.).

СОС, *займ.* Цей, оцей (Ол.).

СОСИК, -йка, ч. Соус (Рс.).

СОСІК, -іку, ч. Сік, рідина, вичавлена з фруктів або овочів (Пн.).

СОХА, -ы, жс. 1. Гіллястий стовбур вільхи, на якому сушать конюшину, сіно. 2. Соха, дерев'яний плуг (Пн.).

СПАВАЉЬНИЙ, -а, -е. Паяльний; який можна паяти (Рс.).

СПАДКОЎМЦЯ, -і, ч. Спадкоємець (Пр.).

СПАДОЎХРОН, -ону, ч. Парашут (Рс.).

СПАДЧЫНА, -ы, жс. Спадщина, спадок (Ол.).

СПАЛЕНІСКО, -а, с. Згарище, попелище (Пн.).

СПАРАЛІЖУВАЊІЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **СПАРАЛІЖУВАЊІ**. Паралізований, розбитий паралічем (Пр.).

СПАРАЛІЖУВАЊІ, -ую, -еш. Паралізувати, викликати параліч (Пр.).

СПАРІСКО, -а, с. 1. Спекота, духота. 2. Багато водяної пари при високій температурі повітря (Ол.).

СПАРКАЊІТИ, -ію, -еш. Запаршивіти (Ол.).

СПАС, ч. 1. -а. Спасіння. – *Єден спас єст на то – покайтися*. 2. -у. Жарт, сміх. – *На спас півів-см му, жэбы зэран пішов до ксэндза* (Пр.).

СПАСЭЊІ, -о́го, ч. Гладкий, ожирілий (Пр.).

СПАСІВКА, -ы, жс. 1. Спасівка, піст перед святом Спаса. 2. Сорт капусти (Св.).

СПАСУВАЊІ, -ую, -еш. Жартувати. – *Зьлі півів-сс му, бо з такыма фанта́ми не спасу́ют* (Ол.).

СПАЦЕР, -э́ру, ч. Прогулянка, поїздка; місце прогулянки (Пр.).

СПАЦЕРУВАЊІ, -ую, -еш. Прогулюватися, проходжуватися (Пр.).

СПАШНЕ, -о́го, с. 1. Плата за пасовисько. 2. Оплата заподіяної худобою шкоди в полі або на лузі (Пр.).

СПЕНЕТРУВАЊІ, -ую, -еш. Обслідувати, простежити, вивідати (Ол.).

СПЕРАЊІ, спэ́рам, -аш. Забороняти, не дозволяти (Св.).

СПЕРЕДІЊІТИ, -э́джу, -э́диш. Випередити когось (Св.).

СПЕЦІФІК, -і́ка, ч. Ліки, призначені винятково для лікування однієї хвороби (Пр.).

СПЕЦІЯЉ, -я́лу, ч. Ласощі; присмак (Пр.).

СПЕЦІЯЉІСТА, -ы, ч. Спеціаліст, фахівець (Пр.).

СПЕШЭЊІЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу* до **СПЕШЫЊІСЯ**. Збентежений, зніяковілий (Ол.).

СПЕШЫЊІСЯ, спэ́шуся, -ы́шся. Збентежитися, зніяковіти (Ол.).

СПИНЦЯТИСЯ

СПИНЦЯТИСЯ, спінцямся, -яшся. Спинатися, підніматися вгору, дертися куди-небудь (Рс.).

СПІРАЧ, -ача, ч. Нашийник в упряжі (Пн.).

СПИСКОВЕЦ, -вця, ч. Підпільник, той, хто вписаний у підпільний список (Пр.).

СПІЙТИЙ, -а, -е. 1. П'яний. 2. Надпитий зверху (Ол.).

СПИЯЧЕНИЙ, -а, -е. Який спився, призвичаївся до пиятики (Ол.).

СПІВКОМПАН, -а́на, ч. Кумпан, спільник по гульбищах (Пр.).

СПІВОВІВАТЕ́ЛЬ, -е́ля, ч. Співвітчизник (Пр.).

СПІВРО́ДАК, -а́ка, ч. Земляк; людина, що належить до того самого народу (Пр.).

СПІВЧА́СНІСТ, -о́сти, *жс*. Сучасність (Пр.).

СПІДЛІТИ, -ію, -еш. Схуднути, змарніти (Пн.).

СПІДЛЯ́РКА, -ы, *жс*. Нижня дошка на возі (Ол.).

СПІДНИК, -й́ка, ч. Нижня спідниця, сорочка (Пр.).

СПІДОК, -дка, ч.; *мн.* -дкы. Грубі балки, що служать основою дерев'яної стіни; фундамент будинку. **В'ЯЗА́ТИ СПІ́ДКЫ**. Класти фундамент під будівлю. – Буде́ме в'язати́ спі́дкы (Св.).

СПІЖА́РЕНКА, -ы, *жс*. Невеличка комірчина з підвалом на молочні продукти (Пт.).

СПІЖА́РКА, -ы, *жс*. Те саме, що **СПІЖА́РЕНКА** (Ол.).

СПІЖА́РНЯ, -і, *жс*. Комора для зберігання продуктів (Ол.).

СПІ́НКА, -ы, *жс*. Запонка, відчіпний гудзик, яким з'єднують застібку в білизні, зокрема манжет у рукаві (Пр.).

СПІР, -о́ру, ч. Затор на річці. – **Як понано́шат ле́ду, то зро́бится спі́р** (Пр.).

СПІРА́ЛЯ, -і, *жс*. Спираль (Рс.).

СПІРІ́ТУС, -у́су, ч. Спирт (Пр.).

СПІЧА́СТИЙ, -а, -е. Гостроконечний (Пт.).

СПЛІТА́ЧКА, -ы, *жс*. Переплетений килимок із шовкового і лляного полотна (Ол.).

СПЛЮ́НДРУВА́НИЙ, -а, -е. Сплюндрований, пограбований (Пр.).

СПЛЮ́СКЛИЙ, -а, -е. Сплюснутий (Пт.).

СПЛЯ́СНУТИ, -я́сну, -еш. Схуднути, потоншати, зменшитися в об'ємі, стати плоским (Ол.).

СПОВНІ́ТИ, сповню, -иш. Здійснити, виконати (Рс.).

СПОВНИ́ТИСЯ, спóвнитсЯ. Док. вид до **СПОВНЯ́ТИСЯ**. Сповнитися, здійснитися, справдитися (Ол.).

СПОВНІ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **СПОВНИТИ**. Здійснення, виконання (Рс.).

СПОВНЯ́ТИСЯ, -яєся. Сповнятися, здійснюватися, справджуватися (Ол.).

СПОВОДУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Спричинити, дати привід (Пт.).

СПОДÉНКИ, -нок, мн. Зменш. до **СПО́ДНІ** (Пт.).

СПО́ДНІ, -ден, мн. Штани (Пн.).

СПОЖИТКУВА́НЯ, -я, с. 1. Використання. 2. Споживання, вживання для їжі (Ол.).

СПОЖИТКУВА́ТИ, -у́ю, -єш. 1. Ужити, використати. 2. Спожити, з'їсти (Ол.).

СПОЗЕРА́ТИ, -ёрам, -аш. Споглядати, дивитися (Пт.).

СПОКОРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієпр. пас. мин. часу до **СПОКОР-НІ́ТИ**. Присмирнілий (Ол.).

СПОКОРНІ́ТИ, -ію, -єш. Присмирніти, стати покірним (Ол.).

СПО́МІЧ, -бчы, ж. Допомога, поміч. – То буде для ня велька споміч на старіст (Ол.).

СПОНЕВЕРА́НИЙ, -а, -е. Виснажений внаслідок довгих поневірянь (Пт.).

СПО́РИЙ, -а, -е. Чималий, добрячий, великий; довгий. – Спо́рий кавало́к доро́гы до стаці́ї (Пн.).

СПОРОХЛІ́ВКА, -ы, ж. Спорохнявіла деревина (Ол.).

СПОРОХНІ́ЛКА, -ы, ж. Те саме, що **СПОРОХЛІ́ВКА** (Ол.).

СПОРОХНЯ́ВКА, -ы, ж. Те саме, що **СПОРОХЛІ́ВКА** (Ол.).

СПОРТО́ВЕЦ, -вця, ч. Спортсмен (Пр.).

СПОСТІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Відповідний, слухний. 2. Здатний до чого-небудь (Пр.).

СПОСТІ́БНИСТ, -о́сти, ж. 1. Нагода. 2. Вміння, здатність до чого-небудь (Пр.).

СПРАВДЖЫ́НЯ, -я, с. 1. Здійснення, втілення в життя. 2. Виправдовування (Пр.).

СПРАВУ́НОК, -нка, ч. Покупка. – По́йду до мі́ста за справу́нка́ми (Пр.).

СПРАГНÉ́НИЙ, -а, -е. Спраглий, охочий. – Спрагнé́ний зéмлі, Дáнько верну́вся з Гамеры́кы до́мів (Пр.).

СПРАГО́ТА, -ы, ж. Сильна спрага (Ол.).

СПРАЖЬІТИ

СПРАЖЬІТИ, -áжу, -ыш. Підсмажити на маслі, жирі (Пт.).

СПРАКТЫКУВА́ТИ, -ую, -еш. Пізнати на практиці (Пт.).

СПРА́ТИ, спéру, -еш. 1. Випрати велику кількість білизни.

2. *Перен.* Відлупцювати. – **Але-м го справ!** (Ол.).

СПРЕГОДИ́ТИСЯ, -óджуся, -óдишся. Знадобитися, стати у пригоді (Ол.).

СПРЕСУВА́НИЙ, -а, -е. Спресований (Рс.).

СПРИКРІ́ТИСЯ, -йкрюся, -ишся. Набриднути, надокучити; стати нестерпним від повторення, одноманітності (Св.).

СПРІ́ЦЯР, -яра, ч. Спритник, меткий чоловік (Пр.).

СПРОВАДЖУВА́ТИ, -ую, -еш. Примушувати когось приймати; проводити, доставляти до місця призначення (Рс.).

СПРОТИВ'Я́ТИСЯ, -ів'ямся, -яшся. Чинити опір; не погоджуватися, ставати проти когось або чогось (Ол.).

СПРУЖЫ́НА, -ы, ж. Пружина, спіраль (Пн.).

СПРУЖЫ́СТИЙ, -а, -е. Пружний, гнучкий, еластичний (Пр.).

СПРЯ́ЖКА, -ы, ж. Дія за знач. **СПРЯ́ЧЫ**. Спрягання (Пр.).

СПРЯ́ЧЫ, -яжу, -еш. Спрягти, запрягти в один запряг; приєднати ще одного коня чи вола до тягла (Пр.).

СПУСТ, -у, ч. 1. Спуск, транспортування вниз дерев, зрубаних на горі, або їх сплав річкою. 2. Курок у рушниці (Рс.).

СПУХЛЫ́НА, -ы, ж. Опух, пухлина (Ол.).

СПУЦУВА́ТИ, -ую, -еш. *Згруб.* З'їсти все до крихти (Ол.).

СПУЧНІ́ЛИЙ, -а, -е. *Дієпр. акт. мин. часу* до **СПУЧНІ́ТИ**. Набряклий, набубнявілий (Ол.).

СПУЧНІ́ТИ, -іє. Набрякнути, набубнявіти (Ол.).

СПУЩА́ТИ, спущам, -аш. 1. Спускати, опускати вниз. 2. Відв'язувати, відпускати прив'язаних тварин. 3. Випускати з резервуара, вмістилища рідину або газ. 4. Бити олію. – **Олій спущають в стúпах.** 5. Знижувати, зменшувати (про ціну). – **Спúсте-ле дáшто з тóго, кúп'ю г вас** (Пр.).

СПУЯ́ТИ, спуям, -яш. Взяти собі щось до голови, задумати щось (Ол.).

СПЬОНУВА́ТИ, -ую, -єш. Перевірити за допомогою підвішеного на шнурку тягарця положення вертикально розташованого предмета (Св.).

СПЬОХ, -а, ч. Сплюх, сонько (Пт.).

СРЕБРÉНИК, -йка, ч. Срібняк, срібна монета (Св.).

СРЄДИ, *присл.* Серед (Св.).

СТАВ, -а, ч. Суглоб. – Бблит м'я в ставах. – Запалїня ставів – то барз прїкра хворота (Ол.).

СТАВІТИСЯ, -ав'юся, -ишся. 1. Будуватися. – Жєбы ся ставіти, трєба мати кўпу пїнязи на материялы і на робітників. 2. Прибувати, з'являтися. – Рекрўты до асентерўнку ся став'яют (Пр.).

СТАВЛІНЯ, -я, с. Ставлення до когось, характер поведження з кимось або чимось (Рс.).

СТАДИ, *присл.* Звідси, звідсіля. – Ідєме гет стади! (Ол.).

СТАЇ, -їв, *мн.* Лан, рілля; ділянка землі, виділена з цілого (Пр.).

СТАЙЧЬОК, -їв, *мн.* Змениш. -пестл. до СТАЇ (Пр.).

СТАЛЮНОК, -нку, ч. Замовлення на товар. – Зрббив-см сталюнок на 200 кїльо цвѣків (Пр.).

СТАМАЛЬ, *присл.* Звідти, звідтіля, відтіль (Ол.).

СТАНИК, -їка, ч. Ліфчик, корсет (Пт.).

СТАНІЧОК, -чка, ч. Змениш. до СТАНИК (Пт.).

СТАНОВІСКО, -а, с. Посада, урядовий чин. – Брат робит на становїску лісничого (Пр.).

СТАНОК, -нка, ч. 1. Відгороджене місце у стайні, де тримають приплід або хвору худобу. 2. Пристрій для гоління (Ол.).

СТАНЦІЙКА, -и, *жс.* Невелика кімнатка; квартира малого розміру (Пр.).

СТАНЦІЯ, -ії, *жс.* Кімната; квартира з утриманням (харчуванням) для учнів або студентів. – Мам студєнта на станції (Пр.).

СТАРА, -ой, *жс.* 1. Старша за віком жінка. 2. Згруб. Стара (про дружину). – Мбѣ стара о нич ся не старат (Пр.).

СТАРАНЯ, -я, с. Заходи, клопотання. – Робіти стараня о вступ до гімназіюму (Ол.).

СТАРГАТИ, -аргам, -аш. Порвати, пошарпати (Пт.).

СТАРИ, -ого, ч. Дід, старий (Рс.).

СТАРИЙ, -а, -е. *Прикм.* Старий. **СТАРИЙ КРАЙ**. Європа (Ол.).

СТАРИНИЗНА, -и, *жс.* Старовина; те, чим довго користувалися (Ол.).

СТАРУЛЯ, -ї, *жс.* Знев. Стариганя, стара баба (Ол.).

СТАРЧЬОТИ, -арчѣт. Вистачати. – Для ня старчѣло дост, жєбы до хѣжы прїшов Штєфан Скорєнько і прочѣтав напѣм'ят поєму Т. Шевчєнка (Пр.).

СТАТІСТА

СТАТІСТА, -ы, ч. Статист, актор, який виконує ролі без слів, бере участь лише в масових сценах (Пр.).

СТАТОК, -тку, ч. Худоба. – Мій сусіда ма сім штук стátku: штырі коровы, два коні і єдно теля (Ол.).

СТАТОЧНИЙ, -а, -е. 1. Статечний, поважний; показний. 2. Немолодий, літній. 3. Розсудливий, розважливий у вчинках (Ол.).

СТАЦІЯ, -ії, жс. Станція; місце зупинки поїзда, автобуса чи судна: **СТАЦІЯ КОЛЕЙОВА**. Залізничний вокзал (Рс.).

СТВЕРДЖИНЯ, -я, с. Ствердження, остаточне встановлення (Пр.).

СТЕ. Форма 2-ї ос. мн. від дієсл. **БЫТИ**. (Ви) є. – Ци-сте нам ту рады? (Ол.).

СТЕІВИЙ, -а, -е. Чорно-білої масті. – Стеівы быкы, пригнаны з Мадяр (Ол.).

СТЕКТИСЯ, -эчешся, -еся. Сказитися, захворіти на сказ. – Пес ся стюк, бо го стékла лішка покусала (Ол.).

СТЕНОГРАФУВАНИЙ, -а, -е. Стенографований, записаний способом стенографії (Рс.).

СТЕРА́НКА, -ы, жс. Затирка, страва із вареного на молоці рваного тіста (Ол.).

СТЕРВ'ЯНИ́НА, -ы, жс. Стерв'ятина, м'ясо здохлої тварини (Рс.).

СТЕ́РЕН, -рні, жс. Стерня, скошений лан збіжжя (Пр.).

СТЕРÉЧЫ, -эжу, -еш. Оберігати, охороняти від небезпеки; слідкувати за збереженістю, цілістю чого-небудь (Пр.).

СТЕРÉЧЫСЯ, -эжуся, -ешся. Стерегтисся, бути обережним, пильним; остерігатися, боятися когось або чогось (Пр.).

СТЕРИЛІЗУВА́НИЙ, -а, -е. Стерилізований (Пт.).

СТЕРН'Я́НКА, -ы, жс. Незоране й поросле травом після збору зернових поле (Пр.).

СТЕЧÉНИЙ, -а, -е. Скажений (Ол.).

СТИНА́ТИСЯ, -інатся. Зсідатися, прокисати (про молоко) (Ол.).

СТЫ́ТИ, стыну, -еш. Остигати, ставати холодним; застигати (Пр.).

СТЫ́ЧЕНЬ, -чня, ч. Січень. – Найострі́ша зима бы́ват в сты́чни (Пр.).

СТІГАЧ, -áча, ч. Ланцюг в упряжі, який з'єднує дишло воза з хомутом (Пр.).

СТІГÁЧКА, -ы, жс. Гумка в одязі (Ол.).

СТЛАМСА́ТИ, -ámсам, -аш. Зім'яти, пом'яти (Ол.).

СТЛУМЕ́НИЙ, -а, -е. *Діспр. пас. мин. часу до* **СТЛУМИ́ТИ**. Заглушений, втамований (Пт.).

СТЛУМИ́ТИ, -úм'ю, -иш. *Док. вид до* **СТЛУМ'ЯТИ**. Заглушити, втамувати. — Лем пісня́ мо́же стлуми́ти ту́гу і жаль за рідном зе́мльом (Пр.).

СТЛУМ'ЯТИ, -úм'ям, -яш. Заглушувати, подавляти, тамувати (Пт.).

СТОВЧЕ́НИЙ, -а, -е. *Діспр. пас. мин. часу до* **СТО́ВЧЫ** (Ол.).

СТО́ВЧЫ, стóвчу, -еш. 1. Стовкти (товкачем або макогонром), подрібнити, стерти на порошок що-небудь. 2. Збити, розбити до крові. 3. Відлущувати. — Сто́вчу тя на ква́сне я́бло! (Ол.).

СТО́ВЧЫСЯ, -óвчесья. Розбитися. — Вче́ра ми́ ся го́рнец стовк (Ол.).

СТО́ПА, -ы, жс. 1. Стопа, нижня частина ноги у людини. 2. Одиниця виміру довжини, що дорівнює 28,8 см (Пр.).

СТО́ПЕН, -пня, ч. 1. Східець. 2. Градус. — На Но́ви рик было 20 сто́пни морб́зу (Пр.).

СТОПЕНЧА́СТИЙ, -а, -е. Східчастий (Пр.).

СТО́ПКА, -ы, жс. Дротик в електричному запобіжнику. — Тре́ба встави́ти сто́пку, бо не́с сві́гла (Пр.).

СТО́ПКЫ, -ів, мн. Підкладка на колішню (Пр.).

СТОПНЮВА́ТИ, -юю, -еш. Ступенювати, збільшувати за ступенями (Пр.).

СТО́ПОК, -пка, ч. 1. Стовпець, установлені вертикально колода або брус. 2. Стовпчик, який регулює напрям плуга при оранці (Ол.).

СТО́РЦА, *присл.* Сторчма. — По́став ми́х із зе́рном сто́рца, а то́вды во́змеш го на плéчы (Пт.).

СТО́РЦЕН, *присл.* Те саме, що **СТО́РЦА** (Ол.).

СТО́ХМАЛЬ, -аля, ч. Курява з муки у млині, пекарні (Пр.).

СТОЯ́НКА, -ы, жс. 1. Прибудова до хати. 2. Зупинка для транспорту (Рс.).

СТРА́ЖАК, -áка, ч. Член пожежної команди (Пр.).

СТРА́ЖНИК, -íка, ч. Сторож (Пр.).

СТРАПЕ́НИЙ

СТРАПЕ́НИЙ, -а, -е. *Діспр. пас. мин. часу до СТРАПІ́ТИ.*
Зажурений (Ол.).

СТРАПЕ́ЦІЯ, -ії, *жс.* Гризота, клопіт (Ол.).

СТРАПІ́ТИ, -ап'ю, -иш. Засмутити (Ол.).

СТРАТИ́ТИ, -ачу, -атиш. Загубити, втратити (Ол.).

СТРАТИ́ТИСЯ, -ачуся, -атишся. Загубитися, згубитися. –

Хлопець *деси ся на ярмаку стратив* (Ол.).

СТРА́ТНИЙ, -а, -е. Який зазнав збитків, шкоди. – Я *буду на тім стратний* (Ол.).

СТРАТУВА́ТИ, -юю, -єш. Витоптувати, витолочувати. – *Уці прешли през луку і стратували траву* (Пт.).

СТРА́ШАК, -ака, *ч.* Опудало, страхопуд (Пр.).

СТРАШЫ́ДЛО, -а, *с.* Те саме, що **СТРА́ШАК**. – *Страшымло на пта́хы* (Ол.).

СТРЕПОТА́ТИСЯ, -обамся, -ашся. Стрепенутися, здригнутися всім тілом (Ол.).

СТРІ́ЖАК, -ака, *ч.* Стригунець, однорічне лоша, якому зазвичай підстригають гриву (Пр.).

СТРИЖО́ГА, -ы, *жс.* Шуга, дрібний лід, що з'являється на ріці перед весняним льодоходом (Ол.).

СТРИКА́ТИ, -йкат. Штрикати, поколювати. – *Стрікат ня в усі* (Пт.).

СТРИ́ЧЫ, стріжу, -єш. Стригти, зрізати повністю або підрізувати (*напр.*, волосся, шерсть) (Пр.).

СТРЫ́ЄЧНИЙ, -а, -е. Двоюрідний по батькові (Ол.).

СТРЫ́ЙЦЬО, -я, *ч.* *Змениш.-пестл.* до **СТРЫ́КО**. Стрийко (Пр.).

СТРЫ́КО, -а, *ч.* Стрий, батьків брат (Пн.).

СТРЫ́НА, -ы, *жс.* Стрийна, дружина батькового брата (Пн.).

СТРЫ́Х, -у, *ч.* Горище, піддашня (Пн.).

СТРЫЧА́НИК, -іка, *ч.* Двоюрідний брат по батьковій лінії, син стрія (Ол.).

СТРЫ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **СТРЫ́ЄЧНИЙ** (Пт.).

СТРЫ́ЯНКА, -ы, *жс.* Те саме, що **СТРЫ́НА** (Пт.).

СТРІ́Й, -обю, *ч.* Одяг, убрання; костюм. – *Мб́я шваге́рка тра́тит пінязі на стрі́ї* (Ол.).

СТРИКА́ТИ, -ікат. Те саме, що **СТРИКА́ТИ** (Ол.).

СТРІ́ЛЬБА, -ы, *жс.* 1. Рушниця. – *Мб́ї няньо ма́ют до́бру стрі́льбу*. 2. Стрілянина (Пр.).

СТРИМГОЛОВОМ, *присл.* Стрімголов, дуже швидко (Пр.).

СТРОЇТИ, -ою, -іш. 1. Будувати. 2. Гарно одягати (Ол.).

СТРОЇТИСЯ, -оюся, -ішся. 1. Мати намір, намірятися, готуватися. – Строї́тс^я на во́йну. 2. Визбируватися, вишукано одягатися. – Ді́вки ся стрóят на забáву (Ол.).

СТРО́ЙНИЙ, -а, -е. Визбираний, елегантно вдягнений (Ол.).

СТРО́ЙНІ, *присл.* Гарно, елегантно (про одя́р) (Ол.).

СТРОКА́НЕЦ, -нця, ч. Ремінець від постола (Пт.).

СТРО́МІЙ, -а, -е. Стрімкий, крутий. – Стро́мы бере́ги над рі́ком (Пр.).

СТРО́МО, *присл.* Стрімко, майже прямовисно (Ол.).

СТРОНЧА́КЫ, -ів, *мн.* Ремінці від постолів; шнурівки (Пт.).

СТРОПОВИ́Й, -а, -е. Кроквяний (Ол.).

СТРУКС, -у, ч. Вельвет, вид тканини (Пр.).

СТРУ́ТИЙ, -а, -е. Отруєний. – Хóдит як стру́тий (Ол.).

СТРУ́ТИСЯ, -уюся, -ешся. Отруїтися (Ол.).

СТРУ́ТЯ, -я, с. Отруєння (Ол.).

СТРЯ́ГНУТИ, -ягну, -еш. В'язнути, грузнути. – Корóвы лóб'ят солéну во́ду, захóдять в солотви́ну і стря́гнут в болóті (Пр.).

СТРЯ́МБА, -ы, *жс.* Звислі нерівні обривки ниток із роздертого шматка тканини (Пн.).

СТРЯ́СКА, -ы, *жс.* Сіно впереміш із соломою як корм для рогатої худоби. – Шма́р там кус стря́скы за дра́быну (Пр.).

СТУГНУ́ТИ, -угне. Затужавіти, загуснути, стверднути (Ол.).

СТУДЕЛИ́НА, -ы, *жс.* Те саме, що **СТУДЕНИ́НА** (Ол.).

СТУДЕНИ́НА, -ы, *жс.* Студенець, холодець, драглі. – Студе́нина сту́гне ско́рше на студéни (Ол.).

СТУДЕ́НКА, -ы, *жс.* Криничка, джерельце (Св.).

СТУДЖЕ́НИЙ, -а, -е. Охолоджений (Пн.).

СТУДИНИ́НА, -ы, *жс.* Те саме, що **СТУДЕНИ́НА** (Пн.).

СТУ́ДНИК, -іка, ч. Джерело, криниця в полі (Пн.).

СТУДНІ́СКО, -а, с. Запущена криниця; місце, де колись була криниця; яма, викопана для криниці (Пр.).

СТУ́ДНЯ, -і, *жс.* Колодязь, криниця (Пн.).

СТУ́ДНЯР, -яра, ч. Чоловік, який копає криниці (Пр.).

СТУ́ЖКА, -ы, *жс.* Стьожка, стрічка (Пн.).

СТУКА́ТИ, сту́кам, -аш, -ат (сту́чу, -еш, -е). Стогнати. – Што́си він барз сту́че (Пр.).

СТУМАНІТИ

СТУМАНІТИ, -ію, -еш. Втратити здатність логічно міркувати, ясно сприймати і розуміти навколишнє (Пт.).

СТУПІР, -іря, ч. Товкач. – **Ступіром товкли панцакы в ступі** (Пр.).

СТУХЛІЗНА, -ы, ж. Затхлий, гнилий запах (Ол.).

СТЮС, -а, ч. Стос, штабель. – **Дырва трэба кла́сти до стю́са** (Пр.).

СТЯТИ, стну, -еш, -е. Зігнути, зрізати (Рс.).

СТЯТИСЯ, стне́ся. 1. Піддатися зрізуванню. 2. *Док. вид до* **СТИНА́ТИСЯ**. Звурдитися, зсістися, скиснути (про молоко). – **Моло́ко мі ся стя́ло** (Рс.).

СУЄТНИЙ, -а, -е. Метушливий, неспокійний; який завдає клопотів. – **Сує́тне дзе́цко не да́ст нам ніко́ли споко́ю** (Пт.).

СУКА́ЧКА, -ы, ж. Господиня, куховарка на весіллі (Пн.).

СУКМА́НА, -ы, ж. Чоловічий простий довгий піджак із грубого сукна (Рс.).

СУ́КШЕ, *присл.* Сухіше (Ол.).

СУМЛІ́НІ, *невідм.* Слово честі, справді, клянуся (Пр.).

СУРОВИ́Й, -а, -е. 1. Сирий, не зварений. 2. Вогкий. – **Суро́вы дрóвна тя́жко запалі́ти** (Пр.).

СУ́СІК, -і́ка, ч. Засік для зерна. – **В сусі́ку ма́ме і́щы ку́сьцьо́к зе́рна** (Пн.).

СУСІ́ЧОК, -чка, ч. *Змени.* до **СУ́СІК** (Ол.).

СУТ. *Форма 3-ї ос. мн. теп. часу від дієсл.* **БЫ́ТИ**. (Вони) є, присутні. – **Они сут до́ма од ра́на** (Пн.).

СУ́ТА, -ой, ж. Безрога (про вівцю, козу) (Пт.).

СУТЕРИ́НЫ, -є́рин, *мн.* Підвал у будинку; камери будинку, розміщені нижче від поверхні землі (Пн.).

СУ́ТКА, -ы, ж. Сосок молочної залози (Пр.).

СУТКО́ВИ, -а, -е. *Прикм.* до **СУ́ТКА**. Сосковий. – **Сутко́ва борода́вка** (Пр.).

СУТО́ЧКА, -ы, ж. *Змени.* до **СУ́ТКА** (Пр.).

СУ́ФІТ, -і́ту, ч. Стеля в кімнаті (Ол.).

СУХО́ТА, -ы, ж. Посуха. – **Ма́ли-зме влі́ті ве́льку сухо́ту** (Ол.).

СУХО́ТЫ, су́хіт, *мн.* Туберкульоз (Ол.).

СУ́ЩИЙ, -а, -е. Здатний, спроможний до чогось. – **Ште́фан прохво́рів пів ро́ку і й́щы не су́щий до ро́боты** (Пр.).

СУША́РНИК, -йка, ч. Людина, що сушить різні плоди; власник сушарні (Пр.).

СУШЫ́НЯ, -я, с. Сушіння (Пр.).

СУШЫ́ЦЯ, -і, ж. Сушняк, сухе дерево або кущ (Ол.).

СУ́ШНЯ, -і, ж. Сушарка для фруктів (Пт.).

СФАБРИКУВА́НИЙ, -а, -е. Сфабрикований; зроблений від руки на зразок фабричної продукції. – *Документи на фамелію Ткача были сфабрикованы Пётром* (Рс.).

СФАЛДУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **СФАЛДУВА́ТИ** (Ол.).

СФАЛДУВА́ТИ, -юю, -єш. Зібрати у складки (про тканину) (Ол.).

СФОЛЬГУВА́ТИ, -юю, -єш. Попустити, дати певну свободу дій (Пр.).

СФУШЕРУВА́ТИ, -юю, -єш. Спартачити, виконати роботу неякісно (Пр.).

СХАЛІ́ТИ, -ію, -єш. Занепасти здоров'ям, пропасти, засохнути. – *Жебы-с схалів!* (Ол.).

СХЫЛЬНИ́СТИЙ, -а, -е. Похилий, стрімкий. – *Схыльніста гора* (Ол.).

СХІСНУВА́ТИ, -юю, -єш. *Док. вид* до **ХІСНУВА́ТИ**. Скористатися чимось, використати щось. – *Тоты грибы не годен схіснувати, бо юж барз стары* (Ол.).

СХЛІБ'Я́ТИ, -іб'ям, -яш. Лестити, улещувати (Ол.).

СХЛЯПА́ТИ, -япам, -аш. Обляпати (водою, болотом тощо) (Пр.).

СХЛЯСТА́ТИ, -ястам, -аш. Змочити, вимастити грязюкою (Пр.).

СХЛЯСТА́ТИСЯ, -ястамся, -ашся. Намокнути, забризкатися болотом (Ол.).

СХЛЯ́ТИСЯ, -яюся, -єшся. *Знев.* Нажлуктитися, упитися до безтями (Рс.).

СХОД, -у, ч. Схід, сільські збори (Рс.).

СЦАПІ́ТИ, -ію, -єш. З'їхати з глузду, одуріти (Ол.).

СЦИЗО́РИК, -йка, ч. Кишеньковий складаний ніжик (Ол.).

СЦІБА́ТИ, сцібам, -аш. *Знев.* Шити вручну, стібками. – *Та якоси-см посцібала тоту кошелю* (Пр.).

СЦІ́НА, -ы, ж. Стіна (Рс.).

СЦЮК

СЦЮК, -а, ч. 1. Недопалок. – Лиш мі сцю́ка заку́рити! 2. Кавалок, шматок. **РОЗТОРГА́ТИ НА СЦЮ́КЫ**. Роздерти на шматки (Ол.).

СЦЮС, -а, ч. Те саме, що **СТЮС** (Ол.).

СЯГ, -у, ч. 1. Сажень (1 кубометр) дров. 2. Відрізок деревини завдовжки 1 метр і завтовшки 15–25 см (Пр.).

СЯГНУ́ТИ, сягну, -еш. Всунути руку до кишені. – Сягла по піня́зі і отда́ла му вшы́тки (Пр.).

СЯЧЫ́ТИ, сячыт. Сочити; падати дрібними краплями (Ол.).

СЯЧЫ́ТИСЯ, сячытс. Сочитися; витікати, виділятися краплями; просочуватися (Ол.).

СЬВА́ТИЙ, -а, -е. Святий. **СЬВА́ТИЙ ВЕ́ЧЕР**. Святий вечір, Святвечір (Св.).

СЬВИДРО́ВАТИЙ, -а, -е. 1. Косоокий. 2. Гвинтоподібний (Ол.).

СЬВИДЧЫ́НЯ, -я, с. Свідчення, показання свідка (Пр.).

СЬВІ́РЧОК, -чка, ч. Цвіркун (Ол.).

СЬВІ́ТИЧ, -йча, ч. Світильник, ліхтар (Ол.).

СЬЛÉПИ, -а, -е. Сліпий, незрячий (Ол.).

СЬЛІ́ПАК, -а́ка, ч. 1. *Знев.* Людина, що недобачає. 2. Великий овід (Пт.).

СЬЛІ́ПЕЦ, -пця, ч. Сліпець, сліпий чоловік (Св.).

СЬЛІ́ПИ, -бо́го, ч. Те саме, що **СЬЛÉПИ** (Рс.).

СЬЛІ́ПОНАРОДЖÉНИЙ, -а, -е. Сліпонароджений, незрячий від народження (Пр.).

СЬЛІ́ПЯ, -ят, *мн.* *Знев.* Сліпаки (про очі). – **Што-с** **выт́ріщыв** сьлі́п'я на ню? (Ол.).

СЬЛЯ́МАЗА́РА, -ы, *жс.* Повільна, млява людина (Пр.).

СЬЛЯ́МАЗА́РНИЙ, -а, -е. Повільний, млявий (Пр.).

СЬЛЯ́МАЗА́РНИК, -і́ка, ч. Те саме, що **СЬЛЯ́МАЗА́РА** (Ол.).

СЬЛЯ́МАЗА́РНІ, *присл.* Повільно, мляво. – Ой, сьлямаза́рні́ іде то́та робо́та в те́бе! (Пр.).

СЬЛЯ́МАЗА́РНИ́СТ, -о́сти, *жс.* Млявість (Ол.).

СЬМІ́ГА, -ы, *жс.* Пропелер у літака; крило у вітряка (Пр.).

СЬМІ́ГАТИ, -і́гам, -аш. Розмахувати чимось, що викликає свист у повітрі. – Па́стух сьмі́гат си́ бичом на коро́вы (Пр.).

СЬМІ́ГУС, -у́са, ч. Звичай обливання водою у Великодні свята (Ол.).

СЬМІ́ЛЕЦ, -льця, ч. Сміливець (Рс.).

СЬМІ́ТНИЙСКО, -а, с. Смітник (Пт.).

СЬМІ́ТЮХ, -юха, ч. Нечиста, неохайна людина (Пр.).

СЬМІ́ТЯРКА, -ы, ж. Совок для сміття (Пр.).

СЬМІ́ХУВА́ЛЕЦ, -льця, ч. Сміхованець, жартівник (Пр.).

СЬМІ́ЯТИСЯ, сьміюся, -єшся, -єся. Сміятися. ♦ **СЬМІ́ЯТИ-СЯ ДО РОЗПУ́КУ**. Заходиться від реготу, сміється до кольок у животі (Ол.).

СЬНІ́Т, -у, ч. Те саме, що **СНІ́Т** (Пт.).

СЬЦІБА́ТИ, -і́бам, -аш. Те саме, що **СЦІБА́ТИ** (Ол.).

Т

ТАВРУВА́НИЙ, -а, -е. Таврований, мічений, який має тавро на тілі (Св.).

ТА́ДИ, *присл.* Сюди, цією дорогою, в цьому напрямку (Пр.).

ТАДИВАЙ, *присл.* Те саме, що **ТА́ДИ** (Ол.).

ТА́ДИ-СЯ́ДИ, *присл.* Туди-сюди, в різні місця, різними дорогами (Ол.).

ТА́ЙНІ, *присл.* Таємно, потайки (Пр.).

ТА́КОЙ, *присл.* Таки, все-таки. – **Та́кой на́йду в лісі гри́бы або підпе́нькы** (Пр.).

ТАКСА́ТОР, -бра, ч. Людина, яка оцінює заподіяну шкоду в полі (Пр.).

ТАКСУВА́НИЙ, -а, -е. Оцінений таксатором (Св.).

ТАК-СЯ́К, *присл.* Якось, ледве, насилу. – **Мы йщы так-сяк пережи́ме, а як хво́ры ма́ма?** (Пр.).

ТА́ЛПР, -эря, ч. Фарфорова, фаянсова або металева тарілка (Рс.).

ТАЛЮВА́ТИ, -юю, -еш. Ділити, розподіляти. – **Потали́йте, діти, ме́дже со́бом то́то по́ле** (Пр.).

ТАЛЯ́РОК, -рка, ч. Круглий шматочок яблука, картоплі. – **По́край я́бло на таля́ркы!** (Ол.).

ТА́ЛЬЯН, -яна, ч. Італієць (Св.).

ТАЛЬЯ́НСКИЙ (СКІ), -а, -е. Італійський. – **Мій ді́до вою́вав на талья́нскім фро́нті** (Св.).

ТА́МОК, *присл.* Тут (Ол.).

ТАМТО́РІЧНИЙ, -а, -е. Торішній (Св.).

ТА́МТОТ, ТА́МТА, ТА́МТО, -о́го, та́мтой, -о́го; *лш.* **ТА́МТЫ**, -ых, *займ.* Той (отой), та (ота), те (оте); ті (оті). – **С та́мтой стра́ны нич не ви́дно** (Пр.).

ТАМУВА́ТИ, -юю, -еш. 1. Гатити, робити греблю. 2. Гальмувати, спиняти. – **Тамува́ти кро́в** (Ол.).

ТА́МУСЬ, *присл.* Те саме, що **ТА́МОК** (Ол.).

ТАНДЫ́ТА, -ы, *жс.* Недоброякісний товар, дрантя, халтура (Ол.).

ТАНДЫ́ТНИЙ, -а, -е. Поганий, недоброякісний (Ол.).

ТАНЦБУ́ДА, -ы, *жс.* Тимчасове приміщення для танців; зал для біднішої молоді (Рс.).

ТАПЕ́ТА, -ы, *жс.* Кімнатні шпалери (Пр.).

ТАПЕТУВА́ТИ, -ую, -єш. Клеїти шпалери (Пр.).

ТАПІ́ЦЕР, -єра, *ч.* Оббивальник, людина, що ремонтує меблі, закладає гардини тощо (Пр.).

ТАРАПА́ТА, -ы, *жс.* 1. Старий, знищений віз. 2. *Перен.* Несподіваний клопіт (Ол.).

ТАРГА́НІНА, -ы, *жс.* Шарпанина, колотнеча, штовханина (Ол.).

ТАРЕ́ЛИК, -йка, *ч.* Тарілка (Ол.).

ТАРИ́ФА, -ы, *жс.* Тариф, офіційно встановлений розмір плати (Пр.).

ТА́РКА, -ы, *жс.* Кличка собаки (Ол.).

ТА́РЧА, -ы, *жс.* 1. Щит, частина обладунку давніх воїнів. 2. Дошка круглої, овальної або трикутної форми, оббита шкірою чи бляхою (Пр.).

ТАРЧА́СТИЙ, -а, -є. Рябий, коричнево-сірий (Пн.).

ТАРЧУ́ЛЯ, -ї, *жс.* Кличка рябої корови (Ол.).

ТАСУВА́НИЙ, -а, -є. Тасований, перемішаний (Пр.).

ТАСЬ-ТАСЬ! Вигук, яким підкликають качок (Ол.).

ТА́ТАР, -ара, *ч.* Татарин (Пн.).

ТАЧА́ТИСЯ, та́чамся, -ашся. Хитатися (Ол.).

ТА́ЧКЫ, -чок, *мн.* Тачка, ручний одноколісний візок (Рс.).

ТА́ЯТИ, та́є. Танути (про сніг, лід) (Пр.).

ТВАР, -и, *жс.* Обличчя, лице. — *По́мый си твар, бо выглядаш, як ко́мїняр* (Пн.).

ТВАРИ́ЧКА, -ы, *жс.* *Зменш.-пестл.* до ТВАР. Личко; миле, симпатичне обличчя (Пн.).

ТВЕРДЖЫ́НЯ, -я, *с.* Твердження; думка, положення, що лежить в основі чогось (Рс.).

ТВЕРДИ́ЩАТИ, -іщам, -аш. Твердішати (Пр.).

ТЕА́ТЕР, -тру, *ч.* 1. Театр, один із видів мистецтва. 2. Приміщення для сценічних вистав (Св.).

ТЕБЕ́ТКА, -ы, *жс.* Велика тонка квітчаста вовняна хустка (Пр.).

ТЄВТОН, -она, *ч.* 1. *Знев.* Німець. 2. Чоловік, грубий у поведінці (Пр.).

ТЕКТУ́РА

ТЕКТУ́РА, -ы, *жс*. Грубий папір, картон (Пр.).

ТЕКТУРО́ВІЙ, -а, -е. *Прикм.* до ТЕКТУ́РА. Картонний (Пр.).

ТЕ́ЛЕ-ЛЕМ, *виг.* Нісенітниця; слово без значення (Св.).

ТЕЛЕ́ПАК, -ака, *ч*. Саморобний бляшаний дзвіночок, який вішають на шию корові (Пн.).

ТЕЛЕПА́ТИ, -éпам, -аш. 1. Пліткувати, ляпати язиком. 2. Деренчати (про дзвінок) (Пн.).

ТЕЛЕПА́ТИСЯ, -éпамся, -ашся. 1. Мокнути; змочувати на собі одяг водою або болотом. – Гуси телепа́ються в мочы́лі. 2. *Перен.* Тягтися, лізти (про важку, повільну ходу) (Пр.).

ТЕЛЕ́ПАЧ, -ача, *ч*. Те саме, що ТЕЛЕ́ПАК (Ол.).

ТЕЛЕФЕ́НЬКА, -ы, *жс*. Небилиця; слово без значення (Св.).

ТЕЛЕ́ГРАФ, -áфу, *ч*. Телеграф (Пр.).

ТЕЛЕ́ФОН, -óну, *ч*. Телефон (Пр.).

ТЕЛІ́ГА, -ы, *жс.*: ТЕЛІ́ГА ЗА́ДНЯ. Задня частина воза. ТЕЛІ́ГА ПЕРЕ́ДНЯ. Передня частина воза (Св.).

ТЕ́ЛЬО, *присл.* Стільки (Ол.).

ТЕ́МЕТ, -éта, *ч*. Цвинтар, кладовище (Пр.).

ТЕ́МНЯ, -і, *жс*. Темне місце; підземелля (Ол.).

ТЕНДЕ́РИЦЯ, -і, *жс*. Кукурудза (Пн.).

ТЕНДЕ́РИЧА́НИЙ, -а, -е. *Прикм.* до ТЕНДЕ́РИЦЯ. Кукурудзаний. – Тендерича́на замі́шка (Пн.).

ТЕПЛЯ́РНЯ, -і, *жс*. Теплиця (Пт.).

ТЕРЕ́ЗБИЙ, -óго, *ч*. Тверезий (Пт.).

ТЕРЕМТА́ТИ, -éмтам, -аш. Сварити, кричати (Ол.).

ТЕ́РЕ-ФЕ́РЕ, *невідм.* Дурниця, нісенітниця. ТЕ́РЕ-ФЕ́РЕ ДУ́ТКЫ. Нічого з цього не буде (Ол.).

ТЕ́РКА, -ы, *жс.*, *мн.* ТЕ́РКЫ, -рок. Плоди терну; терен (Пр.).

ТЕ́РЛО, -а, *с*. Нерест (Пн.).

ТЕРМОМЕ́ТЕР, -тра, *ч*. Термометр (Пт.).

ТЕРО́РИСТА, -ы, *ч*. Терорист (Пн.).

ТЕРПЕНТИ́НА, -ы, *жс*. Скипидар, пахуча смолиста рідина, яку виготовляють зі смоли хвойних дерев (Рс.).

ТЕРПЕНТИНО́ВІЙ, -а, -е. Скипидарний (Рс.).

ТЕ́РТЯНИК, -йка, *ч*. Картопляник, корж із потертої картоплі, спечений на капустяному листку (Пр.).

ТЕРХО́БА, -ы, *ч*. і *жс*. Велетень, товстун. – Хлоп терш, а ба́ба тіж терхо́ба (Пр.).

ТЕЧЫ, тэчеш, -е; тэчут; *мин. час* **ТЮК, ТЭКЛА, ТЭКЛО**.
Гекти, протікати. – **М'юд тюк през шпáры, што бы́ли в бóчці** (Пр.).

ТИГРИС, -йса, ч. Тигр (Пт.).

ТИГРИСОВИЙ, -а, -е. Тигровий (Пт.).

ТИКШЕ, *присл.* Тихіше (Ол.).

ТИНКУВАНИЙ, -а, -е. Тинькований, штукатурений (Пр.).

ТИРЯТИ, тйрям, -яш. Губити (Ол.).

ТИРЯТИСЯ, тйрямся, -яшся. Губитися (Ол.).

ТИСИНА, -ы, *жс.* Тис, деревина тиса (Ол.).

ТИФУС, -усу, ч. Тиф, гостре інфекційне захворювання (Пр.).

ТИХІСТ, -óсти, *жс.* Тиша (Св.).

ТИХІСЬКО, *присл.* Тихенько. – **Тихісько гвóйшов до хй́жы** (Пт.).

ТИХІЦЬКО, *присл.* Тихесенько (Ол.).

ТЫ, тебе, тобі, ты, ті, то́бом, в то́бі, *займ. 2-ої ос. одн.* Ти (особа, до якої звертаємся) (Пр.).

ТЫЖ, *присл.* Теж. – **Тыж ся мі парóбок на́шов, й́шы му баю́сы не вырóсли!** (Ол.).

ТЫЖДЕН, -жня, ч. Тиждень (Пр.).

ТЫЖЕК, *присл.* Також. – **Пішли мо́ї дома́шні на фéстин, піду і я ты́жек** (Ол.).

ТЫЖНІВКА, -ы, *жс.* Сьомий день після смерті. – **Сéмий ден поминáня по сме́рти – то ты́жні́вка** (Пр.).

ТЫКА, -ы, *жс.* Тичка для гороху, квасолі (Пн.).

ТЫКАТИ, тыкам, -аш. «Тикати», звертатися на «ти» до старшої особи (Пн.).

ТЫКАТИСЯ, тыкамся, -ашся. Торкатися (Ол.).

ТЫРАНИЙ, -а, -е. Який зазнав поневірянъ (Ол.).

ТЫРАТИСЯ, тйрамся, -ашся. Поневірятися; волочитися; ходити за чимось. – **Він ся óсем ро́ків ты́рав за вель́ком во́дом і гля́дав робóты** (Пт.).

ТЫРКОТАТИ, -óтам, -аш (-óчу, -еш). Торохтіти, цокотіти (Ол.).

ТЫРМОСИТИ, -óшу, -óсиш. Трясти, потрясати. – **Тырмóсив ним як мі́шком з по́ловом** (Ол.).

ТЫРЧАТИ, тйрчу, -ыш. 1. *Знев.* Торочити, торохтіти, балакати без угаву. – **Ба́бо, не тырч!** 2. *Знев.* Стирчати, стовбичити, даремно стояти. 3. Вимовляти звуки: «Тр-р-р!» (Ол.).

ТІЗЮ, ТІЗЮ-НА!

ТІЗЮ, ТІЗЮ-НА! Вигук, яким підкликають теля (Ол.).

ТІЛЬО, присл. Стільки. Див. ще **ТЕЇЛЬО**. – Мам тільо пінязи, же мі й моім дітьом выстърчыт до смёрти (Св.).

ТІМЕНІЦІ, -єниц, мн. Кірка з відмерлих часточок шкіри на тім'ї немовлят (Ол.).

ТІСЯЧ (ТІСЯЧА), числ. Тисяча (Пт.).

ТІСЯЧНИЙ, -а, -е. Тисячний (Пт.).

ТІСЯЧНИК, -їка, ч. Тисячник; один із тисячі (Пт.).

ТІШЫТИ, тішу, -ыш. Тішити когось; робити комусь приємність (Рс.).

ТІШЫТИСЯ, тішуся, -ышся. Тішитися, радіти. – **Нарід ся тішыв, же нарэшті го вызволилі** (Рс.).

ТКА́НКА, -ы, жс. Клітина (Рс.).

ТЛОК, -у, ч. 1. Дерев'яний або залізний валок у насосах. – Тлок не пристас щільні, і вода втікат. 2. Велика кількість людей або тварин, які безладно тиснуть одні на одних (Ол.).

ТЛОЧЫТИ, -óчу, -ыш. Тиснути, стискати; видавлювати (Ол.).

ТЛО́ЧОК, -чка, ч. Місце на подвір'ї, поросле травою (Рс.).

ТЛУ́МАК, -áка, ч. 1. Шкіряний мішок для переховування всіляких речей. 2. Клунок; різне вбрання, зав'язане в хустку; невизначена кількість предметів, зв'язаних разом і запакованих у мішок для переносу чи перевозу (Пт.).

ТЛУМА́ЧОК, -чка, ч. Змениш.-пестл. до **ТЛУ́МАК** (Рс.).

ТЛУ́МИК, -їка, ч. Сурдинка; пристрій у музичних інструментах (у скрипці), що стишує силу звуку (Пр.).

ТЛУЩ, -у, ч. Жир, який вживається для їжі (Пт.).

ТЛЯСКА́ТИ, -яскам, -аш. Плямкати губами, чавкати (Ол.).

ТО́ВА, -ы, жс. Яма в річці; вибоїна, заповнена водою (Ол.).

ТОВА́РНЯК, -яка, ч. Товарняк, товарний поїзд (Рс.).

ТО́ВГАЙ, -áя, ч. Хуліган, босяк, шибеник. – **Ты, товгаю, запам'ятай си, же я ти ко́сти порахую!** (Ол.).

ТО́ВЧЫ, товчу, -еш, -е; -éме, -éте, товчут. Товкти; пом'якшувати, дробити, розтирати що-небудь у ступці (Пр.).

ТО́ВЧЫСЯ, товчуся, -ешся. Товктися; битися; крутитися, часто змінювати положення тіла; неспокійно поводитися. – **Што ся так то́вчеш, як Ма́рко по пе́клі?** (Пр.).

ТОМАСЫ́НА, -ы, жс. Томасшлак; мінеральне добриво, побічний продукт від видобутку сталі (Пр.).

ТОНІСІЙ, -я, -с. Тоненький. – Таке тонісе, як ниточка (Ол.).

ТОНІЦЬКИЙ (КІ), -а, -е. Тонесенький (Ол.).

ТОНІЦЬКО, присл. Тоненько, тонесенько (Ол.).

ТОНЯ, -і, ж. Те саме, що **ТОНЬ** (Ол.).

ТОНЬ, -і, ж. Глибоке місце в річці; глибока стояча вода, що не видно дна (Ол.).

ТОНЬКИЙ (КІ), -а, -е. 1. Тонкий, який має малу товщину.

2. Високий за звучанням (про голос або звук). 3. Ніжний, вишуканий. 4. Здатний глибоко розуміти приховані деталі чогось (Пт.).

ТОНЬКІСТ, -ости, ж. Стан, якість за знач. **ТОНЬКИЙ** (Пт.).

ТОПАНКЫ, -ів, мн. Черевички для малої дитини (Ол.).

ТОПЕЛЕЦ, -льця, ч. Утопленик (Рс.).

ТОПЕЛЬ, -плі, ж. Місце в річці, де часто топляться люди (Пр.).

ТОПЕЦ, -пця, ч. 1. Мала дитина, яка втопилася. 2. Уявна, міфічна істота, що нібито затягає у глибину людей, які топляться; водяник (Св.).

ТОПР, -бра, ч. Сокира із грубим обухом, якою рубують дрова (Пр.).

ТОПОРЕЦ, -ірця, ч. Сокирка з довгим держакком, що використовується замість палиці (Св.).

ТОПОРІСКО, -а, с. Топорище, держак сокири (Св.).

ТОРБ'ЯР, -яра, ч. Жебрак (Пр.).

ТОРГОВІЦЯ, -і, ж. Торговиця, місце торгівлі свійськими тваринами, продуктами, промисловими товарами (Пт.).

ТОРІЧКЫ, -чок, мн. Тороки, суцільний ряд ниток, що звисають із країв тканини (Ол.).

ТОРФОВІСКО, -а, с. Торфовище (Пр.).

ТОТ, ТОТА, ТОТЕ, займ. Цей, ця, це (Пр.).

ТРА, невідм. Треба. – Тра юж їхати (Ол.).

ТРАБАНТ, -анта, ч. Бантина, перекладина, на якій ночують кури (Св.).

ТРАВЛІНЯ, -я, с. Травлення, процес переробки їжі в організмі (Пр.).

ТРАВНИК, -йка, ч. Газон, ділянка, поросла травою (Пт.).

ТРАґАЖ, -ажа, ч. Вантажник (Рс.).

ТРАґАР, -аря, ч. Дерев'яна балка, що підтримує стелю. – Пова́ла трима́ється на траґа́рях (Пр.).

ТРАЙКОТАТИ

ТРАЙКОТАТИ, -óтам, -аш (-óчу, -еш). *Знев.* Базікати, багато говорити. – *Моя кума трайко́че, што не мож спокійні слухати* (Св.).

ТРА́КЫ, -ів, *мн.* Шнурки для зав'язування кінців рядна, в якому носять траву (Рс.).

ТРАКТУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **ТРАКТУВА́ТИ** (Пт.).

ТРАКТУВА́ТИ, -ýю, -еш. 1. Поводитися з кимось добре або зле; частувати когось. 2. Трактувати, оцінювати, характеризувати певним чином. – *Як то трактувати?* (Пт.).

ТРА́НВАЙ, -áя, *ч.* Трамвай (Св.).

ТРАПЕ́НИК, -йка, *ч.* Мучитель; набридлива людина (Ол.).

ТРАПЕНІ́ЦЯ, -і, *жс.* *Жін.* до **ТРАПЕ́НИК** (Ол.).

ТРА́ПЕР, -éра, *ч.* 1. Людина, що стереже вхід у шахту. 2. Ловець диких тварин у Північній Америці (Пр.).

ТРАПІ́ТЕЛЬ, -éля, *ч.* Те саме, що **ТРАПЕ́НИК** (Пр.).

ТРАПІ́ТИ, -áп'ю, -иш. Мучити, терзати; турбувати (Пр.).

ТРАСІ́НА, -ы, *жс.* Дрезина, невеликий візок, що їздить по колії (Ол.).

ТРА́ТОВ, -тви, *жс.* Пліт, дараба, збиті докупи стовбури дерев, які сплавляють рікою (Пр.).

ТРАФІ́КА, -ы, *жс.* Тютюнова крамниця (Ол.).

ТРАФУ́НКОВИЙ, -а, -е. Випадковий (Ол.).

ТРАФУ́НКОМ, *присл.* Випадково (Ол.).

ТРАФУ́НОК, -нку, *ч.* Випадок, пригода (Пр.).

ТРАФ'Я́ТИ, -áф'ям, -яш. Вціляти, влучати в ціль (Пр.).

ТРАХКА́ТИ, -áхкам, -аш. Тарахкати, ударяти з гуркотом (Пр.).

ТРАХНУ́ТИ, -áхну, -еш. *Однокр.* до **ТРАХКА́ТИ** (Пр.).

ТРАЧ, -а, *ч.* Пилорама, лісопильний завод, що працює під дією падаючої води (Пр.).

ТРАЧЫ́НЯ, -я, *с.* Тирса (Пт.).

ТРА́ЧКА, -ы, *жс.* Лісопильня, тартак (Ол.).

ТРА́ЧНИК, -йка, *ч.* Робітник, що працює на пилорамі (Ол.).

ТРЕБУ́ХЫ, -ів, *мн.* Тельбухи, нутроші тварин (Ол.).

ТРЕВА́ЛИЙ, -а, -е. Тривалий, затяжний (Рс.).

ТРЕВО́ГА, -ы, *жс.* Тривога, неспокій, хвилювання (Пр.).

ТРЕВОЖІ́ТИ, -óжу, -ыш. Тривожити, непокоїти (Пр.).

ТРЕМБУХА́ТИЙ, -а, -е. Череватий, пузатий (Рс.).

ТРЕПА́ТИ, -эпам, -аш. 1. Тріпати щось; часто махати, тряс-ти; вибивати пилюку з одягу, килимів. 2. *Перен.* Іти пішки зда-лека, збивати ноги. – *Тóвды-м мої но́жкы од ма́лой трепáла* (Рс.).

ТРЕПА́ЧКА, -ы, *жс.* 1. Тріпачка, знаряддя для вибивання пи-люки з одягу, килимів. 2. *Перен.* Торохтіяка, балакуча жінка (Св.).

ТРЕПЕ́ТЯК, -яка, *ч.* Підосичник, їстівний гриб (Пт.).

ТРЕПЛІ́НИЙ, -а, -е. Трепетний (Св.).

ТРЕП'Ю́ЛКА, -ы, *жс.* Перепілка (Св.).

ТРЕСУВА́ЛЬНИК, -йка, *ч.* Дресирувальник, приборкувач тварин (Пр.).

ТРЕСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *жс.* *Жін.* до ТРЕСУВА́ЛЬНИК (Пр.).

ТРЕСУВА́ТИ, -ую, -еш. Дресирувати (Пр.).

ТРЕСУ́РА, -ы, *жс.* Дресування (Пр.).

ТРИ́Є, *числ.* Три. – *Прийшли до ньóго три́є бра́тя і ся му нízко, до зéмлі, поклоніли* (Пт.).

ТРИПЛЯ́НТРОВИЙ, -а, -е. Триповерховий (Пр.).

ТРИРУ́РКА, -ы, *жс.* Тристволка, рушниця із трьома ствола-ми (Пр.).

ТРИСТАЛІ́ТНИЙ, -я, -е. Трьохсотлітній (Ол.).

ТРИ́АРЬ, -аря, *ч.* Те саме, що ТРА́ГАР (Пн.).

ТРИЄРУВА́НИЙ, -а, -е. Очищений і посортований на трієрі (Рс.).

ТРО́П, трóпу, *ч.* Слід, відбиток стопи на землі. **ІТИ ЗА ТРО́-ПОМ.** Іти за слідами. **ВПА́СТИ НА ТРО́П.** Натрапити на слід (Пн.).

ТРОМ, -óма, *ч.* Стовбур великого дерева. – *Тром перерізу́ют вздовж на дві шва́лі* (Ол.).

ТРОПІ́ТИ, -оп'ю, -иш. Іти за кимось по слідах, стежити, ви-сліджувати (Пр.).

ТРОТВІ́НА, -ы, *жс.* Те саме, що ТРО́ТЫ (Ол.).

ТРО́ТЫ, -ів, *мн.* Тирса (Ол.).

ТРОЩЫ́ТИСЯ, -ощуся, -ышся. Піклуватися, турбуватися. – *Сéстра ся трóщыт о ді́тьох помéршой* (Ол.).

ТРУ́ДАР, -аря, *ч.* Працівник, трудівник (Пр.).

ТРУСКА́ВКА, -ы, *жс.* Полуниця (Св.).

ТРУТИ́ТИ, -учу, -утиш. 1. Тхнути, смердіти. – *Вóда чы́мси тру́тит*. 2. Турнути, штовхнути, зіпхнути (Ол.).

ТРУЩЫ́ТИ, -ўщу, -ыш. Лушити, дробити (Пр.).

ТУ́ГИЙ

ТУ́ГИЙ, -а, -е. Сильний, міцний (Ол.).

ТУ́ГО, *присл.* Сильно, міцно. – Зав'яз мі то́то, а́ле ту́го (Ол.).

ТУ́ГШИЙ, -а, -е. Сильніший, міцніший. – Воз до ліса ту́гший ланц! (Ол.).

ТУ́ЗИН, -іна, ч. Дюжина, дванадцять штук (Пр.).

ТУЙО́ВИЙ, -а, -е. Вічнозелений (Св.).

ТУ́КШИЙ, -а, -е. Те саме, що ТУ́ГШИЙ (Св.).

ТУЛЯ́ТИ, ту́лям, -яш. Блукати, тинятися (Ол.).

ТУ́НІЙ, -я, -є. Дешевий (Пр.).

ТУ́НІТИ, -іє. Дешевіти. – Поту́ніли паця́та на торго́вици, не бу́де за што́ піня́зі зро́біти! (Ол.).

ТУ́НЬО, *присл.* Дешево. – Ку́пив-єм то́ту ху́стку барз ту́ньо (Ол.).

ТУ́НЬШЕ, *присл.* Дешевше (Ол.).

ТУ́НЬШИЙ, -а, -е. Дешевший. – Ту́ньше м'я́со лем пси́ ї́дять! (Ол.).

ТУ́ПАК, -а́ка, ч. 1. Затуплене знаряддя праці (*напр.*, ніж, сокира). 2. Тупоголовий, людина, яка нічого не розуміє, не знає (Пр.).

ТУ́РАК, -а́ка, ч. Угорська монета вартістю півтора гроша. – На́пий же ся, на́пий, кед маш ту́рак да́кый! (*нар. пісня*) (Ол.).

ТУРБА́ЦІЯ, -ії, *жс.* Неспокій, клопіт, турбота (Св.).

ТУРКА́ВКА, -ы, *жс.* Горлиця. – Ту́ркат мі турка́вка над ви́глядом (Ол.).

ТУРКА́ТИ, ту́ркат. Туркотіти (про горлицю). – Турка́вки турка́ють (Ол.).

ТУ́РКО, -а, с. Те саме, що ТУРКА́ВКА (Ол.).

ТУРКО́ТНЯ, -і, *жс.* Туркотіння, туркіт (Рс.).

ТУ́РКОЦЬ-ПІД'ІДОК, -о́ця... -дка, ч. Вовчок (*Cryllotalna Latreille*), шкідлива городня комаха, яка під'їдає корені рослин (Пр.).

ТУ́РМА, -ы, *жс.* Вежа, башта (Рс.).

ТУ́РНЯ, -і, *жс.* Скеляста вершина, круча (Ол.).

ТУ́РЧА, -а́ти, с. Турчення, дитина турка (Пр.).

ТУРЧЕ́НЯ, -я́ти, с. Те саме, що ТУ́РЧА (Пр.).

ТУ́РЧЫН, -ы́на, ч. Кінь турецької породи (Ол.).

ТУРЧЫ́ТИ, ту́рчу, -ыш. Потурчувати, переводити в магометанську віру (Ол.).

ТУТКА, -ы, *жс*. 1. Горбинка з аркуша паперу, скрученого у формі лійки. 2. Трубка з цигаркового паперу, в яку загортають тютюн (Пр.).

ТУЧАРНЯ, -і, *жс*. Місце, де відгодовують тварин (Ол.).

ТУЧЫТИ, тучу, -ыш. Відгодовувати тварин, щоби набрали жиру (Пр.).

ТЮВНА, -ой, *жс*. Тільна (про корову, в якій буде теля) (Ол.).

ТЮТЧАНИЙ, -а, -е. Тіточний: **ТЮТЧАНИЙ БРАТ**. Тіточний брат, двоюрідний брат, син тітки (Ол.).

ТЯГАРІВКА, -ы, *жс*. Вантажівка, вантажна машина (Рс.).

ТЯЖА, -ы, *жс*. Вагітність. **БЫТИ В ТЯЖЫ**. Бути вагітною (Пр.).

ТЯКНУТИ, тякну, -еш. Добре сприйматися організмом, іти на користь. — **Як жолудок здоровий, то вшытко му тьякне, а як слабий, то вшытко му спротівит** (Ол.).

ТЯМИТИ, тям'ю, -иш. Пам'ятати. — **Нич не тямит, як го оперували** (Пр.).

ТЯМКА, -ы, *жс*. Пам'ять. — **За мойой тямкы то была найвекша зима в горах** (Пт.).

У

УБАВИТИ, -авлю, -авиш. 1. Зменшити (про розміри, об'єм, кількість). 2. Розвеселити, розсмішити, зробити приємність. – **Убавила** мене моя мала так, **же-м** ся насміяв до сълз (Рс.).

УБЕЗПЕЧЕНЬОВИЙ, -а, -е. Страховий (Пр.).

УБЕЗПЕЧІНЯ, -я, с. Запевнення в чомусь, заспокоєння (Пр.).

УБЕРЕЧЫ, -эжу, -еш. Уберегти, захистити від небезпеки; запобігти руйнуванню, пошкодженню (Пр.).

УБЕРЕЧЫСЯ, -эжуся, -ешся. Уберегтися, врятуватися; зберегтися, зостатися неушкодженим (Пр.).

УБІЙ, -ою, ч. Заріз, забій худоби (Пр.).

УБІКАЦІЯ, -ії, жс. Приміщення, покій, кімната (Рс.).

УБІЧ, -очы, жс. Узбіччя. – **Маме** поле на **убоцы** (Ол.).

УБІЧНИСТИЙ, -а, -е. Гористий, сильно похилий (Ол.).

УБРАНКО, -а, с. Убраннячко, одяг маленької дитини (Пр.).

УБУХАТИ, -ухам, -аш. *Експр.* Вбухати, вкласти багато грошей або інших матеріальних цінностей на придбання чогось (Рс.).

УВАРУВАТИ, -ую, -еш. Уберегти, захистити від когось або чогось. – **Ува́руй** ня, **Бо́же**, од нещёсця то́го! (Пт.).

УВАРУВАТИСЯ, -уюся, -ешся. Уберегтися, захиститися (Пт.).

УВАРУНКУВАТИ, -ую, -еш. Узалежнити, зробити залежним від якихось обставин, тримати за певних умов (Св.).

УВЕСЕЛИТИ, -элю, -иш. Розвеселити, втішити (Рс.).

УВЕ́СТИ, -эду, -еш. Украсти; повести за собою, вивести (Рс.).

УВИДОЧНИТИ, -о́чню, -иш. Увиразнити, зробити видним, виразним (Рс.).

У́ВЧАР, -а́ря, ч. *Див.* **У́ЧАР** (Ол.).

УВ'ЯЗНУТИ, -язну, -еш. Зав'язнути, загрузнути. – **Ув'яз** дик в солотвіні і там ся **вт́опив** (Пт.).

УГАМУВА́НИЙ, -а, -е. Угамований; спокійний, стриманий (Св.).

УГЕЛЬ, у́гля, ч. Вугілля (Ол.).

УГЛЕ́КОП, -о́па, ч. Вуглекоп, шахтар (Пр.).

У́ГЛЯР, -я́ра, ч. Вугляр, чоловік, що випалює деревне вугілля (Пт.).

УГОБЛЮВАТИ, -юю, -єш. Обстругати рубанком (Пр.).

УГОДНИК, -йка, ч. 1. Підлесник, догідник. 2. Реліг. Угодник, безгрішна людина, що веде богоугодне життя (Пт.).

УГОР, ўгра, ч. Вугор (Пр.).

УГОРЕЦЬ, -рця, ч. Угорець. – Угорці, або мадяры, або венгры, жиють на Венграх (Св.).

УГІПСУВАТИ, -юю, -єш. Загіпсувати, накласти гіпс (Пт.).

УДАВАНИЙ, -а, -е. Удаваний, умисно роблений, неприродний, напускний (Пт.).

УДО, -а, с. Стегно (Пр.).

УДОБРУХАТИ, -ухам, -аш. Заспокоїти, зробити кращим (Ол.).

УДОСТУПНЯТИ, -упням, -яш. Зробити доступним (Св.).

УДРАПУВАТИ, -юю, -єш. 1. Прикрасити що-небудь призначеною у складки тканиною, фіранками і т. п. 2. Прибрати чийсь риси характеру (Пр.).

УЄДИНЕНИЙ, -а, -е. Усамітнений (Пр.).

УЄМНІ, присл. Негативно, недобре, від'ємно (Пр.).

УЄЧНИЙ, -а, -е. Прим. до **УЙКО**. Дядьків (Ол.).

УЖ. 1. Присл. Те саме, що **ЮЖ**. Уже, вже. – Уж йду до гробу, темного, смутного (нар. пісня). 2. -а, ч. Вуж, змій (Ол.).

УЖЕН, -єна, ч. Жнива (Ол.).

УЖЕРАТИСЯ, -єрамся, -ашся. Сваритися з кимось. – Што я ся буду з тобом ужерав, я тя подам до суду (Пт.).

УЖЫЗНИТИ, -ызняю, -иш. Док. вид до **УЖЫЗНЯТИ** (Пр.).

УЖЫЗНЯТИ, -ызням, -яш. Удобрювати, вносити мінеральні добрива або гній у землю, щоби стала родючою (Пр.).

УЖЫТЯ, -я, с. 1. Використання, застосування. 2. Споживання чого-небудь (про їжу, куріння) (Пр.).

УЗГІДНИТИ, -ідню, -иш. Встановити відповідність, єдність між чимось; узгодити, домовитися про єдність дій (Св.).

УЗДА, -ы, ж. Вузда, вуздечка. – Узды з бванцарями запрягають коням в свята, як виїжджають в гості (Св.).

УЗДАТИ, ўздам, -аш. 1. Закладати вузду коневі. 2. Заборонити щось, обмежувати когось у діях (Пр.).

УЗДОЛЬНІЯ, -я, с. Здатність, здібність до чогось (Рс.).

УЗДОРОВІСКО, -а, с. Курорт, здравниця. – Кри́нийця – то було найкраще уздоровіско на Лемківщині (Рс.).

УЗІСІНЬКИЙ

- УЗІСІНЬКИЙ (КІ), -а, -е. Вузесенький, дуже вузький (Св.).
ЎЗКИЙ (КІ), -а, -е. Вузький (Св.).
ЎЗКО, *присл.* Вузько (Св.).
УЗНА́НЯ, -я, с. 1. Визнання чогось дійсним, справедливим.
2. Повага, шанування, пошана. – **Мбс вам узна́ня!** (Пр.).
УЗРИ́ТИ, ўзрю, -иш. Угледіти, несподівано побачити (Ол.).
УЇДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Уїдлиний, дошкульний (Пр.).
УЇЖДЖА́ЛЬНЯ, -і, *жс.* Школа верхової їзди; манеж (Рс.).
УЇЖДЖА́Ч, -а́ча, ч. Людина, що навчає верхової їзди; жокей (Рс.).
УЇСТИ́ТИ, -ішу, -істиш. Здійснити, виконати (Пт.).
ЎЙКО́, -а, ч. 1. Дядько, брат матері. 2. *Жарт.* Ведмідь (Пт.).
ЎЙНА́, -ы, *жс.* Дядина, дружина дядька (Ол.).
УЙЦУ́НЬО, -я, ч. *Зменш.-пестл.* до ЎЙКО́. Дядечко (Ол.).
ЎКА́, -ы, *жс.* Лука, поле, поросле травою (Ол.).
УКАМЕНУВА́ТИ, -ую, -єш. Каменувати, забити на смерть камінням (Св.).
УКОРОНУВА́ТИ, -ую, -єш. Коронувати (Пр.).
УКРА́ДКОМ, *присл.* Крадькома; потайки, таємно (Пр.).
УКРАЇ́НІЗУВА́НИЙ, -а, -е. Українізований (Пр.).
УКРЬІ́ВАЧ, -а́ча, ч. Той, хто переховує когось (Пт.).
УКРЬІ́ВКА, -ы, *жс.* 1. Скриток, схованка. 2. Накриття для захисту від чого-небудь (Пт.).
УКРО́ЇТИ, -бю, -іш. Укряти, відтяти частину; зменшити (Св.).
ЎЛИ́Й, -ія, ч. Те саме, що ЎЛИК (Св.).
ЎЛИ́К, -і́ка, ч. Вулик, скринька або колода для бджіл (Пт.).
УЛИ́ЦЯ, -і, *жс.* Вулиця (Пт.).
УЛИ́ЧКА, -ы, *жс.* *Зменш.-пестл.* до УЛИ́ЦЯ. Вуличка (Пт.).
ЎЛІ́Й, -ія, ч. Те саме, що ЎЛИК (Св.).
УЛІ́ПША́ТИ, -і́пшам, -аш. Покращувати (Рс.).
УЛО́МНИЙ, -а, -е. Той, хто має якісь фізичні вади (Пр.).
УЛЮ́БИТИ, -ю́б'ю, -иш. Покохати, полюбити. – **Улюбив-см си то́го дівча** (Пр.).
УЛЬ, у́ля, ч. Те саме, що ЎЛИК. – **Уль з пчо́лами называ́ют тіж пнью́м а́бо пня́ком** (Пр.).
УЛЬО́ВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до УЛЬ. Вуликовий (Пр.).
УЛЬОКУВА́ТИ, -ую, -єш. Помістити кого-небудь у чомусь; найняти для когось квартиру (Пр.).

УЛЬОТКА, -и, *ж.* Листівка; короткий лист-звернення до населення з певними закликами, що переважно розкидається з літака (Пр.).

УМБРА, -и, *ж.* 1. Дашок над лампою. 2. Фарба коричневатого кольору (Ол.).

УМЕБЛЮВАНИЙ, -а, -е. Умебльований, обставлений меблями (Рс.).

УМИКАТИ, -йкам, -аш. Тікати, зникати з поля зору (Ол.).

УМЫВАЛЬКА, -и, *ж.* Кімната для вмивання (Рс.).

УМКНУТИ, *умкну*, -еш. *Док. вид* до **УМИКАТИ**. Утекти, щезнути. – Поліціянти хтіли го загарештувати, але Пётро *умкнув* з добу (Ол.).

УМОВІНЬИ, -обвин, *мн.* Домовлення, контроль (Рс.).

УПАДОК, -дку, *ч.* 1. Нещастя, катастрофа; недоля; банкрутство. 2. Занепад, руїна (Пр.). **УПАДОК МОРАЛЬНИЙ**. Нечесні, аморальні дії, несумісні з вимогами суспільства (Ол.).

УПЕРЕДЖИНЯ, -я, *с.* Упередження, хибна думка про когось або щось, яка складається наперед, без ознайомлення (Рс.).

УПЕЧЫ, -ёчу, -еш. 1. Добре запекти, спекти. 2. Обпекти. 3. *Перен.* Сильно вдарити (Пр.).

УПЦДІЛЯ, -я, *с.* Зганьблення когось (Рс.).

УПОВНОВАЖАТИ, -ажам, -аш. Уповноважувати (Рс.).

УПОДАБАНИЙ, -а, -е. *Дієпр. пас. мин. часу* до **УПОДАБАТИ**. Вподобаний (Пр.).

УПОДАБАТИ, -абам, -аш. Виявити схильність; вподобати, проиятися симпатією до когось (Пр.).

УПОДІБНЯТИ, -ібням, -яш. Уподібнювати, робити схожим на когось чи на щось (Пр.).

УПОМІНКИ, -ів, *мн.* Поминки, гостина в честь покійного (Рс.).

УПОМІНОК, -нка, *ч.* Пам'ятка, подарунок (Пр.).

УПОМНІНЯ, -я, *с.* Зауваження (Ол.).

УПРИВІЛЄЮВАНИЙ, -а, -е. Привілейований, наділений певними правами. ✧ **УПРИВІЛЄЮВАНИЙ ОД НАТУРЫ**. Людина, наділена геніальними здібностями, талантом чи вродою (Пр.).

УПРИВІЛЄЮВАТИ, -юю, -еш. Обдарувати привілеєм, надати привілей (Пр.).

УПРИЄМНІТИ

УПРИЄМНІТИ, -ємню, -иш. Зробити приємність, викликати в когось задоволення, радість, утіху (Пр.).

УПРИКРЯТИ, -йкрям, -яш. 1. Робити прикрість. 2. Обридати, ставати нудним (Пр.).

УПРИСТУПНЯТИ, -ўпням, -яш. 1. Популяризувати; робити доступним. 2. Знижувати високу ціну (Рс.).

УРА́ЗА, -ы, *жс.* Образа (Пр.).

УРАТУВА́НИЙ, -а, -е. *Дієпр. нас. мин. часу до УРАТУВА́ТИ.* Врятований (Пр.).

УРАТУВА́ТИ, -ўю, -еш. Врятувати від смерті, відвернути якусь загрозу; визволити з дуже скрутного становища (Пр.).

УРАТУВА́ТИСЯ, -ўюся, -ешся. Врятуватися, уникнути загрози смерті або знищення (Пр.).

УРЕЗОНІТИ, -о́ню, -иш. Умовити, переконати, урезонити (Пт.).

УРО́ДЖАЙ, -а́ю, *ч.* Урожай. – Ладний у нас уро́джай (Пр.).

УРОДЖА́ЙНИСТ, -о́сти, *жс.* Урожайність, родючість. – Уро́джайніст залéжит ціж од насі́ня (Св.).

УСИ́ДИТИ, -і́джу, -і́диш. 1. Усидіти, утриматися в сидячому положенні; примусити себе спокійно сидіти. 2. Влаштуватися десь жити, працювати (Св.).

УСИ́ДЧЫ́ВІЙ, -а, -е. Здатний ретельно, терпляче, довго виконувати роботу, що вимагає посидючості (Св.).

УСЛУХА́ТИ, -ўхам, -аш. Послухатися. – **Ште́фан** услу́хав пора́ди товари́шів і зник із се́ла (Ол.).

УСНУ́ТИ, ўсну, -еш. Заснути. – Ле́шко рубав ці́лий де́н ды́рва, до́брі ся наму́чыв, а те́раз ўсну́в і спит мертве́цькым сном (Рс.).

УСО́ПШИЙ, -о́го, *ч.* Померлий, покійний, небіжчик (Рс.).

УСПАДКУВА́НИЙ, -а, -е. Успадкований, одержаний у спадок (про матеріальні цінності, зовнішність, риси характеру) (Пр.).

УСТА́ВА, -ы, *жс.* Статут (Пр.).

УСТАВО́ВІЙ, -а, -е. Законний, на основі статуту (Пт.).

УСТАВО́ВО, *присл.* За статутом, законно (Пт.).

УСТАВОДА́ВЦЯ, -і, *ч.* Законодавець, той, хто створює і за-тверджує закони (Пр.).

УСТАЛІТИ, -а́лю, -иш. *Док. вид до УСТАЛЯ́ТИ* (Пр.).

УСТАЛЯ́ТИ, -а́лям, -яш. Усталювати, робити сталим, незмінним (Пр.).

УСТЕРЕ́ЧЫ, -эжу, -еш. 1. Устерегти, зберегти цілим, неза-
йманим. 2. Помітити, спостерегти (Пр.).

УТВЕРДЖА́ТИ, -ёрджам, -аш. 1. Міцно укріплювати, вста-
новлювати на чомусь. 2. Затверджувати (Пр.).

УТЕ́ЧЫ, -эчу, -еш, -е; *мин. час* **ВТЮК**. Утекти, швидко від-
бігти; врятуватися від переслідування (Пр.).

УТОЛИТИ, -олю, -иш. Вгамувати, втамувати (спрагу) (Пт.).

УТОРУВА́НИЙ, -а, -е. Уторований, прокладений наперед
(шлях, дорога, стежка) (Пр.).

УТРАМБУВА́НИЙ, -а, -е. Утрамбований, ущільнений, спре-
сований. – Утрамбува́ну зе́млю в хы́жи тре́ба вымаза́ти гли́ном
(Рс.).

УТРАПІ́НЯ, -я, с. Журба, клопіт, турбота. – **На мо́с утрапі́ня**
(Ол.).

УТРАТУВА́ТИ, -ую, -єш. Утоптати ногами, ходячи грома-
дою (Пр.).

УТРИМА́НКА, -ы, *жс*. Утриманка, жінка, що живе на кошти
коханця (Пр.).

УТЯЖЛИ́ВІ, *присл.* Важко, тяжко, обтяжливо (Пт.).

УФЕ́РМА, -ы, ч. Те саме, що **ОФЕ́РМА**. Бовдур (Ол.).

УФУНДУВА́ТИ, -ую, -єш. Закласти щось, профінансувати,
стати фундатором; збудувати (Рс.).

УХА́Б, -аба, ч. Вибоїна, яма. – **На тій дорозі сут са́мы уха́бы**
(Ол.).

УЦТІ́ВІЙ, -а, -е. Чесний, сумлінний. – **Уцті́вий чо́ловек ви́-**
ріс із то́го сусі́дско́го хлопча́ска (Ол.).

УЦТІ́ВІ, *присл.* Чесно, справедливо, добросовісно (Ол.).

УЦТІ́ВІСТ, -о́сти, *жс*. Чесність, сумлінність, добросовісність
(Ол.).

УЦУКРЮВА́ТИ, -ую, -єш. Поцукрувати, посипати цукром
(Пр.).

У́ЦЯ, -і, *жс*. Вівця (Пр.).

У́ЧАР, -а́ря, ч. Вівчар (Ол.).

УЧА́РІЧОК, -чка, ч. *Змени.-пестл.* до **У́ЧАР**. Вівчарик (Пт.).

УЧА́РКА, -ы, *жс*. *Жін.* до **У́ЧАР** (Ол.).

УЧА́РСТВО, -а, с. Вівчарство (Пр.).

УЧАРЮ́ЧКА, -ы, *жс*. *Змени.-пестл.* до **УЧА́РКА**. Вівчароч-
ка (Ол.).

УШ, -ы, *жс.*; *мн.* **ЎШЫ**, -ыв. Воша (Рс.).

ЎШАК, -ака, ч. Великий цебер із двома ручками, у який зливають помії (Св.).

УША́ТКА, -ы, *жс.* Вухата сова (Пр.).

УШЫ́ВИЙ, -а, -е. Вошивий, який має воші (Рс.).

УШЫХТУВА́ТИ, -ую, -єш. Укласти штабелями (Пр.).

ЎШКО, -а, с. Вушко (Пр.).

УШКОДЖА́ТИ, -оджам, -аш. 1. Завдавати шкоди, рани, вражати. 2. Пошкоджувати, псувати, ламати (Пр.).

УШКОДЖЫ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **УШКОДЖА́ТИ** (Пр.).

УШМІ́НКУВА́ТИ, -ую, -єш. Підмалювати губи помадою (шмінкою) (Пт.).

Ф

ФАБОРТЫ, -ів, *мн.* Бакенбарди, баки (Ол.).

ФАБРИКАЦІЯ, -ій, *жс.* 1. Виріб, фабрична продукція. 2. Підробка, фальш (Пр.).

ФАЄРАНТ, -анта, *ч.* Кінець робочого дня, шабаш (Пт.).

ФАЄРАНТНІ, *присл.* Відпочинково (Ол.).

ФАЗЕНДА, -ы, *жс.* Плантація кавових дерев у Південній Америці. – **Рббив-см на фазенді в Бразилії** (Св.).

ФАЗОЛЬОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ФАСОЛЬОВИЙ**. Ква-солевий. – **Фазольова зупа** (Пт.).

ФАЙКА, -ы, *жс.* Люлька з довгим мундштуком (Ол.).

ФАЙКОВИЙ, -а, -е. Люльковий. – **Файковий дуган** (Ол.).

ФАЙТА, -ы, *жс.* Характер, рід (Пн.).

ФАЙТЛАПА, -ы, *ч.* 1. Клишоногий. 2. Тюхтій, нездара (Ол.).

ФАЙЧАНІЙ, -а, -е. Те саме, що **ФАЙКОВИЙ**. – **Сівий файчаний дым вісів під повалом** (Ол.).

ФАЙЧАР, -аря, *ч.* Завзятий курець люльки (Св.).

ФАЙЧАРНЯ, -і, *жс.* 1. Кімната, призначена для куріння. – **З хыжы зробили-сте чысту файчарню!** 2. Підставка для набору різних люльок із довгими мундштуками (Пр.).

ФАЙЧЫСКО, -а, *с.* *Згруб.* Велика стара або негарна люлька (Ол.).

ФАКТОР, -ора, *ч.* Маклер, посередник у різних справах (Пр.).

ФАКТОРНЕ, -ого, *с.* Комісійна плата за посередництво (Пр.).

ФАКТОРСТВО, -а, *с.* Посередництво; праця маклера (Ол.).

ФАКТОРУВАТИ, -ую, -еш. 1. Працювати маклером. 2. Заступатися за когось; бути адвокатом (Ол.).

ФАЛАТ, -ата, *ч.* Кусень, шматок, окрасць. – **Як-см йшов на поліе, то-м си взяв фалат хліба й пару кісток цукрю** (Пн.).

ФАЛАТОК, -тка, *ч.* *Змени.* до **ФАЛАТ**. Окрайчик (Пн.).

ФАЛД, -у, *ч.* Складка на одязі (Ол.).

ФАЛДИК, -йка, *ч.* *Змени.* до **ФАЛД** (Пт.).

ФАЛДИСТИЙ, -а, -е. Зібраний у складки (про одяг) (Пт.).

ФАЛДОЧКА, -ы, *жс.* *Здрібн.* до **ФАЛД**. Складочка (Ол.).

ФАЛДУВАТИ, -ую, -еш. Збирати у складки (Ол.).

ФАЛЕЧНІ

ФАЛЕЧНІ, присл. Вередливо; зрадливо (Пн.).

ФАЛІСТИЙ, -а, -е. 1. Хвилястий. – Маш фалісте волосья.

2. Покручений (Пр.).

ФАЛЮВАННЯ, -я, с. Хвилювання (Ол.).

ФАЛЮВАТИ, -ює. Хвилювати; рухатись, як хвиля. – Жито фалювало на сонці сріблястим колосьям (Ол.).

ФАЛЯ, -і, жс. 1. Хвиля, водяний вал; раптова сильна смуга дощу, зливи. 2. *Перен.* Великий натовп людей, який рухається в одному напрямку. – Плину́ти з фальом до берега (Пн.).

ФАЛЬБАНКА, -ы, жс. Те саме, що **ФАЛЬБАНЯ** (Пт.).

ФАЛЬБАНУВАТИЙ, -а, -е. Зі шлярками (Пт.).

ФАЛЬБАНЯ, -і, жс. Шлярка, зібрана складками смужка матерії, пришта для оздоблення до одягу (Пт.).

ФАЛЬЦЕНГЫ, -ів, мн. Щипці для фальцювання, бляхарські плоскогубці (Пр.).

ФАЛЬШЫВЕЦ, -вця, ч. Нешира, фальшива людина, лицемір (Ол.).

ФАМЕЛІЙНИЙ, -а, -е. Фамільний, родовий (Рс.).

ФАМЕЛІЯ, -ії, жс. 1. Родина, сім'я. – Я остáтній, наймоло́дший із той велькой фамелії, што ма́ла штырна́дцетёро дітісків.

2. Прізвисько. – А на фамелію мі Федорко Сёман (Пр.).

ФАМЕЛІЯНТ, -янта, ч. Член сім'ї, домочадець; член роду, родич (Св.).

ФАНА, -ы, жс. Прапор (Рс.).

ФАНТ, -а, ч. 1. Предмет, виграний у лотерею. 2. Річ, віддана в заклад як запорука повернення боргу. 3. Предмет, що його дає учасник гри як штраф для визначення жеребкуванням завдання. 4. Доля; клопіт (Пр.).

ФАРБАНКА, -ы, жс. 1. Кольорова спідниця. 2. Те саме, що **ФАРБАНЯ** (Пт.).

ФАРБАНЯ, -і, жс. Чорна вовняна спідниця (Св.).

ФАРБІТКЫ, -ток, мн. Мереживо. – Фарбі́ткы ся крохмáлит (Пн.).

ФАРБКА, -ы, жс. Синька для білизни (Ол.).

ФАРБКУВАТИ, -юю, -єш. Підсинювати білизну (Ол.).

ФАРБ'ЯР, -яра, ч. Фарбувальник (Пр.).

ФАРБ'ЯРНЯ, -і, жс. Підприємство, де фарбують тканини, шкіру (Пр.).

ФА́СА, -ы, *жс*. 1. Велика, ширша зверху бочка із простими клепами; велика пивна діжка. 2. *Перен.* Ожиріла людина (Пн.).

ФАСА́ДА, -ы, *жс*. Фасад, звернений на вулицю бік будівлі, парадний вхід у будинок (Св.).

ФА́СКА, -ы, *жс*. Діжка місткістю 25 літрів (Пн.).

ФАСО́ЛЯ, -і, *жс*. Квасоля (Ол.).

ФАСОЛЯ́НИЙ, -а, -е. Квасолевий, квасоляний (Ол.).

ФАСОЛЬО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ФАСОЛЯ́НИЙ** (Ол.).

ФАСТРІ́ГА, -ы, *жс*. 1. Наметування, прошивання великими стібками. 2. Нитка в наметаному шві (Ол.).

ФАСТРИ́ГУВА́НЯ, -я, *с*. Дія за знач. **ФАСТРИ́ГУВА́ТИ** (Ол.).

ФАСТРИ́ГУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Наметувати (Ол.).

ФАСУВА́НИЙ, -а, -е. Казенний. – **Фасува́ний му́ндур в до́йску** все трéба попра́вити (Пт.).

ФАСУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Одержувати казенне майно (Пт.).

ФАСУ́НОК, -нку, *ч*. Одержання пайка або пенсії; пайок (Пт.).

ФАТА́ЛАХ, -аха, *ч*. 1. Ганчірка. 2. *Знев.* Незграбна людина (Ол.).

ФАТАЛА́ШКЫ, -ів, *мн*. 1. Дрібнички, начиння без користі й вартості. 2. Шмаття, лахи, дрібний одяг. – **Мам ту якісы фаталашкы на себе** (Ол.).

ФАТЫ́ГА, -ы, *жс*. Турбота, клопіт. – **Дам му за то́ту фаты́гу до́брий дару́нок** (Пр.).

ФАТЫ́ГУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Завдавати клопоту комусь, турбувати когось. – **Преба́чте, же вас фаты́гу́ю** (Пр.).

ФАТЫ́ГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -ешся. Турбуватися, втомлюватися (Пр.).

ФАФРА́ТИ, фа́фрю, -еш. Бубоніти собі під ніс; стиха лягати. – **Што ты там фа́фреш під но́сом?** (Пн.).

ФАФУ́ЛА, -ы, *ч*. Тютій, розтелена. – **Ты, фафу́ло!** (Ол.).

ФАЦІ́ЯТА, -ы, *жс*. 1. Середня частина фасаду будинку, що виходить на дах. 2. *Жарт.* Кумедне обличчя (Пн.).

ФАЦІ́ЯТКА, -ы, *жс*. Піддашся, кімната на піддашшю (Пн.).

ФАШЕРУВА́НИЙ, -а, -е. Фарширований, начинений (Ол.).

ФАШЕРУВА́НЯ, -я, *с*. Дія за знач. **ФАШЕРУВА́ТИ**. Фарширування (Ол.).

ФАШЕРУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Фарширувати, начиняти, наповнювати начинкою (Ол.).

ФАШИСТÓВСКИЙ (СКІ)

ФАШИСТÓВСКИЙ (СКІ), -а, -е. Фашистський (Ол.).

ФА́Я, -ї, *жс.* 1. Велика люлька. 2. Те саме, що **ФАФУ́ЛА** (Пр.).

ФЕ́БРА, -ы, *жс.* Малярія (Пр.).

ФЕДОРОВИ́ЦЯ, -і, *жс.* Перший тиждень Великого посту. – На федорови́цю треба вча́сно варіти вечерю́, же́бы не закури́ти Федо́ра (Пт.).

ФЕ́ЛЄР, -є́ра, *ч.* Вада, помилка, недолік. – Кін ма фелєр, бо ма бля́тфус (Пр.).

ФЕ́ЛЬЧЕР, -є́ра, *ч.* Фельдшер (Пр.).

ФЕ́НИК, -і́ка, *ч.* Пфеніг, роздрібна австрійська монета (Св.).

ФЕ́РБЕЛЬ, -бля, *ч.* Вид азартної картярської гри (Рс.).

ФЕ́РІЙ, фє́рій, *мн.* Канікули, вихідні дні (Пр.).

ФЕ́РТИК, *присл.* Годі, досить; кінець. – Фе́ртик тво́му пану-ва́ню в хы́жи! (Ол.).

ФЕРФЛЯ́ШКА, -ы, *жс.* Металева військова баклага для чаю або води (Пн.).

ФЕ́СТ, *присл.* Сильно, міцно; добряче. – Йщы́ ся фест трима́т! (Пр.).

ФЕ́СТИН, -і́ну, *ч.* Народне гуляння, святкова забава з урочистим обідом, нерелігійне свято. – Позара́ни в нас бу́де фе́стин на Магу́рі (Ол.).

ФЕСТМЕ́ТЕР, -тра, *ч.* Кубічний метр, одиниця вимірювання об'єму деревини. – Тот кльо́ц ма шты́рі фестме́тры (Пр.).

ФЕ́ТОР, -ору, *ч.* Неприємний запах, сморід (Пр.).

ФИЗО́ЛЯ, -і, *жс.* Те саме, що **ФАСО́ЛЯ** (Пр.).

ФІ́РЛЯК, -я́ка, *ч.* Квасне молоко (Пр.).

ФИРФЛЯ́ША, -ы, *жс.* Те саме, що **ФЕРФЛЯ́ШКА** (Пн.).

ФЫ́НЬКА́ТИ, фы́нькам, -аш. Схлипувати; тихо плакати (Пр.).

ФЫ́РТА́ЛЬСКИЙ (СКІ), -а, -е. Непосидючий, верткий (Ол.).

ФЫ́РТА́ТИ, фы́ртам, -аш. Виляти хвостом; крутити чимось (Ол.).

ФЫ́РТ-МЫ́РТ, *невідм.* Круть-верть (Ол.).

ФІ́ПА, -ы, *жс.* Дуля. – Дам ти фі́гу з ма́ком! (Рс.).

ФІ́ТЕ́ЛЬ, -гля, *ч.* Витівка, пустоші, фокус, жарт (Ол.).

ФІ́ТЫ-МІ́ТЫ! *виг.* Дулі тобі! (*кажуть, коли показують дулю*) (Рс.).

ФІ́ЛЮВА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ФІ́ЛЮВА́ТИ** (Ол.).

ФІ́ЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Жартувати, пустувати (Ол.).

ФІПЛЯР, -яра, ч. Жартівник, витівник; парубок, який жартує з дівчатами (Ол.).

ФІПЛЯРКА, -ы, жс. Жін. до **ФІПЛЯР** (Ол.).

ФІПЛЯРНИЙ, -а, -е. Пустий, схильний до витівок, жартів (Ол.).

ФІГУРАНТ, -анта, ч. 1. Людина, що має гарну форму тіла. 2. Статист, артист, який виконує ролі без слів (Пр.).

ФІЗОЛА, -ы, жс. Те саме, що **ФАСОЛЯ**. – *Тота фізола єст піхотна, а тамта – тычкова* (Ол.).

ФІКАТИ, фікам, -аш. 1. *Жарт*. Танцювати, скакати, вистрибувати. 2. Дригати ногами; брикати (про тварин). – *Але він фікав тыма ногами!* (Ол.).

ФІК-МІК. Фокус-мокус, ілюзійний фокус (Ол.).

ФІКНУТИ, фікну, -еш. *Однокр.* до **ФІКАТИ** (Ол.).

ФІЛІГРАНОВИЙ, -а, -е. Філігранний, виконаний дуже тонко; делікатний (Пр.).

ФІЛІЖАНОЧКА, -ы, жс. Маленька фарфорова чашечка для кави (Пт.).

ФІЛЮНОК, -нка, ч. Прямокутна обрамована столярна плита для прикраси у дверях або в стіні; вставка (Св.).

ФІЛЯР, -яра, ч. 1. Стоп, що підпирає мур. 2. Колона (Пр.).

ФІЛЬЗОФ, -офа, ч. 1. Мудрець, мислитель; учений, знавець філософії. 2. *Жарт*. Мудрагель. – *З него вельки фільзоф* (Пр.).

ФІЛЬЗОФУВАТИ, -ую, -єш. 1. Досліджувати філософські проблеми. 2. Філософствувати, мудрувати, вдаватися до зайвого розумування (Пр.).

ФІЛЬЦ, -а, ч. Фетр, повсть; тканина зі збитої шерсті (Ол.).

ФІЛЬЦОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ФІЛЬЦ**. Фетровий, повстаний. – *Мам фільцовий капелюш* (Ол.).

ФІНАНЦ, -анца, ч. Прикордонник, охоронець кордону (Пт.).

ФІРКАЛЬЦЕ, -я, с. Дитяча іграшка-свисток (Пн.).

ФІРКАТИ, фіркам, -аш. Сюрчати у свисток (Пн.).

ФІРТКА, -ы, жс. Хвіртка (Ол.).

ФІРЧАТИ, фірчу, -ыш. Сюрчати, посвистувати, видавати переривчастий свист. – *Сквірки фірчат* (Пн.).

ФІЦАТИ, фіцаш, -ат. Хвицати, брикати (про тварин) (Пн.).

ФІЯКЕР, -кра, ч. Фіакр, найманий легкий екіпаж; карета. – *Весільні гості приїхали з міста на фіякрах* (Рс.).

ФЛЄК, -а, ч. Латка на черевичку (Ол.).

ФЛЯ́КЫ, -ів, *мн.* Кишки; нутроші тварин (Рс.).

ФЛЯНЦУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Садити саджанці квітів, молоді пагінці винограду, верби (Пр.).

ФЛЯХЦЕ́НГЫ, -ів, *мн.* Кліщі з плоскими, щільно прилеглими кінцями (Пр.).

ФЛЯ́ЧКЫ, -ів, *мн.* Страва з коров'ячого шлунка; рубець (Рс.).

ФЛЬО́БЕРТ, -е́рта, ч. Вогнестрільна рушниця малого калібру (Ол.).

ФЛЬО́КСА, -ы, *жс.* Флокс, декоративна рослина (Св.).

ФЛЬО́НДРА, -ы, *жс.* Неохайна жінка, нетіпаха. – **Ты, фльо́ндро, сідиш в бру́ді!** (Ол.).

ФО́ЛЮШ, -ю́ша, ч. Дерев'яна сукновальня, що приводиться в дію водою, яка падає на млинове колесо (Пр.).

ФОЛЮ́ШНИК, -йка, ч. Шаповал, людина, що виготовляє сукно (Ол.).

ФОЛЮ́ШУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Виготовляти сукно, валяти овечу вовну (Ол.).

ФОЛЬВА́РОК, -рка, ч. Фільварок, двір великого землевласника разом з усіма забудовами (Рс.).

ФО́РА! *виг.* Геть! – **Фо́ра зо дво́ра! Же́бы-м тя ту не ви́дів!** (Ол.).

ФО́РАНТ, -а́нту, ч. 1. Запас. – **Робіти на фо́рант.** 2. Готовність першим вступити у гру в карти (Рс.).

ФОРЕ́МКА, -ы, *жс.* Форма, шаблон для виготовлення цегли (Ол.).

ФОРЕ́МНИЙ, -а, -е. Правильний за формою (Ол.).

ФО́РИСЬ, -йся. Візник, який возить пана (Ол.).

ФОРМАЛІ́НА, -ы, *жс.* Формалін, дезінфекційний засіб (Рс.).

ФО́РНІР, -і́ру, ч. Тоненькі дощечки з деревини краших сортів, якими обклеюють столярні вироби (Св.).

ФО́РСА, -ы, *жс.* Гроші, капітал. – **Мам кус фо́рсы, то ся мо́жу будувати** (Пр.).

ФОРТЕП'Я́НІСТА, -ы, ч. Піаніст (Ол.).

ФОРТЕП'Я́НОВИЙ, -а, -е. Фортепіанний (Ол.).

ФОРТУ́ННИЙ, -а, -е. Щасливий, вдалий (Пр.).

ФО́РШПА́Н, -а́ну, ч. Відрібок, суспільна повинність тяглової праці з кіньми на дорогах у селі. – **Му́шу одроби́ти кі́нми па́ру днів на форшпа́ні** (Пн.).

ФО́ХА, -ы, *жс.* Примха, забаганка. ✧ **СТРО́ІТИ ФО́ХЫ**. Коверзувати. – *То́та дівка стрóїт фóхы* (Ол.).

ФРА́ЄР, -є́ра, *ч.* 1. Залицяльник. 2. Зарозумілець. 3. Наївна людина; новачок у якій-небудь галузі (Пн.).

ФРАІРО́ЧКА, -ы, *жс.* *Пестл.* Любка, любасочка. – *Фраіро́чкы шты́ри, о што-сте ся бйли?* (*нар. пісня*) (Ол.).

ФРА́ЙДА, -ы, *жс.* Приемність, утіха; забава, дармова гостина (Рс.).

ФРА́НДЗЛІ, -ів, *мн.* Бахрома, звисаючі нитки (Ол.).

ФРАНДЗЛЮВА́ТИЙ, -а, -е. З бахромою, з тороками (Ол.).

ФРАНТ, -а, *ч.* Хитрун (Пр.).

ФРА́НЦЫ, -ів, *мн.* Сифіліс, венерична хвороба (Пр.).

ФРАПУВА́ТИ, -ує. Вражати, зацікавлювати, вабити. – *Фрапу́с м'я то́то вшы́тко* (Ол.).

ФРАС, -а, *ч.* Лихо; чорт. – *Фрас бы тя взяв! – Ты, фра́се! – Ид до фра́са!* (Пн.).

ФРАСОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Зажурений, стурбований, засмучений (Ол.).

ФРАСУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Турбувати, засмучувати, завдавати клопоту (Ол.).

ФРАСУ́НОК, -нку, *ч.* Турбота, клопіт. – *На фрасу́нок – дббрий тру́нок* (*прислів'я*) (Пн.).

ФРЕ́НДЗЛІ, -ів, *мн.* Те саме, що **ФРА́НДЗЛІ** (Рс.).

ФРЕ́ТКА, -ы, *жс.* Різновид тхора, хижий звірок із родини куницевих, що має цінне пухнасте хутро (Пр.).

ФРІ́ГА, -ы, *жс.* Дзига, дитяча іграшка (Св.).

ФРИЗІ́ЄР, -є́ра, *ч.* Перукар (Рс.).

ФРИЗИ́ЄРКА, -ы, *жс.* Жін. до **ФРИЗІ́ЄР**. Перукарка (Рс.).

ФРИЗИ́ЄРНЯ, -і, *жс.* Перукарня (Рс.).

ФРИЗИ́ЄРСКИЙ (СКІ), -а, -е. Перукарський (Рс.).

ФРИЗИ́ЄРСТВО, -а, *с.* Професія перукаря (Ол.).

ФРИЗУ́РА, -ы, *жс.* Зачіска; укладене волосся (Ол.).

ФРИКА́НДА, -ы, *жс.* Страва з телячої печінки, нашпигованої салом (Пр.).

ФРОНТ, -у, *ч.* 1. Фасад будинку. 2. Фронт, район бойових дій (Ол.).

ФРОНТО́ВІЙ, -а, -е. Фасадний. – *Фронтóву стіну тра юж міняти* (Ол.).

ФРО́ТЕР, -эра, ч. Людина, що чистить підлоги (Рс.).

ФРОТЕРУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Натирати пастою й полірувати щітками підлогу (Рс.).

ФУГУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. 1. Довбати пази у стовпах або в дошках. 2. З'єднувати якісь частини за допомогою фуг в одне ціле (Св.).

ФУЗІ́ЙКА, -ы, жс. Змениш. до **ФУЗІ́Я** (Ол.).

ФУЗИ́ЛЬ, -зля, ч. Залишки спирту; осад у дистиляційному котлі (Ол.).

ФУЗІ́Я, -ії, жс. Рушниця (Пн.).

ФУЗІ́Я -ії, жс. Те саме, що **ФУЗІ́Я** (Св.).

ФУКНУ́ТИСЯ, фукнуся, -єшся. Огризнутися на когось (Пр.).

ФУНДУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ФУНДУВА́ТИ**. Пригощання; купівля за свій кошт (Ол.).

ФУНДУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Будувати своїм коштом; купувати для когось; пригощати за свій рахунок (Ол.).

ФУ́РА, -ы, жс. Віз, підвода, хура. – **Же́бы фу́ра была́ мі́цна, ей му́сит оку́ти ко́валь** (Пр.).

ФУ́РКА, -ы, жс. 1. Куделя, кужіль. 2. Змениш. до **ФУ́РА**. Невеликий віз (Ол.).

ФУРМА́НИТИ, -а́ню, -иш. 1. Працювати візником. 2. Правити кіньми (Рс.).

ФУРМА́НКА, -ы, жс. 1. Віз зі впряженими кіньми. 2. Робота візника, тяглова праця. – **Поза́ран мам фурма́нку на ярмак** (Рс.).

ФУРТ, *присл.* Постійно, безперестанку. – **Хо́див по́під вигля́ды фурт там і на́зад** (Пн.).

ФУРУНГЕ́ВКА, -ы, жс. *Здрібн.* Хоруговка, прапорець (Пн.).

ФУ́СБЛЯТ, -яту, ч. Плоскостопість (Пр.).

ФУ́СЫ, -ів, мн. Осадок, залишки недопитого чаю, кави або какао (Ол.).

ФУТЕ́РКО, -а, с. *Здрібн.* Шкурка, шубка (Рс.).

ФУТРИ́НА, -ы, жс. Дверна або віконна рама (Пр.).

ФУТРИ́ВКА, -ы, жс. 1. Підкладка, підбивка; шкіра, якою вистеляють взуття зсередини. 2. Обкладка печі вогнетривкою цеглою (Пр.).

ФУТРУВА́ТИ, -ю́ю, -єш. 1. Підшивати хутром. 2. Облицьовувати, обшивати, обмазувати; ущільнювати. 3. Добре годувати коней (Ол.).

ФУЧА́НЯ, -я, с. 1. Сопіння. 2. Буркотіння (Пн.).

ФУЧА́ТИ, фу́чу, -ыш. 1. Сопіти. 2. Виявляти своє невдоволення, буркотіти (Пн.).

ФУ́ШЕР, -эра, ч. Халтурник, партач, бракороб (Ол.).

ФУШЕ́РКА, -ы, ж. 1. Халтура, неякісна робота. 2. Жін. до **ФУ́ШЕР**. Халтурниця (Ол.).

ФУШЕ́РСКИЙ (СКІ), -а, -е. *Прикм.* до **ФУ́ШЕР**. Халтурний, партацький (Ол.).

ФУШЕРУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Халтурити, партачити, займатися підробкою (Ол.).

Х

ХАБАЗІНЯ, -я, с. Бур'яни, зарості бур'янів. – Того хабазіня повно в саді й огороді (Пн.).

ХАБЗ, -у, ч. Бузина (*Sambucus ebulus* L.) (Пр.).

ХАВКАТИ, хавкам, -аш. Позіхати. – Хлопчійско хавкат, же аж мі ся хце спати (Ол.).

ХАЙДЕР, -эру, ч. Галас, гамір, гармидер, буча. – Не робте ту хайдеру, бо й так голóва бóлит од того крику (Пр.).

ХАРАКТЕРИЗУВАТИ, -ую, -еш. Гримувати, готувати актора до виходу на сцену, наносячи йому на обличчя грим (Пт.).

ХАРТЯР, -яра, ч. Мисливець, що полює з хортами; чоловік, який розводить хортів (Рс.).

ХВАЛÉБНІ, присл. Похвально. – То хвалéбні, же він такий скромний (Ол.).

ХВА́ЛЬБА, -ы, жс. Вихваляння, хвастощі (Рс.).

ХВА́ЛЬЦЯ, -і, ч. Хвалько. – Хва́льці не треба хваліти, він сам ся хва́лит (Ол.).

ХВІ́ЛЯ, -і, жс. Сонячна погода. – Кед бу́де хві́ля, бу́деме граба́ти сіно (Ол.).

ХВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Хиткий, хисткий, невпевнений. – Хві́йний крок у члове́ка, так як звй́клі по весі́лю (Рс.).

ХВІ́ЙНІ, присл. Хитко, коливаючись, невпевнено (Пр.).

ХВІ́ЙНІСТЬ, -óсти, жс. Хисткість, хитання, коливання (Рс.).

ХВІ́ЯНЯ, -я, с. Дія за знач. **ХВІ́ЯТИ**. Колихання, хитання (Ол.).

ХВІ́ЯТИ, хвію, -еш, -є. Колихати; хитати (Ол.).

ХВÓРО, присл. Хворобливо. – Ты вызе́раш хвóро (Ол.).

ХВО́РОВІТИСТ, -óсти, жс. Хворобливість (Ол.).

ХВО́РОТА, -ы, жс. Хвороба, недуга, захворювання (Ол.).

ХИСНУВА́ТИ, -ую, -еш. Див. **ХІСНУВА́ТИ** (Рс.).

ХЫ́БАТИ, хы́бам, -аш, -ат; н. сп. **ХЫ́БАЙ!** Ходи, йди. Див. ще **ГЫ́БАЙ!** – **Хы́бай гев!** (Ол.).

ХЫ́БАЛЬ, присл. Хіба що. – **Хы́баль сам му́шу йти до́мів!** (Ол.).

ХЫ́БЕ́НИЙ, -а, -е. Невлучний, невдалий (Пт.).

ХЫ́БОТА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ХЫ́БОТА́ТИ** (Ол.).

ХЫБОТАТИ, -óчу, -еш, -е; -таме, -та́те, -óчут. Гойдати (Ол.).

ХЫБ'ЯТИ, хыб'ям, -яш. Хибити, промазувати, не влучати (Пт.).

ХЫЖА, -ы, жс. 1. Хата, будинок; все, що розміщувалося під одним дахом, а саме: кімната, кухня, комора, комірка, загата, сіни, присінок, хлів, стодола, полівник. 2. Хатнє приміщення, кімната. – **Ид зо ста́йні до хы́жы!** (Пр.).

ХЫЖКА, -ы, жс. Хатка (Пн.).

ХЫМЛЯ, -і, жс. 1. Дерев'яне кільце, на яке жінки накручують волосся. 2. Скручене в кільце волосся (Пт.).

ХЫМОРОДА, -ы, жс. Затинок. – **В ден лю́де ве́це по хыморо́дах спочыва́ют** (Ол.).

ХЫРБЕТ, -эта, ч. Хребет; спина. – **Воз-ле то́ты ды́рва на хы́рбет і за́нес і́х до хы́жы** (Рс.).

ХЫРІТИ, -ію, -еш. 1. Хворіти, бути кволим. – **Ци він допра́вды хы́ріс, ци лем ду́ріс?** 2. Загнивати, не розвиватися. – **То́то де-ре́вце хы́ріс ю́ж па́ру ро́ків** (Ол.).

ХЫРЛЯТИ, хырлям, -яш. Недомагати, бути безсилим, слабким (Рс.).

ХЫРУВАТИ, -ую, -еш. Знати, відати, чути. – **Я не хчу о ні́м а́ни хырува́ти** (Ол.).

ХІДНИК, -ика, ч. Тротуар (Пр.).

ХІМЛЯ, -і, жс. Те саме, що **ХЫМЛЯ** (Пн.).

ХІНИ, Хін, мн. Китай (Пр.).

ХІНКА, -ы, жс. Жін. до **ХІНЧЫК**. Китайка (Пр.).

ХІНЧЫК, -ы́ка, ч. Китаєць, житель Китаю (Пр.).

ХІСНУВАТИ, -ую, -еш. Користуватися, використовувати; мати користь, хосен із чого-небудь (Ол.).

ХІХОТА́НЯ, -я, с. Хіхікання, хихотіння (Пт.).

ХІХОТЛІ́ВІЙ, -а, -е. Сміхотливий (Пт.).

ХКАЗА́ТИ, хка́жу, -еш. Вказати (Ол.).

ХЛЕПТА́ТИ, хлѐпчу, -еш. Хлебтати. – **Пес хлѐпче мо́лбо́к з ми́скы** (Ол.).

ХЛИПА́ТИ, хліпам, -аш. 1. Сьорбати, голосно втягувати ротом рідку страву. 2. Їсти що-небудь рідке. – **Хлі́пав з ми́скы ке-сели́цю** (Ол.).

ХЛІ́БАК, -а́ка, ч. Жовнірська польова сумка на хліб (Пр.).

ХЛІ́Б'Я, -я́ти, с. Невеликий хлібчик (Пт.).

ХЛОПАК

ХЛОПАК, -ака, ч. 1. Хлоп'як, хлопчак, підліток. 2. Пристосування, за допомогою якого знімають чоботи з ніг (Рс.).

ХЛОПІСКО, -а, ч. 1. Хлопище, здоровило, сильний чоловік. 2. Бідолаха. – **Не ма щєсця тот хлопіско** (Ол.).

ХЛОПСКИЙ (СКИ), -а, -е. 1. Чоловічий. 2. Селянський. – **То хлопска гўнька** (Ол.).

ХЛЮСТ, -у, ч. Плюскіт (Ол.).

ХЛЮСТАТИ, -юстам, -аш. 1. Бризкати, плескати, хлюпати. 2. Сильно литися, струменіти. – **Кров хлюще з жыли** (Ол.).

ХЛЮЩ, -а, ч. Щось мокре, з якого тече вода. – **Мокрий як хлющ** (Пт.).

ХЛЯПАТИ, -япам, -аш. 1. Бризкати рідиною; розхлюпувати щось; ляскати по воді. 2. Падати, лити (про дощ). 3. *Знев.* Ляпати, говорити щось нерозумне, недоречне (Пр.).

ХЛЯПКАТИ, -япкам, -аш. 1. Те саме, що **ХЛЯПАТИ**. 2. Залишати після себе мокрі сліди; слідити на столі під час їжі (Пр.).

ХЛЯПНУТИ, -япну, -еш. 1. Зробити пляму на чомусь. 2. *Однокр.* до **ХЛЯПАТИ** 1. 3. *Однокр.* до **ХЛЯПАТИ** 3. (Пр.).

ХЛЯСТАТИ, -ястам, -аш. Ляпати, бризкати рідиною (Рс.).

ХЛЯТИ, хляєш, -є. *Знев.* Хлистати, дудлити, жлуктити (спиртні напої). – **Але він хляє, што нич не пам'ятат** (Ол.).

ХМАРІСКО, -а, с. Хмарище, велика хмара (Ол.).

ХОБОТ, -бта, ч. 1. Хобот, витягнута рухома носова частина голови у слонів. 2. Накриття на голову, зроблене нашвидкуруч із мішка (всунувши один ріжок у другий) (Пр.).

ХОВАНЕЦ -нця, ч. Вихованець, усиновлений або взятий на утримання хлопчик (Пт.).

ХОВАНІЦЯ, -і, жс. *Жін.* до **ХОВАНЕЦ**. Вихованка (Пт.).

ХОВА́НКА, -ы, жс. Схованка, тайник (Пр.).

ХОВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ХОВА́ТИ** (Пр.).

ХОВА́ТИ, хова́м, -аш. 1. Ховати, таїти щось. – **Хова́м пред дітми, жебы не зна́ли, што-м купі́ла їм на Но́вий рік**. 2. Годувати, вирощувати, розводити. – **Не хова́ме ко́ні, бо не́с фу́рма́на до́ма**. 3. Закопувати в землю (про померлого) (Пр.).

ХОВЗКА́ТИСЯ, ховзкамся, -ашся. Ковзатися. – **Так ся ховзкат, же не го́ден в́ыйти на доро́гу** (Ол.).

ХО́ВЗКО, *присл.* Слизько (Пн.).

ХО́ДАК, -ака, ч. 1. Личак, тапочок. 2. Козачок до послуг (Пн.).

ХОДИТИ, хódжу, хóдиш, хóдит; *н. сп.* **ХОД!** Ходити. **ХÓД-ЛЕ!** (**ХÓ-ЛЕ!**). Ходи-но! **ХÓД-ЛЕ ХÓД!** Іди-но, йди! (Ол.).

ХОЛЄВА, -ы, *жс.* Халява. – **Познáти пáна по холєвах** (*приказка*) (Рс.).

ХОЛЄРНІ, *присл.* Згруб. Небезпечно, важко (Ол.).

ХОЛМ, -а, *ч.* Каска у гірників, пожежників (Св.).

ХОЛОДІВНЯ, -і, *жс.* 1. Холодильник. 2. *Перен.* Неопалене приміщення. – **Áле ту холодівня в тім поко́ю!** (Рс.).

ХОЛОДНІ, *присл.* Холодно (Рс.).

ХОЛОДНУТИ, -óднеш, -е. Холонути, втрачати тепло (Ол.).

ХОЛОШНІ, -óшен, *мн.* 1. Святкові білі сукняні штани з вишивкою й поясом. – **Шкóда тя, дівчáтко, шкóда тя для нéго: гúня пожычáна, холбшні не ёго** (*нар. пісня*). 2. Робочі темні сукняні штани з грубого сукна (Пн.).

ХОЛЯВКА, -ы, *жс.* *Змениш.* до **ХОЛЄВА**. Халявка (Ол.).

ХОМОНТИК, -йка, *ч.* *Змениш.* до **ХОМОНТО**. Хомутик (Пн.).

ХОМОНТО, -а, *с.* Хомут, шийна частина упряжі коней (Пн.).

ХОМОНТОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ХОМОНТО** (Св.).

ХОРКОТЛІВИЙ, -а, -е. Шепелявий (Рс.).

ХОРОНГЄВКА, -ы, *жс.* Флюгер, знак у формі прапорця, що вказує напрям вітру (Рс.).

ХОРОТА, -ы, *жс.* Слабість, хвороба (Ол.).

ХОХЛЯ, -і, *жс.* Ополоник, велика глибока ложка для розливання рідких страв (Св.).

ХОХОВАК, -ака, *ч.* Щипавка (*Forficula tomis*), комаха з видовженим плоским тілом і відростками у вигляді щипців на задній частині черевця. – **Хохóвак окрúтні лі́зе до кми́ну** (Ол.).

ХОХÓЛАЗ, -áза, *ч.* Те саме, що **ХОХОВАК** (Рс.).

ХОХОЛÁНЯ, -і, *жс.* Те саме, що **ХОХОВАК** (Ол.).

ХОЦ, *спол.* Хоч, хоча. – **Хоц цегельня бы́ла ма́ла, áле потрѣ́ба в на́шім сѣ́лі** (Ол.).

ХОЦ-ДЕ, *присл.* Де-небудь, будь-де (Пр.).

ХОЦ-КОТРИЙ, -а, -е, *займ.* Який-небудь, будь-який. – **На весѣ́ля вóзмеш си хоц-кóтру сукѣ́нку** (Пр.).

ХОЦ-ХТО, хоц-кóго, ...-кóму, ...-кым, *займ.* Хто-небудь, будь-хто (Пр.).

ХОЦ-ШТО, хоц-чóго, ...-чóму, ...-чым, *займ.* Що-небудь, будь-що (Пр.).

ХПАСТИ

ХПАСТИ, -аду, -еш. Упасти, впасти (Св.).

ХРАКА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ХРАКА́ТИ**. Харкання (Св.).

ХРАКА́ТИ, -акам, -аш. Харкати (Св.).

ХРАПІ́НЯ, -я, с. Хропіння (Ол.).

ХРІ́ПКА, -ы, ж. Хрипота, зміна звучання голосу внаслідок запалення голосових зв'язок (Пр.).

ХРО́БАК, -ака, ч. 1. Черв'як, хробак. 2. Все, що повзає (Ол.).
БІ́ЛИЙ ХРО́БАК, -о́го... -ака, ч. Личинка хруща, борозняк (Пр.).

ХРОБАЧЛІ́ВИЙ, -а, -е. Червивий, поточений хробаками. –
Пе́ршы сли́вки все сут хробачлі́вы (Пр.).

ХРОБА́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ХРОБАЧЛІ́ВИЙ**. – **Хро-
ба́чне я́бко все солба́дше** (Ол.).

ХРОПУВА́ТИЙ, -а, -е. Шорсткий, шерехатий (Ол.).

ХРОПУВА́ТИСТ, -о́сти, ж. Шорсткість, шерехатість, нерів-
ність (Ол.).

ХРУМА́ТИ, -у́мам, -аш. Хрумкотіти (Рс.).

ХРУМКА́ТИ, -у́мкам, -аш. Те саме, що **ХРУМА́ТИ** (Рс.).

ХРУСТНУ́ТИ, -у́стне. Хруснути, тріснути (Пр.).

ХТІ́НЯ, -я, с. Хотіння, бажання (Ол.).

ХТО́-БУД, займ. Хто-небудь, хто-будь, будь-хто (Ол.).

ХТО́ВДЫ, присл. Тоді, в той час (Св.).

ХТОПІ́ТИ, -о́п'ю, -иш. Утопити, втопити (Рс.).

ХТО́СИ, займ. Хтось. – **Чи хто́си при́де за то́бом?** (Пт.).

ХУ́БАЙ. Хіба, лише (Пн.).

ХУДЕРЛЯ́ВІСТ, -о́сти, ж. Худорлявість (Ол.).

ХУДЕ́РЛЯК, -я́ка, ч. Дуже худа людина; квола, виснажена
тварина (Пт.).

ХУСТО́ЧКА, -ы, ж. Носова хустинка. – **Чи взяв-єс до кишéні
хусто́чку?** (Пт.).

ХУ́ХРАК, -ака, ч. Бідна, тендітна людина (Ол.).

ХУЩІ́НА, -ы, ж. Невелика хустина, хустинка (Ол.).

Ц

ЦА́ДИК, -йка, ч. Рабин єврейської секти хасидів; побожний; досконалий (Пр.).

ЦАЙГ, -у, ч. Вид бавовняної тканини темного кольору (Пр.).

ЦАЙГОВИЙ, -а, -е. *Прикм. до ЦАЙГ.* – Мам на собі цайговы ногавкы (Пт.).

ЦАЛІВКА, -ы, жс. 1. Дошка завтовшки 1 дюйм. 2. Кручена сталева линва дюймової товщини (Пр.).

ЦАЛЬОВИЙ, -а, -е. Дюймовий (Ол.).

ЦА́НГЫ, -ів, *мн.* Див. **ЦЕ́НГЫ** (Рс.).

ЦАПА́ТИ, цапам, -аш. 1. Хапати. 2. *Перен.* Красти (Пр.).

ЦАПІ́НА, -ы, жс. Довга дерев'яна палиця з металевим гаком, якою пересувають колоди (Рс.).

ЦА́ПЫ, -ів, *мн.* Устояне кисле молоко (Пн.).

ЦАПІ́ТИ, -ію, -єш. Дурнішати, бараніти (Ол.).

ЦА́ПОК, -пка, ч. 1. *Змениш.-пестл.* Цапок, дитинча-самець кози. 2. Пристрій, за допомогою якого стягають чобіт із ноги (Пт.).

ЦАЦА́НИЙ, -а, -е. 1. Випещений. 2. Дуже гарний, прекрасний (Пт.).

ЦАЦА́НКА, -ы, жс. Іграшка, забавка, цяцька (Пт.).

ЦАЦКА́ТИСЯ, цацкамся, -ашся, -атся. Тішитися, забавлятися з кимось або чимось (Рс.).

ЦА́ЦКО, -а, с. Те саме, що **ЦАЦА́НКА** (Ол.).

ЦАЦЯ́ТИ, цацям, -яш. Гладити, пестити (Пт.).

ЦВАЛ, -у, ч. Галоп, швидкий біг коня (Пр.).

ЦВА́ЛОМ, *присл.* Галопом (Пр.).

ЦВЕНЬКА́ТИ, -енькам, -аш. Ценькати, дзенькати (про звук від удару об метал). – *Цвенькав підківочка́ми в та́нці* (Пр.).

ЦВЕРЧОК, -чка, ч. Цвіркун (Св.).

ЦВИКА́ТИ, -йкам, -аш. Різати ножицями (Рс.).

ЦВІ́КЛІ, -ів, *мн.* Бінокль; пенсне (Пт.).

ЦВИКНУ́ТИ, -йкну, -єш. *Однокр. до ЦВИКА́ТИ* (Рс.).

ЦВИНКНУ́ТИ, -йкну, -єш. Цвісти (про жито, пшеницю) (Св.).

ЦВІКЕРЫ

ЦВІКЕРЫ, -ів, *мн.* Те саме, що **ЦВІКЛІ** (Пр.).

ЦЕГЕЛЬНЯНИЙ, -а, -е. Цегельний; цегляний, зроблений із цегли (Ол.).

ЦЕГО́ЛКА, -ы, *жс.* Цеглинка (Пр.).

ЦЕДУ́ЛКА, -ы, *жс.* Цидулка, записка, нотатка (Пр.).

ЦЕКА́УЗ, -а́уза, *ч.* Військовий склад зброї, одягу та іншого спорядження (Св.).

ЦЕЛЮВА́ТИ, -юю, -єш. Те саме, що **ЦИЛЮВА́ТИ** (Рс.).

ЦЕ́ЛЯ, -і, *жс.* Келія, монастирська кімната для однієї людини; камера, кімната у в'язниці (Пт.).

ЦЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ЦІО**. Митний (Ол.).

ЦЕ́ЛЬНИК, -і́ка, *ч.* Митник, працівник митниці на кордоні (Ол.).

ЦЕМБРИ́НА, -ы, *жс.* Цямрина, колодязний зруб (Пр.).

ЦЕМБРУВА́ТИ, -юю, -єш. Закріплювати яму для колодязя зрубом (Пр.).

ЦЕ́НГЫ, -ів, *мн.* Щипці, кліщі для металу (Рс.).

ЦЕНДЕ́РИЯ, -йї, *жс.* Центурія, золототисячник (Пр.).

ЦЕ́НТАВР, -а́вра, *ч.* 1. Кентавр, міфічна напівлюдина-напівкінь. 2. Назва сузір'я (Пр.).

ЦЕНТИМЕ́ТЕР, -тра, *ч.* Сантиметр (Рс.).

ЦЕНТКУВА́НИЙ, -а, -е. Цяткований, укритий цятками (Ол.).

ЦЕНТРА́ЛЯ, -і, *жс.* Основна частина підприємства, яка видає накази, розпорядження (Пр.).

ЦЕРЕГЕ́ЛІ, -ів, *мн.* Манірність, непотрібні церемонії (Пр.).

ЦЕРУВА́ТИ, -юю, -єш. Див. **ЦИРУВА́ТИ** (Пр.).

ЦЕ́ТНАР, -а́ра, *ч.* Центнер, одиниця ваги, що дорівнює 100 кг (Рс.).

ЦЕТНАРО́ВИЙ, -а, -е. Який важить або вміщає в собі 1 центнер (Рс.).

ЦЕК, *невідм.* Швидкий, скорий, охочий до чого-небудь. – Ты до то́го цек (Ол.).

ЦЕКА́ВИЙ, -а, -е. Цікавий, який викликає інтерес (Ол.).

ЦЕКА́ВИСТ, -бсти, *жс.* Цікавість, інтерес до чогось; допитливість (Ол.).

ЦЕКА́ВО, *присл.* Цікаво (Пт.).

ЦИ, *стал.* Чи. – Ци так, ци іна́че, а до шы́нку я юж не піду!
ЦИ-СТЕ. Чи ви. – Пові́жете, ци-сте здра́вы? (Ол.).

- ЦИБИНА**, -и, *жс.* Стебло цибулі або часнику (Пт.).
- ЦІБІК**, -іка, *ч.* Камізелька, безрукавка (Пр.).
- ЦІБОК**, -бка, *ч.; мн.* -бкы. Те саме, що **ЦИБИНА** (Пр.).
- ЦИБУЛЬКОВИЙ**, -а, -е. Цибулинний, цибулькуватий (Ол.).
- ЦИБУЛЬОВИЙ**, -а, -е. Цибулевий (Ол.).
- ЦИВІЛІЗУВАНИЙ**, -а, -е. Цивілізований; освічений (Пр.).
- ЦІВІЛЬ**, -іля, *ч.* Цивільний стан. – Він пішов юз з войска до цивіля (Ол.).
- ЦИГАНЕ-ГУДАЦІ**, *мн.* Весільні музики (Пр.).
- ЦИГАНЕРІЯ**, -ії, *жс.* 1. Вільний спосіб життя. 2. Група людей, що веде вільне життя (Пр.).
- ЦИГАНІНА**, -и, *жс.* Брехня, обман (Ол.).
- ЦИГАНІТИ**, -аню, -иш. Брехати, обдурювати (Ол.).
- ЦИГАНЬСКИЙ (СКІ)**, -а, -е. 1. Циганський. 2. Брехливий, який не викликає довіри (Ол.).
- ЦИГАРНІЦЯ**, -і, *жс.* Коробка або скринька для цигарок (Пт.).
- ЦИГАРНІЧКА**, -и, *жс.* Мундштук для цигарок (Пт.).
- ЦИГАРОК**, -рка, *ч.* Цигарка (Пр.).
- ЦИДУЛЯ**, -і, *жс.* Сорт солодкої груші (Пт.).
- ЦИЗОРИК**, -йка, *ч.* Кишеньковий складаний ніжик (Пн.).
- ЦИКАТИ**, цїкаш, -ат. 1. *Дит.* Мочитися, пісяти. 2. *Перен.* Виплачувати борг частинами, невеликими сумами (Ол.).
- ЦИКЛІНА**, -и, *жс.* Ніж для циклювання підлоги (Св.).
- ЦИКЛНУВАТИ**, -юю, -єш. Циклювати (Св.).
- ЦИКНУТИ**, цїкну, -єш. *Однокр.* до **ЦИКАТИ** (Ол.).
- ЦИКОРІЯ**, -ії, *жс.* Цикорій (Пт.).
- ЦИЛІНДЕР**, -я, *дра, ч.* Циліндр (Ол.).
- ЦИЛЮВАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **ЦИЛЮВАТИ**. Цілення (Ол.).
- ЦИЛЮВАТИ**, -юю, -єш. Цілити; спрямовувати зброю в ціль (Ол.).
- ЦИМЕНТ**, -энту, *ч.* Цемент, будівельний матеріал (Св.).
- ЦИМЕНТОВНЯ**, -і, *жс.* Цементний завод (Пт.).
- ЦИМЕНТУВАТИ**, -юю, -єш. Цементувати (Пт.).
- ЦИНАМОНІВКА**, -и, *жс.* Горілка, настояна на кориці (Ол.).
- ЦИНГУВАТИ**, -юю, -єш. Кувати, обробляти залізо на ковадлі (Рс.).
- ЦИНІСТРА**, -и, *жс.* Шкіряна торбина, оздоблена візерунками (Пн.).

ЦИНУВАННЯ

ЦИНУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ЦИНУВАТИ**. Лудіння. – Цигане добрі цинують котлы, то треба їм однести до цинування (Ол.).

ЦИНУВАТИ, -ую, -еш. Лудити (Ол.).

ЦІРКЕЛЬ, ч. 1. -еля. У давньому волоському праві закон, за яким надавалися землі, ліси й луги (Пр.). 2. -кля. Циркуль, інструмент для креслення кіл; інструмент для вимірювання землі (Ол.).

ЦІРОК, -рка, ч. Куча, загорода для свиней у хліві. – Замалий то цірок на таку велику льоху (Пн.).

ЦИРУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ЦИРУВАТИ**. Штопання (Ол.).

ЦИРУВАТИ, -ую, -еш. Штопати (Ол.).

ЦИСАРКА, -ы, жс. Шосе; битий шлях державного значення (Ол.).

ЦИФРУВАНИЙ, -а, -е. Цифрований, позначений цифрами, пронумерований (Пт.).

ЦИЦУЛЯ, -і, жс. Велика цукриста груша (Св.).

ЦЫЦАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ЦЫЦАТИ**. Ссання (Ол.).

ЦЫЦАТИ, цыцам, -аш. Ссати. – Телятко цыцат довго корову (Пт.).

ЦІВКА, -ы, жс. 1. Цівка, тонкий струмінь якої-небудь рідини. 2. Велика шпулька ниток (Пн.).

ЦІДЖКА, -ы, жс. Цідилко, спеціальне сито для проціджування молока (Ол.).

ЦІДІЛО, -а, с. 1. Посуд для проціджування молока. 2. *Перен., жарт.* Полотняна торба для книжок (Пн.).

ЦИЗОРИК, -йка, ч. Див. **ЦИЗОРИК** (Св.).

ЦІКАЙ! н. сп. Тікай! Відійди! (Пн.).

ЦІЛЕЦ, -льця, ч. Моноліт, великий кам'яний блок (Пр.).

ЦІЛІЗНА, -ы, жс. 1. Пропуск в оранці. 2. Цілина, ніколи не орана земля (Пр.).

ЦІЛІЧНИЙ, -а, -е. Цілесенький, цілий (Ол.).

ЦІЛКА: **ЦІЛКА РІЧ**. Ясна річ, само собою зрозуміло (Ол.).

ЦІЛЮСЕНЬКИЙ (Кп), -а, -е. Цілісінський (Пр.).

ЦІЛЬНИЙ, -а, -е. Влучний, той, що влучно стріляє (Пр.).

ЦІЛЬОВАННЯ, -я, с. Те саме, що **ЦЮВУВАННЯ** (Ол.).

ЦІПЫ, -ів, мн. 1. Ціп, ручне знаряддя для молотби. 2. Сорт великих груш (Пр.).

ЦІПКА́ТИ, ціпкаш, -ат. Пікати (про курчат) (Ол.).

ЦІРУВА́ТИ, -ую, -еш. Те саме, що **ЦИРУВА́ТИ** (Св.).

ЦІСА́ВИЙ, -а, -е. Ясно-гнідий, каштановий (про коня) (Ол.).

ЦІ́ХА, -ы, жс. 1. Знак, позначка, мітка; ознака, властивість; фабричний знак. 2. Знаряддя, яким позначають дерева в лісі; інструмент для позначення домашньої худоби. 3. Малий хрестик, який вносять до хати, коли просять на похорон (Ол.).

ЦІХУВА́ТИ, -ую, -еш. Позначати, наносити мітки; клеймувати, таврувати (Св.).

ЦІЦА́НЯ. 1. -і, жс. Те саме, що **ЦИЦУ́ЛЯ**. 2. -я, с. Те саме, що **ЦЫЦА́НЯ**. Ссання (Ол.).

ЦЛІ́ТИ, цілю, -иш. Накладати мито за перевезення товарів (Пр.).

ЦЛО, -а, с. Мито, оплата за перевезення товарів через кордон (Пр.).

ЦМА, -ы, жс. Тьма, пітьма, темрява (Ол.).

ЦМИНТА́РІСКО, -а, с. Велике старе кладовище (Ол.).

ЦНА: **ДО ЦНА**. Решта, до решти, до кінця (Ол.).

ЦО́МПЕЛЬ, -пля, ч. Бурулька льоду, що звисає з даху або з дерева (Ол.).

ЦОФА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ЦОФА́ТИ** (Ол.).

ЦОФА́ТИ, цофам, -аш. Відсувати назад, вертати назад. — **Цо́фай віз до бо́йска** (Ол.).

ЦО́ФЕК! Вигук, яким завертають коней: «Назад!» (Пр.).

ЦО́ФНУ́ТИСЯ, цо́фнуся, -ешся. Відступити, посунутися назад (Пр.).

ЦУ́І, -у, ч. Тяга повітря (Пт.).

ЦУ́ГЛІ, -ів, мн. Вудила (Св.).

ЦУ́ДЖИЙ, -а, -е. Чужий (Св.).

ЦУ́КЕР, -крю, ч. Цукор (Ол.).

ЦУКЕ́РКЫ, -ів, мн. Цукерки (Ол.).

ЦУКРІ́ТИ, цукрю, -иш. Цукрувати (Ол.).

ЦУКРІ́ЦЯ, -і, жс. Цукровий діабет (Пр.).

ЦУКРО́ВНЯ, -і, жс. Цукрозавод (Пр.).

ЦУКРУВА́НИЙ, -а, -е. Посипаний цукром, цукрований; солоджений (Пр.).

ЦУ́НДРЫ, -ів, мн. 1. Знев. Розпатлане волосся. 2. Поношений одяг (Пр.).

ЦУП!

ЦУП! виг. Хап! Лап! (Ол.).

ЦУПНУТИ, цупну, -еш. 1. Тупнути. 2. *Перен.* Потягти щось, украсти (Ол.).

ЦУ́РІК! виг. Те саме, що **ЦО́ФЕК!** (Пр.).

ЦЮВУВА́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ЦЮВУВА́ТИ**. Цілування (Ол.).

ЦЮВУВА́ТИ, -ую, -єш. Цілувати (Ол.).

ЦЮК, -а, ч. Недопалок, недокурок сигарки (Ол.).

ЦЮКА́ТИ, цюкам, -аш. Дорікати. – **Мб́я свекру́ха цю́кат мі, же я бідно́го ро́ду** (Пр.).

ЦЮ́ПА, -ы, жс. 1. Тюрма, в'язниця. – **Впакува́ли го до цю́пы на до́вгы ро́кы.** 2. *Перен.* Тісна кімната (Ол.).

ЦЮПА́ГА, -ы, жс. Назва топірця у жителів гір (Пр.).

ЦЮПА́СОМ, присл. Етапом, під конвоєм. – **Одосла́ли гаре-штáнта цюпа́сом** (Ол.).

ЦЮ́РА, -ы, ч. Прислуга офіцерів, військова челядь (Пр.).

ЦЮРКА́ЛО, -а, с. Див. **ЧУ́РАК** (Пр.).

ЦЮРПІ́ЛЬ, -іля, ч. Яма, вибита водою. – **В щорпі́лях жа́бы кумка́ють** (Ол.).

ЦЮ́ХЫ, -ів, *мн.* Стара поношена білизна або вбрання (Пт.).

ЦЮЦЮБА́БКА, -ы, жс. Піжмурки, дитяча гра (Пр.).

ЦЮ́ЦЬО, -я, ч. *Дит.* Цукерка; цукор (Пт.).

ЦЯМА́ЙДА, -ы, ч. Роззява, нездара (Ол.).

ЦЯМА́ТИ, цямам, -аш. Плямкати (Ол.).

ЦЯМ-ЦЯМ! виг. Плям-плям! (*звуконаслідування при пережовуванні їжі*) (Ол.).

ЦЯ́ПА, -ы, ч. 1. Той, хто не вмів виразно говорити. 2. Тюхтій (Св.).

ЦЯПНУ́ТИ, цяпне. Капнути (Пт.).

ЦЯ́ПРА, -ы, жс. Негода, погана, дощова погода (Рс.).

ЦЯПУ́СЮ, присл. Трішечки. – **З'їдж цяпу́сю, діти́но!** (Пт.).

ЦЯП-ЦЯП! виг. Чалап-чалап! (*звуконаслідування при ходінню по воді або чомусь мокрому*) (Рс.).

ЦЯСТЕ́ЧКО, -а, с. *Здрі́бн.* до **ЦЯ́СТКО**. Тістечко, маленьке печиво (Пт.).

ЦЯ́СТКО, -а, с. Печиво (Пт.).

ЦЯХНУ́ТИ, цяхну, -еш. Рубонуті; сильно й різко вдарити. – **А́ле-м го ця́хнув, же не знав, де сто́їт** (Ол.).

ЦЬВАК, -а, ч. Цвях, гвіздох. – При́бий го́нты цьвака́ми (Ол.).

ЦЬВАНКА́ТИ, -а́нкам, -аш. Те саме, що **ЦЯМА́ТИ** (Ол.).

ЦЬВА́ЧОК, -чка, ч. *Здрі́бн.* до **ЦЬВАК**. Цвяшок (Ол.).

ЦЬВІК, *невідм.* Те саме, що **ЦЕК**. – Ты до то́го цьві́к, те́бе не оцига́ниш (Пт.).

ЦЬВІ́КЛА, -ы, *жс.* 1. Червоний столовий буряк. 2. Страва з буряків і хрону, приправлених оцтом (Рс.).

ЦЬВІ́РНИЙ, -а, -е. Добре і міцно скручений. – Цьві́рна ні́тка пі́де на дра́тов (Св.).

ЦЬВІ́РЧОК, -чка, ч. Те саме, що **ЦВÉРЧОК** (Рс.).

ЦЬВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Умілий, вправний, навчений, вишколений (Ол.).

ЦЬВІ́ЧІНЯ, -я, с. Повсякденні справи (Ол.).

ЦЬВІ́ЧЫТИ, -ічу, -ыш. 1. Навчати, вправляти, вишколювати. 2. Бити, завдавати ударів (Ол.).

ЦЬМА, -ы, *жс.* 1. Те саме, що **ЦМА**. 2. Нетля, невеликий нічний метелик. – Цьма лі́тат вно́чы (Пр.).

Ч

ЧА! *виг.* Прямо! (*до волів*) (Ол.).

ЧА́КО, -а, *с.* Угорська військова шапка, кашкет. – **На́дів ча́-**
ко-австрія́ко на голо́ву и ся параду́є (Пр.).

ЧАПКУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Припинуватися, низько кланятися,
запобігати перед кимось (Рс.).

ЧАРІ́ВКЫ, -ів, *мн.* *Рідковжив.* Черевики (Пн.).

ЧАРТІ́ТКА, -ы, *жс.* 1. Бляшане кільце на дротяній огорожі,
призначене відганяти диких свиней. 2. Маленький дзвіночок
у святковій упряжі коней (Пн.).

ЧАСТ, -и, *жс.* Частина, частка (Пр.).

ЧАТІ́НА, -ы, *жс.* Гілки хвойних дерев із хвоєю (Пн.).

ЧАТО́ВНЯ, -і, *жс.* Сторожова вежа, вартівня (Пр.).

ЧВАКА́ТИ, -а́кам, -аш. Чвакати (*від звуконаслідування «чвак-*
чвак» при ходінню по болоті) (Пр.).

ЧВЕРТ, -и, *жс.* Чверть, 1/4 частина цілого (Пр.).

ЧВЕ́РТАК, -а́ка, *ч.* Мішок місткістю 25 кг (Пр.).

ЧВЕРТІ́ВКА, -ы, *жс.* Чвертка, пляшка місткістю 0,25 літра
(Ол.).

ЧВЕ́РЩОК, -щка, *ч.* *Див.* **ЦВЕ́РЧОК** (Ол.).

ЧВИКА́ТИ, -й́кам, -аш. Стьобати, бити бато́гом (Пн.).

ЧВІ́РКА, -ы, *жс.* 1. Четвірка, оцінка «4» за п'ятибальною си-
стемою. 2. Чотири коні, запряжені в одну карету (Пр.).

ЧВО́РАК, -а́ка, *ч.* Хата з чотирма кімнатами (Св.).

ЧЕ́КАН, -а́на, *ч.* Кирка, молот із загостреним кінцем для роз-
бивання мурів і довбання землі (Св.).

ЧЕКОЛЯ́ДА, -ы, *жс.* Шоколад, плитка шоколаду (Рс.).

ЧЕКУЛЯ́ДА, -ы, *жс.* Те саме, що **ЧЕКОЛЯ́ДА** (Ол.).

ЧЕКУЛЯ́ДКА, -ы, *жс.* *Здрібн.* до **ЧЕКУЛЯ́ДА**. Шоколадка
(Ол.).

ЧЕКУЛЯДО́ВИЙ, -а, -е. Шоколадний (Ол.).

ЧЕ́ЛО, -а, *с.* Чоло, лоб (Пр.).

ЧЕЛІО́СТИ, -ів, *мн.* Отвір дугастої форми між припічком
і внутрішньою частиною печі; вихід кухонної печі (Пн.).

ЧЕНЬЧ, -у, *ч.* Обмін (Св.).

ЧЕПІТИ, чеп'ю, -иш. Одягати чепчик під хустину (Ол.).

ЧЕПЧІНЯ, -я, с. Весільний обряд чепин (Ол.).

ЧЕРВЕНАВІЙ, -а, -е. Червонуватий, червонястий. – Як сут ягоди червенáвы, то юж можна їх зберáти (Пт.).

ЧЕРВЕНІЙ, -а, -е. Червоний. – Черв́ена рúжа трóйка, мáла-м я мúжа пия́ка (нар. пісня) (Пт.).

ЧЕРВЕНІТИСЯ, -́енюся, -ишся. Червоні́тися, рум'янитися (Ол.).

ЧЕРВ́ЕНО, присл. Червоно (Ол.).

ЧЕРВЕНОСЌОРИЙ, -́ого, ч. Червоношкі́рий, індіане́ць (Св.).

Ч́ЕРВЕЦ, -вця, ч. Червень, шостий місяць року (Рс.).

ЧЕРВ́ІНКА, -и, ж. Дизентерія (Пр.).

ЧЕРВЦ́ОВІЙ, -а, -е. Прикм. до Ч́ЕРВЕЦ. Червневий (Пр.).

Ч́ЕРДАК, -áка, ч. Прохід на горище в будинку (Св.).

ЧЕР́ЕВІК, -і́ка, ч.; мн. -і́кы. Черевик (Ол.).

ЧЕРЕВ́ІЧОК, -чка, ч. Зменш.-пестл. до ЧЕР́ЕВІК. Черевичок (Ол.).

ЧЕРЕП́ЯНОК, -нка, ч. Глиняний горщик (Пр.).

ЧЕРКА́ВКО, -а, с. Дитяча іграшка, брязкальце. – Куп ді́тіні черка́вко (Пт.).

ЧЕРКН́УТИСЯ, ч́erkнуся, -ешся. Цокнутися. – Пугарика́ми ся черкни́йме і на ці́ле жи́тя ся побратáйме! (Ол.).

ЧЕРН́ИЦЯ, -і, ж. Ожина (Пр.).

ЧЕРН́ИЧНИК, -й́ка, ч. Плантація ожини (Пр.).

ЧЕРН́УШКА, -и, ж. Кмин (Сагum L.) (Св.).

Ч́ЕРСТВИЙ, -а, -е. 1. Твердий, здоровий. – При́шов з морóзу ч́ерствий як б́рих. 2. Черствий, несвіжий (про хліб). 3. Позбавлений душевного тепла, нечуйний. – Ч́ерствий члóвек (Ол.).

Ч́ЕРТІЖ, -éжа, ч. Галявина на зрубі, поросла кущами; частина зрубаного лісу (Пр.).

ЧЕРЧА́НЯ, -я, с. Брязкіт, бряжчання. – Не мо́жу чу́ти черча́-ня ла́ньців, бо то мня дра́жнит (Пр.).

ЧЕРЮ́НКА, -и, ж. Те саме, що ЧЕРВ́ІНКА (Ол.).

Ч́ЕРЯК, -я́ка, ч. Чирик, фурункул (Пр.).

ЧЕРЯ́НКА, -и, ж. Обмін при одруженні: рідні брат і сестра одночасно одружуються із сестрою та братом з іншої сім'ї (Пр.).

ЧЕРЯ́ТИСЯ, ч́ерямся, -яшся. Обмінюватися. – Почеря́ймєся на ша́пки: ты во́змєш мо́ю ста́ру, а я тво́ю но́ву! (Пр.).

ЧЕСАЛЬНИЦЯ

ЧЕСАЛЬНИЦЯ, -і, ж. Гребінь для чесання прядива, вовни (Пн.).

ЧЕСА́НКА, -ы, ж. Вовна, підготовлена для прядіння (Пн.).

ЧЭСНЕ, -о́го, с. Плата студентів за навчання в університеті (Пр.).

ЧЭСНОК, -о́ку, ч. Часник (Св.).

ЧЕСТ, -и, ж. Честь (Пр.).

ЧЕСТКОВИЙ, -а, -е. Часниковий. – В по́сті ча́сто ва́рят чес-
то́ву зу́пу (Ол.).

ЧЁСТОК, -тку, ч. Те саме, що **ЧЭСНОК** (Ол.).

ЧЕСТО́ЧОК, -чка, ч. Рослина, серцеподібне листя якої має
запах часнику (Пт.).

ЧЕСТУВАТИ, -ю́, -еш. 1. Частувати, пригощати. 2. Припро-
шувати до їжі (Пт.).

ЧЁТВЕРТ, -ёрти, ж. Те саме, що **ЧВЕРТ** (Ол.).

ЧЕТИ́НА, -ы, ж. Те саме, що **ЧАТИ́НА** (Ол.).

ЧИПІТИ, -ію́, -еш. Тремтіти від холоду. – Чи́піє дзя́д на мо-
ро́зі (Ол.).

ЧИР, -у, ч. Те саме, що **ЧЫР** (Пн.).

ЧИ́СТЕЦ, -тця, ч. 1. Чистець, медоносна рослина. 2. Реліг.
Чистилище (Пр.).

ЧИСТІ́ЦЬКИЙ (КІ), -а, -е. Чистенький (Ол.).

ЧИСТІ́ЦЬКО, присл. Чистенько. – А ма́те, ку́мо, чисті́цько
в хы́жи (Пт.).

ЧИСЬЦЮТЁ́НЬКИЙ (КІ), -а, -е. Чистесенький, чистюсінь-
кий (Ол.).

ЧЫ́ЙСИ, неозн. займ. Чийсь, невідомо чий (Ол.).

ЧЫКА́ТИ, чыкам, -аш. Видавати короткі звуки «чик-чик»
(Пт.).

ЧЫ́ЛЯД, -яди, ж. Молодші члени сім'ї (Пн.).

ЧЫ́НШ, -у, ч. Прибуток із маєтку; плата за користування
квартирою, ґрунтом (Ол.).

ЧЫ́Р, -у, ч. Рідка страва з борошна, розколюченого з водою
(Св.).

ЧЫРА́НКА, -ы, ж. Те саме, що **ЧЕРЯ́НКА**. – Оже́нивсь на
чыра́нку (Ол.).

ЧЫРА́ТИСЯ, чырамяся, -ашся. Те саме, що **ЧЕРЯ́ТИСЯ** (Ол.).

ЧЫРКА́ТИ, чыркама, -аш. Черкати (про сірники) (Ол.).

ЧЫРКНУТИ, чыркну, -еш. *Однокр.* до **ЧЫРКАТИ**. Черкнути, тернути. – **Чыркнув-см патычком і запалів-см бген** (Ол.).

ЧЫРЯТИ, чырям, -яш. Міняти, обмінюватися чимось (Ол.).

ЧІВКА, -ы, *жс.* Гривка, чубчик (Пн.).

ЧІКАН, -ана, ч. Те саме, що **ЧЕКАН** (Пн.).

ЧІНЁЛІ, -ів, *мн.* Ударний музичний інструмент, що складається із двох мідних пластинок (Рс.).

ЧІНОК, -нка, ч. Човник у ткацькому верстаті (Пн.).

ЧІПЕЦ, -пця, ч. Чепець, головний убір заміжніх жінок (Ол.).

ЧПИРАТИЙ, -а, -е. Кривоногий, клишоногий (Пн.).

ЧІРКЕЛЬ, -кля, ч. Циркуль (Св.).

ЧІЧКА, -ы, *жс.* Квітка як прикраса до волосся (Пн.).

ЧКАВКА, -ы, *жс.* Гикавка (Ол.).

ЧКАТИ, чкам, -аш. Гикати (Пт.).

ЧКАТИСЯ, -атся. Гикатися (про приступ гикавки). – **Чкат мі ся** (Пн.).

ЧКНУТИ, чкну, -еш. *Однокр.* до **ЧКАТИ**. – **Чкнуло мі ся** – певно, хтось ня спомінат (Ол.).

ЧКОЛА, -ы, *жс.* Школа. – **Барз корóтко хóдив-см до чкóлы** (Св.).

ЧКОЛІТИ, -блю, -иш. Учити, виховувати, вишколювати, муштрувати (Св.).

ЧЛАПАКЫ, -ів, *мн.* Занадто велике взуття, яке спадає з ніг (Пр.).

ЧЛАПА́НЯ, -я, с. Чалапання, важке ходіння по болоті, траві, талому снігу (Пр.).

ЧЛАПА́ТИ, -апам, -аш. Чалапати, чалапкати (Пр.).

ЧЛАП-ЧЛАП! Чалап-чалап! (*звуконаслідувальне слово за знач.* **ЧЛАПА́ТИ**) (Ол.).

ЧЛÓВЕК, -эка, ч. 1. Чоловік. 2. Людина. – **Члóвек члoвeкy не пoвiннен бyти вoвкoм, aлe бpaтoм** (Рс.).

ЧЛОВЕЧЁНСТВО, -а, с. Людство, суспільство (Рс.).

ЧЛОВЕЧЫНА, -ы, ч. Чоловічок, мізерна людина (Ол.).

ЧЛОВЕЧЫСКО, -а, ч. Чолов'яга (Ол.).

ЧМЫХАТИ, -ыхам, -аш. 1. Чмихати, переривчасто випускати пару, повітря, відпрацьований газ; сопіти. 2. Тікати, зникати безслідно (Пр.).

ЧМЫХНУТИ, -ыхну, -еш. *Однокр.* до **ЧМЫХАТИ** (Пр.).

ЧОВГАТИ

ЧОВГАТИ, човгам, -аш. Повзати, пересуватися поповззом (Пр.).

ЧОВНО, -а, с. Човен, невелике веслове судно (Св.).

ЧОГОСИ, присл. Чогось, чомусь (Ол.).

ЧОЛГ, -а, ч. Танк, броньована бойова машина (Рс.).

ЧОЛЕНКО, -а, с. Те саме, що **ЧІНОК** (Пт.).

ЧОМ, присл. Чом, чому. – **Чом же-с не пришов на вечірки?** (Ол.).

ЧОП, -а, ч. 1. Гачок, на який чіпляють завіси дверей або вікон. 2. Чіп, дерев'яна пробка для закупорювання отвору в якій-небудь посудині. 3. Краник для бочки з пивом. 4. *Перен., лайл.* Незграбна людина. – **Ты, чо́пе!** (Пр.).

ЧОПОК, -пка, ч. Затичка, чіпок, дерев'яна пробка (Ол.).

ЧОРНО́ТА, -ы, ж. Дуже темний або чорний колір (Пт.).

ЧОТЫРДЕ́СЯТ, -яти, числ. Сорок (Пр.).

ЧОТЫРДЕ́СЯТИЙ, -а, -е. Сороковий (Пр.).

ЧОТЫРДЕ́СЯТКА, -ы, ж. Сороківка, 40 років. – **Мі мину́ла юж чотырде́сятка, а йщы́ є́дну чотырде́сятку хті́ла бы-м пожа́ти** (Пт.).

ЧУБА́ТИЙ, -а, -е. 1. Чубатий, із довгим чубом. 2. Повний, надміру навантажений (Ол.).

ЧУБА́ТО, присл. З верхом (Ол.).

ЧУ́БОК, -бка, ч. Вершок (дерева, гори) (Пр.).

ЧУБ'Я́СТО, присл. Те саме, що **ЧУБА́ТО** (Ол.).

ЧУВА́ТИ, чувам, -аш. Доглядати, піклуватися; сидіти біля хворого. – **Чува́ла над діти́ном дня́ми і нача́ми, як бы́ло хва́ре** (Ол.).

ЧУГА́НЯ, -і, ж. Сукняне півпальто; накидка з домотканого сукна, що становить 3/4 чуги (Пн.).

ЧУГАНЬ, -áni, ж. Довге пальто-накидка з домотканого сукна (Пн.).

ЧУ́ДАР, -а́ря, ч. Дивак (Ол.).

ЧУДАЧЫ́ТИ, -а́чу, -ыш. Химерувати, дивачити (Ол.).

ЧУДАЧЫ́ТИСЯ, -а́чуся, -ышся. Пустувати; блазнювати (Ол.).

ЧУДА́ЧНІ, присл. Дивно, чудно (Ол.).

ЧУДЕ́РНИЙ, -а, -е. Дивний, дивацький, чудернацький (Ол.).

ЧУ́ДНІ, присл. 1. Дивно, незрозуміло. 2. Чудово, прекрасно. – **Ва́ша ма́ленька А́нця чу́дні сьпи́ват** (Пт.).

ЧУДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -ешся. Дивуватися, чудуватися. – Лю́де ся чу́дують, чо́м ты втю́к зо се́ла? (Пт.).

ЧУЛИ́ТИСЯ, чу́люся, -и́шся. Голубитися, лащитися (Ол.).

ЧУПА́СОМ, *присл. Див. ЦЮПА́СОМ* (Пн.).

ЧУ́ПЕЦ, -пця, ч. Очіпок, головний убір заміжніх жінок (Пн.).

ЧУ́ПОК, -пка, ч. Те саме, що **ЧУ́БОК** (Пн.).

ЧУ́РАК, -рка, ч. Малий водоспад (Ол.).

ЧУРКА́ЛО, -а, с. Те саме, що **ЧУ́РАК** (Ол.).

ЧУ́ТИСЯ, чу́єся. Здаватися. – **Мі ся чу́с, же ты хворі́єш** (Рс.).

ЧУТИ́ТИ, чу́чу, чу́тиш. Приводити до тями, до притомності (Пт.).

ЧУХА́НЯ, -я, с. Чухання, шкрябання, дряпання (Пт.).

ЧУХРА́ТИ, чу́храм, -аш. Чесати, вирівнювати. – **Во́вну чу́х-рют на гребéньох а́бо на чу́хрох** (Ол.).

ЧУ́ХРЫ, -ів, *мн.* Залізна щітка для чесання вовни (Пр.).

Ш

ША! *виг.* Цить! Цитьте! (Ол.).

ШАБАСІВКА, -и, *жс.* Маленька лойова свічка (Пр.).

ШАБАШ! *виг.* Кінець роботі! Нічого не робитиму! (Пр.).

ШАБАШУВАТИ, -ю, -єш. Святкувати шабаш, нічого не робити в суботу (про віруючих євреїв). – **Їшко гнєска шабашує**, то й цв́а́ка ти не пр́даст (Пр.).

ША́БЕР, -бру, ч. Мародерство, пограбування залишеного без догляду господарства. – **Зара́з по во́йні дея́кы лю́де їха́ли на За́хід на ша́бер** (Пр.).

ША́ДИЙ, -а, -е. 1. Сивий. 2. Кличка коня сивої масті (Ол.).

ША́ЙГЕЦ, -єца, ч. Єврей, єврейський лобуряка (Рс.).

ША́ЙДАР, -а́ря, ч. Те саме, що **ША́НДАР** (Св.).

ША́ЙТ, -а, ч. Одиниця виміру деревини, що становить 10 кубічних дециметрів. – **Тот кльо́ц ма 2 фестме́тры і 25 ша́йтів** (Пр.).

ШАЛАПУ́ТА, -и, ч. Шалапут, легковажна, непутяща людина (Пр.).

ША́ЛАС, -а́са, ч. Колиба, курінь із великих хвойних гілок, який служить тимчасовим житлом для пастухів (Пр.).

ШАЛА́СИК, -й́ка, ч. *Зменш.* до **ША́ЛАС** (Пр.).

ША́ЛАШ, -а́ша, ч. Те саме, що **ША́ЛАС** (Рс.).

ШАЛЮВА́НИЙ, -а, -е. Шальований, обшитий дошками (про будівлю) (Св.).

ШАЛЮ́НОК, -нка, ч. Шалівка, прибиті до стіни вузькі дошки, які закривають її повністю (Рс.).

ША́ЛЬ, ша́ля, ч. Шарф (Пр.).

ША́ЛЬКА, -и, *жс.* 1. Військовий котелок для їжі. 2. Шалька, тарілка в терезах. – **Дві ша́льки на ва́зі му́сят бы́ти єдна́кы** (Ол.).

ША́ЛЬОН, -о́ну, ч. Ешелон (Рс.).

ШАМКА́ТИ, ша́мкам, -аш. Шамкати, злегка шепелявити, нечітко говорити (Св.).

ШАМОТА́ТИСЯ, -о́тамся, -ашся (-о́чуся, -ешся). Боротися, змагатися; борсатися. – **Шамо́чесья з бі́дом, як мо́же** (Ол.).

ША́МΠΆН, -а́на, ч. Шампанське, сорт вина; пляшка шампанського (Рс.).

ША́НДАР, -а́ря, ч. Жандарм, поліцейський. – Я ся бо́яв ша́ндаря і́шы з молодóсти (Рс.).

ШАНСОНІ́СТКА, -ы, жс. Шансоньєтка, співачка в кав'ярні або кабаре (Пр.).

ША́НТА́ВИЙ, -а, -е. Кульгавий, кривий (Ол.).

ША́НТАЛА́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ША́НТА́ВИЙ** (Ол.).

ША́ПКА, -ы, жс. 1. Шапка, чоловічий головний убір. 2. Сніп збіжжя, яким накривають кладку снопів (Пр.).

ШАРА́ГЛІ, -ів, мн. Пристрій, на якому ріжуть дрова, козел (Пт.).

ШАРАХНУ́ТИ, -а́хну, -еш. 1. Різко, зненацька вдарити. – Ид гет од ме́не, бо як тя ша́рахну! 2. Раптово кинутися кудись (Пт.).

ШАРІ́ТИСЯ, -і́єся. Розвиднятися; переходити з темного кольору в сірий. – Надво́рі поча́ло ся ша́ріти і́ юж бы́ло ви́дно дере́ва при дорóзі (Пр.).

ШАРМА́НЦКЫЙ (ЦКІ), -а, -е. Галантний, вихований, чемний, товариський (Ол.).

ШАРМА́НЦКО, присл. Галантно, з шиком (Ол.).

ШАРУ́ГА, -ы, жс. Сльота; заметіль, завірюха (Св.).

ШАСТА́ТИ, ша́стам, -аш. 1. Розкидатися чимось, розтрачувати. – Ша́став пі́нязми на ви́ы́тки стра́ны, до́кля не ли́шився без гро́ша. 2. Швидко рухатися, кидатися в різні боки. – Ша́стат со́бом по ви́ы́ткых ку́тах (Пр.).

ШАСТНУ́ТИ, ша́стну, -еш. *Одинокр.* до **ШАСТА́ТИ** (Пр.).

ША́ТА, -ы, жс. Жіноче довге верхнє вбрання невизначеної форми (Пр.).

ША́ТНЯ, -і, жс. Гардероб, роздягальня (Пр.).

ШАТУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Поспішати. – Ша́туй, бо ве́чер ско́ро бу́де (Пн.).

ШАФА́РНЯ, -і, жс. Скриня для зерна. – В шафа́рни бы́ли пе-ре́йкы, што розді́ляли жи́то од я́рцу (Пр.).

ШАХІ́СТА, -ы, ч. Шахіст, гравець у шахи (Пр.).

ШАХРА́ЙНЯ, -я, с. Шахрайство, крутіїство (Рс.).

ШАЦЕ́ЛИК, -йка, ч. Біла хустина, яку зав'язують на потилиці (Пн.).

ШАЦУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Оцінювати, визначати вартість (Ол.).

ША́ШЕЛЬ, -е́ля, ч. Шашіль, дрібні личинки, які точать деревину, меблі (Пт.).

ШВАБ

ШВАБ, -а, ч. *Знев.* Німець. – Пришли ту якіси шва́бы, што́си шварго́чут, не знам, чо́го хтя́т (Пт.).

ШВА́ГЕР, -гра, ч. Шурин, чоловік сестри або брат дружини (Рс.).

ШВА́ГЕРКА, -ы, ж. Зовиця, сестра чоловіка (Рс.).

ШВА́ГРОВА, -ой, ж. Дружина шурина (Ол.).

ШВА́ГРУ́НЦЬО, -я, ч. *Змениш.-нестл.* до ШВА́ГЕР (Рс.).

ШВА́ЙКА, -ы, ж. 1. Клиноподібна частина веретена. – **Веретено́ ма́с шва́йку, а́бо бі́льце, и кружа́льце.** 2. Грубе шило (Пт.).

ШВА́ЙС, -у, ч. Висока температура заліза, при якій воно плавиться й піддається спаюванню (Рс.).

ШВА́ЙСУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Спаювати шматки заліза (Рс.).

ШВА́ЛІЧКА, -ы, ж. *Здрібн.* до ШВА́ЛЯ (Ол.).

ШВА́ЛЯ, -і, ж. Груба деревина, розрізана вздовж на дві частини (Ол.).

ШВАНДРІ́ТИ, -а́ндрю, -иш. Говорити безупинно (Св.).

ШВАНК, -нка, ч. Шко́да, втра́та, дефе́кт; недоста́ча, пошко́дження (Ол.).

ШВАНКУВА́ТИ, -ю́ю, -еш. 1. Зазнавати шкоди, терпіти скруту. 2. Нездужати. ♦ **ШВАНКУВА́ТИ НА ГОНО́РІ.** Не мати доброї opinii, доброї слави (Пр.).

ШВА́РГОТ, -о́ту, ч. 1. Шваркіт, гортанна, швидка, незрозуміла, неприємна мова. 2. Єврейський жаргон (Пр.).

ШВА́РГОТА́ТИ, -о́чу, -еш. Шваркотіти, швидко й нерозбірливо говорити іноземною мовою (Пр.).

ШВА́РЦ, -у, ч. Чорна вакса для юхтового взуття (Пт.).

ШВЕ́ЛЯ, -і, ж. Шпала, дерев'яний брус, що служить опорою для рейок (Ол.).

ШВЕНДА́ТИСЯ, -е́ндамся, -ашся. Швендяти, тинятися, ходити без мети. – **Не шве́ндай ми́ ся під нога́ми!** (Ол.).

ШВЕ́Ц, ше́вця, ч. Див. **ШЕВЦ** (Ол.).

ШВІДЕ́РОК, -рка, ч. Свердло (Ол.).

ШВІ́НДЕЛЬ, -для, ч. Обман, шахрайство, нечесна торговельна операція (Пр.).

ШВІ́НДЛЕР, -е́ра (-я́ра), ч. Шахрай, кругі́й (Пр.).

ШВІ́НДЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -еш. Шахраювати (Ол.).

ШЕВЕ́ЛІ́ТИ, -е́лю, -иш. Шелестіти. – **Шеве́лит лі́стя на дере́ві** (Ол.).

ШЕВЦ, -я, ч. Швець, чоботар. – Лѣтиш, як шевц з бутáми на ярмак! (Ол.).

ШЕДИНА, -ы, жс. Паморозь, іній на гілках дерев або дротах (Ол.).

ШЕ́ЛЬКА, -ы, жс. Підтяжка, шлейка (Пр.).

ШЕЛЬМО́ВСТВО, -а, с. Безчесність, підлість, непорядність (Пр.).

ШЕ́МУТ, -ўта, ч. Листя капусти (Ол.).

ШЕПТАНИНА, -ы, жс. Перешіптування, шептання (Ол.).

ШЕ́РЕГ, -ёга, ч. Шеренга, група людей, вишикуваних в один ряд (Рс.).

ШЕРЕГУВА́ТИ, -ўю, -ёш. 1. Шикувати в шеренгу. 2. Класифікувати, систематизувати (Рс.).

ШЕРУДІ́НЯ, -я, с. Дія за знач. **ШЕРУДІ́ТИ**. Шарудіння, шурхіт (Ол.).

ШЕРУДІ́ТИ, -ію, -ёш. Шарудіти, шурхотіти (Ол.).

ШЕ́РШЕН, -ёня, ч. Шершень (Пт.).

ШИЛИЯ́КЫЙ (Кі), -а, -е. Всякий, всілякий. – В дорóзі спóт-каш шилия́ких лю́ди (Пн.).

ШИЛЬД, -у, ч. Герб; вивіска, що представляє торговельну фірму і вид товарів у магазині (Пр.).

ШЫ́Б, -а, ч. Бурова. – В Кри́ніци зробі́ли шы́б і верті́ли, же́бы добы́ти ща́ву «Зу́бер» (Рс.).

ШЫ́БА, -ы, жс. Шибка, скло, вправлене у віконну раму (Пр.).

ШЫ́ВАР, -ára, ч. Аір (Пн.).

ШЫДЕ́ЛКО, -а, с. Гачок для плетіння (Пт.).

ШЫКО́ВНИЙ, -а, -е. Елегантний, гарно одягнений (Ол.).

ШЫКО́ВНІ, присл. Елегантно, естетично (Пр.).

ШЫКУВА́ТИ, -ўю, -ёш. 1. Готувати щось. 2. Шикувати, ставити рядами (Ол.).

ШЫКУВА́ТИСЯ, -ўюся, -ёшся. 1. Готуватися до чогось. – **Тре́ба ся шыкува́ти йти на весі́ля аж на дру́ге се́ло**. 2. Шикуватися, ставати в ряд (Ол.).

ШЫ́НА, -ы, жс. Рейка (Рс.).

ШЫ́НК, -у, ч. Пивний бар, корчма, шинок (Св.).

ШЫ́НКВАС, -áсу, ч. Шинквас, прилавок у шинку (Ол.).

ШЫ́НТЕЛЬ, -тля, ч. Частина осі, на якій крутиться колесо. – **Кóло оберта́тся на шы́нтлі** (Ол.).

ШЫР, -и, *жс.* Ширина, широчінь. – Ріка на шыр ма́ла зо чо-
тырде́сят ме́три (Ол.).

ШЫ́ТКО, *присл.* Усе. – Шы́тко мі є́дно, што бу́де да́лі (Пн.).

ШЫ́ТО-КРЫ́ТО, *присл.* У таємниці, таємно, потайки (Пр.).

ШЫ́ФА, -ы, *жс.* Корабель, судно (Пн.).

ШЫ́ФКА́РТА, -ы, *жс.* Карта-віза, дозвіл на виїзд кораблем за океан (Ол.).

ШЫ́ФРУВА́НИЙ, -а, -е. Шифрований, написаний умовни-
ми знаками (Пр.).

ШІМЕ́ЛЬ, -е́ля, *ч.* Кінь сивої масті; кличка сивого коня (Пр.).

ШІСНА́ДЦЕТ, -е́ти, *числ.* Шістнадцять (Пр.).

ШІСТ, шéсти (шéстьох), *числ.* Шість (Пр.).

ШКАВОРО́ГА, -ы, *ч. і жс.* Паскуда, погань (про людину) (Пр.).

ШКАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -е́ш. Ображати, зневажати, безчести-
ти, обмовляти когось (Пр.).

ШКА́ПСКО, -а, *с.* Стара кобила, шкапа (Пр.).

ШКА́РА, -ы, *жс.* Щілина (Ол.).

ШКАРА́ДА, -ы, *жс.* Бридота, гидота (Ол.).

ШКАРА́ДНИК, -і́ка, *ч.* Погань, гидотник (про людину) (Ол.).

ШКАРА́ДНІ, *присл.* Гидко, огидно (Ол.).

ШКАРЕДИ́ТИСЯ, -е́джуся, -е́дишся. Гидувати, бридитися
(Пр.).

ШКА́РПА, -ы, *жс.* Похила стіна земляного насипу; один бік
рову; груба клиноподібна підпора, яка вузьким кінцем упираєть-
ся в стіну, а ширшим – у землю (Пр.).

ШКАРУ́ПА, -ы, *жс.* 1. Шкаралупа, тверде покриття яйця, го-
ріха. 2. Панцирне покриття у раків, крабів, черепах (Ол.).

ШКАРУ́ПИНА, -ы, *жс.* Те саме, що **ШКАРУ́ПА**, **СКАРУ́ПА**
(Пт.).

ШКАРУ́ХА, -ы, *жс.* Струп, кірка, кора (Пт.).

ШКВАР, -у, *ч.* Спека (Ол.).

ШКВАРЕНИ́НА, -ы, *жс.* Підсмажене сало (Ол.).

ШКВА́РОК, -рка, *ч.; мн.* -рки. Шкварок, маленький підсма-
жений шматочок сала, з якого витопився жир (Пт.).

ШКВИР, -а, *ч.* Див. **ШКВІР** (Ол.).

ШКВІР, -а, *ч.* Модрина, хвойне дерево родини соснових (Ол.).

ШКВІ́РОК, -рка, *ч.* Молоде деревце модрини (Ол.).

ШКЕ́ЛЕТ, -е́та, *ч.* Скелет, кістяк (Пр.).

ШКЕ́ЛКО, -а, с. Скло від лампи. – **Вы́трий шкéлко** до ля́мпы (Пр.).

ШКЫ́НТА́ТИ, -ы́нчу, -еш. Шкандибати, на силу йти (Пр.).

ШКЫ́РГОТА́ТИ, -о́чу, -еш. Скреготати (Ол.).

ШКІ́ВКА, -ы, ж. Розсадник фруктових або лісових дерев (Пт.).

ШКІ́ПА, -ы, ж. Скіпка, тріска для розпалювання вогню (Пр.).

ШКІ́ПКА, -ы, ж. *Здрібн.* до **ШКІ́ПА** (Ол.).

ШКЛІ́ТИ, шклю, -иш. Склити, вправляти шибки у віконні або дверні рами (Ол.).

ШКЛО, -а, с. Скло (Ол.).

ШКЛЯ́К, -а, ч. Наждачний папір, папір або полотно, вкриті дрібно потовченим склом (Рс.).

ШКО́ЛИТИ, -о́лю, -иш. Див. **ЧКО́ЛИТИ** (Ол.).

ШКО́РБУТ, -у́та, ч. Цинга (Пр.).

ШКРА́Б, -а, ч. Малюк, карапуз (Пр.).

ШКРА́БАТИ, -а́бам, -аш. Шкрябати, дряпати (Ол.).

ШКРА́ГУЛЬЦІ, -ів, *мн.* Дзвіночки у кінській упряжі (Пт.).

ШКРЕ́БАТИ, -е́бам, -аш. Шкребти (Ол.).

ШКРЕ́БКА́ТИ, -е́бкам, -аш. *Зішкря́бати щось.* – **Шкре́бкам** *фа́рбу* зо шкла (Ол.).

ШКРЕ́ПТА́ТИ, -е́пчу. Чистити картоплю (Пт.).

ШКРЯ́БАТИ́СЯ, -я́бамся, -ашся. Чухатися. – **Тот хлопчи́ско за́єдно ся шкря́бе по голо́ві** – **пе́вно, там штóси в не́го єст** (Пт.).

ШКРЯ́БАЧКА, -ы, ж. Лопатка на довгому держаку або гостро затесаний кілок для очищення лемеша від землі (Св.).

ШКРЯ́БІПЕ́РОК, -рка, ч. *Знев.* Писарчук (Ол.).

ШКУ́ЛА, -ы, ж. Хвороба ратиць у корів і свиней (Пн.).

ШКУ́Т, -а, ч. *Знев.* Курдупель, недоросток, низькорослий, фізично недорозвинений чоловік (Св.).

ШЛІ́ФУВА́НИЙ, -а, -е. Шліфований (Рс.).

ШЛІ́ХТГА́МЕР, -е́ра, ч. Молот для вирівнювання кованого заліза (Пр.).

ШЛЮ́БА́НОК, -нка, ч. Лавка-ліжко, вид меблів, що у складеному вигляді служить лавкою, а в розкладеному – ліжком (Рс.).

ШЛЮ́ФКА, -ы, ж. Залізна оковка на кінцях орчика, до якої чіпляється ланцюжок із пасом (Рс.).

ШЛЯ́Г, -а, ч. *Лайл.* Шляк, інфаркт, серцевий удар (*вживається у прокльонах*). – **Шляг бы го тра́фив!** – **Ид до шля́ка!** (Пр.).

ШЛЯЙФУВАТИ

ШЛЯЙФУВАТИ, -юю, -єш. Гальмувати, прив'язувати коесо, щоби не крутилося, і тим самим сповільняти рух воза (Пр.)

ШЛЯМУВАТИ, -юю, -єш. Очищати від жиру й бруду кишки для виготовлення ковбас (Пт.).

ШЛЯПЫ, -ів, *мн.* *Знев.* Жіночі туфлі (Пр.).

ШЛЯУФ, -яуфа. Гумовий або шкіряний рукав для викачування води насосом (Рс.).

ШЛЬОФКА, -ы, *жс.* Шкіряне кільце на ремені, яке притримує кінець пояса (Пр.).

ШМАРИТИ, -арю, -иш. 1. Кинути, жбурнути. – **Шмар то на землю, най то фрас візьме!** 2. Облишити (Ол.).

ШМАРИТИСЯ, -арится. Кинутися, з'явитися у великій кількості. – **Дуже ся шмарило гусениц по капусті** (Пр.).

ШМАТА, -ы, *жс.* 1. Ганчірка. 2. Білизна або тканина низької якості. 3. *Знев.* Жінка поганої поведінки (Пр.).

ШМАТЯНИЙ, -а, -е. Ганчір'яний (Ол.).

ШМАТЯР, -яра, ч. Міняйло, онучкар, людина, що міняє старий поношений одяг, ганчірки на дрібний товар (Пр.).

ШМЕЛЬЦ, -у, ч. 1. Рештки перетопленого металу або жиру; рештки доменних печей. 2. Ні на що не придатна річ (Ол.).

ШМЕРАТИ, -эрам, -аш. Длубатися, копатися. – **Хтосьи ся шмерав г моїх папéрах** (Ол.).

ШМИГАР, -аря, ч. Тонкий кінець батога (Св.).

ШМИГЛИЙ, -а, -е. Рухливий, меткий, моторний (Ол.).

ШМЫКАТИ, -ыкам, -аш. Терти, прати вручну (Пн.).

ШМУГЕЛЬ, -гля, ч. Контрабанда, незаконне перевезення товарів через кордон і торгівля ними (Пр.).

ШМУГЛЕР, -эра, ч. Контрабандист (Пр.).

ШМУГЛЕРКА, -ы, *жс.* 1. Жін. до **ШМУГЛЕР**. 2. Дія за знач. **ШМУГЛЮВАТИ** (Пр.).

ШМУГЛЮВАТИ, -юю, -єш. Займатися контрабандою (Ол.).

ШНАЙДБОР, -ора, ч. Інструмент для нарізування різьби в отворах металевих предметів (Рс.).

ШНАЙДІЗА, -ы, *жс.* Інструмент, яким нарізують спіральну різьбу на металевих болтах (Пр.).

ШНУРОВАНИЙ, -а, -е. Шнурований (Рс.).

ШОВДРА, -ы, *жс.* Маринована й закопчена свинина (Св.).

ШОВТЫС, -ыса, ч. Солтис, голова сільської громади (Пр.).

ШОПА, -ы, *жс.* 1. Клуня, приміщення для зберігання сіна, со-
ломи. 2. Приміщення для сільськогосподарського реманенту
(Пн.).

ШОР, -а, *ч.* Ряд. – Люде шóром, ёден за дрúгым, выходили
з читáльні (Пт.).

ШОСА, -ы, *жс.* Шосе, широка, добре вимощена дорога (Пн.).

ШПАНУВАТИ, -ую, -еш. Натягати на раму́ (*напр.*, шнур,
полотно) (Ол.).

ШПА́РГЕТ, -ёта, *ч.* Кухонна плита для приготування їжі. –
В нóвых хýжах, óкрім пёців, домуровувáли йщы шпаргёты (Пр.).

ШПА́ХЛЯ, -і, *жс.* Лопатка для шпаклювання стін (Пр.).

ШПАЧЫ́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ШПАЧЫТИ** (Пн.).

ШПАЧЫТИ, шпáчу, -ыш. Зійти з доброго шляху в поведінці
(Пн.).

ШПЕКУЛЮВАТИ, -юю, -еш. 1. Спекулювати, продавати то-
вар по завищеній ціні. 2. Використовувати щось у власних інте-
ресах (Пр.).

ШПЕКУ́ЛЯНТ, -янта, *ч.* Спекулянт (Пр.).

ШПЕРА́НІНА, -ы, *жс.* *Перен.* Шпортання, довготривалий
пошук, доскіпливий розгляд справи (Рс.).

ШПЕРА́ТИ, -ёрам, -аш. *Перен.* Старанно шукати, перетру-
шувати щось, скрупульозно досліджувати (Рс.).

ШПЕ́РАЧ, -áча, *ч.* Той, хто настирливо досліджує щось, до-
копується до істини (Ол.).

ШПЕТИ́ТИ, -ёчу, -ётиш. 1. Спотворювати, псувати естетич-
ний вигляд чого-небудь. 2. Заважати, перешкоджати (Ол.).

ШПЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Поганий, паскудний, гидкий. 2. Той,
хто має шрами на обличчі (Пр.).

ШПЕ́ТНІ, *присл.* Погано, паскудно, неестетично (Пт.).

ШПЕТНІ́ТИ, -ію, -еш. Поганіти, ставати негарним (Ол.).

ШПЕ́Г, -а, *ч.* Шпигун (Рс.).

ШПИ́Г, -у, *ч.* Кістковий мозок (Пр.).

ШПИ́ЛЬКА, -ы, *жс.* 1. Колючка або хвоїнка у рослин. 2. Гол-
ка на тілі їжака. 3. Шпилька, металева голка з круглою голів-
кою на тупому кінці, що служить для приколювання чогось (Рс.).

ШПИ́ХЛР, -і́ра, *ч.* Окремо збудована комора для зерна (Ол.).

ШПИ́ЦА, -ы, *жс.* Спиця. – Колéсо ма ёденáдцет шпиц, а зád-
не – на ёдну шпи́цу вёце (Св.).

ШПЫ́РКА

ШПЫ́РКА, -ы, *жс.* Шматок сала, наколений на дерев'яну паличку й підсмажений на вогні. – **Не для пса коба́са, не для ко́та шпы́рка, не для тебе́, Ва́нцю, шовтисо́ва дівка** (*жарт. пісня*) (Пр.).

ШПЫ́ТАЛИК, -і́ка, *ч.* Дитяча лікарня (Рс.).

ШПЫ́ТАЛЬ, -а́лю, *ч.* Лікувальний заклад, лікарня (Ол.).

ШПІДЛЯ́РКА, -ы, *жс.* Спідня дошка на возі (Пр.).

ШПІЖА́РКА, -ы, *жс.* Те саме, що **СПІЖА́РКА**, **СПІЖАРЕ́НКА**. Холодна комора для зберігання продуктів (Св.).

ШПІК, -у, *ч.* Те саме, що **ШПИГ**. – **Ва́силь зм'ю́рз до шпі́ку ко́сти на студе́нім ві́три** (Пр.).

ШПІ́НЬКА, -ы, *жс.* Запонка (Пн.).

ШПІЦ, -а, *ч.* 1. Шпиль, гострий кінець якого-небудь предмета. 2. Шпіц, порода кімнатної собаки (Пр.).

ШПІЦЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -єш. Шпигувати (Ол.).

ШПІЦРУ́ТА, -ы, *жс.* Шпіцрутен; прут, покритий плетеною шкірою, який застосовують при верховій їзді (Пр.).

ШПЛЯ́Х, -а, *ч.* Пляма, слід. – **Шпля́хы по ві́спі** (Рс.).

ШПО́РТАТИ, -о́ртам, -аш. Шпортати, колупати (Пр.).

ШПО́РТАТИСЯ, -о́ртамся, -ашся. Спотикатися. – **Ча́сом чо́лб-век як ся замь́слит, то ся шпо́ртат на рі́вним мі́сци** (Пр.).

ШПРІ́ХА, -ы, *жс.* Спиця у велосипедному або мотоциклетному колесі (Пр.).

ШПРУ́ДЕЛЬ, -для, *ч.* Джерело гарячої мінеральної води (Рс.).

ШПУ́НТ, -а, *ч.* 1. Кілок, яким закривають отвір у бочці з вином. 2. Поздовжній виступ або паз для з'єднання дошок, брусків, блоків. 3. Шпунтик (*жартівливе звертання до малюка*). – **Ты, ма́лий шпу́нте!** (Пт.).

ШРА́ГЫ, -і́в, *мн.* Козли для різання дров (Пт.).

ШРА́МА, -ы, *жс.* Шрам, рубець, слід від зарубцьованої рани (Пр.).

ШРО́Н, -у, *ч.* 1. Іній, паморозь. 2. *Перен.* Сивина (Ол.).

ШРОТУВА́ТИ, -у́ю, -єш. Дробити зерно на крупу, грубо молоти (Пр.).

ШРУБЕ́ЛЬ, -бля, *ч.* Молот із довгою ручкою, яким рубають залізо (Пр.).

ШРУ́БСТАК, -а́ка, *ч.* Ковальське знаряддя, лещата, наглухо прикручені до столу, якими притримують кусні металу, дошки тощо (Св.).

ШТАЄР, -єра, ч. Танок, повільний вальс. – Гей, цигане! Заграйте мі штаєра, най си потанцюю! (Пр.).

ШТАМПЛЬОВАНИЙ, -а, -е. Штемпельований, на якому поставлено фірмову печатку або штамп (Рс.).

ШТАНГІСТА, -ы, ч. Штангіст, спортсмен-важкоатлет (Пр.).

ШТАНГЛЯ, -і, жс. Довгий металевий дрючок, залізна штаба (Пт.).

ШТАХЕТА, -ы, жс. Штахет, дошка в дерев'яному паркані (Рс.).

ШТАХЕТУВАТИ, -юю, -єш. Обгороджувати штахетами, робити дерев'яний паркан, штахетник (Рс.).

ШТЕМПЕЛЬ, -пля, ч. 1. Молот, яким роблять головки й підкови. 2. Штемпель, металевий інструмент з опуклою гербовою печаткою або клеймом (Ол.).

ШТИЛЬ, -я, ч. Ручка молота, держак лопати чи вил (Пр.).

ШТЫВНИЙ, -а, -е. Тугий, негнучкий, згрубілий (Рс.).

ШТЫВНІ, присл. Туго, негнучко (Рс.).

ШТЫВНІТИ, -ію, -єш. Ставати негнучким, дубіти (Рс.).

ШТЫКАТИ, -йкаш, -ат. Бити рогами (про тварин); шпигати (Пн.).

ШТЫЛЕТ, -єту, ч. Стилет, вид холодної зброї (Пр.).

ШТЫЛЬГОТАТИ, -όчу, -єш. Шкутильгати (Ол.).

ШТЫЛЬПЫ, -ів, ми. Тверді халяви як окрема деталь чобіт; вилоги у високих чоловічих чоботах (Св.):

ШТЫРІ, -ырьох, числ. Чотири (Пр.).

ШТЫРІЙЧАКЫ, -ів, ми. Вили з чотирма зубцями (Пт.).

ШТЫРІСТА, штырьόхсот, числ. Чотириста (Ол.).

ШТЫРНАДЦЕТ, -єти (-єтьох), числ. Чотирнадцять (Ол.).

ШТЫРНАСТІЙ, -а, -е. Чотирнадцятий (Ол.).

ШТЫРНАСТКА, -ы, жс. Чотирнадцятка, цифра 14; чотирнадцять осіб (Ол.).

ШТЫХ, -а, ч. 1. Укол чимось гострим; гострий кінець чогось. 2. Кількість землі (у глибину), яку можна захопити лопатою (Пр.).

ШТЫХАТИ, -ыхам, -аш. 1. Колоти. 2. Устромляти, врізати спеціальною лопатою-«штихівкою» в землю (Пр.).

ШТЫХІВКА, -ы, жс. Спеціальна лопата для викопування ям у землі (Пр.).

ШТЫХНУТИ, -ыхну, -єш. Док. вид до ШТЫХАТИ. Уколюти; застромити (Пр.).

ШТИЛЬВАГА

ШТИЛЬВАГА, -ы, *жс.* Стельвага (штельвага), поперечний брус, що з'єднує сільськогосподарське знаряддя з упряжкою (Пр.).

ШТО, чо́го, чо́му, чым, на чым, *займ.* **Що**. – **Што на мýсли, то й на язýші** (Пр.). **ШТО А́НИ**. Дуже; що аж-аж. – **Кри́чит, што а́ни!** (Ол.).

ШТО́ЛІ, -ів, *мн.* Шурупи до підкови (Св.).

ШТО́РАЗ, *присл.* Щоразу, щораз (Ол.).

ШТО́РЦ, -а, *ч.* Сторч, сторчма, гострим кінцем угору. **✦ ПОСТА́ВІТЬСЯ ШТО́РЦОМ**. Рішуче і зухвало вpirатися (Пр.).

ШТОС, -у, *ч.* Удар, поштовх, натиск; удар більярдним кийком по кулі (Рс.).

ШТО́СИ-К, *неозн. займ.* 1. Щось особливе. – **На́шов-см си што́си-к**. 2. Незначна кількість чого-небудь (Ол.).

ШТРА́ЙК, -у, *ч.* Страйк, свідомий невихід на роботу (Св.).

ШТРА́ЙКАР, -а́ря, *ч.* Страйкар, учасник страйку (Пр.).

ШТРА́ЙКОВИЙ, -а, -е. *Прикм.* до **ШТРА́ЙК**. Страйковий. – **Штрайко́вий ко́мітет при́няв но́вы ва́ру́нки ро́боты на фа́бриці** (Св.).

ШТРА́ЙКУВА́ТИ, -у́ю, -еш. Страйкувати (Пр.).

ШТРА́НІ, -а, *ч.* Посторонок (Пн.).

ШТРЕ́КА, -ы, *жс.* Колія, залізничне полотно (Пн.).

ШТУ́КА, -ы, *жс.* 1. Штука, окремий предмет із числа одиниць. 2. Міра прядива. 3. Мистецтво. 4. Вдалих хитрий прийом, витівка, каверза (Ол.).

ШТУ́КАР, -а́ря, *ч.* Фігляр, витівник (Пр.).

ШТУКА́ТОР, -о́ра, *ч.* Ремісник, що виготовляє гіпсові прикраси (Пр.).

ШТУКУВА́НИЙ, -а, -е. Штукований, зшитий зі шматків, доточений (Пр.).

ШТУРКА́ТИ, шту́ркам, -аш. Штурхати, штовхати; попихати. – **Не шту́ркий ня, бо мня бо́кы бо́лят** (Пр.).

ШТУРЯ́ТИСЯ, шту́рямся, -яшся. Втручатися. – **На́што ся шту́ряш до то́й сва́ркы?** (Ол.).

ШТУХНУ́ТИ, шту́хну, -еш. Штовхнути (Ол.).

ШУ́БЕР, -бра, *ч.* Заслінка, якою закривається комин (Пн.).

ШУВЕЃАНЯ, -і, *жс.* Сердита жінка (Пт.).

ШУЛЕ́РКА, -ы, *жс.* 1. Нечесна гра в карти. 2. Жінка, що махлює під час гри в карти (Рс.).

ШУМИНА, -*ы, ж.* Листя, зняте із кукурудзяного качана (Св.).

ШУМОВІНЫ, -*овин, мн.* Шумовиння, піна, що утворюється на поверхні води при кипінні, бродінні або сильному хитанні (Пр.).

ШУПА́ТИ, шу́пам, -*аш.* Робити що-небудь доволі, марудити, гаятися (Пн.).

ШУПНУ́ТИ, шу́пну, -*еш.* 1. Штовхнути. 2. Непомітно упхати, сховати щось. – Шу́пла му па́ру крайца́ри до кыше́ні (Ол.).

ШУРА́ТИ, шу́рам, -*аш.* Човгати; сунути, пересувати із глухим шумом щось важке (Ол.).

ШУРГА́ТИ, шу́ргам, -*аш.* Те саме, що ШУРА́ТИ (Ол.).

ШУРГО́ТАТИ, -*очу, -еш.* Те саме, що ШУРА́ТИ (Ол.).

ШУС, -*а, ч.* 1. Постріл із рушниці. – Хтів є́дним шу́сом дво́х за́яців за́бити. 2. Скок, стрімкий стрибок. – За́яц ро́бит до́вгы шу́сы, як вті́че (Св.).

ШУСТА́ТИ, шу́стат. Періштити (про раптовий сильний дощ) (Ол.).

ШУ́СТКА, -*ы, ж.* Австрійська монета вартістю 10 крейцерів (Св.).

ШУ́ТЕР, -*тру, ч.* Гравій, дрібний річковий камінь із піском; щебінь (Пн.).

ШУТЕРГА́МЕР, -*єра, ч.* Молот, яким пробивають отвори у металі (Пр.).

ШУТРУВА́ТИ, -*ую, -еш.* Вимошувати гравієм (Ол.).

ШУФЕ́ЛЬКА, -*ы, ж.* Совок, лопатка (Ол.).

ШУ́ФЛЯ, -*і, ж.* 1. Велика дерев'яна лопата для пересипання та провіювання зерна. 2. Залізна лопата із загнутими краями, якою набирають землю, щебінь, пісок (Пр.).

ШУФЛЯ́ДА, -*ы, ж.* Шухляда (Пр.).

ШУФЛЯ́ДКА, -*ы, ж.* 1. Змениш. до ШУФЛЯ́ДА. Шухлядка. 2. Танцювальна фігура в мазурці (Рс.).

Щ

ЩАБРИК, -йка, ч. Чебрець (Пр.).

ЩАДЕЦ, -дя, ч. Вид лікарського зілля (Пр.).

ЩАМБІЧКА, -ы, ж. Скіпка, довга тонка дерев'яна паличка, якою освітлювали курні хати (Пр.).

ЩАПА, -ы, ж. Тріска, рівно відколена від обрубка деревини (Ол.).

ЩЕБЕЛЬ, -бля, ч. Щабель (Ол.).

ЩЕБЕНЬОВИЙ, -а, -е. Щебенивий, щебенистий (Рс.).

ЩЕДРАК, -ака, ч. Щедрівник, колядник (Пр.).

ЩЕДРИ, присл. Щедро, багато, широко (Пт.).

ЩЕДРОВНИЦЯ, -і, ж. Щедрівниця (Св.).

ЩЕКА, -ы, ж. Щока (Пр.).

ЩЕЛИНА, -ы, ж. Щілина, вузький довгастий отвір (Пр.).

ЩЕЛИНКА, -ы, ж. Здрібн. до **ЩЕЛИНА**. Щілінка (Пр.).

ЩЕПЛІНЯ, -я, с. Щеплення, прищеплювання (Пт.).

ЩЕРБА, -ы, ж. Щербина, порожнина на місці зуба, що випав; зазублина на чомусь; заглибина; відбитий край глиняної посудини (Пр.).

ЩЕРБЕЦ, -бця, ч. Коронаційний меч польських королів, який зберігається у Кракові на Вавелі (Пр.).

ЩЕСЛИВИЙ, -а, -е. Щасливий (Ол.).

ЩЫНЯТИ, щыням, -яш. Очищати зерно від усіляких домішок, струшуючи його в решеті (Пн.).

ЩЫПА́ВКА, -ы, ж. Див. **ХОХО́ВАК** (Пр.).

ЩЫ́ПЕЦ, -пця, ч. Лікар, що щепить віспу (Пт.).

ЩЫ́ПКА, -ы, ж. Слід від щеплення проти віспи (Пн.).

ЩЫ́ПТА, -ы, ж. Пучка, кількість якої-небудь речовини, яку можна взяти трьома складеними пальцями руки. – **ЩЫ́пта со́ли** (Пр.).

ЩЫПЧИ́КЫ, -ів, *мн.* Щипці, плоскогубці (Рс.).

ЩЫ́РІ, присл. Широ, правдиво, відверто, не жалкуючи коштів (Пр.).

ЩЫ́ТИ́ТИСЯ, щычуся, щы́тишся. Гордитися чимось, хвалитися, задаватися, бути зарозумілим (Пр.).

ЩІТ, -и, *жс*. Щітка (Св.).

ЩІТКАР, -аря, *ч*. Щіткар, ремісник, який виготовляє щітки (Св.).

ЩІТО́ЧКЫ, -чок, *мн*. Щетинки на задніх ніжках у бджоли (Пр.).

ЩОБ, -а, *ч*. Шпиль, вершина високої гори (Пр.).

ЩУ́ДЛА, -дел, *мн*. Ходулі (Рс.).

ЩУ́ДЛО, -а, *с*. Милиця, дерев'яна підпора для інвалідів (Рс.).

ЩУПЛІ́ТИ, -ію, -єш. Худнути, зменшуватися в об'ємі (Ол.).

ЩУ́ТИ, щую, -єш. Цькувати кого-небудь собаками (Пр.).

ЩУ́ТОК, -тка, *ч*. Щиголь (Пр.).

ЩУ́ТЯ, -я, *с*. Дія за знач. ЩУ́ТИ. Цькування, нацьковування собак (Ол.).

Ю

ЮБІЛЕР, -єра, ч. Ювелір, майстер, який виготовляє художні прикраси з дорогоцінних металів, самоцвітів (Рс.).

ЮГАСКА, -ы, ж. 1. Дівчина, що пасе вівці. 2. Іванка (*жіноче ім'я*). – Барз мі ся подабат Югасчына запаска (Пт.).

ЮДА, -ы, ч. 1. Юда, зрадник; невірний приятель. 2. Віконечко у дверях в'язничної камери, через яке наглядають за поведінкою в'язнів (Пр.).

ЮДЖЫНЯ, -я, с. Дія за знач. **ЮДИТИ**. Під'юджування, підбурювання, нацьковування (Ол.).

ЮДИТИ, юджу, юдиш. Намовляти до поганих вчинків; підбурювати, під'юджувати (Пр.).

ЮЖ, присл. Уже, вже. – **Юж-см ся ожэнив, юж буду свою мав; юж я вас, дівчата, не буду любував** (*нар. пісня*) (Пн.).

ЮНИЯ, -йї, ж. Союз, товариство, спілка (Св.).

ЮХА, -ы, ж. 1. Юшка; пісний суп із капустяного відвару; узвар. 2. Кров домашньої худоби, тварин (Пн.).

ЮЧЫТИ, ючу, -ыш. В'ючити, навантажувати на коня або верблюда тюки з товаром (Пр.).

Я

ЯБКО, -а, с. Яблуко. ✧ **АДАМО́ВЕ ЯБКО**, -о́го... -а, с. Кадик, випнута хрящова частина гортані в чоловіків (Пр.).

ЯБЧА́НИК, -йка, ч. Пиріг з яблуками (Ол.).

ЯБЧА́НКА, -ы, жс. Компот із сушених яблук; юшка зі свіжих яблук (Ол.).

ЯВ, -и, жс. Правда, дійсність. – **Вы́шло на яв**, **же Фецко був невинний** (Ол.).

ЯВЛІ́НЯ, -я, с. Явлення, з'ява, поява (Пт.).

ЯГО́ДА, -ы, жс.; *мн.* -о́ды. Суниця (*Fragaria*) (Пр.).

ЯГОДІ́ВКА, -ы, жс. Самогон, настояний на ягодах (Пт.).

ЯГДТА́Ш, -аша, ч. Ягдташ, мисливська сумка для дичини (Рс.).

ЯГЛІ́ЦЯ, -і, жс. Трахома, хвороба очних повік (Пр.).

ЯДВА́Б, -абу, ч. Єдваб, шовк (Пн.).

ЯДВІ́ВЧАК, -ака, ч. Птах, який водиться в заростях ялівцю (*Furdus pilaris* L.) (Ол.).

ЯДВО́ВЕЦ, -івця, ч. Ялівець (*Juniperus* L.) (Ол.).

ЯЄ́ЧНИЦЯ, -і, жс. Яєчня (Ол.).

ЯЗДА. 1. -ы, жс. Їзда; поїздка, подорож (Рс.). 2. *Виг.* Рушай! Їдь! Поїхали! (Ол.).

ЯЙКО, -а, с. Яйце; яйце диких птахів (Ол.).

ЯЙКУВА́ТИЙ, -а, -е. Яйцевидний, овальний (Ол.).

ЯЙНИ́К, -йка, ч. Яйник (яєчник), орган у самок, який утворює плодові яйцеклітини (Пр.).

ЯЙЧА́РНЯ, -і, жс. Склад яєць; крамниця, де продають яйця (Ол.).

ЯЙЧА́РСТВО, -а, с. Торгівля яйцями (Пт.).

ЯК-БУД, *присл.* Як-небудь, будь-як, сяк-так, абияк (Пт.).

ЯКЫ́Й-БУД, яка-буд, яке-буд, *займ.* Який-небудь, будь-який, абиякий (Ол.).

Я́КО, *присл.* Як, так як; наче; подібно як; оскільки. – **Я́ко бте́ти то гва́рю, же́бы-с пішов ся вчы́ти** (Св.).

ЯКО́СИ, *присл.* Невідомо яким чином, невідь як; дещо, трохи; як-небудь, яось, сяк-так (Пр.).

ЯКО́СКА, *присл.* Яось (Ол.).

ЯКО-ТАКО

ЯКО-ТАКО, присл. Так собі; нічого собі. – Наша нонашка ішчы ся тримат яко-тако (Пт.).

ЯК-ТО! виг. Яким чином; чи може бути! – Як-то ты ту!? (Пр.).

ЯЛИЦЯ, -і, жс. Ялина, вічнозелене дерево родини соснових (Пт.).

ЯЛИЧЫНА, -ы, жс. Ялиновий ліс (Ол.).

ЯЛИЧНИК, -іка, ч. Ялиник; молодий ялиновий ліс; посадка ялин (Ол.).

ЯЛОВЕГА, -ы, жс. Ялова вівця, яка не мала приплоду (Ол.).

ЯЛОВИЗНА, -ы, жс. Неродюча земля (Пр.).

ЯПКО, -а, с. Те саме, що **ЯБКО**. Яблуко (Пн.).

ЯР. 1. -ы, жс. Весна. – В тім році была вчэсна яр. 2. -у, ч. Яр, глибока довга западина, що утворилася внаслідок розмивання осадових порід тимчасовими потоками (Пн.).

ЯРА, -ой, жс. Зернові, що висіваються навесні (Пр.).

ЯРЕЦ, ярцю (-рцу), ч. Ячмінь (Пр.).

ЯРИНОВИЙ, -а, -е. Овочевий. – Яринова зупа (Пт.).

ЯРИЦ, ярцу, ч. Те саме, що **ЯРЕЦ** (Пн.).

ЯРКА, -ы, жс. Ярка, вівця, що народилася навесні й не має ще року (Пр.).

ЯРЛИК, -іка, ч. Дозвіл на перевезення товарів, посвідчення митної контори; значок (Св.).

ЯРМАК, -ака, ч. Ярмарок (Пт.).

ЯРМАКУВАТИ, -юу, -еш. Ярмаркувати, торгувати на ярмарку (Пт.).

ЯРМАЧЫНЯ, -я, с. Дія за знач. **ЯРМАЧЫТИ**. Ярмаркування (Ол.).

ЯРМАЧЫТИ, -ачу, -ыш. Те саме, що **ЯРМАКУВАТИ** (Ол.).

ЯРМАЧНЕ, -ого, с. 1. Ярмаркова оплата; мито за право продавати свій товар на ярмарку. 2. Гостинець із ярмарку (Ол.).

ЯРМАЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ЯРМАК**. Ярмарковий (Ол.).

ЯРМИВКА, -ы, жс. Ярмулка, кругла єврейська шапочка (Пр.).

ЯРЧАНКА, -ы, жс. 1. Ячмінна солома. 2. Дрібна ячмінна крупа (Пр.).

ЯРЬ, яри, жс. Те саме, що **ЯР** 1. (Пн.).

ЯСЕНЬОВИЙ, -а, -е. Ясеневий, зроблений з ясеня (Пр.).

ЯСЕК, -ська, ч. 1. Маленька подушечка. 2. Великозерниста квасоля (Ол.).

ЯСІНЬ, -ёня, ч. Ясен, дерево родини маслинових із пористим листям і міцною деревиною (Пр.).

ЯСКРА, -ы, жс. Глаукома, небезпечна хвороба очей (Пр.).

ЯСНОВИДЖЫНЯ, -я, с. Ясновидіння, здатність передбачати, пророкувати (Ол.).

ЯСНОВИДЯЧИЙ, -а, -е. Ясновидющий (Ол.).

ЯСЬМИН, -іну, ч. Жасмин (Пн.).

ЯСЬМИНОВІЙ, -а, -е. Прикм. до **ЯСЬМИН**. Жасминовий (Рс.).

ЯСНІЇТСЯ, -ієся. Сяяти, роз'яснюватися (Рс.).

ЯСЬОК, яська, ч. Те саме, що **ЯСЕК** (Пр.).

ЯТИСЯ, імуся, -ешся, -еся. 1. Взятися за щось; взятися до чогось. – Дівча ся яло добрі вчити. 2. Чіплятися (Ол.).

ЯТКА, -ы, жс. Тимчасова крамничка для торгівлі м'ясом (Пр.).

ЯТОЧНИК, -йка, ч. Той, хто торгує м'ясом у ятці (Пр.).

ЯТОЧНИЦЯ, -і, жс. Жін. до **ЯТОЧНИК** (Пр.).

ЯФЫРА, -ы, жс. Чорниця (*Vaccinium myrtillus* L.) (Пн.).

ЯФЫРНИК, -йка, ч. Кущ чорниці. – Їдвар, зроблений з листя яфырника, помагат проти цукриці (Пр.).

ЯФЫРНИЧА, -а, с. Плантації кущів чорниці (Св.).

ЯЧМЕНІСКО, -а, с. Ячмінне поле. – Постб'яв-ем кус ко́ло стáтку на ячменіску (Ол.).

ЯЧНИЦЯ, -і, жс. Див. **ЯЄЧНИЦЯ** (Рс.).

ЯЩЫК, -ы́ка, ч. Дерев'яна грибоподібна коробка на масло для пастухів (Пт.).

ЗМІСТ

З біографії Петра Пиртея	4
Слово про автора	5
Передмова	7
Умовні скорочення прізвищ	13
Список умовних скорочень	14
Словник діалектної лексики	16

Довідкове видання

Національна академія наук України
Інститут української мови

Пиртей Петро Семенович
КОРОТКИЙ СЛОВНИК ЛЕМКІВСЬКИХ ГОВІРОК

Передмова Євгенія Турчин

Відповідальний редактор *Павло Гриценко*
Художній редактор *Михайло Вітушинський*
Літературний редактор *Євгенія Турчин*
Комп'ютерна верстка *Ростислава Будзика, Наталії Кузьмин*
Коректори *Оксана Липай, Наталія Кузьмин,*
Андрій Комара, Степан Валецький

Здано на виробництво 04.11.01. Підписано до друку 02.12.03. Формат 60×84/16.

Папір офсетний. Гарнітура Таймс Нью Роман. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 19,84. Наклад 300 прим. Ціна за домовленістю. Замовне.

Фірма «Сіверсія МВ»
76000, Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 37/7.
Віддруковано на поліграфічній дільниці фірми «Сіверсія МВ».

Пиртей П. С.

**П 33 Короткий словник лемківських говірок / Упорядкування
й підготовка до друку Є. Д. Турчин. — Івано-Франківськ:
Сіверсія МВ, 2004. — 364 с.**

ISBN 966-7515-23-0

У цій книзі подано лексику одного з архаїчних самобутніх говорів української мови — лемківського, що належить до говорів карпатської групи. Опубліковані матеріали допоможуть збагнути особливості лемківських говірок, їхні специфічні риси, не властиві іншим українським діалектам та літературній мові. Багата лексика народнорозмовної мови лемків відтворює особливості побуту, господарської діяльності та культурної спадщини її носіїв.

Для мовознавців, викладачів та студентів філологічних факультетів, а також для всіх, хто цікавиться мовою й культурою українського народу.

ББК 81.41

